ITALO SVEVO

HAYAT İŞTE

ROMAN

Çeviri: NEYYİRE GÜL IŞIK

CAN

ITALO SVEVO

HAYAT İŞTE

Can Yayınları 2038

Una vita, Italo Svevo
© 2012, Can Sanat Yayınları Ltd. Şti.
Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Ocak 2012
Bu kitabın 1. baskısı 2000 adet yapılmıştır.

Yayına hazırlayan: Semin Sayıt

Kapak tasarımı: Ayşe Çelem Design

Kapak baskı: Azra Matbaası
İç baskı ve cilt: Özal Matbaası

ISBN 978-975-07-1412-2

CAN SANAT YAYINLARI
YAPIM, DAĞITIM, TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.
Hayriye Caddesi No. 2, 34430 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33
www.canyayinlari.com
yayinevi@canyayinlari.com

ITALO SVEVO

HAYAT İŞTE

ROMAN

İtalyanca aslından çeviren

Neyyire Gül Işık

CAN

Italo Svevo'nun Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Senilità, 1998
Zeno'nun Bilinci, 1998
Kötü Bir Şaka, 2007

ITALO SVEVO, 1861'de İtalya'nın Trieste kentinde doğdu. 1892'de yayımlanan ilk romanı *Hayat İşte*, içedönük, çözümleyici yapısı ve başarısızlığa mahkûm kahramanının acılarını betimleyişi bakımından roman türüne büyük yenilikler getirmesine karşın fazla ilgi görmedi. 1898'de yayımlanan *Senilitá*'nın da ilgi görmemesi üzerine yazmayı bırakttı. James Joyce'la tanışması, Svevo'nun yazgısını değiştirdi. Romanları Joyce tarafından çok beğenilince Svevo, *Zeno'nun Bilinci*'ni (1923) öbür kitapları gibi kendi olanaklarıyla yayınladı. Birkaç yıl sonra Joyce, romanı tanınmış iki Fransız eleştirmene gönderince, Svevo bir anda üne kavuştu. Şair Eugenio Montale'nin övgü dolu eleştirilerine karşın, İtalya'da tanınması zaman aldı. Svevo, *Zeno'nun Bilinci*'nin devamı niteliğindeki bir roman üzerinde çalışırken, 13 Eylül 1928 günü bir araba kazasında öldü.

NEYYİRE GÜL IŞIK, Ankara'da doğdu. Yükseköğrenimini Floransa Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'nde tamamladı. İÜ Edebiyat Fakültesi'nde İtalyan Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı ile İspanyol Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nda öğretim üyeliği yaptı. Gasset, Svevo, Ibáñez, Goytisolo, Sciascia, Tabucchi gibi yazarların eserlerini dilimize kazandırdı. Yaşar Kemal'in *Sarısıcak* adlı kitabı ile Nâzım Hikmet'in *Memleketimden İnsan Manzaraları*'nı İspanyolcaya çevirdi; *İspanya: Bir Başka Avrupa* adlı bir kitap yayımladı. Halen Complutense Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde Türk Dili ve Edebiyatı dersleri veriyor.

Sarısıcak adlı kitabı ile Nâzım Hikmet'in *Memleketimden İnsan Manzaraları*'nı İspanyolcaya çevirdi; *İspanya: Bir Başka Avrupa* adlı bir kitap yayınladı. 1997'den bu yana Madrid'deki Complutense Üniversitesi Edebiyat Fakültesi İslam Araştırmaları Bölümü'nde Türk dili ve edebiyatı dersleri veriyor.

I

Anneciğim,

Güzel, hayırlı mektubun ancak dün akşam elime geçti.

Hiç kuşkun olmasın ki senin yüce kişiliğinin benim için gizlisi saklısı yok; bir sözcüğünü sökemediğimde de, kalemi öyle bastırırken ne demek istediğini anlıyorum ya da anladığımı sanıyorum. Mektuplarını defalarca okuyorum; öylesine sadeler, güzel yüreğini öyle yansıtıyorlar ki, tıpkı sana benziyorlar; senin fotoğrafın onlar.

Üstüne yazdığın kâğıdı bile seviyorum! Tanıyorum o kâğıdı, hani ihtiyar Creglingi'nin dükkânındakilerden, onu görür görmez küçücük kasabamızın anayolunu anımsıyorum, öylece, kıvrıla büküle, şipşirin. Oracıkta buluveriyorum kendimi, hani yol genişleyip bir meydancığa dönüşür, ortasında da Creglingi'nin evi vardır, alçak, ufacık, damı külah biçiminde, dükkânı bir odacıktan ibaret! Kendisi de içerde, kâğıt, çivi, ucuz içki, sigara ve damga pulu satışına dalmış, ağır aksak, ama telaşından eli ayağına dolaşarak, on kişiye birden hizmet verir, yani aslında birinin işini görüyordur da, öbür dokuz kişiyi tedirgin gözleriyle izliyordur.

Lütfen çok selamlarımı söyle ona. Kim derdi ki, gün gelir de o nekes ayıcığı bile özlerim?

Burasının kötü bir yer olduğunu sanma anne, kendini kötü hisseden benim! Seni görmemeyi, bunca zamandır senden ayrı kalmayı kaldıramıyorum işte, o koskocaman evde sen de yalnızlık çekiyorsundur diye düşündükçe büsbütün üzülüyorum, köyden uzakta, hâlâ bizimdir diye orada yaşamakta ayak diriyorsun. Hem sonra dosdoğru doğadan gelen o tertemiz, canım havamıza ihtiyacım var. Yoğun, isli bir hava soluyorlar burada, geldiğimde olanca ağırlığıyla kentin üstüne çökmüş buldum onu, bizim bataklıkta kış pusunun olduğu gibi, kocaman bir huni biçiminde, ama bizimkinin ne olduğu bellidir, daha temizdir. Buradakilerin hepsi ya da hemen hepsi memnun mutlular, çünkü başka bir yerde çok daha iyi yaşanabileceğinden habersizler.

Sanırım öğrenciyken burada daha mutluydum, çünkü babam yanımdaydı, her şeyi o sağlıyordu, hem de benim becerebildiğimden daha iyi. Aslında tabii onun benden çok parası vardı. Yaşadığım odamın ufaklığı bile beni mutsuz etmeye yetiyor. Evde olsa içine ancak kazları koyardım!

Anneciğim, geri dönsem daha iyi olmaz mı, ne dersin? Şimdiye değin burada kalmanın pek bir yararını görmedim. Sana para gönderemiyorum, çünkü param yok. Ayın birinde yüz frank verdiler, sana büyük bir para gibi gelecek, ama burada hiçbir hükmü yok. Elimden geleni ardıma koymuyorum, ama para yetişmiyor, ayın sonunu güç bela getiriyorum.

Ticaretle para yapmanın çok, ama çok güç olduğuna inanmaya başladım, Noter Mascotti'nin edebiyat ve felsefe çalışmaları için dediği kadar güç. Çok zor şey! Aldığım ücrete herkes imreniyor, ben de onu hak etmediğimi kabul etmeliyim. Oda arkadaşım ayda yüz yirmi frank alıyor, Signor Maller'in yanında dört yıldır çalışıyor ve benim ancak dört yıl sonra yapabileceğim işler yapıyor. Daha

önce aylığımı artırmasını umamam da isteyemem de.

Eve dönsem daha iyi olmaz mı? Sana işlerinde yardım ederim, hatta tarlada çalışırım, ama sonra rahat rahat meşelerin gölgesinde, bizim tertemiz havamızı soluyarak şairlerimin eserlerini okurum.

Sana her şeyi anlatmak istiyorum! İş arkadaşlarımla üstlerimin kibri de acılarımı büsbütün artırıyor. Bana tepeden bakmalarının nedeni belki de onlar gibi iyi giyinmememden ötürüdür. Hepsi de günün yarısını aynanın karşısında geçiren züppeler. Kafasız insanlar! Benim elime bir Latin klasiği verseler baştan sonra açıklayabilirim, onlarsa adını bile bilmezler.

Sen bütün bu acılarımı giderebilirsin, hem de bir tek sözünle. Hele o sözü bir deyiver, birkaç saat geçmeden yanında olurum.

Bu mektubu yazınca rahatlayıverdim; neredeyse yola çıkma iznini almış gibiyim, gidip hazırlanayım bari.

Öperim, seni seven oğlun.

Alfonso

II

Saat altıyı çaldığında Luigi Miceni kalemini bıraktı, kısacık son moda paltosunu giydi. Sanki masasının üstünde bir şeyler yerinde değilmiş gibiydi. Bir mektup paketinin kenarlarını tam masanın kenarına yanaştırdı. Bir daha göz attı ve düzenin kusursuz olduğuna kanaat getirdi. Her bölmede mektuplar öylesine düzenle yerleştirilmişti ki, ciltlenmiş kitaplar gibi duruyorlardı; mürekkep hokkasının yanındaki kalemler de hepsi bir sıraya dizilmişlerdi.

Masasında oturan Alfonso yarım saattir hiçbir şey yapmıyordu ve ona hayranlıkla bakmaktaydı. Kendisi mektuplarını düzene sokmayı bir türlü beceremiyordu. Şurada burada onları paketler halinde toplama çabası görülüyordu, ama bölmeler düzensizdi; biri fazla doluydu, üstelik düzensizdi, öbürü boş duruyordu. Miceni ona mektupları içeriklerine ya da adreslerine göre ayırmayı öğretmişti, Alfonso da anlamıştı anlamasına, ama durgunluk bu ya, günün işlerinin ardından mutlaka gerekli olmayan bir başka zahmete giremiyordu.

Tam kapıdan çıkacakken Miceni sordu:

"Signor Maller seni hâlâ davet etmedi mi?"

Alfonso başıyla hayır işareti yaptı; o mektupla annesine içini dökmüşken, davet onun için bir sıkıntı nedeninden başka şey olmazdı.

Alfonso'nun annesine yazdığı mektupta üstlerinin kibrine değinmesinin nedeni Miceni idi; o bir türlü gelmeyen davetten birkaç kez söz etmişti. Her yeni çalışanın Maller'in evine çağrılması âdetti, Miceni de Alfonso'nun davet edilmemesine üzülüyordu, çünkü bir kez vazgeçildi miydi, kendisinin pek önem verdiği bir gelenek ortadan kalkabilirdi.

Miceni çelimsiz bir delikanlıydı, normalden ufak kafası kısa kesilmiş kıvırcık siyah saçlarla kaplıydı. Bazı lüks alışkanlıkları olan biri gibi giyiniyordu, masası gibi kılığı kıyafeti de alabildiğine özenliydi.

Alfonso'nun iş arkadaşından farkı, giyimle sınırlı kalmıyordu. Temiz paktı, gel gelelim çamaşırdan yeni çıkmış ama sararmış gömleğinden boz renkli ceketine değin, bütün üstü başı ince bir zevkten yoksun olduğunu ve masrafa girmek istemediğini ele veriyordu. Havai Miceni onun tek lüksünün bir çift masmavi gözden ibaret olduğunu yüzüne vuruyordu, zaten onlar da, Miceni'ye bakılırsa, aşırı gür ve bakımsız olan kumral sakalı yüzünden, pek etkili olamıyordu. Uzun boylu, irikıyımdı, ayaktayken fazla uzun görünüyordu, bütün bedenini sanki dengesini korumak istercesine hayli öne eğdiğinden ötürü, zayıf ve güvensizmiş gibi duruyordu.

Yazışma şefi Sanneo koşarak içeriye girdi. Otuz yaşlarında, uzun boylu, zayıf biriydi, saçları soluk sarıydı. Vücudunun her yanı kıpır kıpırdı; gözlük camlarının ardında solgun renkli gözleri tedirgin kımıldıyordu.

Alfonso'dan bir adres defteri istedi, bir yandan da sözü kendisine yetersiz geldiğinden, elleriyle defterin biçimini belirtmeye çalışırken sabırsızlıktan tir tir titremekteydi. Defteri alır almaz telaşla karıştırmaya başlamışken, nazik bir gülümsemeyle Miceni'ye bakıp, gitmemesini rica etti, hâlâ ona verecek işi varmış. Miceni de derhal paltosunu çıkardı, özenle astı, yerine oturdu, ka-

lemini eline alıp buyruk beklemeye koyuldu.

Alfonso, Signor Sanneo'yu sert hareketlerinden ötürü sevimsiz buluyordu, ama ona hayran olmaktan da kendini alamıyordu. Cılız bedeninde mucizevi bir etkinlik içinde olan Signor Sanneo'nun belleği demir gibiydi, ne kadar eskilerde kalmış olursa olsun, her ufacık işin bile en küçük ayrıntılarını bilirdi. Her zaman uyanıktı, kalemini yıldırım hızıyla, hem de ustalıklı sayılacak biçimde kullanırdı. Kimi günler büroda kesintisiz on saat kaldığı olurdu, işleri düzenlemekten ve kayda geçirmekten hiç yorulmazdı. Alfonso'nun arasıra okumak zorunda kaldığı mektup örneklerinden öğrendiği üzere, incir çekirdeğini doldurmayacak sorunlar yüzünden sert tartışmalara girişirdi.

Alfonso kendi kendine, "Ne zoruna böylesine kendini paralıyor?" diye sorar, onun bu işe olan tutkusunu hiç anlamazdı.

Alfonso Miceni'den öğrenmişti, Sanneo'nun bir kusuru varmış. Günü gününe uymazmış, aklına her kim estiyse onu başkalarına yeğler, gözünden düşenleri hırpalarmış. Sahiden de büroda her seferinde bir kişiden fazlasına sempati duyamıyor gibiydi. O sıralarda ise gözdesi Miceni'ydi.

Signor Maller kapıyı açtı, Sanneo'nun içerde olduğunu gördükten sonra odaya girdi. Alfonso onu hiç görmemişti. Güçlü kuvetli, iriyarı bir adamdı. Arada sırada soluduğu duyulurdu, ama tıknefes değildi. Kafası hemen hemen kelleşmişti, sakalı gürdü, uzun sayılmazdı ve kızıla çalan bir sarı renkteydi. Altın çerçeveli gözlük takıyordu. O kıpkırmızı derisi, çıplak başına bir bayağılık veriyordu.

Ayağa kalkmış olan iki memuruna bakmadığı gibi, selamlarına da karşılık vermedi. Gülümseyerek Sanneo'ya bir telgraf uzattı:

"Teminat Bankası! Bankalar Birliği üyesi olduk!"

Günlerdir bekledikleri o iş, yeni açılan Teminat Bankası'na yapılacak katılımların kayıtlarının da Maller Bankası'na tevdi edilmiş olduğu anlamına geliyordu.

Sanneo durumu kavradı, benzi soldu. O iş güvendiği dinlenme saatlerini elinden alacaktı. Bütün iradesini kullanarak kendine hâkim oldu ve verilen buyrukları dikkatle dinlemeye koyuldu.

Hisseler piyasaya iki gün sonra çıkarılacaktı, ama Maller Bankası katılımcıların adlarını ertesi akşam bilmek zorundaydı. Signor Maller katılım teklifi gönderilmesini önemli gördüğü bazı firmaları belirtti. Öbür adresler, daha önce benzer teklifler yapılmış bulunan birtakım müşterilerininkiler olacaktı. Hemen o akşam yüz kadar teklif mektubu yollamak gerekiyordu, zaten günlerdir hazırdılar, yalnız gönderilecekleri adreslerle, yollandıkları şirketin önemine göre değişecek olan hisse sayısı eksikti. Ama çalışma saatlerini dünya kadar uzatacak olan iş, derhal yazılıp postalanması gereken teyit mektuplarıydı.

Signor Maller, "Saat on birde döneceğim; telgraf yolladığınız firmaların adlarıyla birlikte önerdiğiniz hisse sayısını da belirten bir listeyi masamın üstüne bırakın lütfen; mektupları o zaman imzalayacağım," diye sözlerini tamamladı.

Nazik bir selam vererek çekip gitti, ama kime yönelttiğini açıkça belirtmedi.

Sanneo kaderine rıza gösterecek zamanı bulmuştu bile, neşeyle iki delikanlıya döndü:

"Umarım saat ona kadar, hatta daha bile önce tamamlarız, Signor Maller de döndüğünde odaları boş bulur. Haydi, iş başına!"

Miceni'ye yeni işi muhaberat personeline bildirmesini buyurdu, Alfonso'ya da dağıtım servisine haber vermek düşüyordu.

Miceni mürekkep hokkasının kapalı kapağını yeni-

den açtı, çekmeceden bir paket mektup kâğıdı çıkarıp masanın üstüne fırlattı.

"Eğer oyalanmadan kendi yoluma gitmiş olsaydım, beni bir daha dışarda zor yakalarlardı, zor geçirtirlerdi bana burada geceyi."

Alfonso esneyerek yürüdü. Daracık, karanlık, kısa bir koridor odayı iki yanında büroların bulunduğu ana koridora bağlıyordu; hepsi hâlâ aydınlık duran büroların kapıları birbirinin aynıydı; siyah çerçeveli, buzlu camlı kapılar. Signor Maller ile hukuk danışmanı Signor Cellani'nin kapılarına, yaldızlı bir plaka üstüne siyah harflerle, adları yazılmıştı. Loşluk bırakmayan tekdüze ışıkta, mermer taklidi boyanmış duvarlar, kapıların daha aydınlık dikdörtgenleriyle boş koridor perspektif çalışmasıyla yapılmış, karmaşık, ama yalnızca ışıktan ve düz hatlardan oluşan bir tabloyu andırıyordu.

Koridorun dibinde tek kanatlı, öbürlerinden daha ufak bir kapı vardı. Alfonso kapıyı açıp eşikten seslendi:

"Signor Sanneo dedi ki, bu akşam saat ona kadar kalacakmışız."

"Efendim?"

O soru bir yanıt anlamına geliyordu. Alfonso içeriye girdi, tıknaz, kumral kıvırcık saçlı, dar ama düzgün alınlı bir delikanlıyla karşı karşıya geldi; yazı yazmakta olduğu masaya dayadığı sıkılmış yumruklarıyla meydan okurmuş gibi ayağa kalkmıştı.

Signor Starringer boşalan dağıtım şefi kadrosuna geçebilmek için başka her türlü terfiden vazgeçmiş, böylelikle acil olarak gereksindiği daha iyi bir ücrete kavuşmuştu.

"Saat ona kadar mı? Akşam yemeğine ne zaman gideceğim peki? Bütün gün çalışıp durdum, çekip gitmeye hakkım var. Kalmam ben."

Alfonso çekinerek, "Signor Sanneo'ya bildireyim mi

bunu?" diye sordu, çekingen olmayan kimselerin karşısında hep çekinirdi.

"Evet... hatta ben kendim gidip bildiririm!" Kararlı bir *evet*'ti, çekip gitmek istiyorum, ne olacaksa varsın olsun anlamına geliyordu; kalanını alçak sesle söyledi. O yeni baş belâsından kurtulamayacağını anlayınca da ansızın şiddetli bir öfkeye kapıldı. Başına böyle bir dert açılmasının muhaberat personelinin suçu olduğunu anlamışmış; sık sık yaptığı gibi, benim dönemimde, diye bağırıyordu, yani kendisi memurken, gün boyu durup dinlenmeden çalışılırmış, ama akşam oldu muydu, insan istediği saatte evine gidebilirmiş. O gün Miceni'yi koridorda gevezelik ederken görmüş, Ballina ile birlikte bir kilitle uğraşıyorlarmış. İyi de, niçin vakitlerini öyle çarçur ediyorlarmış peki? Yüzü kıpkırmızı kesilmiş, alnındaki damarlar şişmişti, Alfonso'ya doğru ilerledi. Memurlardan söz ederken kolunu uzatıyor, parmağıyla dosdoğru muhaberat servisini gösteriyordu. Alfonso açıkladı: Gecikme muhaberattakiler iyi çalışmadıklarından ötürü değildi, son dakikada onlara yeni bir iş yüklenmişti. Starringer'in öfkesi yatışmadıysa da onu söze dökmekten vazgeçti. "Ya, demek öyle!" deyip, çok şey anlatmak isteyen abartılı bir hareketle omuz silkti.

Gün içinde yazılmış mektuplar masanın üstüne yayılmıştı, bazıları pullanmıştı. Signor Starringer artık Alfonso ile meşgul olmaksızın, içlerinden birini aldı, oturup titreyen eliyle önündeki bir kitaptan adresini yazmaya başladı.

Bankaya Alfonso'dan bir gün sonra girmiş olan küçük Giacomo gelip koridorda oturmuştu. On dört yaşındaydı, ama çocuksu pembe-beyaz teni ve boyunun kısalığından ötürü ancak on yaşında gösteriyordu. Onu bütün gün öbür küçük yaştaki personelle gülüp şakalaşırken görmesine karşın, Alfonso çocuğun ayrılıp geldiği

Magnago kasabasını özlediğine inanmakta ayak diriyor, seviyordu onu.

"Bu akşam burada saati on edeceğiz," diyerek çenesini okşadı.

Çocukcağız sevinerek gülümsedi.

Signor Maller odasından çıktı. Paltosunu giymişti, kukuletası omuzlarından sarkıyordu. O kılığıyla boyunun uzunluğu büsbütün göze çarpıyor, şişmanlığı belli olmuyordu. Alfonso selam verdi, Signor Maller de hem ona hem Giacomo'ya yönelik bir hareket yaptı. Selamını hep öyle ortaya verirdi.

Signor Maller'in odacısı Santo, müdürünü koridor boyunca izleyerek çıkış kapısını açtı. Henüz yaşlanmamış, ufak tefek bir adamcağızdı, koskoca, sarı bir sakalı vardı, kafası erkenden kelleşmişti. Dediklerine göre boş oturanın boş kalfasıymış, Signor Maller'in hizmetini görmekten başka işi yokmuş, oysa öbür odacılar bürolardan sorumluydu.

Alfonso kendi odasına döndüğünde Miceni'yi çalakalem yazmaya dalmış buldu. Gözleri de bir hayli miyop olduğundan, yazarken burnu neredeyse kâğıda değiyordu.

Alfonso'nun masasında imzalanmış, sadece adresleri eksik mektuplar duruyordu; Signor Sanneo'nun mektupları teyit içerikli bir yazısı kopya edilecekti, bir de teklifin yollanacağı firmaların adlarını içeren beş isimlik bir liste vardı.

"Sadece beş tane mi?"

Miceni, "Evet," diye onayladı; "saymanlar da yazıyorlar. Saat dokuz buçuk sularında bitiririz."

Başını kaldırmamıştı; kalemini kâğıdın üzerinde koşturup duruyordu.

Alfonso mektuplardan birine bir adres yazdı, ardından onu bir mektup kâğıdına kopya etti. Sirküleri okuma-

ya koyuldu: Teminat Bankası'nın kuruluş amacını kısaca anlatıyordu, hükümetin vaat ettiği desteğe usturuplu biçimde değindikten sonra, birliğe katılmanın güçlüğüne işaret ediyordu: "Sizi tercihimizin kanıtı olarak da aşağıdaki hisseleri teklif etmekteyiz..." Alfonso o boşluğu önerilen hisse sayısı ile doldurdu. Mektup büyük özel firmalara gönderiliyordu. İtalya'da büyük çaplı bankalar kurulmasının zorunluğundan dem vuruyor, yeni bankanın verimli iş alanları bulacağının kesin olduğunu belirtiyordu.

Miceni ona ilk mektubu çabucak yazmasını söyledi, çünkü sonra öbür yazmanlar örnek olarak kullanacaklardı, gel gelelim Alfonso hızlı yazmayı beceremiyordu ki. Bir cümleyi kâğıda aktarmadan önce birkaç kez okuması gerekiyordu. İki sözcük arasında aklı başka yerlere kayıyor, kalemi elinde dalıp gidince aslından uzaklaşmış bulunan bir sözü düzeltmek zorunda kalıyordu. Bütün dikkatini işinde toplamayı başardığında bile Miceni'nin hızına yetişemiyordu, çünkü makine gibi kopya etmeyi beceremiyordu. Dikkatini yoğunlaştırınca, düşüncesi hep kopya ettiği metne kayıyor, o yüzden duraklıyordu. Bir çeyrek saat süreyle kalemlerin cızırtısından ve Miceni'nin sayfaları çevirişinden başka ses işitilmedi.

Derken kapı gürültüyle açıldı, eşikte başka kopyalarını çıkarmak üzere Alfonso'dan Sanneo'nun mektubunu vermesini bekleyen memur, yani Ballina belirdi, birkaç saniye orada öylece dikilip durdu.

"Hani, nerede mektup?"

Cin gibi zeki bakışlı, yakışıklı bir adamdı, Kral Vittorio Emanuele stili bıyıkları vardı, ama sakalı özensizdi. Sigara tiryakisiydi, dumanı üflemez, daha fazla keyfine varmak için elinde olsa yeniden içine çekerdi, duman bıyıklarının içine dolar, ta gözlerinin altına değin yüzünü kaplardı. İş önlüğü bir vakitler beyazdı herhalde, şimdiyse sararmıştı, ancak kalemleri temizlemekte kullandığı

yenleri dirseklerine kadar simsiyahtı. O da Miceni'ninki gibi küçük koridora açılan, ufacık bir odada çalışıyordu.

Miceni dostça bir gülümsemeyle başını kaldırdı. Ballina'yi görenler hep mutlu olurdu, çünkü soytarıydı, bankanın soytarısı. O akşam canı çalışmak istemiyormuş, yakınıyordu. Danışma bürosunda akşama değin çalışmışmış, şimdi biraz daha iş yükleniyormuş; hem akşama yemek var mı, onu da bilmiyormuş. Olduğundan daha yoksulmuş gibi görünüyordu. Bir keresinde kendisinin bir *sünger* olduğunu söyleyerek Alfonso'yu hayrete düşürmüştü, Ballina sık sık böyle laflar ederdi, ay sonlarında akrabası bir doktorun armağan ettiği *Scott Emülsiyonu*[1] ile beslendiğini anlatmıştı. Herhalde kendisine yardım eden hali vakti yerinde akrabaları olmalıydı ki, hepsinden hep iyi söz ederdi.

Sanneo her zamanki gibi koşar adım içeriye daldı; peşi sıra ciddi bir ergen suratıyla Giacomo geliyordu, çocuğun kollarına kocaman bir kâğıt tomarı yüklenmişti, bakışlarını da işgüzarlıkla o tomara dikmişti.

Sanneo sert bir sesle Ballina'ya neden henüz yazmaya başlamadığını sordu.

"Valla... " dedi Ballina omuzlarını kaldırarak, "Kopya edilecek mektubu bekliyorum."

"Daha hâlâ vermediler mi?" Verecek kişinin Alfonso olduğunu hatırlayarak, "Daha hâlâ bir tanecik bile yazmadınız mı?" diye ekledi.

Alfonso kendisine yöneltilen o aksi bakışın karşısında şaşalayarak ayağa kalkmıştı. Miceni oturduğu yerden kendisinin de henüz bir mektup bile tamamlayamadığını belirtti. Sanneo Alfonso'ya sırtını döndü, Miceni'nin elindeki mektuba baktı, bitirir bitirmez Ballina'ya vermesini

1. Omega-3, A ve D vitamini, kalsiyum ve fosfor açısından zengin morina balığı karaciğerinden hazırlanan vitamin karışımı. (Y.N.)

rica etti. Geldiği gibi hızla çıkıp gitti, hemen kendi ufacık odasına gittiğini ona göstermek isteyen Ballina daha önce çıkmıştı, Giacomo da göğsünü kabartarak onu izledi, ufacık adımlarına önem kazandırmak için ayaklarıyla yeri dövüyordu.

Birkaç dakika sonra Miceni mektubu kopya etsin diye Ballina'ya verdi, Alfonso yan odada Ballina'nın öfkeden kalınlaşmış bir sesle küfrettiğini işitti: Mektubun dört sayfa olduğunu görmüştü.

Bir saat geçmeden Miceni işini tamamladı. Ağır hareketlerle giyindi, şapkasını da başına öyle bir özenle yerleştirdi ki, gören bir daha çıkarmayacakmış sanırdı, geçerken Signor Sanneo'ya bırakacağı mektuplarıyla sirkülerleri yanına aldı, Alfonso'nun yazmış olduğu iki mektubu da lütfedip onlara ekledi, bir şarkı mırıldanarak çıktı..

Ortalığa sessizlik çökünce iş daha hızla ilerledi. İşinde güçlü bir ilgi odağı bulamayan Alfonso, dikkatinin dağılmasını engellemek için, yalnızken mektubu yüksek sesle nutuk edasıyla okurdu, mektup da buna uygundu hani, parlak laflar ve kocaman sayılarla gümbür gümbür gürlüyordu. Alfonso cümleyi yüksek sesle okuyup kopya ederken de yineledikçe, daha az yoruluyordu, çünkü sesin kulağında kalan anısı kalemi yönetmeye yetiyordu.

Bitirdiğini görerek şaşırdı, hemen Sanneo'ya gitti, gecikmiş olmaktan korkuyordu. Adam sirkülerleri alıkoydu, mektupları Signor Maller'in masasına bırakmasını buyurdu.

Signor Maller'in odasının zemini kışın gri halılarla kaplı olurdu. Mobilyalar da koyu griydi, kolları ve ayaklarıysa siyah tahtadandı. Üç gaz lambasından yalnız biri yanıyordu, o da cılızdı. Loşlukta odaya büsbütün ciddi bir hava gelmişti. Orada Alfonso hep tedirgin olurdu. Mektupları masanın üstünde imzalanmayı bekleyen

başka bir tomarın üstüne koydu, sanki müdür oradaymış gibi sakınımla, ses etmeden çıktı.

Çekip gidebilirdi, ama büyük bir yorgunlukla durakladı. Masasına çeki düzen vermeye niyetlendiyse de hiçbir şey yapmadan öylece oturup hayallere daldı. Bankadaki işe adım attığından beri, enerjisini köylü yaşantısındaki gibi kol-bacak çabasıyla boşaltma olanağından yoksun kalan ve memurluğun acınası zihinsel çalışmasıyla yetinemeyen kuvvetli bünyesi beynine dörtdörtlük dünyalar yarattırarak doyum sağlıyordu. Hayallerinin odağında kendisi vardı, kendine hâkim, varlıklı, mutlu biri olarak. Öyle birtakım emelleri vardı ki, ancak düşlere daldığında bilincine varıyordu. Yalnız kendisini dünyanın en akıllı, en zengin kişisi yapmakla yetinmiyordu. Merhum babasını da değiştiriyor, annesiyle bir aşk evliliği yapmış olan zengin bir soyluya dönüştürüyordu; annesini ise çok sevdiğinden, hayallerinde bile değiştirmiyor, nasılsa öyle bırakıyordu. Neredeyse hepten unutmuş olduğu babasından, düşlerine gereken o birazcık soylu kanı edinmek için yararlanıyordu. Damarlarında o kan, cebinde o zenginlikler, Maller, Sanneo, Cellani ile yüzleşiyordu, ama roller tersine çevrilmiş oluyordu. Çekingenlik gösteren artık kendisi değildi, onlardı! Ama kendisi onlara tatlılıkla davranıyordu, yani gerçek bir soylu gibi, öyle onların kendisine davrandıkları gibi değil.

Santo gelip Signor Maller'in onu aradığını haber verdi. Alfonso şaşırarak, biraz da telaşlanarak, az önce girmiş olduğu odaya geri döndü. Ortalık şimdi iyice aydınlanmıştı; müdürün çıplak kafasıyla kızıl sakalı o yoğun ışıkta parlıyordu.

Adam oturmuştu, elleri masaya dayalıydı.

"Sizin hâlâ burada olduğunuzu gördüğüme memnunum; gayretli biri olduğunuz belli, zaten bundan hiç kuşkum yoktu."

Alfonso az önce Sanneo'dan yediği azarın anısıyla, herhalde alay ediyor diye ona ürkerek baktı, ama müdürün pembemsi yüzünde sakin bir ifade vardı; mavi gözlerini masanın en uzak köşesine dikmişti.

"Teşekkür ederim!" diye mırıldandı.

"Yarın akşam evime bir çay içmeye gelirseniz memnun olurum."

Alfonso, "Teşekkür ederim!" diye yineledi.

Maller birdenbire, sanki zahmetle karar vermiş gibi, daha sakınımla, gözlerini ona dikerek konuştu:

"Neden annenize benden memnun olmadığınızı, benim de sizden memnun olmadığımı yazıp kadıncağızı umutsuzlandırıyorsunuz peki? Hiç öyle şaşırmayın! Annenizin sekreterime yazdığı bir mektuptan ötürü biliyorum bunu. Kadıncağız benden şikâyetçi olmuş, ama sizden de şikâyetçi, hem de bir hayli. Alın, bir okuyun da bakın."

Uzattığı mektubun Creglingi'nin dükkânından gelen kâğıdını tanıdı Alfonso. Bir göz attı; evet, annesinin elyazısıydı. Kıpkırmızı kesildi; o çirkin elyazısından, o basit üslûptan utanmıştı. Orta malı olan o mektuptan ötürü kendisini aşağılanmış hissediyordu.

"Şimdi fikrimi değiştirdim... " diye kekeledi, "Memnunum! Anlarsınız işte... çok uzak kaldım... özledim de..."

"Anlıyorum, anlıyorum! Tamam da, erkeğiz biz!" Bu sözleri üst üste yineledi. Sonra bütün kalbiyle Alfonso'yu temin etti: Büroda onu seviyorlarmış, kendisi ve müessesenin avukatı Signor Cellani'den muhaberat şefi Signor Sanneo'ya değin hepsi onun hızla ilerlediğini görmeyi diliyorlarmış. Ayrılırken, "Erkeğiz biz!" diye yineleyerek dostça bir selam verdi; Alfonso kafası iyice karışmış olarak dışarı çıktı.

İtiraf etmesi gerekiyordu ki Signor Maller iyi bir adama benziyordu, Alfonso kolayca etkilenen biri oldu-

ğundan, bankadaki konumu sanki iyileşivermiş gibi geldi: Öyle ya, demek ona özen gösteren birileri vardı!

Yine de daha açık sözlü, daha samimi davranmadığına pişman oluyordu; annesine itiraf ettiği o gerçekleri niçin yalanlamıştı sanki? Müdürünün iyiliği karşısında dileklerini açıkça dile getirmeliydi, belki de bazılarının yerine getirildiğini görme şansı olurdu, müdürüyle dostça bir ilişki kurmasını sağlardı, korunmayı istemek kötü bir şey değildi ki. Gelecek sefer daha açık sözlü olmaya niyetlenerek sakinleşti, bu ilk seferden sonra bir fırsat daha çıkardı nasıl olsa.

O arada, Signor Maller'e söyledikleri annesine yazdıklarıyla çelişmesin diye bir mektup daha döşendi, annesine bankadaki konumunun düzelmekte olduğunu belirtti: Şimdilik açık havadan, meşelerden, dinlenmekten feragat ediyordu. Memlekete ya zengin dönecekti ya da hiç dönmeyecekti.

III

Alfonso'nun bir odasını kiraladığı Lanucci ailesi, kentin eski kesiminde, San Giusto taraflarında bir evde, ufak bir dairede oturuyordu. O yüzden Alfonso'nun evden işe gitmek için çeyrek saatten fazla yürümesi gerekiyordu.

Signora Lucinda Lanucci, evlenmeden kısa bir süre önce, yanında mürebbiye olarak çalıştığı bir aile ile birlikte bir yazı köyde geçirmişti. O sırada Alfonso'nun annesini tanımış, kadın da ona oğlunu emanet etmişti. Eğer Lanucci ailesinin evde, ihtiyaçtan ötürü kiraya vermek istedikleri ufacık bir odası olmasaydı, belki de Signora Carolina'nın tavsiye mektubu pek işe yaramazdı. Ama Alfonso tam yerine düşmüştü ve hoş karşılandı.

Son yıllarda Signor Lanucci bağımsız çalışma hevesine kapılmış, çok parlak olmasa da küçük ailesini geçindirmeye yeterli olan bir memuriyeti bırakmış; her türlü firmanın, her türlü ürününün temsilciliğini yapmaya koyulmuştu. Zavallıcık bütün gün, adreslerini gazetelerin ilan sayfalarından aldığı firmalara başvuru mektupları yazıyor, ancak memurken kazandığı parayı asla kazanamıyordu; o yüzden mali durumu hayli bozulmuş olan ailenin keyfi kalmamıştı.

O keyifsizlik Alfonso'nun yüreğindeki özlemi büs-

bütün artırıyordu, çünkü hüzünlü kişiler çevrelerini de hüzne boğarlar.

Ona sevecen davranıyorlardı, Signor Lanucci'ye Alfonso'nun yüreği sızlıyordu, özellikle de onu kendisine nazik davranmak, gülümsemek için zorlanır gördüğünde, ona sorunlarıyla ilgilendiğini gösterdiğinde, ancak bir gelir kaynağı olarak kabul edildiğini anlıyordu.

Uzun süredir kocasını boş yere çabalarından ötürü avutmaya alışmış olan Signora Lanucci de Alfonso'nun karşısında aynı rolü benimsemiş, giderek delikanlının sorunlarıyla o denli yakından ilgilenir olmuştu ki, onlardan sanki kendi sorunlarıymış gibi söz ediyordu. Alfonso, Signor Maller'in davetinden bahsetmişti ya, kadıncağız hemen büyük hayallere kapılmıştı; sanki o davetle delikanlının iş hayatındaki geleceği garantilenmiş gibi konuşuyordu. Şansın yaver gitmesine hiç alışkın olmadığından, şaşırıyordu.

Lucinda herhalde kırk yaşlarındaydı, ama ufak tefek, şişman, saçları da hayli kırlaşmış olduğundan, daha yaşlı gösteriyordu. Ömründe hiç güzel olmamıştı. Kocasına getirdiği birazcık drahoma da Türk hisselerine yatırılıp kaybedilmişti. Akıllıydı, hareketliydi, gevezelik meraklısıydı ve solgun, acılı yüzüyle Alfonso'nun hemen gönlünü kazanmıştı.

Kocasını sever görünüyordu; on sekiz yaşındaki oğlu Gustavo'yu pek sevmediğini söylerdi, başımın derdi diyordu ona; asıl sevdiği, evlere terziliğe giden on altı yaşındaki kızı Lucia'ydı. İçlerinde en iyi para kazanan, bir resmi okulda öğretmenlik yapan anneydi, ama Lucia'nın katkısı olmasa gelirleriyle ay sonunu getiremezlerdi. Signora Lucinda sevgili kızının gençliğini dikiş makinelerinin başında heba etmesine pek üzülüyordu, kendisi daha iyi bir gençlik yaşamıştı, ailesi varlıklıydı, hem okumuş, hem eğlenmişti. O darlık içinde Lucia'nın eğitimi için

hiçbir şey yapamamıştı, ama ondan yakındığı yoktu, sonucun yapılan yatırıma denk geldiğinin farkında değildi. Kendisi akıllı kadındı, ama kızının gevezeliğinin nasıl sevimsiz, acınası bir şey olduğunu fark etmiyordu. Kızı gözüne güzel görünüyordu, oysa Lucia ailenin bütün bireyleri gibi sıska, kansız, kızıla çalan bir sarışındı, zayıflığından ötürü ağzı kulaklarına doğru yayılıyordu. Anne maksatlı olarak –gözü pek bir demokrattı– aşağı tabakadan bir kadın gibi davranıyordu, ağzını bozduğu bile oluyordu; kızı ise girip çıktığı kibar evlerinde göstermelik "küçükhanım" tavırları edinmişti, bu da o evde aykırı kaçıyordu. Kaba saba, basit Gustavo onunla sık sık alay ediyordu; annesinin sevgisini yitirmesi, boş gezenin boş kalfası olduğundan çok bu yüzdendi.

Alfonso siyah elbisesini yatağının üstüne serilmiş, özenle katlanmış buldu. Signora Lanucci, her ayrıntıyı düşünmüştü; kravatından parlatılıp yatağın ayak ucuna konulmuş çizmelerine değin. Yapmak zorunda olduğu o ziyaret Alfonso'yu da telaşlandırmaktaydı. Signora Lanucci gibi hayallere kapılmıyordu, ama onu gördükçe kendisi de gereğinden fazla heyecana kapılıyordu. Gündelik elbisesini çıkardı, sanki bir daha sırtına giymeyecekmişçesine atıverdi yatağın üstüne.

Mutfağın yanında, ailenin yemek de yediği ufak oturma odasına girdiği zaman pek şık olduğu hayaline kapılabilirdi. Signor Lanucci Alfonso'yu süzdü, görünüşüne bayılmış gibi görünmeye çalıştı. Gustavo pasaklı, ağzı dolu, gerçekten iyi niyetli bir gülümsemeyle yanaştı. Küçükbeyi kıskanıyor değildi, çünkü kendisi hayli farklı emeller besliyordu: Akşamı meyhanede geçirebilmek için biraz paradan başka isteği yoktu. O günlerde Gustavo bir büroda ayak işlerini yapıyordu ve yeni işyerinde aklını başına toplayacak gibiydi, ne yazık ki eline geçen para çok azdı, ama işi ondan da azdı.

Yeni yıkanmış tertemiz gömleği, yüksek yakası, güzelce taranmış koyu renk gür saçları, siyahlar giymiş haliyle Alfonso yakışıklı bir delikanlıydı. O gün Miceni'nin tavsiyesine uyarak aldığı açık renk eldivenlerini elinde tutuyordu. Alışkın bir göz o siyah elbisenin yer yer yıpranıp parlamış, kesiminin modası geçmiş olduğunu, kalitesiz kumaşının kolalı gömleğinin üstünde pörsüdüğünü fark ederdi. Lanucci ailesinde ise o tür ayrıntıları görmeye alışkın göz yoktu.

Lucia'cık yemeğini yemiş, masadan biraz uzaklaşmıştı, ellerini kavuşturmuş, iskemlenin arkalığına dayanmıştı. Alfonso'nun özel görünüşünü fark ettiğini belirten tek söz etmedi. Delikanlıyla ilişkileri pek iyiydi, evde bulunduğu zamanlar canla başla onun hizmetine koşardı. Ona yararlı olmaktan mutluydu, çünkü yaptığı her şeye Alfonso da hep bir o kadar canla başla teşekkür ediyordu. Aslında ikisinin arasındaki nezaket gösterileri giderek aşırıya kaçıyordu, çünkü Lucia sonunda kibar evlerde öğrendiği ve annesinin özendirdiği davranışları yönelteceği birisini bulmuştu. Gustavo kızkardeşinin Alfonso sayesinde kibarlıktan hevesini aldığını söylüyordu.

Signor Lanucci ellisini geçmiş olmalıydı. Saçını sakalını boyuyordu, temsilcilik için başvurduğu firmaların bedava verdikleri numuneler o işe yarıyordu; yaşlılıktan ötürü ağarmamış yerlerinde, saçları siyahtı, boyamasa apak olacakları yerlerde ise sarıya çalıyordu. Sakalı gür ve uzuncaydı, rengi saçınınkine uydurulmuştu. Akşamları okumak için taktığı kaba saba gözlük, ufacık, gri gözlerinin arasındaki açıklığa göre büyük kalıyor, burnunun üstüne doğru kayıyordu.

Adam Alfonso'ya iltifatlar etti, yanına oturmaya çağırdı, ona bin bir güçlükle bulduğu uygun bir memuriyeti kaybettiğinden beri Gustavo'dan esirgediği bir onurdu bu. Oğluna verebileceği tek ceza da oydu, ötesine ne

gücü yetiyordu, ne de aklı.

Gustavo tek söz etmeden Alfonso'ya bir mektup uzattı – babası kendisine surat asıyor diye o da babasına surat asıyordu. Alfonso mektubu alelacele açtı. Öylesine kaygılanmıştı ki, annesinin kargacık burgacık harflerini sökmeye sabredemedi; şöyle bir göz attıktan sonra mektubu cebine soktu.

Signora Lanucci altan alta sitemle, "Ne çabuk okudunuz!" dedi.

Alfonso kızararak, "Pek kısa yazmış!" diye yanıtladı. "Sizlere çok selam söylüyor!"

Yaşlı adam gün boyu yaptığı işleri anlatmaya koyulmuştu. Her akşamki hikâyeydi. Karısının yanında kendini haklı çıkarmak için para kazanayım diye neler yaptığını anlatıyordu. O günkü kazancı sonuçta bir koca paket iğne olmuştu: Ufak bir imalathane, yaptığı bir işin karşılığını bir ürünüyle ödemek üzere göndermişti. Bir ticarethanede avukat olarak çalışan ve ülkede nüfuzu olduğunu varsaydığı bir dostunun verdiği tavsiye mektubuyla sabahleyin ev ev dolaşmıştı. *Cognac* satmaya çalışmışsa da başarılı olamamıştı. Numunesi masanın üstünde kurum kurum kuruluyordu. Öğle üzeri Lanucci'ye gelen postadan iğne paketi ile kendisine temsilcilik veren bir sigorta şirketinin mektubu çıkmıştı. O da vakit kaybetmemiş, hemen öğleden sonra sigorta yaptırmak isteyen birilerini araştırmaya koyulmuştu. Yanında hiç eksik etmediği tanıdık listesiyle kenti dolaşmıştı. Dostları ona neden sigorta yaptırmak istemediklerini açıklamışlardı, ya zaten sigortalıydılar ya da öylesine yüksek bir ücreti ödeyecek halleri yoktu; öbürleri onunla görüşmeyi bile istememişlerdi –Lanucci kapılarında hizmetkârları olan kimselerin ziyaretine gitmeyi seviyordu– ya da dilencilere yapıldığı gibi, birkaç kuru lafla başlarından atmışlardı. Aslında o dilenci benzetmesi Lanucci'nin değildi, o hiç

yılmadan ertesi gün yeniden işe girişmeye hazır olan sebatlı kişinin dinginliğiyle anlatıyordu bunları. Ama gün boyunca bir girişimde bulunmuştu: Sigorta şirketine bir mektup yazmış, henüz hiçbir sonuç alamadığını, ancak umutlu olduğunu, sonuç almak öylesine zorken de verilen o ücretin yetmeyeceğini belirtmişti.

Signora Lanucci, "Postaya verdiğin paraya günah!" diye mırıldandı. Alfonso'ya bir göz kırptı, kocasının umutlarından ve boş hayallerinden ona bahsetmişti.

Yine de kocasının öyküsünü büyük bir dikkatle dinlemişti, onca çabanın boşa gittiğini işittikçe gözleri öfkeyle parlıyordu. Signor Lanucci ağır ağır anlatıyordu, bir yandan konuşurken yemeğini yemeyi sürdürüyordu, her lokmadan sonra çatalını bırakıyor, nasıl etkin, nasıl kumaz olduğunu iyice vurgulamak amacıyla heceleri iyice vurguluyordu. İnandırmak için ileri sürdüğü kanıtları defalarca yineliyordu. Birisiyle sigorta yaptırmanın genel olarak yararlarını konuşmuş, sigorta yaptırmayanın nasıl bir suç işlediğini belirtmişti; bir başkasına –o başkası bir dostuydu ya da hayırseverliğiyle nam salmış biriydi– biraz desteklendiğini görmeye nasıl da muhtaç olduğunu açıklamıştı; hepsine de temsilcisi bulunduğu şirketi göklere çıkarmıştı. Signora Lanucci onu masadan biraz uzaklaşarak, dişleriyle ufak ekmek parçalarını hırsla koparark dinliyordu.

Ağızlardan çıkan her sözcük kolayca ailede tartışmalara yol açıyordu.

"Paraya günah mı dedin? Nedenmiş o? Amma da tuhafsın ha! Duyan da benim elimden hiçbir iş gelmez sanır!"

Adamın gün boyu içinde biriktirdiği öfke patlak verdi. Olduğu yerde kımıldamadan duruyordu, ama dudakları titremekteydi. Gustavo tabağına başını eğmiş, kıs kıs gülüyordu.

Alfonso, Signor Lanucci'yi yatıştırdı; ara sıra kendisi de para sıkıntısı çektiğinden, yaşlı adamın acısını anlıyordu. Hanımının onu aşağılamak değil, şaka yapmak istediğini söyledi, hiç kuşkusuz işlerinin iyi gittiğini görmeyi herkesten çok o isterdi.

Alfonso'nun o sözleri Signor Lanucci'ye bambaşka bir esin verdi; kendisini avutan o kişinin pekâlâ da bir müşteri olabileceği aklına geldi, sigorta yaptırmaya niyeti var mı diye sordu – örneğin kaza sigortası falan?

Signora Lanucci itiraz etti:

"Yok yahu! Artık onu da işine karıştırma bari!"

Lanucci duraladı; Alfonso da onun kadar sıkılmış, Lanucci'nin bozum olmasına üzülmüştü, bu belki de duyarsız davrandığına pişman olduğunu gösteriyordu.

Sonra kadın, "Bırakın konuşsun," dedi, "ilginç şeyler söylüyor, ne kaybederim ki!"

Olayı salt akademik bir soruna indirgemenin yolunu bulmuştu.

"Elbette canım!" diye vurguladı Lanucci, "ben onu sigortalanmaya ya da ille de benim sigortama girmeye zorlamıyorum ki! Nerede isterse orada yaptırsın! İnsanın imkânı varsa sigortalanmaması kötü şey. Bakarsın tepesine bir kiremit düşer; eğer sigortalı değilse yatağa çivilenir, hiçbir şey kazanamaz, ama sigortalıysa derdi olmaz."

Alfonso onu başından atabilmek için malî durumunu olanca içtenliğiyle açıkladı. Signora Lanucci itiraz ediyordu, yaşlı adam ise hiç istifini bozmaksızın onun sözlerini çürütmeye çalışıyordu, ama bir yandan da delikanlının reddetmek için sebep göstermesi gerekmediğini söylüyordu.

Her akşam Lanucci ailesi yemekten sonra sokağa çıkardı, biraz hava almak için diyorlardı. Ama gezintinin tek amacı o değildi. O âdeti Signora Lanucci çıkarmıştı, Lucia'yı kendisi başka terzi kızlarla birlikte anacaddede

bir saat gezinmekten vazgeçmeye zorlamıştı ya, onun yerini tutsun diye idi. Gustavo da onlara eşlik ediyordu, ama sonra onlarla birlikte eve dönmüyordu. Hatta kimi zaman Alfonso da, aslında sıkılıyordu, ama o kadar çok eğleniyormuş gibi yapıyordu ki, sonunda kendi de inanıyordu eğlendiğine.

Signora Lanucci sofradan kalktı, sırtına yıpranmış ama ağır bir ceket giyerek, Lucia'nın çok daha karmaşık olan hazırlığını tamamlamasını bekledi. Yaşlı adam karısının yardımıyla giydiği daralmış pardösüsü içinde konuşmasını sürdürüyordu, günü bir iş çevirmiş olarak sonuçlandırmaktan umudu kesmemişti; oysa bir an neredeyse teslim bayrağını çekecek hale gelmiş olan Alfonso birden mali durumunun ne denli acıklı olduğunu anımsayarak, hayli sertleşmiş bir sesle gelirinin ve giderlerinin toplamını açığa vurdu, harcamalarını artırmayı aklından bile geçiremeyeceğini söyleyerek sözlerini noktaladı. Yeni mali sıkıntılara girmemek için okkalı sözler söyledi; kendi kararlılığına güvenmediğinden, daha başka kanıtlar dinlemek istemiyordu. Sonra ona Signor Lanucci'nin, hatta hanımının da, kendisini her zamankinden daha soğukça selamladıklarını sandı; yine de hanımı ona talihinin açık olmasını dilemeyi unutmadı. Lucia eğilerek, "Güle güle," dedi, iyi eğlenceler diledi, özenle tasarlanmış bir hareketle incecik elini uzattı.

Alfonso tek başına kaldı, Maller ailesi belki de henüz akşam yemeğinden kalkmamıştır diye, oraya gitmeden önce annesinin mektubunu bir kez daha okudu.

Mektupta, yaşlı Signora Nitti, Alfonso'ya ne umutlar bağladığını uzun uzun anlatıyordu; Maller'lerin evindeki kâhya kadın Francesca Barrini'ye mektup yazıp oğlunu tavsiye ettiğini söylüyordu. Hem de mektubun orasına burasına köydeki dostların selamlarını serpiştirmişti, sabırla hepsinin adını soyadını yazmış, "Sana çok

selamları var," diye belirtmişti, sonraki iki satırda onu kucaklayıp öpüyordu, ardından imzası: Annen Carolina.

Ama daha aşağıya bir "not" düşmüştü:

"İki gündür kendimi pek iyi hissetmiyordum; fakat bugün daha iyiyim."

IV

Alfonso esprili biri olduğunu sanıyordu, gerçekten de kendi kendine konuşurken öyleydi. O zahmete değeceklerini düşündüğü kimselerle esprili konuşmalar yapma fırsatı ise hiç eline geçmemişti, şimdi Maller'lere giderken o hayalinin gerçekleşmek üzere olduğunu düşünüyordu. Topluluk içinde davranma yordamlarını uzun uzadıya düşünmüştü, başka herhangi bir uzun uygulamanın yerini tutabilecek bazı güvenli davranış ilkeleri edinmişti. Az ve öz, mümkünse güzel konuşmalıydı; çoğunlukla lafı başkalarına bırakmalı, asla sözlerini kesmemeliydi, ayrıca rahat davranmalı, kendini zorlamakta olduğunu belli etmemeliydi. İnsanın köyde doğup büyümüş de olsa, doğal sağduyusuyla, deneyime ihtiyacı olmaksızın, hem yerli yerince hem de esprili biri gibi davranabileceğini kanıtlamak istiyordu.

Maller ailesinin evi, kentin yeni kesiminde bir caddede, Forni Caddesi'ndeydi, dış görünümleri zevksiz, kurşuni renkte, zemin katlarında geniş depolar yer alan beş katlı evlerden oluşuyordu. Cadde pek iyi aydınlatılmış değildi, nakliye arabalarının gidiş gelişi kesildikten sonra tenhalaşırdı.

Gün boyunca yağmur yağmıştı, Alfonso çamura batmamak için bina duvarlarına yapışarak yürüyordu. Evi

bulunca girişinde hayli şaşırdı. Gündüz gibi aydınlıktı. Geniş girişi bir merdivenle ikiye ayrılmıştı, bir minimini amfiteatr görünümündeydi. Bomboştu, merdivenleri tırmanırken, adımlarının sesini ya da yankısını işitmeyen Alfonso kendi bir peri masalının kahramanı gibi hissetti.

Merdivenlerde karşısına çıkan ilk kişi ak sakalı bakımlı, kanlı canlı bir ihtiyar oldu, basamakları bir türkü mırıldanarak iniyordu. "Kimi arıyorsunuz?" diye sordu ona, Alfonso o sesin tonundan, siyah elbisesine karşın, o evde kendisinin yoksul biri olduğunu ilk bakışta anladıklarını kavradı.

Çekinerek, "Signor Maller burada mı oturuyor?" diye sordu.

Yaşlı adamın suratı büsbütün ciddileşti; temiz pak giyimli birinin Signor Maller'in nerede oturduğunu bilmemesi olanaksızdı; burnuna dilenci kokusu gelmeye başlamıştı.

Birinci kata çıkan merdivendeydiler; sahanlıktan Santo çalı süpürgesi gibi diken diken saçlarıyla başını uzattı:

"Memurlardan biri bu," diye bağırdı; "Gelin Signor Nitti, gelin."

"Hah! Santo!" diye seslendi Alfonso, tanıdık bir yüze rastladığına memnun olmuştu, aceleyle basamakları çıktı.

Kapıcı sakalını sıvazladı:

"Ya! Memurmuş demek?" Selam vermeden merdiveni inmeyi sürdürdü, birkaç adım sonra yine türküsünü tutturdu.

Santo umursamazca trabzana yaslanmış, duruşunu değiştirmeksizin Alfonso'yu bekledi, delikanlı yanına vardığında, "Sizi ben takdim edeceğim," dedi, hâlâ yerinden kımıldamadan; derken durup düşündü: "Signor Maller sizi davet etmiş miydi?" O soru üzerine Alfonso Signor Maller'in davet ettiği memurları kabul için özel bir oda olduğunu sandı.

Santo birden sağ yandaki bir odaya doğru adımlarını sıklaştırdı.

"Bir dakika bekleyin lütfen," diye seslendi ve onu eşikte öylece bırakıp telaşlı adımlarla koridora girdi, ilk kapıyı açtı, ardından hızla çarparak kapattı. Yalnız kalan Alfonso kendini duvarları soluk renklerde kâğıtlarla kaplanmış loş bir koridorda buldu; iki yanda iki, dipte de bir kapı vardı, hepsi pırıl pırıl siyah boyalıydı. Sağ yanda Santo'nun yüksek sesle bir şey söylediğini işitti, ona bir kadın sesi ve gülüşü karşılık verdi; ne dediklerini anlıyamıyordu, sesler boşluktaymış gibi uğulduyordu.

Santo arsız arsız gülerek çıktı; ağzı doluydu. Aralık kapıdan Alfonso pırıl pırıl parıldayan bakırlarla dolu, zengin bir mutfak gördü, ocak başında şişman, sarışın bir kadın duruyordu, fırının kırmızımtırak ışığıyla aydınlanmıştı; elindeki kaşıkla Santo'yu tehdit eder gibiydi. Santo bir süre bıyık altından gülmeyi sürdürdü. Derken dipteki kapıya yöneldi.

Kare biçimi bir odaya vardılar, minimini mobilyaları kuşkusuz asla varolmamış yaratıklar için yapılmıştı. Öyle ufacık, yumuşacık, kuş yuvası gibi bir yerdi. Duvarları Alfronso'ya ipekmiş gibi görünen mavi bir kumaşla kaplıydı, halıların tüyleri öylesine kabarık, öylesine yumuşaktı ki, insanın içinden yere uzanıvermek geliyordu.

"Burası Signorina Annetta'nın misafir odasıdır," diye açıkladı Santo. "Aslında buradan girilmiyor. Burası hizmetçilerin girişi. Hemen birkaç oda göresiniz diye buradan getirdim; evin en güzel bölümü burasıdır."

Ona koruyucu bir gülümsemeyle baktı, teşekkür etsin diye bekliyordu.

Masanın üstünde birtakım Çin bibloları duruyordu. Signorina Annetta'nın oryantal zevkleri vardı besbelli. Santo'nun yaktığı mum ışığında, Alfonso duvar kapla-

malarında mavi fon üzerine boyanmış iki ufak Çinli gördü; birisi iki direğe tutturulmuş bir ipin üstünde oturmuştu, ama sanki Çinliler ağırlıktan yoksunmuşlar gibi, kendini gevşekçe bırakmıştı, öbürü görünmez bir yokuşu tırmanmaktaydı.

Santo öbür odaya vardıklarında, "Küçükhanım burada yatıyor," dedi, ışık iyice yayılsın diye şamdanı yukarı kaldırdı.

Alfonso tedirginlikle sordu:

"Bu odaya böyle, elini kolunu sallayarak girmeye izin var mı?"

Santo kibirle, "Yok tabii!" diye yanıtladı. "Benden başka herkese yasaktır."

Yüzü bütün o güzelliklerin gururuyla parlıyordu. Kadifeli döşemeleri seyrettiriyordu; yatağa doğru da yöneldi, çevresindeki pembemsi, incecik örtüleri açmaya kalkışıyordu ki Alfonso önledi.

Santo, efendilerinin iradesini küçümsediğini gösteren, ama sözlerine hiç uymayan bir hareket yaparak, "Oh," dedi, "Giovanna dedi ki, hepsi hâlâ öteki taraftaymışlar, yemek salonunda."

Sonra, Alfonso'nun korkusundan irkilerek çıkış kapısına yöneldi. Telaşına karşın, o yatak Alfonso'yu heyecanlandırdı, kapıdan çıkıncaya değin gözlerini ayıramadı. Öyle sıkıca örtülü, tam bir bakire yatağıydı. Yanında koyu renkli küçük bir masa duruyordu.

Öbür odada kütüphaneyi görüp şaşırdı. Kitaplarla dolu dolaplar duvarların hemen tamamını kaplıyordu. Eşyalar basitti: Orta yerde yeşil örtülü bir masayla çevresinde rahat sandalyeler, iki tane de *ottoman*[1].

Ansızın Signor Maller içeriye girdi.

1. (Fr.) Sedir, divan. (Y.N.)

Ayak sesini işitmemişlerdi. Santo'ya sertçe orada ne yaptığını sordu.

"Signor Nitti'ye kütüphaneyi gösteriyordum da," diye yanıtladı Santo kekeleyerek.

Efendilik taslamaz olmuştu; hazırol konumunda dimdik duruyor, şamdanı çok alçaktan tutyordu. Düpedüz yalan söyleyerek ekledi:

"Şuradan girdik." Ortadaki kapıyı işaret etti.

Alfonso ilerledi:

"Sizi rahatsız etmeye gelmiştim de..." Bütün düşüncesini açıklamış olduğunu sanarak lafını yarıda bıraktı.

"Signor Nitti!" Signor Maller efendice bir nezaketle ona elini uzattı. "Hoşgeldiniz!" Kibarca konuşuyordu, ama heyecansızdı. "Dilediğim gibi sizinle kalamayacağıma üzgünüm; burada bir şeye bakacağım, sonra çıkmak zorundayım. Artık siz kızımla ve orada, küçük yemek odasında tanıdığınız küçükhanımla otursunuz; hoşça kalın." Masaya doğru yönelmişken ona elini uzattı.

Orta kapıda dimdik duran Santo sordu:

"Şamdanı buraya bırakayım mı?"

"Hayır, gaz lambasını yak!"

En yakındaki *ottoman*'a uzanmış, eline bir gazete almıştı bile.

Alfonso kendini ilk girdiği koridorda buldu: Santo paltosunu çıkarmasına yardım etti. Adam onu küçük yemek odasına alırken bir yandan söylendi:

"Signor Maller'le karşılaşmamız yazık oldu; yatak odası görülmeye değerdi doğrusu. Başka sefere artık," dedi ve onu korumak istediğini belirtmek ister gibi göz kırptı.

Yemek odası üç kollu bir gaz lambasıyla aydınlatılmıştı. İçerde kimse yoktu. Santo çekinerek içeri girdi, Gülünç bir şaşkınlıkla çevresine bakındı, masaya koştu, üstündeki örtünün bir ucunu kaldırdı, altına bir göz attı:

"Hiç kimse yok."

Böyle kabul edildiğinden ötürü bozulmuş olan Alfonso'nun o şakaya gülmediğini görünce kapıya yöneldi:

"Küçükhanımlar herhalde ikinci kata çıkmışlar; gidip haber vereyim. Siz de bu arada yerleşin."

Alfonso ayakta kaldı, Santo'dan gelen davetin ne kadar değerli olduğunu biliyordu. Gördüğü zenginlikler karşısında üstüne bir çekingenlik gelmişti, artık esprili biriymiş gibi davranmayı düşlemiyordu. Tek istediği evin dışında olmaktı, bu da pek hoş bir duygu değildi. O evde insanın alttan alarak ezik davranması gerekiyordu. Aslında daha alışkın bir göz bütün o süslemelerde bir aşırılık görürdü, ama Alfonso ilk kez böylesi zenginliklerle karşılaşıyordu, gözleri kamaşmıştı.

Bu oda Annetta'nın odalarından daha çok, içinde yaşayanların izlerini taşıyordu. Piyanonun kapağı açıktı, üstüne birtakım notalar yerleştirilmişti; çalgının yanındaki bir iskemlenin üstünde de yine notalar vardı. Mobilyalar çeşitliydi, bazı iskemleler hazerandı, diğerleri kumaş kaplıydı. Hafif bir yemek kokusu bile duyuluyordu.

Bir alay fotoğraf piyanonun yukarısında, açılmış bir yelpaze biçiminde duvara yerleştirilmişti; dört-beş tablo fazlaca yukarıya asılmıştı, nedeni mobilyaların yüksek arkalıklarına yer bırakmak kaygısıydı.

Alfonso resim sanatından hiç anlamazdı, ama birkaç sanat eleştirisi kitabı okumuşluğu vardı, modern resim okulunun ne anlama geldiği konusunda fikir sahibiydi. Bir tablonun karşısında etkilendi: Taşlık bir arazide ancak belli olan upuzun bir yolu gösteriyordu. Hiçbir canlı figürü yoktu; hep taşlar, taşlar, taşlar. Renkler soğuktu, yol öylece ufukta yitip gidiyor gibiydi. Kasvet veren bir cansızlık.

Hayranlıktan çok şaşkınlıkla seyre dalıp gitmişken, kapının açıldığını işitmedi; derken birisinin içeriye girdiğini farkedince, ne yapacağını şaşırarak, başını çevirmekte gecikti.

Yumuşak bir sesle ve tatlılıkla, "Signor Nitti!" dedi.

Alfonso o ana değin başı ayaklarını bastığı yerdeymiş gibi kıpkırmızı kesilerek o yana döndü. Gelen "Küçükhanım" dedikleriydi, Signor Maller'in kızı değil, kendi annesinin ahbabı; Maller'in kızı daha genç olmalıydı. Signorina Francesca otuz yaşlarında olmalıydı, ama Alfonso ona neden o yaşı yakıştırdığını bilemiyordu. Rengi soluktu, sağlıksız değil, genç birinin teni, gözleri açık maviydi; saçlarının altın sarısı o hatları düzensiz çehreye büyük bir tatlılık veriyordu. Ufak tefekti, hem de fazlasıyla, ancak bedeninin kusursuz uyumu insanı keşke başka türlü olsaydı diye düşündürmüyordu.

Apak, yumuk yumuk elini uzattı:

"Signora Carolina'nın oğlusunuz, ha? Öyleyse can dostum sayılırsınız, değil mi?"

Alfonso eğilerek onu selamladı.

"Köyden ne haber, herkes iyi mi?"

İyi dostları olan ve yıllardır haber alamadığı on kişiyi sordu; kimilerini lakaplarıyla anıyor, hepsinin bazı özelliklerini belirtiyordu. Sonra yerleri sordu; onları da geçirdiği güzel zamanları hatırlayarak, özlem sözleriyle anıyordu. Köyün bir ucundaki bir tepeyi sorup o arada, yıkılmış olduğunu işitmekten korkarmışcasına heyecanla onun yanıtını bekledi.

Alfonso, Signorina Francesca'nın karşısında hemen mestoldu. O zamana değin hiç kimse sıla anısını öylesine canlandırmamıştı; Signora Lanucci'nin uzak, heyecansız anıları hiçbir şeyi canlandırmıyordu. Alfonso yalnız yaşıyordu, memleketini acıyla düşlüyor, düşündükçe de zihninde değiştiriyordu. Francesca ondan söz ettikçe anılarını düzeltiyor, sanki yepyeni bir izlenim veriyordu. O anılar onu da duygulandırmıştı.

Alfonso'nun daha sonra öğreneceği gibi, o yıl Francesca'nın ömrünün en güzel yılı olmuştu. Hastalanmıştı,

doktorun salık vermesi üzerine, yoksul ailesi büyük özverilerle onu köye göndermişti. Orada katıksız bir özgürlük yılının keyfini sürmüştü.

Delikanlının elinden şapkasını alıp oturmasını söyledi.

"Signorina Annetta hemen gelir. Çok beklediniz mi?"

Alfonso içtenlikle, "Yarım saat!" dedi.

Signorina Francesca kaşlarını çattı: "Sizi kim içeriye aldı?"

"Signor Santo."

Konuştuğu kişiye olan saygısından ötürü Santo'ya da Signor diyordu.

Derken Signorina Annetta içeriye girdi, Alfonso eli ayağı birbirine dolaşarak ayağa kalktı; o uzun hazırlanış sırasında telaşa kapılmıştı.

Güzel bir kızdı, yine de, Miceni'ye söylediği gibi, uzun, pembe-beyaz yüzü Alfonso'nun hoşuna gitmedi. Uzun boyluydu, bedeninin yuvarlıklarını büsbütün belirten açık renk giysisiyle, duygusal birinin zevkini okşayamazdı. Biçiminin o kusursuzluğuna karşın, Alfonso gözlerinin yeterince siyah, saçlarının da kıvırcık olmadığını düşündü. Nedenini bilmiyordu, ama öyle olmalarını isterdi işte.

Francesca, Alfonso'yu tanıştırdı. Annetta oturmadan önce başını hafifçe eğdi. Delikanlıyla konuşmaya bile niyeti olmadığı açıkça belliydi. Yanında getirdiği bir gazeteyi okumaya koyuldu. Alfonso'ya sanki okumuyor da, gözlerini kâğıdın hep aynı noktasına dikmiş duruyor gibi geldi. Belki o da kendisi gibi mahcuptur da okur gibi yapıyordur diye bir hayale kapıldı. Oysa kızın yüzünde hiç tınmayan bir gülümseme vardı.

Francesca rahat tavrını biraz elden bırakmıştı, yine de yarıda kesilen konuşmayı sürdürmek istedi.

"Hep köyün uzağındaki o evde mi oturuyorsunuz?"

Alfonso ancak, "Evet," diyebildi. O ana değin güçlükle zaptettiği mutlu bir gülüşle, Annetta Francesca'ya yöneldi:

"Babamın yanındaydım. Öbür gün gidiyoruz; hem izin hem söz verdi."

Francesca sevinerek şaşırmış göründü. Annetta'nın sesi Alfonso'yu şaşırttı; öyle gürbüz bir bedenden öyle tatlı bir ses beklemiyordu.

İki kadın alçak sesle konuşuyorlardı. Alfonso anladı ki, Annetta bir kurnazlık edip Signor Maller'den bir izin koparmıştı. Delikanlı kendi varlığını hiç önemsemediklerinden ötürü ne yapacağını şaşırdı. Gözlerini sağ yanındaki bir tabloya çevirdi; bu, kaba saba hatlı, ufacık gözlü, kel kafalı bir adamın portresiydi.

Francesca onun sıkıntısını sezmiş ve alçak sesle konuşmayı başlatan Annetta'nın nezaketsizliğini onarmak istermiş gibiydi. Bir Paris yolculuğu planladıklarını, Signor Maller'in de uzun süre hayır dedikten sonra sonunda onları götürmeye, işlerini tam yoğun mevsiminde sekiz-on gün bırakmaya razı olduğunu anlattı.

"Açık açık benim de size eşlik edeceğimi söyledi mi?"

Belli ki o yolculuğa o da pek hevesliydi.

Alfonso'nun güzelliğini teslim etmek zorunda kaldığı bir gülümsemeyle Annetta, "Tabii canım," diye yanıtladı.

Kendisine en az bir saat gibi gelen bir süre boyunca, iki kadının gevezeliğini ağzını açmadan dinlemekten başka çare bulamadı, dikkat ediyormuş gibi yapıyor, ancak Annetta ağzını Francesca'nın kulağına yaklaştırdığı zaman ise kibarca bakışlarını başka yana çeviriyordu. Santo içeriye girip avukat Macario'nun geldiğini haber verince bir soluk aldı.

Annetta sevinerek, "Aman gelsin, gelsin!" diye bağırdı. "Şimdi güldürür bizi."

Avukat Macario kırk yaşlarında görünen yakışıklı bir adamdı, büyük bir özenle giyinmişti, uzun boylu, güçlü kuvvetli, hayat dolu esmer bir erkekti, Annetta'yı Ferravilla'ya[1] öykünerek selamladı: "Bugün, her zamankinden daha güzelsiniz... ah!" Francesca'nın elini sıktı, o da hemen Alfonso'yu tanıttı; sonra, avukatın adını söylemek yerine, "Kentin en yakışıklı bıyığının sahibi," dedi.

"Bir bilseniz o bıyığı bu haliyle korumak uğruna neler çekiyorum; ben hemen onu anlatayım, yoksa bu küçükhanım anlatır."

Alfonso gülümser bir ifade takındı; rahatsızlığı daha da artmıştı. Macario'nun o rahatlığı kendi sıkıntısını gidermek şöyle dursun, büsbütün artırıyordu.

Annetta gazeteyi bir yana bırakmış, kollarını nazlı nazlı masaya dayamıştı:

"Sevgili kuzenim, sana bir haberim var! Şaşıracaksın!"

Onunla alay ediyora benziyordu.

Macario üzülmüş gibi yaptı:

"Biliyorum, biliyorum. Gerçekten, rüyamda görsem inanmazdım. Amcam işlerin en civcivli zamanında kentten ayrılıyor ha! Bu duvarlar hayretten yıkılmıyorsa çok sağlammışlar demektir. Kendisine merdivenlerde rastladım, haberi verdi, ama seninkinden çok farklı bir yüzle!"

Konuşurken ellerini de konuşturuyordu; duraksarken ellerini kulaklarına götürüyor, parmaklarıyla Alfonso'nun kavrayamadığı değinmeler yapıyordu.

Annetta, "Pek keyiflenmemesini anlarım," dedi. "Ama insan şurasıyla istesin –işaretparmağını alnına değdirdi– yeter."

Macario kışın Paris'in yazdan daha sıkıcı olduğunu belirtti. Bozguna uğramış da acısını çıkarmaya çalışıyor-

1. Edoardo Ferravilla (1846-1915): İtalyan aktör. (Y.N.)

muş gibiydi; anlaşılıyordu ki kendisi o yolculuğu engellemeyi istemişti.

"Kışın insanlar hep akıllarını bir şeylere takarlar, yanlarına yanaşılmaz. Paris her gün herkese, ama herkese dert olan bir tek konuya odaklanır. Bir gün bir bakanın değiştirilmesine, ertesi gün bir milletvekilinin söylevine, daha ertesi gün bir cinayete. Hep öyle sıkıcıdır Parisliler!" diye noktaladı.

O betimlemede romanlarda okuduğu Paris'i bulan Annetta coştu:

"Ama hep şirindirler!"

Daha önceki bir yolculuğunda o Paris'i boş yere aramıştı.

"Zevk meselesi. Bir arkadaşınıza gidersiniz, Gambetta'yı tabancayla vurduklarından başka şey konuşmaz; biriyle iş görüşürsünüz, müşterinizin derdi Gambetta'yı tabancayla vurduklarıdır; ayakkabıcıya gidersiniz, o da Gambetta der de başka şey demez, neyse, o kadar da önemli değil."

Alfonso o espriye yüksek sesle güldü, konuşmaya karışmak için diyecek şey bulamıyordu, ona katıldığını gösterme gereğini duymuştu.

"Kışın Paris'te tiyatrolar iyidir; güzel bir gala bütün o yolculuğa değer."

Macario'da artık Annetta'nın zaferini küçümseme niyeti kalmamıştı, daha ciddi konuşuyordu, belki de gülmesine teşekkür etmiş olmak için Alfonso'ya dönmüştü.

Francesca, "*Odette*'in[1] galasına gideceğiz," diye haykırdı sevinçle.

Ertesi gün telgrafla yer ayırtacaklardı.

1. *Kuğu Gölü* balesinin kuğuya dönüştürülen Prenses karakteri. (Y.N.)

Macario, demek amcamın yanında çalışıyorsunuz diyerek Alfonso'ya döndü, bankada ne kadar süredir bulunduğunu sordu. Yanıtını alınca anlattı: Amcası merdivenlerden inerken, birkaç dilde yazışmayı yürüten memurlarından birinin Annetta'nın yanında olduğunu bildirmişti. Alfonso tek heceli yanıtlar veriyordu. Maller'in o övgüsünü duyunca şaşkınlıkla eğildi, herhalde yanlış anlamıştır, diye düşündü. Oysa Maller gerçekten kendisinden söz etmiş olmalıydı. Macario onun köyden geldiğini biliyordu, sıla özlemi çekiyor mu, diye sordu.

Alfonso, "Hem de nasıl," diye yanıtladı.

O kuru sözcükleri yüzünün ifadesiyle tamamlamak istedi ve bunda başarılı oldu.

Macario, "Geçer, görürsünüz!" dedi; "insan bu dünyada her şeye alışır; hele köyden gelince kentte yaşamaya çok kolay alışır sanıyorum."

Bu konuşma Annetta'yı sıkmıştı, hiç umursamadan araya girdi. Alfonso onun sesini işitince herhalde bir şey soracak diye başını kaldırdıysa da, hemen düşkırıklığına uğrayarak o hareketinin nedenini yoğun bir dikkat havasıyla gizlemeye çabaladı.

"Biliyor musun, Paris'te tutulan şarkıları öğrendim, Federico ile sokaklarda Gavroche'luk[1] edeceğim!"

Federico, Annetta'nın ağabeyiydi. Miceni onu tanıyordu ve Alfonso'ya çok kibirli biri diye tanıtmıştı. Diplomatik kariyer yapıyormuş, bir Fransız limanında yardımcı konsolosmuş.

Macario, "O şarkılardan birini dinleyebilir miyiz acaba?" diye sordu.

Annetta, "Neden olmasın?" dedi ve ayağa kalktı. "Bana eşlik eder misin? Haydi, gel! Macario'nun bu ak-

1. Victor Hugo'nun *Sefiller* romanının kurgu karakteri. (Y.N.)

şam tatsızlığı üstünde, vakit geçirmenin en güzel yolu bu sanırım."

Macario, "Ona artık biz karar vereceğiz," diye saygısızca yanıtladı. "Öyle değil mi ama?"

Alfonso zorlukla gülümsedi. Rahat görünebilmek için sürekli kendini zorlamaktan yorgun düşmüştü. Usturuplu bir yolunu bulsa oradan hemen sıvışıverirdi.

Francesca piyanoya oturmuş, dizlerinin üstüne bir alay nota almış, Annetta'ya parçaların adlarını sayıyordu. Annetta başıyla hayır işareti yapıyordu. Elini yanağına dayamış, düşünür havasındaydı. Sonunda birden gülerek bağırdı:

"O şarkı! O şarkı!"

Birkaç giriş akorundan sonra, Francesca basit, ama canlı bir parça çalmaya koyuldu.

Annetta tatlı, güçlü sesiyle şarkı söylemeye ve Alfonso'nun şaşkın bakışları arasında yerinde tempoyla sıçrayarak sanki koşuyormuş gibi yapmaya başladı. Francesca gülmekten katılıyordu, Macario da gülüyordu, şarkıcı da kendini tutamayınca şarkı yer yer kesintiye uğrayıp rezil oldu. Ardından yeniden ciddileşti, Macario da pek ciddi bir surat takındı; Alfonso'ya gelince, o ancak öbürlerine öykünmek için gülmüştü.

Annetta şarkısını söylerken yorulmuş gibi yapıyor, daha iyi koşabilmek için kollarını göğsünde kavuşturuyor, karşılaştığını ustalıkla anlattığı bir engeli sanki aşıyor, koşarken çarptığı birisinden özür diliyordu.

Alfonso Fransızca bilirdi, ama kulağı alışık olmadığından söylenenleri yarım yamalak anlıyordu. Macario gözlerini Annetta'ya dikmiş, şarkıyı kesmemek için kopuk tümcelerle açıkladı:

"Şarkı bir adamın ağzından... *omnibüs*'ün ardından koşan bir adam." Hayranlıkla duraklayıp fısıldadı: "Harika bir metin!"

Annetta artık gerçekten yorulmuştu: Hâlâ koşuyordu, ama önceki kadar sıçramıyordu. Elini göğsüne bastırmıştı, soluk soluğaydı.

"Takatim kalmadı," deyip sustu.

Francesca gülerek, piyanoyu şarkıya uydurdu, ama birkaç saniye sonra, Annetta, yeniden, ama kımıldamadan şarkı söylemeye başladı. Sesi tatlı tatlı çağıldıyordu. Şarkısı daha sakindi, bazı notalarda duraklayıp duygulanarak uzatıyordu, öyle ki güftesini anlamayan Alfonso'ya şarkı hüzünlüymüş gibi geldi.

O tatlı notalar tedirginliğinin nedenini anlamasına yol açtı, öylesine güzel bir sesi olan o harika yaratıktan bir dostça sözcük işitme isteği duydu, henüz o tür bir tek laf bile işitmemiş olduğunu fark etti. Kaba karşılanmıştı, konuşmaya koyulduğunda hiç önemsenmeyerek sözü kesilmişti, kendisiyle hiç mi hiç konuşmamışlardı. Ama neden? Kız onu o güne değin hiç görmemişti. Demek ki salt daha alt sınıftan olan, kılığı kıyafeti kötü birini küçümsediğindendi, evet, çünkü artık kılığının ne denli kötü olduğunu biliyordu; Macario ile karşılaşınca bilincine varmıştı.

Annetta şarkısını bitirdiğinde, Macario coşkuyla alkışladı, Alfonso da o alkışa bir o kadar coşkuyla katıldı. Abartmıştı aslında, az sonra düşününce farkına vardı, ama alınmış olduğunu belli etmek istememişti. Numara yapmak zorunda kaldığından ötürü çok azap çekiyordu, gelirkenki o birazcık rahat davranışını da hepten yitirmiş olduğunu anlıyordu. Macario o heyecanla Annetta'nın uzattığı eli uzun uzadıya avuçlarında tuttu.

Alfonso, neredeyse bir soru tonuyla, "Signorina Fransızcaya hakkıyla vakıf!" diye belirtti.

Hiç kimse ona yanıt verme zahmetine katlanmadı, o da ahmak ve sıkıcı olduğunu kabullenerek, sustu.

Hizmetçinin yardımıyla, Annetta çay servisi yaptı. Macario'ya başka bir şeyler de alsın diye ısrar etti; Alfon-

so'ya bir fincan uzatma işini hizmetçiye bıraktı ve delikanlının gözleri öfkeyle parıldadı. Bir tepki gösterme gereğini duymaya başlıyordu; kendisini en fazla kaygılandıran da, bu saygısızlıklara öylesine eziklikle katlandığını gördükçe Macario'nun onu küçümsemesiydi. Taşı gediğine oturtacak, iğneli bir sözcük bulabilmek için neler vermezdi.

Nazik bir sesle, neredeyse özür dileyerek, "Hiç çay içmem," dedi. Başka bir sözcük bulamadığından ve sesine daha değişik bir ton veremediğinden ötürü sinirliydi.

Annetta onun yüzüne bakmadan, "Cognac ister misiniz?" diye sordu.

"Hayır!" Daha başka bir şey eklemek içinden gelmedi, ama o arada istemeden eğilerek o tek heceli sözcüğü de nazikleştirmiş oldu.

Macario ona daha sık yönelmeye başladı, Alfonso onun, Annetta'nın tuhaf davranışından rahatsız olduğunu ve kendisi ilgi göstererek bunu telafi etmeye çalıştığını düşündü. Alfonso dinginlikle yanıt verdi, ama yine hep öyle tek heceli sözcüklerle.

"Çalgı çalar mısınız?"

"Hayır!"

Macario ona arka çıktı; bilir bilmez çalan bir amatör dünyanın en berbat şeyiymiş.

"Şarkı söylemek o denli kötü olmuyor, kuzenimi gördünüz. Söylediklerinin tümünü anlıyor değil, ama sesi güzel, hoşa gidiyor. Benim bile hoşuma gidiyor; az önceki coşkumda samimiydim."

Annetta alaycı bir tavırla teşekkür etti, ama o eleştiriye göstermek istediğinden daha fazla alındığı belliydi, Alfonso da bunu fark etti ve derin bir mutluluk duydu; şimdi genç kız da kendini savunmak için yaralayıcı bir söz araştırıyor ama bulamıyordu.

Annetta bir süre yarı şaka yarı ciddi konuşmuştu, ama Macario onun güzelliğine ve inceliğine iltifat yağ-

dırmakla birlikte dediğinden geri dönmediği için, sonunda öfkesini açığa vurdu. Asık bir yüzle, hatta rengi hayli solmuş olarak bağırdı:

"Doğru dürüst söyle bana; nerede hata ettim? Eleştirmek için alay etmek yeterli değildir." Onu iğnelemek istemişti.

Macario öylesine keyifle güldü ki, Alfonso imrendi.

"Demek ses sanatçısı ününe pek düşkünsün, ha? Gözlemimi bağışla, geri alıyorum!"

Alfonso ilk ayağa kalkan oldu. Francesca da kalktı, Signora Carolina'ya çok selamlarını bildirmesini istedi. Annetta yerinden kıpırdamadan kuzeniyle tartışmayı sürdürdü. Ancak o da gitmeye karar vererek ayağa kalktı ve Alfonso'ya seslendi:

"Beklerseniz ben de sizinle geliyorum."

Alfonso sevinerek bekledi.

Macario hep öyle neşe içinde, Annetta'nın elini sıkarken:

"Hiç merak etme, sevgili kuzenim, bir dahaki sefere eleştirilerimi daha ayrıntılı yapacağım!" dedi.

Annetta şakayla karışık, yine de kibirle yanıtladı:

"Hiç umurumda değil; düzeltmem gereken bir şeyler varsa, kendi başıma da bulurum düzeltmenin yolunu."

Alfonso'ya da elini uzattı; iki el, cansızca birbirlerine dokundular ve sonra aşağı düştüler. Genç kızın renginin solduğunu gören Alfonso ürktü, ama ardından kendisi de kayıtsızlığını açığa vurmanın yolunu bulmuş olduğundan ötürü sevindi.

Sokakta iki erkek durakladılar.

Macario denizi işaret ederek, "Siz şu taraftan mı?" diye sordu.

Alfonso, "Hayır," diye yanıtladı, "aslında anacaddeye doğru gidiyorum."

"Bir süre bana eşlik etmek lütfunda bulunun."

Kürkünün düğmelerini ağır ağır iliklemekteydi, Alfonso ise ürpererek ellerini incecik pantosunun ceplerine daldırdı. Çağrısına yanıt beklemeksizin, Macario kıyıya doğru yöneldi.

"Kuzenimi bu ilk kez görüşünüz mü?" Alfonso'nun evet dediğini işitince de, "Ve son görüşünüz herhalde?" diye sordu; sesindeki gülücük karanlıkta her zamanki yüz ifadesinin yerini tümüyle tutuyordu.

Alfonso içtenlikle yanıtlarken büyük bir cesaret gösterdiğini sandı:

"Öyle! Umarım!"

"Ama kadınların kaprisleri yüzünden alınganlık etmeye değmez; kuzenim kuş beyinlidir."

Alfonso duygulanarak, "Bana öyle gelmedi!" diye yanıtladı.

Macario belli ki Annetta'nın davranışının Alfonso'da bıraktığı kötü izlenimi hafifletmeye çalışıyordu.

"Size neden o denli soğuk davrandıklarım biliyor musunuz? Amcamın memurlarından biri, Annetta'ya tanıtılır tanıtılmaz kur yapmaya kalkışmış. Galiba karşılık aldığını söyleyerek böbürlenmiş de, sonunda iş amcamın kulağına gitmiş, bir süre kızıyla alay ederek eğlenmiş. Hiç de aptal sayılmazmış o memur, kısa kıvırcık saçlı esmer biri. Annetta da bir daha memurlarla karşılaşmak istememiş, zaten o hep öyle genellemeler yapar."

Kıyıya varmışlardı. Dalgalı denizden mendirekte patlayan dalgaların gümbürtüsü geliyordu. Aysız gecenin karanlığında, kıyıda sıralanmış gemilerin ötesinde, deniz koskocaman, kapkara bir boşluktu. Yalnız deniz fenerinin dönen ışığı sularda yansıyarak yüzeyini belli ediyordu.

Macario, Alfonso'yu kendisiyle birlikte sağ tarafa, istasyona doğru sürükledi.

"Davet edilmemiş olmayı yeğlerdim. Ama tabii kimseye yakınacak da değilim."

Acaba Macario onun söz vermesini mi istiyor kuşkusuna kapılmıştı. Macario gülmeye başladı:

"Oh! Benim açımdan, herkese anlatabilirsiniz. Sevgili akrabalarıma o kadar düşkünüm mü sandınız? Görmediniz mi kuzenciğimi kızdırmaktan nasıl keyif aldım? Amma da kendini beğenmiştir, ha!"

Artık Annetta'nın Alfonso'ya davranışını düşünüyor değildi. Kendi hesabına konuşuyordu ve hayli heyecanlıydı.

"Az önce o *Gavroche* şarkısının notalarını sanki Tosti'nin[1] romanslarından biriymiş gibi söylediğini işitmişken, nasıl olur da övebilirdim onu! Aradan biraz zaman geçince yalan söyleyebilirim, çünkü artık o notaları unutmuş olurum, aklımda yalnız o görkemli, o coşkulu yorgunluk havası kalmış olur. Kuzenimin yüzünün genelde biraz durgun olduğunu düşünmüyor musunuz? İşte! Nasıl Napoléon zihinsel yeteneklerinin tamamına ancak savaş alanında kavuşuyorduysa, kuzenim de kusursuz güzelliğe ancak coştuğunda erişiyor! Ama onu coşturmak da zor iştir."

Bir sokak fenerinin ışığında, Alfonso onun her zamanki yüz ifadesinin değişmiş olduğunu fark etti.

Köylü basitliğiyle, sahiden kuzenini sevmiyor mu diye, sordu.

"Sevmek diyorsunuz ya..." Macario yaptığı şakadan ötürü pişman olduğunu göstermek istermiş gibi durdu, derin, ciddi bir sesle sözlerini sürdürdü: "Ben başka türlü kızları severim. Kuzenim bir kız değil, bir kadın, hatta daha fazlası da var..." Şöyle bir gülüverdi; "Değerli bir kadın ama, güzel, fazlasıyla bilgili, o kadar ki çoğu zaman terbiyeli değilmiş gibi görünür. Matematik bilgisi vardır, felsefe bilgisi vardır, ciddi kitapları okumaya bayılır, bun-

1. Paulo Tosti (1846-1916): İtalyan besteci ve müzik öğretmeni. (Y.N.)

da pek şaşılacak şey yok, ama onları anlar da, sizi temin ederim ki anlar! O her zamanki kılı kırk yaran titizliğiyle içeriklerini de söyleyebilir. Tamam da, asla sanatçı olamayacak...belki bir an kanı kaynarsa..." Elleriyle öyle coşkulu hareketler yapıyordu ki, gören devrimden dem vuruyor sanırdı. "Tam babasının kızıdır, cahil annesinin değil, annesi akıldan yayaydı, ama şirin kadındı, saçmalasa bile hep hoştu. Annetta'nın zehir gibi bir belleği, büyük matematik yeteneği vardır, tıpkı babası gibi, somut, sağlam şeyleri derhal kavrar. İnsan karakterinden anlamazlar, müzikten anlamazlar, orijinal bir tabloyu kötü kopyasından ayıramazlar. Annetta şimdi Çin kıvır zıvırına merak sardı, onları kente ilk getiren o oldu, ama o konuda kitaplarda okuduğundan ötesini bilmiyor, hiç mi hiçbir şey anlamıyor, çünkü o eşyaları yüreğinde duymuyor. Evlerindeki tek iyi tabloyu ben satın aldım, taşlık arazide bir yol."

Alfonso, "Gördüm, muhteşem bir tablo!" diye yüksek sesle onayladı ve önemli bir hava takınmak isteyerek sordu: "Kimin eseri?"

Macario, "Şimdi ressamın adını anımsayamıyorum," diye yanıtladı, "ben de teyzemin oğluyum."

Alfonso güldü, ama Macario gülmüyordu. Gözlemleri şakacıktanmış gibiydi, ama alttan alta derin bir hınca açığa vuruyorlardı ve Alfonso kendisiyle, yani bir yabancıyla öyle konuşmasının doğal olduğuna bir türlü inanamıyordu. Macario, Maller'lerin evinde öyle ustalıkla kendini tutmuşken, acaba nerede kafayı bulmuş olabilir, diye düşünüyordu.

Derken daha beteri geldi:

"Kuşkusuz, aklı başında bir erkek Annetta ile evlenmez. Franco Sacchetti'nin romanlarını bilir misiniz? Okumaya değer, hepsi değilse bile bir tanesi, unutulmaz bir yapıttır: Bir papaz bir eve konuk gider, bakar ki ev sahibine karısı pek kötü davranıyor. Papaz buna çok kı-

zar, o öfkeyle bir yemin eder, koşullar elverirse kadınla evlenip onu cezalandıracaktır. Gerçekten de olanlar olur, kadının kocası ölür, manastırdaki bütün papazlar da ölürler ve manastır dağılır. Papaz yeminini tutar, kadınla evlenir, murat ettiği gibi basar köteği. İnsanın içinden Annetta için de öyle yeminler etmek geliyor, sırf o insanı ezen, aşağılayan kibrini kırmak için. Aslında öyle bir yemin etmek hatalı olur, çünkü iş uygulamaya gelince, insan köteği ondan yer sonunda."

Belki de Macario şaka yaparmış havasıyla gerçekleri söylemeye niyetlenmişti, sonra da niyet etmeksizin o şaka tonunu elden bırakmıştı. Alfonso, belki de pişman olarak, onun nasıl çenesinin açıldığının nedenlerini anlatmaya başladığını görünce, böyle düşündü.

"İlk karşılaştığım biriyle böyle samimi konuşmak adetimdir sanmayın. Size kanım kaynadı da ondan; ister inanın ister inanmayın, öyle işte."

Alfonso'nun eli ayağına dolaştı, bir teşekkür mırıldandı:

"Sizin Annetta'dan öç almayı böylesine şiddetle istemenize sevindim, o dileğinizi yerine getirememenize de sevindim. Oh! Benim gözüm görür, benim karşımda inkâr etmek olmaz! Az çok yaralayıcı bir sözcüğü anında bularak tepki gösteremeyen kimselerin ille de aptal olmaları gerekmez. Tersine!" Kendini haklı gösterdiğine inanarak kaba bir gözlemde daha bulundu, ama gülerek: "Böylesine hareketli, böylesine saldırgan, yani demek istiyorum ki insanı tedirgin eden kadınlarla karşılaştığımda, o İngiliz geliyor aklıma: Hani fazlasıyla ateşli bir kadına demiş ki, ben öpmek için para ödüyorum, öpülmek için değil!"

İstasyon meydanına vardıklarında, Macario onun elini sıktı, bir selam mırıldanarak ayrıldı ve kafeye yöneldi. Alfonso ise soğuktan donuyordu, koşa koşa evinin yolunu tuttu.

V

O yıl sıcak daha mayıs ayında başladı; birkaç hafta süreyle, güneş bulutsuz bir gökyüzünden hiç de ilkbahara benzemeyen yakıcı ışınlar gönderdi.

Ballina, "Haksızlık bu," diyordu, "aldığımız üç kuruş aylık karşılığında daha mayıs ayında bu kadar terlemek."

İşler henüz hafiflememişti. Gelen devasa mektup tomarları Signor Cellani'nin odasından çıkıyor, Sanneo' nun odasından geçiyor, gidip muhaberata varıyorlardı. Onları bir yerden öbürüne taşımaktan başka zahmete girmeyen Giacomo bile oflayıp pufluyordu.

Haziranda işler azalmaya başlardı, Miceni, her zamanki düzenli tutumuyla, o azalmayı düzenleyen yasayı Alfonso'ya açıklamıştı:

"Haziran ayı geldi mi, bankacılık dünyasının bilim adamları sayılan, spekülasyonun başlatıcıları olan en zengin bankerler yazlığa çekilirler. Bizim gündelik iş yükümüzde bir fark olmaz, çünkü işi üreten onlar değildir, yine de işler öyle ansızın kabarıvermez, hani şu küçük memurlara onca azap veren emisyonlar, konversiyonlar falan yapılmaz. Bankacılık işleri daha temmuzda mayna eder, bankalarda yeni bir şey olduğundan değil, ama artık en zengin tüccarlar da tatile çıkarlar. Ağustos yılın en güzel ayıdır, herkes yazlıktadır, banka genel müdürleri,

müdürler, yardımcıları, tüccarlar da tabii. Şirkette ancak elzem sayıda memur kalır."

Maller Bankası'ndaki süreç bu kuralı izlemiyordu. Mayıs ve haziranda bazı memurlarla şefler, temmuzda avukat Signor Cellani izinlerini kullanıyorlardı, Signor Maller ise ancak ağustosta.

İlk giden Sanneo oldu, otuz gün hakkı varken, on beş güncük izin aldı. Memurlar aralarında, Signor Sanneo uzun süre günlük ekmeğinden, yani postadan ve çekişmelerden uzak kalamazmış, diyorlardı.

Sanneo, kendi yokluğunda şef olarak kalacak Miceni'ye talimat verirken, Alfonso da rastlantı sonucu oradaydı. Sanneo'nun odası Signor Cellani'ninkinin yanındaydı, ondan daha loştu, çünkü karşısındaki bir bina ışığını kesiyordu. O odada kışın halılar seriliydi, ama kendine bir başka masa almış olan avukatın ona aktardığı siyah tahtadan, uzun, rahat masa dışında, mobilyaları diğer memurlarınkine eşti: kaba saba sarıya boyanmış iki dolap, bir hasır iskemle ve tek pencerenin yanında rafları kaldırılmış başka bir masa.

Sanneo oturmuş, sağ yanında ayakta bekleyen Miceni'ye kocaman bir tomardan mektupları teker teker uzatıyor, falan gün ya da bir başka yazı geldiğinde ne yapması gerektiğini ayrıntılarıyla anlatıyordu. Kimi mektupları bütün açıklamaları verdikten sonra yeniden eski yerine koyuyor, yüzünü ekşiterek, yanıtlamak için henüz vakit var, diyerek o işi kendisinin yapmak istediğini belirtiyordu. Tüm işlemlerini Miceni'nin eline bırakmaktan rahatsız olduğu anlaşılıyordu.

Miceni odasına kafasını dikmiş, bedeni kaskatı kesilmiş, sert adımlarla döndü. Yerine oturduğunda küçümseyen bir gülümsemeyle mırıldandı:

"Elli kere anlatıyor, sanki bankaya dün girmişim gibi."

Biraz durup düşünerek Sanneo ile konuşmasının ayrıntılarını anımsadı ve güldü:

"İster misin Sanneo son dakikada pişman olup burada kalsın?"

Alfonso'nun en şiddetli isteği çekip gitmekti; o yüzden başkalarının kalmak isteyebileceğini aklı almıyordu.

Az sonra Sanneo geldi, gidişini ertesi güne ertelediğini haber verdi. Miceni Alfonso'ya bir göz attı, Sanneo çıkar çıkmaz öfkeyle ünledi:

"Hiç de gerekmeyen talimatı vermek için bir saat beni orada tutmasına değdi doğrusu!"

Alfonso, "Eh, yarın da işine yarar o talimat!" diye yanıtladı, büro işlerinde öfkeyi anlamıyordu.

"Yarın da bugün gittiği gibi gidecektir."

Oysa sahiden gitti Sanneo. Akşamüstü büroları dolaşıp memurlarla vedalaştı. Alfonso'ya elini uzattı, o da kekeleyerek iyi eğlenceler diledi, içten bir iyi niyetle gülümseyerek teşekkür etti. Söylenenin tersine, Alfonso o tedirgin gözlerin on beş günlük özgürlüğün sevinciyle parladığını gördüğünü sandı.

Miceni müdürlerin elinin altında olabilmek için Sanneo'nun odasına taşındı. Buyrukları doğrudan doğruya Signor Maller'den ya da Signor Cellani'den alıyordu, Alfonso onun öyle yüksek şahsiyetlerin önünde rahat davranabildiğini gördükçe imreniyordu.

Alfonso için o on beş gün, Sanneo'nun onu zorladığı kopyalama işinde bir dinlenme molası oldu, daha ilerde sık sık özleyecekti o zamanı. Miceni çok sayıda teklifin gönderilmesini pek önemsemiyordu; başına yıktıkları işi karşılamak için zorunlu olanın eksiksiz ve hatasız yapılması yetiyordu. Akıl edip Sanneo'nun izlediği yöntemi hemen elden bıraktı. O yazışmayı halletmeyi Miceni ile diğer iki memurdan başkasına vermezdi; bütün ötekiler daha alt düzey olan kopyalama ve hesapları de-

netleme işini yaparlardı: Sanneo, "Laf anlayan bir memur on ahmağa bedeldir," derdi. Oysa Miceni hepsini kendisine yardım etmeye çağırdı, Alfonso'ya da İtalyanca ufak tefek anlaşmaları yazmak düştü, kendisine o zamana değin verilenlerden daha çeşitli ve daha ufak bir işti.

Odasında yalnız kalınca, evden getirmiş olduğu kitapları okuyacak vakit buldu. Roman okumazdı, erkek çocukların hafif denilen edebiyata karşı duydukları küçümsemeden hâlâ kurtulamamıştı. Kendi okul kitaplarını seviyordu, ömrünün en mutlu çağını hatırlatıyorlardı. İçlerinden biri vardı ki, hiç bıkmaksızın defalarca okuyordu, bu bir retorik incelemesiydi, klasik yazarların yorumlamalı bir seçkisini de içeriyordu. Süslü püslü ya da sade biçem nasıl olur, arı dil ya da yabancı sözcükler içeren dil nasıldır, uzun uzadıya anlatıyordu, Alfonso da o kuramı benimseyerek, tüm o güzel nitelikleri kendinde toplayan, o kusurların hepsinden uzak, görkemli bir yazar olmayı düşlüyordu.

Büronun en uzak köşesi olan Alfonso'nun odasında akşamları birkaç muhaberat memuru toplanıp gevezeliğe dalıyorlardı. Signor Sanneo oradayken hep diken üstünde olurlardı, çünkü saat kaç olursa olsun, hiç beklenmedik bir anda bomba gibi içeriye dalar, bağırırdı: "Vakit öldürmeyin, vakit öldürmeyin!" Kimse ağzını açmaya cesaret edemez, grup azgın bir köpeğin darma dağın ettiği bir koyun sürüsü gibi dağılırdı.

Oysa Miceni, şimdilerde, kimi akşamlar o odada yarım saat kafasını dinlemeye geliyordu. Ses çıkarmadan eski *ottoman*'a uzanıyor, kendini işinin heyecanına kaptırmış, günün sonunda yorgun ama mutlu oluyordu.

Ballina aşırı bir saygı gösterisiyle onu alaya alıyordu. Bir gün, işin coşkusuyla, Miceni onu ağır aksak davranıyor diye paylamıştı, o da onu bağışlamıyordu. Miceni

azarlamasını haklı göstermeye çabaladı, ancak Ballina suratına güldü:

"Seni gören de bankanın işleri senin işin sanır. Signor Maller ile Signor Sanneo'nun bize tepeden bakmasını zor bela da olsa anlıyorum, ama on beş günlüğüne muhaberat şefi olan birinin tafrasını, hayır."

Ballina kuşkusuz mutlu biri olmalıydı; makine gibi yapılacak dünya kadar işi olduğuna sevindiği öylesine ortadaydı ki, onu kolaylıkla kabullenmeyecek olan Alfonso bile anladı. Böbürlenmek olsun diye kendini danışma bürosu şefi ilan ediyordu, oysa aslında o büronun tek çalışanıydı. Verileri kendi istiyor, kendi kopyalıyor, yine kendisi kocaman bir dolaba alfabetik sırayla yerleştiriyordu. Askıntıda bıraktığı dosya yoktu, çünkü işi bunu gerektirmiyordu ve büroda zorunlu olduğundan çok daha uzun saatler boyu kalıyordu. Yanında bulundurduğu bir alay kemik ağızlığı temizliyor, kilitleri düzeltiyor, tıraş bıçaklarını biliyor, ofiste tıraş oluyordu, tabii tıraş olduğu zamanlar. Dehşetli sigara tiryakisiydi, çekmecesinde her zaman yağlı kâğıt üstüne dağlar gibi yığılı tütün bulunurdu; değişik türlerden oluşturduğu bir harman, odaya şiddetli bir reçine kokusu yayan bir kökle rayihalandırılmıştı. O oda onun asıl yuvasıydı; birtakım konfor öğeleri eklemişti, o arada hasır iskemleye daha rahat oturabilmek için üstüne bir kösele altlık çivilemişti. Masasının bir çekmecesi levazıma ayrılmıştı; ekmek, bazen biraz tereyağı, çoğu kez bir şişe bira, her zaman ziyarete gelen arkadaşlara ikram ettiği ufak bir şişe ucuz içki. Öteki odasında pek rahat değildi herhalde. Anlattığına göre yattığı oda öylesine darmış ki, yatakla dolaptan sonra iskemle fazla geliyor, girişi engelliyormuş. İskemlesiz olamayacağı için de duruma dâhice bir çare bulmuş:

"İskemleye bir ip bağladım, ipi de duvardaki bir

çengelden geçirip kapının üst kısmına bağladım. Kapıyı açtım mıydı iskemle dışarıya çıkıyor, girişi serbest bırakıyor; kapıyı kapayınca iskemleyi yanımda buluyorum, tek adım atmadan oturabiliyorum."

Bu anlatıda belki biraz abartı vardı, ama gerçek yanı da olduğu kesindi. Günün birinde Alfonso'nun yanında odasının anahtarını odacılardan birine vererek onu, kendisine kalacak yeni bir yer bulup birkaç parça eşyasını oraya taşımakla görevlendirmişti. Yuvası, bir kadın gibi sevdiği odası, bürosuydu.

Ballina, o ağırbaşlı haliyle, kendisine bırakılmış olan ufak bir serveti har vurup harman savurmuştu, o zamanlar henüz paranın değerini bilmediğini söylerdi: Bir yılcık olsun zevkini sürmüştü, ama ardından uzun yılları sefalet içinde geçirmişti, kendisi "belki de ölünceye değin" diyordu, oysa şimdi elinde birazcık parası bulunsa, o cingözlüğüyle başının çaresine bakmayı becerirdi. Böylece hep başkalarının hesabına çalışmıştı: bir ağızlık fabrikasında, bir sirke imalathanesinde, bir sergide satış elemanı olarak, baston pazarlayarak falan, hep üç kuruş ücret karşılığında. Sonunda Maller Bankası'na girmiş, işine ısınmış, ufacık bir aylığa razı olmuştu.

Fransızca muhabiri White, genellikle gevezeliği yürüten kişiydi. Fransa'ya yerleşmiş bir İngiliz ailedendi, akrabaları varını yoğunu kumarda ve pek düşkün olduğu konforlu beyefendi yaşantısında yemesin diye onu Paris'ten uzaklaştırmışlardı. Bankaya Fransızca yazışmaları yürütmesi için alınmıştı, ilkin Sanneo'nun emrinde çalışmış, şefiyle şiddetli bir kavgaya tutuştuktan sonra bağımsızlaşmıştı. Maller o ikisinin asla uzlaşamayacaklarını kavramış, White'ı boyun eğmeye zorlamak istemeyerek onları birbirinden ayırmıştı. White eski arkadaşı olan bir bankerin koruması altındaydı. White'ın mesaisi hemen tümüyle borsa işlemlerine odaklıydı, konuyu çok iyi bi-

liyora benziyordu. Zaten iyi bir memurdu, biraz düzensiz olmakla birlikte, hızlı çalışırdı. Hep şık giyinirdi, ama tıknazdı, kararsız adımlarla yürürdü, sırtı kamburcaydı ve o yaşlı adam bedenine *blagueur*[1] elbisesi çok özgün bir görünüm verirdi. Yüz hatları ise pek düzgündü; gözlükleri, esmer çehresinin ciddiyetini vurgulayarak güzelleştirirdi. Taşra saydığı o yerde ava merak sarmıştı, teni güneşin alnında geçirdiği uzun saatlerin izlerini taşıyordu. Yıldırım hızıyla çalışıyordu ve yapacak işi olmadığı zamanlarda, öteki memurların cesaret edemeyecekleri bir başına buyruklukla büroya gelmiyordu bile.

Zeki ve esprili olduğundan, sohbeti ilginç gelirdi; yeni çıkan Fransız romanlarının hepsini okur, onları gözlemlerini özgünleştiren bir bakış açısından yorumlardı. Çok modern romanları sevmiyordu; Alfonso'nun kavrayabildiği kadarıyla, onların niteliklerini anlıyordu, ama her zaman beğenmiyordu. Birinde bir şeyleri eksik, öbüründe bir şeyleri fazla buluyor, sonunda hepsini yeriyordu. En ünlü yazarlardan küçümseyen bir tanışıklık edasıyla söz ederek Alfonso'nun gözü kapalı hayranlığını yaralıyordu. "Falanca romanına müşteri çekecek bir ad koyuyordu, Filanca aynı amaçla çerçöp yazıyordu, iyi dedikleri bir başkası, küçükhanımların pek tuttukları bir yazar, anasına dayak atan bir namussuzdu."

Alfonso'ya ödünç kitap vermeyi önerdi, ama getirmeyi hep unuttuğundan, bir akşam kendi eliyle seçsin diye onu alıp evine götürdü. Kent merkezinde, ferah bir birinci katta oturuyordu. Ufak bir holü geçip, kocaman bir masayla birkaç iskemleden başka mobilyası bulunmayan büyük bir odaya girdiler; pencereler perdesizdi. O aydınlığı, o genişliğiyle oda fazla çıplak duruyordu.

1. (Fr.) Şakacı. (Y.N.)

Pembe bir sabahlık giyinmiş, sarışın, hatları fazlasıyla düzgün bir kadın pencerenin yanında oturmuş, bir dokuma tezgâhında çalışıyordu.

White, "*Ma femme*[1]," diye tanıştırdı ardından: "*Mon ami Monsieur Nitti*[2]."

Kadın zorlukla ayağa kalktı, tezgâhtan sarkan kumaş bedenine dolanmıştı. Tanıştırılan iki kişi bakıştılar, delikanlı bir iltifat mırıldandı, kadın işine dönebilmek için düpedüz onun çekip gitmesini bekliyordu. White acele yan odaya koşmuştu, Alfonso dilsiz bir kadının karşısında dilsiz kalmaktan sıkılarak, nazikçe eğildi, berikinin de hafifçe eğilmesi üzerine, arkadaşının peşinden gitti.

Yatak odasında yan yana bir çift yatak, bir gardrop, birkaç iskemle vardı. White'ın kitapları yirmi kadardı, yine perdesiz olan tek pencerenin önünde, yere karmakarışık yığılmışlardı. Duvarlarda tek bir tablo yoktu; aslında elzem olanın dışında hiçbir şey yoktu; içinde yaşanılan bir mekân değil, bir süre oturulmak üzere birtakım eşyalar konmuş iki oda gibiydi.

Alfonso White ile birlikte çıktı, adamın eşiyle aynı sahne yinelendi. Kadın, yüzünde umursamazlığın durgunluğuyla acele ayağa kalktı, kumaşa takılıp bir kez daha tökezledi.

Alfonso şaşkınlıkla White'a sordu:

"Ne kadar zamandır evlisiniz?"

White pek eğlenmiş gibiydi:

"Evli miyim? Uzun zamandır evliyim, ama bu elle!" Ve sol elini havaya kaldırdı.

Derken kucağında bir çocukla bir kadın evden içeriye girdi.

1. (Fr.) Eşim. (Ç.N.)
2. (Fr.) Arkadaşım Mösyö Nitti. (Ç.N.)

White, "Oğlum!" diye bağırdı ve çocuğa bastonunu değdirerek; "birazcık bana benzer; sırtı benim gibidir."

Çocuk minimini kollarıyla onu hayli yüksekte tutan kadının omuzuna dayanıyor ve o yüzden eğilmek zorunda kalıyordu.

"Biz sizlerden daha rahat davranırız; ben her şeyimi göz önünde yaparım, buradaki akrabalarım o yüzden sevmiyorlar beni, ama vız geliyor."

İtalyancayı rahat konuşuyordu, ama Fransızcadan çevirdiği belli oluyordu.

Günün birinde, White oradayken, Alfonso'nun odasına Annetta girdi, yanındaki arkadaşına bankayı gezdiriyordu. White'ı çok iyi tanıyormuş gibi selamladı, arkadaşına tanıttı, coşkuyla onunla Fransızca gevezeliğe koyuldu. Ayrılırken nazik bir gülümsemeyle Alfonso'ya döndü:

"Siz de... çok memnun olurum!"

Alfonso nazikçe eğildi ama kadının ne demek istediğini anlamamıştı.

Annetta hiç tanımadığı uzak bir akrabasının ölümünden ötürü siyahlar giymişti. Koyu renk ona açık renkten daha çok yakışmıştı, daha ince gösteriyordu; gözleri bile daha anlamlı görünüyordu.

Alfonso White'a sordu:

"Ne söyledi bana?"

White umursamazlıkla, "Beni evine davet etti, dolayısıyla sizi de çağırdı," diye yanıtladı, "ben gitmeyeceğim!"

Alfonso kararlılıkla, "Ben de gitmem!" diye belirtti.

Sanneo izinden döndüğünde, memurları gittiğinden daha soğukça selamladı. Bankadan içeri adımını atar atmaz yine şef oluveriyordu, oysa giderken onlarla meslektaş gibi vedalaşacak zamanı olmuştu.

İlk günü Miceni Sanneo'nun odasında, askıda olan işleri teslim etmekle geçirdi. Sonra her şey eski rayına oturdu, yalnız Miceni kendi rayını bulamıyordu, boşta

kalmıştı; çünkü Sanneo'nun işine alışmış olduğundan, kendi işi zamanını yeterince doldurmuyordu. Neredeyse krallık ettiği o on beş günü arıyordu, müdürlerin kendisine olan davranışlarını övüyor, ama her şeyden çok Sanneo'nun yaptığı işin türünü göklere çıkarıyordu.

Kendi kâğıtlarını işaret ederek, "Bunlar bambaşka!" diye bağırıyordu küçümsemeyle. "Hiçbir değişiklik yok, hiçbir girişim gerekmiyor!"

Odada tembel tembel oturmaktan yakınan bir tek oydu. Alfonso'nun eli boştu, çünkü Sanneo henüz yapılacak teklif yazılarını kendisine aktarmamıştı, o da De Musset'nin şiirlerinin tadını çıkarmaktaydı.

Çok geçmeden bankada herkes Miceni ile Sanneo' nun ilişkilerinin kötüye gittiğini fark etmişti ve herkes suçun Miceni'de olduğuna inanıyordu.

Sanneo'nun bir alışkanlığı vardı: Yanıtı için kendisinin talimat vermesi gereken mektupları B.D. (Buna dikkat) diye işaretler, böylece yazışmayı yapana, yanıtlamadan önce kendisine sorma zorunluğu getirirdi. Bankanın özel kullanımları için yeni terimler üretme uzmanlığı olan Ballina, *bunadikkatlenmeye gitmek* deyişinin muhaberat şefine işaretinin anlamını sormaya gitmek anlamını vermeyi kararlaştırdı.

Artık Miceni, onca açıklama yapması gerekmediğini düşündüğünden ya da üşendiğinden ötürü, Ballina'nın o terimle adlandırdığı şeyi yapmaktan sık sık geri kalıyordu; çoğu zaman da talimatı aldıktan sonra kendi fikrini Sanneo'nunkinden daha uygun bularak değiştiriyordu. Sanneo ise tüm o düzensizlikleri onun dalgınlığına veriyor, tek ceza olarak mektupları değiştirmesi buyruğuyla geri çeviriyordu, Miceni de kendi açısından, öç almak için mektupları derbeder bir elyazısıyla yazmaktan başka çare bulamıyordu ve şöyle söyleniyordu:

"Gün gelecek, bunları ona ben yeniden yazdıracağım!"

Bu düşmanlık daha uzun süre gizli kalabilirdi, tabii eğer Miceni bir öfke anında Sanneo'nun karşısında yüreğindeki hıncı açığa vurmasaydı.

İş temposunun son hızına ulaştığı akşam saatleriydi ve Sanneo Miceni'nin kendi istediğinden tümüyle farklı bir biçimde yazmış olduğu bir mektupla karşılaştı; aynı zamanda o mektup için Miceni'nin *bunadikkatlenmemiş* olduğunu da anımsadı.

Koşar adım Miceni'nin odasına daldı, aklı başından gitmişti, çünkü o hatanın bile bile yapıldığından kuşkulanıyordu.

"Bu mektup böyle gönderilemez." Kâğıdı sinirle elinde sallıyordu. "Ben başka biçimde yazılmasını istemiştim, *bunadikkat* notunu görmediniz mi? Mektubun aslını gösterin bakayım!"

Vakit kazanmak isteyen Miceni'nin ağırdan aldığını görünce, mektup tomarını kendisi eline aldı, mektupları masanın üstüne dağıttı, suçun kanıtını bulup çıkardı.

Öfkeden çılgına dönmüş olarak, "Buradaki *bunadikkat* notunu görmediniz mi!" diye bağırdı.

Doğrusu, görmemek zordu. Kırmızı kalemle yazılmıştı; B harfinin çizgisi kâğıdın yüzeyini çaprazlama kaplıyordu, yuvarlakları daha ufaktı, ama yer kalmadığındandı; D harfi ise sığsın diye daha küçüktü ve kavisi eksik kalmıştı.

Miceni, "Gördüm," diye bağırdı, Alfonso ile White'ın önünde haşlandığından ötürü cinleri başına tıplanmıştı. "Ama zaten daha önce başka mektuplar için talimat almaya gelmiştim, elime bu geçince yeniden açıklama istemek için gelmek zahmetine katlanmadan, açıklamalarınız nasıl olsa her zamanki gibi gereksiz olacaktı."

Sesi tiz çıkıyordu; nicedir içinde biriktirdiği öfke artık patlamıştı ya, aklından geçen her şeyi ortaya döktürüyordu.

Sanneo, "Ya, demek öyle!" diye haykırdı, o denli bir saygısızlık karşısında, bir anlık şaşalamanın ardından, mektubu yırtıp bin parça etti. "Ne sanıyorsunuz, ben *bunadikkat* notlarını öyle keyfimden mi koyuyorum? Bu mektubu derhal yeniden yazın!"

Heyecandan kısılmış sesi titreyerek, talimat verdi.

Yine avaz avaz bağırarak, "Ama artık bundan böyle size güvenemeyeceğime göre," diye ekledi, "kendi yazdığınız mektupla birlikte, gelen mektubu da teslim edeceksiniz bana, hem bir daha böyle bir şeye yeltenecek olursanız, bilin ki Signor Maller'e söyleyeceğim, size talimatımı o bildirsin."

Miceni yazmaya koyulmuştu, ama bir yandan da belli belirsiz omuz silkti, aynı zamanda öyle bir gülümsüyordu ki, bu apaçık bir kışkırtmaydı.

Sanneo'nun ancak karşısında direnme görmediği sürece bağırdığı söylenirdi, aslında sorun çıkarmaktan hoşlanmadığı kesindi, bundan elinden geldiği ölçüde kaçınırdı. Miceni'nin hareketini görmemezliğe gelerek çıkıp gitti.

Miceni kıpkırmızı olmuştu, kara bıyıklarının altında al al olmuş teni parlıyordu; kaleminin kâğıdın üstündeki cızırtısı her zamankinden fazla işitiliyordu. Mektubu tamamladıktan sonra kalemini masanın üstüne fırlattı, bağırdı:

"Ben de White'ın yaptığını yapayım istiyor!"

Mektubu Sanneo'ya teslim ettikten sonra Alfonso'ya açıkladı: Kendisi de Sanneo'dan bağımsızlaşabilirmiş, çünkü ona Viyana ve İtalya ile olan yazışma yetermiş, kendisine yalnızca Almanya ile olan yazışmayı bırakabilirmiş.

"Signor Maller benim değerimi bilir!"

Onu izleyen günlerde Sanneo'nun maksatlı bir ılımlı tutum sergilediği anlaşılıyordu, çünkü Miceni'nin hiçbir mektubunu geri çevirmedi, o da zaten Sanneo'nun

koyduğu birkaç *bunadikkat* notunun gerektirdiği tüm talimatı almaktan geri kalmıyordu.

Ballina sesleniyordu:

"Demek yumuşaması için öyle davranmak gerekiyormuş, öyle mi?"

White, Miceni'yi kutluyor, kendisine hafiften öykünmüş olduğunu kabul etsin istiyordu.

Miceni zaferle, "Gerisini çok uzun süre beklemeyeceğiz!" diye yanıtladı ve hedefinin ne olduğunu onlara belirtti.

Ballina adil davranma kaygısıyla itiraz etti:

"Artık size iyi davranıyor ya, hâlâ olay çıkarmak isterseniz hata etmiş olursunuz."

İşini kaybetme korkusundan ötürü, hiçbir üstüne karşı tepki göstermeye cesaret edememişti; muhaberat memurları arasında kendisine en kötü davranılan, oydu ve sözünü esirgemeyenlere imrenirdi. White da Miceni'yi yatıştırmaya çabalıyordu: Kendi yaptığını başkalarında görmekten pek hoşlanmıyordu.

Ancak Miceni kimseye kulak asmaya yanaşmadı. Dörtdörtlük başkaldırısını gerçekleştirmekte sabırsız davrandığından uygun fırsatı bekleyemedi, oysa o fırsatın ortaya çıkmakta gecikmeyeceğini biliyordu, çünkü belli aralıklarla Sanneo'nun öfkesinin burnunda olduğu günler olurdu, o zamanlar ağzından çıkanı kulağı duymazdı, idarede bile eleştirmek zorunda kaldıkları sözler söylerdi. Eğer Sanneo o kadar kolay bir zafer kazandıysa, bu Miceni'nin kabahati oldu.

Bir pazar günü, yine muhaberat memurlarından biri, ona her zamanki gibi yazılı olarak, hemen bir bir müşteriye mektup yollayıp borsa işlerinde ortaya çıkmış bulunan birtakım açıkları kapatmasını, kesin bir dille belirtme görevini verdi. Miceni, talimatın Sanneo'dan geldiğini bile bile, canı çıkıp gitmek istediğinden işi yapmadı, pazar gün-

leri çalışmadığını belirtti. Memur bu yanıtı Sanneo'ya iletince adamın kanı beynine sıçradı. Miceni'ye koşup, açıklamasını istemeksizin, ağzından köpükler saçarak bağırdı:

"Bu mektubu derhal yazacaksınız!" Ve uyarıyı masanın üstüne fırlattı.

Miceni mosmor olmuş, titreyerek, "Bugün günlerden pazar," diye yanıtladı; cesaretini güç bela toplamıştı, aslında korkak adamdı. "Ben pazar günleri çalışmam."

Muhaberata pazar sabahı da çalışmayı dayatan Sanneo'ydu, ama daha o şef olmadan önce de acil durumlarda çalışıldığı olmuştu; öyle işler vardı ki ertelenmeye gelmezdi.

Sanneo sakin bir sesle, "Ya! demek öyle!" diye sorguladı. Birdenbire öfkesi durulmuştu, Miceni'ye yanıtını değiştirme fırsatını vermek istemezmiş gibi, acele adımlarla odadan çıktı.

Az sonra Alfonso'yu çağırttı.

"Lütfen Signor Nitti, bu mektubu siz yazıverin."

Onunla alışılmadık bir tatlılıkla, duygulu bir sesle konuşmuştu. Birkaç satırlık bir mektup için Alfonso'yu çeyrek saatten fazla alıkoydu; önce mektubun amacını açıkladı, ardından dikte etti.

Alfonso Miceni'ye, "Gördün mü, iş bana kaldı!" dedi.

Miceni sinirlendi:

"Eğer pazar günü çalışmaya gönüllü birini böyle kolayca bulursa, boyun eğmeyen kişi hep haksız çıkacaktır."

Çekip gitti, niyeti sonradan dışarıda olağandışı bir işi çıktığından ötürü çalışamadığını söylemekti; ne zamandır kafasına koyduğu şeyi yapmıştı ya, şimdi tabii tedirgin ve kaygılıydı.

Sanneo, Alfonso'nun yazdığı mektubu yeni baştan okudu, ona belirtmemiş olduğu, delikanlının da kopyacı titizliğiyle eklemeye cesaret edemediği birkaç virgülü koydu ve gülümseyerek onayladı:

"Aferin size! Lütfen götürüp Signor Cellani'nin masasına bırakın."

Ona hiç bu denli nazik davrandığı olmamıştı.

Pazartesi sabahı saat dokuzda, Signor Maller Miceni'yi çağırdı. İdaredeki sahneyi Alfonso'ya kısmen White, kısmen de Miceni kendisi anlattılar.

Miceni, orada bulunan Cellani'ye de yönelik tumturaklı bir selamla içeriye girmiş, önlerinde eğilmişti. Odadan çıkmak üzere olan White da durup dinlemişti.

Maller büyük bir ciddiyetle, "Signor Sanneo hakkınızda şikâyette bulundu, Signor Miceni," demişti. "Dün o kısacık mektubu yazmayı neden reddettiniz?"

Miceni, "İşin pazartesi günü de yapılabilecek bir iş olduğunu düşündüm," diye yanıtlamıştı; son anda yanıtına biraz kuşkulu bir biçim vermeyi kararlaştırmıştı.

Maller, "Ama eğer Signor Sanneo pazar günü yapılmasını emrettiyse," diye sesini yükseltmişti, "pazar günü yapılacak bir iş demektir."

Miceni'nin cümlesinin kısmen tekrarlanmasıyla yanıt sertleşmiş oluyordu.

Miceni, "Ne olursa olsun," diye itiraz etmişti, sesinin tonuyla karşısındakinin bir iyilik edip yaptığı açıklamayı kabul etmesini diliyordu. "Signor Sanneo'nun beni tatil günü çalışmaya zorlaması hatalı bir şey."

Signor Maller sertçe, "O mektubun dün yazılıp gönderilmesi emrini veren bendim," diye yanıtlamıştı.

Miceni'nin ağzından anlaşılmaz sesler dökülmüştü; verecek yanıt kalmamıştı.

White ona acıyarak dışarı çıkmıştı.

Sahnenin öbür yanını ise Maller'in odasından yaptığına güveniyormuşçasına neşeyle çıkan Miceni hikâye etmişti.

Ona hayran olsunlar istiyordu. Söz konusu meselede onu haksız çıkarmışlardı, başkası olsa oyunu kaybet-

tiğini düşünerek çekilirdi, ama o durumu değiştirmeyi bilmişti. Eski olaylardan, esasen idare tarafından bilinen, Sanneo'nun uyarılmasına yol açmış olan şeylerden dem vurmuştu; sonra küçümseyerek, "Şefine biraz daha daha saygısızlık ederse bir şey kaybetmiş olmazdı." O *buna-dikkat* notlarının mektupları kirletmekten, memuru koşuşturmaktan başka amacı olmadığını söylemişti.

"Signor Sanneo'nun memurlara davranışı gereği gibi değil, ben de bunu asla kabul edemem!"

Olanca özgüvenini yeniden kazanmıştı.

Daha sonra yeniden Signor Maller'in odasına çağrıldı ve beti benzi atmış olarak çıktı, öyle ki Alfonso hiçbir şey sormadı, anlayacağını anlamıştı. Miceni alaycı olmaya çalışarak hafiften güldü; daha kararlı hareketlerle şapkasıyla iş ceketini masanın üstüne koydu ve şöyle dedi:

"İşte bunu hiç beklemezdim."

O anda içeriye giren White, Miceni'yi soğuk bir merakla süzerek sordu:

"Ne o, sizi saymanlığa mı naklettiler?"

Kendisinden daha şanslı olan birisini görmekle Miceni o birazcık olan kontrolünü de kaybetti. Ortada gülünecek bir şey yok, dedi; oysa White hiç de gülmemişti; eğer White gibi kendisinin de arkasında bir desteği olsa işler farklı sonuçlanırdı. White kendini korumadı, soğukça gülümseyerek yanıtladı: Arkasından desteklendiğini biliyormuş, başkalarının da bilmelerinden rahatsız olmuyormuş; bu da Miceni'yi büsbütün çileden çıkardı. Onu öylesine kayıtsız bırakan saldırının öcünü almak ister gibiydi.

"Çok fazla şey isteyen açıkta kalır."

O noktada Miceni onca öfkesi içinde duygulandı.

"Fazladan ne istedim ki ben? Adalet! Fazla mı bu? Bana doğru dürüst davransınlar istedim! Fazla mı bu?"

Ağlamıyordu, ama sesi gözyaşlarıyla doluydu, White

de biraz yumuşadı; yine de son bir kinaye ile taşı gediğine koymaktan kaçınmadı:

"Siz zaten bağımsız çalışmayı istiyordunuz ya."

Miceni kesinlikle yadsıdı; yalnızca Sanneo'nun kendini tutmasını bilememesi durumunda bağımsız olmayı istemiştim, diye açıkladı. Üstlendiği görevin ne denli zor olduğunu ancak şimdi farkediyormuş ve öyle bir yenilgiye uğratılmış olmaktan ötürü pek utanıyormuş.

White sonradan Alfonso'ya Miceni'nin başına gelenin kötülüğünü açıkladı. Saymanlık servisine verilmişti ve ast durumunda kalacaktı, çünkü yazışma elemanı deneyimi, nitelikli bir sayman olması için yeterli değildi.

"Üstüne üstlük daha çeşitli bir işe alışmış olanın duyacağı sıkıntı! Orada bütün gün işi gücü rakamlar, rakamlar, yine rakamlardan ibaret olacak."

İçeriye Ballina girdi, yarı alaylı, Alfonso'ya, "Kutlarım," dedi; Sanneo'nun odasından geliyordu, Alfonso' nun Miceni'nin yerine getirildiğini haber almıştı. Alfonso ona inanmayarak baktı, ürkmüştü; Miceni'nin işi gözünü korkutuyordu, zor ve kendisi için fazla ağır olduğunu varsayıyordu, okumaya ayırabildiği birazcık vakit de elinden gidecekti. White onu yatıştırmanın yolunu aradı; bilmediği şeyleri öğretirlermiş, hepsiyle baş edemese de dünya dönmeyi, o da yaşamayı sürdürürmüş. Bu, kuşkusuz meslek hayatında bir ilerleme demekmiş, eğer aklı varsa sevinmeliymiş.

Ballina, "Miceni ancak son zamanlarda sanki pek önemliymiş gibi tavırlar takınmıştı," diye anlattı; "daha önceleri öyle yapmıyordu, Signor Sanneo ona her şeyi *A*'dan *Z*'ye açıklamıştı, herhalde ondan."

Hatta bir seferinde, dedi, başkaları için basit ve açık seçik olan bir işi çok zor bulduğundan, Miceni'yi gözleri yuvalarından uğramış halde gördüğünü söyledi.

Alfonso, "Gözleri yuvalarından mı uğramıştı?" diye

sordu; rakibinin başına gelen felakete sevinmekten çok, kendi başına neler gelebileceğinin derdine düşmüştü.

Ballina'nın haberi ancak öğleden sonra saat üçte resmen doğrulandı. Öbür memurlara *bunadikkat*'lerini açıklamayı tamamladıktan sonra, Alfonso'yu çağırttı. Önemsemeksizin dedi ki; Signor Miceni muhaberattan ayrılmıştı, kendi de İtalya ile olan yazışmanın bir bölümünü ona vermeyi kararlaştırmıştı, salt bankacılık işleri, hatta, diye küçümseyerek ekledi, yazı işlemleri. Alfonso o konuda kendi bilgisinin sınırlarını açıklamaya hazırlanmıştı, ama cesaret edemedi; öylesine kolay bir işi üstlenmekte duraksaması utanç verici olurdu. Sanneo birkaç dakika içinde onun eline on beş kadar mektup tutuşturdu, her biri için birkaç sözcükle açıklama yaptı. Havale etmekten, hesaba yatırmaktan, askıya almaktan falan dem vurdu, hepsi de Alfonso'nun henüz anlamını net olarak bilmediği terimlerdi."

İki-üç mektubun yanıtlarını kolaylıkla yazdı, Sanneo'nun son verdikleriydi, açıklamalarını hâlâ anımsıyordu; öbürlerine ise White'ın yardımı olmadan yanıt hazırlayamazdı.

White şaşkınlıkla, "Miceni'nin işinin kalan kısmını kime verecek acaba?" diye sordu Alfonso'ya büyük bir nezaketle banka yazışmaları konusunda dörtdörtlük bir ders verdikten sonra; "Burada borsa işleri yok, hem o beşaltı pürüzlü mektup da yok; bu muhaberatta her gün öyle birkaç tane, hatta daha fazla mektup çıkar. O şimdi kalkıp hepsini kendi üstlenebilecek yapıda biridir," dedi.

Gerçekten de Alfonso akşam geç vakit bankadan çıkarken, Sanneo'nun odasının ışığının hâlâ yandığını gördü, yazışma şefinin masasına eğilmiş duran cılız bedeninin gölgesi sokağın taşlarına yansıyordu.

White bir ödeme emrini bildirmesi için Alfonso'yu kasaya götürdü. İnce bir ahşap duvarla bölünmüş ufak bir odaydı, arkasında ihtiyar Signor Jassy masasına otur-

muş, gazete okuyordu; suratını kaplayan bir alay sivilce tek tük seyrek ağarmış kıldan fazlasına yer bırakmıyordu.

White'ın ona uzattığı bir çizgili kâğıda Alfonso ödeme emrinin verilerini yazdı; sonra kâğıdı Jassy'ye uzattı, o da tek laf etmeksizin gazetesinin yanına koydu.

Tam o sırada, gişenin önüne bir delikanlı gelip bir çek uzattı. Jassy ödeme emrini aldı, baktı, çekin karşılığını uzattı, sonra yine istifini bozmadan, yakınmalı bir sesle bağırdı:

"İşte tam da bu, bu anda geliyor ödeme emri, iyi de neden zamanında Signor Cellani'ye imzalatmıyorsunuz ki? Şimdi burada kasadan ayrılabilecek kimse yok, insanlar da o sırada bekleyip dursunlar."

Kâğıdı White'ın önüne fırlattı. O da sinirlenerek hemen yanıtladı:

"Bu ödeme emrini hazırlayan ben değilim ki, benim işim değil bu; zaten uyarı mektubunu almadan önce ödeme emri verilemez ki. Değil mi ama?"

İhtiyar adam Alfonso'ya döndü ve daha tatlılıkla:

"Lütfen bu ödeme emrini Signor Cellani'ye gösterin, odası nerede, biliyor musunuz?" dedi.

White, "Benimle gelin," diyerek ilerledi.

Alfonso bir an durup Jassy'ye baktı, adam çeki almaya gelen kişiyle konuşurken titrek adımlarla gişeye doğru yürüyordu. Bacakları bezdenmiş gibi yumuşaktı, neredeyse düşmekten korkuyormuşçasına ellerini öne doğru uzatıyordu.

Alfonso White'a, "Kasiyer mi bu?" diye sordu.

"Evet, zavallı bir ihtiyarcık, saymanlığa daha uygun aslında... ya da emekliliğe.

Signor Cellani makamını zahmetle, adım adım elde etmiş biriydi; elli yaşında olduğunu söylüyorlardı, ama zayıf, uzun boyu, kupkuru, kırışıksız cildiyle otuzundan fazla göstermiyordu.

"Hayırlı olsun!" diye Alfonso'yu büyük bir nezaketle kutladı, delikanlının iş için ona bu ilk gelişiydi. "Mektupların görünümüne büyük bir özen göstermenizi öneririm; aslında Miceni'nin yaptıklarından da pek memnun değildim. Siz zekisiniz, banka mektubunda görünüşün ne büyük önemi olduğunu kavrayacaksınız."

İşlemin tutarının yanına parafını koydu.

O arada kasaya başkaları gelmişti ve Signor Cellani'nin odacısı Giuseppe, kasa ile gişe arasında ağır ağır gidip gelen Jassy'ye yardımcı oluyordu; ama adam hep öyle kararsız, belki de güvenemediğinden, yardımı bile kabul etmiyordu. Alfonso, Cellani'nin olumlu sözlerinin uyandırdığı büyük hevesle, ödeme emrini Jassy'ye kendi vermek istedi. Adam iki elinde banknotlarla gişeye doğru yürüyordu; Alfonso'ya bir göz attı terslikle, duraklamadan Giuseppe'ye bağırdı:

"Şunun elinden o kâğıdı alsanıza!"

Sanneo geç vakit ona yazılacak iki-üç mektup daha verdi, son iş olarak da birkaç bono göndermesi gerekti. White o işte de kendisine yardımcı oldu, çünkü Alfonso o değerli belgeleri çekip çevirmekten ürküyordu.

İlk hevesi sönmüştü, o gösterişli tutarları mektuba kopya ederken, Alfonso onlardan her binin ne denli ufacık bir kısmının köyünde rahatça yaşamasına yeterli olacağını hesaplıyordu.

VI

Daha ertesi günden, Alfonso'nun işi arttı. Ona White'ın yardım ettiğinden haberi olmayan Sanneo, Alfonso'nun mektuplarını hatasız buluyordu, kendisine daha fazla ve daha ciddi işler verebileceğini sandı. White o gün de ona yardım etti; ancak üçüncü gün Paris'ten White'ın denetlemesi gereken bir ödeme işlemi geldi, Alfonso da tek başına kaldı. Öğle üzeri Sanneo'dan ilk paparayı yedi, akşamüstü Sanneo bankada iki günlük çalışmanın Alfonso'yu sersemletmeye yettiğini anlatıp duruyordu. Onu çağırıp kendi düzeltmiş olduğu mektupların yarısını yeni baştan yazmasını buyurdu, Alfonso da önceki günlerde White'tan yardım aldığını açıklamak zorunda kaldı. Sanneo o an yatıştı, ama sonra ona daha hoyratça davranmaya başladı.

İşi böylelikle daha da sevimsizleşti. White'tan yardım alması yasaklanmıştı, Sanneo ona biraz diş biliyordu zaten, delikanlıya talimat vermek yerine, tıpkısı bir mektubun yazılmış olduğu tarihi belirtiyor, mektup örneğini arayıp onu kopya etmesini söylüyordu. Maller Bankası'nda mektup örneği bulmak da kolay iş değildi! Örnekleri o kadar çok memur kullanıyordu ki, muhasebe ile kasa arasında koşuşturmak gerekiyordu, çoğu zaman da kimse yardımcı olmuyordu; herkes kendi işine bakıyor-

du, aradığının orada bulunmadığından emin olmak için köşe bucağı kendi eliyle karıştırmak zorundaydı. Alfonso başlangıçta her seferinde odaya girip sesleniyordu: "Beyler, falan tarihli mektup örneklerini rica ediyorum." Sonunda öyle yapmaktan vazgeçti, çünkü boş yere nefes tüketiyordu. Hiç kimse yanıt vermiyordu ya da birileri gülümsüyordu. Bir odadan öbürüne koştururken, sonunda mektup örneği dosyasını bir memurun masasında buluyordu, adam hiç zahmete girmeksizin ona söylemiş olsa, boşuna koşturmaktan kurtarmış olurdu. Mektup örneği dosyasını bulduktan sonra, bir de aranılan mektubu bulma zahmeti vardı. Eğer Sanneo mektubu kimin yazdığını söyleyebilse işini çok kolaylaştırmış olurdu; çünkü hangisi olduğunu belirlemek için hepsini okuması gerekmezdi. Sanneo'nun kocaman harfli elyazısı, üzerine kopya yapılmış olan bütün kâğıdı karartıyordu; Miceni'ninki olduğu gibi, orijinaliyle aynı netlikteydi, White'ın kocaman, geniş harfleri kopyada ayrı ayrı lekeler halinde görünüyordu.

Saymanlıkta Alfonso, Miceni ile selamlaşıyor, bazen bir çift laf etmek için duraklıyordu. Bunu gönülsüzce yapıyordu, çünkü Miceni'nin onu sevmediğinin farkındaydı. Miceni'nin yeni masası da eskisinin görünümünü almıştı: Mürekkep hokkası, mürekkepli kalem, kurşunkalem aynı düzenle yerleştirilmişti; üzerinde çalıştığı kocaman kitap da masanın kenarına paralel duruyordu. Minimini kâğıt parçacıkları üzerinde hesap yapıyor, onları minimini rakamlarla dolduruyordu.

Alfonso terfi etmenin keyfini sürmeyi beceremiyordu. Sahiden ilerlemişti, çünkü her ne kadar herkes kendisine Miceni'nin yerine geçmekten henüz çok uzak olduğunu anımsatıyorsa da, artık teklifleri, kopyalamayı, yani süpürge yerine kalem kullanan hizmetçinin aptalca uğraşlarını bırakmıştı. Ama akşam olup da yazdığı mektup-

ların yarısı Sanneo'nun düştüğü notlarla kendisine geri geldiğinde umutsuzluğa kapılıyordu, elinden gelse ilk trene atlayıp evceğizine döner, o mektupları yeniden yazmayı Signor Maller'in kendisine bırakırdı. Ama şu da bir gerçekti: Az sonra Sanneo bir mektubu imzalayarak başıyla onay verdiğini belli edince, Alfonso, yorgunluğu ne denli büyük olursa olsun, işine yine dört elle sarılıyordu.

Yorgunluk mu? Daha çok mide bulantısını andırıyordu. İşi yavaş yavaş günden güne artıyordu, ama niteliği pek az fark ediyor ya da hiç fark etmiyordu. Bütün bir gün boyunca kendisine, topu topu bir ya da iki cümle kurmak düşüyordu; ama sayısız rakamı kopyalamak, hiç değişmeyen bir cümleyi sayısız kez yinelemek zorundaydı. Akşama doğru, bedeninin gerçekten yorgun olan tek parçası olan eli duraklıyordu, dikkatini uyandıran bir şey bulunmadığından kafası dağılıyordu, kimi zaman kalemi bir yana atıp işi bırakmak zorunda kalıyordu, hep aynı yiyecekten fazla miktarda yemiş biri gibi midesi bulanıyordu. İşlerini asla gününde yetiştiremiyordu, rahatsızlığına bir de tedirginlik ekleniyordu.

White yalnızca kayıt içerikli mektupların hepsinin yanıtlanmasının birkaç gün, hatta haftalarca ertelenebileceğini söylemişti, bu olanak ilk günlerin işini bir hayli hafifletmişti; ama kısa sürede, askıda bırakılan işlemler yığıldıkça yükü çoğalmıştı, çünkü yeni gelen mektupların birçoğu aynı müşterinin doğrulama bekleyen önceki mektuplarına ekleniyordu, Alfonso da işine yoğunlaşamadığından ve adları belleğinde tutamadığından, onların varlığından habersiz oluyordu. Akşamüstü Sanneo bir not düşerek mektupları geri gönderiyordu: "Ya önceki mektup? B.D. Signor Nitti." Zavallı günahkâr gidip Sanneo'dan düzensizlik konusunda upuzun bir vaaz dinliyordu, onun da hiç yararı olmuyordu; çünkü eksiği iyi niyet değildi, yetenekti; organik bir kusurdu onunki.

Yeni göreve duyduğu o ilk hevesle sıkıntısı daha az olmuştu. En kısa sürede en fazla sayıda mektubu tamamlamak için sürekli dikkat etme zorunluluğu, işin yoğunluğu onu oyalamış, iş sanki o denli mihaniki değilmiş gibi yorulmuştu. Ama iradesinin dışındaki nedenlerden ötürü, o ilk hevesi tavsamıştı ve işi öylesine ağır ilerliyordu ki, günün büyük bölümünü gelen mektupları okuyup hangilerini bir yana bırakabileceğini araştırmakla, önceki günleri de masanın üzerine bırakmış olduğu mektupları yeniden incelemekle geçiyordu.

Sanneo şaşkınlık içinde, çalışmaya istekli olan bir gencin nasıl olup da daha fazlasını başaramadığını soruyordu kendi kendine; onu gazete okumaya ya da öbür memurlarla gezeveliğe dalmış yakalayacağını sanarak Alfonso'nun odasına dalıyordu ve delikanlıyı hep yerli yerinde, kalemi elinde, gözlerini mektuba dikmiş buluyordu. Hoşgörü göstermiş olmak için iş yükünü azalttı, ancak verdiği on beş-yirmi mektup asla akşama kadar tamamlanmış olmuyor ve askıya alınmış iş yığını kabardıkça kabarıyordu.

Alfonso içinde bulunduğu genel rahatsızlık duygusunun bedeninin yorgun düşmek, tükenmek ihtiyacından kaynaklandığını tahmin ediyordu. O beden üstüne kendince somut bir kavram geliştirmişti, bedeninde algıladığı her yeni duyuşla birlikte onu yeniden değiştiriyordu. Akşamları, sayılara gömülmüşken ya banka içinde koştururken, ya kalemi kâğıdın üzerinde, aklı başka yerdeyken, vücudunun direnç göstermekten ya da düzene sokmaktan aciz, gevşek damarlarında bolca dolaşan bir maddeyi görür gibi oluyordu. Öyle zamanlarda, elinden geliyorsa uzun yürüyüşlere çıkıyor ve o rahatsızlık duygusu kayboluyordu. Akciğerleri genişliyor, eklem yerlerinin esnekleştiğini duyumsuyor, bedenine daha çabuk söz geçirebiliyordu, kendisi de o damarlarında dolaşan mad-

denin emilmiş ya da düzene sokulmuş olduğunu, kendisini engellemek yerine güç verdiğini tahmin ediyordu. Oturup çalışmaya koyulsa, kitabı bir yana bıraktığında zihninin yorulduğunu hissediyordu, sanki içindeki hacim kabını büyütmek, genişletmek istermiş gibi alnında tuhaf bir duyguya kapılıyordu. Koşmuş da yorulmuşçasına sakin hissediyordu kendini; her şeyi berraklıkla görüyordu, düşleri artık ya istenmiyordu ya da hiç yoktu. Çok geçmeden, gezintilere ayrılan zamanı da kişisel çalışmalarına kattı; çalışırken, koşarken olduğundan daha çabuk sakinleşiyordu. Çetin bir eleştiri yapıtıyla geçirdiği bir saatçik süre, onu bütün bir gün dinginleştirmeye yetiyordu. Ayrıca, kısa süre içinde bir hırs doğmuştu ve çalışmaları o hırsı tatmin etmenin aracıydı. Sanneo'ya körü körüne itaat etmek, her gün dayanmak zorunda kaldığı azarlamalar, onu aşağılıyordu; kendi dilediği konularda okumak, o aşağılanma duygusuna verdiği tepkiydi. Bir kitabın karşısındayken megaloman düşlere kapılıyordu, ama bu, beyninin yapısından ileri gelmiyordu, ortam koşullarının sonucuydu; kendisi bir uçtayken, aslında öbür uçta olduğunu düşlüyordu.

Büronun dışındayken, hatta bürodayken bulabildiği her anı, birkaç kitap koyduğu bir depoda okumakla geçiriyordu. Okudukları genellikle ciddi, eleştiri ya da felsefe yapıtlarıydı, çünkü şiir ve sanat onu o denli yormuyordu. Yazı yazdığı da oluyordu, ama az; henüz yerleşmemiş olan üslûbu, hep gereğinden ya da azını ya daha fazlasını söyleyen, ama hedefini tam bulamayan uyarsız sözcükleri onu doyurmuyordu. Çalıştıkça o üslûbu düzeltebileceğine inanıyordu. Acelesi yoktu, yaptığı o az buçuk çalışma günlük işinde kendisi için hazırlamış olduğu bir programa uyuyordu. Bankada ve kütüphanede yorulduktan sonra, birkaç ufak tefek kavramı, kendi kendine, günün birinde hiç kimsenin okumayacağı birtakım

romantik anlatımları kâğıda döküyordu. O anlatımlarda dikkati çeken, delikanlının sanki belirli bir küresel illetten ötürü acı çekiyor görünmesiydi; o anlatımlarda kendi sahici acılarına, hâlâ yakasını bırakmayan sıla özlemine yer verilmiyordu. O yazıları uzak bir gelecekte daha önemli yapıtlarında kullanacağı ilk notlar sayıyordu, tiyatro oyunlarında, romanlarında ya da daha beterinde.

Henüz bir tek İtalyan klasiğini baştan sona okumuş değildi, ama tonlarca edebiyat tarihi ve eleştirel yapıt biliyordu; daha sonraları Alman felsefe yapıtlarının Fransızca çevirilerinden okumaya koyuldu.

Derken Kent Kütüphanesi'ni keşfetti ve önüne açılan kültür yüzyılları, onu zaten geçimine kıt kanaat yetişen parasını harcamaktan kurtardı. Belli saat düzeni olan kütüphane onu bağlıyor, çalışmalarına dilediği düzeni sağlıyordu. Kütüphaneye sürekli gitmesinin bir nedeni de Lanucci'lerin evindeki odasının çalışmaya elverişli olmayışıydı. Oda zaten ufacıktı, yarısını da yatak kaplıyordu, pek az güneş alıyordu, sevimsizdi, dört ayağı döşemeye asla aynı anda basmayan küçücük bir yuvarlak masada düşünmek zor işti.

Gününü programına uygun geçirdiğinde, ertesi gün bankaya hâlâ bitkin gidiyor, işini her zamankinden de beter yapıyordu. Askıya aldığı işlemler çoğaldıkça çoğalıyor, akşam çöktüğünde, önünde İtalya'nın bütün kentlerinden gelmiş koskoca bir mektup yığını buluyordu; sanki tüm dünya elbirliğiyle ona karşı bir komplo kurmuş da o işi zorla dayatıyormuş gibi geliyordu.

Kütüphanede çok tanıdıklar edinmedi. Upuzun, paralel yerleştirilmiş masalarla dolu okuma salonuna giriyor, herhangi bir yere oturuyor, bir süre başını ellerinin arasına almış, okumaya öylesine dalıyordu ki, yanı başında kim oturuyor, farkına bile varmıyordu. En fazla bir saat sonra, o yorucu okumayı sürdüremez oluyordu, bir

süre daha kendini zorluyor ve zihni artık gözünün gördüğü sözcüğü kavrayamaz hale gelince bırakıyordu; kitabı yerine koyar koymaz çıkıyordu ve Alman idealist filozoflarıyla geçirdiği o saatin ardından ona, yol boyunca nesneler kendisini selamlıyor gibi geliyordu.

VII

Alfonso kente, yüreğinde kentlilere karşı büyük bir küçümsemeyle gelmişti; onun gözünde kentli olmak demek bedensel açıdan zayıf, ahlaksal açıdan gevşek olmak demekti ve kentlilerin cinsel alışkanlıkları diye bildiği şeyleri, genelde kadınlara olan aşkı ve aşkın kolaylığını küçümsüyordu. Onlara asla benzeyemeyeceğini sanıyor, kendini çok farklı hissediyordu, o zaman için öyleydi de. Şehveti, duyguların çığrından çıkmasından başka bir biçimde tanımamıştı. Kadın denen şey, onun için erkeğin tatlı arkadaşıydı, kucaklanmaktan çok tapılmak için doğmuştu; Alfonso, bedeninin olgunluğa eriştiği köyünün yalnızlığında, günün birinde tüm varlığını bir tanrıçanın ayakları dibine serebilmek için saflığını korumaya niyet etmişti. O ülkü, kentteki yaşamı üstündeki her türlü etkisini yitirdi, geriye ancak niyeti kaldı, o da savaşma gereği olmadığı sürece gücü de olmayan belirsiz bir niyetti.

Ama kuram düzeyinde ona hâlâ önem veriyordu, açıkladığı kimselere gülünç geldiğini fark ettikten sonra bile. Yerine ne koyabileceğini bilmiyordu; vazgeçerse yaşamında bir boşluk açılmış olacaktı. Sonunda ondan söz etmez oldu, Miceni de onun fikirlerini değiştirmiş olmakla övünmek hatasına düştü.

Yirmi iki yaşındaydı, ama duyuları ergenliğin kırılganlığını ve zayıflığını koruyordu. Arzuları vardı ve onları ancak büyük acılar pahasına bastırabiliyordu. Hayalleriyle alay ederek küçümseyen o arzuları uyandırmaya bir etek, hatta yalnızca o eteği düşünmek yetiyordu, üstelik de onu okumaya daldığı kitaptan birdenbire uzaklaştıracak, sokaklara atacak kadar kuvvetle, bulanık, belirsiz bir heyecana kapılarak caddelerde koşuyordu; aslında kaynağını bilmez değildi. O durumda elinden gelen tek uğraş, herhangi bir ince, nazik kadın bedenini uzun bir yol boyunca, hayranlık ve utanç içinde izlemek oluyordu. İşi daha ilerletmek düşüncesi geç geldi aklına. O zamana değin ideali kalkıp ayağına gelsin diye beklemişti.

Bir akşam, öyle koşup dururken, yanından geçtiği sırada ona bakmış olan bir kadının ardına takıldı. Siyah giysiliydi, eteğini çok yukarda tutuyor, parlak, şık bir iskarpini, siyah çorap giymiş minicik ayağını gösteriyordu, incecik ayak bileğinin üstünde çevik, ama göz dolduran bir vücut yükseliyordu. Derken Alfonso onun apak tenli boynunu gördü, yüzünü hiç seçemedi.

Kararlılıkla peşinden gitti, önüne geçti, sonra uslu bir köpek gibi bekledi onu. Kadın sanki ona kaçamak bir göz atıp gülmüş gibi geldi ve cesaret bularak yanına yanaşmaya niyetlendi. Öylesi bir cendereye ilk girişiydi. Duraksadığından ötürü, sonradan adımlarını sıklaştırmak zorunda kaldı. Kadın anacaddeyi geride bıraktı, Cavana Caddesi'ne saptı; kütüphanenin önünden geçecekti. Alfonso gezintisine sağlam bir hedef koymuş olmak için, daha olmazsa kütüphaneye girerim, diye düşündü

Kadının önünden gidip kütüphanenin kapısında durdu. O geldi, geçti, bir sokak fenerinin ışığında boynunun aklığı aydınlandı, rugan iskarpini parladı, ama delikanlıya bakmadı, bu da bir süre için Alfonso'da onu

izleme hevesini söndürdü. Kadın ağır ağır Tribunale boyunca S.S. Martiri Yokuşu'nu tırmandı, Alfonso ise bir korkuluğa yaslanıp onu gözleriyle izlemekle yetindi. Sonra, kadın yokuşun neredeyse tepesine vardığında, Tribunale'ye kadar ilerledi. Kadının silüetinin gökyüzünün fonu üzerinde çizildiğini gördü, bedeninin yuvarlıklarını sanki daha yakından seçer gibi oldu. Bir an daha duraksayacak olsa onu gözden kaybedecekti; düşünecek vakti yoktu, arzusu açık seçik buyruk vererek onu dizginsiz bir koşuya zorladı, öyle ki kadın yokuşun tepesindeki düzlüğe varmadan önce ulaştı. Heyecan içindeydi, ama öylesine bitkin düşmüştü ki, az önce verdiği karardan oracıkta vazgeçecek gibiydi. Kafasında onu Tribunale'den beri yokuş yukarı koşturan o fikirle kadına yaklaşarak, "Hanımefendi," dedi, şapkasını çıkardı; ama durduğundan beri soluğu büsbütün kesilmişti, sözünü sürdüremedi. Masmavi bir göz ona buz gibi soğuk baktı, Alfonso ancak koşmayı düşünmüş olduğundan hazırlıklı değildi, yalnızca bir yana çekilip ona yol verdi, sonra bir soluk aldı, sanki soluk almasının engellenmesinden korkmuş gibi sevinçliydi. Böylesine hızla kapıldığı arzular onu aynı hızla terk ediyorlardı; bir korku ya da bir yorgunlukla sarsılması onları unutmasına yetiyordu.

Bir süre için her akşam başka bir kadının peşinden koştu, ama yalnızca güzel giyimlilerin, çünkü düşlerinin nesnesi hiç de bir dilenci değildi ve her koşuda onu bulacağı hayaline kapılabiliyordu. O aşk filizlenmelerinin sonucu hep aynı oluyordu. Utangaçlığı en kararlı niyetlerini yeniyor, peşinden koştuğu kadının red anlamına gelen bir hareketi, hatta daha da azı, örneğin yoldan geçen birinin meraklı bakışı onu vazgeçirmeye yetiyordu.

Ama tecrübelerinden şu sonucu da çıkarmak durumunda kaldı: Aşkı engelleyen şey yalnızca utangaçlığı değildi, kuşkuları, kararsızlıkları, hatta köyünden getir-

diği idealdi, o ideal bir kenara itilmişti, ama yok olup gitmemişti. Alfonso onu tümüyle kafasından çıkarmışken, birdenbire ortaya çıkıveriyor, olanca görkemiyle, delikanlının kendisine sunulmuş olan sefil gerçeği küçümsemesine yol açıyordu.

Birkaç aşk serüveni yaşamadı değil, ama daha başlar başlamaz ortamı hoyratça terk ederek duygularını boğuyordu, vicdanı dürtmüş oluyordu ya da yalnızca çalışma saatlerini aşka feda etmek istemiyordu.

Maria'yı uzun yıllar hayıflanarak andı, sapsarı saçlı bir genç kızdı, saf altın rengiydi saçları, dimdik incecik bedeni kafasındaki onca altının ağırlığını fark etmez gibiydi. Bir akşam kızın yolunu kesti, cesarete zorlanan tüm utangaçlar gibi büyük bir gözü peklikle, ona derhal aşkını ilan etti. Maria, söylediğine göre, yaşlı bir hanımın refakatçisiydi, herhalde o da Alfonso'nunkine benzer bir ruh hali içindeymiş ki, delikanlıyı hayretler içinde bırakarak, içten ve parlak sözlerle yapılan o aşk ilanını birikmiş bir duygunun ortaya dökülmesi sayıp ciddiye aldı, hatta biraz duygulandı da. Birkaç gün sonra oradan gidecekti, ama daha önce, onun ısrarlı ricaları üzerine bir randevu verdi, gel gelelim Alfonso o buluşmaya gitmedi. O arada akşamları çalışmaya adadığı saatler gününün en önemli şeyi olmuştu. Randevu o zamana rastlıyordu ve son dakikada gitmekten vazgeçti. Ardından yaptığına yüreği yana yana pişman oldu, ama onarmanın yolu yoktu, çünkü kızı bir daha görmedi.

Ama gördüğü her eteğin peşinden seğirtmekten o yüzden vazgeçmedi. Öyle koşarken daha iyi düşlüyordu. O alışkanlığından ötürü utanıyordu ve günün birinde Gustavo'nun durumu sezinlediğini görünce de çok acı duydu.

O zamana değin kendisi Gustavo'ya hocalık etmişti. Lanucci ailesine yararı dokunsun diye, delikanlıyı doğru

yola getirmeye çalışmıştı. Beriki Alfonso'nun öğretisini ciddiyetle dinliyor, ama kendi basit ve güvenli cümleleriyle karşı koyuyordu: İş genellikle ağır oluyormuş ve asla yeterli ücret vermiyorlarmış, o yüzden birazcık daha varlıklı bir köle olmaktansa, yoksul ve özgür yaşamayı yeğliyormuş:

Derken birdenbire Alfonso kendini öğrenci, öbürünü hoca olmuş buldu.

Gustavo, şaşkınlık içinde, onu bir kadının peşinden koşarken durdurarak, "Bundan ne zevk alıyorsun ki?" diye sordu

O halktan biriydi, ama Alfonso'yu duygulandıran, tedirgin eden şeylerden rahatça söz ediyordu, delikanlı ona imrendi. Kendisi yaşça daha büyük, daha zeki olduğu halde, o pek önemli ilişkide onun gerisindeydi. Kendi düzensiz gücü hastalık ve zayıflıktı, oysa Gustavo'nun kansız, sıska yüzü sağlıkla, huzurla parlıyordu.

Yine de kendini mutsuz hissetmiyordu! Mutluluğu bir yandan çalışmalarına inatla sarılmakta, bir yandan da büyüyüp devleşen hırsında, şöhret açlığında buluyordu. Başkalarından üstün olduğunu hissediyordu ve henüz o ünü nasıl kazanacağını bilemiyorduysa da, giderek tutkuya dönüşmüş olan çalışma aşkı umutlarını beslemekteydi. Kütüphanedeki okuma saatlerini bir o kadar da evde çalışarak tamamlıyordu, yine de yetmiyordu ona. Çalışma ofis saatlerini, öğle ve akşam yemeği vaktini işgal ediyor, her gün birkaç saat uykusunu çalıyordu.

En yoğun olduğu bir sırada Lucia'ya İtalyanca dersleri vermeyi önerdi. Başkasına öğreterek öğrenmek tatsız bir şey olmasa gerekti.

Öneri Lanucci ailesini mest etti, baba o derslere Gustavo'nun da katılmasını istedi. Çocuk kendisi bile alevlendi. Büyük bir gayret göstermek istedi. Alfonso' nun kendisine cümle öğelerinin neler olduğunu yazdır-

masını rica etti, onları ezberleyecekti, çünkü zekâdan değilse de temelden yoksun olduğundan, kavrayamıyordu. Ondan sonra bir daha gözükmedi ve ancak ilk iki seferinde özür dilemek aklına geldi, yine de bunu büyük bir nezaketle yaptı ve hep ilk dersten son derece keyif aldığını ileri sürdü.

Signora Lanucci, Lucia'yı Alfonso'ya resmen emanet etti. İlk dersler oturma odasında verildi, sonrakiler Alfonso'nun odasında, çünkü bazı saatlerde oturma odası yeterince dingin olmuyordu.

Alfonso görevini pek ciddiye aldı ve Signora Lanucci'nin coşkusu sonunda delikanlıyı da ders vermekle Lucia'ya büyük iyilik ettiğine inandırdı.

Puoti'nin gramerini okumakla başladılar, ama programı değiştirmekte gecikmediler, ikisi de fecî şekilde sıkılmışlardı. Lucia hiçbir şey anlamamıştı, Alfonso da durumun farkındaydı.

Alfonso epey zamandır Tommaseo'nun eşanlamlılar konusundaki eserini okuyordu. Lucia'ya gramer yerine onu öğretmeyi kararlaştırdı.

"Hiç olmazsa bir sistem değil," dedi. "Olsa bile, insan hiç fazla geri kalmış olduğunu fark etmiyor, çünkü arada bağlantı yok, her sayfa, her yazı başlı başına. O bölümleri teker teker okuruz, günün birinde bir de bakarız ki, hayret, bir bina yapmışız, İtalyan dilini fethetmişiz."

O derslerin en hoşuna giden yanı giriş söylevi vermekti. Ama ardından yalnız Lucia'nın bilgisizliği değil, öğretmenliğin ayrıntıları da kendisini sıkıyor, yoruyordu. İlk iki derste Lucia'nın yetenekli, zeki olduğunu sandı, çünkü *terk etmek* eylemi ile *bırakmak* eylemi arasındaki hayli incelikli farkları kavradı. Koca kitabı yanına alıp götürdü ve o yazıyı ezberledi. Üçüncü derste, Alfonso kızın o noktaya değin onu öyle kolayca izlemiş olduğunu görerek, daha hızlı ilerleyebileceklerini belirtti; yapıtın

aşağı yukarı dörtte birini biliyordu, kendisinin de öğrenebileceği bir şeyler bulunan kısmına ulaşmakta acele ediyordu. Genç kızın da başka şey istediği yoktu, çabucak uzaklara varmaya hevesliydi. Delikanlıya âşıktı ve onun da kendisini sevdiğini sanıyordu ve bu onu büyük bir heyecana salıyordu. Alfonso'ya gelince, o dönemde Lucia'nın yanında çok rahat ediyordu; Maria'nın yerini tutabilecek kimseyi bulamamıştı ve Lucia onun yerini tutuyordu. Kıza yüreğini açıyor değildi, yalnızca öğretmenlik ediyordu ve iki eşanlamlı arasına sıkıştırdığı kurallarla kuramlar kendisini ezikliğinden kurtarmaya yetiyordu. Lucia zeki olmamakla birlikte, konuya olan ilgisinden çok delikanlıya olan saygısından ötürü, narin yüzüyle dikkat kesilip dinliyor ve Sanneo'nun tedirgin bakışlarıyla sert sözlerini unuttuyordu ona.

Kimi zamanlar Lucia'nın bilgisizliğinden rahatsız oluyordu, verdiği açıklamaları anlamadığını, önceden verdiklerini de çoktan unutmuş olduğunu fark etmek zorunda kalınca kabalaşıyordu. O beynin şurasına burasına ince ayrımların da sızabildiği olmuyor değildi, ama sonunda yerleşemiyor ve kısa bir süre kaldıktan sonra çıkıveriyorlardı. Aynı fikir ikinci bir kez ortaya çıkarsa, bütün kuralları yeni baştan açıklamak gerekiyordu, üstelik yetmiyordu, çünkü ikinci kez, öğretmenin tüm gözeneklerinden fışkıran öfke, öğrencide düşünmesi için gereken dinginliği bırakmıyordu. Alfonso verdiği açıklamaları yinelemesini istediğinde, kız minicik burnunu havaya dikiyor, gülümseyerek, ama beti benzi kül gibi, Alfonso ne demişse tersini söylüyor ya da telaşla, kulağında kalmış olan birkaç cümleyi anlamlarına pek aldırmadan sıralıyordu. Alfonso, sabrının taşmaması için, kendi kendine iyi niyet sözleri yineliyor, kendisi kadar zeki olmayan birini aşağılamamaya çalışıyordu.

Alfonso bir hafta sonra, "Zekâsı kıt olana acımak ge-

rekir," diye bağırıyordu, "ama çalışmayana, hayır!"

Gerçekten de kız çalışmayı elden bırakmıştı. Pek büyük bir çabayla zorlanan beyni bir noktaya kadar ilerlemişti, şimdi duraklıyordu, çünkü bitkin düşmüştü, neredeyse tıkanıp kalmıştı. Dersler başladığında annesi okul düzenine alışkın olduğundan, kızının yeni uğraşına gereken zamanı sağlayabilmek için günde bir saati derse hazırlanmasına ayırmıştı. Kız da o saati odasında çalışarak geçirecek yerde, sofrada babasının anlattıklarını dinleyerek geçiriyordu. Ama tedirgindi, annesinin itekleyip durmasından sıkılıyordu, Alfonso'ya kendini beğendirmek için duyduğu istekten sıkılıyordu, üstüne üstlük, delikanlı tarafından azarlanma korkusu gerçek bir işkenceye dönüşüyordu, yine de orada kalıyordu! Uyuşukluğuna yenilerek kalıyordu, Alfonso'nun tokattan beter iğneleyici gözlemlerini sineye çekmeye razı oluyordu, kısaca açıkladığı o kavramlarla kendi başına boğuşmaktan yine de ehven sayıyordu. Onları ezberleyebiliyordu da, ama Alfonso'ya bu yetmiyordu; arada bir sözcüğü unutacak olsa, Alfonso'ya göre o tam da en önemli sözcük oluyordu.

Alfonso'nun iyi bir öğretmenden eksik yanı, öğrencisinin küçük çabalarını hak ettiği gibi değerlendirme yeteneğinden yoksun oluşuydu. Onu övdüğü pek seyrekti, bunu ancak hoyratça ettiği bir sözün ardından pişman olarak, kızın güçlükle tuttuğu gözyaşlarını koyvermesini engellemek için yapıyordu, neredeyse doğruya yakın bir yanıt verdiği zaman asla yapmıyordu. Yüreğindeki öğretmenlik yönelimi konusunda boş hayallere kapılmıştı, öğretmekten keyif alıyorduysa bu, öğrencisini sevdiğinden ötürü değildi. Lucia'nın ilerlemeleri umurunda değildi ya da pek az umurundaydı. Kendi öğretmenliği sayesinde nasıl olur da daha fazla şey öğrenmez diye alınıyordu, başkalarının öfkelerini ondan çıkardıkları kötü bir günün acısını o da genç kızdan çıkararak hoyratlaşıyordu.

Lucia'nın sabrının tükenerek, pek az bir yarar karşılığında onca üzüntü veren o derslere son vermemesi şaşılacak şeydi. Bunu istemiyordu! Tam tersine, her dersin sonunda, Alfonso ayrılırken yumuşuyor, ona her zamanki saygılı, dostça tavrını takınıyordu, kızcağız o zaman o davranışın ders boyunca da sürmesi için gayret göstermeye, çalışmaya niyet ediyordu. O kısacık saati birlikte, iyi arkadaşlar gibi, karşılıklı birbirlerine hayran geçirmek ne güzel olurdu ya, kendisi ne kolayca başarıyordu bunu! O zoraki ders saatinin ardından, çalışmak gözüne daha kolay ve keyifli bir şeymiş gibi geliyordu, oysa dersin öncesinde, iğne oyası yaparak geçirilmiş bir gün boyunca kafasını sarmış olan pası beyninden silmeye uğraşıyordu. Ertesi sabah daha erken kalkıp hemen çalışmaya oturmaya da niyetleniyordu, ama gece her zamanki uyuşukluğa kapılmasına yetiyordu.

Dersleri bırakmıyordu gerçi, ama hiç hoşlanmadığı da bir-iki dersi atlayabilmek için her özrü fırsat bilmesinden belliydi. Bir akşam bir arkadaşına gitmesi gerekiyordu, başka birçok akşamlar, daha iyi bir özür bulamadığından, rahatsızlanıveriyordu. Bir akşam onun döndüğünden beri üzüntülü, keyifsiz numarası yaptığını gören Alfonso ve rahatsızlanmasının amacından habersiz olan Gustavo sordu:

"Nasıl oluyor da böyle birdenbire hastalanıveriyorsun ki?"

Alfonso'nun, öğrencisine aşılamış olduğu öğrenme aşkının sınırlarını anlaması için o uyarı gerekli değildi, ama korku uyandırdığına üzülmüyordu.

Gün geldi, Lucia bütün cesaretini toplayıp ders almayı reddetti, hem de herhangi bir özür ileri sürmeksizin. Kapıyı açmaya kendisi gitti ve bir arkadaşından öğrendiği çın çın bir kahkahayla o akşam ders almayacağını bildirdi, işte o kadar.

Alfonso kaşlarını çatarak, "Neden o?" diye sordu. Gülmüyordu; şaşırmıştı, bu hiç hoşuna gitmemişti.

Lucia ürkmeden, "Birlikte oturalım, gülelim, çalışmayalım istiyorum," diye yanıtladı.

"Bu dersler pek hoşunuza gitmiyor galiba, hepten vazgeçsek daha iyi olacak!"

Lucia hemen ürktü, benzi attı. Annesi yardımına koştu, kızın çalışacak zamanı bulamamış olduğunu, birlikte yapmış olduklarını iyice sindirmeden ilerlemek istemediğini Alfonso'ya açıkladı. Sonra o akşam Alfonso kendisi de Lucia ile çalışmakla alacağından daha çok keyif aldı. Bol bol gevezelik etti, herkes de onu dikkat kesilerek dinledi.

Ama bir sonraki ders her zamankinden daha da hoyratça oldu, kıza cahil bile dedi. Alfonso bir yanıt vermesi için ona yarım saat süre tanımıştı ve gören de onun o süre içinde kafasını toparlayamamış olmasını suç saydığını sanırdı; yoktan yonga çıkmayacağını unutmuştu. Daha iğneleyici sözler aklına gelmediğinden, hiçbir sonuç vermeyen o dersleri kesme vaktinin geldiğini bildirdi ve işe o günkü dersi yarıda keserek başlamak üzere ayağa kalktı. Genç kız bilmediği bir şeyi söyleyemeyeceğini açıkça belirtme tehlikesini o ana değin göze alamamıştı. Tavana bakarak bir yanıt araştırıyordu, Alfonso'nun sabırsızlığını gidermek için kendi de sabırsızlık sesleri çıkarıyor, onu acındırmaya çabalayarak yapmacıkla, zoraki gülümsüyordu. Alfonso öyle dobra dobra konuşunca hüngür hüngür ağlamaya koyuldu, ayağa kalktı, kapıyı çarparak çıktı, oturma odasında yalnız oturan annesinin kolları arasına sığındı. Alfonso yol açtığı tepkiden ürkmüştü, elinden gelse onu durdurup özür dilerdi.

Peşinden gitti, hıçkırıklara boğulduğundan hiçbir şey açıklayamayan kızını göğsüne bastırmış duran Signora Lanucci'nin odasına doğru yönelttiği öfke dolu bakış-

larla karşılaştı. Onu görünce kadın büyük bir ciddiyetle baktı:

"Size ne yaptı ki bu zavallıcık?"

Çok utanan Alfonso ne diyeceğini bilemiyordu:

"Azarladım, çünkü hiç mi hiç çalışmamıştı!"

"Çalıştı ama! Ben gördüm."

Bütün zayıf karakterli insanlarda olduğu gibi, Lucia'nın öfkesi uzun zaman bastırıldıktan sonra, şiddetle patlak verdi. Hıçkırıkları arasında, iyice duyulur bir sesle Alfonso'ya art arda üç hakaret sıralayıverdi:

"Sersem, salak, eşek!"

Son yıllarda zorlukla öğrenmiş olduğu kibar davranışlar, o duygusal sarsıntıda uçup gitmişti, sözleri, sesinin tonu, suratının ifadesi tıpkı Gustavo'nunkilere benzemişti. Alfonso çok alındı, ama tek söz edemedi, kendini savunsun mu, yoksa odasına sığınarak o öfkeden kurtulsun mu, kararsızdı.

İki genç arasında sürmesini istediği tüm uyumun yok olup gittiğine üzülen Signora Lanucci, Lucia'ya darıldı:

"Sersem de sensin, salak da; sesini keser misin lütfen?"

Lucia gidip bir iskemleye yığıldı, ama içini yeterince dökmediğini düşünüyordu:

"Kendini bir allame sanıyor..."

Signora Lanucci gözdağı verircesine onun sözünü kesti:

"Susacak mısın?"

Kız yarım saat kadar daha hıçkırmayı sürdürdü.

Signora Lanucci olaya önem verir görünmek istemiyordu, gülüp geçti, ama Alfonso onun gibi yapamadı doğrusu.

"Ama benim istediğim evde uyumlu bir hava olması, anlıyorum ki onun da tek yolu bu derslerden vazgeçmek; yazık!"

Alfonso'nun kuşkusunu uyandırmadan üzüntüsün-

den dem vurabilirdi, çünkü derslere başlarken öğretiminin Lucia'ya pek yararlı olmasını beklediğini belirtmişti. Erkekler, diyordu Signora Lanucci, özellikle de okumaya dört elle sarılan erkekler, diye Alfonso'yu pohpohlayarak önünde eğiliyordu, öğretmenliğe kadınlardan daha yatkındırlar, kadınlar küçük şeylerden hoşlanırlar, yararsız olduklarından bütünün anlaşılmasını engelleyen ayrıntılarda kaybolurlar. Ancak erkeklerin de kendilerince başka kusurları vardı ve şimdi farkediyordu ki onlar da bir o kadar zararlıydı. Yine de o kusurlara karşın, kadın Alfonso'ya karşı olanca nezaketini sürdürdü, hem delikanlıyı şaşırtacak kadar.

Lucia ise öyle davranmadı. Tam sekiz gün Alfonso'yla tek söz etmedi. Sofrada, annesinin emrettiği gibi, hizmetini görüyordu, ama ağzından tek laf çıkmıyordu. Signora Lanucci, delikanlıyı teselli etmek için göz kırpıyor, gülüyor ve Lucia'ya dönüp alaycı bir sesle şöyle diyordu:

"Haydi şu tabağı Signor Alfonso'ya uzat bakayım. Açlıktan ölmesini isteyecek kadar mı nefret ediyorsun ondan, ha?"

Lucia ciddi bir yüzle söyleneni yapıyordu; Alfonso da aynı ciddiyetle, soğuk bir teşekkür ederek, hizmeti kabul ediyordu.

Bir akşam oturma odasına apansız girdi, anahtarı olan Gustavo ile birlikte gelmişti, bir de baktı ki yaşlı Lanucci ile karısının kaşları çatık, Lucia'nın da gözleri ağlamaktan kıpkırmızı. İki ihtiyarın elbirliğiyle ona esaslı bir nutuk çekmiş oldukları belliydi. Alfonso hiçbir şey fark etmemiş gibi yaparak sofraya oturdu.

Aslında kendi davranışından ötürü pek pişmandı, ama özür dilemeyi beceremiyordu. Akşamları yalnız kaldığında ya da dairedeyken, kızcağızın zamanında ondan sessizce özürler dileyişi gözünün önüne geliyor, sersemce ve hoyratça öfkelenmiş olduğunu itiraf etmek

zorunda kalıyordu. Kendisine düşenin gidip Lucia'yı aramak, özür dilemek ve belli ki kızı mutsuz eden bir üzüntüyü ortadan kaldırmak olduğu sonucuna varıyordu. Gel gelelim karşısında o aptal, o ifadesiz, elmacık kemikleri çıkık, ciddi, surat asmaya kararlı yüzü görünce hazırlamış olduğu yumuşak sözler boğazına tıkanıyordu.

Günün birinde Lucia hiç onun yüzüne bakmadan, upuzun bir duraksamadan sonra, karşısına geçip elini uzattı ve şöyle dedi:

"Beni bağışlayın, Signor Alfonso, haksızdım; gelin, barışalım!"

Alfonso duygulanarak o eli kuvvetle sıktı:

"Kabahatin büyüğü benimdi, asıl siz beni bağışlayın!"

Lucia ona minnetle parıldayan gözlerle baktı, şimdi sanki o denli çirkin görünmüyordu, sonra da anlaşmazlıkları unutmuş birine yakışan dingin, rahat tavrı takındı. İkide bir de gülüyordu, hemencecik özentili, yumuşak davranışlarına döndü.

Alfonso ise o denli rahat değildi; cömertlikte yenik düşmüş olmayı kendine yediremiyordu. İlk geri adımı atan kendisi, yani kültürlü kimse, öğretmen olmuş olmalıydı. O üzüntü hafif olmakla birlikte, yatağına girdikten sonra da onu tedirgin etti. Aslında önemli olaylardan yoksun olan yaşamında onu tedirgin edenler hep böyle ıvır zıvır şeylerdi ve her akşam aceleyle ağzından kaçmış olan bir söze ya da başka birinin söyleyip de gerçek anlamını kendisinin ancak o anda anladığı bir söze kafa yoruyor, iğneli bir lafın acısını çıkarmamış olduğuna ve de haksız yere kaba bir yanıt vermiş olduğuna yanıyordu.

Oturma odasında konuşuyorlardı, farkına varmadan kulak kabarttı. Konuşanlar Signora Lanucci ile kocasıydı; delikanlı yalnız seslerini duyabiliyordu, ancak yatak odalarına giderken kendi kapısının önünden geçtikleri sıra-

da, Signora Lanucci'nin herhalde o ana kadar söylediklerini sonuçlandırarak ve keyifle gülerek, yüksek sesle şöyle dediğini açıkça işitti: "Canım, bunlar tam âşık dalaşmaları işte!"

Signora Lanucci'nin kendi hakkındaki amaçları üstüne bazı kuşkuları hep olmuştu, ama bunlar, o zamana değin onu telaşa vermek şöyle dursun, amaçtan çok, gururunu okşayan umutlar gibi görünmüştü. Daha uzun bir konuşmanın sonucunda rastlantısal olarak kulağına gelen o bir çift sözcük, yalnız kendisinden birtakım beklentiler olduğunu değil, özgürlüğüne karşı bir komplo kurulduğunu kanıtlar gibiydi. Ana-kızın davranışları o amaca yönelikti. Kendisi masumca öğretmenlik etmek istiyorken, annesi ona bir öğrenci değil, bir eş sunmuştu.

Bazı öneri sözcüklerini anımsıyordu, pekâlâ da çift anlamlı olabilirlerdi. Hem kız her şeye göğüs germişti de, onun dersleri bırakmak tehdidine dayanamamıştı. Şimdi Lucia ile barışmıştı ya, kadının umutları yeniden alevlenmiş olmalıydı.

Kızmalı mıydı? Öylesi bir komplo kızmayı gerektirirdi, çünkü başarıya ulaşacak olsa, durumunu büsbütün kötüleştirir, hatta berbat ederdi.

Ne var ki asıl Lanucci ailesi, durumlarını iyileştirmeyi başaramayan iki erkeği ile berbat haldeydi! Alfonso, Signora Lanucci'nin kurduğu tuzaklara karşı kendisini öylesine güvende hissediyordu ki, o kaygıdan kurtulup yüz yıl yaşasa bile, bir daha Lucia ile evlenmek gibi bir hayırseverlik yapma fırsatıyla karşılaşmayacağını kabullenebildi. Kızcağızı ne gibi bir gelecek bekliyordu? Herhalde evde kalacaktı, annesinin sosyetik diye nitelediği bütün o görgü gösterilerini boş yere sürdürecekti. Delikanlı hayallerinde daha da büyük kahramanlıkların üstesinden geliyordu, ama ertesi günkü davranışları her zamankinden daha usturuplu olduysa da daha sıcak ol-

madı. Yalnız kaldığı zamanlar durumu Lucia'nın yanındayken gördüğünden çok farklı gözlerle görüyordu. İlkin bağışlıyordu, affediyordu, hatta soylu bir davranışta bulunamadığına üzülüyordu bile, Lucia'nın aşkını anımsıyordu: Onun hoyratlıklarına sabırla göğüs gererken de, hedefine ulaşamayacağını kabullenmek zorunda kaldığında duyduğu acıyla da ortaya dökülmüştü. Lucia'nın karşısındayken ise ancak kızın o fırlak elmacık kemiklerini görüyordu. Tetikte bekliyordu! Hayır, arzulamıyordu onu; özgürdü ve özgür kalmayı istiyordu.

"Hastalandım ben!"

Bu sonuca varmak için kendi üstüne birçok gözlemde bulunması gerekmişti. her şeyi kurşuni renkte, cansız görmesine neden olan derin hüznü o zamana değin kendi hoşnutsuzluğunun doğal sonucu saymıştı, uykusuzluğuna bir önceki akşam çalışmasının beynini heyecana veremesi yol açıyordu, bedeninde ara sıra gözlemlediği anormal, ateşli halin ise kaslarıyla akciğerlerinin yorgunluk ve temiz hava gereksiniminden ileri geldiğini düşünmüştü her zaman. Ama kimi zaman birkaç saatlik bir özgürlük canlanıp huzur bulmasına yeterli olmuştu. Oysa şimdi hep tekdüze bir görünüm egemendi; güncel yaşama katılma, başkalarının sözünü dinleme ve kavrama yetisi bırakmıyordu onda. Sanneo uzun uzun talimat veriyor, ardından değişmiş bir sesle soruyordu: "Anladınız mı?" Sesindeki o değişim Alfonso'yu daldığı hayallerden koparıyor, daha çabuk rahat bırakılmak, böylece yeniden düşlerine dalmak amacıyla evet, diyordu. Ama hiçbir şey anlamamış oluyordu. Hiçbir şey işitmemişti, üstelik o yüzden kaygılanamıyordu bile. Ağır aksak çalışma yerine yöneliyordu, adımlarını kısa kısa atıyordu ki, zaman kazanabilsin de sevdiği görüntülerden elinden geldiğince geç ayrılsın diye. Hâlâ akşamlarını kütüphanede geçirmekte ayak diriyordu, ama girdiği gibi çıkıyor-

du oradan, yeni bir fikir edinememiş oluyordu, çünkü beyni yeni fikre kapalıydı. Olsa olsa eski şeyleri yeniden düşünüyordu, o da başkalarının yanında engin bilgisini ortaya döktüğü bir megaloman hayali tamamlamak içindi. Sinirleri öylesine zayıflamıştı ki, handiyse deli denebilirdi. Tanımadığı hemcinslerinden ürküyor, kaçınıyordu, akşamları yanından birinin geçmesi korkuyla irkilmesine yetiyordu. Karanlıkta kendini kötü hissediyordu, en ufak bir gürültü onu yerinden sıçratıyordu. Yatağının içinde büzülmüş, başı yorganın altında, saatlerce uyku tutmasını bekliyordu. Güç işti o! Nasıl hiçbir şey düşünmesindi? Bazen gerçekten yorgun giriyordu yatağına ve uyumak için gözlerini kapamanın yeteceğini sanıyordu. Ama yatağına uzandığında uykusu dağılıp gidiyordu ve saatler sonra, yatağın bir köşesinde dalıp gitmeyi başardığında, delik deşik bir uykuyla yetinmek zorunda kalıyordu, çünkü o arada beyni bulanık, belirsiz, ama yine de yorucu bir çalışmayı sürdürüyordu.

Cellani, onu benzi kül gibi, hali bir acayip gördüğünde, "Siz galiba hastasınız," dedi, "gereksiniminiz varsa birkaç hafta izin alın bari."

Alfonso hemen kabul etmedi, ama akşam olunca gidip Cellani'den sabahleyin raddetmiş olduğu izni istedi..

Sanneo da istediği izni hayli sert bir tavırla verdi. Zaten epeydir Alfonso'nun yanına bir yardımcı vermek zorunda kalmıştı, bu, topçu teğmeni Carlo Alchieri'ydi, akciğer zafiyetinden ötürü erkenden emekliye ayrılmıştı. Kendisine bağlanan aylık geçimine yetmediğinden, Maller Bankası'na girmişti. Yaşlı suratlı bir gençti, tüm sakalı belirsiz bir renkteydi; bunun dışında görünürde gürbüzdü. Alfonso'ya verilen izni haber alınca kalayı basan tek kişi oldu. Ürkmüştü, çünkü bütün işin tek başına kendi omuzlarına yükleneceğini biliyordu. Sanneo, kendi ifadesine göre –doğallıkla– iş yükü altında ezilen biri-

ne yardım etsinler diye öbür muhaberatçıları bir süreliğine her zamanki işlerinden ayıracak biri değildi, öyle ya, kendi konumundaki memurun görevi, resmen eksik olan memurun yerini tutmaktı.

Uzun süre kalabileceğini bilerek açık havaya çıkmak ve bunun sağlık nedeniyle olması, Alfonso'nun uyuşukluğunu üzerinden atmasına yetti. Yeniden sağlığına kavuşma isteği tamdı. O vakte değin zayıf düştüğüne üzülmemişti, kimi Hintli din adamları gibi, maddenin giderek yok oluşu mutlaka zekânın artmasına yol açar, diye düşünmüştü. Gel gelelim kendisine her şeyi tekdüze, boz bulanık görmesine yol açan o sıkıntı hali de pek zekâ belirtisine benzemiyordu.

Güneş zorlu bir istençle yeni doğmuştu. Alfonso yataktan fırladı. Nereye gideceğini bilmiyordu, işi rastlantıya bırakmıştı; kentin çevresinde dağlar eksik değildi.

İlkin idman yapmaya çıkmış bir bölük askeri izlemeyi seçti. Ama parke taşları üzerindeki ağır, tempolu adımlarının sesinden sıkıldı. Stadion Caddesi'ni izliyorlardı, onlardan uzaklaşmak için koşar adım yokuşu tırmandı. Niyeti yukardaki düzlüğe ulaşmaktı. İlk gün için o yorgunluk ona yetecekti. Kentin son evleri basıktı, bazılarının samanlığı vardı, köy görünümündeydiler, pek saf olmasa da canlı renklere boyanmışlardı; daha onları geride bırakmamıştı ki, fikrini değiştirmişti bile. Yaylanın hüzünlü manzarasındansa, sağ yanındaki tepenin yeşilliğini çekiyordu canı. Yatağı geniş, ama neredeyse kurumuş bir ırmağın üstündeki ahşap köprüden geçti; yalnızca cılız, berrak bir su, bembeyaz taşlar arasından kıvrıla büküle akıyordu. Öte yandaki geniş bir yolu aştı ve sonunda çıplak toprağı duyumsadı, canlı otlar ayaklarının altında eziliyordu. Yorgun düşmüş, soluk soluğa kendini yere attı. İncecik gövdeli, ama oldukça büyümüş yaprakları sabah yelinde fısıldaşan fidanlardan oluşan bir koru-

luktaydı. O hışırtıya bir depodan akan ufak bir çavlanın şırıltısı ekleniyordu, birkaç adım ötesinde alçak bir evceğiz vardı.

Yeniden koşma isteğine kapıldı, uzaklara varmaya heveslenmişti. Koruluktan çıkarken, ağaçlar daha sıklaşmış, gürleşmişti. Orada burada çalılıklar yolunu kesiyordu, o ise hummalı bir sabırsızlığa tutulmuş, koşa koşa gidiyordu. Kuvvetli kişinin dingin adımlarından eser kalmamıştı. Bir başka bulvarda karşıya geçti, ardından bir koruluğa daha, hep öyle amaçsız girip çıktı. Kanı beyninde dönüyor, soluğu kesiliyordu, ama ancak birkaç kısacık zorunlu mola verdi. Yorgunluğuna ancak yolunu yüksek bir duvar kestiğinde yenildi. Yola çıkalı henüz bir saat bile olmamıştı ki, bitkin düşerek yere yığıldı; artık dinlenmeyi hak ettiğini düşündü.

Yüreğindeki ve şakaklarındaki şiddetli atışla onu ürkütmüş olan o bitkinlik dakikalarca sürdü. Ceketini çıkardı, başının altına serip, bir meşe ağacının yanına uzandı. Az sonra, kanındaki kaynaşma sürmekle birlikte, ciğerleri derin bir solukla açıldılar. Nice zamandır böyle derinden soluk aldığı olmamıştı. Çevresindeki ufak çayıra baktı, onu öylesine pırıl pırıl, yemyeşil, neşeli gördü ki, sanki kendine vermişler, otur burada işte demişler gibi keyiflendi. Kentin bir ucu görünüyordu. Yirmi kadar birbiri üstüne yığılmış ev, ayrıca karşıdaki tepeye dağılmış tek tek evler. Ta dipte masmavi bir deniz parçacığında kıpırtısız duran tekneler. Ufka değin bulutsuz, berrak bir gökyüzü, kırın yeşilliği, oraya gelişi güzel serpilmiş evler ona bir yağlıboya tablonun reprodüksiyonu gibi geldi, makinede renkler eşit olarak dağıtılmış, ressamın tasarımı o teknik süreçte silinmiş, hayat, hareket yok olmuştu sanki.

Bir çocuk gibi, yumrukları sıkılı, yüzünde bir gülümsemeyle uyuyakaldı.

Düşünde Maria'yı gördü. Göz alıcı renkteki elbisesinden tanıyordu onu. Kız ona, buluşmaya aşılmaz bir engel çıktığından ötürü gelmediğini bildiğini söylüyordu. Onu bağışlıyormuş, seviyormuş onu.

VIII

Alchieri, telaş içinde, eli ayağına dolaşarak, elinde bir tomar mektupla kasaya doğru koşuyordu ki Alfonso'yu gördü: Şapkası elinde, işe geri döndüğünü bildirmek üzere Sanneo'nun yanına giriyordu. Alchieri bir sevinç çığlığı koparıp onu durdurmak istedi, ama Alfonso onu fark etmeksizin ilerledi, o da sonra hemen sakinleşerek Giacomo'nun yanına oturdu, çocuk koridoru denetliyor, bir yandan da alçak sesle bir gazeteyi heceliyordu. Alchieri'den başkasını bulamadığından ona anlattı; on beş gündür yazmak için değil, dinlenmek için oturduğu ilk kezdi.

Sanneo Alfonso'ya candan bir "Hoşgeldiniz," dedi, geniş harfleriyle doldurduğu koskocaman bir kayıt defterine dönerken, delikanlıya düzelip düzelemediğini sordu. Yanıtını beklemedi, ara ara tüm dikkatini toplamasını gerektiren işiyle kesilen tümcelerle, askıda bıraktıkları, ama elden geldiğinde çabuk yanıtlanması gereken birtakım mektuplardan söz etti. Ardından birkaç tanesini açıklamalar yaparak eline tutuşturdu, Alfonso söylenilenin ancak yarısını kavrayabilmişti. Sanneo ta o gitmeden önceki şeylerden dem vuruyordu, Alfonso'ya on beş günden çok daha gerilerde kalmış gibi görünen bir zamandı bu. Ayrılırken iyi bir haber verdi:

"Signor Alchieri size yardımcı olmaya devam edecek, fena çalışmıyor... sanırım."

Alchieri onu koridorda durdurdu. Tam söz verdiği gibi günü gününe döndüğünden ötürü boynuna sarılıp teşekkür etmek istiyordu:

"Artık dayanamaz olmuştum."

Derken o da kendisine işleri anlatmaya başladı ve hemen oracıkta, koridorda, elindeki bütün mektupları ona devretti, bunlar hesap bakiyelerinin kayıtları ya da ödeme ihbarnameleriydi. Hepsini başından atmakta acele ediyordu.

Bir elinde o mektuplar, bir elinde şapkasıyla, Alfonso, Cellani'yi görmeye gitti.

Onu gelen postayı açarken buldu. Kocaman bir makasla, tek kesişte zarfı tepesinden açıyor, içeriğini çıkarıp bir yana koyuyor, zarfı bir yana bırakmadan önce, ne olur ne olmaz diye ışığa karşı tutuyordu. O da yine bir yandan Alfonso ile konuşurken işini sürdürdü, ama delikanlı, her zamanki çekingenliğiyle, iznini ona borçlu olduğunu söyleyerek teşekkür edince, yerinden kalktı, solgun yüzünde dostça bir gülümsemeyle gidip onun elini sıktı. Upuzun boyu, zarif ama zayıf, dinlenme halindeki bir sporcu bedeniyle, kendi başına hareket etmekten çok, sürüklenir gibiydi, hareketleri öylesine cansızdı ve masayla iskemle arasındaki ufacık boşluktan hiç duraksamadan, öylesine elifi elifine geçmişti.

"Yüzünüzün rengi fevkalâde," dedi Alfonso'nun güneşten yanmış yüzüne neredeyse imrenerek bakıyordu. Yerine dönmekte acele ediyordu. Bir kez daha onun elini sıktıktan sonra, gülerek, "Şimdi," diye söylendi ve sol elindeki kalemle son süratle yazı yazma işareti yaptı.

Alfonso, askıda bırakıp gittiği işleri Alchieri'nin hafifletmiş olduğunu gördü, Cellani'nin nazik kabulünden cesaret bularak, onun yerine geçip oturmuş, işleri belir-

lemiş, yenilerinin yığılıp birikmesini önlemişti. Kışladan çıkıp gelmiş olan Alchieri on beş gün içinde işe Alfonso'nunkinden çok daha elverişli bir yordam getirmişti, Alfonso'nun onu aynen sürdürmesi de kolay oldu, en azından başlangıçta. Açık havadan güç kazanmış olan bedeninin yatışmış olması ona, yine zoraki olmakla birlikte, daha büyük bir dikkat yeteneği sağlıyordu.

Dairedeyken de kendi deyimiyle açık hava tedavisini sürdürmekteydi. Her sabah birkaç saatlik bir gezinti yapıyor, genellikle yüksekteki düzlüğe yöneliyordu, çünkü oraya çıkan yokuşu tırmanırken yoruluyordu. Ölçülü adımlarına yeniden kavuşmuştu, uzun, geniş, rahat Opicina Yolu'nu izliyordu; yol hafif, upuzun bir yokuşla, bir tek kavis yapıyor, kentin çevresinde kocaman bir yarım daire çizdikten sonra onu yaylaya götürüyordu. O yoldan Longera yönünde bir patikanın ayrıldığı noktada durup dinleniyordu.

Oradan dilsiz ve ıssız yaylayı görüyordu: Sayısız minik taşlık tepe, taşları biçim biçim, sivri, yuvarlak, yassıydı, rastlantı sonucu yukarılardan sürüklenmişlerdi; ufuktaki Re Dağı'nı da aynı rastlantı oluşturmuştu: Upuzun bir sırtı vardı dağın, bir yanı yumuşak bir yokuştu, öbür yanı ise handiyse dikey, sarp bir iniş.

Alfonso o noktadan öteye hiç geçmiyordu, nedeni yalnızca vakit eksikliği değildi. Oradan bembeyaz evleriyle kenti de görüyordu; deniz genellikle, günün ilk birkaç saati uyanmasına henüz yetmemişcesine dingin oluyordu. Kentin sol yanındaki burunların yeşili ve denizin mavisi yaylanın gri taşlarıyla çarpıcı bir renk çelişkisi oluşturuyordu.

Kente dönerken eskiden kütüphaneden çıkarken olmadığı kadar sakin oluyordu. Longera'nın yanından hiç içine dalmaksızın geçiyordu; hemen hemen vadide, uzunlamasına bir köydü, korunmak ister gibi dağa sığın-

mıştı, evceğizleri üst üste yığılmıştı, oysa çevre alanlara yayılmış olsalardı kolayca hava ve yer bulurlardı. Köyün sokaklarında o saatlerde bir kıpırtıdır başlıyordu, minik yerleşim yerinin yollarında kımıldayan birkaç kişide, uzaktan bakınca insan uğraşlarının ve yazgılarının hepsinin dış görünümü sergileniyordu. Alfonso bir genç çocuğun köyün bir ucundan öbürüne koşuşunu izliyordu, kafasında beresiyle bir köylü evinden çıkıyor, yürümeye başlamadan önce sakin sakin gökyüzünü inceliyordu, acaba şemsiyesini alsın mı, diye; az ilerdeki daracık bir sokakta bir kadınla bir erkek gevezeliğe dalmış oluyordu, kimbilir belki de o saatte aşktan dem vuruyorlardı; bir avluda buğday harmanlanıyordu, hem öylesine hareketli oluyordu ki, uzaktan bakıldığında şenlikmiş gibi görünebilirdi. Alfonso sonra dağınık evleri, bembeyaz minik kilisesiyle neşeli görünümlü San Giovanni'den geçiyordu; hafta boyunca bomboş, terk edilmiş oluyordu kilise, pazar günleriyse öylesine doluyordu ki halk içeriye sığmıyordu, etekleri enli mavi ya da al şeritlerle çevrili kara yün elbiseli köylü kadınlar ufacık meydanı dolduruyorlar, ibadetlerini açıkta yapıyorlardı.

Alfonso'nun bu yeni yaşantısı, çalışmaları açısından zararlı oluyordu; çünkü sık sık öyle açık havada dolaşmasının ilk sonucu o havayı gereksinmesi, uzun süre kapalı havada kalamaz olmasıydı. Kimi zamanlar daireden çıkınca kütüphaneye yöneliyordu, ama rahatsızlığını alt edip de yarım saatten fazla dayanabildiği enderdi; karşı konulmaz bir tedirginliğe kapılıyor, o tedirginlikle açık havaya sürükleniyor, rıhtımlardan birinde dalıp gidiyordu, ne bir fikri vardı ne de bir düşü, tek kaygısı derhal hayırlı etkilerini hissettiğini sandığı o deniz meltemini bol bol içine çekmekti.

Ardından eve gidiyor, akşam yemeğinde hâlâ geceyi bir kitabın başında geçirmeye niyetleniyordu, ama yor-

gunluğuna yenik düşüyor, dokuz-on saat derin bir uykuya dalıyordu, hem uyumak öylesine iyi geliyordu ki hiç pişman olmuyordu.

Yine de işte tam o sıralarda, yüreğindeki hırs bir başarı düşünde somutlaştı. Kendi yolunu bulmuştu! Modern İtalyan felsefesini o temellendirecekti: İyi bir Alman yapıtını çevirecek, aynı zamanda kendi özgün yapıtını yazacaktı. Çeviri iyi niyetten öteye geçemedi, ama özgün yapıttan bir şeyler yazdı: bir kere başlığını; *Çağdaş dünyada ahlak fikri* adlı başlık, bir de çalışmasının amacını belirttiği bir sunuş. Kuramsal bir amaçtı, hiçbir kılgısal niyet gütmüyordu ki, onu bile İtalyan felsefesi açısından bir yenilik sayıyordu. Kitabın içeriği kısaca şuydu: Dünyada ahlak fikrinin, topluluğun yararı açısından gerekli bir dayatmadan başka temeli olmadığını kanıtlamak istiyordu, o an için Alfonso kendisi de daha ötesini bilmiyordu. Fikir pek özgün değildi, yine de salt gerçeği araştırmaya yönelir, kılgısal yaşam açısından doğurabileceği sonuçları hiç dikkate almazsa, geliştirilişi özgün olabilirdi; cesaretten ve içtenlikten yoksun değildi. Yazarken, hayatta kendisinde eksik olan tüm cesareti buluyordu ve salt öğrenme amacıyla yaptığı çalışmalar sırasında içtenliğini yitirmiş olamazdı. Edebî başarıyı oluşturan öğelerden habersizdi, önem de vermiyordu onlara. İstediği çalışmaktı, iyi çalışmak, başarı sonra kendiliğinden gelirdi.

İyi çalışıyordu çalışmasına, ama az çalışıyordu. Aklı fazlasıyla yapıtın bütününe kayıyordu, oysa yazabildiği cümleler henüz ancak iki elin parmaklarıyla sayılabilecek kadar azdı. Böylece hayalinde o yapıtın niteliklerinin arttığını görüyordu, henüz kâğıda dökülmemişlerdi ya, kalemi direniyor diye zarar görmüş olamazdı elbette. Aradan birkaç ay geçip de çabalarının sonucunun, bazı şeyler yapmayı, bazı şeyleri kanıtlamayı vadettiği o üç-

dört sayfacık giriş yazısından ileriye geçmediğini, hiçbir şey yapmadığını, hiçbir şey kanıtlamadığını görünce büyük bir karamsarlığa kapıldı. O sayfacıklar aylarca süren bir çalışmayı temsil ediyordu, çünkü o sürede başka hiçbir şey yapmamıştı. Beynini bir kerecik olsun çalışmayla yormamıştı, o sayfalar hedefine doğru attığı tek adımdı. Öylesine ufacık bir sonuçtu ki, her türlü emeli sessizce elden bırakmaya eşdeğerdi.

Durumun bir vazgeçti görünümüne bürünmesini daha da haklı gösteren bir olay vardı: Bankada giderek kendini daha iyi hissediyordu, ta başlangıçta kendini adamayı dilediği zihinsel çalışmaya karşıt saydığı o işten artık öylesine nefret etmez olmuştu. Alchieri'nin yardımı ve örneği de işini daha az nefret edilir hale getirmişti, ama daha fazla zekâ gerektiren öbür etkinlikten de hemen tümüyle el çekmesine yol açmıştı.

Uzun zaman boş yere Kent Kütüphanesi'ndeki okumalarına geri dönmeye çabaladı, hatta felsefi çalışmalarını şimdilik bir yana bırakıyordu. Bir akşam Sanneo, yaptığı bir hatadan ötürü onu payladı. O azarı hak ettiğini kabullense de, adamın davranışına, sert bir sözüne sinirlendi. Başka seferler, memurluk yaşantısının tatsızlıklarından ötürü içine düştüğü eziklikten, ast durumunda bulunmaktan, kendisini kurtaracak olan çalışmalarına dört elle sarılarak sıyrılmış olduğunu hatırladı. O olay, böylece uzun bir aradan sonra kendisini yeniden kütüphaneye yöneltti.

Bir İtalyan kaynakça dergisini okumaya daldı. Dili dilediği gibi kullanamıyordu, dolayısıyla kendini yalnızca İtalyanca metinler okumaya vermesi gerekliydi. İçinden gelen bir dikkatle, aşağı yukarı bir saat boyunca, Petrarca'nın bazı mektuplarının gerçekliği konusunda bir tartışma okudu, Sanneo'nun kabalığının sonucuydu bu; bitirdiğinde mutlu oldu, beyninin yorgunluğunun hatırlattığı

eski zamanların ardından hayıflandı, sanki yaşamında büyük değişiklikler olmuş gibi, hasretle andı o günleri.

Başını kaldırdığında, baktı ki karşısında kendisine kararsız gözlerle bakan Macario oturuyor.

Adam neredeyse sorarcasına, "Signor Nitti, değil mi!" dedi; belleği zayıf olmalıydı. Ardından dostça elini uzattı.

Birlikte çıktılar.

Macario, "Buraya sık mı geliyorsunuz?" diye sordu, yine paltosuna çekidüzen vermekle meşguldü, iri kemik düğmeli, bu uzun, gri bir pelerindi.

Alfonso hiç istifini bozmaksızın her akşam geldiği yanıtını verdi, kendi kendine o yalanı gelecekte gerçeğe dönüştürmeye niyetlendi.

Macario nazikçe, "Ben sekiz gündür geliyorum, ilk kez görüşüyor olmamız ne yazık," dedi. Ne tür çalışmalar yaptığını sordu.

Alfonso çekinerek, "Edebiyat!" diye itiraf etti.

Bunu Macario'ya söyleyebildiğine sevinçliydi, ama onu tanıdığından, kırıcılığından ürktüğünden ötürü duraksamıştı. Günün işlerinden sonra, her akşam birkaç saat çalışma alışkanlığı olduğunu söyledi.

Ona şaşkınlıkla bakan Macario sordu:

"Peki, neler okuyorsunuz?"

Alfonso'yu, tunçlaşmış tenine karşın, aylarca önceki o köy delikanlısı havasından biraz sıyrılmış görüyordu. Konuşması rahatlamıştı ve dahası, düzenli üniversite öğreniminin önemini reddederek belli bir üstünlük iddiasındaydı, Macario da onu anlayacak kadar zekiydi.

Kimilerinin filozofları ve felsefeyi ne denli küçümsediklerini bildiğinden, Alfonso sevdiği yazarların adlarını vermekten sakındı, birkaç eleştirmen adı vermekle yetindi. Ancak Macario kendince yargılara varmak lüksüne erişmiş biriyle karşı karşıya bulunduğunu fark etmiş olmalıydı, üstelik delikanlının hayli sivri dilli oldu-

ğunu görerek şaştı. Alfonso en büyük hayranlığını adlarını Macario'ya anmadığı bazı yazarlara saklıyordu.

Alfonso da kendi açısından, çok geçmeden Macario'nun kültürünün nasıl oluştuğunu öğrendi. Onun kendisini takdir ettiğini farkederek memnun oldu, öyle ya, Alfonso'ya kendini beğendirebilmek için güç bela zorlanarak konuşmayı en iyi bildiği alanlara çekme zahmetine katlanmıştı. Modern doğalcı yazarlardan dem vurdu. Alfonso'nun o tür yazarların birkaç romanını, hatta haklarındaki bazı eleştirileri okumuşluğu vardı, o zamana değinki çıkarsız incelemeci rahatlığıyla, konu üzerinde kendince fikirler edinmişti. Onların bazı yanlarını çok beğendiğini söyledi, ama bazı yanlarını da eleştirmiyor değildi. Macario kayıtsız şartsız hayrandı doğalcılara, onun coşkusu Alfonso'nun zihnini açmaya yetti. Böylece Macario ona, "Benim azıcık çalışmam senin dünya kadar çalışmana bedeldir, çünkü sezilerim iyidir," anlamına gelen bir küçümseyici bir gülümsemeyle bakarken, Alfonso'nun ciddi, dikkatli, ders izleyen öğrenciyi andıran halinin altında kendini üstün duymanın zevki gizliydi. Tartışmaya girmekten kaçınıyordu, Macario'da o lafazanlık varken o tartışmayı kazanmayı umamazdı. Ama öylesi bir konuşmacı karşısında kayıtsız kalmak da olanaksızdı ve Alfonso neredeyse istemeksizin, ona katılır gibi göründü, kendi vicdanını rahatlatmak için ise o katılımın Macario'nun tüm fikirlerine değil de tek tek cümlelerine olduğunu düşündü. O cümlelerin bazıları öylesine güzeldi ki, Alfonso alıntı olduklarını düşündü. İnsanoğlunun yaratıcılığından söz ediyordu, sonuçları açısından İncil'de yazılandan geri kalmazmış. Yordam açısından hayli farklıymışlar, ne var ki her iki yaratı da sonuçta başlı başına hayatları olan ve yaratılmış olduklarını belirten hiçbir iz taşımayan organizmalar üretiyormuş.

Macario kütüphaneye, doğalcıların babaları saydık-

ları Balzac'ı rahatça okumaya geldiğini anlattı. Aslında Balzac hiç de öyle değildi ya da en azından Macario öyle saymıyordu. Balzac'ı bulundukları yüzyılın başlangıcında yaşamaya layık herhangi bir söz sanatı ustası olarak sınıflandırıyordu.

Gide gide Legna Meydanı'na vardılar, öyle ağır yürümüşlerdi ki, yol yarım saat sürmüştü. Yol boyunca Macario bir terzi kızın güzel yüzünü seyredecek vakti bulmuş, hayranlıktan iri iri açılmış gözlerini diktiği bir genç kadının da yüzünün kızarmasına neden olmuştu. Alfonso'nun ise dinlemekten başka şey gelmemişti elinden.

Macario onun koluna dayanarak, "Nerede oturuyorsunuz?" diye sordu.

"Şu taraflarda!" Kentin eski kesiminden yana belirsiz bir işaret yaptı.

"Bir süre eşlik edeyim size."

Onca kibarlıktan etkilenmeyip Balzac'ı söz sanatı ustası diye aşağılanmaktan korumak için tartışmaya girmenin alemi var mıydı? Bu nazik öneri karşısında, Alfonso, Balzac'ı kararlılıkla feda etti:

"Haklısınız, sık sık ağız kalabalığı yapar!"

Kentin eski kesimine girmek yerine yeniden anacaddeye döndüler.

"Biliyor musunuz, siz şimdi amcamın evinde olsanız çok rahat ederdiniz. Bambaşka bir ev oldu; Annetta kendini edebiyata verdi. Gidip onu arayalım ister misiniz? Sekiz gün oluyor, yazlıktan döndü, hemen her akşam arkadaşlarını kabul ediyor; geçmişte olduğundan da fazla özgürleşti."

Alfonso şaşkınlık göstererek, "Sahi mi?" diye sordu.

Çağrıyı reddetmek için yanıt bulmaya çabalıyordu.

Macario, Alfonso kabul etmiş gibi davrandı. Peşinde onunla anacaddeyi geçti, Ponte Rosso Caddesi'ne saptı. Alfonso hâlâ kararsızdı.

"Göreceksiniz! Bu haliyle pek şirin oldu. Günün yarısını çalışma masasında geçiriyor. Aman, hiç değilse kimsenin rahatını kaçırmayan bir uğraş. Birkaç ay sonra sözünü bile etmeyecek. Sanırım İtalya'da başka bazı kadınların kazandığı üne kafasını taktı. Ah bu kadınlar! Bir tanesi bir işe başladı mı, öbürleri de hemen kaz gibi peşinden giderler. Erkeklerin örneği onların gözünde geçerli değildir. Bir o kadına öykünürler, bir bu kadına, çünkü ufacık beyinleri özgünlük üstüne o denli az şey bilir ki, tıpkılık sanar onu, yani bir şeyin tıpa tıp kopyasını yapmak. Onlara göre erkeklere ilk kez öykünmüş olan kimse, özgün olan odur."

Alfonso güldü.

"Ya Signorina Annetta?"

"Signorina Annetta'nın yazarlığı hakkında hiçbir fikrim yok, çünkü öylesine sakıngandır ki, herhangi bir şeyi büyük bir özenle taklit etmedikçe asla ortaya çıkarmaz; dolayısıyla bir yargıya varmak için biraz daha beklememiz gerekecek, çünkü öykünmek üzere kimi seçtiğini bilmeliyiz. Annetta hakkında ne düşündüğümü biliyorsunuz. Matematiksel zekâsı çok gelişmiştir..." Ve neyi ima ettiğini vurgulamak için her zamanki el hareketini yaptı. "Neyse, haydi şimdi gidip kendisine biraz kur yapalım."

Forni Caddesi'ne sapıyordu; Alfonso onu durdurdu.

"Ben gelmiyorum, gelemem. Evde bekliyorlar, hem bu halimle..."

Yüzü pençe pençe kızarmıştı, Macario'nun çağrısını reddetmenin gerektirdiğinden çok daha coşkulu konuşmuştu.

"Sizi zorlayacak değilim tabii. Ama yazık! Bir bekleyeniniz varsa reddetmekte haklısınız elbette, ama kılığınız içinse haksızsınız. Her şey bir yana üstünüz başınız tertemiz, hem sonra Annetta şimdi edebiyatçı oldu ya, artık bohemlerden hoşlanıyor. Gelin haydi, gelin!"

Ama Alfonso ayak diredi! Macario'nun söylediklerinden, Annetta'nın ona şimdi nazik davranacağını anlamıştı, ısrar ettirmek istiyordu. Aşağılanmış olmasına hiçbir karşılık verememişti ya, hiç değilse bu kadarını bekliyordu.

"Siz kafanızı Annetta'nın aylar önceki kabalığına takmışsınız." Ve her ne kadar Alfonso itiraz edip artık anımsamadığını ileri sürdüyse de, giderken Macario onu dostça payladı, çocukça davrandığını söyledi. Ertesi akşam yine kütüphanede karşılaştılar. Alfonso daha istekle gitmişti. Macario ile sohbet ederken keyifleniyor, arkadaşlığıyla gururlanıyordu.

Macario'nun esprisi Alfonso'nun bilimini her zaman alt ediyordu ve Macario ona ders verdiğinden emindi. Oysa aldanıyordu. Alfonso ondan bir şeyler öğreniyorduysa, bu aslında onu bir inceleme konusu gibi gözlemlemesindendi.

O arada Macario'nun nasıl biri olduğunu öğrenmişti. Onun hatalarının farkına varıyordu, bir fikri daha kolayca açıklamak amacıyla abarttığı gözünden kaçmıyordu ve sonuçta, kimi zaman hayranlık gösteriyorduysa, bu, daha üstün kafaların duraksadığı noktalarda Macario'nun bir kalemde reddetmesinden ya da desteklemesindendi.

Macario sık sık çelişkiye de düşüyordu, ama asla aynı gün değil. Bu o günkü havasına bağlıydı. Havasına göre, kendisinin olmayan bir konuma giriyor, onu kendisininmiş ve sürgit orada kalacakmış gibi üstleniyordu. Bunu yapabilmesi kültürünün yüzeyselliğindendi, o kültür okumuş, çarpıcı fikirleri olan bir insan tipi yaratmaya yeterli araçları sağlıyordu, ama bir an olsun vazgeçmeyeceği sağlam bir kanıya varmasına yetecek kadar derin değildi.

O akşam basına çattı. Gazetelere yazı yazanlar, diyordu, hep olduklarından farklı görünüyorlar, asla tümüyle içten davranmıyorlar. Halk önünde eskiye yeni, yerilecek şeye övülecek şey, diyorlar. Buraya kadar neyse

de, giderek eleştirinin dozunu artırıyordu. Bilim de neye yarıyormuş ki? Belli bir konuda özgün araştırmalar yapanların dışındakiler bilimle fazla uğraşmakla hata ediyorlarmış. Beyinlerini yoruyorlarmış ve hiçbir yarar sağlamıyorlarmış, çünkü bir konuyu iyice anlamış olan birinin beyni de, birkaç konuyu incelemiş olan biri kadar eğitilmişmiş. Sonuçta basılı kâğıt, kafaya yarardan çok zarar verirmiş. O *sonuçta* lafı tümüyle açık seçik değildi, ama Alfonso farkına varır gibi göründü, Macario da kendi yürüttüğü mantığı pek beğendi.

Bir akşam Macario kütüphanede, "Enfes bir eser!" diye ünledi ve okumayı bitirdiği kitapçığı Alfonso'nun önüne koydu: Balzac'ın *Louis Lambert*'iydi bu.

Alfonso da kitabı iki-üç günde okudu, o da hayranlıkta Macario'dan geri kalmadı. Derin bir tutkuyla yüklü ve sonunda anlamsızlaşacak kadar şehvetli bir aşk mektubu dışında, yapıtın asıl beğendiği yanı, sanatsal nitelikleri değildi; kısaca, ama eksiksiz, belirtilen bütün bölümleriyle birlikte açıkladığı ve yazarın başkişisine bir soylu efendi cömertliğiyle bağışladığı dörtdörtlük bir felsefe sistemine hayran olmuştu.

Macario eseri beğenip beğenmediğini sordu, Alfonso da içtenlikle görüşünü bildirmeye hazırlanıyordu. Oysa Macario, handiyse fikirlerinin çalınmasından korkuyormuşcasına telaşla, kendi görüşünü açıklayıp dayattı:

"Neden güzel bu kitap, biliyor musun? Balzac'ın sahiden kişisellikten arınmış olan tek yapıtı da ondan, hem bir rastlantı sonucu öyle. Louis Lambert delinin teki, tüm çevresi de delilerden oluşuyor, onlara uymak için yazar kendisi de deli olarak görünüyor. Öylece, başlı başına, el değmemiş, dış alemden azıcık olsun etkilenmemiş küçük bir dünya."

Özgünlüğü kadar yanlış da olan bu eleştiri Alfonso'yu ağzı açık bıraktı. Alfonso hangi yöntemle oluşturul-

duğunu belirtmekten geri durdu, tek nedeni kendisinin de başlı başına sunulan o küçük dünyaya sokulmasıydı.

Macario onun arkadaşlığından hoşlanıyor olmalıydı. Onu sık sık arıyordu; hatta birkaç akşam gidip onu daireden alma nezaketini de gösterdi.

O anî yakınlığın nedeni Alfonso'nun gözünden kaçmadı. Bunu uysallığına borçluydu ve belki de küçük adam olmasına, diye düşündü. Öylesine küçük, öylesine silikti ki, Macario onun yanındayken rahat ediyordu. Yine de o arkadaşlıktan aldığı keyif azalmadı. Nazik davranışlar, pahalıya mal olsalar da hoşa gider. Macario'nun değerini teslim etmekten kaçınmıyordu. Öylesine şık giyimli, farkında olmadan sanatçı, bilmediği konulardan dem vurduğunda bile zeki olan o gencin kimi niteliklerine hayrandı.

Macario'nun ufak bir teknesi vardı, sık sık Alfonso'yu körfezde sabah gezintilerine çağırırdı. O gezintiler Alfonso'ya hüzünlü yaşantısında sahici bir eğlenti yerine geçti. Teknedeyken, Macario'nun atıp tutmalarını onaylamak daha da kolay oluyordu, zaten çoğunu işitmiyordu bile. Hâlâ üstlenmeye niyetlendiği çetin iş hayatına dayanabilmek için gereksindiğine inandığı demir gibi sağlığa kavuşma derdindeydi, deniz havası da o amacına yardımcı olacaktı.

Bir sabah, onları almaya gelecek kayığı bekledikleri rıhtımın burnunda şiddetli bir rüzgâr esiyordu, Alfonso Macario'ya o sabah tehlikeli gördüğü gezintiyi ertelemelerini önerdi. Macario hiç yanaşmadı ve onunla alay etmeye başladı.

Tekne yaklaşıyordu. Rüzgârın şişirdiği bembeyaz yelkenleriyle bir yana eğilmiş, her an alabora olacakmış gibiydi, tehlikeden son anda kurtulup doğruluyordu. Alfonso daha karadayken, düşme tehlikesindeki kimselerde görülen sinirli titremelere tutulmuştu ve Macario'yu

yalnız gitmeye bırakmadıysa, salt alay etmesinden çekindiğindendi.

Tekneyi eskiden denizcilik yapmış bir hamal olan Fernando yönetiyordu. Dümeni Macario'ya bıraktı, delikanlı büyük zahmetlere girişmeye hazırlanırcasına ceketini çıkarıp oturdu:

Fernando'ya, "Haydi bakalım, tam yolla ileri," diye bağırdı.

Fernando karaya çıktı, tekneyi pruvasından tutup, rıhtımın bir ucundan öbürüne sürükledi; ardından, bir ayağı karada, öbürünü tekneye dayayarak açığa doğru itti.

Alfonso ona tir tir titreyerek bakıyordu; şimdi suya düşecek diye korkuyordu, ufak da olsa, yakında tehlike gördü mü, yerinden sıçrıyordu.

Fernando'ya, "Ne kadar da çeviksiniz!" dedi.

Kendisini onun eline kalmış gibi duyuyordu ve neredeyse farkında olmaksızın onu dost edinmeyi diliyordu. Fernando başını kaldırdı, kır sakalına, kafasının hayli ilerlemiş kelliğine karşın havası gençti, teşekkür etti. Asıl uğraşı o olmadığından, ustalık gösterisi yapıyordu. Ama o tavsiyenin amacını ters anladı. Yelkeni kuvvetle kendinden yana çekip bağladı, sonra bedeninin tüm ağırlığını kullanarak gerdi. Sanki o anda çıkıveren rüzgâr yelkeni şişirdi ve tekne tam da Alfonso'nun oturduğu yana birdenbire eğiliverdi.

Delikanlı büyük bir soğukkanlılık göstermeye kararlıydı, ama iyi niyeti ani bir korkuya kapılmasını engelleyemedi. Bağırmamak için kendini tuttu, ama ayağa fırlayıp, kendi ağırlığıyla tekneyi doğrultacağını umarak öbür yana atıldı. Sudan uzaklaşınca epey yatıştı, elleriyle tekneye sımsıkı tutunarak oturdu.

Macario hafiften gülümseyerek ona baktı. Alfonso'nun yanında, kendini o dinginliğiyle rahat hissediyordu ve aralarındaki farkı büsbütün belirtmek için tekneyi

rüzgârın keyfine bıraktı. Alfonso o gülümsemeyi gördü, sanki tınmıyormuş gibi davranmaya çabaladı. Macario'ya ufuktaki, etekleri görünmeyen beyaz doruklu dağları gösterdi.

Deniz fenerinin yanından geçerken, suyu ne hızla yardıklarını ölçebildi; teknenin gidip feneri çevreleyen taşlarda parçalanacağını sanarak yerinden sıçradı.

Macario istifini bozmadan, "Yüzme bilir misiniz?" diye sordu. "Bir de bakarsınız eve yüzerek dönmek zorunda kalırız. Ama –çok kaygılanırmış gibi yaptı– dibe indiğinizi fark etseniz bile sakın bana sarılmayın, çünkü ikimiz de batarız. Sizi ben ve Nando kurtarırız. Değil mi, Nando?"

Beriki kahkahalarla gülerek kurtaracağına söz verdi.

Macario düşünür havaları takınarak, uzun uzun korkunun etkilerini sıraladı. Her on sözcükte bir, aristokrat elini kaldırıyor, şöyle havada döndürüyordu, Alfonso biliyordu ki o hareketle yaptığı tüm imalar, ona ve duyduğu korkuya yönelikti.

"Korkudan ölenlerin sayısı cesaretten dolayı ölenlerinkinden fazladır. Örneğin suya düştüklerinde, çevrelerindeki her şeye tutunanların hepsi ölür." Ve Alfonso'nun teknenin kenarını kaskatı kavramış ellerine bakıp göz kırptı.

Yemyeşil Sant'Andrea'nın yanıbaşından geçtiler, Alfonso hâlâ kendine hâkim olamamıştı. Hiç zevk almadan çevresine bakıyordu.

Dönüşte kente baktığında, gözüne hüzünlü göründü. Büyük bir rahatsızlık duyuyordu, onca yolu uzun bir zaman önce geçmiş de, sonra hiç dinlenememişti sanki. Deniz tutmuş olmalıydı, Macario'ya söylediğinde, bu sözler onu pek eğlendirdi.

"Bu deniz mi tuttu!"

Gerçekten de karadan esen rüzgârın kamçıladığı de-

niz dalgalı değildi. Suda upuzun, kimi buruşuk, kimi girintili şeritler vardı, dümdüzdüler, çünkü rüzgâr sanki denizin yüzeyini kaldırmış gibiydi. Dalgakırandan neşeli bir gürültü işitiliyordu, sanki sayısız çamaşırcı kadın çamaşırlarını akarsuda çalkalıyorlardı.

Alfonso'nun benzi öylesine solmuştu ki, Macario insafa gelip Fernando'ya yelkenleri biraz toplamasını söyledi.

Limana varmışlardı, ama yola çıktıkları noktaya gelebilmek için önünden iki kez geçmek zorunda kaldılar.

Martıların kısa çığlıkları işitiliyordu. Macario, Alfonso'yu oyalamak için o kuşların uçuşunu gözlemlemesini söyledi, sanki yapılı bir yoldan gidermişcesine dosdoğru, düzenle uçuyorlar, derken birden kurşun gibi aşağıya düşüveriyorlardı. Yapayalnızdılar, her biri kendi başına uçuyordu, koskocaman bembeyaz kanatları gerilmiş, onlara kıyasla ufacık kalan bedenleri hafif tüylerle örtülüydü.

Macario, "Tam balık avlayıp yemek için yapılmışlar," diye felsefe yürüttü. "Balık tutmak için ne kadarcık beyin gerekir ki! Bedenleri ufacık. Kafaları ne kadar, içinde beyinleri ne kadarcık acaba? Ele gelmeyecek kadar! Martının gagasına yakalanan balığın talihsizliği o kanatlar, o gözler ve de mide, o müthiş açlığı gidermek için öylesine yüksekten düşmek hiçbir şey. Ama beyinleri! Beynin balık tutmakla ilgisi ne ki? Siz de tutmuş çalışmalar yapıyorsunuz, yararsız bir varlığı beslemek için saatler saati masa başında oturuyorsunuz! Doğduğunda gerekli kanatlara sahip olmayan kişi onları sonradan edinemez. Doğası gereği avının üstüne anında çullanmayı bilmeyen, onu asla öğrenemeyecektir, boş yere başkalarının o işi nasıl yaptıklarını seyredecek, ama aynını yapamayacaktır. Kişi nasıl doğmuşsa, aynen öyle ölür, elleri yakalamaya yarayan organlardır, ama yakalamayı becerememeyebilirler de."

Bu söylev Alfonso'yu etkiledi. Öylesine önemsiz bir şeyden ötürü altüst olduğundan dolayı kendini pek zavallı hissediyordu.

Gülümsemeye çabalayarak, "Peki benim kanatlarım var mı?" diye sordu.

Macario, "Şiir âleminin göklerinde uçmak için, evet!" diye yanıtladı ve elini havada döndürdü; oysa o sözünde anlaşılmak için o hareketi yapmasını gerektirecek hiçbir ima yoktu.

IX

Annetta kente babasından bir ay kadar erken dönmüştü, o ise yazlıktan doğruca iş için başkente gitmişti. O ay Alfonso'nun elinden Maller'in birkaç mektubu geçti, sayfalar doldurmuştu, enine boyuna, özensiz bir elyazısıyla. İş konusundaydılar ve onları okumak Alfonso'nun hiç içinden gelmedi. Son bir mektubu muhaberatçı Starringer ona gösterdi, bütün belgeler onun elinden geçerdi, o da hepsini okurdu. Maller'in mektubu şu sözlerle sona eriyordu: "Aileme haber verin, yarın sabah geliyorum. Araba gelip beni istasyondan alsın."

Signor Maller geleli yirmi dört saati geçmiş olmalıydı ve Alfonso kendisini hâlâ görmemişti. Her an onunla yüz yüze gelmeyi bekliyordu ve koridorda her zamankinden daha çekingen yürüyordu.

Miceni gelip haber verdi: Maller'e hoşgeldiniz demeye gitmişti ve odasından yeni çıkmıştı. Signor Maller onu son derece nazik karşılamıştı, elini tam iki kez sıkmıştı. Miceni üstlerden genellikle zehir gibi bir demokratik tonla söz ederdi, ama o gün, elinin öyle iki kez sıkılmasının etkisiyle yumuşamıştı ve Sanneo'nun karşısında uğradığı bozgunu unutmuş gibiydi. Signor Maller'in nazik davranışını övmekle kalmıyor, sevgi dolu bir memur haliyle, müdürü çok iyi gördüğüne sevindiğini belirtiyordu.

"Ne dersin, gidip ben de hoşgeldiniz diyeyim mi?"

"Hemen herkes gidiyor; sen nasıl istersen öyle yap artık."

Alchieri gitmişti gerçi, ama örnek sayılmazdı, çünkü Sanneo onu müdüriyete bir iş için göndermişti, gittiği için de Maller'i selamlamıştı. White de Alfonso'ya örnek olamazdı, çünkü müdürlerin odaları neredeyse kendi odası gibiydi, günün yarısını zaten orada geçiriyordu.

Ballina gitmek istemedi. Onun o konuda kuşkusu yoktu:

"Arkadaşlarla oyun olur ama, müdürlerle olmaz. Sanneo geldiğinde hoşgeldine gittim, çünkü biliyordum ki buna önem veriyor, hem benim yalnızca diplomasi olsun diye yaptığımı anlayacak kadar zeki değildir. Signor Maller hepimizin patronu olduğuna göre boş kafalı olmamalı, dolayısıyla onunla şaka yapmam."

Alfonso bütün gün kararsız kaldı. Macario tek sözle onun her kuşkusunu giderirdi, ama ondan öğüt istemeyi unutmuştu. Duraksamayı gerektiren her şey Alfonso için giderek önem kazanırdı. Giderse Maller'in canını sıkar, o da bunu belli eder diye çekiniyordu, gitmezse de yokluğu saygısızlık olarak anlaşılabilirdi.

O çetin çözümü ertesi güne bırakarak bankadan çıkmaya hazırlanıyordu ki, durum kolaylaştı: Birkaç memur Signor Maller'e hoşgeldiniz demek için odasına girmek üzere koridorda sıralanmış, bekleşiyorlardı. Alfonso hemen onlara katıldı.

Hep Grandüklük Hükümeti'nden hayıflanarak söz eden bir Toscanolu[1] olan ihtiyar Marlucci, müdürün odasından çıktı. Altmış yaşlarındaydı ve yirmi küsur yıldır bir genel saymanlık defterinin önünde oturuyordu,

1. Olaylar İtalya'nın tek ulus halinde birleşmesinden önce geçiyor; söz konusu Toscano Grandükalığı o sıralar yerel bir devletti (Ç.N.)

haliyle Jassy'nin arkadaşıydı. Aynı illette buluşmuşlardı, ikisi de güçsüzleşmiş bacaklarıyla aşağı yukarı gidip geliyorlardı; ama Jassy'nin beyni bulanmış, kuvvetsiz düşmüş elleri asabileşmişken, Toscanolunun kara gözleri sakin, sözleri kesin, yerli yerindeydi. Her gün defterine kendisine verilen sayıları tertemiz, düzenle kaydediyordu, defterde başka bölümlerin yaptığı hatalardan ötürü gerekenlerin dışında düzeltme yoktu.

Alfonso kafasını kurcalayan kaygıyla soruverdi:

"Peki, Signor Maller'e ne demem gerekir acaba?"

Marlucci gülerek, "Ne diyeceğinizi bilmiyorsanız hiçbir şey söylemeyin!" dedi ve uzaklaştı.

Maller'in yanında White'tan başka memur yoktu, ona talimat vermekteydi. Pencerenin kenarında bir kadın oturuyordu; Alfonso ona bakmaksızın Annetta olduğunu sezdi, kanının yüreğini sıkıştırdığını duyumsadı.

Signor Maller bir an için White ile konuşmasını kesti. Alfonso'ya elini uzatarak, soğuk bir gülümsemeyle hatırını sordu. Tokalaştıktan sonra, White ile konuşmasına döndü.

Alfonso yürüdü, ama o odada aykırı kaçan tatlı, bir kadın sesiyle durakladı:

"Signor Nitti!"

Durup geri döndü. Annetta'ydı. Gri bir elbise giymişti, ufacık yuvarlak bir şapkanın gri tülü bembeyaz alnının üstüne kaldırılmıştı. Saf, ama hanımefendi bir havası vardı.

Delikanlıya elini uzattı.

"Ne o, bana dargın mısınız ki hiç bakmıyorsunuz?"

Alfonso itiraz etti, onu gerçekten görmemiş olduğunu ileri sürdü. Kekeliyordu, yine de gereğinden fazla konuştu.

Kız daha alçak sesle, "Sitem ediyorum sanmayın," dedi. öylesine mahrem bir tonla konuşmuştu ki, Alfonso

sevinçle irkildi, ama aynı zamanda odadakiler ne düşünecekler diye kaygılandı. "Aslında siz haklısınız. Elinizi verin, hem de son seferkinden daha dostça olsun."

Gözlerini ona dikmiş, gülümsüyor, onun da hemen aynı nezaketle karşılık vermesini bekliyordu. Bir çabayla, Alfonso minnetle gülümsedi. Kızın o akşamın ayrıntılarını hatırladığını göstermesine pek sevinmişti.

Annetta, Alfonso'nun sıkı sıkı kavradığı eline baktı. Alfonso elini açtı ve o da baktı. Annetta'nın yarısına kadar eldivenle kaplı, bembeyaz, yumuk yumuk eli onun pürüzlü elinin içindeydi, yüzük parmağı onun mürekkep lekeli işaret parmağına denk gelmişti.

"Siz kuzenimle sık görüşüyormuşsunuz galiba?"

"Hemen her akşam!"

"Sizden bana o kadar çok söz etti ki!"

Alfonso, "Teşekkürler!" diye mırıldandı.

"Acaba ara sıra bana da gelmeniz mümkün olur mu? Görürsünüz, geçen seferki kadar sıkılmayacaksınız."

Alfonso pek iyi işitilemeyen birtakım sözcükler mırıldandı. Tınısından genç kız, emrinizdeyim, dediğini anladı.

"Yarın akşam gelin. Herhalde birkaç arkadaşım da bulunacaktır. Teklifli davranmayın, dediklerine göre siz protokoldan hiç hoşlanmıyormuşsunuz. Evim size her zaman açıktır."

Maller gülerek yerinden kalktı:

"Aziz dostlarım, bu oda işe ayrılmıştır. Canınız gevezelik etmek istiyorsa Signor Nitti'nin odasına geçin."

Annetta hiç istifini bozmadı. Babasına yanıt olarak işini çabuk bitirmesini, yoksa onu daha uzun süre beklemeksizin çekip gideceğini söyledi. Alfonso ile daha tatlı bir ses tonuyla, nezaketle gülümseyerek vedalaştı, onun saç diplerine değin kıpkırmızı kesildiğini görünce acımış olmalıydı.

Çok geçmeden White geldi, Alchieri odada bulun-

duğundan, saygılı davranıp alçak sesle konuştu:

"Signorina Annetta'ya esinlediğiniz dostluk duyguları için kutlarım sizi. Güzel şey doğrusu, ama tehlikeli. Dikkat edin, ona âşık olmayasınız."

Macario ertesi akşam onu Annetta'ya götürdü. O evin holünden içeriye adım atarken Alfonso birkaç ay önce oradan ne halde çıkmış olduğunu anımsadı ve o ziyaretin yaşamında büyük bir önemi varmış gibi geldi. Gerçekten de, kentteki hayatının başlangıcında Annetta tarafından aşağılanmıştı ve o eziklik daha sonra yapıp ettiği her şeye damgasını vurmuştu. Onun doğal utangaçlığını büsbütün artırmış, Maller, Sanneo ve bütün üstleriyle ilişkilerini çetinleştirmişti. Nihayet, Lanucci'lerin evinden başka bir yerde, ezik bir küçük memurdan farklı biçimde davranmasına izin veriliyordu işte.

Yolda Macario büyük bir olasılıkla Annetta'nın yanında bulacakları kişileri tanıtıyordu.

En başta Spalati, Annetta'mn ders aldığı İtalyan dili ve edebiyatı hocası. Anlatışına bakılırsa, Macario ondan pek hoşlanmıyordu. Adam kendini *verista*[1] olarak tanıtıyordu, ancak bir İtalyan yazarını incelerken, ukalâlık ediyor, acaba Petrarca'nın yasallaştırmış olmadığı sözcükleri kullanıyor mu diye araştırıyordu. Ama Macario, öte yandan, çok yakışıklı bir genç, diye itiraf etti, özgeçmişini aktardığı kişiye sempati duymayışının nedeninin o niteliği olduğu anlaşılıyordu.

Yeni zevklerine uygun kişilerle birlikte olma isteğiyle, Annetta tanıdıkları arasındaki en zeki kişileri çevresine toplamıştı. Aralarında Maller'in bir akrabası, kırk yaşlarındaki Fumigi de vardı. Macario'nun anlattığına göre, ilk emeli, tutkun olduğu birtakım matematik çalışmala-

1. (İt.) XIX. yüzyıl İtalyan doğalcılık akımı (*Verismo*) izleyicisi (Ç.N.)

rına kendini tümüyle adayabilmek için işini bağımsız olarak kurmak olmuştu. İşadamıydı, önemli bir firmanın başkanıydı, dedikoducular o bağımsızlığa zaten sahip olduğunu söylüyorlardı, Macario da aynı fikirdeydi. Doğaldır ki, dur durak bilmeyen gündelik işlerin yoğunluğu giderek Fumigi'de başka hiçbir emel bırakmamıştı.

"Sanırım hiçbir ele gelir sonuç vermemiş olan o matematik çalışmalarına hevesi kalmamıştır. Matematik uzmanı havasını koruyor, çünkü gelecekte 'kulübün hesaplarını denkleştirme' sorununu çözümleyecek kişi sayılmak hiç de fena olmamalı."

Annetta'nın akşam toplantılarına Prarchi adında, üniversiteyi yeni bitirmiş genç bir hekim de katılıyordu; Macario, onun için, bu dünyada başkalarının meslekleri ne değil de kendi mesleğine tutkun olan az sayıda kişiden biri, diyordu. Kaplıcalarda edinilmiş tanıdıklardandı; Annetta'nın sanat duygusu kıttır, olanı da bana borçludur, o yüzden gerçekçi konulardan, dolayısıyla da tıptan konuşulurken dinlemekten hoşlanır, diye belirtiyordu. Delikanlının büyük bir kusuru var, kendi niteliklerini abartıyor. Tıptan konuşmayı o denli seviyor ki, ilaç dozlarını bile anlatıyor. Annetta bana bir sır verdi, ama aramızda kalsın, bütün o keramet sahibi kişilerin ortasında sıkılıyormuş. Geçen yıl, o denli değerli olmayan, ama hayatın keyfini daha iyi çıkaran başka kişilerle ev, ne yalan söyliyeyim, daha şenlikliydi.

Merdiven sahanlığına vardıklarında, bir piyano sesi işittiler. Macario, Santo'ya o piyanoyu kimin çaldığını sordu.

"Signorina Annetta!" Ve her zaman yaptığı gibi, sorulandan fazlasını yanıtladı: "Aşağı yukarı bir saatten beri!"

Macario, Alfonso'ya dönerek, "Ah! Bu beylerin sabrına diyecek yok!" diye ünledi ve Santo'ya içerde kim var diye sordu.

"Hiç kimse yok!"

Macario şaşırarak, "Ee, bugün çarşamba değil mi?" diye sordu.

"Evet efendim. Ama Signorina Spalati hocaya haber gönderdi, biliyorum, çünkü haberi ben götürdüm, gelmesin dedi, çünkü başı çok ağrıyormuş."

"Öyleyse gidip küçükhanıma bir sorun, bizi kabul eder mi, çünkü bir de bakarsınız baş ağrısı bizim için de geçerlidir."

Piyanonun sesi kesildi, Annetta yemek odasının kapısına gelip onları karşıladı.

"Aldırmayın, içeri gelin!" diye seslendi, "Başımın ağrısı geçti."

Macario Alfonso'nun önünden gitmişti. Kesin bir tavırla durdu:

"Bir şartla: Sen de bizim başımızı ağrıtmazsan. Piyano çalmaktan vazgeçeceğine söz ver bakalım!"

"Çok iyi bilirsin ki, sen rica etmedikçe sana dinletmem!"

İçeri girdiler. Annetta, Alfonso'dan başkasıyla ilgilenmedi, Macario'yu yerini kendi seçip otursun diye bıraktı.

Alfonso tutukluğunu tümüyle aşmış gibiydi, Annetta'nın sıcak davranışı çekingenliğini silip süpürmüş olmalıydı. Gerçekten de sanki odada yalnızmış gibi aklına güzel sözler geliyordu, ama onları dile getirmeye çalıştığında dinginliğini kaybetti, kekeleyerek bir şeyler geveledi.

Annetta'nın piyanosunu seve seve dinleyeceğini mırıldandı, Macario'nun iğnelemesini ima ederek, eğer kendi başı ağrıyor olsa, o piyanonun sesiyle iyileşeceğini söyledi. Annetta ilkin cümlesini bitirmesine yardımcı oldu, ardından teşekkür etti, Alfonso da kabul etti ki, insanı utandırmaya niyetli olmayan kimseler karşısında yerli yerince davranmak hayli kolaydı.

Annetta zaten onu piyanoya yönlendiren şeyin de

baş ağrısı olduğunu anlattı. Macario lafa karışmıyordu, ilk kez gevezelik eden o ikisi de konuya sımsıkı sarılmışlardı, elden bırakırlarsa konuşacak başka konu bulamamaktan korkar gibiydiler. Annetta ayrıca müziğin başkalarının başını ağrıtabileceğini anladığını söyledi, ama çalan kimse öylesine dalıp gidermiş ki, her türlü sıkıntısını unuturmuş, tabii baş ağrısını da.

Alfonso o gözlemin içerdiği derin gerçeğe hayran kaldı, ağrıyı kaygıya eşdeğer sayan ve her ikisine de çare olarak başka bir noktada yoğunlaşmayı öneren bir filozoftan alıntı yaparak destek vermeyi istedi. Oysa sustu, onaylayıcı bir gülümsemeyle başını eğdi. O sade, ama birbirine bağlı cümlelerden ürkmüştü ve lafı dolandırma tehlikesine girmektense, onları söylemekten yiğitçe vazgeçmişti.

Kendi duygularını dikkatle inceleyişi de rahat davranmasını engelleyen bir şeydi. O odanın eşiğini aştığından beri yapmaya koyulmuştu bunu. O kadına karşı kayıtsız değildi. Kendisine kötü davrandı diye aylarca üzüntü çekmişti. Şimdi ise kendini alışık olmadığı kadar soğuk, aptalcasına soğuk hissediyordu. Annetta'nın dostluğunu koruyabilmek için birazcık tutkun görünmesi gerektiğini sezinliyordu, ama elinden gelmiyordu.

Annetta ayağa kalkarak Macario'ya çalmakta olduğu parçanın notasını gösterdi, Alfonso apansız bir arzuyla irkildiğini farkederek sevindi.Genç kız öylesine yakınındaydı ki, baştan aşağıya göremiyordu. Ancak dolgun bir göğüsle, incecik olmasa da zarif, Annetta'nın pek sevdiği gri renkte bir kumaşla sarılı bir bel görüyordu.

Beethoven'in piyanoya uyarlanmış bir senfonisini çalmıştı.

"Kimbilir nasıl çalmışsındır!"

Annetta gülümseyerek, "İyi çalamadım!" dedi.

Alfonso kapkara notalarla kaplı kâğıda bakarak, "Çok zor olmalı!" diye gözlemledi.

Annetta, "İmkânsız bir şey!" diye düzeltti. Kısa süre önce o parçayı bir orkestradan dinlediğini anlattı. Piyanoda çalınanı dinleyerek zevk alınamazmış. "Aslında ben kusursuz çalmaktan çok uzağım. Örneğin bu notaların yarısını hiç çalamıyorum."

Alfonso, "Öyle de," diye söze karıştı, "keyif almak için yeterli olmalı... yani özellikle dinleyenin keyif alması için... çalınmayan notalar da duyulur sonuçta."

"A, evet! İnsanın hayalinde!"

Macario dinginlikle, "İnsanın hayal gücü varsa, icracıya karşı görevleri de vardır," diye belirtti.

Annetta ciddi ciddi, "Anlattıklarına göre siz bazı çalışmalar yapıyormuşsunuz, öyle mi?" diye sordu.

"Birazcık; elimden geldiği kadarıyla!"

"Bana elinizden çok şey geliyor dediler. Keşke ben de sizin gibi yapabilsem! Bir şey yazıyor musunuz? Yakında yayımlayacağınız bir şey var mı?"

"Şimdilik, hayır!"

O zor durumda ahlak konusundaki incelemeleri aklına gelmişti, keşke hiç değilse ilk bölümü tamamlanmış olsaydı, ondan söz edebilirdi.

Macario, "Kadınlar anında sonuç beklerler!" diye güldü.

Onu savunuyor, yalnız oldukları zamandan daha saygılı davranıyordu. Annetta'nın onu pek beğenmesini ister gibiydi, Macario'nun onu o eve kendisine yararlı olması için değil, minnetini kazanmak istediği Annetta'yı eğlendirsin diye götürmüş olduğunu Alfonso ancak uzun zaman sonra anlayacaktı.

Santo'nun verdiği açıklamalardan Alfonso'nun Maller'in kabul odası olarak bildiği taraftan Francesca içeri girdi. Alfonso hemen ayağa fırladı. Eski dostuna, onu Maller'lerde hemen iyi karşılamış olan tek kişiye, minnetini göstermek istiyordu.

Küçükhanımın halinden odada kalmaya niyetli olmadığı anlaşılıyordu. Alfonso'nun selâmına bir baş işaretiyle karşılık verdi.

"Hiç rahatsız olmayın!" Macario'ya selâm vermeksizin Annetta'ya döndü: "Bana gereksiniminiz olursa, odamdayım."

Davranışı her zamankinden çok farklıydı, biraz tutuk, biraz uzaktı, hem çok solgundu ve giyimi daha özensizdi. Annetta'nın yanında bedeni biçimsiz kalıyordu. Hüzünlü yüzünü yalnızca sarı saçlarının sıcak rengi aydınlatıyordu. Öylece çıkıp gitti, Alfonso, Macario'nun Annetta'ya merakla baktığını gördü; genç kız, Francesca çıktıktan sonra, o davranışın saygısızlığını fark ettirmek üzere ona öfkeyle baktı.

"Ama neden hemencecik bir çalışma yayımlayıp isim yapmasın insan? Kimi gençler ille de kusursuzluğu arayarak, vaktinden önce ukalâlaşıyorlar, törpüyü kaleme yeğliyor, sonunda hiçbir şey ortaya koymuyorlar. Bunu bana anlatılanlardan biliyorum. Törpüyü kullanmak için, büyük bir zekâdan başka, çok iyi bir eleştiri duygusu da gerekir. İnsan bir şeyi yapıp yakıştırırken sanatçı olur, ama törpülerken sanatçılıktan başka bilim adamı da olmak gerekir."

Bu son cümleyi söylerken, Francesca çıktıktan sonra çok ciddileşmiş olan yüzü aydınlandı. Söylediğinden pek memnun olmuşa benziyordu. Doğrusu öyle bir fikir Alfonso'nun aklına gelmiş olsa çok gururlanırdı. Genç kız o basit eleştiri kavramlarını çok rahatça kullanıyordu.

"Siz bana yayımlama öğüdü veriyorsunuz, ama örnek veriyor değilsiniz." Kısa kısa, ama cümlenin tamamını duraksamadan söyleyebilmişti.

"Biz kadınlar için başka ölçütler var. Yine de," gülerek ekledi, "umuyorum ki birkaç ay sonra bana artık bu sitemi yapamayacaksınız."

Alfonso onu kutladı. Macario bir şaşkınlık çığlığı attı, Annetta'nın ne gibi bir çalışma hazırladığını bilmek istedi, öyle ya, şimdiye değin ona hiçbir şey söylememişti. Annetta'nın edebî yeteneğini yalnızca Macario'nun yaptığı alaylı betimlemelerden tanıyan Alfonso, genç kız o güne değin hiç söz etmemişse, herhalde çalışması kendisininkinden de daha minik bir filiz halindedir, şimdi ancak iğnelenince gururunu kurtarmak için söz etmiştir diye düşündü.

Derken konuşma başka konulara kaydı, yönlendiren de Annetta oldu. Açılmak üzere olan tiyatro sezonundan dem vuruldu, ama sahnede olup bitenlerden çok localarda ve koltuklarda olup bitenlerden, Alfonso'ya susmak düştü tabii. Macario ile Annetta koltuklarda sık sık boy gösteren kimi delikanlıların adlarını anıp, betimleyerek alay etmeye koyuldular, Annetta dalga geçmeye, kendi nüktelerine gürültülü kahkahalarla, kıvranarak eşlik etmeye başladı, bembeyaz, dolgun boynu gözler önüne seriliyor, gerildikçe birkaç ince kıvrımı ortaya çıkıyordu, Alfonso biraz rahatsızlık duydu. Onu yeniden o acayip şarkıyı söylerken görür gibi oluyordu, onun karşısında, eski Roma hanımlarının kölelerinin önünde yaptıkları gibi, hiç utanmaksızın davranmıştı.

Annetta'nın vedalaşırken söylediği gibi, bir kez daha sanattan ya da sanata yakın şeylerden söz edildi. Tiyatroya pek az gitmiş de olsa, seyircilerin gevezeliğinin gösteriye ne denli zarar verdiğini fark etmiş olan Alfonso, tiyatrolara Alman düzenini getirmeyi öneriyordu: Seyirciler susturulmalı, salonun ışıkları sönükleştirilmeliydi. Annetta'ya bir kez daha hak veremediğine canı sıkıldı, zaten tek nedeni genç kızın fikrini, o görüşünü söyledikten sonra belirtmesi olmuştu. Annetta'yı tiyatroda ilgilendiren şey sahnedeki gösterininin kendisinden çok, koltuklardaki gösteriydi. Diyordu ki, o başka insancıkları

taklit eden insancıklardansa, kendi hemcinslerini gözlemekten hoşlanıyormuş.

"Tamam, kabul, sanat bu işte kaybediyor, ama tiyatrodaki sanat da sanat mı ki sahiden?"

Küçümseyerek burun kıvırdı, Alfonso bir kez daha hayran kaldı. O başkalarının fikirlerini öylesine körü körüne benimsemeyi bilmiyordu.

Çıkarken, Alfonso üst katın merdiven sahanlığında bir kadın silüeti seçti, kadın Macario'yu görünce, hızla geri çekildi. Boyu bosu Francesca'ya benziyordu, ama Alfonso yüzünü göremedi.

O ziyaretin onu Macario'ya aylarca sürmüş olan ilişkilerinden daha çok yakınlaştırmış olduğunu hissediyordu. Hemen bir patavatsızlık etti:

"Signorina Francesca'nın kalıp bize arkadaşlık etmeyişi garip oldu doğrusu. Geçen sefer sanki candan, neşeli biri gibi gelmişti. Acaba neden böyle birdenbire yabancılaştı ki?"

Macario, "Başı ağrıyor olmalı," diye kestirip attı ve hemen konuyu değiştirdi. "Gördünüz ya, kuzenim şöhretinden de, sizin geçen sefer edindiğiniz izlenimden de farklı. Davetini anladınız. Bundan böyle, Spalati'nin 'Çarşamba Kulübü' diye adlandırdığı gruptan sayılıyorsunuz. Kuzenimle iyi dost olmaya bakın, bu işinize yarayabilecek bir dostluktur."

Sözlerinde ciddiydi. Değindiği yarar, Annetta'nın onu işinde korumasıydı. Alfonso o değinmeyi nezaketsizlik sayarak kızardı, ama itiraz etmedi, hatta ayrılırken onun elini büyük bir dostlukla sıktı. Kendisi yararını alışılmadık yollardan kollamaya yatkın biriymiş gibi sayılmaktan üzüntü duyuyor olabilirdi; ama onu çıkarcı biri saydığı halde yine de yardım etmeyi isteyen birine karşı daha çok minnettar olması gerektiğini düşünüyordu.

X

Signora Carolina, Alfonso'ya büyük bir düzenle mektup yazıyordu. Satırların arasında yazarken kendini ne kadar sıktığı seziliyordu, ancak analığın yüceliğine olan inancı onu kargacık burgacık harfleriyle doldurduğu iki sayfacığı düzenle göndermeye zorluyordu. Ancak kültürlü insanlar için yazmak konuşmanın yerini tutabilir. O sayfalar genellikle öğütlerle, kendisinin ve başkalarının selamlarıyla doldurulmuş oluyordu, önemli bir olay, örneğin köydeki tanıdıklar arasında bir düğün ya da ölüm olduğunda, mektubu yazanın nasıl rahatladığı anlaşılıyordu. Böyle durumlarda iki sayfa üç, hatta dört sayfaya çıkıyordu.

Annesinin mektubu Annetta'yı ziyaretinin ertesi günü geldi, içeriği o heyecanı içinde bile şiddetle ilgisini çekti. Dört sayfalık bir mektuptu, sayfalardan ilk ikisi her zamanki şeylerdi, belli ki yazan daha sonraki ikisini ekleyeceğinden habersizdi. Son bölümde Signora Carolina oğluna şunu anlatıyordu: Signorina Francesca kendisine mektup yazıp acaba evinde ona verecek fazla bir odası var mı diye sormuştu. Signorina Francesca'nın mektubu çok içten olmalıydı, hatta kaleminden birkaç hüzünlü sözcük de dökülmüştü. Zekâsı hiç de kıt olmayan Signora Carolina şaşırmıştı, Signorina Francesca ne-

redeyse hiç tanımadığı bir kimseye öylesine sevecenlikle yazmışsa, kendini çok mutsuz hissediyor olmalı diye düşünüyordu. "Hem buraya aramıza gelmekten üzüntüyle söz ediyor. Ben ona istediği odayı verdim, ama doğrusu biraz daha neşeli bir arkadaşa ihtiyacım var."

Signorina Francesca'yı Maller'lerin evinden ayrılmaya yönelten neden her ne idiyse kuşkusuz davranışının da öylesine değişmesine yol açan aynı şeydi. Herhalde Annetta ile aralarında şiddetli bir tartışma geçmiş olmalıydı, ardından zayıf taraf alanı terk etmek zorunda kalmıştı.

O kadar bilgi sahibi olduğunu görürse Macario belki meselenin kalanını da açar diye umdu. Akşam ona yaşlıca bir adamın yanında yürürken rastladı, adam el kol hareketleri yaparak herhalde pek ilginç bir şey anlatıyordu ki, Macario can kulağıyla dinliyordu. Alfonso ikisinin arasında, kendisiyle Macario arasındakine eş bir ilişki olduğunu düşündü.

Macario'yu sık sık başka kimselerle birlikteyken ya da düşüncelerine dalmış hızlı hızlı yürürken gördüğünde durdurmazdı, ama herhalde ilgileneceği bir şey anlatacağı için çekinmedi. Hemen yaklaştı:

"Size söyleyecek bir şeyim var!"

Sorusunu işitmeden önce, Macario nazik bir selam verip yoluna devam edecek oldu. Duyar duymaz arkadaşına dönüp vedalaşmaya kalkıştı, ama ardından Alfonso'ya uzun bir konu mu diye sordu.

Alfonso, "Bir saniyecik!" diye seslendi, onu durdurduğuna pişman olmuştu bile.

Adam beklemeye razı oldu.

Şimdi iş az ve öz konuşmaktı, tabii Macario'nun omuz silkip böylesine sudan bir şey için kendisini durdurdu diye onu paylaması tehlikesi vardı. Ama öyle olmadı, tam tersine. Macario durup dikkatle dinledi, şaş-

kınlık belirtileri gösterdi. Alfonso, konunun önemini artırmak amacıyla, Signora Carolina'nın Signorina Francesca'nın üzüntülü hali hakkında yaptığı gözlemleri de ağzından kaçırdı. Macario tüm bunların kendisine bir öneri isteyerek anlatıldığını varsayarak, Signora Carolina'ya, Signorina Francesca'ya elinden gelen yardımı yapmasını söylemesini öğütledi. Sonra kendisini bekleyen arkadaşının yanına döndü, Alfonso da ona her şeyi anlatıp hiçbir şey öğrenemediğiyle kaldı.

Aradan birkaç gün geçince, Maller onu çağırttı. Hiçbir zaman davranmadığı kadar nazik davranarak, sade sözlerle konuştu, karşısındakinin yüzüne bakmamaya niyetliyken yaptığı gibi gözlerini masasının bir ucundan öbürüne kaydırmıyordu. Dedi ki, Signorina Francesca rahatsızlandığı için kendisi yazamıyormuş, Signora Carolina'ya onun yazmasını istiyormuş, özür dileyerek birkaç gün önce ilettiği istekten vazgeçtiğini bildiriyormuş. Alfonso derhal yazacağını belirtti.

Maller gülümsedi, başını eğerek teşekkür etti, sözünü ciddiye alarak, Signorina Francesca'nın talimatındaki değişikliğin Signora Carolina'ya hemen bildirilmesini istediğini ve bunun gereksiz hazırlıklar yapılmasını önlemek için olduğunu söyledi. Ama aslında onca acelenin başka bir nedeni daha olmalıydı ki, sanki tek sözü Alfonso'nun hazırola geçmesine yetmezmiş gibi, bir kez daha önemle tenbihledi.

"Hemen bugün yazacağınızdan emin olabilir miyim?"

Alfonso şaşkınlık içinde, "Elbette efendim!" diye kesinledi.

Gerçekten de annesine hemen bir mektup yazarak, Signorina Francesca'nın köye çekilme fikrinden vazgeçmiş olduğunu haber verdi. Maller'in buyruğunu derhal yerine getirme tasasından başka düşüncesi olmadan yazdığından ötürü, mektup öylesine kuru oldu ki, hemen

ardından bir mektup daha yollayıp kendi haberlerini verdi ve Signora Carolina'nın oğlunun her mektubunda bulmayı dilediği değişmez sevgi sözcüklerini ekledi.

Mektubunu hemen yollanması için Starringer'e götürmüştü. Odasına dönerken koridorda bankadan çıkmakta olan Maller ile karşılaştı. Buyruğunu canla başla yerine getirdiğini kanıtlamak ve her türlü kaygısını gidermek üzere, gülümseyerek ona yöneldi:

"Mektubu gönderdim bile!"

Maller, "Teşekkürler!" dedi ve sanki konunun ne olduğunu artık hatırlamıyormuş gibi bir an şaşırarak duraksadı. Sesinin tonu da daha yarım saat öncekinden çok daha soğuktu.

Bu da Alfonso'yu telaşa vermeye yetti. Müdürünü hizmetçilerin önünde öyle samimi bir şekilde durdurmakla kötü etmişti, yaptığı bir hizmeti, sanki bir kez daha teşekkür beklermiş gibi yeniden söz konusu etmesi daha da beter olmuştu.

Odasında gitmeye hazırlanan Alchieri'yi tek başına buldu. Telaş Alfonso'yu gevezeleştirmişti. Tek başına kaldıramıyordu o yükü; ilgisiz birinin soğuk sözleri kendisini yatıştırabilirdi. Tutup Alchieri'ye annesinden gelen mektubu ve Signor Maller ile olan konuşmasını hikâye etti. Alchieri durup onu dinledi, ama aklı kendi meselelerinde olduğundan, dalgındı. O gün müdüre ilettiği bir zam isteğine alacağı yanıtı merakla beklemekteydi; onu işini bırakmakla tehdit etmiş, elinde başka bir iş olanağı varmış gibi yapmıştı, oysa dediğini yapmak zorunda kalsa mahvolmuştu.

"Acaba Signor Maller'i koridorda öyle durdurmakla kötü mü ettim?"

Alfonso'nun o sorusuna, kendisine anlatılanın ancak bir bölümüne dikkat etmiş olan Alchieri şu yanıtı verdi:

"Bahse girerim ki metresidir."

Alchieri'nin o varsayımı yerine öylesine cuk oturuyordu ki, Alfonso neden daha önce kendisi akıl edemedi diye şaştı. Alchieri hınzırlığından öyle düşünmüştü, ama Alfonso'nun bildiği koşullara tıpı tıpına uygun düşüyordu. Annetta ile Francesca arasındaki ilişkiyi ve genç kızın davranışını öylesine değiştirecek başka ne olmuş olabilirdi ki? Her ne kadar onunla konuşmayı Maller'in üstlenmesi doğal ise de, konuşma biçimi olağandışıydı, o bankada yalnızca talimat almaya alışkındılar, o da kısaca, özetle, iş tonu ve terimleriyle olurdu. Maller'in kadınlara düşkün olduğu söylenmişti, yine de Alchieri'nin ileri sürdüğü şey aklına gelmemişti; çünkü onun huyunu biliyor olsa da, evi, Alfonso'nun gözüne, insani tutku olarak ancak kibir ve kendini beğenmişliğin girmesine izin verilen bir bulutla sarılı gibi görünmüştü. Lüks olsun diye yapılmış, çoğunda oturulmayan o soğuk odalarda aşkı düşünmek Alfonso'ya zor geldi, Maller'in karısıyla paylaşmış olduğu oda ise hiç akla gelmezdi, Santo'nun anlattığına göre, genç hanımının bir vakitler içinde can cekişmiş olduğu yatağı hâlâ orada duruyormuş. Ama o eve adımını atmamış biri olan Alchieri'nin kuşkusu, o bulutu dağıtmaya yetti, Alfonso'nun hayali evi günahkâr sevdalarla dolduruverdi, çevrelerini saran o lüks aşkları büsbütün karanlıklaştırıyordu.

Francesca'nın baştan çıkarılışı Alfonso'ya bir suç gibi geliyordu, kuşkusuz kızın emir kulu durumundan yararlanılmıştı. O bembeyaz, sarışın, incecik bedeni o soğuk Maller'in kollarına atılmış olarak hayal ettiğinde kıskançlığa benzer bir şey hissetti, kızın hayatını kaydıran bir serüvendi, erkek açısından hiçbir maliyeti yoktu, herhangi bir gönül eğlencesinden öteye geçmiyordu.

Alfonso, o öyküde Annetta'ya düşen rolü kavrayamıyordu. Belki de Francesca'yı uzaklaştırmayı denemiş, ama başaramamıştı.

İlk kez Annetta'nın sevgilisi olmayı aklından geçirdi. Şimdi onu kendisinden gizlemeye bile gerek görmedikleri bütün o dalaverelerin içinde görüyordu ya, hayali artık öylesine olanaksız gelmiyordu; düşlemesi kolaylaşmıştı. Yine de onun tarafından sevilmeyi düşleyemedi, çünkü o dingin, o mermersi yüzde bir sevgi ya da arzu ifadesini hayalinde canlandıramıyordu. Kötü huylar edinmiş bir ergene yaraşır bir düş gördü. Kız kendini onun kollarına olanca soğukluğuyla bırakıyordu, belki hoşlandığından, ya üçüncü bir kişiden öç almak için ya da hırstan ötürü. Düşleri hep gerçekleri süslemekle başlıyor, sonra giderek onlardan tümüyle uzaklaşıyordu, Annetta'nın gözünde öylesine büyük bir değer kazandığını hayal ediyordu ki, kız onu tutkuyla sevebiliyordu.

Annetta'ya gitmenin yolunu kendi başına bulamıyordu. Yaptığı çağrı yeterince somut gelmiyordu, bütün hafta onu götürsün diye Macario'yu arayıp da bulamayınca, ilk çarşamba gitmedi. Annetta üstüne kurduğu düşler onu büsbütün çekingenleştirmişti, duygularını ele verecek bir şey yapmaktan korkuyordu.

Ama Annetta'yı yeniden görmeyi istiyordu, hem de ilk kez olduğundan daha yoğunlukla, çünkü o zaman dileği yalnızca müdürünün kızına kendini beğendirmekti. Şimdi ona âşık olmuştu! Aşk denilen nesne oydu herhalde, başkalarını değil de, ille o bir tek insanı istemekti. Alabora olmuş duyularını ince eleyip sık dokuyordu, herhangi bir duyguyu inceleyemiyordu, çünkü duygu denecek şeyi yoktu. Arzularını boğup başka bir şeye yöneltmeye boş yere çabaladığı birkaç gün içinde kendini erkekleşmiş, büyümüş hissetti. Bir kadını arzuluyordu, o kadını ve bütün diğer kadınlar onun için, onun duyuları için yoktular. Annetta'nın bedenine yönelttiği eleştirileri anımsıyordu ve şimdi o bedenin özgünlüğünün, güzelliğinin tam da kendisinin o "kusur" diye nitelediği şeyler-

den oluştuğunu nasıl olup da hemen anlayamadığına şaşıyordu. Gözleri yeterince siyah değilmiş! Saçları yeterince kıvırcık değilmiş! Annetta'nın bedeni Venüs gibiydi ve o masmavi, o dingin gözleri, handiyse kendi halinde, dümdüz saçlarıyla o başı zekânın ta kendisiydi. Karşılık vermeyi beceremeyecek gibi görünen o dudaklara bir öpücük kondurmak büsbütün enfes olmalıydı!

Bir sonraki çarşamba Macario'ya rastlayıp da, delikanlı Annetta'nın görevlendirmesiyle, geçen hafta gitmediğinden ötürü sitemler yağdırınca, dünyalar Alfonso'nun oldu. Demek arıyordu onu, çağırıyordu.

Daha sonra Annetta da ona sitem etti, tatlı sitemler. Dedi ki; Macario onu ürkütmemesini söylemiş:

"Yoksa çıkışacaktım size. Benimleyken de çekingen davranmanız gerekir mi hiç? Ne o, yoksa korkutuyor muyum sizi?"

O nazik sözler onu duygulandırdı, ama aracıyla bildirdiklerinden daha az. Genç kız öylece gözünün önündeyken hayallerini unutuyordu. Annetta'nın bütün uğraşı edebiyatçı çevresini oluşturmaktı ve anılarında ikincil bir nitelik gibi görünen doğal soğukluğu orada kendini dayatıyor, tüm öteki niteliklerine rengini veriyordu. Edebiyattan söz ederken bir kadın olmaktan çıkıyordu. Hayat savaşımına atılmış bir erkekti artık, ruhsal düzeyde bileğine kuvvet bir varlıktı.

O ufak salonda oturmak rahattı, özellikle de dışarda şiddetli bir bora patlak vermiş, yazın tüm anılarını birkaç saatte silip süpürmüşken.

Alfonso ile Macario, Spalati'yi az önce gelmiş buldular; Fumigi ile Doktor Prarchi de hemen sonra çıkageldiler.

Doktor Prarchi, hepsinin tanıdığı bir kasiyerin intiharını anlatarak, sözü takılıp kaldığı edebiyat konusundan uzaklaştırdı. Çok mütevazı koşullar içinde ömür sürmüş bir adammış, tek hatası kendinden çok daha var-

lıklı kişilerle düşüp kalkması olmuş. Pek ölçülü biri olmasına karşın, bu onu yıkmaya yetmiş. Prarchi anlatımını içli acıma sözleriyle tamamladı. Kendisi ölenin cesedini de görmüştü.

Annetta kibirle omuz silkti: "Aman, cezasını çekmiş işte!" Adamdan hoşlanmıyordu; belki de babası öyle birine çatar diye korkuyordu.

Alfonso, dikkatini ortadaki konuşmaya verebilmek için Fumigi ile resmen çekişme halindeydi. Adamcağız yanına sokulmuş, yaptığı çalışmaları sorup duruyordu. Kendisine Alfonso'dan çok bahsetmiş olmalıydılar, çünkü matematikçi ona hayranlık besliyor, iltifatlara boğuyordu. O çalışmalarına her gün bir ya da birkaç saat ayırabilmek için gündelik programını nasıl düzenlediğini bilmek istiyordu. Kendisi uğraşını öyle disiplinle sürdüremiyormuş ve o yüzden çok üzülüyormuş, çünkü ancak düzenli çalışmanın yararı olurmuş, kesintili çalışmanın değil.

Alfonso bütün dikkatini Annetta'ya yöneltmişti. Onun yanındayken arzu duymamakla birlikte, yine de tasalıydı. her şeyden önce, arzu duymadığından ötürü neredeyse üzüntüye kapılıyordu, hatta kendi duygularını uyandırmaya çalışıyordu; genç kızın yüzünü inceliyor, ona düşünü kusursuzlaştıracak tutku ifadesini eklemeye çalışıyordu. İyi bir an seçmemişti doğrusu, o kasiyerin intiharından ötürü beliriveren acımasızca ifadeden sonraydı.

Annetta onu ürkütüyordu ya da en azından davranışında ne kadar yapaylık, ne kadar gösteriş olduğunu fark etmesini engelleyen saygıyı öyle nitelemek gerektiğini düşündü. Macario onu ilk kez betimlediğinde, içinde bir eğilim doğduğunu günün birinde ansızın duyumsayan o kadıncağıza gülmüştü, yine de o eğilim kendi çıkarına olmuştu. O çabaları, çevresinde bir edebiyatçı grubu toplamak için yaptığı hazırlıklar da gülünçtü ve kendisi

eğer gülmüyorduysa, nedeni yüreğinde filizlenen duyguydu. Başkalarının yaptıkları şeylerdeki gülünç ya da yapay yanı kolaylıkla fark ediyordu, ama çoğu zaman gülemiyordu, çünkü aslında kendinden aşağı olan kimselerin karşısında kolayca eziklik duyduğundan ötürü, sonunda kendinden, kendi duygu ya da yargısından kuşkulanıyordu. Burada da iş bu kadarla kalıyordu. Annetta'nın onu etkileyen yanı kuşkusuzluğuydu, kendine güveniydi, davranışlarının başkalarında uyandırabileceği etkiyi umursamayışıydı, ayrıca hiçbir konuda, hele parlak olmayı dilediği alanda aşağı kaldığını duymayan kişiye özgü üstünlük havasıydı, çünkü genellikle insanı perişan eden şey o aşağılık izlenimidir.

Prarchi yazdığı bir doğalcı romandan söz etti.

"Doktor olarak kalacağım," diyordu, "romancı da olsam. Yapıtımda giderek ilerleyen bir felcin ağır gelişimini inceliyorum. Doktorlar onu gelişimini tamamladığında incelemeye başlarlar; bense o noktada bırakacağım. Oluşumunu inceleyeceğim. Felçlinin karakteri, felçlinin organizması, felçlinin fikirleri, çevresindekilere verdiği rahatsızlık... oldu size roman."

Annetta, "Evet," diye ünledi, "roman tamam da, başarı nerede?"

Alfonso deneyim sahibiydi ya, Prarchi'nin anlatmasından betimlediği romanın hiçbir parçasını yazmamış olduğunu, hatta tam o sırada ilk kez olarak aklına geldiğini sezinledi.

Prarchi irikıyım bir gençti, ama şişman değildi. Yakışıklı sayılmazdı, kocaman kafası neredeyse keldi, uzun yüzünde fazla açık sarı kısa bıyıkları vardı.

Fumigi, aslında Alfonso'ya daha sevimli gelmeliydi, bir kere o akşam sözlerini ona yöneltmeyi yeğliyordu. Ama bunun tek nedeni yüksek sesle konuşmaktan hoşlanmayışıydı, genellikle susuyordu, iskemlesinin arkalı-

ğına dayanmış, cılız bir tipti, dikkatle dinliyor, seyrek olarak, alçak sesle konuşuyor, sözünü yanındaki kimseye yöneltiyordu. Saçlarına kır düşmüştü, oysa bıyıklarıyla kısa sakalı hâlâ siyahtı.

Alfonso ortadaki konuşmaya bir şeyler söyleyerek katılmak için didiniyor, ama beceremiyordu. O zamana değin Annetta onu Macario'nun önerisi üzerine edebiyatçı olarak benimsemişti. Oysa kendisi o edebiyatçılığın hiçbir kanıtını vermiş değildi.

Tam vedalaşıyorlarken Francesca belirdi. Yüzü solgundu, ama sakindi. Alfonso'nun elini içtenlikle sıktı, evinden haber sordu. Alfonso'ya hüzünlü gibi gelen bir gülümsemeyle Signora Carolina'ya yazdığı mektuba değindi. Demek ki onun Maller'den aldığı buyruktan haberi vardı.

Annetta ona siz diyordu, Alfonso daha önce onların daha yakınlıkla konuşup konuşmadıklarını anımsamaya çalıştı.

Merdivenlerde, Prarchi'nin Signorina Francesca'nın Maller'lerin evinden ayrılmayı istemesine neyin neden olduğu konusundaki sorusuna Macario büyük bir küçümsemeyle yanıt verdi:

"Kadınlar işte, ne olacak!.."

XI

O günden sonra Alfonso her çarşamba, düzenle Annetta'yı ziyarete gitti. Macario uyarmıştı: Çarşambalardan bir çarşamba, Annetta'yı görüşlerini de, zevklerini de tümüyle değiştirmiş, edebiyata sırt çevirmiş bulabilirdi, bu da o toplantıların bittiği anlamına gelebilirdi. Alfonso her seferinde Macario'nun kehanetini gerçekleşmiş bulmaktan korkarak gidiyordu. Hem Annetta'yı görme zevkini, hem de kendi kibrini tatmin etmek açısından, o toplantının onun için büyük önemi vardı. Büroda onun müdürün evine girip çıktığını biliyorlar, üstleri ona daha bir saygılı davranıyorlardı. Cellani'nin tavrı bile değişti. Daha nazik olamazdı, ama daha bir sıcaklaştı.

Annetta, Macario'nun kehanetini gerçekleştirmeye pek yatkın görünmüyordu, yeni uğraşına kendini giderek daha fazla kaptırıyordu. Her hafta sanat konusunda bir şeyler düşündüğünü anlatabiliyordu, bir kitap okumuş oluyordu ve konuya yeni giren birinin abartısıyla, yapıtı türünün en önemlisi ilan ediyordu, kimi zaman da aklına öyle estiğinden ya da zayıf bir yanını yakaladığından ötürü, *yerin dibine batırıyordu;* bunları hep o her zamanki bilgiçlik havasıyla yapıyordu, ama sık sık esprili deyişler ya da keskin gözlemler bulup çıkarıyordu, onların da tek kusuru hepsinin birbirine uymayışıydı.

Bir akşam alışılmadık bir konuk geldi: Cellani. O topluluğa ilk girişi olmalıydı, çünkü Annetta onu Spalati'ye tanıtmak zorunda kaldı. Alfonso'nun görebildiği kadarıyla adam kendini rahatsız hissetmiyordu. Hiç konuşmadı, ancak büyük bir dikkatle dinledi. Bir seferinde bir tartışma sırasında görüşünü sordular. Gülümseyerek çekimser kaldı, fikri olmadığını bildirdi. Annetta ile hayli dostça bir ilişkisi var gibiydi. O akşam genç kız en fazla onunla ilgilendi, öylesine özenli bir nezaket gösterdi ki, saygılı bir sevginin kanıtı gibiydi.

Prarchi o toplantılara o denli sık katılmıyordu, çünkü çok meşguldü. Fumigi'nin gelmediği enderdi, ama hiç eksik olmayan kişi Spalati idi. Macario'nun söylediği gibi, Spalati her şeyden önce göz dolduran bir erkekti, Hercules gibi bir gövdesi vardı, Alfonso da uzun boylu olduğu, cılız sayılmayacağı halde, onun yanında silikleşiveriyordu. Alfonso ondan hoşlanmıyordu. Spalati'yi ukalâ diye eleştiriyordu, aslında hasetinden ötürü nefret ediyordu. Bu da nedensiz sayılmazdı. Spalati, Annetta'nın en yakın olduğu kişiydi. Bir yıl kadar süreyle ona İtalyan edebiyatı dersleri vermişti ve onu aşırı bir öğretiyle sıkmadan, bir hocanın yakınlığına erişmişti. Genç kızı konuşmaya bırakıyor, dinliyor, onaylıyor ya da dediklerini biraz düzeltiyordu, o da kendisine bir eşit gibi davranılmasından mutluydu.

Tutukluğundan ötürü kendini hep ondan aşağı gören Alfonso şiddetli kıskançlık krizlerine kapıldı, bir bardak suda fırtına yarattı. Ama duygularını ortaya dökmekten her zaman kaçındığından, hiçbirini dışarıya taşırmadı, üstelik duyguları ne denli güçlüyse, o da onları eşit bir güçle bastırıyordu.

Bir akşam rahatsızlandığını ileri sürerek toplantıdan erken ayrıldı. Keyifsizlendiğini belli etmek istemişti, onu hiç kimsenin anlamadığını, rahatsızlığına herke-

sin inandığını görünce kırıldı.

Başkalarına da, kendisine de içerlemiş olarak, kentin sokaklarında avare dolaştı. Kafası karışık olduğu zamanlar kendi kendine konuşma alışkanlığı olduğundan, öfkesinin ne denli gülünç olduğunu fark etmeliydi. En soyut rüyada bile, belirgin bir sözcük insanı gerçeğe çağırır. Kendisi işi Annetta'yı arzulamaya, sevmeye, kıskanmaya vardırmıştı; Annetta ise ancak onun sesinin tınısını yarım yamalak tanıyordu. Peki, kime kızmalıydı şimdi? Onu en çok kıran şey de vedalaşırken, genç kızın, gözleri konuşmasını sürdüren Spalati'ye dikilmiş dururken, ona soğukça elini uzatması olmuştu! Dilediği şey acaba Annetta'nın onun neden birdenbire rahatsızlandım dediği konusunda kafa yorması mıydı? İyi de, önceden nedeni açıklanmamış olan bir rahatsızlık hiçbir anlama gelmez ki. Spalati'nin de başına aynı şey gelebilirdi, o da çekip giderken bir geçmiş olsundan başka şey elde edemezdi.

Kendi kendisiyle acı acı alay etti, gerçeği öylesine aşan arzularıyla, ufacık, hastalıklı hissetti kendini, öyle ya, Annetta tarafından sevilmeyi hayal etmişti!

Oyundan çekilmeyi istiyordu! Önünde açık olan tek yoldu. O ziyaretlerden vazgeçecekti! Sadece vakit kaybıydı, ilkin o evde geçirdiği zaman, ardından, o ziyaretlerin içine saldığı heyecandan ötürü sokaklarda geçirdiği zaman. Aşağılıyorlardı onu! Ancak yenik düşeceği bir savaşıma girişmişti, zevk için konuşma yeteneği yoktu, ancak derdini anlatabiliyordu, karşılaştığı kişiler gibi hırslı insanlara çekici gelebilecek koşullarda yaşamadığı için de yenik düşmeye mahkûmdu. Herhangi bir bahane ileri sürerek, hatta inanılacak bir özür olmamasına özen göstererek, Maller'lerin evine bir daha adımını atmayacaktı. O ziyaretler kendisini hiç durmadan çalışma yolundaki demir gibi kararından uzaklaştırmıştı ve yüreğinde kısa süre önce doğan hırs, farkına varmadan, bö-

bürlenmeye, olduğundan daha önemli biri sayılma isteğine dönüşmekteydi.

Kent Kütüphanesi'ne düzenle gittiği zamanlardaki ciddi niyetlerine geri döndüğünü sandı, ne var ki aklı çıktığı eve kayıyordu, hayalinde kendisine ille dönsün diye yalvardıkları sahneler canlandırıyordu.

Sonunda kimse yalvarmadan döndü oraya, tek nedeni çarşamba sabahı Macario'nun geçerken kendisine seslenmesiydi:

"Akşama görüşürüz, ha!"

Aradan geçen sekiz gün ona çok uzun, serüvenlerle dolu bir zaman dilimi gibi gelmişti, oysa aslında yaşantısında hiçbir şey olmamıştı. Yalnızca kararını gerçekleştirdiğini düşünmüş, enerjik bir hareketinden doğabilecek binbir sonucu düşlemişti. Ardından kendini geri dönmekte ya da, daha iyisi, bulunduğu yerde kalmakta özgür duymuş ve bundan mutlu olmuştu. O sekiz gün ona Maria ile olan serüvenini anımsatmıştı. Bu kez yalnız ve yalnızca rastlantı, Annetta ile ilişkisine son verecek düşüncesiz bir davranışta bulunmasını engellemişti. Eğer o ilişkiyi koparmış olsa, elinde ne kalacaktı? Yeniden Maller'in ezik küçük memuru olacak, öfkesine kimse aldırış etmeyecekti.

Annetta'nın evine her zamankinden yarım saat erken gitti ve kararlı davranışının ödülünü aldı, çünkü ilk kez olarak Annetta'yı yalnız buldu. Hepsi özür dileyerek gelemeyeceklerini belirtmişlerdi, yalnız Macario bekleniyordu. Annetta kentteki bir bayramdan vazgeçememiş olduklarını sandığını söyledi ve Alfonso'ya minnetini gösterdi: Gelip öyle hüzünlü bir odaya tıkılmakla hata ettiğini belirtti tatlılıkla.

Alfonso cesaretle gözlerini ona dikerek, "Aman, hiç hüzünlü olur mu!" diye kesinledi.

Eğer Annetta güzel olduğunu hiç bilmiyor olsaydı,

Alfonso'nun bakışı bunu öğrenmesine yeterdi. Delikanlı safça itiraf etti, o gün kentte bir bayram olduğunu ilk kez duyuyordu.

Annetta, "O kadar yalnız mı yaşıyorsunuz ki?" diye sordu.

Odanın en aydınlık yeri olan, pencerenin yanındaki kanepeye oturmuşlardı. Ağır perdelerin ardında günbatımının renkleri giderek yumuşamaktaydı.

Forni Caddesi'ne paralel caddeden şehir bandosu geçiyordu. Müziğin notalarıyla bandonun gümbürtüsünden başka şey işitilmiyordu. Susup kulak verdiler.

Annetta, "Acaba ne çalıyorlar?" diyerek pencereyi ardında kadar açtı. Meltem perdeleri şişirdi, bir trompetin tiz sesi eksik kalan melodiyi getirdi.

Bir an bandonun peşine takılmış insanların uğultusunu da işittiler.

Annetta gülerek yüzünü Alfonso'ya çevirdi, pencereden aşağıya eğilmişti:

"Yoksa bizim ciddi dostlarımız da bu insanların arasında olmasınlar?"

Öylece aydınlık ortamdayken, loşluktan onu çekinmeden seyreden Alfonso'yu seçemiyordu.

Yarı yas simgesi olan gri de renk de ortadan kaybolmuştu. Genç kızın üstünde yumuşacık beyaz bir yünlü giysi vardı, yalnız beline bir siyah kordon bağlanmıştı. Annetta'nın bedeninin yuvarlaklıkları gelişmiş olmakla birlikte el değmemiş bir bakirenin biçimleriydi, dimdik sırtı boynuna yaklaşırken çukurlaşıyordu, ak pak yüzünden zekâ ve etkinlik fışkırıyordu.

Ona da pencereye gelmesini söyledi, geçen haftaki şiddetli bora melteme dönüşmüş, hava insanın ciğerlerini dolduruyordu.

Cadde hemen hemen ıssızdı, yalnız bir köşede bir öbek insan durmuş, öteki caddeye bakıyordu.

Annetta, "Handiyse benim de içimden kalkıp oraya gitmek geliyor," dedi.

Alfonso bütün dikkatini kolunun Annetta'nınkine dokunuşuna vermişti, her zamanki gibi kendi arzusunu kamçılıyordu; o tatlı baskıyı artırmak üzere riskli bir hareket yaptı ve kanını beynine toplayan Annetta'nın koluna değişi değil, kendi cüreti oldu, çünkü o kolun cansız bir bedeninkinden farkı yoktu.

Büyük olasılıkla, Annetta o cüretin farkına bile varmamıştı. Başlangıçta tutuk konuştular, çünkü ikisini de aynı oranda ilgilendiren bir konu bulacak kadar uzun zaman birlikte olmamışlardı. Ama konu bulunduktan sonra, o odada ilk kez olarak, Alfonso'nun sesi güvenle, dinginçe çınladı ve Annetta ilk kez olarak onun ağzından eksiksiz cümleler çıktığını işitti. Alfonso birkaç kişinin karşısında konuşmayı bilmese de, en azından ikili sohbeti beceriyordu.

Annetta gülümseyerek sormuştu:

"Ya sıla özleminiz? Bana ondan çok söz ettiler!"

Alfonso, "Bitti, gitti!" diye yanıtladı.

Sesi öyle sert, öyle dingin çıkmıştı ki, kendi de şaşırdı. Yine de o ilk cümle öylece kırık kopuk kaldı, çünkü bir iltifat etmek istemişti, o anda sıla özlemi falan yok demek istiyordu. Olanca rahatlığı cesurca bir şey söylemesine yetmiyordu; yürekli bir davranışa daha çok elverişliydi.

Annetta, kendisini edebiyata adayalı beri, özentili davranışlarından biri de her şeyle ilgilenir, her şeyin nedenini araştırır gibi yapmasıydı. Ondan sıla özleminin ne olduğunu açıklamasını istedi.

Alfonso, "Zor iş!"diye söze girişti. "Yine de bir şeyler söyleyebilirim sanırım."

Her şeyden önce organik bir illettir, dedi, çünkü havanın farklılığından ötürü akciğerler, yiyeceklerin farklı-

lığından ötürü mide, zeminin farklılığından ötürü ayaklar acı çeker. Ama anlatmaktan vazgeçtiği şey bırakıp gittiği yerleri, kapkara bir duvarı, ortasında bir kanal bulunan dolambaçlı bir yolu, soğukta doğru dürüst ısıtılamayan konforsuz bir odacığı yeniden görmek için duyulan şiddetli arzuydu; içinde ömür tükettiği binanın sıkıntısı anlatılır gibi değildi, bankayı ima ediyordu, sonra geniş, ferah cadde de öyleydi, hatta deniz bile:

"İnsanlara gelince... o da aynı şey."

"Peki benden çok mu nefret ettiniz?"

"Nefret mi, asla! Ama sizden çok uzaklarda olmayı istedim, o kadar uzakta ki, evimde olmayı istedim, hem yalnız orada olmak için değil, aynı zamanda burada olmamak için."

İçtenlikle anlattığı o geçmiş yeterince geride kalmış gibi görünmeyecek diye korktu, başka açıklamalar ekledi. Kendisi belli biçimde davranması gereken tüm insanlardan nefret ederdi; özgürlüğü severdi, kendisine eşit olmayanlara da eşitmişler gibi davranmayı isterdi.

Ah! Annetta ile eşit kimselermiş gibi konuşmak ne güzeldi. Sanki kendi kendine konuşurmuş gibi, ona özgürce içini açmanın tatlılığını hissediyordu ve işte o tatlılık sözlerine renk kattı, oysa konuşması o zaman değin, tutukluğunun yanı sıra edebîydi, özenli ve soğuktu.

Annetta onu şaşkınlıkla dinlemekteydi. Demek o delikanlı birtakım çalışmalar yapmanın yanı sıra konuşmayı da biliyordu!

Genç kız ona, hayatta insan bir şey istedi miydi, elde etmesini de bilmeli, dedi. Alfonso, Macario'nun her zaman tekrarladığı bu fikri tanıdı.

"Benim dostluğumu kazanmak güç değildir. Bu benimle ilk kez konuşmanız. Herhalde farkına varmıyorsunuz, ama hemen hep dilsiz kalıyorsunuz. Sizi konuşturmak benim görevim değildi ki."

Sözleri yaralayıcı olmaktan çıkarabilmek için güldü. Alfonso da, biri gelsin de konuştursun diye bekleyen o adamı komik bularak güldü.

Bu ilk düşünceler Annetta'ya birlikte bir roman yazma fikrini verdi. Öylesine saflıkla içini ona açan o alçakgönüllü tip, gözüne kâğıda dökülmeye değer göründü. Birdenbire aklına gelen ilk fikrin ne olduğunu sadelikle söyledi ve kuşkusuz daha sonraki değişikliklerden daha iyiydi.

"Bir varmış bir yokmuş, bir zamanlar bir genç varmış, köyden kente gelmiş, kent alışkanlıkları üstüne tuhaf fikirleri varmış. O alışkanlıkları düşündüğünden farklı bulunca üzülmüş. Sonra bir de aşk uydururuz. Siz hiç âşık oldunuz mu?"

"Ben..." Ve salt korkusundan, yüreği hızla çarptı.

Az kalsın aşkını ilan edecek olmuştu.

Annetta Santo'ya gaz lambasını getirtti, Alfonso'nun gözleri ışıktan kamaşır kamaşmaz, atmaya kalkıştığı adımın ne denli hatalı olduğunu görecek duruma geldi. Annetta hiç değişmiyordu; kuru bir sesle Santo'ya buyruklar yağdırıyordu, o da, şaşılacak şey, gık demeden hepsini yerine getiriyordu.

Genç kız onu masa başına oturttu.

"Kalem ve mürekkep hokkası gerek... ama ilk fikirlerde belleğime güvenmeyi yeğlerim. Daha sonra kâğıda dökeriz. Siz şimdi bu romanı nasıl yazarsınız?"

"Uzun uzun düşünmek gerekir."

"O kadar uzun düşünmek gerekir mi ki? Sizin hayatınızı anlatacağız işte." Bu noktada hâlâ ilk düşüncesindeydi. "Tabii memur yerine zengin ve soylu olacaksınız, hatta yalnız soylu olun. Zenginliği romanın sonuna saklayalım."

Çevik bir sıçrayışla ilk fikrini hepten elden bırakmıştı.

"Hayalin işlemesine zaman tanımak gerekir!"

Annetta, kendisine unuttuğu bir kural hatırlatılan bir küçük öğrenci edasıyla, "A, elbette!" dedi. "Ne yapalım, biliyor musunuz? İkimiz de birbirimizden tümüyle bağımsız olarak, kendi fikirlerimizi kâğıda dökelim. Sonra onları karşılaştırır, bir karara varırız."

Öneri Alfonso'nun pek hoşuna gitti, sevincini öylesine safça dile getirdi ki, Annetta mutlulukla gülümsedi. Annetta'nın istediğine uyması için nasıl olması gerektiğini anladığını sandığı roman için derhal aklına birkaç iyi fikir geliverdi. O ufak tefek iyi fikirleri görüyordu ancak, bütünü değil. Öte yandan, baskıyı ve okurları düşünmüyordu. Şimdilik Annetta'ya beğendirmenin ötesinde hiçbir şey umurunda değildi.

O güne değin yapmış oldukları çalışmalardan söz ettiler. Annetta yazmış olduğu bir romanı anlattı, bu ona layık olmayan bir adamla birleşen bir kadının hayatıydı. Sanatçı ruhlu bir kadındı, zamanla kocasının karakterinin değişmesini sağlıyordu. Ve sonunda ikisi birbirlerini anlıyorlar, uzun yıllar birlikte eksiksiz bir mutluluk içinde yaşıyorlardı.

Alfonso konuyu beğenmemişti, ama Annetta tüm yazdıklarını söyleyemeyeceğini vurguluyordu, bir yerde bir doğa görünümünü, başka bir yerde bir odayı büyük özenle betimlemişti, delikanlı da olanca saflığıyla, ortada olmayan o anlatıya hayran kalmaya başladı.

Alfonso da ahlak konulu incelemesini anlattı. Konuşurken kendini sanki hepsini yazmış gibi hissediyordu; Annetta'nın tersi bir yol izleyerek, yazmadıklarını da betimledi. Yapıtın özünü açıkladı: Her şeyden önce, herkesin anladığı gibi bir dinsel yasa ya da bireysel iyilik üstüne temellendirilen bir ahlakı reddediyordu.

Alfonso, "Eğer bizim ahlaksal fikirlerimizin üstüne temellendirilmiş bir toplumda," dedi, "tüm o fikirlerin ötesi-

ne varacak enerjiye sahip bir birey bulunsa, herkesten daha üstün konumda olur, çok geçmeden içine düşeceği anormal ortam koşullarında kurnazlık ve beceriyle davranacak kadar olağanüstü bir zekâya da sahipse elbette."

Annetta ona öylesi bir kuramın ender görülen cüretine şaşarak bakıyordu, üstelik az zaman öncesine değin çekingen, kırık kopuk bir kekelemeden başka biçimde işitmemiş olduğu o sesten dinliyordu bunları. Derken, daha az sözle ve daha az enerjiyle, Alfonso ahlakı hangi yeni temel üstüne yapılandırmayı dilediğini de anlattı. İncelemesinin ilk bölümünü sunuşuyla kızı etkilemişti, öbür bölümde yasaları yok etmek değil de, yenilerini yapılandırmak söz konusuydu, yani çok sıkıcı bir işti, aynı etkiyi yapmayı umamazdı.

Kendisini herhangi bir biçimde Annetta'ya bağlanmış görmek yüreğini öylesine bir sevinçle doldurdu ki, hemen eve koşup bütün bir romanın konusunu paldır küldür kâğıda dökebileceğini, hatta bölümlerini de belirleyebileceğini sandı. Birdenbire Annetta ile işbirliğine girişmiş olması hayret verici bir şeydi, daha geçen hafta onun kendisi hakkındaki duygularının ne yönde olduğunu sandığını hatırladıkça, bu ona inanılmaz bir şey gibi geliyordu. Eğer şimdi Macario ile karşılaşacak olsa, kollarını boynuna dolar, ona borçlu olduğu büyük sevinçten dolayı teşekkür eder, mutluluğun verdiği açılımla, Annetta'nın teklifini ve kendisinin o teklife ne büyük değer verdiğini anlatıverirdi.

Gel gelelim hemen o akşam heyecanının bir kısmı söndürüldü. Konuyu elden gelen en özet biçimiyle not etti: "Yoksul düşmüş soylu bir genç şansını denemek üzere kente gelir... müdürü ile iş arkadaşları ona düşmanca davranırlar... ama sonra onu severler, çünkü zekice bir atılımla şirketi büyük bir kayıptan kurtarır... müdürün kızıyla evlenir." Doğrusu o haliyle özgün bir konu

sayılmazdı, ama ona en tatsız gelen romanın sonuçlanışı oldu, her ne kadar gelişimin doğal sonucuysa da, Annetta onu hiç de önermemişti. O evlilik bir öneri gibi görülebilir, Annetta'yı telaşa verip, kendisinin romanın başkişisininkine benzer niyetler beslediği kuşkusunu uyandırabilirdi. Ayrıca, kalemi eline alır almaz, Annetta'nın aslında ne istediğini doğru dürüst bilmediğini fark etti. İkisi de yarım yamalak sözcüklerle yetinmişlerdi, kendisi, o mutluluğu içinde, roman gibi önemsiz bir şeyi hatırlamamıştı bile. Annetta ise belki o denli deneyimsizdi ki, bir roman yazmak için gerekli olan şeylerden habersizdi.

Macario'ya başvurdu ve kuşkularını Annetta'ya iletmesini rica etti. Macario Maller'lerin evine dilediği zaman girip çıkıyordu, genç kızla çarşambadan önce konuşabilirdi.

Oysa Macario isteksiz göründü. Birlikte bir roman yazma niyetlerini işittiğinde şaşkınlığını gizlemedi. Gerçi Alfonso kendini dizginlemiş, aşırı sevinç göstermenin vakarlı olmayacağını kavramıştı, hatta pek soğuk görünmeyi başardığını sanıyordu, yine de Macario ona hınzır, alaycı bir bakışla baktı:

"Tebrik ederim!" dedi.

Alfonso, Macario'ya bürosuna kadar eşlik etti. Macario pek dalgın gibiydi, ona Annetta'nın teklifinden onur duyduğunu, o güvene sürekli ve özenli bir çalışma yaparak karşılık vermeyi dilediğini ciddiyetle söylediğinde, delikanlı sanki esnemesini gizlermiş gibi bir elini ağzına kapattı. Alfonso o esnemeye inanmayacak kadar iyi bir gözlemciydi; elinin altında ağzının açık, ama hareketsiz olduğunu, içgüdüsel bir hareketle kasılmadığını görmüştü. Kıskanmıştı Macario! Dalgınlığı da, esnemesi de göstermelikti, öfkesini, acısını saklamak içindi.

Alfonso konuşmayı aynı sıcaklıkla sürdürdü, çünkü kendisinden bir şey gizlenmeye çalışıldığını fark ettiğin-

de, ilk tasası fark ettiğini gizlemek olurdu.

"Bana bir iyilik edin de, Signorina Annetta'ya şunu söyleyin: İşe derhal başlamaya hazırım, ama ne yapmam gerektiğini biraz da ayrıntılı olarak bilmek istiyorum."

Macario, "Tamam, oldu!" dedi ama yüzü Alfonso'ya her zamankinden daha solgun gözüktü. "Karşılaşma fırsatı bulduğumda söylerim."

Macario'ya açıldığına canı sıkıldı. Kesin olan bir şey varsa o da Macario'nun dostluğuna artık güvenemeyeceğiydi. Macario belki de Annetta'ya âşık değildi, Alfonso' nun bunu bilmesi olanaksızdı, ama belki de yalnızca huyunda kıskançlık olduğu için kıskanıyordu. Onun kıskanç karakterini daha önce farkedememişti, çünkü Macario'ya ilk kez bir kıskanma fırsatı veriyordu. Macario zekâsı ve toplum içindeki konumundan ötürü, her zaman kendini ondan üstün görmüş olmalıydı, hatta belki de işte o üstünlüğü duymak ve duyurmak amacıyla onun arkadaşlığını aramıştı. Macario onu Maller'lerin evine herhalde asla Annetta'nın güvenini ve dostluğunu kazanamayacak kadar çekingen olduğuna inanarak götürmüştü.

Demek oluyordu ki düşmanına yüreğini açmış ve şimdiden ona zarar vermesi için bir fırsat sunmuştu, öyle ya, Annetta'nın ortak projelerinden vazgeçmesi olasılığı doğmuştu. Her ne kadar soğuk görünmeye çalışmışsa da, sevinci Macario'nun gözünden kaçmış olamazdı ve onu Annetta'ya abartarak anlatabilecek tıynette biriydi. Kimi zaman dilinden daha da hain olan elini havaya kaldırarak birkaç cümle söylediğini görür gibi oluyordu, o da Annetta'nın onca zorlukla kazandığı dostluğunu yok etmesi için yeterli olur diye düşünüyordu. Annetta'ya kur yapma cesaretini göstermiş olan o memura nasıl davrandıklarını anımsıyordu.

O sekiz gün de tatsız geçti, çünkü kibar davranmamış olmakla suçlanma korkusu, Annetta'nın apansız

dostluğunun verdiği sevinci yok etti. Yapmış olduğu ricanın yanıtını Macario'dan günlerce bekledi, ama boşuna; demek ki adam hoşnutsuzluğunu gizlemeye bile gerek görmüyordu! Ondan kaçınır gibiydi, çünkü hafta boyunca kendisini göremedi.

Annetta'ya giderken, Macario'nun nasıl davranmış olduğunu öğrenmek için sabırsızlanıyordu; kendisine gösterecekleri karşılayış biçiminden anlayacaktı bunu.

Oturma odasında bütün takım toplanmıştı; Fumigi, Spalati, Prarchi ve Macario, hatta yarım saat Maller de onlarla birlikte kaldı. Macario Alfonso'yu kötülük düşündürmeyen bir gülümsemeyle selamladı, Annetta elini içtenlikle sıktı. Dostluğu geçen çarşambadan beri azalmamıştı. Alfonso'nun aklı hemen başka düşüncelere kaydı, ama kaygılarının giderilmesinin tadını çıkaramadı, çünkü Maller kendisini dostça elini sıkarak selamlamış olmasına karşın, onun varlığından rahatsızdı.

Francesca bir köşede, elinde bir işlemeyle kanapede oturuyordu. Alfonso ona doğru ilerleyerek selamladı, genç kız hemen her zamanki gibi kuru ve hayli sert olan sözlerine sıcaklık katmak için ayağa kalktı. Signorina Francesca ne yapacağını hiç şaşırmıyordu. Alfonso onun dostça, neşeyle konuştuğunu da duymuştu, öfkeli konuştuğunu da, ama her zaman kısa cümlelerle ve etki altında kalmayan, kararlı bir insan tavrıyla. Maller, Annetta'nın sağında oturuyordu, Spalati solunda. Adam hep Annetta'nın yanında otururdu, buna çok önem verir gibiydi.

Alfonso, her ne kadar Maller'in oradaki varlığından, öbürlerinden daha fazla tedirgin ise de, onların da onun önünde davranışlarını ne kadar değiştirdiklerini gözlemleyebildi.

O dönemde edebiyattan söz açıldığında, mutlaka doğallık ile romantizm tartışılırdı, bu herkesin katılabileceği rahat bir edebiyat konusuydu.

Maller doğalcılık akımını tutuyordu, ama bilgiçtense esprili görünmeyi istediğinden, o akım yazarlarını en çok ahlakçılık etmedikleri için başkalarına yeğlediğini açıklıyordu. Zaten, yöntemlerinin halkça beğenilmesinin en kolay yolu olduğunu düşündüğünden, onları hor görüyordu.

İlkeleri, Alfonso'nun bildiği kadarıyla, Maller'in zevkleriyle pek uyuşmaması gereken Spalati, derhal Maller'in yargısını onaylayabileceği bir bakış açısı buluverdi:

"Evet, siz sadece zevk olsun diye okuduğunuza göre, onları beğenmekte haklısınız."

Prarchi daha ileriye gitmeye kalkıştı. Maller'in o ahlakdışı yazarları okumakta bulduğu zevkin –kendisi reddetse de– bilinçsiz bir sanat duygusundan kaynaklandığını kanıtlamak istedi.

"Siz onları o söylediğiniz nedenden ötürü beğendiğinizi sanıyorsunuz, oysa gerçek şu ki, siz farkına varmadan, hoşunuza giden şey o kitapların sanatsal nitelikleridir."

Maller, "Herhalde dediğiniz gibidir," dedi, iki edebiyatçının onu pohpohlamak için ellerinden geleni artlarına koymadıklarını fark etmez gibiydi. "Ama anlamıyorum, şimdi aklımda olan bazı sayfaları neden daha fazla hoşuma gidiyor. Demek onlar en sanatsal olanları."

Eğer kendisine dalkavukluk etmek istediklerini anlıyorduysa, onlarla pek güzel alay etmekteydi.

Maller edebî itiraflarına başladığında, Annetta yüksek sesle Alfonso'ya şöyle dedi:

"Şimdi dikkat edin, çünkü pek okkalı laflar işiteceksiniz."

Alfonso'nun ise dikkati dağılıverdi, çünkü o genel sohbetin ortasında beklenmedik bir armağan gibi gelen o cümleyle altüst olmuştu.

Çok geçmeden Maller kalktı ve eğilerek herkesi selamladı. Alfonso'nun dikkatli bakışları altında Francesca'

ya doğru gitti. Francesca onun yaklaştığını fark etmez gibiydi, ama karşısına geldiğinde, şaşkınlık gösterme zahmetine katlanmaksızın, gözlerini işlemesinden kaldırdı, adama dinginlikle bakarak küçücük elini uzattı, o da aynı dinginlikle o eli tutup sıktı:

"Neden böyle işlemelerle gözlerini bozuyorsunuz ki?"

Genç kız onun hâlâ tuttuğu elini geri çekti:

"Bana bir zararı yok işlemenin."

Maller dışarıya çıkmak üzere dönüp masanın yanından geçtiğinde, erkekler onu selamlamak için ayağa kalktılar. O çıkarken kendini rahatlamış hissetmeyen ve davranışını değiştirmeyen tek kişi Annetta oldu.

Ancak vedalaştıkları sırada, Annetta alçak sesle Alfonso'ya romanın ne noktada olduğunu sordu.

"Hiçbir şey yapamadım, çünkü doğrusunu istersenız ne yapacağımı bilemiyordum."

Annetta, bir an düşündükten sonra, alçak sesle:

"Yarın akşam saat yedide gelin, olur mu?" dedi.

"Elbette!" Ve yüreğinin hızla çarptığını hissetti.

Aşk randevuları da böyle alçak sesle verilirdi.

XII

Alfonso'yu Santos merdiven başında karşıladı.

Adam, pek dostça bir havayla gülümseyerek, "Sizi bekliyordum," dedi.

Saygılı davranıyordu, kapılardan geçerken ona yol veriyordu, kütüphanenin kapısını açtıktan sonra önünde eğildi. Bankadayken de saygısını göstermek için her fırsattan yararlanıyordu.

Kütüphanede Annetta ile Francesca vardı, biri o bitmek bilmez işlemesine dalmıştı, öbürü yazı yazmaktaydı.

Annetta, "İlk taslağı hazırlıyordum," dedi. "Aman gelin, yardımcı olun, tek başıma beceremiyorum."

Delikanlının önüne kâğıtlar koydu; ufak, şık mektup kâğıtları, bir de kalem.

"Pek rahat edemeyeceksiniz, ama insan bizim gibi bir şeye dört elle sarıldığında yer darlığı söz konusu olmaz."

Masa fazla alçaktı, yer yoktu, çünkü genç kız gazeteleri kaldırmayı akıl edememişti. Annetta'nın unutkanlığına Francesca çare buldu.

"Görüyorum ki, yardım etmezsem tek başınıza üstesinden gelemeyeceksiniz."

Bir kucak gazeteyi kaldırıp bir köşeye attı.

İki kadının ilişkisi iyileşmişe benziyordu. Francesca'nın öyle üzgün bir hali yoktu, hep öyle solgun olan yü-

zünde yalnız dudakları daha kansızdı, Annetta da onunla konuşmaktan kaçınmıyordu.

"Tamam da, romana kendi fikirlerini katmaya kalkışma, bir romanı iki kişi yazsa olur da, üç kişi, hayır."

Hatta artık aralarının bozuk olmadığını her an hatırlamak isteyen iki kişi olarak, sık sık konuşma isteğindeydiler.

Annetta ciddi bir havayla, "İki çift sunuş lafı!" dedi. "Çalışmada iki ayrı zihnin, iki ayrı amacın ana hatlarının pek belirgin olmaması için izlenmesi gerektiğini düşündüğüm yöntemi size açıklamak istiyorum. Doğaldır ki, her şeyden önce iki amacın elden geldiğince benzer olmamasına çalışmak lazım. Bu en zoru, ama biraz bir taraftan, biraz öbür taraftan ödün verilerek ulaşılabilecek bir amaçtır sanıyorum. Yönteme gelince, o basit, işi bölüşelim, yeter.

O bölüşme fikrini açıklamak üzere, sinirli bir elle önündeki kâğıda daireler çizdi. Ama, bölüşmenin somut olarak nasıl yapılacağı konusunda ikircimleri vardı, en azından öyle ileri sürdü, çünkü Alfonso'nun ona ayrılan kısmı kendisininkinin çok altında bulacağından korkuyormuş.

Alfonso gülümseyerek ve kızararak, "Çekinmeden söyleyin," dedi, "çalışmak benim için önemli gerçi, ama sizinle birlikte çalışmaya çağrılmanın zaten benim için onur olduğunu unutturacak kadar da önemli değil."

Bu iltifat hiç de fena çıkmamıştı ağzından, Annetta teşekkür etti.

"Bakın, sizin iyi fikirleriniz var, bunu biliyoruz, onun için size fikirleri önerme ve geliştirme işini bırakacağız. Ben toplumu daha iyi tanıyorum, diyalogları ve betimlemeleri yazacağım. Siz ömrünüzü kitapların arasında geçirmişsiniz."

Bu gözlem de, delikanlının toplumu tanımadığını ileri sürmesine teselli olsun diyeydi. Alfonso öneriyi benimsedi. Her bir bölümü ilkin Alfonso kaleme alacak,

ardından Annetta yeniden yazacaktı.

"Hiç değilse güzel fikirleri tanıyıp, hiç dokunmamayı beceririm sanıyorum." Daha alçakgönüllü olamazdı doğrusu. "Oh! Bu saptandı!" Romanın bir kısmı yazılıp bitmişçesine memnunlukla içini çekti.

"Şimdi geldik, konuyu belirleme aşamasına!"

Burada da bazı ilkeleri önceden belirlemek gerekiyordu. Annetta uyardı: Başarı için çalışıyorlarmış. Romanı uydurma bir adla yayımlayabilirlermiş, ama tutulmazsa, o yayımın zevki pek az olurmuş. İstedikleri gelecekte üne kavuşmak değilmiş, gelecek kuşakları hiç mi hiç düşünmüyorlarmış, derhal başarı kazanmayı istiyorlarmış.

"O başarıya ulaşmanın yolunu biliyorum ben. Çok da fazla bir şey gerekmiyor, biliyor musunuz! Birkaç yıldır izliyorum, hangi yapıtlar tiyatroda ya da okurlar dünyasında daha başarılı oluyor diye baktım, hepsi aynı reçeteyi uygulamışlar: yırtıcı hayvanın evcilleştirilmesi. O yırtıcının erkek mi, kadın mı olduğu önemli değil, aşkın gücüyle evcilleşsin, yetiyor."

Alfonso da o tür eserleri okurken duygulandığını kabul etmek zorunda kaldı, ne var ki duygulanması gerek eseri, gerekse yazarını küçümsemesini asla azaltmamıştı. Ama o küçümsemeyi açığa vurmanın hiç de sırası değildi. Annetta'yı o güne değin hiç bu denli beğenmemişti. Şöyle bir düzeltilmiş koyu renk, düz saçlarıyla, kıvrak elinde kalemiyle eğilmiş, yazı yazıyordu, onu ilk kez olarak kendi güzelliğini tümüyle aklından çıkarmış, beğenilip beğenilmediğine aldırmaksızın, dudakları kısılmış, alnı kırışmış, soylu başının soylu edasıyla görüyordu.

Alfonso her şeye evet dedi. Şaşırtıcı bir hızla, kız ilk on bölümün içeriğini kısaca belirtmişti, ardından, bir çift sözcükle, kalan bölümlerin genel fikrini not etmişti. Aslında Alfonso orada ne özgün bir konum, ne değişik bir fikir görüyordu, ama Annetta'nın ilk coşkusu karşısında

en ufak bir kuşku bile yaralayıcı kaçardı. Öte yandan herhangi bir yargıya varmak ona zamansız göründü; konu uygulamayla daha iyileşebilirdi.

Yapmayı üstlendiği işin karşısında yalnız kalınca, onun sıradanlığını büsbütün duyumsadı. Bu kez yırtıcı hayvan dişi cinstendi, Annetta'nın önerdiği romanda soylu bir genç kız bir dük tarafından aldatılınca, ilk öfkesine kapılıp zengin bir sanayiciyle evlenmeye razı oluyordu. Ama kocasını sevmiyor, hor gördüğünü davranışlarıyla belli ediyordu. Sanayici ise kaslarının sağlamlığı kadar yumuşak huyu ile de yücelen, iyi yürekli bir adamdı, erdemleri ve sarsılmaz karakteri sonunda karısının o küçümseyici tutumunu alt ediyor, ikisi sonsuza değin birlikte mutlu yaşıyorlardı. Annetta'nın taslağında büyük bir sevginin doruğuna ulaştığını düşündüğü "sahneler" belirtilmişti, o haliyle büsbütün bir komedi taslağına, gündelik bir güldürüye benziyordu.

Ama Annetta uzun hazırlıkların okuru sıkacağını söyleyerek her ne kadar pat diye konuya girivermeyorduysa da, ilk bölüm öylesine belirsiz sözcüklerle kaleme alınmıştı ki, Alfonso kendi zevkine uygun bir bölüm oluşturabildi.

"Genç Kontes Clara, Dük'ün bir tüccarın kızıyla evlendiğini haber alır; umutsuzluğa kapılır." Bu olayın öncesini anlatmak gerekiyordu, dolayısıyla o da Alfonso'nun kalemini serbest bırakan bir başka romandı. Birkaç sözcükle, Dük'ün evlendiğini haber alan annenin ruh durumunu anlattı, kadın zavallı kızın yüreğinde nasıl bir fırtınaya yol açacağını bilmeden o haberi veriyordu, kız ise darbeye vakarla dayanıyor, ancak odasında yalnız kaldığında üzüntüsünü açığa vurabiliyordu. Ama orada, içini döktükten başka, yürek acısıyla geçmiş günleri düşünüyordu: İlk gençliğini kuzeni olan Dük ile birlikte geçirmişti, pek hoyrat bir çocuktu, kızı sık sık döverdi, ama kendi-

ni sevdirmeyi de becermişti. Böylece Alfonso ilk aşkın tatlılığını yaşatan bir betimleme döktürdü ve gözüne pek başarılı gibi geldi. Kısa kısa değinmelerden oluşuyordu, sanki yazar başka birtakım önemli kaygıları arasında olanca dikkatini öyküye veremiyormuş, kalemini kâğıdın üzerinde serbestçe koşturuyormuş, arada bir konuya yönlendiriyor, ama az sonra başka yana kaymasına aldırmıyormuş gibiydi. Bütün romanın bu şekilde ilerletilemeyeceğinin farkındaydı, ama işte ilk bölüm yazılmıştı ya.

Onu çarşamba günü Annetta'ya teslim etti, Annetta da tüm gruba Alfonso ile birlikte giriştikleri çalışmayı anlattı. Ardından Spalati ile Prarchi'ye neden onları değil de Alfonso'yu seçmiş olduğunu açıkladı. Birinciye, insanın kendi hocasıyla çalışmaktan çekindiğini söyledi, Prarchi'yi devreden çıkarmasının nedeni ise fazlasıyla kesinkes doğalcılık yanlısı olmasıymış. Prarchi, onun söylediğinden de daha az doğalcılık yanlısı olduğunu ileri sürdü, hem öyle bir durumda olsa da görüşlerinin tüm abartılı yanlarından vazgeçermiş. Ciddi konuşuyordu, sanki hâlâ Annetta'yı verdiği karardan caydırmak için gecikmemiş gibi. Sonra gülmeye başladı:

"Öyle bir durumda hepten romantik bir roman için bile işbirliği yapabilirdim."

Alfonso o sözlerde kendisine bir uyarı algılar gibi oldu.

Fumigi sokakta bir süre Alfonso'ya eşlik etti. Çekine çekine çalışma yöntemlerinin nasıl olduğunu soruyordu ve romanın konusuyla pek ilgilenir gibiydi, ama kayıtsızmış gibi görünerek ve başka bir yana bakarak haftada kaç gün buluştuklarını sorunca, Alfonso, Macario'nun esnemesi karşısında duyduğu şaşkınlığı duydu:

"Ne yani, yoksa hepsi de Annetta'ya âşık mıydılar?"

Anlaştıkları üzere, ertesi akşam Annetta'ya gitti. Onu kütüphanede yazarken buldu. Delikanlıyı görünce mutlu bir sabırsızlık hareketi yaptı. Ama sonra yazısını

bir yana itti, başka konulardan dem vurmaya koyuldu, o mevsim için harika sayılacak ılık bir hava varmış. Onun duraksamasına anlam veremeyen Alfonso, acıma dileyen bir gülümsemeyle yazdığı bölümü beğenip beğenmediğini sordu. Genç kızın konuya hemen girmemesi karşısında zaten umutlanmamıştı.

Annetta, "Beğenmedim!" dedi, sözlerinin çiğliğini yumuşatmak için ona dostça bakıyordu. "Güzel olmasına güzel, nitelikli olduğunun farkındayım da, renksiz."

Oturup düzeltmeye kalkıştığını anlattı, ama başarılı olamamıştı, sil baştan yapması gerekmişti, çünkü itiraf etmeliymiş ki, o anda bile o bölümde eksik olanın ne olduğunu bilmiyormuş.

"Kararlı ve güçlü bir tip!"

O eleştirel deyişle canlandı, çünkü güçlü tiplerin övgüye değer olduklarını biliyordu, Alfonso'nun da yürek çarpıntısı biraz dindi.

"Ama renksiz, çok renksiz. Hiç kesintisiz, süssüz püssüz art arda sıralanmış bu düşünce dizilerini kim kalkar da hevesle okur ki? Hem sonra siz çok az anlatıyorsunuz; anlattığınızı sandığınız sırada bile aslında betimleme yapıyorsunuz. Böyle başlamışken nasıl ilerleyebiliriz ki? Bin sözcüğü betimleme, bir sözcüğü anlatı, aslında bunun tam tersi olması gerekiyor. Romanın temelini kurmak, Clara'nın o sanayiciyle evlenme konusundaki ilk düşüncelerini, adamın kıza öteden beri duyduğu aşkı açıklamak daha önemliydi, oysa siz kalkmış, okurun bir daha hiç görmeyeceği o salonu betimlemişsiniz, Clara'nın çocukluğunun yığınla ayrıntısını vermişsiniz."

Ona kendi çalışmasını okudu. Kuşkusuz kibar ve saygılı davranmış olmak için, Alfonso'nun birkaç cümlesini korumuştu, ama bunlar öylesine önemsiz sözcükler ve cümlelerdi ki, delikanlı doğrusu minnettar olamadı; tam da kendisinin en önem verdiği bölümler beğenilmemişti.

Annetta okumayı bitirince coşkulu bir onay bekleyerek ona baktı, oysa Alfonso'nun ağzından fazlasıyla soğuk bir övgü çıktı, o da büyük bir zorlukla. Hatta onun ölçüsünü de azalttı, çünkü boş yere o kadar çalışmış olmanın üzüntüsünü gizleyemediğinden ve Annetta'yı kırmadan o üzüntüsünü dışa vurmanın yolunu hemen bulamadığından ötürü, bulduğunu sandığı anda, işin nereye varacağını incelemeksizin kararlılıkla üstüne gitti. Somut olarak kendi çalışmasından ya da Annetta'nınkinden söz etmedi, gerçekten de Annetta'nın yazdığının herhalde daha çok beğenileceğini belirttikten sonra, kızın kuramlarına, amaçlarına yüklendi. O kuramlarla başarıya ulaşılacağı çok doğruydu, ama her türlü daha yüksek sanatsal amacı gelip geçici bir başarı açlığına feda etmeye değeceğini reddediyordu.

Francesca, "Bağışlayın ama!" diye sözünü kesti, o ana kadar sessiz kalmıştı, konuşmayı izlemiyor gibiydi. "Yüzünüzden Annetta'nın çalışmasını hiç de kötü bulmadığınızı anladığımı sanıyorum. Yani söylediğiniz kadar da sanattan nasibini alamamış olamaz."

Alfonso, Francesca bunları söylerken belki de kendisini onaylamaya çağıran bir bakışla yüzüne baktığını sandı ve o denli şaşırdı ki, gözlerini ondan alamadı. Acaba o bölüme Francesca da mı katkıda bulunmuştu ki, öyle savunuyordu? Hayran kalsın diye zorlandığı açıkça ortadaydı, o da elinden gelen olanca incelikle ayak uydurdu. Dedi ki, bölümü beğenmişmiş de, yalnızca ilke tartışması yapıyormuş. Oysa bölüm kendisine berbat, çıplak, söylev edalı gelmişti, açıkça onay vermeye zorlanmış olmakla aşağılanmıştı; kendi görüşünü söyleme hakkından feragat etmişti. Beğenisini açıklaması karşısında Annetta'nın onun sözlerinin içtenliğinden en ufak kuşku duymadığını görünce şaşkınlığa kapıldı. Genç kız demek ki, tamam, dedi, o bölüm öylece kalacaktı, öbür bölümler

üzerinde de aynı yöntemle anlaşma sağlanacaktı.

Gerçekten de ikinci ve üçüncü bölümler üzerinde aynı şekilde, hatta daha kolayca anlaştılar. Alfonso onları Annetta'ya öykünmeye çabalayarak yazdı, Annetta da onun yazdığını pek dikkate almaksızın yeniden kaleme aldı.

Bu durumun Alfonso açısından hoş bir yanı vardı. Annetta üstünlüğünü zorla kazanıp kabul ettirdikten sonra, herhalde baş eğmenin Alfonso'ya pahalıya patladığını fark ettiğinden, ona daha fazla yakınlık göstererek durumu dengelemek istedi, bu belki de üstün kişinin lütfettiği duygulu bir koruma, bir tür anne sevgisiydi. Zayıflıklarıyla alay ediyor, onu iltifat etmesini bilmeyen, diplomasiden nasibini almamış bir ayıcık olarak betimliyordu; bir akşam çarşamba grubuna, onun yanında, herhalde Alfonso'dan daha büyük filozoflar gelip geçmiştir, ama felsefeyi onun kadar ciddiye alan ve felsefenin buyruklarına göre yaşayan kimse olmamıştır, dedi. Alfonso bundan "yabani" sıfatını çıkardı – ama ancak baş başa kaldıklarında. Cümlenin yarısını kekeleyip arkasını getiremediğinde yabani, edebiyat alanındaki bir başarı cahillerin ürünü olduğunda değersizdir dediğinde yabani, fırlatılıp atılmak üzere kendi taslağını getirdiğinde yabani. Bu sözcüğü ona öylesine tatlı bir gülümsemeyle, sanki incelenmeye değer (incelenmeye, evet... ama okumaya değil) orijinal bir örnekmiş gibi, öylesine hayranlıkla bakarak söylüyordu ki, delikanlı o nitelemeyi birkaç kez hak edebilmek amacıyla gerçekten kaskatı kalıyor, az konuşuyor, lafları ağzında geveliyordu. Annetta hep o ilk yargısına sadık kaldı, ona göre Alfonso daha çok sayıda yüce fikre sahipti, ama onları toparlayıp iyi bir roman yazmayı beceremiyordu. Fazla ağırbaşlıydı, fazla renksizdi. Er ya da geç iyi bir felsefe yapıtı kaleme alıp esaslı bir ün kazanacaktı, ama roman yazarak değil, onun için fazla hafif kalıyordu roman.

Ama işin sıkıntıları da azımsanacak gibi değildi. İkinci bölümde Clara ile kocası arasında, gerdek odasında korkunç bir karıkoca sahnesi yer alıyordu, ama hemen üçüncü bölümde, Annetta'nın özellikle istediğine uyularak, karı-koca birbirlerine âşık olduklarını biliyorlardı, ama vahşice bir gurur hâlâ ayrı kalmalarına neden oluyordu. Romanın gerisi, olduğu gibi, dizginlenmesi gereken o karşılıklı vahşice gururu anlatıyordu, çünkü romanın asıl konusu buydu. Bari o karşılıklı gururu anlatsaydı, ama Annetta romana asıl konuyla hiç ilişkisi bulunmayan bin tane ufak tefek öykü eklemekteydi. Sahneye eski nişanlının dükkâncı kayınpederi giriyordu, sonra soylunun karısı, Clara'nın rakibesi, derken Clara'nın bir erkek kardeşiyle sanayicinin bir kızkardeşi, bu ikisi sonradan evleniyorlardı, daha başka çeşitli kişiler de vardı, bir siyasal komediye, öyküyü şişirip romana çevirmek üzere icat edilmiş bir seçime katılıyorlardı. Alfonso bütün o gereksiz şeyleri bir yana bırakıp Annetta'nın istediği iki vahşice gururu önermişti, karı-koca şöyle bir karşı karşıya geçsinler, meselelerini halletsinlerdi; böylece hâlâ iyi bir gurur çözümlemesi ortaya çıkarabilirlerdi. O öneri Annetta'ya gülünç bile geldi. Bölüm ardından bölüm, roman upuzun gevezeliklerden oluşmalıydı, hem iki kadının, Clara ile soylunun karısının savaşımı vardı; sonra her bölüm karı-koca arasında bir-iki aşk dolu bakışla süslenmeliydi. Hep orada takılıp kalıyorlardı.

Alfonso'nun gözünde o çalışma inanılmaz biçimde bankadaki işine benzemeye başlıyordu. Akşamları esneyerek, uykuyla savaşarak yazmaya koyuluyordu, tek kaygısı Annetta'nın yapmasını buyurmuş olduğu şeye harfiyen uymaktı, bitirdiğinde seviniyordu. Kimi zaman çalışmaktan öylesine sıkılıyordu ki, Annetta'ya gittiğinde hiçbir şey yapmamış oluyordu. Son dakikada çalışmamıştı, ertesi gün birini gönderip gelemeyeceğini bildir-

meye, o berbat şeyleri yazmak zorunda kalmamak için o gün kızı görmekten vazgeçmeye karar veriyordu. Yine de onu görmekten geri kalamıyor, başka herhangi bir özür bularak, ona koşuyordu.

Annetta onu hep nezaketle karşılıyordu, tek bir sitem bile etmiyordu. Kendi yazdığını ona okutuyor, ardından başka bir konudan söz etmesine izin veriyordu. Onu dinlemek hoşuna gitmiyor değildi. Delikanlı ancak niyet ettiğinde çekingen davranıyordu, çünkü anlamıştı ki, Annetta'nın karşısında kimi çekingenlikleri korumakta yarar var. Çekingenliği elden bırakacak gibi olduğunda, Macario'nun uyarılarını, Francesca'nın o ufacık işaretini, bir de Spalati'nin davranışını anımsıyordu, adam Annetta'nın en eski dostuydu, epey içli dışlıydılar, ama sözlerinde ne denli serbestse, davranışları da o denli saygılıydı. Spalati öylesine becerikliydi ki, yalnız ona dalkavukluk yaptığında saygıda kusur ediyordu. Böylece yaltaklanmalarını bir cesaret havasına bürüyor, içtenlikliymiş etkisi yaratıyordu. Aşırı sıfat kullandığını belirtirken, tıpkı Victor Hugo gibi diyebilecek yetenekteydi. Alfonso onun yöntemini kavramıştı; tutumunu, kendisine atfedilen karakteri taklit etmenin rahatlığı kolaylaştırıyordu. Görünüşte kalan nezaket davranışlarını küçümser göründüğünden, onların bazılarından vazgeçmesine izin vardı, zaten Annetta da o tür biçimsel nezakete tapınılmasını bekliyor değildi. Gereken şey, uygun zamanda kendisine birazcık hayranlık ya da coşku gösterilmesiydi.

Romandan hiç söz etmedikleri akşamlar en keyiflileri oluyordu, ama Alfonso çalışmanın ağır yürümesinin uzun vadede Annetta'nın hiç hoşuna gitmeyeceğini fark etti. O konuda Francesca tarafından da uyarıldı, onun Annetta ile olan ilişkisine ikinci kez karışıyordu.

Bir akşam kendisini o karşıladı, Annetta henüz odasından çıkmamıştı.

Sitem eder havasıyla, "Ne o, bugün de hiçbir şey yazmadınız mı?" diye sordu. "Benden söylemesi, Annetta çabuk sabırsızlanır."

Bereket o akşam bir şeyler yazmıştı. Ancak uyarının önemini kavradı, kulağına küpe oldu: O günden sonra, uzun süreyle, her akşam roman üzerinde çalışmış ya da düşünmüş olduğunun bir kanıtını götürmeyi ihmal etmedi.

Ama artık bu her zamankinden daha güç geliyordu. Bankada işi başından aşkındı. Şimdi Miceni'nin hemen tüm yükünü omuzlamış bulunuyordu, dolayısıyla her gün dünya kadar iş çıkıyordu, Alfonso ile Alchieri ancak başa çıkabiliyorlardı. Uzun yürüyüşler yapma ve dinlenmek gereksinimini daha kuvvetle hissediyordu.

Francesca'nın uyarısından sonra, Annetta'ya tek sayfa bile yazmamış olarak gitmek zorunda kaldığı ilk kez, genç kız kendisini her zamanki gülümsemesiyle karşılamış olmasına karşın, aslında Francesca'nın söz ettiği öfkeyi gizlediğinden korktu ve içi hiç rahat etmeksizin, kendisine birdenbire ve sonsuza değin yol verileceğini sandı. O korkuyla bir özür ileri sürmekle yetinmedi, çok işi olduğunu, hem sonra başının ağrıdığını, üstelik evden annesinin sağlığı hakkında kaygı verici haberler aldığını, o yüzden çalışması için gereken huzuru bulamadığını da söyledi. Annetta onu dertlerini tümüyle paylaşıyormuş gibi dinliyordu, bu da Alfonso'yu derinden duygulandırdı. Başka türlü konuşabileceği yerde, bir öğrenci gibi bahaneler ileri sürmek zorunda kaldığından ötürü ezildiğini hissediyordu, o eziklik gözlerini yaşarttı, Annetta da bunu annesinin sağlığından ötürü duyduğu kaygıya yordu.

Annetta'nın açısından o akşam Alfonso her zamankinden de eğlenceliydi herhalde. Roman üzerinde çalışmasını engellemiş olan onca nedeni anlattıktan sonra, kendini o çalışmaya adamaya ne büyük bir istek duyduğunu anlatmaya geçti, ardından da, en çok sevdiği uğra-

şın o güzelim eser üstüne kafa yormak, düşünmek olduğunu söyledi. İlk kez olarak, zorlanmaksızın dalkavukluk ediyordu, ama o anda Annetta'nın yakınlığını kaybetmemek için sahte para bile basardı. Bankadaki işlerini uzun uzun anlattı ve Signor Maller'in kızına genellikle banka işinden yakınmaya cesaret edemediğinden, ona hak ettiğini sandığı, daha akıllıca, daha bağımsız işi henüz vermediklerinden yakındı.

Annetta, "Babamla konuşayım ister misiniz?" diye sordu, çok duygulanmıştı. "Gerçekten de siz daha güç işler yapmayı hak ediyorsunuz."

Alfonso böyle bir teklif gelebileceğini düşünememişti, son derece bozuldu. İtiraz etti, Annetta ile olan güzel dostluğundan yararlanmayı istemediğini belirtti. Zaten böyle bir öneri bankadaki hiyerarşiyi altüst etmeye yetmeyeceği gibi, kendisinde o akşam çalışmalarının uyandırdığı hayalleri söndürürdü. Annetta o hayallerin neler olduğunu bilmek istedi.

Alfonso, "Burada olduğum zamanlar," diye yanıtladı, "sizin dostunuz ve edebiyatçı olduğumdan başka hiçbir hatırlayayım istemiyorum. Şu anda başka hiçbir şey değilim."

Annetta teşekkür etti.

"Demek buradan keyif alıyorsunuz, bundan emin olabilir miyiz?"

Çok daha hafif bir ses tonuyla konuşmuştu ve Alfonso bunu hemen fark etmedi, bütün derdi Annetta'yı o evde her zaman keyif aldığına inandırmaktı.

Annetta bu sözleri çok nazik davranmış olmak için, iyi niyetle söylemişti, ama Alfonso'yu birkaç saat süreyle altüst etmeye yetti. Genç kızın nezaketine diyecek yoktu gerçi, ama bir erkeğin ağladığını gördüğünü ne çabuk unutmuştu ki, ona söyleyecek o basit gevezelik sözlerinden daha başka bir şey bulamamıştı? Alfonso aslında bu

sözlerden neden alındığını bilemiyordu ve anlayabilmek için uzun süre kafa yorması gerekti. O arada kendisinden pek hoşnutsuzdu, sanki kötü ya da gülünç bir iş yapmış da pişmanmış gibiydi. Kendisi ağlamıştı, kız da ona nazik bir laf etmek zorunda kalmıştı! Bu iki olayın arasında öylesine büyük bir fark vardı ki, şimdi o gözyaşlarını döktüğünden ötürü utanıyordu. Kendisine karşı en ufak bir sevgisi olan bir kadın, oturup onunla birlikte ağlardı.

Güzel bir akşamdı, hava soğuktu, ama sakindi, gökyüzünün koyu laciverdinde birkaç yıldız parlıyordu. Alfonso bir odanın içinde dinginliğe kavuşamayacağını hissederek, uzun süre sokakta kaldı. Bir kez daha, Annetta ile ilişkisini kesmeyi diledi, her seferinde de kızın kendisine gösterdiği büyük dostluğun gerisindeki soğukluğu ve kayıtsızlığı hissediyordu. Bunlar acı veren sürprizlerdi, bir fikir ya da amaç uğrundan çok, alışkanlık üstüne temellendirilmiş durgun yaşantısında onu sarsıyorlardı; öyle zamanlarda o amacı inceliyor, daha çok onun doğrultusunda yaşamamış olduğuna şaşıyor ya da onu bambaşka bir ışık altında görmeye başlıyor, önceleri kendini ona ne denli yakın sanıyorken, şimdi ona ulaşmaktan kendini o denli uzak buluyordu. Duyduğu tutku öylesine yenilmez miydi ki, doyuma ulaşabilmek için onca kahıra katlanıyordu? Annetta ile olan ilişkisinin başlangıcında bile, aşkını kızı saran zenginliklerin artırmakta olduğunu böylesine açık seçik hissetmemişti, o zenginlikler sanki bir elmasın çerçevesiymiş gibi, kızın güzelliğine güzellik katıyorlardı. Hâlâ hatırlıyordu! Daha Annetta'nın güzelliğini ve zarafetini tanımadan önce, onun Maller'in kızı olduğunu bilmek kendisini heyecana vermiş, etkilemişti, şimdi aşk dediği duygu işte o heyecandan, o duygulanıştan doğmuştu.

Ama o çözümleme neye yarardı ki? Alfonso, kendi duyuş biçimiyle çevresindekilerinki arasında ne büyük bir

fark bulunduğunu fark etmişti ve bunun hayatı aşırı ciddiye almasından kaynaklandığını sanıyordu. Talihsizliği buydu işte! Kendi kendine, doğal olarak çözüm yoluna girmesi gereken bir dolambaçtan çıkış yolu aramak için böylesine kendi kendini yemeye değer miydi? Eğer Annetta onu seviyorduysa, doğrusu kendisi çok kazançlı çıkacak, yaşamı değişecekti; sevmiyorsa da kaybedecek bir şeyi yoktu.

Sakin olmak istiyordu, ama haliyle böyle mantık yürütmek onu ne kuşkularından ne de yüreğindeki fırtınadan kurtarabildi. Ancak kuşkulu, belirsiz durumlardan fena halde etkilenen karakterinin onu sürükleyeceği kararları vermekten alıkoymaya yaradı, onu kendi içgüdülerini ve karakterini çözümlemektan kurtardılar. Kendi kendini tanıdıkça acı çekiyordu.

Ertesi gün anacaddede deniz yönünde koşan Macario ile karşılaştı. Haftalardır görüşmemişlerdi. Macario suçu Alfonso'ya yükleme nezaketini gösterdi:

"Romana kendinizi o kadar mı kaptırdınız ki?" diye sordu Macario. "Artık yüzünüzü göremez olduk..."

Macario'nun ona romandan bu ilk söz edişiydi ve o dostça şakacı tavrı Alfonso için hoş bir sürpriz oldu. Yeniden Alfonso'yu eğitmeyi pek seven o iyi dostu olmuştu, o da öbür seferlerin uysal havasını takınmak için kendi açısından elinden geleni yaptı, ama boşuna. Macario onu denizde bir geziye çağırdı, ama Alfonso reddetmek zorunda kaldı, büroya gitme saati yaklaşmıştı. Yalnız bir süre rıhtıma doğru ona eşlik etti.

Macario, ilk gençliğini geride bırakmış, tombullaşmış, hantallaşmış olmakla birlikte hâlâ zarafetini koruyan bir hanımı selamladı.

"İşte bu hanım var ya," dedi, "söylediklerine göre, âşığı olmak kolaymış, pekâlâ keyifli bir şey olabilir." O gözlemden yola çıkarak, Alfonso'ya genellikle kadınları baştan çıkarmaktan söz etmeye koyuldu. "Kendini ver-

mek isteyen bir kadını almayı bilmek aslında kolay iştir, yine de en kurnaz erkekler bile beceremez. Zamanını iyi kestirmek gerekir, çünkü isteyen bir kadın bile her zaman istiyor değildir, o istekli zamanını kestirdin mi de, tezelden saldırıya geçmek gerekir, ki o daha da zor zenaattir, çünkü öylesi bir kararlılık, bir çarpışmayı yönetecek bir generale gerektiğinden daha sağlam sinir gerektirir. Bir erkek beklendiğini, dolayısıyla mutlaka zafer kazanacağını bilse de, karar vermesi kolaylaşmaz. Hele kararsız kadınlara, bir yandan bir kanı sunup öte yandan bir başka kanıyı kafalarından çıkarmak gerekir, öyle çetin bir iştir ki, ben becerikli biri olduğum halde, hiç o işe girişmemişimdir. Ama eminim, orada da, konuşmaktan çok, harekete geçmek gerekir. Konuşmak önceki iştir, çok önceki iş, ama laflar hiçbir kadını geri dönülmez adımı atmaya sürüklemez. Kadınlarla icraat bilmek lazımdır. Örneğin öpmek, elini, yüzünü, boynunu, hatta ayağını, neresi yakınsa orasını öpmek. İyi konuşmacıların kadınlar karşısında şansı yaver gitmez."

O vaaz kendisi için verilmişe benziyordu, ama işine giderken Alfonso gülüyordu. Macario'nun öğütlerini ciddiye alıp da Annetta ile *icraata* geçtiğini düşlüyordu. Kızın bembeyaz elinin tehditle havaya kalktığını görüyordu, sahne bir tokat sesiyle sona eriyordu. Macario belki de onun öğütlerine uyacağını ummuştu, Alfonso bunu ondan beklerdi doğrusu. Böylesi daha iyiydi! Macario'nun ona kurduğu bir tür tuzaktı ve onun için bir uyarıya dönüşüyordu.

Çok geçmeden Macario'nun öğüdünü yeniden düşünmesi için fırsat çıktı. Bir akşam Francesca ikisini yalnız bıraktı, Annetta o güzelim ufacık harfleriyle, ama kararlı çizgileriyle, sakin sakin yazı yazıyordu; sol kolunu göğsünü dayadığı masanın üzerine uzatmıştı, eli de tam Alfonso'nun ağzı hizasındaydı. Macario'nun öğütlediği hareketi düşünmemek elde değildi, Alfonso çenesindeki sakalların

o ele değmiş olduğunu ve elin geri çekilmediğini farkederek titredi. Macario'nun söylediği bir şeyi anımsadı: Bir kadının dilediği oranda riske girmeyen erkek onun gözünde gülünç duruma düşermiş. Daha bir karar vermeden, neredeyse isteği dışında bir devinimle, dudaklarını o ele bastırdı. O kadife tenin dokunuşunu duyumsadı ve daha sonra hatırladı; o an için, kendi cüretinden ürkerek, nasıl tamir edeceğini bilemeden, kendi yaramazlığı başkalarına yüklensin isteyen bir çocuğun kayıtsız tavrını takınmaya çabalıyordu. Korktuğu yıldırım düşmedi! Annetta'nın yüzünün renginin değiştiğini, kaleminin kâğıdın üstünde durakladığını gördü. Genç kız nasıl davranacağını pek bilemez gibiydi. Elini yavaşça, sanki başını dayamak içinmiş gibi, doğal bir hareketle geri çekti. Sessizlik bir dakika kadar sürdü ama Alfonso'ya yüz yıl gibi geldi. Sonunda Annetta konuştu ve öpücüğe değinmedi. Rahat bir tavırla konuştu, ona birkaç kez gülümseyerek, dostça baktı.

Alfonso kurtulmuştu! Kurtulmuştan öte, mutluydu! Aşkını ilan etmişti! En azından genç kız şimdi artık karşısındakinin yalnızca bir memur ya da bir edebiyatçı olmadığını bilmeliydi. Alfonso soğuk bir sözcükten ya da kıskançlıktan ötürü acı çektiğinde, genç kızın bir şeyler sezinlemesini umabilirdi. Alçakgönüllü davranmak, Annetta'nın suskunluğuna yumuşak bir hoşgörüden ileri bir anlam vermemek istiyordu, ama daha şimdiden mutluydu. Daha yeni başlıyordu, ama dev bir adım atmıştı. O akşamlık kuşku yoktu. Annetta'ya âşıktı ve ona sahip olmak istiyordu. Aslında servete erişmek için yürüdüğü yoldu, ama o anda bundan hiç haberi yoktu. Annetta'nın bir gülücüğü mutluluğun ta kendisiydi! Kendisinden bir hareket yapması beklenmişti, o da aşkını cüretle, ama kabalık etmeden ortaya dökmüştü: hem sözcüklerle yapabileceğinden daha tatlı, daha saygılı bir biçimde.

Birkaç akşam Francesca onların oturumlarına katıldı

ve Alfonso buna üzülmedi. Şimdi artık gözleriyle konuşuyordu: Bakışların dili müziğinki gibidir; sözler olmadıkça hiçbir şey somutlaşmaz, ama söz varsa ya da olmuşsa, müzik daha fazlasını, daha güzel söyler. Cüretli değildi bakışları, saygısız gözlerle o dökümlü giysileri karıştırarak genç kızın bedeninin hatlarını keşfetmeye çalışmıyordu, elini sıkarken o dokunuştan zevk almak için okşamıyordu. O aşk ilanı, yapayalnız arzusunu öylece dışavuruşu sevgisini güçlendirmiş, temiz hava solumasını sağlamıştı. Ama o öpücüğe sözlerle bir ek yapmayı beceremeyecekti.

Bir akşam kütüphanedeydiler, oturumun orta yerinde Francesca onları rahatsız etmemek için ayaklarının ucuna basarak uzaklaştı. Bir çeyrek saat görünmedi, döndüğünde ikisini bıraktığı yerde buldu. O dışarıya çıktığında, Alfonso, hep Macario'nun verdiği vaaza uyarak, o anda bir şeyler demek zorunda olduğunu sanarak irkilmişti. Birtakım fikirleri kafasında evirip çevirdi, ama Annetta hiç tınmadan romandan söz ederek onları söylemesini engelledi. Demek ki beklediği bir şey yoktu, onun hazırlıklı olmadığı bir şeyi yapmak da doğru olmazdı. O yüzden sustu; durumu zaten iyiydi, şimdilik daha ötesini istiyor değildi. Aşktan söz etmiyordu gerçi, ama duyguları Annetta'ya söylediği her şeyi çarpıtıyordu. Aslında aşkını ilan etmekten başka bir şey yaptığı yoktu! Annetta'ya yönelirken, Macario'dan pek farklı olarak, sözlerindeki her imayı gülümsemesiyle ya da sesinin tonuyla vurguluyordu. En basit bir sözü söylerken, kendi sesinin yetisi olduğunu hiç sanmadığı bir tatlılıkta eriyip gittiğini duyuyordu ve o aşk ilanı öylesine açık seçik, öylesine cüretkârdı ki, sanki genç kıza sahip olduğunu sanıyor, gerçekleşen hayalinin sarhoşluğuyla tepeden tırnağa sarsılıyordu.

Macario ile yeniden buluştu, adam kuşku uyandıran bir ısrarla, ona yeniden bir kadını elde etmenin yolların-

dan dem vurdu. Alfonso, onun kendisine önerdiği hoyratlıkları kayıtsızca dinledi, çünkü artık kendi durumunda neyin uygun olacağını kendisi daha iyi biliyordu. Annetta ile ilişkisinin o aşamasında rahattı, bir sonraki aşamanın ne olacağını kestiremediği sürece de yerinden kımıldamaya niyetli değildi. Annetta'dan uzak kaldığı zamanlarda da artık o denli acı çekmez olmuştu. Akşamı beklerken sıkılıyordu, ama eskisi kadar düşlere dalmıyordu, çünkü Annetta bir gülümseyişiyle kendi yarattığı hayaletleri kovmuş duruyordu.

Alfonso, genç kız kendisine âşık olmasa da, onun sevgi ve saygısından etkilenmiş olması gerektiğini düşünüyordu. Onun çekingenliğini abartıyordu, çünkü çekingenlik o tuhaf durumu açıklıyor, öylece uzayıp gitmesine olanak veriyordu.

O cilveleşmelerin arasında edebiyat çalışması tavsamaktaydı, ki bu da Alfonso'yu en fazla umutlandıran noktaydı, çünkü Annetta için de roman ikinci plana geçmiş gibiydi. Hatta bir akşam Alfonso tamamlamış olduğu işi götürdüğü halde, Annetta okumasını istemeyi unuttu. Ancak iş tümüyle Annetta'nın önerilerine göre ilerlemekteydi, Alfonso da her gün kurguyu biraz daha sudan, romanı biraz daha aptalca buluyordu. Samimiyetleri arttıkça, kendi görüşünü belirtebileceği günün de geleceğini düşünüyordu, ancak şimdilik en hafif bir kuşku bile göstermeye cesareti yoktu. Annetta'nın ona bakarken gözlerinde beliren pırıltının sönükleştiğini görme tehlikesini göze alamazdı. O romanın kendi açısından neredeyse hiç önemi yoktu, o nedenle sevdiğinden bir tek sert sözcük işitmeye razı olamazdı.

Alfonso'yu o aşk rüyasından koparan ne kendi iradesi, ne de Annetta'nın isteği oldu; hayali farkına varmadan onun için yaratan Macario olmuştu, Miceni ile Fumigi ise yıktılar.

Miceni, Alfonso'nun Maller'lerin evine dadanmasını en açıktan açığa kıskanan kişiydi. Elbette ki bunu kendisine söylemiş değildi, delikanlı da beriki huysuzluklarıyla durumu ortaya koyduğunda bile, kabullenmeye yanaşmıyordu. Miceni'nin ufak tefek sataşmaları onu yaralayamıyordu, gel gelelim adam kendisinin bir zamanlar Annetta'ya sevdalanmış olduğundan dem vurmaya koyuldu, biraz daha fazla uğraşsaymış genç kız da karşılık verecekmiş. Macario'nun etmiş olduğu birkaç laftan, Alfonso o serüven üstüne ne düşünmesi gerektiğini biliyordu. Günün birinde Miceni, sanki Alfonso'ya yüreğini açarmış havasıyla, Annetta'ya kur yapmaktan neden vazgeçtiğini anlattı: Fumigi'ye olan saygısındanmış, çünkü onun kıza tutkun olduğunu biliyormuş. Fumigi eski arkadaşıymış ve Maller'in yanındaki işi ona bulan kişiymiş, dolayısıyla o saygıyı hak ediyormuş.

O iddia Alfonso'yu öncekinden daha fazla etkiledi. Fumigi'nin Annetta'ya âşık olduğunu kendi de fark etmişti ve kabul etmesi gerekirdi ki, o sevdanın emeline ulaşması olasılığı yüksekti. Soğukkanlı düşününce anlıyordu ki, pek de yaşlı sayılmayacak olan Fumigi, Annetta açısından uygun bir kısmet sayılırdı.

Fumigi'den söz edildiğinde Alfonso'nun tedirginleştiğini farkeden Miceni, sık sık keyif olsun diye onu iğnelemeye başladı, delikanlının kıskançlığını gördükçe kendisininkinden kurtuluyordu.

İnsan kayıtsız değilken kayıtsızmış gibi görünmek, kayıtsızken tutkulu gibi görünmekten daha zordur. Miceni onun odasına gelmek için bahane olsun diye, konuşmaya genellikle büro işlerinden söz açarak başlıyordu. Annetta'nın adını ağzına almak zorunda kaldığında, Alfonso söyleyeceği her sözcüğü önceden iyice tartıyordu ve kendisine bile aşırı gelen bir umursamazlıkla söylüyordu, sanki onu ömründe topu topu birkaç kez görmüş

gibi, yalancıktan yaptığı herhalde belli oluyordu. Onun güzel olduğunu söylüyor ve umursamazlığı son haddine vardırarak, bütün güzel kadınları arzuladığı gibi onu da arzuladığını itiraf ediyordu. İlle de söz Fumigi'ye gelip dayandığında, sözleri artık o kayıtsızlık niyetine uymaz oluyordu. Miceni, Annetta onu seviyor sanıyor olsa umursamazdı, ama bir tek erkeğin bile genç kızın başkasını sevdiğini sanması yüreğine derin bir acı salıyordu. Zoraki olduğu besbelli bir dinginlikle, Fumigi'yi tanıdığını, onun Annetta'ya tutkun olduğunu sanmadığını söylüyordu. O noktada Miceni de zıvanadan çıkıyordu:

"Doğru olmasa niçin sana böyle bir şey söyleyeyim ki? Sor çevrendekilere. Kentte senden başka bilmeyen yok bunu."

Alfonso ne denli canla başla reddederse, o da bir o kadar canla başla ısrar ediyordu; ama Alfonso kayıtsızlık rolünden fazlasıyla uzaklaşmış bulunduğunu fark ettiğinde tartışmayı kesiyor, ne olursa olsun, hiç umurunda olmadığını açıklıyordu. Sözlerin üstüne bastıra bastıra söylüyordu, ama abartıyordu, hem yüzünün ifadesiyle sesinin tonu hiç de umursamıyormuş gibi değildi.

Derken Miceni gelip müjde verirmiş gibi, neşe içinde, Fumigi ile Annetta'nın nişanlanacaklarını bildirdi. Alfonso hiç istifini bozmadan gülmeye başladı, hem bu kez içtenlikle sakindi.

"Dün akşam Maller'lerin evindeydim, öyle bir şey olsa söylerlerdi."

"Henüz resmîleştirmediler; ama belki de biz burada laflıyorken, Fumigi ilk kez olarak Annetta'nın evine damat niteliğiyle giriyordur."

Sesi birden tizleşmişti, Alfonso'nun rahatlığından alınmışa benziyordu.

Alfonso hiç tartışmaya girmedi. Bir akşam önce, Annetta ona her zamankinden de daha sıcak davranmıştı.

Çocukluğunu, annesinin ölümünden sonra gönderildiği yatılı okuldaki yaşamını anlatmıştı. Yüreğini açmıştı yani, Alfonso da hem şaşkın, hem mutlu, konumunun biraz daha iyileştiğine inanmıştı. Bir süredir kendi becerikliliğine hayrandı, o akşam da Maller'lerin evinden çıkarken şöyle mırıldanmıştı:

"Gerçek ustalık diye buna derler. Hiç çaba harcamaksızın ilerleme kaydetmek."

O akşam Annetta'ya gidecek değildi, ama yine de Miceni'nin sözlerinden telaşa kapılıp Forni Caddesi'nde uzun süre dönüp dolaştı. Evin görünümünde bir değişiklik yoktu. Kullanılmayan odaların upuzun bir dizi oluşturan pencereleri sımsıkı kapalı, bütün perdeler inikti; yalnızca oturma odasının pencerelerinden biri aralıktı.

Tam Forni Caddesi'nden deniz yönünde çıkarken Fumigi ile yüz yüze geldi. Adamı öyle çok kafasında evirip çevirmişti ki, apansızın karşısında bulunca şaşırıverdi, berikinin şaşkınlığı da kendisininkinden aşağı kalmıyor gibiydi.

Fumigi kekeleyerek, "Siz... oraya mı?" diye sordu ve başıyla Alfonso'nun geldiği yöndeki Maller'lerin evini işaret etti.

Alfonso, "Yo, hayır!" diye bir çıkış yaptı. Fumigi sanki onu bir cinayetle suçlamaya çalışıyormuş gibiydi. "Yürüyüş yapmış olmak için bir saattir dolaşıyorum da. Bana katılmak isterseniz buyrun... "

Hep pek özenli giyinen Fumigi'nin halinde bir dağınıklık vardı; kravatı yerinde değildi, tabii yepyeni olan siyah paltosunun yakası buruşuktu.

Delikanlı, "Yeni limana gidelim ister misiniz?" diye sordu. Adam saatine bir daha göz attı ve kısa bir duraksamanın ardından Alfonso'nun yanında yürümeye koyuldu.

Susup, batmakta olan güneşin solgun ışıkları altında yürüdüler. İstasyon meydanından denize yöneldiler, yeni

tamamlanmış olan, zemini beyaz, düzenli ilk rıhtımda durakladılar.

Alfonso güneşe bakarak, "Harika bir manzara!" dedi, konuşabildiğine memnundu. Akkor halindeki yarım daire hâlâ denizin üstündeydi. Kıyıdaki evleri aydınlatan dingin, beyaz aydınlık o kıpkırmızı cisimden gelmiyor gibiydi. Güneş ufukta pembemsi yansımalar yapıyor, iç mahalleleri kararmakta olan kentin üstünde asılı duran kıpırtısız bir beyaz bulutçuğun yarısını kırmızıya boyuyordu.

Aslında her ikisi de o görkemli manzarayı seyredecek halde değildi. Alfonso, Fumigi'yi gözlemlemekteydi, adam artık kaygılı olduğunu saklamaya bile uğraşmıyordu. Saatine göz attı, Alfonso'nun anlamadığı birkaç sözcük mırıldandı; sonra sabırsızlıkla titreyerek ve ayaklarının altındaki suya bakarak ellerini ceplerine soktu. Yanında biri bulunduğunu bile unutmuşa benziyordu.

Alfonso, "Bir aceleniz mi var?" diye sordu.

Fumigi, "Yo, hayır!" diye yanıtladı, "saat yedi buçukta bir randevum var da."

Demek Miceni'nin anlattıkları doğruydu, Alfonso onun zamanında yetişmeye önem verdiği randevunun Maller ile olduğunu düşündü. Fumigi bir karar bekliyor olmalıydı, Alfonso da kendi konumuna öylesine güveniyordu ki, o hummalı sabırsızlığa acındı, zavallıcığa üzülmek düşeceğini biliyordu.

Fumigi'nin tavrı öylesine anormaldi ki, nedenini bilmez gibi yapabilmek için fark etmemiş gibi yapmak olanaksızdı.

"Yoksa rahatsız mısınız?"

"Hayır... evet, biraz başım ağrıyor. Ama beni en fazla sıkan şey randevuya geç kalmayacağımdan emin olmak için açıkta beklemek zorunluğu. Aslına bakarsanız, düşünüyorum da, emin olun, hiç değmeyecek bir şey için tedirginim."

Alfonso şaşkınlıkla, "Ne yani, önemsiz bir şey mi?" diye sordu.

"Hayır, çok önemli, ama sonuçta..." Omuz silkti, Alfonso da o hareketi kendi konumuna tam bir güven belirtisi olarak aldı.

"Niye tedirginsiniz öyleyse?"

Alfonso yine onu yatıştırmaya çalışıyordu, ama Fumigi'nin kendisini derinden yaralayan o güvenini yoketmek için neler vermezdi.

Adam kısacık bir süre yatışır gibi oldu. Ardından yine düşüncelere dalıp gitti, Alfonso'ya o kadar az kulak veriyordu ki, birdenbire onun kendisini yatıştırmak amacıyla söylemeye başladığı bir cümleyi yarıda keserek vedalaştı. Yalnız kalmaya gereksinimi varmış, ama aslında istediği şey vakit geçirmekmiş, aslında yüreğini ferahlatmak için memnuniyetle anlatacağı konudan başka söyleyecek bir şey bularak ayrıldı. Bir laf kalabalığıyla vedalaştı, randevudan önce gideceğim başka bir yer daha var, dedi.

Alfonso dikkatle onu izledi, meydanın tam ortasına vardığında hangi yana gideceğini tam bilemeden kısa bir süre duraksadığı gözünden kaçmadı. Apaçık ortadaydı! Zavallıcık acı kuşkularını sokaklarda gezdirmekteydi; dolaşmasının başka amacı yoktu.

Ve Alfonso yalnızca o duraksamaya acındı, Fumigi'nin aptalca güveninin uyandırdığı öfke uçup gitmişti. Hatta o acımada öylesine ileri gitti ki, kendi mutluluğunu Fumigi'ninkiyle bağdaştırmanın yollarını hayal etmeye koyuldu. Öyle bir yol yoktu olmasına, ama bu, o durum üstüne bir roman kurgulamasına engel olmadı, kendisine de Fumigi'lerin aile dostu olarak kötü sayılmayacak bir rol düşüyordu. Onun açısından kötü olan şey, Fumigi'nin mutsuzluğunda payı olmasıydı, ömründe ilk kez, bilinçli olarak, birisinin nefretini kazanmaktı. Kendi mutluluğuna derin bir üzüntü katardı bu.

Roman üzerinde çalışmaya gitti, çünkü böylece kendi şansını daha fazla hak ettiğini düşünüyordu, mutluluğunu daha az belli ederek tanrıların öfkesini yatıştırmak istercesine, o sevimsiz işe boyun eğdi

Gel gelelim Miceni'nin bir tek sözü güvenini sarsmaya yetti.

"Belki de şu sıralarda her şey olup bitmiştir!"

Eğer o anda Alfonso'ya Fumigi'nin Annetta'nın reddini duyunca intihar etmiş olduğunu haber verseler, hiç de içi sızlamazdı.

Olaylar öyle gelişti ki, o ruh hali birkaç gün sürüp gitti. O akşam Annetta tarafından kabul edilmedi. Merdivenlerde hizmetçi kendisini durdurup, küçükhanımın kendisini kabul edemeyeceğini haber verdi.

Alfonso ürkerek, "Bir yenilik mi var?" diye sordu. Ardından berikinin şaşırdığını görünce açıklayarak ekledi:

"Küçükhanım hasta falan mı?"

Hizmetçi, "Hayır!" diye yanıtladı, giyimi iddialı, yaşlıca bir kadındı, belki de gönlünü almayı unuttuğundan ötürü, Alfonso'yu hiçbir zaman umursamamıştı. "Küçükhanımın keyfi yerinde. İşi başından aşkınmış da, birkaç dakika bile boş duramazmış gibi koşup gitti."

Bu Alfonso'da, Fumigi'nin evlenme teklifinin kendisinin sandığından farklı biçimde karşılanmış olduğu kuşkusunu uyandırmaya yetti. Şimdiye dek kendisini pışpışladığı o güveni nereden bulmuştu? Hiçbir yeni bilgisi yoktu, ama şimdi Fumigi'nin teklifinin reddedilmiş olduğunun belirtilerindense, olumlu karşılandığının kanıtlarını toplamaktaydı. Hizmetçinin o acelesi bile Annetta'nın yaşantısında önemli bir değişiklik olduğunun kanıtı gibi göründü.

Kendisi hâlâ Fumigi'nin reddedilmiş olması gerektiğine kesinlikle inanıyordu, ama bunun tek nedeni Annetta'nın onunla evlenmeye razı olmasını kabul edilir bir şey

olarak görmediğindendi; hem de bir başka aşktan ötürü değil, yani kendisine tutkun olduğundan değil. O kararda kendi payı yoktu, şimdi bunu fark ediyordu. Şimdi büyük bir felaketin tehdidi altındaydı, ama başındaki tehlike atlatılsaydı da kendini daha güvenli hissetmeyecekti.

Ertesi gün Miceni, henüz yeni bir haber almadığını söyledi, ama acelesi de yokmuş. Nişanı kutlamak için gönderdiği kartvizit nasıl olsa zamanında ellerine ulaşacakmış. Alfonso'nun yanıt vermesini beklemeden sıvıştı, o yanıtın nazik olmayacağını tahmin ediyor olmalıydı. Alfonso ile Annetta'nın ilişkisi konusunda tek söz etmemişlerdi, ama Miceni sanki biliyormuş gibi davranıyordu, Alfonso da bunun farkındaydı.

Akşam olunca Annetta'ya gitti. Yol boyunca kendini umutların en büyüğüne kaptırdı. Genç kızı değişmemiş, o kütüphanede kendisini bekler bulacağını, orada yine o unutulmaz akşamlardan birini geçireceğini düşünüyordu.

Girişte şapkasını bırakmaya hazırlanıyordu ki, merdiven sahanlığında duran Santo seslendi:

"Küçükhanım sizi bugün kabul edemeyecek; biraz rahatsız."

Alfonso'nun rengi attı. Yoksa Miceni haklı mıydı?

Santos'a, "Çok mu hasta?" diye sordu. Ona da numara yapması gerekiyordu.

Santos, patronlarının hakkında arkalarından konuştuğu zamanlardaki saygısız ses tonuyla, "Yo, malûm! Kadınlar işte!" dedi.

Hasta değildi demek! Kabul akşamlarındaki gibi baştan aşağı aydınlatılmış olan o oturma odasında, belki o Fumigi'nin yanına oturmuştu, belki de adam o tatlı, sıcak davranışların, artık kimsenin karşı çıkmayacağı sahiplenme dinginliğinin, Alfonso'nun mutlulukların en yücesi saydığı şeyin sefasını sürmekteydi.

Santo arkasını dönmüştü bile. O güne değin ve onu

Maller'lerin evinde gördüğünden beri, Santo neredeyse sıkıcı gelen bir biçimde, yaltaklanan bir uşak gibi davranmıştı. Şimdi kendisini böyle küçümseyişi, onu artık gözden düşmüş saydığının açık belirtisiydi. Alfonso adamın peşinden birkaç adım attı:

"Lütfen Signorina Annetta'ya uğradığımı ve rahatsızlığını öğrenmekten büyük üzüntü duyduğumu söyleyin."

Santo selam vermemezlik etmedi, ama Alfonso merdivenleri başı önüne eğik indi, karşılık vermeye davranmadı bile. Kafasını hâlâ hep o ikisinin oturma odasında başbaşa belki de öpüşmekte olduklarına takmıştı, ama caddeye varıncaya değin dimdik yürüdü, yüreğinde kopan fırtınayı yüzünden belli etmemeye özen gösterdi. Kimbilir, belki de o evde birileri acısından keyif almak üzere onu izliyor olabilirdi.

Saçma bir düşünceydi; kimsenin artık onunla uğraştığı yoktu, acı vermek için olsa bile. Yağmur çiselemekteydi, ama şemsiyesini elinde hâlâ kapalı tutuyordu. Sinirlenmişti, olayı Miceni'ye nasıl anlatabileceğini düşünüyor, onun zehir gibi alayını kafasında canlandırıyordu, çok kolay olacaktı elbette. Ama artık dikkatli davranmasına gerek kalmamıştı. O güne değin beslediği ve saçma sapan olduğunu şimdi kabullendiği hayallerini Miceni'den gizlemek olanaksızdı. Madem öyleydi, kendisi o hayallerin nasıl doğduğunu, Annetta'nın da nasıl cesaret verdiğini anlatacaktı.

Eğer kendi kendine tekrarlayıp durduğu gibi, her şey bitmişse, çok, ama pek çok şey kaybetmiş demekti. Hayatının amacını kaybetmişti; öyle ya, elinde ne kalıyordu ki? O aşk emellerini unutturmuştu, yüreğinde yeniden doğacaklarını da sanmıyordu, ille de Maller'lerin evinde yer bulmak için yaşamaya değmezdi. Ezikliğinden bir kadının öpücüğüyle sıyrılmayı ummak harika bir düş olmuştu. Yaşam o adaletsiz sertlik görünümünden

çıkmış, hak edene talih ve mutluluk veriyordu, hem de savaş istemeksizin; ta yukarılardan bir düzen veriliyordu, zenginliği ve aşkı önüne seriyordu.

Bir de baktı ki, iliklerine değin sırılsıklam olmuş ve evinden çok uzaklardaydı. Peki, acaba olay gerçek miydi? Eğer kuşkular arasında bunalıyor olmasam bu denli tedirgin olmazdım diye düşündü. Ne tavır alacağını kararlaştırır, felaketinin ortasında mutlu olmanın bir yolunu bulabilirdi hâlâ. Başını dik tutabilir, kayıtsızlığa kayıtsızlıkla karşılık verebilirdi, yaralıyken sağlammış gibi yaparak karşısındakini yaralayabilirdi. Annetta ona vermiş olduğu acıdan sevinç payı çıkarmayı isteyebilecek bir yapıya sahipti.

Tam da Macario'nun tarif ettiği gibi biriymiş! Soğuk, kibirli, özellikle kibirli. O kibirliliğin kanıtı romanıyla elinde değil miydi zaten? Kibirliliğin yazdırdığı bir metindi; içi bomboş, içerikten yoksun bir genel kavramdan, öyle tek tek tumturaklı laflara atlayışı, yürümesini bilmeyen birinin uçmaya heveslenmesiydi. Genç kızı şimdi böyle düşünmesi yalnızca öç alma isteğinden ileri gelmiyordu. Aşkın kendisini yükselttiği yüceliklerden aşağıya düşmüştü ya, artık onu aslında nasılsa öyle gördüğünü sanıyordu.

Eve vardığında Annetta'nın bir notunu buldu, ertesi gün onu görmeye gitmesini istiyordu.

"Aziz dostum!" Daha bu başlık bile Alfonso'yu o ruh halinden sıyırıp sonsuz bir sevince boğmaya yeterdi. Oysa notu içinde olmayan şeyi araştırarak bir daha, bir daha okudu: Fumigi'den korkmakta ve Annetta'nın kendisine olan aşkından kuşkulanmakta haksız olduğunun güvencesini aradı. O not felaketi şimdilik askıya alıyorsa da, tehdidini ortadan kaldırıyor değildi. Yeniden huzuruna kavuşamıyordu, az öncesine kıyasla kendini çok daha mutlu duyması da ona keyif vermiyordu. Özellikle geri-

de kalmış olduğunda, ıstırabın bir çekiciliği vardır ve ona sarınıp bürünmek, hırslı ama zayıf karakterli kişiler için bir doyum yoludur. O durumun kendisi için ne mene bir felaket olabileceği ortaya dökülmüşken hâlâ ondan bir mutluluk payı çıkarılabilir miydi? İşe yaramaz bir nesne gibi bir yana atılıvermesi her zaman olasıydı ve Annetta ondan yüz çevirir çevirmez, yeniden ıstırabını belli etme hakkı bile olmayan zavallı bir memur parçası olurdu.

İçindeki az önce kendisini kentin sokaklarında sürükleyen yürek sızısı değildi artık, bir duygu seli, kendi kendine acınmaydı. Eğer Fumigi reddedilmişse, Annetta ile ilişkisi görünürde değişmeksizin sürecekti; doğrusu kıskançlığı, korkuları, ona yapılmış olan tehdit bunu olanaksız kılıyordu. O dolambaçtan çıkmanın bir tek yolu vardı. İlk geri çekilen kendisi olabilirdi, böylelikle o vazgeçmeden ötürü çok üzülse de, ilerde tüm o serüveni yüzü kızarmadan, kendini ezilmiş hissetmeden hatırlayabilirdi. Yine de, öyle yarım kalmış haliyle anısı hoş olmayacaktı. Annetta'nın yeni keşfettiğini sandığı katılığını ve kibirliliğini asla unutamayacaktı. Çetin bir deneyimden geçmişti, ama o deneyimden yaşam boyu ders alacaktı. Şimdi ilkelerine bağlı yaşantısına geri dönmek istiyordu, hiç kimsenin elinden alamayacağı o çalışma ve yalnızlık idealine geri dönmeyi diliyordu. Mutluluk oydu işte. Alışkanlıktan ve düzenden gelecekti.

Ama Annetta ile karşı karşıya kalınca, aradan güzel ilişkilerini bozacak hiçbir şey geçmemişçesine, genç kız birkaç gün önce ayrıldıklarındaki aynı tatlı gülümseyişle elini sevecenlikle sıktığında, o niyetlerini unuttu. Şimdi anlıyordu: O durumdan oyunu terk etmeksizin de çıkmanın yolu vardı. Geçen günlerde kafasından geçirdiklerini, duyduğu kuşkuları hemen açığa vuramayışından başka sıkıntısı yoktu; yapabilse bir açıklama gelirdi, o da kendisini belki Annetta'nın dostluğundan yoksun bıra-

kabilirdi, ama aynı zamanda onu güçlendirebilir, büsbütün güzelleştirebilir, aşk olarak ortaya çıkmasını sağlardı. Ama o arada, çekingenliğinden ötürü, yüzünde dinginlik ve sıcak bir nezaketten başka ifadeye yer vermedi.

Yemek odasındaydılar ve yalnızdılar, Francesca rahatsızmış. Annetta romanın bir bölümünden söz etti, birtakım öneriler getirdi; Alfonso önerileri onayladı, hiç zorlanmadan hayranlığım gösterdi. Eleştiriye girişmenin sırası değildi doğrusu. Oysa Annetta'ya bazı öğütler verilmesi gerekirdi, giderek zirvalaşan bir konuyu geliştirmekte güçlük çekiyordu. Romanın iki kahramanı hep öyle, birbirlerini tutkuyla seviyorlar ve gururlarından ötürü açığa vuramıyorlardı. Romanın tamamlanması için o itiraftan başka şey kalmamıştı, Annetta'nın kafacığındaysa öyküyü geliştirecek fikirler tükenme yolundaydı.

Birden Alfonso'nun çenesi açılıverdi. Konuşmaya gereksinim duyduğundan ötürü gevezelik ediyordu, romandan dem vurdu, Annetta'nın fikirlerine duyduğu hayranlığı dile getirdi, çünkü başka şeyden söz etmek elinden gelmiyordu. İnsan bağırdığında o çığlığı hangi sözcüğün sarıp sarmaladığı fark etmez, insan çıkardığı sesle içini döküyordur. Alfonso da kendi sözlerinin ırmağında duruluyordu, sonunda sustuysa bir hesabın sonucu oldu, eğer Annetta'ya konuşma fırsatı vermezse hiçbir bilgi alamayacağını düşünerek güç bela sesini kesti. Son olarak, kendisini derhal amacına ulaştıran soğukkanlı bir hesapla, günlük yaşantısını canla başla anlattı, bütün bir yıl boyunca geçirdiği mutlu saatlerin birkaç güne sığabileceğini söyledi, Maller'lerin evinde geçirdiği saatlerin hepsi oradaydı.

Sıra ona geldiği için, Annetta da son haftayı nasıl geçirdiğini anlattı. Kız söze başladığında, Alfonso kıpkırmızı kesilerek gözlerini ona dikti, dikkatle dinlemeyi yeterli görmüyordu. O anlatıdan genç kızın Fumigi'yi ne

oranda düşündüğünü tahmin etmek, düşündüğünde yüzünün ne hal aldığını görmekti niyeti.

O hafta iki kez tiyatroya gitmişmiş. Ama birkaç akşam da sıkıldığı olmuş, hatta bir keresinde az kalsın kendisini çağırtıp, felsefî fikirleriyle ve roman çalışmasıyla onu sıkıntıdan kurtarmasını rica edecekmiş.

Alfonso, heyecandan kısılmış bir sesle, "Büyük bir memnuniyetle gelirdim!" diye mırıldandı.

Annetta da kızararak, "Öyle mi?" diye sordu, "Gelecek sefere anlaştık demek?"

O nezaket Alfonso'ya bir aslan yürekliliği verdi. Kız geçirdiği haftayı anlatmasını bitirince mırıldandı:

"Başka hiçbir şey olmadı mı?"

Annetta şaşırarak, "Hayır, hiçbir şey olmadı!" diye yanıtladı, birdenbire rengi solmuştu.

Alfonso yüreğinin derininden kopan bir sesle, "Ben berbat bir hafta geçirdim," dedi.

Ve anlattı: Bir felaket tehdidini haber vermişlerdi, ilkin inanmamıştı, ama her adımda tehdidin, hatta felaketin gerçek olduğuna dair belirtilerle karşılaşmıştı, öyle ki savuşturulduğunda inanamamıştı, çünkü uzun zamandır onu engelleyemeyeceğini düşünüyordu. Hâlâ da kuşkular içindeydi. Olayları öylesine içten anlattı ki, çekmiş olduğu acıyı hatırlayarak gözleri yaşlarla doldu ve silmek için duraklamak zorunda kaldı.

Annetta duygulanarak, "Gözleriniz yaşardı!" diye ünledi, "ve nedeni benim, öyle mi?"

Delikanlıyı yatıştırmak isteyerek dostça elini tuttu. Alfonso'yu o dokunuş değil, dileğinin yerine gelmesi değil, davranışın kendisi mutlu etti. Annetta ile ilişkisinin buz gibi soğukluğundan ötürü duyduğu rahatsızlığı silivermişti, ilişkiyi öyle görmekle Annetta'nın onu avutmayı üstlendiği gerçek durum arasındaki fark, insana gözlerini yumduran bir sıçrayıştı. Annetta'nın elini yerinden

kıpırdatmadan öptü. Başını dudakları değecek kadar eğdi, bu kez de yine o cüretkâr davranışı saygıyla sergilemeye özen gösterdi. O ele dudaklarını ancak şöyle bir değdirmişti, daha öteye gitmeyi zaten istemiyordu. Bu noktaya kadar fazla ileri gitmiş sayılmazlardı, o öpücükle masumca denebilecek ilişkilerinin tatlılığından uzaklaşmış olsalar bile, gerisingeri dönebilirlerdi.

Annetta gülümseyerek, ama heyecandan kırılmış, Alfonso'yu şaşırtan bir sesle, "Açıklamam yeterliydi," dedi. Elini geri çekti.

Alfonso, "Zavallı Fumigi!" diye ünledi; kendi sesine Annetta'nınkinde duyduğu heyecanı katamamıştı.

"O kadar da zavallı sayılmaz!"

Onun güçlü, enerjik bir adam olduğunu, o ufacık yarayı çabucak iyileştirmeyi becereceğini söyledi. Evlilik teklifi kendisini onurlandırmış, ama kabul etmemiş, çünkü baş göz olmayı düşünmüyormuş.

"Hem bizim sanat idealimiz de özgürlüğü yeğlememe yol açıyor." Birinci çoğul kişiyle başlayan bu tümce Alfonso'da bir önceki tümcenin bıraktığı soğuk izlenimi giderdi.

"Öte yandan Fumigi hep iyi bir dost olarak kalacak, söz verdi! Şimdi romanımıza dönelim artık."

Ama dönmediler. O soğuk, zorlama nesneden çok uzaktılar, tutkularını gizlemek için işi gevezeliğe döktüler. Alfonso Annetta'yı yine dingin görüyordu, sesi tok, güvenli çıkıyor, kalemi tutan eli titremiyordu.

Alfonso, "Şu salağın derdi ne peki?" diye sordu; kendisini seven karısının yanından, karanlık bir koridorda, gururundan onu fark etmezmiş gibi yaparak geçen kahramandan söz ediyordu. "Böylesi bir saygınlık var mıdır dünya üzerinde?"

Annetta'nın önünde diz çöktü, yeniden elini tutmaya çalıştı. İçinden gelivermiş gibi konuşmuş, öyle yapı-

vermişti, oysa bu, hesaplı bir cüretkârlığın sonucuydu. Kız gülmeye koyuldu, ama başını Alfonso'nun esmer başına yaklaştırdı, nasıl olup da ilk kez olarak dudaklarının birleştiğini ne biri ne de öteki söyleyemezdi. Delikanlı bunu o kadar beklemiyordu ki, o temas sona erdiğinde duyması gereken tüm mutluluğu duyamamış olduğunu sanarak ikinci bir öpücükle baştan başlamaya çalıştı. Ama kız başını çekmiş, otururken kendini yeterince güvende duymayıp, ürkerek ayağa fırlamıştı. Ama yanakları kıpkırmızı kesilmiş, o güzel gözleri parıl parıl parlıyordu, Alfonso'ya ürkütücü olmayı isteyen bir bakışla baktı, ama delikanlıya hiç de öfkelenmiş gibi gelmedi. O haliyle son derece güzeldi.

"Yeter, Signor Nitti!"

Alfonso kalktı, yerinden kımıldamaksızın, heyecandan boğuklaşmış bir sesle onu yatıştırmak için bunun kendisine gerçekten yettiğini söyledi, bütün ömrünü onun dizinin dibinde, başka hiçbir şey istemeden geçirebilirdi.

Annetta teşekkür etmek için gülümsedi; o çocuğun yanında kendini yeniden güvende hissediyordu. Onunla işi o denli ileriye götürmesinin nedeni zaten o gencin çocuksu özelliğiydi. Utangaçlığın simgesi olan o insandan ürkülecek ne vardı? O dilsiz aşkın tatlılığından, cezasız kalan bir ilk yürekliliğin ardından sürüp giden o çekingen sessizlikten duygulanmıştı. Eline kondurduğu o hırsızlama öpücüğe hiçbir şekilde değinmemiş, sabırsızlığını açığa vurmamış, kendisi de saflıkla daha ötesini istemediğini sanmıştı. Safça ve kibirlice. Bahşetmiş olduğu o minik lütfun yeterli olmasını kabul ediyordu.

Artık ileriye doğru dev bir adım atmışlardı, geri dönüş yoktu. Konuşmuşlardı ve Alfonso Annetta'nın kişiliğinin zayıf yanını keşfetmiş, birdenbire kendisinin daha güçlü olduğunu fark etmişti.

Annetta bunun ayrımına varmadı, anlayamadı, buy-

ruğunun zorbalığını hafifletmek isteyen bir gülümsemeyle ona bir daha sevdadan söz etmemesini emretti. Yanılgısı anında ortaya çıktı. Delikanlı tek bir kez sevdasından söz etmesine izin istedi ve okuduğu romanlarla nice zamandır kafasında evirip çevirdiği, Annetta'ya söylenmekten başka bir şey beklemeyen cümleleri harmanlayarak dörtdörtlük bir aşk ilanında bulundu. Ona sevdasını açmak en büyük dileğiydi ve bunun ilk şiirsel yapıtı olacağını düşünmüştü; zekice sözlerle olduğu sürece, aşka soyluluk katacak, onu yüceltecek ve aralarındaki toplumsal konum farkı böylece aşılmış olacaktı. Oysa şimdi fark ediyordu ki, arzuyu anlatacak söz yoktu. Bile bile, bunu bir görev sayarak kendini duygusallığa terk ederken, basmakalıp sözcüklerin cansızlığını, donukluğunu duyumsuyor, o soğukluğu neye yoracağını bilemiyordu. Ancak Annetta ile olan dostça yakınlığa değindiğinde, soluğunu kesen bir duygu seli içinde sesi titreyerek eriyip gitti. Annetta'ya ilk kez yaklaştığından beri o güzelim dostça yakınlığı düşünüyordu, ama şimdi, ondan söz ederken, aynı sözcüklere sarınıp bürünen arzu bambaşkaydı, gözlerinin önünde sergilenirken onun başını döndürüyordu.

Annetta içtenlikle, "Ben bunu biliyordum," dedi, "ama bana hiç açılmasaydınız daha iyi olurdu."

Şakacıktan tehdit yollu ona parmağını salladı ve yüzünden bir ciddiyet gölgesi gelip geçti. Öte yandan, aşk sözcükleri, onları söyleyen Alfonso'ya olduğu gibi Annetta'ya da daha önceki ve onlara yol açan şeylerden daha soğuk görünüyordu; sözcüklerden korkmuyordu. Olsa olsa gururunu okşuyorlardı, büyük bir tatlılıkla onun sözünü kesti:

"Yeter, yeter artık!" Öyle ki eğer Alfonso durumdan sıkılmasaydı, aslında kendisi bu oyunu sürdürebilirdi.

O akşamlık yetti, ama daha sonraki akşamlar, hayır. O güne değin biraz da hesaplı olarak çekingen davranan

Alfonso attığı adımla ne büyük bir mutluluğa eriştiğini fark etmişti. Hangi noktaya kadar ileri gidebileceği yeterince açık seçik belirtilmişti, o da, daha ileri gitmese bile, hiç olmazsa hep aynı konumu korumayı istiyordu. O hakkı bileğinin gücüyle elde etmişti. Her akşam Annetta'ya aşk sözcüğünü yineliyordu; daha önce olmazsa, en azından giderken, vedalaşmak üzere elini uzattığında.

Birdenbire Francesca, Annetta'nın ayrılmaz arkadaşı oluvermişti. Oturumlarında her zaman hazır ve nazırdı, artık roman üzerinde pek çalışmıyorlar, hatta hiç çalışmıyorlardı ya, konuşmalarına o da canla başla katılıyordu. Annetta ile ilkin soğuk, ardından aşırı dostça olan ilişkilerinden artık her türlü zorlanma kalkmıştı, iki kadın onun gözleri önünde cıvıldaşıp duruyorlar, modadan, yolculuklardan, onun tanımadığı kişilerden söz ediyorlar, Alfonso ne diyeceğini bilemeden susup kalıyordu. Başka konularda konuştuklarında da dilsiz kalıyordu, çünkü artık Annetta'ya ne sıradan sözler söylemek ne de eleştiri söylevleri vermek içinden gelmiyordu. Hepsi fazlasıyla soğuk, çok anlamsız, amaçsızdı. Kendisinin söylemekle, kızın da dinlemekle ilgilenmeyeceği sözcüklerin ne yararı vardı? Hâlâ birtakım laflar geveliyordu gerçi, ama bunlar öyle sözlerdi ki, söyler söylemez gözü pek ve tutkulu bir davranışa yol açabilirlerdi. Aslında buna da aldırdığı yoktu. Annetta'nın eline kondurduğu öpücük ona konuşma ihtiyacı vermişti, dudaklarına kondurduğu ise o ihtiyacı yok etmişti.

Hep o oturma odasına kabul ediliyordu, çünkü soba oradaydı, odadaki her eşya kendisine arzularını ve eriştiği zevkleri anımsatıyordu. O çeşitli mobilyaların karmaşası, odadaki eşyaların her biri, o ağırbaşlı, rahat eşyalar, onun izlenimlerine sımsıkı bağlıydılar, Annetta'nın bir parçasıydılar sanki ya da hep onun bedenini yansıtan aynalardı. Onu yemek odasında uzun uzun yalnız başına beklet-

tiklerinde, o hislerin beşiğinde pışpışlanıyordu, sonunda öylesine güçleniyorlardı, Annetta'nın yakınlığı öylesine elle tutulacak hale geliyordu ki, genç kız birden içeriye girecek olsa, onu kollarının arasına alır, kendi malıymış gibi davranır, her şeyi açıklayacak, haklı gösterecek o bir tek sözü söylerdi. Oysa gele gele önce Francesca çıkageliyor, Alfonso'yu eli ayağına dolaşmış buluyor, delikanlının hazırladığı sözcükler de boğazında takılıp kalıyordu.

Bir akşam Francesca gelip Annetta'nın babasıyla birlikte bir akrabalarına gitmek zorunda kaldığını bildirdi. Önceden haber veremediklerini söyledi ve hınzırca bir gülümsemeyle, lütfen gitmeyin, ben size arkadaşlık ederim, dedi. Alfonso bu hayal kırıklığına dayanamadı. Çeyrek saat orada öylece kazık gibi durup küçükhanımın kendisine lütfettiği sorulara tek heceli yanıtlar verdikten sonra, numara yapmanın sıkıntısından kurtulmak için, aslında o akşam rahatsız olduğunu, gelemeyeceğini bildirmek üzere gelmiş olduğunu söyleyerek çekip gitti. Francesca onunla alaycı, ama anlayışlı bir baş eğmesiyle vedalaştı.

Derken Alfonso sabırsızlığından ötürü, Annetta'nın o zamana değin onda beğendiği dürüstçe davranışı elden bıraktı, kız da ilkin gücenmedi, çünkü gözle görülen ıstırabı yaptığı her densizliği açıklıyor ve haklı gösteriyordu. Francesca yalnızca sokağa bakmak için pencereye yaklaşacak olsa, Alfonso o ana değin kendi içine kapanık, düşlerine, arzularına dalmış, uzaklarda gibiyken, birdenbire toparlanıyor, canlanıyordu. Alçak sesle peş peşe sevda sözcükleri sıralayıveriyordu, ama o seste bir haykırışın tınısı gizliydi, duygusal, kırık bir haykırışın.

Annetta'nın gözünde en büyük kabahati, üçüncü şahısların yanındayken ağırbaşlılığını koruyamaması oldu. Başkalarının önündeyken, yine eskiden çekingenliğinden yaptığı gibi dilsizleşti, hatta daha da beteri, keyifsiz, öfkeli bir hali vardı. Bir çarşamba gelen Prarchi ona

acaba rahatsız mı diye sordu. O soru nihayet Alfonso'ya çenesini açtırdı, çünkü kendi durumunu anlatmak için hâlâ konuşacak durumdaydı. Duygulandı, adını tam olarak koyamadığı bir illete tutulduğundan dem vurdu, uykusunu, çalışma hevesini, yaşama zevkini yok eden bir illetti; her şeyden sıkılıyordu.

Prarchi bir doktor olarak görüşünü ciddi ciddi açıkladı. Tabii o belirsiz illeti bir sinirsel hastalık olarak niteledi, evine gidip bir ay açık havada kalmasını önerdi. Annetta her ne kadar o illetin ne olduğunu anlamış olmalıysa da, tatlılıkla onun adına izin istemeyi önerdi. Bu şekilde tedavi edilme önerisi Alfonso'yu öylesine sinirlendirdi ki, kendini tutamayıp bağırdı:

"Yani iyileşmek için çok uzaklara gitmeliyim demek."

Eğer Prarchi hastalığa kliniklerde öğretilen sistemlerle tanı koyacak kadar basit görüşlü olmasaydı, hiç kuşkusuz Alfonso'nun o cümlesi meselenin ne olduğunu anlamasına yeterdi.

Bir akşam Annetta'yı yalnız buldu ve o beklenmedik durumun karşısında derin bir tedirginliğe kapılarak, en cüretkâr düşüncesini gerçekleştirmeye hazırlanıyorken, genç kız ona öylesine sert sözler yöneltti ki, üstüne soğuk duş etkisi yaptılar. Francesca'yı uzaklaştırmak için bir bahane bulduğunu söyledi, çünkü onunla dobra dobur konuşmak istiyormuş. Ondan hiç memnun değilmiş; yabanlaşan, kendilerini izleyen gözlere aldırış etmeyen davranışlar sergiliyormuş. Ne yani, onun adını çıkarmak mı istiyormuş? Yüzüne kuşkulu bir göz attı ve Alfonso anlamını sezinledi.

Annetta derin bir sevdaya tutulmuş ve belli amacı bulunmayan çekingen bir kişiyle karşı karşıya olduğunu sanmıştı. Şimdi ise onu güvensizlkle süzüyor, onda adının çıkmasına yol açmak isteyen becerikli, aldatıcı bir kişilik buluyordu.

Alfonso korkuya kapıldı. Niyeti onun adını çıkarmak değildi, yine de, bilinçli olarak, genç kızın kendisine yakıştırdığı ve adını çıkararak ulaşacağını sandığı amaca yönelmişti. Genç adam şimdi o eve girmesinin yasaklanmasını bekliyordu; söylenilenlerin mantıklı sonucu bu olurdu. Kendini bağışlatmasının çaresi yoktu; cüretkârlık etmiş, duygularına hâkim olamamıştı. Tek savunma olarak beti benzi soldu, neden öyle azarlandığını kavrayamamış gibi yaptı.

Ama o korkusu Annetta için en iyi özür oldu. Sitemleri sıralamayı sürdürdü, ama sevecenlikle, artık dostluğum yetmez mi oldu, diye sordu, yoksa o davranışlarıyla onu da kaybetmek tehlikesine düştüğünü fark etmiyor muydu?

Alfonso, "Siz nasıl olmamı isterseniz öyle olacağım!" dedi, onun evine girmesini yasaklamayı hiç düşünmediğini görerek ferahlamıştı. İşi daha ileri götürmesini engellemekten, onu ürkütmekten başka şey düşünmediği açıktı. Kızın kendi başı da dönmüş, salim kafayla asla varmayacağı bir noktaya sürüklenmişti, o güçlü kuvvetli ve zeki delikanlının kendisini çekinerek sevip hayran olduğu dönemi özlüyordu.

Annetta acıma duygusunu hep büyük bir coşkuyla yaşardı. Delikanlıya yaklaşmıştı, elini sıkarak şöyle dedi:

"Haydi bakalım Signor Alfonso, yine eskisi gibi memnun, mutlu iyi dostlar olamaz mıyız? Ne oldu sanki de böyle ağzınızı bıçak açmıyor, durmadan insanlara mutsuzluğunuzu ilan ediyorsunuz?"

"Olan şu: Hep şuracığımda takılıp kalan sözler var." Gırtlağını işaret etti: "Söylemem yasak edildi." Gırtlağındakilere hâlâ sözcük diyordu!" Birdenbire Annetta'nın onu bir aydır görmediği gibi neşelenivermişti: oturup son kez aşklarından söz ettikleri o akşamdan beri. Gel gelelim, Annetta'nın verdiği sert dersten sarsılmıştı, o an içinde

arzu falan kalmamıştı. Genç kızın uzattığı ellerini öptü, onun böyle kendisini bırakışı Alfonso'ya yeniden tümüyle güven kazandığını duymaktan öte bir zevk vermiyordu, ama yalancıktan büyük bir coşku göstermek zorunluğu da onu sıkıyordu. Genç kız ateşlendi, çünkü o akşamın heyecanı Alfonso'da kendisini her zaman sarsmayı başaran canlı, özgün gevezeliği yeniden uyandırmıştı.

Alfonso oradan yorgun, ama tümüyle yatışmış olarak ayrıldı, öyle ki yorgunluğu doyumu andırıyordu. Annetta onu ürküteyim, önceleri gösterdiği saygıya yeniden döndüreyim, derken, kendisi genç kızı bir kez daha Macario'nun anlattığı gibi bularak üzülmüştü. O akşam onu ilk kez soğuk ve kibirli görmüştü, bu kuşkusuz hesapçılıktan kaynaklanıyordu, uygunsuz bir serüvenle adının çıkmasından korkuyordu; daha sonra kibri yumuşamış değildi, ama kız heyecana kapılmıştı. Belki onu seviyordu, ama kendi çıkarını kolladığından o aşkla savaşıyor ve hep zaferi kazanıyordu, ta ki duyuları harekete geçene kadar. Tüm bunlar öylesine belliydi, öylesine açık seçik ortaya dökülüyordu ki, Alfonso düşleri arasında bile gözden kaçıramazdı. Çünkü her zamanki gibi, tedirginliğini gidermek için hayal gücünü gerçeklerden uzaklaşmaya zorluyordu, ama bu kez düşü görülmeye değmiyordu. Annetta'nın kendini bıraktığını, onun da aynı arzuları duyduğunu hayal edebilirdi, ama bu ancak birkaç saniye içindi. O heyecanların öncesinde ve sonrasında buz gibi bir soğukluk oluyordu, hatta buna küçükhanımın izin verdiği ufacık tutkunun sınırlarını belirleyen soğuk bir hesap eşlik ediyordu. Bu öyle bir savaştı ki, bir kez kazanıldıktan sonra hep yeniden başlamak gerekiyordu.

Hem o akşamın getirdiği tek acı da değildi bu. Alfonso her ne kadar sevdasını ilkin Annetta'nın servetinin tutuşturduğunun bilincindeyse de, o zamana değin başkalarının, hatta Annetta'nın bile o öğenin önemini bil-

mesinin ve belki de abartmasının kendisinde nasıl bir izlenime yol açacağı hiç aklına gelmemişti. Ona âşıktı! Kendi kendine konuşurken bile o suçlamadan korunmak için soğukkanlılığını yitiriyordu. Şimdi âşık olmuştu ona! Kendisiyle, Annetta'nın onda görür gibi olduğu usta entrikacı arasında dağlar kadar fark vardı, çünkü genç kızın onun amacına erişmek için başvurduğunu sandığı o araçlar, o hüzün, o tedirginlik, aslında arzudan, sevdadan kaynaklanıyordu. Doğrusu kendisininki saygılı bir aşk değildi, Annetta'nın karakterinin sert yanları bunu engelliyordu, ama ona âşıktı ve kendi kendisini inandırmaya çalışıyordu ki, maddî durumu değişse de severdi onu. Bunu öylesine şiddetle hissetti ki, o anda duyduğu gibi asla dile getirememiş olduğunu sandı.

Aşkına karşın, Annetta'nın karakterini yargılarken sert, hatta haksız davrandı. Madem Annetta o anlık bozgunlarından ötürü pişman oluyordu, öyleyse niçin evine ayak atmasını yasaklayarak o olanağı ortadan kaldırmıyordu? Annetta'nın kendi zayıflıklarını yenmeye niyetlenmiş olduğunu kabul etmedi. Hayır! Genç kız yalnızca o bocalama anlarından kaçınıyormuş gibi yapıyordu, ama sakin olduğu zamanlarda da onları arıyordu. O sonuç Alfonso'nun küçümsemesini artırıyordu, ama aynı zamanda umutları da çoğalıyordu.

O günden sonra, Annetta'nın buyruğuna uydu, üçüncü şahıslar önünde kendini tutmayı başardı, ama genç kızla yalnız kaldığı anlarda düpedüz maksatlı, hesaplı olarak cüretkâr davranıyordu, kanının yüreğine akın edip sözcüklerini boğmasına aldırış etmeden kendini cesur olmaya zorluyordu.

Bir akşam Francesca'nın uzaklaşmasını boş yere bekledikten sonra, Annetta kendisini merdiven sahanlığına kadar geçirmişken, birkaç akşamdır niyetlendiği planı kararlılıkla uygulamaya geçirdi. Aydınlıkta, oracıkta, içlerin-

den biri birdenbire açılıverebilecek olan bütün o kapıların önünde, onu kendine çekti, dudaklarından öptü. Annetta ürkerek onun kollarından sıyrıldı, ama çok heyecanlanmış, hem de hiç öfkelenmemişti, yumuşak bir sesle mırıldandı:

"Bırakın beni, Alfonso!"

Sarhoş gibi sendeleyerek çıkıp gitti, ama öylesine altüst olmuş durumdayken bile Annetta'nın neden sitem sözleri bulamamış olduğunu açık seçik biliyordu. Aşırı cüret göstermesi hoşuna gidiyordu, saygının dayattığı duraksamalar olsa olsa gururunu okşuyordu. Genç kızı kendine doğru çekerken şöyle fısıldamıştı: "Şu anda ölsem de gam yemem!"

Bu dokunaklı bir cümleydi, söylenmese de olurdu, o davranış Annetta'nın gözünde zaten özrünü birlikte getirmişti, ya da öyle olduğuna inanmak için Alfonso'nun ciddi bir nedeni vardı.

Ertesi akşam genç kız onu uğurlamak için oturma odasının kapısından ileriye geçmeyi reddetti, ama bir yandan da gülüyordu, karşısındakini kızdırmak için şaka yapar gibiydi. O akşam bol bol gülmüşlerdi, çünkü Alfonso hoş görünmeye kararlıydı; kesin bir şey varsa o da Annetta'nın üzgün ve mutsuz erkeklerden hoşlanmadığıydı. Yalnız neşeli yüzleri seviyordu.

Annetta'nın isteklerine boyun eğişi bu kadarla kalmadı. Onu dile düşürmek istediğinden kuşkulanılmıştı ya, öyle aşağılık bir iş yapmaktan kaçınmak istiyor, zaten buna gerek duymayacağını umuyordu. Özellikle Macario'nun yanında çok dikkatli davrandı. Adamın kendince bazı nedenlerden ötürü edebiyat çalışmalarının ne hal aldığını öğrenmeye çalışmasından korkuyordu. Alfonso o işle pek ilgiliymiş gibi yapması gerektiğini sandı ve, buna karşın, Maller'lerin evine gitmeyi yalnızca görev duygusundan ötürü sürdürürmüş gibi davrandı, "Çünkü doğrusu," diye inandırmaya çabalıyordu, "o denli saygı

gösterip kendini kontrol etmek lazım ki, sıkılıyorum."

Ne var ki berikinin ona inanmadığını sezinliyordu.

Korktuğu dedikodulardan daha kolayca kurtulmak, aynı zamanda ağzı sıkı oluşunu beğendirmek amacıyla Macario'nun yönelttiği soruları ve kendi verdiği yanıtları Annetta'ya aktardı. Genç kız bunlardan pek de hoşlanmadı, daha inandırıcı olmak için daha az abartmasını öğütledi. Durumu doğru değerlendiriyordu, temiz vicdanının tüm nezaketine karşın, Macario'yu Annetta ile ilişkilerinin soğukluğuna inandırmak için olanca becerisini kullanmadığını kabul etmek zorunda kaldı. Hayır! Vicdanını rahatlatmakla yetinmişti, olayı sanki pek de o denli önemli değilmiş gibi ele almıştı. Aslında, Macario' nun kıskançlığını uyandırmak hoşuna gitmiyor değildi.

O zayıflığı, aldatması gereken kişi Macario'nun yerine Miceni olduğunda apaçık ortaya çıkıyordu. Bu dünyanın en kolay işiydi, çünkü Miceni herhangi bir kuşku duymaktan hayli uzaktı, Alfonso'yu sinirlendirecek kadar uzak, öyle ki ara sıra ona sırrını açmak, küçümsemesinin yerini hasetin aldığını görmek geliyordu içinden, çünkü giderek belli olan bir şey varsa o da Miceni'nin, Alfonso'yu Annetta'ya tutkun ve karşılık görmüyor sandığıydı. Annetta'nın Fumigi'yi reddetmiş olduğundan habersizdi, Fumigi de herhalde o bahsettiği söz kesmenin neden gerçekleşmediği konusunda ona doğruyu söylememiş olmalıydı. Genellikle hınzırın teki olan Miceni kendisine anlatılan masallara nasıl da kanıyordu, inanılır şey değildi. Alfonso'ya, Fumigi Annetta'yı terk etmiş, çünkü daha zengin, daha da güzel bir kızla evlenmek üzereymiş, diyordu.

Alfonso kendinden ve Annetta ile şansının açıldığından söz etmemesini kolaylaştıran bir şeyi fark etti: Miceni'den öcünü almak için, Fumigi ve iddialarını alaya alması yetiyordu.

"Demek bu bey durup dururken Annetta'ya evlilik

teklif etme fikrinden vazgeçivermiş, ha? Amma da garip! Oysa benim kulağıma geldiğine göre, vazgeçmesi teklifi yaptıktan sonra olmuş!"

Bunu işiten Miceni pişmiş ıstakoz gibi kıpkırmızı kesiliyor, sanki kendisini aşağılamışlar gibi şiddetle karşılık veriyordu. Diyordu ki, Annetta boş kafalı kızcağızın tekiymiş, birisinin ona aşkından öldüğünü görsün diye içi gidiyormuş da o güne değin görememiş.

Alfonso, Fumigi'ye olan öfkesini uzun zaman sürdüremedi. Bir sabah işe giderken, o ufacık tefecik adamın kendi gittiği yönde koşuşturduğunu gördü. Görmemiş gibi yaparak yürüyüp geçti, ama Fumigi yüksek sesle onu çağırarak arkasından koştu. Dönüp baktı ve görünüşü beklediğinden pek farklı biriyle karşılaşınca ağzı açık kaldı. Onu şaşırtan şey adamın ne zayıflığı ne de benzinin solukluğuydu; bakışlarının tedirginliğiydi, ağzının bir şeyler çiğner, daha doğrusu geviş getirir gibi tuhaf bir devinimiydi, ama hepsinden öte, bakımsız, sallapati kılığıydı: Üstüne bol gelen çuvalımsı bir ceket, sıfır derecenin biraz üstündeki soğuk havaya karşın beyaz bir pantolon giymişti, sağ dizinde de Alfonso'nun kabalık olmasın diye görmezlikten geldiği bir mürekkep lekesi vardı.

"Haberiniz olsun, ben evleniyorum, şey hanımla... şey..." Ve sevgilisinin adını anımsamaz gibi duraladı. Alfonso çekinerek onu kutladı. Anlayamıyordu; karşısındaki adam mutlu birinden çok, bir deli görünümündeydi.

Aklı başındaydı gerçi, ama dilini doğru dürüst kullanamıyor gibiydi. Çılgınca bir hızla anlatmaya girişmişti, Alfonso izlemekte güçlük çekiyordu, çünkü Fumigi'nin seslemesi boğuk, karışıktı. Dediklerinin anlaşılmadığını farkedince sinirlenerek daha belirgin olsun diye bağırmaya başladı.

Alfonso ürkerek, "Tamam, anlıyorum, anlıyorum!" dedi.

Fumigi yapmakta olduğu mekanik çalışmalarını anlatıyordu. Yakıt harcamasını yüzde yetmiş beş azaltacak bir araba icat etmişmiş. Henüz sonuçtan tam emin değilmiş, çünkü gaz harcamasını kesin olarak belirleyecek bir araçtan yoksunmuş. Hava basınçlı bir makineymiş.

"Ne talihsiz başım varmış... elimde alet yok... ölçecek yani... Kuramsal olarak eminim de..."

Mekanik konusunda hiçbir bilgisi olmayan Alfonso, anlatılanla ilgilenmiş olmak için sordu:

"Neden gazölçer kullanmıyorsunuz?"

Beriki şaşkınlıkla baktı:

"Bir deneyeyim bakim," diye geveledi. "Siz hâlâ Signorina Annetta'ya gidiyor musunuz?"

O adı tam bir kayıtsızlıkla söylemişti.

"Kırk yılda bir."

"Ben artık gidemiyorum, vaktim yok çünkü. O kadar çok... o kadar işim var ki."

Meydandaki saat dokuzu çaldı. Fumigi dokuz vuruşu saydı:

"Saat dokuz olmuş, ha? Ben gideyim."

Sağ elini bir an gevşekçe Alfonso'nun eline bıraktı, sonra hemen çekti, kolu yanına düşüverdi. Ağzından veda sözü çıkmadı, yine geviş getirmeye dalmıştı, aklını tümüyle gideceği yere vermişti; sırtını döndü, anacaddeyi çaprazlama geçerek denize doğru yöneldi.

O gün Miceni ile Alfonso tartışmadılar. Fena halde etkilenmiş olan Alfonso, Miceni'ye Fumigi'nin ne tür bir illete tutulmuş olduğunu sordu.

Miceni, "İllet mi?" diye sordu, öfkesi sesinde duyulmaya başlamıştı. "İlleti falan yok, aşırı çalışmadan ötürü, uğradığı sinirsel bir bunalım. Bir yandan makineler icat ediyor, öbür yandan bütün gün dairede çalışıyor."

Alfonso olanca içtenliğiyle, "Aman neyse, memnun oldum!" dedi. "Doktor mutlaka iyileşeceğini söylemiş mi?"

Fumigi'nin hastalığının ağır olmadığından emin olmak istiyordu.

Miceni sertçe, "Tabii ki iyileşecek!" diye yanıtladı.

Biraz teselli bulan Alfonso Fumigi'ye bu kez iyileşmiş olarak yakında yine rastlamayı umdu. Ona sevecen davranacaktı, o zavallı adamcağızın çektiği acıyı hafifletmek için elinden geleni yapacaktı.

Akşam Prarchi'ye rastgeldi. Anacaddede çılgın bir koşu tutturmuştu; onu durdurdu, Prarchi, "Bağışlayın, vaktim yok!" diyerek yürüyüp gitmeye çalıştı.

"Yalnız bir şey soracaktım. Fumigi'nin durumu nasıl?"

Prarchi birdenbire vakti olmadığını unutuverdi.

"Hastalandığını nereden biliyorsunuz?"

"Kendisiyle bu sabah konuştum ve hali bana çok, ama çok tuhaf göründü."

Prarchi bir an duraksadıktan sonra, "Doğru," diye onayladı, "ben de fark ettim. Ama henüz bir şey söyleyemem. Şimdiye değin yalnız aile doktoruyla yetinmiş, ancak bugün Maller'ler beni çağırdı. Sinirsel bir bunalımdan söz edildiğini duydum, olabilir. Bir ay önce çok gergindi ama başka bir şeyi yoktu. Birdenbire yeniden çalışmalarına kapandı, ben dinlenmesini sağlık verdiğimde de ondan hiç beklemediğim bir gayretle, şöyle yanıtladı: Ölecek de olsam bir sonuca ulaşmak istiyorum; yaşlandım artık, acelem var. Bugünkü durumundan haberim yok. Kim bilir? Belki yanılıyorumdur, dedikleri gibi bunalımdan öte bir şeyi yoktur."

Prarchi yeniden durakladı. Sonra kararlılıkla, içlenerek ve tok bir sesle:

"Size söyleyebilirim," dedi. "Keşke yanılıyor olsam, ama yanıldığımı sanmıyorum. Derece derece ilerleyen bir felç bu. Aman rica ederim, şimdilik kimseye söylemeyin."

Alfonso'nun o korkunç yargıyı işitmeden önce uzatmış olduğu eli sıktı ve koşa koşa uzaklaştı.

XIII

Lanucci'lerin maddî durumunun düzeleceği yok gibi görünüyordu. Yaşlı adamın işleri hep aynı sonucu veriyordu, Gustavo da ikinci kez işsiz kalmıştı. Yoksulluk arttıkça hoşnutsuzluk da artıyordu ve artık Lanucci'lerden çok Maller'lerde vakit geçiren Alfonso onlarla birlikte olmaktan daha da fazla rahatsızlık duyuyordu, çünkü yoksulluğun katılığına alışmamıştı.

Gustavo'nun, hiç yüzü kızarmaksızın, gelip şefi onu aşağıladı diye işini bıraktığını haber verdiği gün sert bir sahne yaşandı. Yaşlı adam ilkin oğlunun gururlu davranışını pek beğendi, onun hakiki bir Lanucci olduğunu söyledi. Ancak karısı üzüntülü bir gözlemde bulunarak, bu durumun ailenin gelirini büsbütün kıstığını belirtince, kanı beynine sıçradı. Yoksulluğun artacağını düşününce, yaşlı adam mantığı da gururu da unuttu. Bağırıp çağırdı, elinden geldiğince onurunu korumaya çabalayan Gustavo'nun laf kalabalığı karşısında büsbütün öfkelendi. İyice celâllenmişti, bütün ailenin masraflarını kendisi karşılamaktan artık bıkıp usandığını söyledi. Hanım birkaç kez o kadar bağırmasın diye uyarmak zorunda kaldı. Daha eğitimli biri olduğundan, o sahnenin Alfonso açısından ne denli tatsız olduğunun farkındaydı, ama kocasını susturmak için ondan daha fazla bağırmaktan başka çare

bulamadı. Çok geçmeden kendi öfkesi de başına vurduğundan, ağzından aşağılayıcı sözler çıkmaya başladı, hayatın üzüntülerinin yüreğinde biriktirdiği burukluğu öylece açığa döküyordu. Diyecek başka lafı kalmayan yaşlı adam hepsi için çalıştığını yineleyince, o da çekinmeden, kocasının diğerleri için çalıştığının doğru olmadığını, ancak kendini geçindirecek kadar çalıştığını yüzledi.

Bunlar Lanucci'yi susturmaya yetti; adam ezilmiş, dudaklarının kanı kaçmıştı, kalitesiz bir ürün olduğundan, düzeltmeyi unuttuğunda sağ tarafa çarpılan gözlüğü yerinden çıkmıştı, uzun bir sessizlikten sonra tatlılıkla şöyle dedi:

"Ben o lafları sana değil, şu koca aylağa söyledim. Lucia bile ekmeğini taştan çıkarmanın bir yolunu buluyorken, onun bizim sırtımızdan geçinmesi doğru mu yani?"

Signora Lanucci hemen duygulanmıştı, Alfonso onun kocasına karşı ağzından çıkan sert sözlere pişman olduğunu sanıyordu. Ama yaşlı adamın hâlâ durulmaya niyetli olmadığını görünce, kadın yeniden sinirlendi ve bağırarak buyurdu:

"Yeter, yeter artık." Alfonso'ya bir göz attı, delikanlının sessizliğini kötüye yormuştu. Oysa o içlendiğinden susuyor, o kavgaların nedenini anlıyordu. Yaşlı adamdan yana çıktı, hanıma lütfen kocasına kendini savunma fırsatı versin diye rica etti. Bunun üzerine kadın, tartışmalarına tanık olmanın Alfonso'da ne küçümseme ne de öfke uyandırdığından emin olarak, eğer bilseydi, Alfonso'yu kötü etkileme korkusu kocasını aşağılama kaygısından baskın çıkmış olmasaydı, daha başından beri yapacağı gibi yumuşardı.

Yine de, "Şimdi yetti artık!" diye tekrarladı. "Umarım, sen lütfen kalkıp yeni bir iş ararsın da babanla kavga nedeni kalmaz. Hem kimbilir, bugün talihsizlik gibi görünen şey, yarın bir talih kuşu olabilir. Sen bizi birazcık

zenginleştirirsin de, hepimiz daha iyi insanlar oluruz!"

Kocasının elini sıktı, gözlerine yaşlar dolmuştu.

Tartışma başladığında, Lucia bağırarak, açıkça elleriyle kulaklarını tıkamıştı, Alfonso'nun beğenmediği bir tek onun davranışı oldu. Ama bunu açığa vursaydı, Signora Lanucci onun davranışına sevinmezdi, çünkü Alfonso'ya beğendirememe korkusu, hep onun Lucia ile ilişkisine bağladığı umutları henüz elden bırakmamış olmasından ileri geliyordu. Düşünüyordu ki, eğer Alfonso gibi bir genç ailelerine katılacak olsa hepsini hizaya getirirdi, ayrıca, her ne kadar inkâr ediyorsa da, kızının ona tutkun olduğunu varsayıyor; başka türlüsü olamaz, diye düşünüyordu. Oysa Lucia'nın zevkleri farklıydı ve Alfonso'da annesinin gördüğü erdemleri bulamıyordu.

Elbette ki Signora Lanucci de kör olmadığından, epeydir umutları giderek zayıflamaktaydı, ama yok olmamışlardı. Kızıyla o konuyu yalnız Alfonso ona ders vermeye başladığında konuşmuşlardı ve annesinin açıklamaları Lucia'nın kendisine zorla kabul ettirdikleri, o iblis gibi hocaya katlanmasına yetmişti. Bu, onun zekâsının kanıtıydı ama her türlü umudu annesinden çok önce kesmesi daha da büyük bir zekâ eseri olmuştu. Ara sıra Alfonso'nun herhangi bir kayıtsız davranışından etkilenen Signora Lanucci kocasına umutlarını yitirmiş olduğunu bildiriyordu, ama bu da aslında eseften çok, öfkeden kaynaklanan bir davranıştı. Oysa pek güzel olurdu ve doğrusu sağduyunun yalnızca olabileceğini değil, olması gerektiğini söylediği bir şeydi çünkü ikisi de sevilmeye layık iki genç insan sürekli bir arada bulunurlarsa, eninde sonunda birbirlerine âşık olmaları kaçınılmazdı. Böylelikle Signora Lanucci'nin umutları canlılığını korudu, onları yalnızca kocasına, yatakta, alçak sesle söylüyordu, gözlerini yumup kendini uykuya bıraktıktan sonra, düşünde de yine aynı şeyi görüyordu.

Lanucci'lerin evinde, Alfonso'nun Annetta'ya tutulmuş olduğunu ilk keşfeden de o oldu. Kızı hiç tanımıyordu, Alfonso'nun tutkusundan önce varlığından bile habersizdi, yine de o aşkı neredeyse Alfonso ile aynı zamanda fark etmişti. Delikanlıyı tedirgin gördü, günü gününe uymuyordu; derhal sonucu çıkardı, aşktan altüst olmuştu, derken o aşkı Annetta Maller'in esinlemiş olduğunu anladı. Bunu anlamak umutlarını söndürmedi, çünkü haklı olarak düşündü ki o tutku Alfonso'ya büyük acılar çektirecekti, sonunda teselliyi Lucia'nın her zaman açık olan kollarının arasında bulabilirdi. Alfonso henüz onların yanında uzun süre geçiriyorken, kadın eğlence olsun diye birkaç kez hınzırca değinmeler yaparak daha fazla bilgi edinmeye çalıştı; Alfonso öylesine acayip tepkiler verdi ki, kadın o yoldan edindiği ipuçlarını değerlendirerek, o aşkın geçtiği aşamaları bile izleyebildi, sezinlediği üzere kabataslak belirliyordu: "Sıcak... soğuk... tartışma... barışma... kız delikanlıyı seviyordu!"

Seviyordu onu, kuşkusuz, seviyordu! Fumigi serüvenini izleyen üç günlük umutsuzluğun ardından, Maller'lerin evine yaptığı ziyaretten mutluluktan uçarak döndüğü akşam, Alfonso'nun yüzünden okumuştu bunu. O üç gün süresince kadın çok umutluydu; ardından neredeyse bütün umutlarını yitirecek oldu, çünkü Annetta'ya verdiği öpücük neredeyse Alfonso'nun dudaklarında okunuyordu: Delikanlının çehresi değişmişti.

Ama hemen ertesi sabah onu oturma odasında, kahvaltıda pek üzgün gördüğünde yanılmış olduğunu umdu. Yanına oturdu, sevecen bir katılım havasıyla o keyifsizliğin nedenini sordu, öyle ya, yüzünden büyük acılar içinde olduğu anlaşılıyordu. Üzüntülü bir halle rahatsızım, dedi, ama hanım biraz da öfkelenerek zengin kızlara güvenilemeyeceğini, çünkü cilve yapıp erkeklere hoş göründükten sonra hiç aldırmadan insanı bırakıverecekle-

rini söyleyerek uyarınca, delikanlı onun neyi ima ettiğini anlamadığını, çünkü kimsenin kendisine cilve falan yapmadığı yanıtını verdi. Ama kendinden emin biri gibi neşeyle gülümseyince, kadın bir önceki akşam doğru anlamış olduğunu düşünerek yanından ayrıldı. Annetta onu sevdiğini söylemişti ve belki de gerçekten seviyordu. Sonuç çıkarmak için ihtiyar Maller'in ne düşüneceğini öğreninceye değin beklemek istiyordu, adam o ilişkiye karşı çıkarak Alfonso'yu Lucia'ya geri verebilirdi. Gözlemlerini kocasına aktardı, uzun uzun yorumlarda bulundu, ona ve aynı zamanda kendi kendisine kanıtlamak istiyordu ki, Maller kızının bir memur parçasıyla evlenmesine asla ve asla izin vermezdi.

Lanucci ise, onun tersine, Alfonso'nun serüveninden mutlu oldu. Uzun zamandır karısının umutlarını paylaşmıyordu ve bir dostunun Maller'e damat olduğunu görmekten ancak sevinç duyabilirdi. Kendisi de yüksek sınıftan birinin koruması altına girerdi, işlerinin iyi gitmesi için o korumanın yeterli olacağını düşünüyordu. Böylece, Signora Lanucci Alfonso'ya daha soğuk davranmaya başlamışken, kocası büyük saygı gösterilerinde bulunmaya koyuldu ve karısı Alfonso'nun sözlerini inceleyerek umutlarını güçlendirmeye çabalarken, o, Alfonso'nun ne noktaya değin ilerlediğini araştırıyor, için için hep kendi beklediği güzel haberi almayı diliyordu.

Lucia da Alfonso'ya daha arkadaşça davranmaya başladı, oysa daha önceleri onun tümden kayıtsızlığına gücenerek, apaçık bir küçümsemeyle karşılık veriyordu. Hiçbir zaman güzel bir kız olmamıştı, ama son zamanlarda daha bir hoşlaşmıştı; gelişme süresini tamamlamıştı, ağzı daha ufalmış, yüzü daha düzgünleşmişti, narin elleri güzeldi, minicik ayaklarını hep şık ayakkabılar sarıyordu. Anacaddede karşılaştığı birkaç çapkından iltifatlar işitmişti, o yüzden Alfonso'nun kayıtsızlığına büs-

bütün içerler olmuştu. Annesi yine çenesini tutamayıp ona Alfonso'nun âşık olduğunu çıtlatınca, kız yumuşamıştı, o aşk delikanlının tavrına özür gibi gelmişti.

Gustavo daha açık davrandı. Dosdoğru Alfonso'ya gidip, Maller'e damat olacak olursa, kendisine bankada bir odacılık işi bulmasını söyledi, çok rahat bir işyeri olduğunu sanıyordu. Lanucci ailesinin Alfonso'ya antipatik gelmeyen tek bireyi oydu. Bir kere onun açıksözlülüğünü diğerlerinin yapay davranışlarına yeğliyordu, kendisine yapılan bütün o imalarda şu ya da bu nedenle bir çıkar gizliydi. Gustavo'nun karakterinden hoşlanıyordu. Genç Lanucci uzun süredir kendi tembelliğiyle savaşmaktan vazgeçmiş, pişmanlık duymamak için onu kurama dönüştürmüştü. Böylelikle o denli sakinleşmişti ki, onunla konuştukça, onu hep öyle huzurlu, kendinden memnun, kuşkulardan sıyrılmış gördükçe, Alfonso da rahatlıyordu. Uzun dinlenmeleri sırasında Gustavo bol bol hayal kurmuştu, para gereksinimi aklına değişik ve gülünç fikirler getirmişti. Keyfini hiçbir şey bozamıyordu, ne sevgili anne babasının (o sıfatı her zaman kullanıyordu) paylamalarına, ne de her zaman acayip, talihsiz karakterler yakıştırdığı şefi olabilecek kişilerin azarlamalarına kulak asıyordu: Yerine ulaştırmakla görevlendirdikleri mektuplarda bir aksama olduğunda ya da kendisi bir saygısızlık ettiğinde, kızdıklarını görünce içtenlikle şaşırıyordu. "Yaşamasını bilmiyorlar!" diyordu. "Genç ölecek bu adamlar," ya da, "İşte kız olsam asla evlenmeyeceğim bir adam."

Bütün mart ayı boyunca Macario ortalarda görünmedi, Alfonso sabah gezintilerine Gustavo ile birlikte çıktı; delikanlı erken kalkıyordu, ona dayatabildikleri tek iyi alışkanlık buydu. Kente aşağı yukarı yarım saat uzaklıkta bulunan bir tepeye kısa yürüyüşler yapıyorlardı. Oraya varınca, Alfonso gölgede oturuyordu, Gustavo ise

kedi gibi güneşe seriliyordu, kendince birtakım sağlık kurallarına uyarak, ışık ve sıcaklık içine girsin diye ağzını açıyordu. Saatlerce sessiz kalıyordu, her ne kadar başka nedenlerden ötürü ise de Alfonso da çıt çıkarmıyordu. Gustav gözlerini yumuyor, sonunda uyuyup kalıyordu, ya da bir tür nirvanaya ulaşıyor, bir yandan ağzından hâlâ anlamsız sözcükler çıkarken hiçbir şey anlamaz oluyordu. Eline birkaç kuruş para geçtiğinde, ne kadar az olursa olsun, kentten ayrılmıyordu, çünkü bir kahvehanede uyuklamayı ya da gün boyu bilardo oynayanları seyretmeyi yeğliyordu. Kendi oynamıyordu, çünkü heyecanlanmaktan hoşlanmıyordu, kafayı bulduğu enderdi, çünkü sarhoşluğun ardından uzun süre rahatsız oluyordu. Arkadaşları basit tiplerdi; işçiler, bir ara çalışmış olduğu çeşitli atölyelerin personeli. Maskaralık ettiği için onu pek seviyorlardı, daha esaslı nedeni ise asla hiç kimseyle yarışmamış olmasıydı.

O aylaklığının ortasında aklına parlak bir fikir geldi, başlangıçta ne zor ne de zahmetli görünmeyen bir işi gönüllü üstlendi: Kızkardeşine koca bulmaya kalkıştı. Lucia artık baş göz olma çağına geldi, diyordu, birileri o işle uğraşmazsa da onunla evlenecek birinin asla ortaya çıkmayacağı kesindi. Anne babasından delikanlı arkadaşlarını eve getirme izni istedi. Babası hemen izin verdi, çünkü onun gözünde Lucia'nın evlenmesi demek evden bir boğazın eksilmesi demekti. Annesi ise karşı çıktı, ancak Alfonso'ya umut bağladığını söylemeye cesaret edemediğinden, diyecek neden bulamadı. Tırnaklarını kemiriyordu. Gustavo'nun işçi arkadaşlarından küçümseyerek söz etmişti.

Yaşlı adam şaşkınlıla, "Onu bir işçiye vermek istemiyorsun demek?" dedi. "E, kime vereceksin öyleyse? Beklediğin bir prens falan mı var?"

Baba-oğul yıllar var ki öylesine anlaşmamışlardı, ka-

dıncağıza karşı güç birliği yapıyorlardı, o da elinden geldiğince kendini savunurken, bir yandan da çevresinde kendi sınıfından olan tek genç kıza âşık olmamakta ayak direyen Alfonso'yu lanetliyordu. Sonunda güzel bir öneri aklına geldi. Gustavo'nun en hallicesi işçi olan arkadaşlarındansa, eve Alfonso'nun arkadaşlarını çekmeliydiler; banka memurları, eli kalem tutan kişiler.

Yaşlı adam onaylayarak, "Onlar da olsun!" dedi. "Ama hem onlar olsun, hem ötekiler, çünkü böylece amacımıza erişmemiz daha kolaylaşır."

Gustavo'ya arkadaşlarını eve çağırma görevini verdi, mümkünse en varlıklıları olsundu.

O arada Signora Lanucci'nin eline, şimdi konuyu Alfonso'ya açma fırsatı geçmişti ve o konuşmaya büyük umutlar bağlıyordu. Eğer o lanet olası –genç adamı böyle niteliyordu– kuşkulu, sıkılmış görünürse ya da en ufacık bir duraksama gösterirse, Lucia'yı Gustavo'nun arkadaşlarından kurtarmanın yolu ortaya çıktı demekti.

Alfonso, daireye gitmeden önce kendisine kalan son yarım saatte Lanucci'lerin boş konuşmalarını dinlemek zorunda kalmamak için, öğle yemeğinden sonra da odasına çekilme adetini edinmişti. Günün birinde kadın onun peşinden gitti. Masasına oturmuş bulunan Alfonso onu görünce ayağa kalktı, masayla yatak arasında öylece karşı karşıya durdular.

Kadın uzun zamandır davranmadığı kadar sevecenlikle dedi ki, onu artık oğlu gibi gördüğünden, bir yardım rica edecekmiş, insanın ancak pek yakınlarından isteyebileceği türden bir hayırlı iş.

Alfonso nezaketle, "Buyrun, söyleyin!" diye onu yüreklendirdi.

"Böyle ayak üstü söyleyemem, size birkaç şey açıklamam gerekiyor."

Çenesi iyice açılmıştı, Alfonso güç bela kendisini

onu dinlemeye zorlarken, ailesinin tarihçesini anlatmaya koyuldu, diyordu ki aslında o bulundukları yerden çok daha yüksekte bulunmayı hak ediyorlarmış. Aile, babasının bazı hatalarından ötürü fakirleşmiş. O felaketi daha büyütmek için de önceki durumlarını olduğundan daha parlak olarak anlattı:

"Dolayısıyla," dedi; önceden hazırlanmış, başı ve sonu belli bir söylemdi bu, "bu konumda yaşayıp gitmeye razı olamayız, oysa şimdi kalkar da Lucia'yı bir işçiye ya da öyle birine –küçümseme göstermekle üstünlük hakkını daha iyi temellendireceğini sanıyordu– vermeyi kabul edersek, bizi sonsuza değin bulunduğumuz yere çivileyen bir şey olur." Bir "dolayısıyla" daha geldi, Alfonso da sonunda sorunla ilgilenmişti, birdenbire bir evlilik önerisiyle yakasına sarılırlar diye korkuyordu. Kadın onu ne diyeceğini şaşırmış bir halde görünce korkusunu sezinledi, ama bunun aslında umut değil de korku olduğunu da anladığı halde, kanıtı yeterli bulmadı. Oturma odasından Gustavo ile Lucia arasında tatsız bir tartışmanın sesleri geliyordu, kadın iki kavgacıyı ayırmak üzere kapıya doğru bir adım atacak oldu, ama Alfonso'yu köşeye sıkıştırıldığı kuşkusuyla bırakmayı istemediğinden, durdu. Ondan eve gençler getirmesini rica etti, yoksul da olsalar, zeki sınıftan olsunlar yeterdi. Ama Alfonso'nun davranışını gözlemlemeye öylesine dalmıştı ki, kuşkusuz Lucia'nın yanağına inmiş olan bir şamarın sesini bile işitmedi, ama kız ağlayıp bağırarak yediği tokadı ilan etti.

Alfonso ferahlayarak, "Yani siz şimdi eve arkadaşlarımı getirmemi istiyorsunuz, öyle mi?" diye sordu. "İyi de bu kadar basit bir şey istemek için lafı neden öyle dolandırdınız ki? Sizin de söylediğiniz gibi, ben aileden biri değil miyim, her birinize birazcık mutlu olsun diye yardım etmek boynumun borcu değil mi? İlk fırsatta istediğiniz bütün arkadaşlarımı getiririm."

Somut olarak düşündüğü hiçbir arkadaşı yoktu, ama öneriyi içinden gelerek yapmıştı ve Signora Lanucci, Alfonso'nun hemen razı olmasına üzülmekle birlikte, teşekkür etmek zorunda kaldı. O görevi artık ondan geri alabilirdi de, ama bunu onurlu bir biçimde yapmanın yolu yoktu. Hiç değilse fazla heveslenmesin istedi:

"Acelesi yok aslında. İşi dinginlikle yapmak için dünya kadar zamanımız var."

Böylece, yaşlı kadın Gustavo'nun planlarına onay vermek zorunda kaldı, hatta o öfkesi içinde, kendi onaylaması Lucia'nın evlliliğini derhal kotarmaya yeter gibi geldi.

Gustavo'ya, "Haydi bakalım, şimdi sıra senin," dedi, "hem de en kısa zamanda. Belki de böylelikle birisini hırsından gebertebiliriz." O birisi Alfonso'ydu.

Gustavo'nun arkadaşları berbat kişilerdi. İlk getirdiği ikinci el kitap satan bir sahaf oldu, ama adam çok zengindi. Gustavo'ya kendininkine eş bir görev verilmiş olduğunu bilmeyen Alfonso o adamın Lucia'ya talip olduğunu düşünmedi. Düşünülecek yanı yoktu. Talip ellisindeydi, hatta daha da yaşlı gösteriyordu, çünkü mesleği gereği açık havada durduğundan, derisi güneşten ve kötü hava koşullarından köseleye dönmüştü. Gözleri habire yaşarıyordu, kendisine görücü ziyareti yaptırmakta olduklarını bilmediğinden, yanaklarında düzensiz biten sarımtırak beyaz sakalları da kestirmemişti.

Adam çekip gittiğinde, Signora Lanucci kocasına gülerek baktı, o da gülümsedi. Gustavo alındı, hemen kendini savunma isteğine karşı koyamadı:

"Öyle ama, tuttuğu altın oluyor," dedi. "Kadınların zevkleri hiç bilinmez, Lucia beğenseydi pekâlâ da iyi bir kısmetti."

Gustavo'nun eve getirdiği ikinci arkadaşı bir kasap dükkânının sahibiydi, varlıklıydı, ötekinden daha gençti,

ama o da bir o kadar pisti. Kısa süre önce dul kalmıştı, Gustavo, herhalde kendine eş arıyordur, diye düşünmüştü. Yanılıyordu. Kasap Lanucci'lerin masasındaki şarapla kafayı bulduktan sonra, yeni ahbaplarına minnetini göstermek isteyerek ünledi:

"Ah! Burası pek rahatmış! Bana kalsa hep dost meclisinde olmayı isterim! Şimdi, Tanrı'ya şükür, dul kaldım ya, nihayet bunu yapabilirim!"

Signora Lanucci adamı bir daha görmek istemediğini söyledi, Gustavo'nun ahbaplarının ziyaretleri son bulsun istiyordu. Delikanlı kendini savunuyordu.

"Arkadaşlarıma evime gelin, çünkü sizi kardeşimle evermek istiyorum diyemem ya. Evliliğe en sıcak bakanları seçmek zorundayım. Örneğin kasap gibi bir dul bana elverişli görünmüştü. Vaktiyle bir kez pekâlâ evlenmiş ya işte!"

Şimdi Alfonso'ya öyle geliyordu ki, Gustavo'nun ondan sonra çağırdıkları kızkardeşine âşık olacaklarını umdukları değil, ahbaplarının arasında saygıdeğer kişilerin de bulunduğunu göstermek içindi. İçlerinden biri Signor Rorli oldu, bu zengin bir Napolili makarna yapımcısıydı. Gustavo onun ziyaretini uzun zaman öncesinden haber vermiş, annesine zengin bir sofra hazırlatmıştı.

Signor Rorli beklenildiği ilk akşam gelmedi, gelecek diye aileyi iki kez daha telaşa verip ancak sekiz gün sonra geldi. Çok genç, çok zayıftı, esmer yüzünde sarı bıyıkları pek göze çarpmıyordu. İyi giyinmişti, ama fazlasıyla pahalı giysilerle; parmakları yüzüklerle doluydu, boynunda bir altın zincir parlıyordu, Gustavo üç yüz franktan fazla eder dedi. O akşam pek eğlenir gibiydi. Makarnalarını nasıl yapıldığını anlattı, Lanucci fabrikasının temsilciliğini isteyince reddetti, ilkin temsilci kullanmadıklarını söyledi, ardından zaten dört temsilcimiz var dedi, o iki geçerli neden yaşlı adamın bütün umutlarını

söndürdü. Adam bol bol yedi, bu da Signora Lanucci'nin onu pek sağlıklı saymasına yol açtı, çok yiyen zayıf kişilerin en kuvvetliler olduğuna inanmıştı. O iştiha onun yemek payını da tüketti, neden yemediğini soran Rorli'ye büyük bir kibarlıkla yanıt verdi:

"Akşamları yemek adetim değildir." Adam bir daha onunla ilgilenmedi, yanında oturan Lucia ile de ilgilenmedi. Daha çok Alfonso ile konuştu, Signora Lanucci onu A. Maller ve Ortakları Bankası'nda çalışan bir edebiyatçı diye tanıtmıştı. Malûm önemli kişi oturduğu evi de yüceltir.

Rorli edebiyattan dem vurmaya koyuldu, tabii ki Fransız romanlarından. Alexandre Dumas ile Paul de Kock'a bayılıyordu, Alfonso ise o hayranlıkları çoktan geride bırakmıştı. İkisi arasında en kötü izlenimi veren Alfonso oldu, o yazarları tanıdığını söylemişti, ama sonra bütün yapıtlarını bildiğini kanıtlayamadı, bazı ufak yapıtlarının adını da ilk kez duyuyordu, oysa Rorli, Signora Lanucci'ye o yapıtların bütün konularını güzelce anlatıyordu, kadın pek eğlendi.

Aslına bakılırsa şarlatanın biriydi, herkesin hayranlığını kazandı, Alfonso'nun bile, adamın cahil olduğunun farkındaydı, ama o lafazanlığından etkilenmişti. Gecenin ilerleyen saatlerine değin, odasından karıkoca Lanucci'lerin olayı tartışdıklarını işitti, yaşlı kadın makarnacıdan pek hoşlandığını açıkça bildiriyordu.

Gel gelelim Rorli'yi bir daha gören olmadı. Herhalde amacın ne olduğunu sezmiş, Gustavo davet ettikçe bir özür buluyor, gelmiyordu. Yine de Gustavo kendince bir zafer elde etmişti, uzun süre böbürlendi.

Alfonso, kendi de durumla ilgileniyormuş izlenimini vermek için, bir gün odasını göstermek bahanesiyle Miceni'yi eve getirdi. Daha konforlu, daha şık yerlere alışkın olan Miceni o çıplak duvarları, o koskocaman de-

mir karyolayı, ayaklarından biri kısa kalan ufacık masayı görünce gülmesini tutamadı.

Signora Lanucci onu oturma odasına buyur etti, kızını getirip tanıştırdı, adam onu oturduğu yerden başının hafif bir hareketiyle selamladı, ama terzi kızlara pek alışkın olduğundan büyük bir sıcaklıkla davrandı.

Ardından genç kıza iltifatlar yağdırdı, bol bol, hem de kadınların zevkini okşayan konularda gevezelik etti. Hatta Lucia'nın elbisesini pek beğendi, ülkenin en zengin kadınlarından biri olan Signorina Canciri'nin sırtında gördüğü bir giyisiyle karşılaştırdı. Kadınlara düşkün olduğundan her kadını arzulanabilir sayardı, arzu uyandırmaya da bayılırdı.

Signora Lanucci, Alfonso'ya çaresiz bir sesle, "Akşam yemeğine davet etsem nasıl olur?" diye sordu, ziyaretin fazlasıyla uzamakta olduğunu görüyordu.

"Siz davet edin! Kabul etmeyecektir."

Signora Lanucci utana sıkıla onu davet etti, yemeğin pek basit olduğunu da daha baştan bildirdikten sonra, beş kişilik yemek olan yerde altıncı kişinin aç kalmayacağını söyledi.

Miceni teşekkür ederek reddetti ve ailenin sofraya oturmak üzere olduğunu fark ederek vedalaştı. Yanında Alfonso ile birlikte çıkıp gitti, delikanlı sabırsızlıkla Lucia'yı nasıl bulduğunu öğrenmek istedi.

Karanlık ve birinci kata kadar ahşap olan merdivenlerde, Miceni sırdaş tavrıyla Alfonso'nun koluna girdi ve sordu:

"İşi pişirdiniz mi, ha?"

Alfonso öfkelenerek itiraz etti.

"Alınma, canım. Sahiden de hiç denemedinse, bu kızın şimdiye değin senin olmamasının tek nedeni odur, bu durumda da itiraf edeyim ki, sandığımdan da aptalmışsın. O koşullar içindeki bir kızcağız, durumu daha iyi olan bir

delikanlıyla diz dize yaşıyorsa, ergeç onun kollarına atılacak demektir, tabii erkek onu reddederse o başka."

Alınganlığın yeri yoktu, Alfonso da utanarak özür diledi:

"Kızı beğenmiyorum!"

Miceni şaşırarak, "Sahi mi?" diye sordu. "Öyleyse zevkinin yeterince gelişmemiş olmasına yanmaktan öte bir şey gelmez elimden."

Eve dönünce, Alfonso, Lanucci'lerin Miceni hakkında söyledikleri güzel şeylerden üzülerek etkilendi. Lucia da adamı beğenmemezlik etmediğini çıtlattı. Alfonso kıza, sahiden de Miceni'ye göründüğü kadar arzu uyandıran biri mi diye merakla baktı. Doğrusu artık kesinlikle çirkin sayılmazdı. Öylece, bir iskemleye uzanarak oturmuşken, beli narin endamını ortaya çıkarıyor, kabarık, kolalı etekliği zayıflığına incelik katıyordu.

Nisan ayında bir akşam, Alfonso, Annetta'nın evinden saat onda çıktı, dışarda, bir saatten beri esmekte olan, kış mevsiminden ok gibi kopmuş gelen deli bir rüzgârla karşılaştı. Eski kentin ıssız sokaklarında ıslık çalıyor, sokakların daraldığı noktalarda yılan gibi sokuyordu. Beklenmedik bir konuktu, gevşek kiremitleri koparıyor, çatılarda sımsıkı mıhlanmış olmayan ya da eklenmiş duran her şeyi aşağı alıyordu. Alfonso üşüyordu, yine de o deli rüzgârda Annetta'dan çalmış olduğu bir öpücüğün mutluluğu vardı.

Lanucci ailesini yeni bir konukla birlikte hâlâ sofrada buldu, bir basımevinde çalışan, Mario Gralli diye biri. Esmer bir delikanlıydı, gözleri ufacıktı, ama bakışı sert ve gururluydu, kurnaz, tuttuğunu koparan biri olduğu belliydi. Onu her zamanki sözcüklerle tanıştırdılar, ille de bütün yöre halkını tanımaya zorlanmaktan pek mutlu olmayan Alfonso soğuk davrandı. Gralli, kendisini selamlamak üzere ayağa kalktığında, Alfonso onun otururken

göründüğünden daha ufak tefek olduğunu fark ederek şaşırdı. Giysileri kaba saba kumaştan olmakla birlikte özenliydi; doğallıkla sararmış olan yakası boynunu tam sarıyordu, yıpranmış, ama temiz kravatı fiyakalı bağlanmıştı.

Az konuşuyordu, konuşmaktan hoşlanmadığı açıkça belliydi. Ara sıra şuna buna tek heceli yanıtlar veriyor, konuşanın yüzüne, gözünü ayırmadan, ama dalgın dalgın bakmakla yetiniyordu. Bu, her zaman konuşabilmeyi dileyip de beceremeyen Alfonso'nun sıkılganlığı değil, hoşa gitmeyi umursamadığındandı. Alfonso geldikten az sonra kalkıp gitti, belki de tam öbürlerine alışmaya başlamışken yeni bir yüzle karşılaşmaktan sıkılmıştı. Ayağa kalktığında, Alfonso'ya sanki masa örtüsünün altında Lucia'nın elini tutuyormuş da bırakmış gibi geldi. Yani işi böyle hemencecik ilerletivermiş miydi?

Ardından kendisine anlattılar: Mario Gralli, Lucia'nın ilk gerçek talibiydi. Bir süredir Gustavo ile yakın arkadaştılar, ona bazı gazeteleri abonelere dağıtma görevini vererek birkaç kuruş kazandırmıştı, o ufacık işten Gustavo memnundu, çünkü basımevinde geçirdiği beşaltı saatin ancak bir-iki saatinde çalışıyordu. Gevezelik edecek onca zamanı varken, konu kıtlığında, Gustavo kız kardeşinin geleceği konusundaki planlarını anlatmış, bütün ailenin onu en kısa zaman baş göz olmuş görmeyi dilediğini belirtmişti. Lucia bir gün, ağabeyinin çağırması üzerine basımevine makineleri görmeye gitmişti. Her zamanki gibi iyi giyinmişti, Gralli de ona hemen takılmış gibiydi. Alıp tek tek makineleri göstermeye götürdü. Onlar yürüdükçe, işçiler saygıyla yol veriyorlardı ve eğer Mario, Lucia'da en çok cicili bicili kumaşları beğendiyse, Lucia da Mario'nun öylesine saygıyla çevrili olmasını beğendi. Böylece ikisi bir noktada birleştiler.

Gralli'nin kazancı iyiydi, kızları da memnun olunca, anne-babaya diyecek şey kalmadı. Zaten henüz fikirleri

de sorulmamıştı, çünkü Gralli, Gustavo'ya hemen resmen evlilik teklif edecek durumda olmadığını, en az bir yıl beklemesi gerektiğini belirtmişti. Anne-babayla doğrudan hiç konuşmadı, hep Gustavo'nun aracılığıyla anlaştılar. Onlara henüz işyerindeki konumuna yeterince güvenemediğini anlatmasını istedi, çünkü o yere şeflerden birinin ani ölümü üzerine getirilmişti ve orada kalabileceğinden emin değildi. Gustavo da kendi gözlemini ekledi: Mario'ya hemen resmen talip olsun diye baskı yapmak yakışık almazdı.

Tüm bunları Alfonso, Signora Lanucci'den öğrendi. Hemen o akşam, neşeli bir yüzle, o olaydan pek sevinçli olduğunu söyledi, çünkü edebiyattan pek hoşlanırmış ve basımevini de edebiyata pek yakın sayıyormuş. Ertesi sabah, delikanlı çıkmak üzereyken yine ona gitti. Yine akşamki mutlu yüzüyle ve sahiden müjde veren birinin haliyle, şu sözleri söyledi:

"En sonunda bizim için de ufukta biraz aydınlık belirdi."

Ancak birdenbire görünümü ve davranışları değişiverdi. Yaklaşan mutlu olayın gerektirdiği özenlerden dem vurmaya koyuldu, hep Gustavo'nun kotardığı, hep onun uygun bulduğu şeylere güvenmekten memnun olmadığından yakındı. Derken hünhür hüngür ağlamaya başladı, asla ama asla kızını kendi tanımadığı birine vereceğini düşünmemişmiş. Kötü bir gece geçirmişti, kansız şişmanlara özgü yumuşak çehresi altüst olmuştu; darmadağınık ak saçları o perişan görünümünü artırıyordu.

Alfonso, Gralli'nin onda çok iyi bir izlenim bıraktığını söyleyerek kadını yatıştırmaya çalıştı.

O ise hep öyle ağlayarak, Lucia'nın sözlüsünü kendisinin de beğendiğini belirtti, ağlamakta haksız olduğunu bildiğini söyledi, çünkü böyle mutlu bir olayda ağlamak uğursuzluk getirirmiş. Yine de üzüntüsü baskın

çıktı, kendini tutamadı, o evlerine adım attığından beri beslemiş olduğu umutları itiraf etti. Artık söyleyebilirmiş, çünkü yüreğini açarsa baskı yapıyor görünmezmiş dedi ve içtenliğiyle Alfonso'yu şaşırttı. Sonra yalana saptı, Alfonso da bundan kuşkulandı, Lucia'ya o umutlarını hiç açmamış olduğunu söyledi. Onun Lucia'ya âşık olmasını istemesinin nedenlerini açıkladığında tümüyle, yürek sızlatacak kadar içten konuştu.

"Ben sizi tanıyordum. İşleriniz kötü gidecek olsa yine de karınıza yumuşak davranacak kadar sabırlı olacağınızdan emindim. İki gönül bir olunca, tümden mutsuzluk diye bir şey olmaz."

Alfonso nasıl bir tavır takınacağını şaşırmadı. Birkaç kez içinden o yaşlı kadıncağızı mutlu etmek gelmişti, ama bu pek havada kalan bir dilekti, şimdi de zaten hiçbir şekilde yapmayacağı şeyi artık yapamayacağından ötürü üzülmüş gibi davranma hakkını kendinde görüyordu.

Alfonso, "Doğrusu güzel bir düş olurdu, tamam," dedi; "ama şimdi gerçekleştirmemize olanak yoktu ki, benim işimdeki konumum Gralli'ninkinden de daha kötü, daha güvensiz. Açlıktan ölürdük."

Yalnız kaldığında Signora Lanucci'nin trajik üzüntüsünü yeniden, acınarak düşündü. O kadıncağız felaketlerinin ortasında tüm umutlarını kızının geleceğine bağlamıştı, o nedenle hep kaderine diğerlerinden daha fazla boyun eğmişti, daha neşeli davranmıştı. Şimdi ise o umutlar boşa çıkıyordu. Kızını bekleyen yazgı da kendisininkinin eşiydi. Geldiği aileden hiç de farkı olmayan bir zavallılar ailesinin ortasına düşecekti.

Alfonso o akşam Lucia'ya olanca ciddiyetiyle, "Küçükhanım," dedi, "sizi ilk kutlayan ben olmak istiyorum, lütfen tebriklerimi kabul buyrun."

Lucia da kibarca teşekkür etti:

"Henüz tebrik edecek bir şey yok, çünkü Mario da-

ha resmen teklifte bulunmuş değil." Ondan bir yakınıymış gibi soyadıyla değil, adıyla söz etmeye başlamıştı bile. "Ama sizin öncelikli tebriklerinizi kabul edebilirim."

O akşam Alfonso, Lanucci'lerle Gralli'nin yanında sıkıntıdan patlayarak iki saat geçirdikten sonra, her zamankinden daha erken uyuyakaldı. Lucia'nın sözlüsünü ruhsuz, düşünce fukarası gördükçe üzülüyordu, ama yaşlı kadının üzüntüsünü anladığı gibi, Lucia'nın durumun farkında olmadığını da anlıyordu, sözlüsü o saygın dilsizliğiyle hoşuna gidiyordu.

Alfonso yorganı çenesine kadar çekti, insanların yazgısı üstüne uzun uzadıya kafa yorduktan sonra mırıldandı:

"İnsanın iki yaşamı olmalı: biri kendisi için, öbürü başkaları için."

Eğer iki yaşamı olsaydı, birini Lanucci'lerin mutluluğuna adayacağını düşünüyordu.

XIV

Bir akşam Annetta, Alfonso'ya birkaç gün sonra ağabeyi Federico'nun geleceğini haber verdi. Haber verişi onun çok, ama çok ölçülü davranmaya hazırlanması içinmiş. Federico kendisini çok severmiş, kentte kaldığı sürece onu yalnız bırakması pek güçmüş. Yani sakın bir düşüncesizlik edeyim demesinmiş, çünkü Federico'da en ufak bir kuşku uyandırırlarsa, birbirlerini bir daha göremeyebilirlermiş.

Alfonso onun istediği her şeyi yapacağına söz verdi. O akşam kız kendisine çok şey için izin vermişti, o da aynı oranda boyun eğerek karşılık vermeyi diliyordu; hatta bir süre ziyaretlerine ara vermesini mi istediğini bile sordu, ne isterse hemen yapmaya hazırdı. Annetta o kadarını istemedi, çünkü öyle birdenbire ilişkiyi kesmeleri de kuşku uyandırabilirmiş. Onca zaman onu görmezse üzüleceğini söylemeye gerek görmedi.

Alfonso ile Annetta arasındaki ilişki bir bakıma eski sevecenliğinden çıkmıştı. Genç kız asla onu sevdiğini söylememişti. Onun söylemesine izin vermişti, ama bir süredir Alfonso da artık bunu tekrarlama gereğini görmediği gibi, Annetta da eksikliğini duymuyordu. O yüzden davranışları daha açıklık kazanmış, yerine getirilmemiş bir anlaşmaya varmışlar gibiydi; oysa aslında o uzlaş-

ma yoktu; çünkü Alfonso hep başka bir şeyler umuyordu ve üzülerek kendi kendine kabul etmişti ki, yürüdüğü yol onu bir kadını baştan çıkarmaya iletebilirdi, ama bir sevgili ya da bir eş edinmeye değil.

Başkalarının yanındayken, delikanlı kur yapar havasındaydı, ona anlamlı bakışlar yöneltiyor, iltifatlar ediyor ya da bir şeyler söyleyebilmek üzere bir saniyecik başbaşa kalmayı diliyordu. Annetta sonunda Alfonso'nun bazen bir alaycılık sezinlediği bir gülümsemeyle, peki, konuşabilirsin diyordu. O da ağzını açmadan kızı kendine çekiyor, çılgın bir ateşle öpüyordu. Bir nokta geliyor, genç kız kendini savunuyordu, ama kendine güvenen kişinin güçlü dinginliğiyle. Alfonso, Annetta'nın kuşkulandırmaktan ürktüğü kimselerin yanındayken daha dikkatli davranmaya başladığından beri artık tartışmıyorlardı. Hem de şimdi genç kız, kendisini onun karısı olmaktansa sevgilisi olmaya daha yatkın görünüyordu; başkalarının yanmdayken sergilediği davranışlara kızıyordu, ama başbaşa oldukları zamanki davranışına, hayır.

Federico'nun geldiğini bankada bildirdiklerinde, tuhaf bir tedirginlik duydu. Adım adım, Maller'lerin evine girip çıkan herkesin dostluğunu kazanmıştı. Bu ağır ve zor bir kazanım olmuştu, şans eseri başardığını düşünüyordu, başlangıçta Macario'nun gönlünden kopan beğeniyle, ardından Annetta gibi bir cahilin ona borçlu olduğunu sandığı saygıyla açılmıştı o yol. Şimdi ise sahnede yeni biri beliriyordu, kendi kafasıyla, üstelik kimbilir hangi ilkelere göre düşünüyora benzeyen biri. Madem Annetta ondan korkuyordu, korkması yerindeydi. Kuşkusuz Federico hırslı biri olmalıydı, işe onu küçümsemekle başlayacaktı.

O akşam Annetta'ya gitmedi; çok çabuk ortaya çıkmak istemiyordu. Ertesi akşam ona sanki onu görmeyeli yüz yıl geçmiş gibi geliyordu, bir saflık etti, Maller'lere başkalarına da öyle gelmesi gerekeceğini düşünerek gitti.

Evde yalnız Francesca ile karşılaştı, yüzü bir içkinin acı olduğunu ancak bir yudum aldıktan sonra fark eden birinin yüzünü andırıyordu. Francesca anladı.

Gülümseyerek, "Bir akşamlık, benimle Annetta'dan bahsetmekle yetineceksiniz," dedi. "Kendisi Signor Federico ile dışarı çıkmak zorunda kaldı. Buyrun, sizi dinliyorum! Annetta ile ilişkiniz konusunda bir şeyler anlatın." Onun konuşmasını bekleyerek sustu, ama genç adam ağzını açmadı, Francesca'nın onun ağzından laf almak istermiş gibi yaptığı girişe şaşırmıştı. "Annetta'dan söz etmekten hoşlandığınızı sanıyordum, benimle konuşabilirsiniz, öyle ya, ben onun sırdaşıyım, umarım bunu anlamışsınızdır." Her şeyden haberdar olduğunun kanıtını vermek istedi: Gülerek, "Merdiven sahanlığında, bir daha sakın!" dedi; en kusursuz yeri olan apak elceğizini tehdit yollu salladı. Alfonso'nun bir hayli zaman önce Annetta'dan merdiven sahanlığında çaldığı öpücüğü kastediyordu.

Kızın sunduğu o kanıt Alfonso'ya yetti, özellikle de Annetta'dan söz etmek, davranışından yakınmak için güçlü bir gereksinim duyduğu için. Doğrusu, Francesca'nın Annetta ile olan ilişkisi, diye adlandırdığı şeyden hiç mi hiç memnun değildi. Annetta hiç de onun dilediği gibi davranmıyordu.

Francesca ona alaylı gelen bir ses tonuyla gözlemde bulundu: "Aslında yakınmaya hiç de hakkınız yok. Galiba başınıza konan devlet kuşunu gereğince değerlendiremiyorsunuz."

Alfonso şansını değerlendiriyordu, ama bu ona pek de öyle talih kuşu gibi gelmiyordu. Annetta'nın yüreğini Francesca'ya tam olarak hangi sözlerle açmış olduğu bilmek istedi; hiç olmazsa o sırada aşktan söz edilmiş miydi, duymak istiyordu. Francesca o noktayı anımsamadığını ileri sürdü, dolayısıyla dileğini yerine getiremeyecekmiş.

Alfonso olanca ciddiyetiyle, "Biliyor musunuz?" diye sordu, "Bana hiç seni seviyorum demedi. Annetta beni seviyor mu, yoksa benimle oyun mu oynuyor, doğrusunu isterseniz bilmiyorum."

Francesca, Alfonso'nun sözlerine gülecek gibi oldu, ama ardından büyük bir ciddiyetle aklından geçen tümceyi yüksek sesle söyledi:

"Maller'lerin hepsi böyledirler. Soğukluk ailenin özelliğidir."

Alfonso bu sözleri unutmadı, Francesca'nın Maller ile ilişkisi olduğuna dair dedikoduları doğrular gibi geldi. Genç kız ailenin başka hangi üyesinin aşkta soğuk davrandığını biliyor olabilirdi ki?

Francesca sözlerini, "Ama kesin olan bir şey var," diye sürdürdü, "Annetta sizinle alay etmiyor, hatta diyebilirim ki şimdiye kadar onu hiç böyle gördüğüm olmamıştı." Hemen lafı dağıttı, genç kızı Alfonso'dan koruyan dikkatli bir bekçi sayılma isteğine kapılmış gibiydi. "Eğer görevim olanı yapmıyorsam, yani olup biteni Maller'e anlatmıyorsam, sizin dürüstlüğünüze ve Annetta'nın karakterinin sağlamlığına güvendiğimdendir." Yine de Annetta'nın sevgisi konusunda fazla hayale kapılmamasını öğütlüyordu, birdenbire bitebilirmiş de. Başına böyle bir serüven ilk kez geliyormuş, ama sonuçlanacağı da önceden bilinebilirmiş ve Alfonso bir kez daha kızın gülümsemesinde bir burukluk sezdi.

"Hayale falan kapıldığım yok, şakacıktan olduğunun farkındayım." Kuvvetli görünmeye çabalıyor, ama zahmetle konuşuyordu.

Francesca anaç bir acımayla ünledi:

"Ne dersiniz, evinize dönme zamanı gelmedi mi? Bu kentin size uygun olmadığını fark etmediniz mi hâlâ?"

Alfonso, "Nedenmiş o?" diye sordu kendisine acındığını gördükçe yüreği sızlıyordu.

"Siz kendiniz anlamıyorsanız, ben anlatamam ki. Bana kalsa ben de memnuniyetle kırda yaşardım, sizin köyü, köyümüzü hiç terk etmemiş olmak için neler neler vermezdim, değil mi?"

Duygulanarak bakıştılar. Yazgılarının benzerliği onları birbirine yaklaştırıyor ve duygulandırıyordu.

Francesca ona bir öneride bulunmak istedi, sanki bir anne öğüdüymüşçesine kendisine kulak vermesini rica etti. O başlangıç Alfonso'nun o öğütten çok şey beklemesine yol açtı, ama büyük bir düşkırıklığına uğradı, çünkü kızın söylediği yalnızca şu oldu: Annetta'nın karşısında hâlâ kanının kaynamasına şaşıyormuş, aslında o heykele hayat ve tutku aktarmak için kendisininkinden çok daha büyük bir beceri gerektiğini artık en sonunda anlamalıymış. Francesca ona kendini dizginlemesini, tam da Annetta'nın istediği gibi, yani buz gibi davranmasını öğütlüyordu.

Yani önemli öğüt bu muydu? Aynı sözcüklerle olmasa da, o öğüdü Annetta kendisi de vermişti, genç kızın onun isteğiyle tekrarladığını varsaydı. Belki de Francesca bekçilik görevini kendisinin o ana değin sandığından daha fazla ciddiye alıyordu ve Annetta açısından oluşturduğu tehlikeyi savuşturmak amacıyla öyle konuşuyordu.

Ama vedalaştıkları anda, Francesca dilini değiştirdi, öyle iki-üç kısa cümle söyledi ki, delikanlı tüm önemini hemen kavrayamadı.

"Anlamıyor musunuz ki, bir sonuca varmayan okşayışları yapan erkekler biz kadınlar üzerindeki bütün etkilerini kaybederler? Öpücüklere boğmak, ha! Gerçek bir öpücüğe varamamanın en sağlam yoludur o!"

Dediğini anlamıyor mu, diye araştırarak baktı, hafifçe gülümsedi, tüm söylediklerini açıklamak üzere göz kırptı: Bu tam bir suç ortağı gülüşüydü.

Demek öğüt buydu! Önce anlamamıştı ve şimdi Francesca'nın niyetleri üstüne yaptığı varsayımların yanlış olduğunu kavramıştı. Çok şaşırdı! O son sözler belki de düşüncesizce ağzından çıkmıştı, ama bütün diğerlerinin o son sözleri maskelemek, yalnızca dili sürçen biri gibi görünmek amacıyla söylenmiş olması daha gerçeğe yakındı. O görünüm korunmamıştı, çünkü o güvensiz, o kurcalayıcı bakışla o hınzırca gülümseme kendisini ele vermişti. Alfonso'ya bir öğüt veriliyordu, hangi amaçla verildiği de anlaşılıyordu. Onu Annetta'dan uzaklaştırmak üzere değil. Aslında onu alt etmenin yolu işaret ediliyordu.

Verilen öğüt ona hepten yeni gelmiyordu, Annetta'nın yazdıkları romanın başkişisine bir soğukluk görünümü yakıştırmış olduğunu anımsıyordu, bunun, kadın kahramanın uzak duruşunu yenmek için olduğunu söylemişti; Francesca'nın istediği de işte tam o soğukluktu. Öğüdü uygundu! Yerine getirmesi de keyifli olmalıydı, çünkü her ne kadar Francesca'nın öngördüğü zafere ulaştırmasa da, hiç değilse kendi istediği şeye, yani Annetta'nın kalbini kazanmaya götüreceğini umuyordu. Kendisine önerilen tutumdan, o güne değin izlemiş bulunduğu saldırgan tutumdan daha büyük bir doyum elde edeceğini umdu derhal. Uzun zamandan beri, Annetta'yı göğsüne bastırabilmenin ya da öpebilmenin hazzı, kızın sert bir sözünün ya da soğuk bir karşılayışının uyandırdığı ezikliği dengelemez olmuştu. Daha sadece o tavrı takınma niyetinin bile sinirlerindeki gerginliği hafiflettiğini duyuyordu, bir yılı aşkın süredir içinde bocaladığı savaşımdan sıyrılabiliyordu, o savaş hep aynı sonucu vermişti ne bir zafer ne de kesin bir bozgun.

Ancak bu niyetini gerçekleştirme fırsatını uzun süre bulamadı.

Federico Maller'e takdim edildi. Daha önce birkaç kez uzaktan, sokakta görmüşlüğü vardı, yakışıklı, zarif

bir delikanlıya benziyordu. Sarışın, uzun boyluydu, beyzîden öte, daracık, uzun bir yüzü vardı, koskocaman gözleri masmavi, bakışları tatlıydı, soylu, birazcık da kadınsı görünümlüydü. Yakından bakıldığında ise gözleri tatlılığını kaybediyordu, çünkü tedirgindi, taşkın, koyu renk bir cildin çerçevesindeydi; genç çehresi buruşmaya hazırlanır gibiydi. Görünümündeki kadınsılık bir savaşkan bakireyi andırıyordu. Saçları seyrekti, belli olmasın diye özenle taranmıştı.

Bu, Alfonso açısından bir düşkırıklığı oldu, Federico'nun takındığı sert tavır da büsbütün artırdı. Takdimin ardından, Federico ona babasının yanında çalışmaktan memnun mu, diye sordu, Alfonso'nun gevelediği yanıttan da pek hoşnut kalmadı, Maller Bankası'na bir övgü düzmesini beklemişti. Başlangıçta hatalı davranmış olduğunu fark eden Alfonso yeniden konuşkanlığını takınmayı beceremedi ve o akşam, Federico'nun yüzünden, Maller'lerin evinde geçirmiş olduğu ilk akşama pek benzedi.

Çıkarken koridorda Annetta ile yüz yüze geldi.

Genç kız sıcak bir el sıkışıyla, "Aferin, davranışınızdan çok memnun kaldım," dedi. Kendi buyruklarının sonucu sandığı ölçülü tavrını ödüllendirmek istemişti. Alfonso onu kendine çekmek istedi, ama kız bir korku çığlığıyla uzaklaşıverdi, güvenli mesafeden tehdit yollu elini salladı:

"Hiç yola gelmiyorsunuz!"

Böylece delikanlı üzüntüler içinde çıkıp gitti: Federico'nun karşısında gereğince rahat olamadığı gibi, Annetta'nın karşısında da iradeli davranamamıştı. Genç kız onun davranışından haklı olarak memnundu, hem de öyle memnundu ki, delikanlının o akşam ne denli rahatsız olduğunun farkına bile varamamıştı! Federico'nun karşısında düştüğü hataya gelince, adamın pek de umurunda olmadığını düşünerek avundu. Kendisine yaklaşmadan ön-

ce, o soylu havasını uzun uzadıya düşünmüş, kesin olarak kendinden yana tavır koyacağını düşlemişti. Şimdi Maller'lerden hiçbirinin kendi isteğiyle onun için bir adım atmayacağını kabulleniyordu, Francesca'nın planını yeniden, daha da büyük bir istekle düşünmeye koyuluyordu.

Federico kentte bulunduğu sürece, Annetta'nın ondan zaten istediğinden öte bir soğukluk sergilemek zordu. Başbaşa kaldıklarında, süre çok kısaydı, Alfonso kendini soğuk davranmaya zorlayacak gücü bulamıyordu, tatlı bir bakış, yumuşak bir sözcükle onu hemen saldırganlaşmaya sürüklüyor, daha sonra da bundan pişman olamıyordu.

Buna karşılık, Alfonso, Federico'nun tutumundan yakınacak hiçbir neden bulamadı, o ilk akşamdan sonra adam ona soylu bir soğuklukla davrandıysa da sert bir çıkışı olmadı. Ağabeyi geldikten az sonra, Annetta Alfonso'dan onu artık roman üzerinde çalışmayı bıraktıklarına inandırmasını istemişti. Konu Federico'ya açılmış ve galiba o ortak çalışmadan pek mutlu değildi.

Bir akşam, dostça görünmeye çabalayan bir gülümsemeyle Alfonso'ya sordu:

"Peki neden yarım bıraktınız o romanı?"

"Suç benim değildi. Günün birinde küçükhanım konuyu beğenmedi, bırakıverdi. Belki bir gün yeniden ele alırız."

Federico ortak çalışmaların aleyhinde sözler sarfetti. İkili bir çalışmayla ortaya çıkarılan eserler iyi olamazmış, eğer iyi sonuç verirse, o iki yazarın kendi başlarına daha iyisini yapabileceklerinin kanıtıymış.

Alfonso tartışmaya girişecek cesareti bulamadı:

Alçakgönüllülükle, "Duruma ve karakterlere bağlı sanırım," diye savuşturdu.

İkisi arasında dostça bir tutuma asla erişilmedi. Alfonso'yu özellikle sıkan şey, Federico'nun dinlemeyi bil-

memesi, kendi önemsiz varlığıyla ilişkili ya da onu daha da yücelten konulardan başkasıyla ilgilenmemesiydi. O soylu kişinin toplum hayatına girmeye, toplumun ağırlığını yüklenmeye pek de alışık olmadığını da düşündü, çünkü insan hemcinslerine, özellikle de zeki olanlarına yaklaşma alışkanlığını edindiğinde, bunun ilk sonucu başkalarının fikirlerinin sıkıntısına katlanmayı bilmektir. Federico'nun bir o kusuru bile iki erkeği kesin olarak birbirinden uzak tutmaya yetti, çünkü Alfonso, kendi açısından –edebiyat alanındaki hırsının sonucu olarak– ara sıra dikkatle dinlenilmeyi istiyordu. Federico'nun o tutumunun yalnızca kendine karşı, onu küçümsediğinden ötürü olduğundan kuşkulanıyordu.

Federico'nun dostluğunu kazanmanın olanaksızlığını kabullendikten sonra da, zaman zaman o amaçla birtakım girişimlere sürükleniyordu ve elde ettiği tek sonuç eziklik oluyordu. Alfonso, Annetta'nın ağabeyi ile karşılaşmak zorunda kaldığı son akşam, onun gittiğini görmenin sevinci içinde, büyük bir nezaket göstermek istedi, onun elini sıkarken tatlılıkla şöyle dedi:

"Görüşmek üzere, Signor Federico!"

Federico ona saygısız bir şaşkınlıkla baktı, babasının emrindeki bir memurun gösterdiği nezaket pek gururunu okşamış değildi. Ardından o da nezaketle eğildi, ama tek yanıtı "iyi akşamlar" oldu, ki bu da Alfonso'nun dostça vedasının pek gerisinde kaldığından, kaba kaçtı.

Federico'nun gidişinden sonra da, Alfonso niyetlendiği üzere Annetta'ya soğuk davranmayı beceremedi. Yeniden serbest kalmıştı, onunla baş başaydı ya, o mutluluktan gönüllü olarak vazgeçerek, ilişkilerinin eski haline dönemeyecek kadar iyi hissediyordu kendini. Francesca'nın üstü örtülü olarak yaptığı bazı uyarılar da kararlı davranmasına yardımcı olmadı. Genç kız onu hep aynı görmekten bıkıp usanmış olmalıydı. Günün birin-

de, genç adam bir bulmacayı çözemeyince, şöyle dedi:

"Siz sandığım kadar zeki değilmişsiniz meğer."

O saygısızlığı bağışlatmak için gülümsüyordu, ama öfke ya da sabırsızlıkla titreyen sesinde güç zaptedilmiş bir şiddetin izleri vardı, Alfonso meselenin hiç de bulmaca olmadığını anlayıverdi. Az önce kız onu, yüzünü ateş basmış olarak, Annetta'nın yanı başında yakalamıştı, Annetta'nın yüzü ise gül gibi huzurluydu, o anda tavrının Francesca'nın hiç hoşuna gitmemiş olduğunu anımsadı. Kıpkırmızı kesildi, utançtan yerin dibine girdi.

Francesca'nın ona ısrarla öğüdünü hatırlatması giderek ondan ürkmesine yol açtı, sanki onu paylamaya hakkı varmış gibiydi. Kızdan kaçınmaya başladı, onun yanındayken sanki sonunda öğüdünü tuttuğuna inandırmak istercesine Annetta'ya daha soğuk davranıyordu. Ancak Francesca gözlem yeteneğinden yoksun sayılmazdı, solgun yüzündeki küçümseme ifadesi kaybolmadı.

Ama bir gün, rastlantı sonucu delikanlı o yola girmek zorunda kaldığında, ilk olarak, bunu Annetta'dan da önce fark eden Francesca oldu, yüzünde, delikanlının henüz hak ettiğini bilmediği onaylama ifadesi okundu.

Alfonso öfkesinden dişlerini gıcırdatarak, Annetta' dan sarf ettiği aşağılayıcı bir söz için öç almaya yemin etmişti. Bir akşam genç kız ona her zamankinden de soğuk davranmıştı. Dikkatini başarılı birkaç nükte yapmış olan Macario'ya yöneltmiş, Alfonso'ya hiç ilgi göstermemişti, o da âşık delikanlının ruhunda kıskançlık fırtınaları estirmeye yetmiş, bozularak sesi sedası kesilmişti. Derken pek büyük bir hataya düştü; Macario çekip gittikten sonra, sudan bir bahane uydurarak biraz daha kaldı, oysa Annetta hep Macario'nun önünde çok dikkatli davranmasını istemişti. Onunla baş başa kalır kalmaz kızı kendine çekmek istedi, ama o kararlılıkla uzaklaştı, küçümseme dolu bir sesle şöyle dedi:

"Ay, bu sarılıp burulmalarınız yok mu, sıkıyor beni."

Çok ağır sözlerdi bunlar. O tümceyle Annetta delikanlının ilişkilerinin başından beri duyduğu gülünçlüğü açığa vuruyor, üstelik kendisi aradan sıyrılıp tüm ağırlığı onun omuzlarına yüklüyordu. Böylece onunla alay edebilecek biri ortaya çıkıyordu, bu Annetta'nın kendisiydi.

İşte o zaman delikanlı, her şeyden önce öcünü alabilmek için Francesca'nın isteğine uymaya niyetlendi. O sözleri Annetta'nın ağzına tıkmayı istiyordu, eğer ilişkilerinin gülünç bir yanı varsa, tek suçlunun kendisi olmadığını gösterecekti ona. Ama pek emindi: Annetta'nın ona, o ilişkiye gereksinimi vardı, hem de tam alaya almak istediği biçimiyle. Francesca da aynı fikirdeydi, belli oluyordu. Başkalarının görüşü Alfonso'ya büyük bir güven sağlıyordu; o onay olmadıkça, doğru fikir yürüttüğüne emin olsa bile, asla harekete geçmesine yetecek kadar güven kazanamıyordu.

Ardından, kendi rolünü kesinlikle benimseyince, rahat etti. Öfkesi çok geçmeden uçup gitmişti, ama Francesca'nın verdiği buyruğa uygun tavrı korudu. Sözlerinin yaptığı etkiyi fark eden Annetta derhal nazikleşmişti, delikanlı onun unutturmaya çalıştığını düşündü. İlk akşam genç kız için süpriz olmadı. Delikanlı tam onun istediği gibiydi; yalnızca, soğuk bir vedalaşmayla elini sıkıp gittiğinde alayla gülümsedi. Ona vermiş olduğu dersin uzun süre etkili olacağına inanmıyordu, aldandığına ilk sevinenin kendisi olduğuna onu inandırmaya ya da kendisi inanmaya çalışıyordu.

Alfonso nazik davranmıştı, ama zorla, çünkü Annetta'nın karşısında arkadaşça nezaket havasını yeniden yakalaması kolay değildi, çünkü onun yerini, o zamana değin yüreğinden kopmadığı vakitler de güçlükle öykündüğü tutkulu davranış almış bulunuyordu.

Çok geçmeden daha büyük bir başka güçlükle kar-

şılaştı. Komediyi sürdürebilmek için Annetta ile akşamları onu sıkmadan ya da kendisi sıkılsa da bunu belli etmeden –buna boyun eğiyordu– geçirmek için bir konu bulmak gerekiyordu. O güne değin Annetta'ya kurduğu minik tuzaklar tüm vakti doldurmaya yetmişti; bu öyle bir sinirsel gerilimdi ki, sıkıntıya hiç yer bırakmıyordu. Nice zamandır roman üzerinde çalışmaz olmuşlardı, Federico'ya söylediği şeyin yalan olmasının tek nedeni, baş başa kaldıkları hiçbir zaman Annetta'nın yazı gereçlerini hazır etmekten geri durmamasıydı. Kendi aralarında hep çalışmayı sürdürme niyetini açığa vuruyorlardı.

Annetta'ya, "Çalışmaya koyulalım mı?" diye sordu.

Genç kız onayladı, yine de o, hemen yazmaya başlamak istediğinden, bir kalem araması gerekti. Çalışmayı sürdürme niyetini göstermek için kâğıtla mürekkep hokkasını hazır etmek yetiyordu, kaleme sıra gelmemişti. Delikanlı canla başla romana el attı, çünkü kayıtsız davranmak için kendini zorlamak yerine, başka fikirlere dalıp gidebilirse ne mutluydu. Yine ortaya pek az şey çıkarabildiler, çünkü romanı ilerletebilmek için, bazı kısımlarını unutmuş oldukları yapıtı yeni baştan okumaları gerekiyordu. Durum o denli yeniydi ki, yapayalnız ve öylesine yakın oldukları halde, Alfonso hiçbir tehditte bulunmaksızın dingin kaldı, Annetta onun bir kımıldanışıyla saldırıya geçiyor sandı, kendini savunacakken, yersiz telaşa kapıldığını fark ederek kızardı. Genç adam onun bocalayışını anladı, işte en büyük çabayı o zaman, onu kendininmişcesine üstlendiği eziklikten kurtarmamak için göstermeliydi. Ama dişini sıkıp direndi ve o akşam Annetta *her zamanki rahatlığını yitirdi, ne yapacağını* bilemedi, az sonra her zamanki nakışına dönen Francesca memnuniyetle hafifçe gülümsedi, hem de Alfonso'nun görebileceği biçimde.

Alfonso, romanı yeniden okuyarak dünya kadar va-

kit kaybetmek yerine, onu birlikte düzeltmeyi önerdi, Annetta da kabul etti, onu birlikte düzeltecekler, her cümlesini gözden geçirip tamamlayacaklardı. Sıkıcı bir işti, ama iki yazar heveslisinin edebî ilişkileri açısından pek tehlikeli sayılmazdı, çünkü ikisi de dil konusunda fazla ince eleyip sık dokumuyordu ve Alfonso, daha sade bir dil kullanmayı yeğlemekle birlikte, Annetta'nın zevkine uymakta güçlük çekmiyordu, zaten daha önce de birtakım ödünler vermişti; o şekilde sürüp giden romanın ona uygun, duygusal ve şatafatlı giysilere bürünmesinden başka çare olmadığını kavrıyordu.

Annetta, Alfonso'nun tuhaf davranışını enine boyuna düşünmüş olmalıydı; çünkü ertesi akşam kızı sakin, rahat buldu, hep arkadaşça davranıyordu, gülümseyen ve tepeden bakan havası kendisine pek yakışmıştı. Şimdi birlikteyken, sanki sessiz bir anlaşma sonucu, iyi arkadaştan başka bir şey değilmiş gibiydiler, Alfonso çekingenleşmişti bile. Ah! Oysa delikanlı daha şimdiden umutsuzluk içinde çırpınıyordu, henüz kurnazlık etme öğüdünü almamış olduğu o akşamları özlüyordu. Genç kızın ona surat asmaması kötü işaretti. Gerçi sitem sözleri işitmeyi ummamıştı, yine de genç kızın o kadar çabuk kayıtsızlık gösterebileceğini de aklına getirmemişti. O soğukluğun içtenliğinden kuşkulanması için hâlâ bir neden eksik değildi, Annetta sonunda kendisinin dilediği tutumu benimsemiş olduğundan ötürü onu övmemişti. Oysa övgüyü hak etmişti ve Annetta'nın onu esirgemesi, iddia ettiği soğuk mantığın eksikliğindendi. Alfonso'nun tavrının yeniliğinden bir daha söz etmedi; sanki hiç farkına varmamış gibi davranıyordu ve o suskunluk Alfonso'ya tutumunda ısrar etmeye sürükleyecek cesareti verdi.

Sekiz gün sonra, bir akşam, genç kız onu oturma odasının kapısına kadar geçirdi ve kibar bir baş selamıyla alelacele geri çekildi. Delikanlı kendini güç zaptetmişti!

Artık yorgun ve asıl şimdi soğuktu; çünkü her türlü dürtüden yoksun kalmıştı ve Annetta'yı kendine yabancılaştırmamak için şart olan başka binbir özeni gösterememişti. Âşık görünmeyi ihmal etmişti! Oysa ta başlangıçta kendi kendisine şunu tenbihlemişti –ve o gözleminden aptalca bir durgunluktan dolayı daha iyi yararlanmamıştı– onunki her zaman için bir bakışla ya da bir el sıkışla yetinmeyi bilen mantıklı âşık rolü olmalıydı, ama tutkun görünmeyi elden bırakmamalıydı.

Onu bir daha görünceye değin büyük bir tedirginliğe kapıldı. Önceleri fazla gözü peklik ettiğinden ötürü kızın kendisine kapıyı göstermesinden korkuyorken, şimdi o nedenler yerine, şu ya da bu biçimde aynı şey bu davranışından ötürü başına gelir diye korkuyordu.Pek kötü bir durumda kaldığını düşündü, zihninde Francesca'ya da, öğüdüne de verip veriştiriyordu. Aklına Annetta'ya gidip niçin öylesine tavır değiştirdiğini anlatarak af dilemek geldi. Kendini suçlu saymıyordu, onu da suçsuzluğuna inandırmaya karar verdi. Onu yumuşatmak, daha sıcak davranmasını sağlamak istiyordu, kendi kahramanlarının başvurduğu kurnazlığa öykünmekten başka bir şey yapmadığını söyleyecekti. Bu kolay bir özür olurdu ve kimbilir, belki o birkaç güncük boyunca kendini zorladığı soğukluğun meyvesini de alabilirdi.

Annetta'nın ölçülü, ama nazik tavrından anladı ki, korktuğu tehlike sandığından daha uzaktı ve genç kızın ölçülü davranışı, isteğinin tersine, elden bırakmaya karar verdiği tutumu, çekingenliğinden ötürü sürdürmesine yol açtı. Akşamı çok keyifli geçirdi. Her zaman olduğu gibi, Annetta'yı yeniden görünce sonsuz bir mutluluğa kapılması için bir kararsızlıktan, bir korkudan sıyrılması yetiyordu. O heyecanı, zamanı hoş bir biçimde geçirmelerini sağladı, kendisi hep oracıkta Annetta'nın boynuna sarılmaya, onca mutluluk veren bağlılık konumuna dön-

meye hazırdı. Annetta'ya her zaman kur yapmanın gerekli olduğunu hatırlaması için çaba göstermesi gerekmedi. Kıza âşıktı, hiç değilse o akşam âşıktı, hatta onu ilk kez dudaklarından öpmeye cesaret ettiği günden beri böylesine sevmemişti. Bir kez daha, arzuyu kamçılayan bütün o titreşimlere kapılmıştı. Her zamankinden daha güzel konuştu, sanki daha önce de cüretkâr aşk ilanlarında bulunmamışcasına, aşkına değinmeyi denedi. Yeni baştan yepyeni bir şeyin verdiği taptaze izlenime boğuldu, Annetta ise dinliyor, gülümsüyordu. Hiç böylesine uysal görünmemişti gözüne. Başka seferler ona sarılmasına izin vermişti, ama o izni verirken, hep direnmeyi beceremememenin sıkıntısını yaşadığını belli etmişti, oysa şimdi kendinden istenileni anında fazlasıyla sunuyordu.

Doğaldır ki Alfonso, Francesca'yla çabucak hemen barıştı, Annetta'nın aşağılamasının hemen ardından duyduğu tepkiye yeniden kavuştu. Ruhunda fırtınalar estiği zamanlar yaptığı üzere kendi kendine konuşuyor, Annetta'nın usta ellerinde dilediği biçimi verebileceği yumuşacık bir balmumu parçasına dönmesinden mutlu olduğunu söylüyordu. Bunu düşünürken de o balmumu parçası elindeymiş gibi parmaklarını oynatıyordu.

Demek ki Annetta'ya üstünlük havasından, daha ileri bir açıksözlülükten başka şey kalmamıştı, o da kimi zaman hâlâ buyurgan çınlayabiliyordu. Aslında o üstünlük de kalmış değildi, başkalarının yanındayken davranışının farkı daha belirginleşmişti; en büyük özeni herkesten fazla ona yöneltiyordu. Hatta roman konusunda hâlâ çıkan tartışmaları bile, hiç de umurunda olmadığı halde, hep Alfonso kazanıyordu.

O değişikliklerden ötürü büyük umutlar besleyip besleyemeyeceğini bilemiyordu, ancak ilişkilerini yeniden, ama bu kez Annetta'nın açık seçik izniyle önceki durumuna getirme umudunu öyle pek de büyük bir umut

saymıyordu. Er geç atılması gereken ve elde ettiği sonuçları tam bir güvenle tanımasını sağlayacak olan o adımı bugünden yarına erteliyordu, ancak aradan sekiz gün geçmişken artık o adımı atmayı düşünmez olmuştu, çünkü o durumda kendini pek rahat hissediyordu. Aşk sözcükleri işitmeyi ummuştu, ama şimdi onları istemek beceriksizlik olurdu. Bu tıpkı geri adım atmak gibi olacaktı.

Saatler saati yan yana, tek sevda sözü etmeksizin oturmuşlardı ve hep her ikisinin de seslerinde, davranışlarında öylesine bir tatlılık vardı ki, sevda sözlerini söyler gibiydiler. Annetta da başladığı cümleleri yarıda bırakıyordu, çünkü tamamlamak umurunda değildi, delikanlı ise onları işitmeye meraklı değildi, çünkü aslında genç kızın ona söyleyecek hiçbir şeyi olmadığını anlıyordu. Sonunda Annetta da onun nice kez düştüğü ruh haline düşmüştü işte. Âşıktı ya da hiç değilse arzuluyordu.

Francesca sık sık, danışman olarak işe karıştığından beri daha da sık olarak, onların oturumlarına katılıyor ve iki sevgilinin durdukları yerden kıpırdamamalarının önemli nedenlerinden birini oluşturuyordu.

Mutluluğu içinde, Alfonso o mutluluğu borçlu olduğunu düşündüğü kişiye minnetini göstermek istedi. Öğüdün kendisine hangi biçimde verilmiş olduğunu unuttu, borcunu yerine getirdiği zamanlara özgü açık sözlülüğüyle, Francesca'nın elini sıktı:

"Teşekkür ederim, teşekkür ederim."

Francesca sinirlenerek, "Neye teşekkür ediyorsunuz ki?" diye sordu. Ardından, delikanlı o teşekkürle onun kendisine kabullenmeyi istemediği bir suç ortaklığı yüklendiğini görerek sinirlendiğini düşünüp ürkerek geri çekilirken, kızın ağzından şu öfkeli sözler döküldü:

"Baş başa vermiş, kumrular gibi dem çekiyorsanız bunda benim suçum yok ya."

Her zaman olduğu gibi, delikanlının tutumundan

yine hoşnutsuzdu, öyle ya, verdiği öğüdü hiç anlayamamışa benziyordu. Alfonso kızdı, çünkü o anda kendini hiç de Annetta'ya tuzak kurmaya yatkın hissetmiyordu. İçinden, o durumda öylesine memnun mutluyken, eğer Francesca'ya beğendirmek için tutumunu değiştirmeye kalkacağını sanıyorsa aldandığını söylüyordu. Böyle önemli bir konuda kendi fikri olsun istiyordu.

Kendi fikri mi? Daha sonraları, işlerin gelişmesinin kendi iradesinin sonucu olduğunu ileri sürmeye cesaret edemeyecekti.

Olay şuydu: Annetta'yı yola getirmek üzere gösterdiği hesaplı soğukluk kendisine de zarar vermişti. Her buluşmalarında tekrarladığı, ama asla yerine getiremediği niyetleri duyularını sarsmıştı. İlkin genç kızdan bir okşayış ya da öpücük çalma girişimi sırasında, zihni belli bir hedefe doğru kilitlenip kalmıştı ve o hedefe ulaştığında, ne denli sınırlı olursa olsun, duyuları kendi amaçladıkları doyuma ulaştığından yatışıyordu. Şimdiyse her türlü girişimden, her türlü doyumdan yoksun kalmıştı ve o durgunlukta, hiç tatmin olmayan, hiç yatışmayan arzularını kafasında evirip çeviriyor, büsbütün şiddetlendiriyordu. Ama arzularının şiddetlenmesinin doğal olarak başka nedenleri de vardı. Şimdi Annetta'nın da aynı arzuları paylaştığına inanıyordu ve o karşılıklı arzuların buluşması için kendi iradesinin, kendi cüretinin yeterli olacağını düşündüğünde kanı kaynıyordu. Öylesi bir mutluluğun el altında olduğu fikri başını döndürüyordu. Düşleri gitgide gerçeğin görünümünü almaktaydı. Annetta'nın sesinin onunla sevişeceği andaki tınısını, o andaki bakışını biliyordu ya da bildiğini sanıyordu. Bir akşam yabanıl bir hareketle onu kendine çekti. Genç kız bir korku çığlığıyla kollarından sıyrıldı. O ani korku niyeydi peki? Onun ne istediğini kendisinden bile önce biliyor muydu yoksa?

Francesca yanlarındayken, Alfonso'nun çenesi açılı-

yordu, asla sevmemiş ya da nefret etmemiş olduğu şeylerden dem vuruyordu. Annetta'nın onun sesinin tınısını izlediğini anlıyordu ve genç kız olanca canlılığıyla, hani Macario'nun onun yetisini aştığını sandığı canlılıkla, onu duyumsuyor, onunla birlikte yaşıyordu. Hatırladığı işte o duyumsayıştı, yoksa kendi sözleri, kendi anlattıkları değil.

Buna karşın, her ne kadar sonunda kendisini günlerce süregiden bir düşte yaşatmış olan o çılgınca coşkuya uyduysa da, ne istediğini bilen birinin soğuk hesapçılığını da elden bırakmadı.

Francesca'nın gitmesini sabırsızlıkla beklemişti, ama kütüphaneden çıkması yeterli olmazdı, evden çıkıp gitmesi gerekirdi. Kendisini rahatsız edebilecek tek kişi oydu, bundan iyice emin olmak istiyordu. Birkaç akşam kendini dizginlemiş, sabırsızlıktan içi içini yiyerek, sık sık dışarıya çıkan ama hemen geri dönen Francesca'nın her hareketini gözlemişti. Her şeyi kotaran oydu, daha sonraları böyle düşünecekti. Genç adam onun tembihlediği gibi soğuk davranamıyor diye, kız onu sürekli varlığıyla belli sınırlar içine hapsetmiş, böylece dayattığı tutum da onu kendi istediği yere sürüklemeye yetmişti.

Beklenmedik fırsat bir akşam çıkıverdi. O gün görüşmemeyi kararlaştırmışlardı, ama uzun bir savaşımdan sonra, Alfonso o evden uzak kalmaya dayanamadı. İki kadın eğer hava güzel olursa sokağa çıkmak istediklerini söylemişlerdi ve hava birkaç saattir bulutlanmıştı; yani gezintiden vazgeçmiş olabilirlerdi.

Merdivenlerde Francesca'ya rastladı, yalnız başına çıkıyordu. Kız onu her zamankinden de büyük bir nezaketle selamladı ve bir konu üzerinde durmak lütfunda bulunduğu zamanlardaki gibi, gözlerini onun gözlerine dikti ve kendisini gördüğüne şaşırdığını belirterek, açıkça, acaba dün akşam, onları baş başa bıraktığında Annetta ona gelmesini mi söyledi, diye sordu. Bu beklenmedik

soruşturma karşısında Alfonso'nun eli ayağına dolaştı, Annetta ile o gün görüşmeyi kararlaştırıp kararlaştırmadıklarını hatırlamıyormuş gibi yapmaktan başka çare bulamadı. Böylelikle, Annetta'nın, Francesca'dan gizli olarak ona bir randevu vermiş olduğu izlenimini yarattı.

Francesca, "Annetta sizi kütüphanede bekliyor," dedi aradığı yanıtı bulmuştu ya, sesi daha bir kuru çıkmıştı, merdivenleri birkaç basamak daha indi. "Yarım saate kadar dönerim," diye ekledi.

Yukarıya çıkarken Alfonso'nun bacakları titriyordu. Kafasına koyduğu şeyi yarım saate sığdıracak gücü bulabilecek miydi? Girişimin kendisindense, bu kadar dar bir zamana sıkıştırma zorunluluğundan ötürü huzursuzdu.

"Sonunda bir sefer olsun yalnız kalabildik!" dedi ve içeriye adım atar atmaz onu kendine çekti, ama yumuşaklıkla, sanki selamlamak, elini sıkmak istercesine.

Genç kız başını onun göğsüne yasladı, o duruşunun verdiği tatlılıkla, ama ciddiyetle, doğal olamayacak kadar kesin ve sakin bir sesle payladı:

"Geçenlerde de yalnız kalmıştık pekâlâ."

Alfonso, "Bağışlayın beni!" diye kekeledi. Daha fazla heyecana kapılmak istemiyor, kızın gözlerine öpücükler konduruyordu, Annetta'nın o teslimiyetinin onu nerelere kadar vardıracağını hesaplamaktaydı.

Kütüphaneyi yalnızca masanın üstündeki gaz lambası aydınlatıyordu, ışık abajurun altından aşağıya vuruyor, yeşil masada upuzun bir leke yaptıktan sonra döşemeye doğru yayılıp gidiyordu. O odanın katı sadeliğinde, süssüz siyah dolapların, geniş sırtlarında yaldızlı harfler olan kitapların ağırbaşlılığı önünde sevişmek hoş olurdu. Alfonso'nun arzularını büsbütün kamçılayan bir çelişkiydi bu. Bir köşede dizili duran gelişigüzel ciltlenmiş birkaç kalın kitap, belki de gazete ciltleri çevreye sert bir tutkal kokusu yayıyordu.

Annetta'yı bırakmış, elinden tutarak ışıktan uzaklaştırmıştı. Onu öylesine dingin gören kız hiç kuşkulanmadan *ottoman*'ın üstüne, yanı başına oturdu. O aynı yerde, böyle yan yana, hatta birbirlerine sarılmış olarak daha önce de oturmuşlardı. Delikanlı acaba o arkalıksız tarafa mı oturdu, diye kaygılandı. Ama orada da çekingenliğini üstünden atamıyordu. Genç kıza sarılıp arkaya doğru bastırdı. Acaba nasıl karşı koyar, diye durumu incelemeye çalışıyordu, çekinse de açık seçik bir soru sormaktı niyeti; Annetta tepki göstermezse, af dilemek için o soruyu öne sürebilecekti. Korkaklığından, "Olur mu?.." diye sordu, ama öylesine cılız bir sesle fısıldamıştı ki, kızın duyup duymadığından emin değildi. Ve o sözcük Annetta'yı düştüğü tehlikeye karşı uyarmaya yetmedi. Genç kız yalvardı, tehdit etti, ama sesi yumuşaktı, kendini savundu da, ama hafifçe onun göğsüne dayadığı elleri hiçbir şeyi engellemiyordu. Ancak Alfonso hiç direnme beklemiyordu, o direniş ne denli cılız da olsa onu sinirlendirdi. Kızı kabaca zorladı, aceleci, hayvansı davrandı, hiç değilse görünürde emanete hıyanet, hırsızlık oldu yaptığı.

Kendine geldiğinde, sanki uzun bir süre uzaklaşmış gibi olduğu o odayı dolduran yoğun tutkal kokusunu yeniden duydu. İlk sözcükler Annetta'nın ağzından döküldü: "Aman Tanrım, ne yaptık biz?" Şaşırmış, umutsuzlanmıştı. Çevresindeki eşyalara sanki onu bir düş olmasını umduğu şeyden ayıltmalarını beklermiş gibi bakıyordu. Düzeltmeye çalıştığı giysisinin dağınıklığı ayık olduğunu kanıtladı. Yine de saygınlığını korumaya çabalayarak ayağa kalktı; olanca gücünü toparlamaya uğraşıyordu, ama değil bir çare, kendine uygun görünecek bir davranış bile bulamıyordu. Kendine hâkim oldu, hiç ses çıkarmadan gözyaşlarını silerek delikanlıdan uzaklaştı ve masaya doğru gitti.

Alfonso onu teselli etmenin görevi olduğunu anladı. Genç kıza yaklaşıp alnından öptü. Bunu görev, diye yapmıştı, başka bir şey aklına gelmiyordu. Ne söyleyebilirdi ki?

Annetta ona engel olmuyordu, ama yeniden üzüntüye kapıldı, bir kez daha ağladı, umutsuz sözlerini bir kez daha yineledi. Delikanlıya bir tek sitem sözcüğü etmedi, bu da, koşullar göz önüne alınırsa, hayli soğukkanlı davrandığını gösteriyordu. Ona sitem edecek bir şey yoktu ortada, zira erkek nice zamandır tasarladığı şeyi gerçekleştirmişti, kendisi de onun amacının ne olduğunu pekâlâ biliyordu.

En sonunda Alfonso konuşabildi. Kıza onu sevdiğini söyledi. O öpücük uğruna hayatını vermeye hazırdı, dolayısıyla yaptığından pişman olamazdı.

Annetta onun kollarından kaçmaksızın bağırdı.

"Öyle, ama bir daha görüşmeyeceğiz, bir daha asla!"

İşte o zaman, bir an için Alfonso'nun kafası karışıverdi. Attıkları adımın geri dönüşü olmadığını anlamıyordu ve kararlı bir tutumla silinebilirmiş gibi geliyordu.

Alfonso safça, "Siz nasıl isterseniz!" diye bağırdı.

Ağlayıp duran bu kızın karşısında kendini kötü hissediyordu, onu üzmekten çekinmese derhal çekip gider, hatta kimbilir, bir daha dönmeyeceğine de söz verirdi. Kendisini öylesine yatışmış, daha on dakika önce o kadar tehlikeli bir işe sürüklemiş olan arzudan öylesine uzak hissettiğine şaşıyordu.

Francesca çıkageldi ve olup biteni derhal anladı, çünkü Annetta gizleyecek halde değildi, zaten gizlemeye çalışmaya da tenezzül etmedi. Ağlamaktan kıpkırmızı kesilmiş gözlerini, inatla boşluğa dikmişti; kendisini derin derin düşünmeye zorluyordu. Francesca da kendi açısından hiçbir şey sormadı, yalanlara yol açmadı. Alfonso ne yapacağını bilmediğinden gitmek üzere kalktı. Francesca onu elini sıkarak, dostça, aynı zamanda saygıyla başını

eğerek uğurladı. "Saygılarımı sunarım!" der gibiydi.

Birden kararlı bir biçimde peşinden koşan Annetta merdiven sahanlığında Alfonso'yu durdurdu.

"Gelin buraya, gelin," dedi sertçe, "diyeceklerim var."

Kuşkusuz, sesinin tonu o sözcüklerle onu bir aşk gecesine davet edecek olmadığını belirtiyordu ve delikanlı o âna değin öyle bir niyet beslememiş olduğunu anladı. Zifiri karanlıkta, odanın ortasında hareketsiz, gürültü etmemek için oturacak cesareti bile bulamadan, en acayip düşünceler kafasına üşüştü. İşte şimdi iyi bir eğlence başlıyordu, pişmanlığa kapılmış bir kızın sahneleri; hepsine gönül rızasıyla katlanmaya hazırlandı. Annetta'nın ona yapabileceği bütün sitemleri hak ettiğini biliyordu.

Oysa kız ona yaklaştı, artık gözlerinde döktüğü yaşların izi kalmamıştı. İşaret parmağını dudaklarına bastırarak kapıda durmuştu, koridorda bir kıpırtı var mı diye kulak kabartıyordu, oyun olsun diye birinden saklanan bir çocuk gibi gülümsüyordu, onu öyle görmek Alfonso'nun tüm korkularını dağıtmaya yetti. Anlamıştı, kız bir kez daha duyularına yenik düşmüştü.

Alfonso'nun kollarında uysal ve tutkulu bir sevgili gibi davranmıştı. Az önce söylediği sert sözlerden ötürü özür diledi.

"Gerçekten öyle düşünüyordum, ama saçma bir düşünce olduğunu kabul ediyorum."

Fikirlerinin hangi düzeni izlediği belli olmaksızın, kendi yaşamını tanımladı. Yaşam Alfonso'nun onu öperek sunduğu şeymiş; gerisi beş para etmezmiş. Daha sonraları delikanlı onun, öpücüğü uğruna her şeyi açıkça feda etmek istemiş olduğunu düşündü. Minnetini göstermek için kızı öptü, ama onun kendisini fazla küçümsediğini düşünüyordu, öyle ya, bedenini ona teslim etmekle bütün mutluluk hakkını kaybettiğini sanıyordu. Annetta gece boyunca o düşüncesini birkaç kez, biçimi-

ni değiştirerek ilan etti: "Kuzenim Macario'yla o mantık kumkumasıyla zengindir diye evlenmek, ha!"

Birilerinin herhalde beslemiş olduğu o isteğe gülüp geçti.

Eğer Alfonso'nun bir mutluluğu vardıysa, bir korkunun gölgesi onun üstüne düşüyordu. Bir saat içinde duygularını ve görüşlerini öylesine değiştirivermiş olan bu kadın, deli miydi yoksa? Kendisi her zamanki gibi mantık yürütüyordu, sakindi, kısa sürelerle duyularına kapılıyor, ardından doyuma ulaşıveriyordu ve coşkunun başka insanlarda hep aynı şiddetle sürmesine akıl erdiremiyordu.

Yalnız bir kerecik, pek hızlı bir geçişle, Annetta bir saat öncekine benzer üzüntü, hatta umutsuzluk sözleri etti. Rastlantı sonucu, Maller'lerin kısa süre önce kabul edildiği soylu bir aileye değinmişti. Bu sadece bir an sürdü, ardından unutmak ve unutturmak için her türlü çabayı gösterdi.

Pencerenin pembe perdesi sabahın ilk ışığıyla görünür olmuştu, dışardan gelen aydınlık pek cılız da olsa, yanar bıraktıkları mumun ışığını solduruyordu.

Annetta ona sokularak, "Sabah oldu!" diye ünledi.

Alfonso ikiyüzlülükle aynı sözcüğü tekrarladı.

Üst kattan çıplak ayakla atılan adımlar işitildi.

Annetta, "Zavallıcık!" diye mırıldandı, "onu çok üzdüm ben."

Alfonso, tedirgin, "Francesca mı bu?" diye sordu.

Annetta gülümseyerek, "Evet!" dedi, "ama hâlâ her şeyi tamir edebiliriz."

Yapmaya niyetlendiği hayırlı işi ona borçlu olduğunu anlatmak üzere sevgilisine sarıldı.

Alfonso'nun ilgi gösterecek kadar zamanı vardı, Annetta da anlattı: Francesca, Maller'in metresi olmuştu ve adam onunla evlenmeye niyetli olduğunu açıklamıştı. "Ben Francesca'nın suratına güldüm, engellemek için

elimden geleni ardıma koymadım... elbette... annemin anısına saygısızlık gibi geldi." Babası kızıyla o konuda tek söz etmemenin yolunu bulmuştu. Ancak Annetta Francesca'ya evlerinden çekip gitmesini söylediğinde, Maller açıkça karşı koymuştu. Baba-kızın ilişkileri bir süre soğuklaşmış, ancak Francesca, Annetta'ya Maller ile aralarında artık hiçbir bağ kalmadığına yemin ettiğinde düzelmişti. O geceye değin, Annetta buna inanmıştı. "Bahse girerim ki beni aldatıyorlardır." Yüksek sesle ve büyük bir dinginlikle konuşmuştu. "Demek ki ortada aşk olduğunda, aldatma aldatma olmaktan çıkıyor."

Sabahın dördünde kız kalkıp onu evin kapısına değin geçirdi.

Karanlık holde bir kez kollarını boynuna sardı, güpegündüz buluşuncaya kadar görüşmeyeceklerini söyledi. Bu da en kısa zamanda olmalıydı. Gülmeye başladı, hiç saklamadığı bir şehvetle ekledi:

"Birlikte geçirecek çok günümüz, çok gecemiz olacak."

Alfonso dışardan onun anahtarı deliğinde çevirebilmek için yaptığı çabaları izledi; sonra terliklerini merdivenlerde ağır ağır, zorlukla sürüyüşüne kulak verdi.

Duygulanarak, "Hoşça kal!" diye seslendi.

Annetta alçak sesle, "Hoşça kal, hoşça kal!" diye yanıtladı.

O vedaya da elinden gelen tüm sevgiyi katmıştı, Alfonso genç kızın eliyle öpücükler yolladığını hayal etti.

Acele adımlarla evine yönelirken arkasından çağrıldığını işitti. Başını çevirdi. Beyaz bir hayal Annetta'nın odasının penceresinden beyaz bir mendil sallıyordu. O da şapkasını çıkarıp sallayarak yanıtladı. Aklına gelen hareket oydu, ama yüreğinde ona uygun düşen duygu eksikti. Annetta'yı pencerede gördüğünde, âşıkların böyle yaptıklarını hatırlamıştı.

Ardından kendini başına konan talih kuşunun düşünüp mutlu duymayı diledi, alçak sesle bir şarkı tutturdu, ama morumsu gökyüzünde görünmez bir güneşin ancak aydınlattığı boş sokaklarda şarkısı neşeyle çınlamadı. Yüreğinin derinlerindeki bir rahatsızlık duygusuyla sustu. Bunu, Annetta ile ilişkisinin geleceği hakkındaki kuşkularıyla açıklamak istedi; o geceden sonra da onlardan sıyrılmış değildi. Ama işte Annetta onun olmuştu ya! Bu başlı başına çok büyük bir şey değil miydi, kendini dünyanın en mutlu erkeği duyması gerekmez miydi? Annetta'yı çok uzun süre arzulamıştı, sevmişti onu. O mutluluğun tadını çıkarmasını engelleyen şey uykusuzluk ve yorgunluktu, Lanucci'lerin evine giden yokuşu tırmanırken, kendi kendini inandırıyordu: Ertesi gün yeniden aşka uyanacaktı, Annetta'yı yeniden görmek için çırpınacaktı.

Yatağına girdi, başını yastığa koyar koymaz uyuyakaldı.

XV

Gel gelelim uyandığında kendini yine aynı garip rahatsızlık hissinin içinde buldu. Bir gece öncesinin tüm olaylarını zihninde yeniden yaşarken sıkıntısı artıyordu. O ilk hırsızlama sarılışından, kendini yapmacığa zorlayarak karşılık verdiği son vedaya değin, her şeyden hoşnutsuzdu, numara yapmak kolay da olsa, çaba gerektirmişti. O duygusundan elbette çıkarması gereken sonucu kabullenmeyi istemedi. Annetta'ya sahip olmanın sonsuz mutluluğu içinde kendi kendine hoşuna gitmeyen şeyin, onu elde etme biçimi olduğunu tekrarlıyordu. Annetta'nın onu sevdiğini sanmıyordu; genç kız geri dönülemeyecek bir olayın sonuçlarına boyun eğmişti, o kadar.

Bir süre önce Macario onu savaşma, kurbanını yakalama yeteneğinden yoksun gördüğünü söylemişti, o eleştiriyi bir övgü gibi düşünerek böbürlenmişti. Şimdi ise Macario'nun onun hakkında yanıldığını bizzat kendisi kanıtlamış oluyordu.

Gün boyu içeriye ancak o saatte süzülebilen tek güneş ışınıyla gülümseyen neşeli odacığını da bambaşka gözlerle görüyordu. Oysa orada pekâlâ güzel saatler de geçirdiği olmuştu! Garip bir mutluluktu bu, başkalarında kendinde bulunmayan birtakım zayıflıklar keşfetmenin verdiği sürekli bir gurur tatminiydi; diğer bütün insanla-

rın para ve paye uğruna didinip durduklarını, kendisinin kılının kıpırdamadığını görüyordu, beyninde dehanın, yüreğinde insanoğullarının genellikle duyduklarından daha yüce bir sevginin filizlendiğini duyumsamanın doyumuydu. Başkalarının zayıflıklarını anlıyordu, acıyordu onlara ve kendi üstünlüğünün içinde büsbütün kibirleniyordu. Kütüphaneye ya da yoksul odacığına bir girdi mi, o savaşımın tümüyle dışına çıkıyordu; kimsecikler mutluluğunu elinden almaya kalkışmıyordu, kendi de kimseden bir şey istemiyordu. Oysa şimdi küçümsediği o savaşçılar onu aralarına çekmişlerdi, kendisi de hiç direnmeksizin onların emellerini benimsemiş, onların silahlarını kuşanmıştı.

İçindeki sıkıntıyı yenmek istiyordu, kendi bağlamayı istediği nedenlere bağlanması tümüyle mantıkdışıydı. Bir yandan giyinirken, eğer hemcinslerinden biri bilse haline gülerdi, diye düşünüyordu. Savaşıma girmişti, çünkü hepten dışına çıkmasına asla izin çıkmamıştı, istediği azıcık mutluluk da tümüyle verilmemişti. Haydi canım! O arada kendisine özgürlük sağlayan bir zafer kazanmıştı! Eğer Annetta'ya olan aşkı olması gerektiği gibi değilse –böylece ayraç içinde itiraf ediyordu– yine de hayatı o evlilikle yeni başlıyor sayılırdı ve kendisi de en yüce mutluluğu hissetmeliydi.

Signora Lanucci onu suratı asık görünce kaygılandı, gece geç döndüğünü bildiğinden, acaba geceyi kumar masasında geçirip kayıplı mı kalkmış diye sordu. Alfonso güldü! Kumar oynadığı gerçekti; ama masadan kazançlı kalkmıştı.

Sabah saatleri boyunca, ağır ağır çalışıp, bir adı ya da bir sayıyı yazarken durup hayallere dalarken, aklına tuhaf bir şey geldi: Kimbilir, belki de o anda Annetta'nın aşkı tükenivermişti, kendisi de bir daha ondan söz edildiğini duymayacaktı. Pek, hem de pek olasıydı, çünkü öylesine çabucak, durumun gereği ve çaresizlik sonucu

doğuveren bir aşk, doğduğu gibi aynı hızla ölebilirdi de. Böyle bir şey olmasından hiç mi hiç ürkmedi! Birisi çıkıp da öyle bir şey olduğunu bildirseydi, tabii ki memnun olmazdı, ama şaşkınlık da ya da acı da duymazdı. Kaldırabileceğinden çok daha ağır olan kuşkularından kurtulmuş olurdu. Biliyordu ki o durumda Annetta değil sevgilisi, artık arkadaşı bile olmazdı, kendisi de salt o ilişkisi sayesinde ayrıldığı memur güruhunun içine yeniden düşerdi. Ama aslında her şeyden çok istediği şey huzuruna ve dinginliğine yeniden kavuşmaktı.

Evde onu bir mektup bekliyordu. Annetta'dandı; el yazısını hemen tanıdı, birlikte roman üzerinde çalıştıklarında gördüğü yuvarlacık, minimini harflerdi. Derhal açtı. Belki de o mektupta onu içinde bulunduğu cendereden kurtaracak sözler vardı. Onlar da olabilirdi, yeni cilveler de, ya da ondan kurtulmak için bulunmuş bahaneler de.

Aldanıyordu! Mektupta hiçbir yapmacık yoktu.

Kendisinin henüz bilmediği bir şeyi açıklamak için yazılmıştı, her şeyden önce onu anlatıyordu, kuşkuları giderecek ya da karşı çıkmasını engelleyecek birkaç ufak tefek gözlemi sırasıyla belirtiyordu. Annetta ilkin birkaç sade, ama sıcak sözcükle, ikisinin artık bir tek kişi oluşturduklarını, emellerinin ve çıkarlarının aynı olduğunu yazmıştı, o nedenle ona tüm varlığıyla güvenmesini bekliyormuş. O yüzden gereğinde ona daha ayrıntılı haberler vermeksizin girişimlerde bulunabilirmiş, o haberlerin sevgilisinin hoşuna gitmeyebileceğini anlıyormuş. Ama şimdi yardımına gereksinimi varmış. Hemen babasına gidip her şeyi anlatmak istiyormuş. Çirkin bir sahne bekliyormuş onu, şaşılacak yanı da yokmuş, yaşlı Maller'in acısı da büyük olacakmış, çünkü kızı için –Annetta hemen, yanlış olarak diye belirtiyordu– bambaşka bir gelecek düşlemişmiş. Kendisi onu fikrinden hemencecik caydırmayı umamazmış, o yüzden Alfonso, eminim kısa

süreyle, diye belirtiyordu, kötü, hatta pek kaba bir davranışla karşılaşabilirmiş. Kendisi de onu sevdiği için, ona yöneltilecek en hafif sitemden bile rahatsız olabilirmiş, o yüzden ve aynı zamanda Maller'in onurunu korumak için, bir süre kentten uzaklaşmasını öneriyormuş. Babasına zaten Francesca'nın onu bir görevle köye yollamayı istediğini söylemiş, Maller de ona bu izni verdireceğini vaat etmiş. Genç kız onu kabul etmesini rica ediyordu.

Mektup burada sona eriyor, derken eklediği bir notla yeniden başlıyordu, ardından tıklım tıklım dolu iki sayfa geliyordu. Annetta onu bir daha yeniden görmek istiyormuş, yola çıkmadan bir kez daha, aynı günün akşamında Kent Kütüphanesi'nin yanında, ona daha önce de birkaç kez rastlamış olduğu Necker'lerin villasının yanındaki yokuşa gelmesini rica ediyordu. Evine gelmesini istemiyormuş, çünkü söz kesilmeden önce onunla bir daha baş başa kalmayı arzu etmiyormuş. Lütfen ona gücenmesinmiş. İlk kez, nice çekinceden, nice korkudan ötürü kendine hâkim olması gerekirken, kendi zayıflığını keşfetmişmiş; biliyormuş ki, ikinci bir kez, hem de artık o çekinceler ortadan kalkmışken, bir kez daha teslim olacağını biliyormuş.

Mektup Annetta'nın kendini vermenin nedenini açıklamayı ve özür göstermeyi amaçladığı bir cümleyle bu kez gerçekten son buluyordu: "Biliyor musun sevgilim, beni öylesine kolayca teslim olmaya sürükleyen şey aşktı, yoksa senin, doğrusunu söylemek gerekirse çok büyük olan cesaretin değildi. Ben seni nice zamandır seviyordum, sen de bunu biliyordun. Kendimi senin okşayışlarına bıraktığımda ben de bir o kadar suçluydum. Senin arzularına hep boyun eğdim, ama senin istediğin hep aynı şey değildi."

Baştan sona büyük bir sevgiyle kaleme alınmış olan o mektup Alfonso'yu duygulandırdı, ama Annetta'nın umabileceğinden bambaşka bir biçimde. O kadere boyun eğ-

miş değil de sevinçli görünme çabası, olan olmuş olmasaydı, bir kez daha, tümüyle bilinçli olarak aynı adımı yeniden atmaya hazır olduğuna inandırmaya çalışması delikanlının gözünde boşunaydı. Hayır, Annetta düşmüştü bir kez ve düşerken en zarif, en saygın konumu araştıran, kafasını yere vurmamak için kollarını uzatmayı unutmuş olan biri gibi davranmaktaydı. Boynunun üzerinde hep gururla taşıdığı o kafacığı fena halde yere çarpmıştı ve Annetta artık onu bir daha yukarı kaldırmaktan vaz geçiyordu. Alfonso'ya öyle geldi ki, o mektupta, şehvetin bittiği noktada, durumun gereğinin gösterdiği ağırbaşlı tutum başlıyordu.

Nice zamandır aklına koyduğu amaca ulaşmışken neden mutluluk yerine tedirginlik ve üzüntü duyduğunu şimdi ve ancak şimdi anlıyordu. Serveti böyle elde etmeyi istememişti, Annetta'dan gelmesine razı olmuş olsa bile. Aynı amaca çok farklı bir yoldan ulaşmayı ummuş olduğunu hatırlıyordu. Annetta huzurlu ve dingince onu sevdiğini söylemeli ve yazgısını teslim edecek onunkinden daha iyi el bulamayacağını açıkça bildirmeliydi! Düşünün gerçekleşmesi olanağının bulunmadığını çok zaman önce kabullenmişti ve daha ileri gittiyse şehvete kapıldığındandı, başka bir amaçla değil. İkisinden en suçlu olan Annetta idi, çünkü Alfonso'nun kendisi için bulduğu özürler genç kız için geçerli olamazdı. Annetta şehvetine kapılarak ve kibirle hareket etmişti, hem de başından sonuna değin. Genç adam hep o aşkı sözlerle ve davranışlarla inceltmeye çabalamıştı, oysa Annetta onun aşkına hoşgörüyle bakmış, ama paylaştığını göstermemişti. Alfonso böylelikle Annetta'nınkine benzer bir duyguyla baş başa kalmıştı: arzunun tükenmesiyle tükeniveren bir duyguyla.

Yine de başka her türlü kuşkudan öte, Annetta'ya duyduğu acıma onu tedirgin ediyordu. Genç kız doğrudan doğruya canevinden vurulmuştu, kibrinden ve er geç o yüzden büyük acılar çekecekti.

Bankada kendisini hiç o günkü kadar mutsuz hissettiği olmamıştı, yine de mektubu aldıktan sonra hızla ve iyi çalıştı, sanki yaptığı kötülükle Signor Maller'e verdiği zararı ödemek ister gibiydi. Onunla koridorda karşılaştı ve üzerinde iyi bir etki bırakmak için eğilip iki kat oldu. Öğleden sonra ansızın Santo gelip Signor Maller'in onu çağırdığını bildirdi. Alfonso yerinden sıçradı. Maller'in onunla konuşma gereğini duyması enderdi, giderken Annetta'nın vaktinden önce durumu açtığını, onu babasının öfkesi karşısında hazırlıksız bıraktığını düşündü. Oysa büro işleriyle ilgili bir sorundu. Öylesine eli ayağına dolaşır haldeydi ki, Signor Maller ona bir garip baktı, edebiyatın onunla uğraşanları rahatlatmaya yarayan bir iş olmadığını düşünmüş olmalıydı.

Bunu izleyen hayallerine işte o korku yol açtı. Signor Maller'in kendisini çağırttığını hayal ediyordu, kızının onursuzluğundan çok, onunla evermek zorunda kaldığına üzülüyor olacaktı. Onu azarlayarak, aşağılayarak karşılayacaktı; delikanlı, işler o yönde gelişmiş olsa bile, ille de Signor Maller'in düşündüğü sonucu vermesi gerekmeyeceğini, eğer kendisinden istenilen oysa Annetta'nın hayatından çekilip o sırrı mezarına kadar taşıyacağını belirttiğinde de yatışmayacaktı. Ah! Signor Maller onu bağışlanamaz bir suç işlemiş sayacaktı, öfkesini yatıştırmak için yapabileceği bir şey de yoktu.Ve her ne kadar kendi koşullarını dayatmak –zorla koparılmış izinleri reddetmeyi– istiyor olsa da özgür değildi. Yazgısını teslim etmiş bulunduğu kişilerin iradesine uymak zorundaydı.

Gün boyunca yüreğini birilerine açmak isteğiyle yanıp tutuştu. Düşünceleriyle baş başa kalmamak için günün yarısını Ballina'nın odasında geçirdi ve ona açılmamak için kendini zorla tuttu. Gözleri hayallerle körleşmiş olmayan birinin fikrini almaya gereksinimi vardı, Ballina'nın da öyle biri olduğunu sık sık duymuştu. Kim-

bilir, belki de sıradan insanlar bambaşka biçimde düşünebilirlerdi, bir dost sözü, kendine uymayan bir şeyden ötürü zafer çanlarını çalmasına yol açamasa da, vicdanını rahatlatabilirdi.

Yine de Ballina'nın yanında çenesini tutmayı başardı. White ertesi günü bankadan ayrılacaktı, adları söylemeden ve her türlü somut ayrıntıyı eleyerek ona içini açtı. Dedi ki, tanıdığı bir delikanlı kendisinden çok daha varlıklı bir kıza kur yapmıştı, kız aslında onunla ilgili değildi, ama bir zayıf anında ona kendini teslim etmişti ve şimdi durumun gereği olarak fikrini değiştirmişti. Delikanlı da olan olduktan sonra ettiği kötülükten yararlanarak, elbette ki kendisine mutluluk veremeyeceğini tahmin ettiği koşulları üstlenmekte ikircikli davranıyordu.

White ona durgun gözlerle baktı, başkalarının kaygılarıyla kafası karışmaya alışık olmayan biriydi, yanıtı şu oldu:

"Daha başka ayrıntıları bilmek gerekir. Eğer delikanlı kızı seviyorsa, kuşkusuz parlak bir durum; ama şayet sevmiyorsa, berbat bir iş."

İşte tam yaraya parmak basmıştı ve böylece, başkalarının dayatmasıyla, Alfonso daha sabahtan beri beynini kurcalayan ikilemi yanıtsız atlatamaz oldu. Evet, kızı sevmişti, ama hâlâ sevip sevmediğini bilmiyordu. O sevgisini yok edecek bir şey mi olmuştu peki? Hayır, olmamıştı, ama onu sevmiyordu işte! Kendi açısından bilmece çözümlenmişti, ama White'a bunu aktarmadı.

White, "Eğer kızı sevmiyorsa," diye sözlerini sürdürdü, "ona tavsiyem hiç önemsemeden her türlü yükümlülükten uzak kalmasıdır, çünkü hiçbir zaman, hiçbir koşulda temenni edilmeyecek bir durumdur. Pek inanılacak gibi değilse de, bu dünyada para ile satın alınamayacak şeyler de vardır."

Önemle ve coşarak konuşmuştu, ama Alfonso o coşkunun kendi anlattığı sorundan kaynaklanmadığını sez-

di. White dalgındı; tüm aklını Alfonso'yu yanıtlamakta yoğunlaştıramadığı belli oluyordu.

White ile vedalaşmaları çok samimi oldu. Alfonso duygulanmaya öylesine hazır biriydi ki, herhangi bir nedenle gözleri yaşarabilirdi, ama genelde hayli soğukkanlı olan arkadaşı da aynı ruh halinde görünüyordu. Alfonso' ya kendisini Doğu'nun hangi limanına atayacaklarını henüz kesin olarak bilmediğini anlattı, ama herhalde çok, çok, çok uzak bir yerdi ve bunu yinelerken sesi üzüntüyle titriyordu.

Bürodan çıktıktan sonra, randevusundan önce daha yarım saat vakti olan Alfonso ona evine kadar eşlik etti.

White'ın evini işaret ederek, "Ya eşiniz?.." diye sordu.

"O benimle gelmiyor, çünkü... istemiyor."

Kısa kesmek için Alfonso'nun ona yöneltebileceği başka bir soruya da hemen yanıt vererek konuyu değiştirdi.

"Ah! Bu kentte Paris'ten çok daha mutlu oldum, ekmeğimi kazanabilmek için buradan ayrılmak acı geliyor. Ah, lânet olası *argent*[1] yok mu!" O Fransızca sözcük lanetine daha bir içtenlik katıyordu. "Eğer beni bekleyebilirseniz hemen yine aşağıya inerim, istasyona doğru bir süre birlikte gideriz, orada vedalaşmam gereken bir aile oturuyor da."

Ama Alfonso bekleyemeyecekti, çünkü görevi olduğu üzere, belirtilen saatten biraz önce randevu yerine varması için ancak vakti vardı.

İki arkadaş el sıkıştılar, bir an bir şey söylemeden göz göze bakıştılar, White'ın düzgün yüzü çok ciddiydi, gözlüğü neredeyse gözlerine yapışık duruyordu. Sonra hızlı adımlarla birbirlerinden ayrıldılar ve Alfonso o ayrılığın olanca önemini duyumsadı. İki insan rastlantı so-

1. (Fr.) Para. (Ç.N.)

nucu birbirlerine yaklaşmış, tanışmış ve karşılıklı saygı beslemişlerdi, şimdi de bir daha görüşmemek üzere ayrılıyorlardı. Bir şeyi ya da birisini bir daha görmemek üzere terk etmek ne acıdır.

Hava kararıyordu. Alfonso'nun yüreğini derin bir hüzün sarmıştı. Şimdi geceki serüveninden ötürü, nasıl olursa olsun, çok şey yitirmiş olduğunu anlıyordu. White gidiyordu ve kendisi, sanki hayatında pek önemli bir yer tutmuş olan birisi onu terk etmişcesine üzgündü. Kendini yalnız hissediyordu. Hayatını bağlamış olduğu amacın ona ulaştıktan yirmi dört saat sonra kendisini mutlu etmediğini kabullenmişken, artık yaşamı ne olabilirdi ki?

Yine de Annetta'ya olan arzusu sönmemişti. Onu yeniden göreceği saat yaklaştıkça, onun ince endamını aklına getiriyor, kendinde ne izlenim uyandırdığını inceliyordu. Arzuydu bu, ama tiksintilerinin hiçbirinden onu kurtarmayan bir arzu, bu da ona kendi duygularını değerlendirmek için yeni bir neden gibi göründü. Şimdi kendi yaptığı ahlaksızlıktan nefret etmekle övünebilirdi, çünkü Annetta'yı arzulamakla birlikte, ki o buna sevmek diyordu, onun sevgisini kazanma biçiminden iğrenmekten geri durmuyordu. O hüznü içinde, Annetta'ya karşı coşkulu bir acıma duygusuna kapıldı, üzüntüsüne yol açan olaylarda onun kendisinden çok daha kayıpla çıktığını kabul ediyordu. İçindeki iğrenme duygusunun büyük bölümünü o coşkunun oluşturduğunu sandı.

Meydana yaklaştığında, geç kalmaktan korkarak koşmaya başladı. Annetta henüz ortalarda yoktu. Yazdığına göre okulun önünde, Tribunale tarafında olacaktı. O akşam da, dedikoduya hazır bakışlardan korkarak, durup beklemek istemedi, ufak alanı ağır adımlarla iki kez dolaştı. Bir daha dolanmaya hazırlanıyordu ki, çağrıldığını işitti.

"Signor Alfonso!"

Gelen Francesca idi, Annetta değil. Kız ona doğru

ilerledi, yüzü hafifçe kızarmıştı, her zamanki sesiyle selamladı, öylesine değişmez bir sesti ki, konuşan bir makine sanılabilirdi.

"Şu yukarıda –Necker'lerin villasını işaret etti– araba duruyor, içinde rahatça konuşabiliriz, ama yürümeyi yeğlerim. Zaten tanınmaz bir kılıktayım."

Aslında yüzünü örten kalın tüle karşın hiç de tanınmaz değildi, Alfonso siyah, yumuşak giysilerinin içinde, erkeksi adımlarla yürüyen o incecik bedeni çok uzaktan da olsa tanıyabileceğini düşündü.

"Ya Annetta?" diye sordu, düşkırıklığı göstermesi gerektiğini nihayet akıl edebilmişti.

Genç kız ufak, ama hızlı adımlarla, bir kez delikanlının soluğunun kesilmiş olduğu yokuştaki Necker Villası'na doğru yürümeye başlamıştı. Gelip geçenler birlikte yürümüyorlar sansınlar diye iki adım önden gidiyordu. Ancak Tribunale'yi geçtikten sonra durup onu bekledi ve sorusunu yanıtladı. Annetta gelememişti, bağışlamasını rica ediyordu; tam da randevu verdiği saatte, şanssız bir rastlantıyla babasının inadı tutmuş, onu yanında alıkoymuştu. Annetta'nın yazdığı notu uzattı, son dakikada aceleyle karalanmış bir çift sözcük.

Delikanlı onu hemen açmaya kalkışınca Francesca sabırsızlandı:

"Daha sonra okursunuz," dedi. Sonra, "Benim hakkımda ne düşünüyorsunuz bilmem," diye ekledi yüzü kızarmadan ve duraklamadan, "ama bu aracılık görevi bana zorla verilen bir şey; Annetta'nın iyiliği için benim artık elimden gelen en uygun şey. İstenilen sonuca en kısa zamanda ulaşılması gerekiyor."

O istenilen sonuç herhalde evlilik olmalıydı; adı açıkça ağza alınmayan, hiçbir şekilde ağza alınması gerekmeyen tek şey.

Francesca, "Annetta diyor ki," diye sözlerini sürdür-

dü, daha o başlangıçtan anlaşılıyordu, aktarmakla yükümlendirildiği iletilerin ardından kendi görüşlerini ve öğütlerini sıralayacaktı. Francesca'nın ona söyleyeceği her şeyi uzun uzadıya ölçüp biçmiş olduğu belliydi, daha sonra şaşkınlık ve kuşku gösterdiyse onun nedeni Alfonso'nun onun öngörebileceğinden çok farklı davranması oldu.

Annetta ona yalnızca zaten yazmış olduğu şeyleri tekrarlatıyordu. Alfonso'nun kötü muamele görmesini istemiyordu, döndüğünde her şeyi yoluna girmiş bulması için bir süre kentten uzaklaşmasını istiyordu. Yeni olan tek ileti kendisinin Cellani ile konuşmanın yolunu bulduğuydu, istenilen izni kendisine o verecekti.

Alfonso'nun ağzından tek söz çıkmadığını farkeden Francesca durakladı, bunu her zamanki aceleciliğiyle yorumlamıştı:

"Siz bu plandan hoşlanmadınız galiba?" Ve sakin bir memnuniyetle ekledi: "Oh, tam öngürdüğüm gibi!"

Alfonso kararsızca, "Hayır! Hoşlanmadım değil!" dedi. En büyük kaygısı Francesca'nın onun soruna gereken ilgiyi göstermediğini anlaması olasılığıydı. Üzüntülü çıkmasına çalıştığı bir sesle ekledi: "Söylediğiniz o adımları atmak Signorina Annetta için zor mu olacak peki?"

"Niçin zor olsun?"

"Olmaz olur mu! Ağır sözler işitebilir!"

Sinirlenmişti, çünkü insanı, numara yaptığında hemen anlaşılmamaktan daha fazla sinirlendirecek bir şey yoktur.

"Kendisi açısından pek büyük bir önem taşıyan bir durum söz konusu olduğunda sert sözler Annetta'ya vız gelir, oysa Signor Alfonso'ya hiç de öyle gelmiyor galiba!"

Sesi alaylı konuşmaya çok iyi elveriyordu. Kız o sitemle gerçeğe ne denli yaklaşmış olduğunu hayal etmekten çok uzaktı, ama alaycılığı yine de Alfonso'yu yaralıyordu.

"Bu işin benim açımdan ne büyük bir önem taşıdığını pek güzel tahmin edebilirsiniz, ama Signorina Annetta'yı burada benim hesabıma da savaşsın diye yalnız başına bırakmaktan hoşlanmıyorum."

Kız onu dikkatle süzdü:

"Yani gitmek istemiyor musunuz?"

"Benim istediğim hiçbir şey yok, ama bir şeyden hoşnut olup olmadığımı dile getirmeme izin var sanırım, öyle umuyorum."

Kız düşkırıklığına uğramış gibiydi.

"Demek öyle?.. Bakın, sizinle açık konuşmak istiyorum. Ben sizin uzaklaşmanız için neden göremiyorum. Annetta evin hanımıdır ve daha ağzını açar açmaz, eğer gerektiği gibi konuşursa, kimsenin bir diyeceği olmaz. Yani siz ya da Annetta hakarete uğrarsınız diye ürkmenin yeri yok." Ardından onun şaşırıp kararsızca duraladığını görünce: "Ben böylesine kısa bir süre içinde sizin güveninizi nasıl kazanırım bilemiyorum, ama kazanmaya gereksinim var. Annetta bir saçmalık yapmak üzere, ben onu engellemeye çalışıyorum. Yani bana kulak verin, öğüdüme uyun, çekip gitmeyin," dedi. Onu sevdiğini söyledi, köyünü, orada geçirdiği bir yılı, çok sevdiği annesini hep öyle sıcaklıkla anıyormuş, tüm bunları incecik, yumuşak, ama sakin ve soğuk, yapmacıktan uzak sesiyle anlattı. "Öyleyse bana güvenin, gitmeyin!" Ve konuşmayı sürdürdü. Annetta'nın ona âşık olduğunu duyduğunda üzülmemiş, çünkü söz konusu olan Alfonso'ymuş, ama eğer Annetta o şekilde bir başkasına teslim olmuş olsaymış kendisi asla teselli bulamazmış, çünkü bu kendi yaptığı bir hata yüzünden olurmuş, çünkü başladığını bildiği ilişkiyi kesmek için Maller'i işe karıştıracak cesareti bulamamış. "Hatalı davrandım, ama eğer hatamın sonucu sizin Annetta ile evlenmeniz olacaksa, pişmanlığım önemsiz kalır. Aslında hatamdan ötürü ödüllendirilmiş olurum."

Yokuşun tepesine varmışlardı. Nereye gittiklerinden çok, birbirlerine bakmakla meşguldüler. Alfonso, neredeyse içgüdüsel olarak, meydanın bir yanından öbürüne geçmek istedi, çünkü dosdoğru yürürlerse çok kalabalık bir caddeden geçmeleri gerekecekti, ama kız yolu değiştirtti:

"Araba beni şurada bekliyor!"

"İyi de neden Annetta'nın açıkça verdiği buyruğa karşı çıkmam gerekiyor?"

"Özetle, sizin de söylediğiniz gibi, yerinden bu şekilde ayrılmamak bir erkeğin görevi sayılır da ondan." Genç kız az önce hafiflik edip çürütmüş olduğu bir nedeni kabul etmekteydi. "Ayrıca akıllıca bir davranış sayılmaz."

Yani kendisinin canla başla desteklediği bir evlilik tehlikeye girmesin diye kalmasını öğütlüyordu. İkinci kez olarak ona öneride bulunuyordu, böylece, suç ortağından da öte, kışkırtıcı rolünü üstleniyordu. Alfonso buz kesildi.

"Ben asla Signorina Annetta'nın iradesine karşı çıkmayacağım. Buyrukları ya da istekleri neyse harfiyen uyacağım onlara."

Kısa kesmek isteyen birinin tavrıyla konuşuyordu. Kendi açısından birtakım nedenler ileri sürmüyordu; öyle karar vermişti ve bahsettiği o edilgen boyun eğişle nereye varacağını umursamıyordu.

Francesca ona şaşkınlık içinde baktı, kulaklarına inanamıyordu. Ardından yine söze girişti ve ilk kez olarak Alfonso o cılız sesin değiştiğini fark etti; hep öyle incecikti, ama üzüntüyle kırılmış, bütün tatlılığını kaybetmiş, tizleşmişti.

"Peki, ya Annetta'nın öğütlerine uymakla çantada keklik sandığınız o mutluluğu büyük bir tehlikeye atıyorsanız? Siz ona hangi aşkı esinlediğinizi sanıyorsunuz a canım, yoksa eski zamanlardaki soylu hatunların her türlü engeli aşan, sonsuza değin süren aşklarından birini mi?" İçinden gelerek güldü. "Siz onu burada, babasının

ve akrabalarının öğütleri karşısında yalnız bırakmaya güveniyor musunuz? Madem istiyorsunuz, çekin, gidin öyleyse, dilerseniz bir hafta sonra bile dönebilirsiniz. Yeniden Maller Bankası'nın küçük memuru olursunuz, Annetta da sizi tanıdığını bile unutmuş olur." Bu sözler ağzından tek bir çığlık gibi topluca dökülmüştü. Biraz sakinleşerek konuşmasını sürdürdü: "Ben Maller'leri tanırım. Ne sanıyorsunuz siz, yani Annetta'ya bugün, ama yalnızca bugün unutmuş olduğu şey açıklandığında, hâlâ size bağlı kalacağına inanıyor musunuz?"

Alfonso kılını kıpırdatmaksızın, "İnanıyorum!" dedi.

O uzun gün boyunca bu çözüm hiç aklına gelmemişti, ama Francesca söyler söylemez en büyük olasılığın, aynı zamanda en sevindirici olasılık olduğunu fark etti. Gerçekten de Annetta'nın kısa bir süre için aklından çıkarmış olduğu hırsın, derhal o zamana değin yüreğinde hep tutmuş olduğu yere yeniden kurulacağı kesin gibi bir şey değil miydi? Mutlu bir çözüm olurdu, çünkü kendisi ihanet eden taraf olmaya zorlanmaktan korkuyorken, birdenbire ihanete uğrayan tarafa dönüşürdü ve cömertçe bağışlamaktan başka bir görev kalmazdı kendisine, ki o da hem kolay, hem hoş bir şeydi.

Francesca, "Öyleyse sizin için her şey kaybedilmiş demektir!" dedi; bu sözlere daha büyük bir ciddiyet katmak için sesi bir an sakinleşmişti. "Niçin böyle davrandığınızı anlamıyorum, anlamak da benim sorunum değil; ama eğer kentten birkaç gün olsun ayrılırsanız, Annetta'yı bir daha asla göremezsiniz."

"Annetta gitmemi buyurduysa gitmek zorundayım."

"Size söylediğim şeyin doğruluğu öylesine kesin ki, aklıma tek gelen, Annetta'nın hiç umurunuzda olmadığı ya da birdenbire aklınızı kaçırmış olduğunuz."

Pek düşünmeksizin, aklına geleni söylüyordu, Alfonso da onu dinliyordu, ama onu canevinden vuran o

sözleri yanıtlamayı da unutmadı.

"Annetta benim gözümün nurudur." Bu lafını pek beğendi. "Ama aşkını hırsızlamak istemiyorum; bana kendiliğinden versin istiyorum." Ardından duruma uygun sesi ve sözü bulabildi. "Öyle sekiz günde tükenivecek aşk olmaz olsun, şimdi siz yüreğime bir kuşku soktunuz ya, bu yolculuğu Annetta kendisi istemiş olmasaydı, ben önerirdim."

Francesca küçümseyerek güldü.

"Bakıyorum, yüreğinizin soğukluğuna saygınlık demenin yolunu bulmuşsunuz."

O noktada da haklıydı; kız, bir rastlantıyla, onu en kıracak sözü bulmuştu, daha da derinden yaralayabilmek için körü körüne ısrar ediyordu.

Alfonso hiç istifini bozmadı. Soğukkanlılığını yalnız bir kez kaybetti, tartışmanın hep aynı sözlerle sürdüğünü görmekten usanmıştı, kendi aralarında tartışmanın yararı olmadığını, gitmemek için Annetta'yı ikna edecek sağlam nedenler bulmak gerektiğini belirtti. Kız hemen bir solukta on tane neden sıralayıverdi. Alfonso heyecanlandı, çünkü bir an için kendisini kalmaya zorlayabilecekleri olasılığı aklına gelmişti; hatasını fark etti ve hiç Francesca'nın öne sürdüğü nedenleri çürütmekle vakit kaybetmeden, kendine bile basit insanların, köylülerin dikkafalılığını hatırlatan bir inatla karşı koydu, yalnızca Annetta'nın isteğine boyun eğecekti, onun isteğinde haklı olup olmadığını hiç araştırmayacaktı. Bir aşk evliliği yapıyordu ve sözü uzatmak için yineliyordu, evet, bir aşk evliliği olacaktı, dolayısıyla çıkar peşinde koşan birinin kurnazlıklarına başvurmayacaktı.

Francesca yine iki adım önden yürüyordu ve onun fikrini değiştirmekten vaz geçmiş gibiydi. Birden adımlarını yavaşlattı. Bir kez daha delikanlının ona güvenmediği kuşkusuna kapılmıştı. Mantıklı bir varsayım değildi,

ama şaşkınlığıyla, çok kolay sandığı bir şeyi elde edemeden ondan ayrılmanın acısıyla tedirgindi. İlk içinden gelen dürtülere uyarak, düşüncesizce davranmaktaydı.

Onun yazgısıyla neden o kadar ilgilendiğini genç adama açıklamaya koyuldu, kızın dingin sesinin ardında, onu böylesi itiraflara sürükleyen büyük bir duygu fırtınası olmalıydı.

"Size karşı da, ailenize karşı da sevgi beslediğim doğrudur," diye sözlerini alaycı gibi gösteren bir soğuklukla konuşmaya başladı, "ama beni beni böyle davranmaya iten yalnızca o sevgi değil. Bu evlilikten doğacak sonuçlar benim açımdan öylesine büyük ki, mutluluğum onlara bağlı. Anladınız mı, yoksa hâlâ öğütlerimin gerisinde kötü niyet olduğundan mı kuşkulanıyorsunuz?"

Alfonso'nun kuşkusu kalmamıştı; anlamıştı. Gecenin humması içindeyken, Annetta bir süre önce Maller'in evlenmesine karşı çıkmış olduğunu itiraf etmiş, kendisini koca olarak kabul ederse, artık direnmekte ısrar edemeyeceğini çıtlatmıştı. Dolayısıyla Francesca'nın o evliliğin gerçekleşmesinde büyük bir çıkarı vardı ve amacına o denli yaklaşmışken, ortaya yeniden beklenmedik, mantıksız bir şey çıkıp kendi zaferini tehlikeye düşürdüğünden ötürü çılgına dönmesi açıklanabilir şeydi.

O itiraf Alfonso'yu öylesine sarstı ki, bir kez daha savunma yönteminden şaştı: Francesca'yı inandırmaya çabaladı, gitmesi Annetta ile olan ilişkisi açısından öyle büyük bir tehlike sayılmazdı. Annetta onu seviyordu; bin bir biçimde tekrarlamıştı bunu, aşkının kanıtını vermişti işte. Öyleyse sevgisinin doğruluğundan kuşku duyarak niçin kırsındı onu?

Francesca ilk kez olarak savaşmayı bıraktı. Arabacının kapısını açık tuttuğu arabaya doğru on adım kadar attı. Alfonso'nun uzun uzadıya söylediklerine yanıt vermiyordu, belki dinlemiyordu bile. Birden ani bir devi-

nimle başını kaldırıp gözlerini onun yüzüne dikti:

"İkisinden biri, ya Annetta'yı sevmiyorsunuz ya da babasından ödünüz kopuyor."

Alfonso'ya susmak daha saygın geldi.

Kız arabaya dönerken mırıldandı:

"Görülmedik şey bu." Vedalaşmadan önce, ondan yana döndü, ufacık soğuk elini onun kendisine başka türlü kanıtlamayı becemediği dostlukla sıkmaya hazırlanan eline koyarak şöyle dedi: "Her neyse, hak ettiğiniz felaket başınıza gelmesin diye ben elimden geleni yapmak zorundayım. Üzgünüm."

Arabaya atladı ve duraksayan arabacının kapıyı kapatmasına yardım etti.

Alfonso en sonunda yalnız kalabilmişti. Artık kimse onu aklına koyduğu şeyden caydıramayacaktı; o adımı atmanın Annetta'dan vaz geçmek demek olduğunu bile bile gidecekti. Francesca onu inandırmıştı; gitmek vazgeçmek demekti. Kendini sakin, mutlu hissediyordu. Eğer Francesca'nın öngördüğü durum gerçekleşirse, her türlü görevden, her türlü pişmanlıktan kurtulurdu. Francesca, Annetta tarafından terk edilince yeniden Maller Bankası'nın yoksul küçük memuru olacağını söylemişti. Hayır! Annetta'nın kendisine sunmayı istediği konumun da üstünde olacak o, üstünlüğünü kanıtlayan da doğrudan doğruya feragati olacaktı.

Bankada ertesi gün kendini daha iyi hissetti. Heves-le çalışıyordu, çünkü başına beklenmedik hiçbir şey gelemeyeceğini bildiğinden kendini huzurlu hissediyordu, bir gün önce onu bunaltmış olan korkulardan sıyrılmıştı ve öğüt ya da destek almak için birilerine içini dökme gereksinimi duymuş olduğunu hatırlayarak şaştı. Şimdi kendi içine kapanmış haliyle çok rahattı, taşıdığı sırrı da hayatının ilginç bir olayı sayıyordu.

Cellani onunla konuşacaktı, o Cellani ile değil, böy-

lelikle o konuşmadan da korkusu kalmamıştı. Öğleye kadar çağrılmadığını görünce içine bir korku düştü, acaba Francesca onu kalması gerektiğine ikna edemeyince Annetta'yı onu göndermemenin daha yerinde olacağına inandırmış olabilir miydi. Kızların eline kalmıştı, Maller' den hak ettiği azarları yerdi, daha da beteri, ateşli âşık rolü oynamak zorunda kalırdı.

Öğle üzeri Küçük Giacomo, hukuk danışmanının onu odasında beklediğini haber verdi. Alfonso dinginliğini biraz kaybetti, çünkü çağrılmayacağından kuşkulanmaya başlamıştı ve beklenmediği şeyler karşısında hep sarsılırdı.

Signor Cellani yalnızdı, masasında tek bir kâğıt yoktu. Bankanın sayısız belgesi o masada toplanıyor, o imzalamadıkça oradan alınmıyorlardı; yalnız o gelen ve giden postayı okuma görevi bile çok büyük bir iş olmalıydı.

Cellani kolaylıkla tutukluk yapan biriydi, o nedenle Alfonso onun karşısında Signor Maller ile olduğundan daha rahat davranırdı. Hukuk danışmanı ilkin onun hatırını sordu, sonra, her zamanki gibi ağzından zor çıkan sözlerle espriler yaparak, genellikle ancak kendisinden istenilen izinleri vermediğini ve şimdi ilk kez olarak birisine izin önerme durumunda kaldığını belirtti.

Olayı öyle hafife aldığından, o iznin hangi nedenle istendiğinden haberi olmadığı anlaşılıyordu. Alfonso öylesine sakindi ki, o da espriye saparak hukuk danışmanını sıkıntısından kurtardı.

"Siz öneremediğinize göre izni ben istemiş olayım bari."

Cellani gülerek, "Verdim gitti!" dedi. "Meselenin ne olduğundan haberim yok, ama galiba Signorina Francesca için çok önemliymiş, hatta Signorina Annetta da biraz önem veriyormuş ki, derhal yola çıkmanıza izin vermemi rica etti. Bu izni kötüye kullanmayacağınıza, on beş gün

sonra görüşeceğimize eminim." Alfonso'dan Sanneo'ya haber verip işler için onunla anlaşmasını rica etti. O gün her zamankinden daha uzun bir mesai yapması olasılığı da vardı. "Ayrıca, eğer Signor Maller bu izni niçin istediğinizi soracak olursa, itiraza yer bırakmayacak uygun bir neden söyleyin. Ne bileyim, annenizin ağır hasta olduğunu falan; o zaman bir şey demez." Sonra onu sıcak bir davranışla uğurladı. "Keyfinize bakın, görüşmek üzere."

Sanneo hâlâ kendini tümüyle işine vermişti, üzerine eğilmiş olduğu kâğıdı kocaman harfleriyle dolduruyor, o sırada yazdığı sözcükleri mırıldanıyordu. Alfonso içeriye girip saygıyla bekledi.

Beriki başını kaldırmadan, "Buyurun, ne vardı?" dedi.

Alfonso söze başladı, hiç pişmanlık duymadan annesinin hasta olduğunu, Signor Cellani'nin de kendisine on beş gün izin verdiğini açıkladı. Baktı ki Sanneo yazısını ve yazdığı her neyse önemle mırıldanmayı sürdürüyor, çekişmeli bir konuya canla başla dalmış olmalıydı –herhalde Maller ve Ortakları Bankası'nın adına öfkelenmişti– kendisine söylenilenlerin hiçbirini anlamamış gibiydi. Alfonso sabırsızlandı, sesi değişerek sözünü sonuçlandırdı:

"Yarın yola çıkıyorum."

Sanneo şaşırarak, "Efendim, efendim?" diye sordu, başını en sonunda kaldırmıştı. "Yola mı çıkıyorsunuz?"

Alfonso bütün söylediklerini tekrarladı, Sanneo'nun canı sıkılmış gibi bir hali vardı. Şimdi olanca dikkatini konuya vermişti, hatta başka düşünceleri kafasından çıkarmak için kalemini de bir yana bıraktı. Bir gün önce Alfonso'ya yeni bir iş üstlenmesini buyurmuştu, birtakım ödeme hesapları, o ana değin, Miceni'nin muhaberattan gitmesinden sonra kendi yüklenmiş olduğu işti. O yükümlülük, on beş günde bir onu iş günü bittikten sonra mesaisini birkaç saat uzatmaya zorluyordu, işleri tam da Alfonso'ya aktarmaya karar vermişken yeniden kendi

sırtına yüklendiğini görünce korkmuştu. İşi Alfonso'ya teslim etmek, nasıl yapacağını öğretmek zahmetine katlanmıştı ve şimdi hepsi boşa gidiyordu.

"Madem izni Signor Cellani vermiş –elinden gelse kuşkulanırdı– gitmekte serbestsiniz tabii. Size resmen bildirdi mi?"

Alfonso, "Evet!" diye yanıtladı, ayrıntı vermekten sıkılıyordu.

Sanneo, "Eh, madem öyle, diyecek lafım yok," dedi, "aslında ben bu gibi durumlarda derhal yollara düşmem, haberi bazen hemen korkuya kapılmış akrabalar mı vermiş diye onaylanmasını beklerim."

Ama, o üstü örtülü önerisine Alfonso'nun hiç karşılık vermediğini görünce, Sanneo birdenbire nazikçe uğurlayan bir arkadaş tavrı takındı. Annesini iyileşmiş bulmasını dileyerek ve kararsızlığıyla yol açmış olabileceği kötü etkiyi silmek isteyip gülerek ekledi:

"Her neyse, annenizi tümüyle iyileşmiş bulsanız bile, kopardığınız iznin bir gününden bile vazgeçmeyin. On beş gün sonra görüşürüz öyleyse."

Maller şirkette değildi, Alfonso onunla vedalaşmak üzere öğleden sonra dönmek zorunda kaldı. Onu odasında yalnız başına yoğun bir çalışmaya dalmış buldu, bir cep defterine notlar almaktaydı. Alfonso, Cellani'nin önerdiği yalanı söylemek üzeredeydi ki, Maller sözünü kesiverdi:

"İyi yolculuklar Signor Nitti, iyi yolculuklar!"

Alfonso eğilerek odadan çıktı; huzursuzdu. Her ne kadar o anda kendisini sevmesini umursamıyor, hatta Annetta'ya olan görevlerinden yakasını sıyırmak için adamın kesin karşı koymasına güveniyorsa da, Maller'in soğuk tavrı yine de kendisini tedirgin ediyordu.

Muhaberattaki meslektaşları dışında, yalnızca Miceni ve dağıtımcı Starringer ile vedalaştı. Marlucci'ye de veda etti, ama sırf Miceni'nin odasında olduğu için. Tos-

canolu Marlucci soğuk davrandı, Alfonso'nun neden kendisini hatırladığını anlamıştı elbette.

En iyi davranan kişi Miceni oldu. Starringer tüm ayrıntıları bilmek istemişti, ihtiyar kadının hastalığı neymiş, ne kadar zamandır hastaymış, nasıl olup da şimdiye değin oğlunun haberi olmamış falan. Ardından, kendini annesinin tehlikede olduğu haberini almış bir evladın yerine koymayı beceremediğini kanıtlayacak bir şey söyledi:

"Ne mutlu size ki eve gidiyorsunuz." Ve uzun yüzünden bir hüzün gölgesi geçti. Ah! Yalnız kendini düşünüyordu, bir ay önce izin almıştı ve iki yıl için bir daha izin isteme hakkını kaybetmişti. Alfonso'nun üzüntüsünü paylaştığını belirten Ballina'nın içine önemli bir kuşku düştü:

"Peki yol masraflarınızı Signor Maller önceden ödedi mi?"

Miceni'nin yol yordam bildiği anlaşılıyordu, büyük bir ciddiyetle, annesini sağlığını düzelmiş olarak bulmasını diledi. Sonra onu bütün diğer memurlarla vedalaşma sıkıntısından kurtardı, onun yerine hepsinden özür dileyeceğine söz verdi. Alfonso ona Maller'in soğuk davranışını anlattı, Miceni de patronun keyifsizliğinin nedenlerini açıklayarak onu yatıştırdı.

"Adamın başı dertte, tam şu sıralar ailesinde bir felaket oldu, hem de paraca sıkıntıya uğradı."

Fumigi'nin erken bunamasından ve şirketinin yakında iflas etmesinin kaçınılmaz olacağından söz ediyordu. Yeğenine olan sevgisinden ötürü, Maller onun şirketinin ödemesini üstlenmişti ve ancak üstlendikten sonra, Fumigi'nin son iki ayda yaptığı yanlış borsa oyunlarından ötürü zararda olduğunu fark etmişti. Miceni'ye göre, felaketin asıl nedeni de Fumigi'nin zihinsel yeteneklerinin zayıflamasıymış. Hastalığa gelince, kendini aşırı işine vermesinden kaynaklanıyormuş galiba. "Bu yaz on saat bü-

roda çalıştıktan sonra, gidip evde yeniden birtakım matematik problemleri çözmeye gömüldüğünü biliyorum ben. Cılız bünyesi o kadar didinmeyi kaldıramamıştır."

Alfonso o illetin nedenini kendisinin daha iyi bildiğini düşündü. Annetta tarafından reddedilmenin acısı yol açmış olmalıydı. Eğer şans onun yerine Fumigi'ye gülmüş olsaydı, ondan daha mutlu olmuş olacağını düşündü ve bir kez daha, o şanstan yararlanmayı bilemediğine hayıflandı.

Şimdi de Lanucci'lere ani gidişini açıklayacak iyi bir yalan bulmak canını pek sıkıyordu. Annesinin hastalığı yüzünden olduğunu söylemek istemedi, çünkü çok fazla ayrıntı sorarlardı.

Yaşlı adamla birlikte sofrada oturan Signora Lanucci'ye dönerek, "Gidiyorum!" dedi. Öğle yemeği saatinde Lucia hep Gralli ile gezintiye çıkmış oluyordu.

İhtiyar Lanucci, burnunu tabağından kaldırarak, "Ne kadar kalacaksınız peki?" diye sordu, ödü patlamıştı.

Alfonso onu yatıştırmak için hemen, "On beş gün!" dedi. Korkusunun nedenini anlamıştı. "Bir iş için gidiyorum..." Henüz ileri sürebileceği birkaç nedenden birini seçememişti, ama hiçbiri de hemen inanılacak gibi değildi. Tam zamanında hatırladı, epey zaman önce annesi ona evlerini satmayı düşündüğünü yazmıştı. "Evimizi satıyoruz, anneme çok büyük geliyor, hem de köyden çok uzak."

"Ve siz bunun için oraya gidiyorsunuz! Vazifeyi on beş gün bırakıyorsunuz, o da yeterli olursa!"

Alfonso, Signor Maller'in o kadar süreyle seve seve izin verdiğini, o uzaklaşmayla bir şey kaybetmeyeceğini söyledi, ama Lanucci öyle hemen yenilenlerden değildi. Pazarlık etmek için çok genç olduğu halde öylesine önemli bir işe yalnız başına girişmesini eleştirdi.

Alfonso kuru bir sesle, "Noter Mascotti yardımcı olur," diye yanıtladı.

Lanucci'nin bir yığın işinin arasında emlak simsarlığı da vardı. Alfonso'ya hiç gitmeden ona evi iyice tarif etmesini, fiyatını da belirtmesini önerdi, kentte bir alıcı arayacaktı.

Alfonso kabul etmedi, hiç niyeti olmadan evi satma tehlikesine düşeceğini, üstelik de gidişinin nedenini açıklayamamış olmak durumunda kalacağını düşünüp güldü.

Akşam Signora Lanucci yanında götüreceği öteberiyi hazırlamasına yardım etti. O sırada da, kolları çamaşırlarla yüklü, odada dolaşırken ve uzun uzadıya bavulun üstüne abanmış kapatmaya çalışırken, Lucia'yı bekleyen mutluluktan söz etmekten geri durmadı. O gün Gralli, Lanucci'lere üç kez gelmiş, hem bir seferinde birkaç dakikacık olsun Lucia'yı görebilmek için, işi daha uzun kalmasına elvermiyormuş. Yanızca sevdiği yüzü görebilsin diye bir saatlik yol yürümüş. Orada, yan tarafta, yemek odasında gevezelik etmişlermiş. Signora Lanucci gözlerini döndürmeye çalıştığı valiz anahtarından kaldırarak, "Kimbilir neler söyleştiler?" dedi. Ve bütün gücüyle valizin üstüne abanırken gülerek ekledi: "Benim artık unuttuğum, sizin de henüz öğrenmediğiniz şeylerden söz etmişlerdir."

Yatmadan önce Alfonso yemek odasına gitti, baktı, Lucia *ottoman*'a yarı uzanmış, Gralli de önünde yere bağdaş kurup oturmuş, hayran hayran onu seyrediyordu. Genç kız Alfonso'yu gördükten sonra da duruşunu değiştirmedi, Gralli ufak tefek sinirli bedenini zorlayarak ayağa kalktı.

Lucia, "Demek yarın gidiyorsunuz, ha? İyi yolculuklar!" dedi ve yerinden kımıldamaksızın, bir hanımefendi tavrıyla elini uzattı.

Nişanlanalı beri, tembihledikleri üzere, utangaçlığı elden bırakmıştı, ama Alfonso'ya olan davranışını kendi mantığıyla değiştirmişti. Önce delikanlının kötü davra-

nışına boyun eğmekle, ardından öç almaktan vazgeçmekle, karşısında onca zaman ezilmişti, şimdi bağımsız olduğunu, ondan hiçbir şey beklemediğini ve onu sevmediğini anlatmak istiyordu. Bir zamanlar davranışıyla ona tutkun olduğunu düşündürebilmiş diye şimdi özellikle kabalık üstüne kabalık ediyordu. Oysa Alfonso'nun kafası öylesine bambaşka şeylerle doluydu ki, Lucia'nın onu incitmek için gösterdiği çabaların farkına bile varmamıştı, o akşam davranışının soğukluğunu anlayarak kızın haklı olduğunu düşündü.

Saat onu çalmıştı ki, Santo ona Annetta'nın yeni bir mektubunu getirdi. Annetta, Francesca'nın o yolculuğun yerinde olup olmadığı konusunda içinde bir kuşku uyandırdığını bildiriyordu. Nasıl istiyorsa öyle davranması için onu serbest bırakıyormuş ve kendisinin hâlâ en çok istediği şey onun kırılmasını engellemekmiş. Öte yandan bankadan gitme iznini aldıktan sonra gitmemesi olanağını da görmüyormuş. Eğer gidiyorsa, daha önce görüşemediklerinden ötürü üzülerek iyi yolculuklar diliyormuş.

Alfonso mektubu yanıtlamadan önce kararsızlığa kapılmadı. Çekip gitmek istiyordu ve Francesca'nın Annetta'da uyandırdığı kuşkuların kulak asmaya değmeyeceğini düşünüyordu. Zaten Annetta'nın kendisi de daha çok onun gitmesi gerektiği fikrindeydi ya!

Yanıtı Santo masanın yanında ayakta dikiliyorken yazdı, adam, o yazdığının verilen bir göreve yanıttan çok başka bir şey olduğunu anlamasın diye, zorla yüzünde dingin bir ifade takınmaya çalıştı. Santo'nun büyük bir rahatlıkla ayağa kalkmış, omuzunun üstünden yazdıklarını okumakta olduğunu görünce mektubunun üstünü bir başka kâğıtla örttü. Fark edildiğini gören Santo hiç bozulmadı, pişkinlikle yerine oturdu, gülümseyerek, "Mektubunuza bakmıyordum ki," dedi.

Alfonso sözünü esirgemeden ve pişmanlık duyma-

dan, mektubuna "Sevgili karıcığım" diye başlamıştı. Ardından: "Yola çıkacağım!" diye ünlüyordu, fedakârlık yapmaya hazırlanan biri gibi. Gidiyordu, gerçi onu bekleyen ödülün karşısında "haklı olarak benden nefret eden" babanın herhangi şiddetli bir tepkisi kendisine alçaltıcı gelmezdi –o sözlerde nasıl bir nesnel kayıtsızlık bulunduğunu bilmiyordu– yine de o şiddetli tepkiden ötürü, uğruna o tepkiye katlanmak istediği kişinin de acı çekmesini istemediğinden gidiyordu.

O bir çift sözün yerinde olduğunu sandı, ama Annetta'nın mektubunu yeniden okuduğunda kabul etmek zorunda kaldı ki, açıkça yanıt vermeyi unutmuştu. Çünkü Annetta onu gidip gitmemekte serbest olduğunu yazıyordu, oysa kendisi o öyle arzu ettiği için büyük bir üzüntüyle gideceğini yazmıştı. Böylece o mektubu daha dikkatlice ve ustalıkla yanıtlaması gerektiğine karar verdi. Yazdığı duygusal laflara karşın, o yanıt sonunda kızın onu ya sersem ya da kayıtsız saymasına yol açacaktı, o şekliyle amaçsızdı ya da yanlış bir amaca yöneliyordu. Eğer Annetta hâlâ ondan aldığı mektupları incelemekle uğraşıyorsa, zekâsıyla Alfonso'nun numara yaptığını, hem de numarasını ustalıkla yapmaya bile özenmediğini kolaylıkla anlardı. Bu da kendi açısından çok üzücü olurdu, çünkü ihanete uğrayanın o olduğuna inandırmaya çalışmış, başaracağını da ummuştu, yine de kayıtsızlığı öylesine büyüktü ki, kendini avutması zor olmadı. Annetta o pusulayı durup öyle uzun uzadıya incelemezdi nasıl olsa.

Yaşlı Lanucci gelip onu uyandırdı ve istasyona götürmek istedi. Adam hep o saatte uyanırdı, dediğine göre yatakta geçirdiği saatlerin de pek azında uyuyabiliyormuş.

Aşağı yukarı Alfonso'nun iki gece önce Annetta'nın odasından çıktığı saat olmalıydı, gün ağarmasını haber veren o aydınlık, adımlarının çınladığı o ıssız sokaklar o gece eve yürüyerek dönüşünü hatırlatıyordu; başından

geçen serüvenden ötürü değil, yüreğindeki tuhaf duyuşlardan şaşkındı. Bu yürüyüşün öbürünü hatırlatması doğaldı; biri öbürünün sonucuydu. Gökyüzü güzel bir hava vaat etmiyordu. Kentin üzerine kapkara bir bulut abanmıştı ve ılık hava lodosu haber veriyordu.

Yaşlı Lanucci evin satışını nasıl yapması gerektiği konusunda öğütler yağdırmaktaydı. İlkin sanki acelesi yokmuş, köye özellikle o amaçla gelmemiş gibi davranmalıymış, yoksa malın değerini düşürürlermiş; evi satmayı düşündüğü haberini ustalıkla yaymalıymış. İlk alıcıya önerisini sanki sırf meraktan dinliyormuş gibi yapmalıymış. Sonra, artık önerinin nasıl olduğuna bakarak, sanki aklını çelmişler gibi yaparak pazarlığa girişmeli, yoksa o teklifi dikkate bile almayacağını, ama yükseltilirse başka türlü kabul edebileceğini belli etmeliymiş. Bunların hepsini de başkasından lütuf bekleyen biri değil de, lütfeden biri edasıyla yapmalıymış.

Ama Alfonso'nun kulakları o boş gevezeliğe tıkalıydı. Forni Caddesi'nden geçerken Maller'lerin evine baktı, şafağın belli belirsiz aydınlığında, bulutlu göğün altında, bütün ötekiler gibi koyu renkli ve hüzünlüydü. Bomboş, loş caddede zengin evi görünümünü koruyordu: Yalnızca iki katlıydı, pencereleri genişti, incelikten yoksun birtakım süslemeleri de vardı. İçinde kopmak üzere olan fırtınadan yakayı sıyırmak üzere kaçıyordu, oradan uzaklaştığından ötürü her zamankinden de fazla sevinçle, bencilliğine bir özür bulmak istedi ve yine düpedüz bencilliğin fısıldadığı bir mantık yürüttü: İstemediği bir şey yüzünden acı çekmesine değmezdi.

Üçüncü mevki vagonda yalnız kaldığında ve yaşlı Lanucci'nin üzgün suratı gözlerinin önünden gittiğinde artık mantık yürütmedi ve özür bulmak gereğini de duymaz oldu. Sonunda özgürdü işte! Yalnızca on beş gün için, ama o günlerde, onca acı çektiği kenti aklına bile

getirmek istemiyordu. Kendi hiç de dürüst sayılmayacak davranışlarından, kendisinin ve başkalarının şanssızlıklarından kaçıyordu. Annetta'dan kaçıyordu, bir ergen merakıyla kendisini ona teslim etmiş ve yapmacık aşkıyla peşini kovalamakta olan o genç kızdan kaçıyordu ve o ortamdan, aralarında yaşamak zorunda bulunduğu kötü ya da şanssız insanlardan uzaklaşmakla rahat bir soluk alıyordu. Çok zengin diye kendisini Maller'e vermiş olan Francesca, usta bir numaracıydı, o boynu bükük görünümünün altında demir gibi bir iradesi vardı, kurnazca davranıyor, entrika çevirerek kendini kurtarmaya çalışıyordu; Lanucci'lerin o bunaltıcı evi, bütün o sıkıntılı davranışların ortasında, çıkarı gereği sevmek durumunda olduğu erkeği hemen sevmeye koyulmuş olan o kızın yanında kendini ne kötü hissetmişti. Ah! Ne sıkıcı, ne şanssız insanlardı hepsi! Nehrin dümdüz kıyısından hızla ilerleyen tren kendisini yükseklere, aptalca ya da erişilmez amaçlar peşinde didinip duran bütün o insanları yargılayabileceği bir noktaya ulaştıracaktı sanki. Ve oradan bir soru yöneltti kendi kendine: "Neden daha huzurlu bir yaşam sürmüyorlar acaba?" Pencereye yaklaştı. Kıyıda, geniş bir yarım daire şeklinde dizilmiş, denizi kucaklayan bembeyaz evleriyle kente o biçimini, sanki gelip onu ortasından geriye doğru itmiş olan koskoca bir dalga vermişti. Boz renkli ve hüzünlüydü, burunda giderek yoğunlaşan bir bulut sanki onun ürünüymüş gibiydi, çünkü canlılığının tek belirtisi olan sisleriyle onunla birleşmişti. Orada, o arı kovanının içinde, insanlar para peşinde didiniyorlardı, hayatı tanıdığını, hayatın yalnızca orada ve öyle olduğunu sanan Alfonso, o sis örtüsünden kaçarak özgürleşirken derin bir soluk aldı.

XVI

Son günlerin kargaşası içinde tümüyle unutmuştu, ama yolculuğu ona yalnızca nefret ettiği yerlerden kaçmanın zevkini sunmakla kalmıyor, köyceğizine yeniden kavuşmanın mutluluğunu da veriyordu.

Sılayı gözlerinin önünde canlandırdı ve derhal tüm burukluğundan sıyrıldı. Annesine vereceği beklenmedik mutluluğun düşüncesiyle pırıl pırıl bir sevinç duyuyordu.

Demiryolunun bir ucundan ötekine çaprazlama geçtiği koskocaman, yemyeşil vadinin bir köşeciğine atılıvermiş bir öbek evden ibaretti köy. İstasyon köyden bir kurşun atımı mesafedeydi. Bölge milletvekilinin ısrarları sonucunda istasyon rütbesine yükseltilmiş bir demiryolcu kulübesinden ibaretti. Daha önceleri trenden bir önceki istasyonda inip köye at arabasıyla gitmek gerekiyordu. Alfonso, köyün kendi istasyonuna kavuştuğunda nasıl sevince boğulmuş olduğunu hatırlayarak, "Yoksul insanlar, ama mutlular ya!" diye aklından geçirdi. Ya yeni istasyonu köyle birleştirmek üzere yaptıkları o güzelim yol! Kâğıt üstünde çizildiği gibi dümdüz, yanyana üç araba geçebilecek kadar genişti.

Nitti'lerin evi, istasyondan köyün kendisi kadar uzak olduğundan, Alfonso'nun babası da köyün ötesinde daha kestirme bir yol edinmek istemişti, o amaçla, evin-

den başlayıp tarlalardan geçerek ilçe yolunun hemen hemen yarısına ulaşan bir patikayı düzlettirmişti. Alfonso'nun hatırladığına göre, babası kalabalık merkezlerde de oturmuş biri olmalıydı; yine de o patikaya "Nitti Sokağı" adını verdiklerinde nasıl içten bir mutluluk duymuştu.

Alfonso şimdi aklını onu annesinin kollarına daha çabuk iletecek olan o patikanın varlığında toplamak istiyordu.

Kulübenin önünde, kalın bir bastona dayanmış Noter Mascotti trenin gelişini izlemekteydi. Siyah kadife bir ceket, açık renk pantalon, upuzun konçlu çizmeler giymişti. İrikıyım bir adamdı, ama yaşından ötürü beli hayli bükülmüştü, güneşten yanmış yüzünü kır bir sakal çevreliyordu, asker gibi bir havası vardı, ama emekli asker.

Alfonso'ya şaşkınlıkla, "Hemen geldiniz, ha?" diye sordu.

Alfonso da bir o kadar hayretle ona sordu:

"Siz beni bekliyor muydunuz ki?"

Noter, "Yo, yo!" dedi ve ağır bir devinimle işaret parmağını alnına, burnunun başladığı noktaya götürerek göz hizasına kadar sıvazladı. Bu, Alfonso'nun hatırladığı bir el hareketiydi, noter yoğun düşüncelere daldığı zaman yapardı. Adam, Alfonso'yu da aldatan bir doğallıkla ekledi: "Sizi görünce şaşırdım, hepsi o! Sizi beklemiyordum."

Tren yolundan indiler, demiryolu bekçisiyle ailesinin oturduğu küçük evin yanından geçtiler, bekçinin karısıyla yarı çıplak iki çocuğu gözlerini faltaşı gibi açmış, Alfonso'ya sanki gökten düşmüş gibi bakıyorlardı. İki çocuktan biri altı yaşlarındaydı, sırtında bir gömlekle dizlerine kadar inen bir pantolon vardı ve en fazla iki yaşlarındaki öbür çocuğu kucağında tutuyordu, ufaklığın üstünde yalnızca bir gömlek vardı, bedeninin ortasında sarılı bir kuşaktan aşağı ikinci bir gömlek sallanıyordu. Kara kuru kollarla bacakların bir karışımıydı,

çünkü köyde daha yürümeyi beceremeyen bebeklerin bile derileri güneşten kararmış olurdu.

Mascotti'nin davranışının ne denli tuhaf olduğunu Alfonso hemen kavrayamadı, köyüne kavuşmakla duymayı beklediği ilk izlenimlerin tadına daldığından gözlemleyecek vakti bulamadı.

Güz, vadide yaprakları döktürmüştü bile, o çıplaklığıyla taşlık bölgenin yakınlığını ele veriyordu. Kır verimli, nemli toprağın esmer rengini taşımıyordu, birkaç kilometre aşağıda, daha yukarılarında çevreye hâkim olan beyaz taşların belirlemesiyle beyazlaşıyordu. Yakınlardaki tarlalarda toprakla karışık ufak beyaz taşlar seçiliyordu, ayıklanmamışlardı, çünkü burada da esip savuran boranın serbest kalacak toprağı süpürüp götürmesini engelliyorlardı; daha irice birkaç taş sağlamca yere çakılmıştı ve düzgün saban izlerini kesintiye uğratıyor ya da ağaçların gelişimini engelliyordu, ağaçlar cılız kalmış, dalları yaprakları serpilememişti.

Vadiyi kaplayan hafif siste köyün evleri belli belirsiz seçiliyordu; ama Nitti'lerinin evinin bulunduğu upuzun yol parlak bir şerit gibi uzanıyordu, yönünü değiştirmeksizin köyün anayoluna dönüşüyordu. Manzaranın Alfonso açısından hiçbir sürprizi yoktu; en ufak ayrıntılarına değin hep hatırlayagelmişti onu. Köyün ötesinde taşlarla örtülü tepenin apak doruğunu görüyordu, evsiz ve bitkisiz, düzenli bir kubbeydi, sağında taşlara karşı koymak üzere dikilmiş genç çamlardan oluşan ufak bir koruluk yer alıyordu. Ama Alfonso gitti gideli koruluğun pek de gelişmiş olduğu söylenemezdi.

Bir tek sürprizle karşılaştı. Evinin köyün daha yakınında olduğunu sanmıştı; annesinin yerleşim alanından o kadar uzakta bulunmasını istemediğinden, hayalinde evin yerini değiştirmişti, olmadığı yerde aradı onu. Doğrusu pek uzaklarda kalmıştı ev, tarlaların ortasında yapayalnızdı,

oysa ihtiyar Nitti o yöre vadinin daha verimli olan kısmıdır diye çok geçmeden yeni yerleşimler olacağını ummuştu.

Alfonso sabırsızlıkla adımlarını hızlandırıyordu. Şimdi evin bir yanını görüyordu, kızıl renkli pişmiş topraktandı. Cephesi köyden yana dönüktü ve pencere denebilecek bir şeylerin bulunduğu tek yandı; ihtiyar doktor o cephede hava dolaşımın sağlanması için kendi eliyle iki delik açmıştı. Alfonso dosdoğru eve ileten patikaya vardı. Pek fazla giden gelen olmamalıydı ki, yol yer yer tarlalarda kayboluyordu, zaten topraktan hiç doğru dürüst farklılaştığı da yoktu.

Uzun süre sessiz kalmış olan Mascotti, kendine bir şeyler sorulmasını boş yere bekledikten sonra, ilk olarak söze girişti:

"Bakın, altmış beş yaşındayım ben, böyle koşarsanız ne kadar istesem de eve sizinle birlikte varamam ki!" Soluklanmak üzere bir ağaca yaslandı. Sonra kayıtsız bir tavırla ve gözlerini başından çıkarmış olduğu beyaz fötr şapkaya dikerek, "Anneniz pek iyi durumda değil!" dedi.

Alfonso ona dikkatle, kuşkulanarak baktı. Mascotti'nin kayıtsız tavrı içten miydi? Kaygılanarak sordu:

"Nesi var?"

Mascotti, o ağır hastalığı açıklamak için en hafif terimleri bulduğuna inanarak, "Ufak bir kalp rahatsızlığı, doktorun dediğine göre kalbi tekliyormuş," diye yanıtladı.

Alfonso, "Siz beni istasyonda bekliyordunuz; yoksa bana telgraf mı çekmiştiniz?" diye sordu; onu ilk gördüğünde Mascotti'nin nasıl şaşırdığını hatırlamıştı.

"Evet, ama Tanrı'ya şükür..."

Alfonso o evetten ötesini dinlemedi:

"Evde görüşürüz." Ve Mascotti'ye kulak asmadan bir elinde bavulu, öbür elinde bastonu, koşmaya başladı, adam bir şeyler bağırarak bir süre onu izlediyse de ne dediğini anlamadı bile.

Beklenmedik havadis yüreğini hızla çarptırmıştı. Kendisini öyle alelacele çağırmak zorunda kalmışlarsa hastalık hayli ağır olmalıydı. Az sonra koşmaktan ve heyecandan tıkandı, ama koşmayı sürdürdü, annesinin yaşamı biraz da o çabasının başarısına bağlıymış gibi geliyordu.

Öyle koşuyorken birden, kim bilir belki de bir cesedi kucaklamaya koşuyorum, diye düşündü, saçları diken diken oldu; yoksa Mascotti'nin arkasından seslenmesi bunu haber vermek için olmasındı?

Ah! Ölüm döşeğindeki o zavallı kadını kendisi çoktan unutmuştu. Annesi üç haftadır tek satır yazmamıştı da, Annetta'nın eteğinin peşinden koşarken farkına bile varmamıştı. Her zaman öylesine düzenli olan mektuplarının kesilmesine ancak çok önemli bir engelin neden olduğunu nasıl olup da anlamamıştı?

En sonunda evin önündeki bostana varmıştı. Uzun boylu, iriyarı bir kadın sebze toplamaktaydı.

Boylu boyunca dikelerek, "Evet, buyrun?" diye sordu.

Hiç tanımadığı bir yüzdü. Yalnız sakalı olmadığından bir kadına ait olduğu anlaşılan bu yüzün derisi güneşten köseleye dönmüştü ve bütün ifadesi o tahta parçasının ortasındaki bir çift kapkara, capcanlı, ufacık fare gözlerinde yoğunlaşıyordu.

Alfonso sabırsızlıkla, "Annem ne durumda?" diye sordu.

Kocakarı ağır ağır, "Oh, Signor Alfonso! İyi ki geldiniz," dedi ve ona doğru yürüdü. "Doktor diyor ki hanımefendi daha iyiymiş."

Kendisi onu öldü sanırken, demek daha iyiydi! Öyleyse onu öpmesi, yüreğinden taşan olanca sevgiyi göstermesi için zamanı vardı hâlâ. Alfonso hak ettiğinden daha şanslıydı demek.

Kocakarı, gözlerini istekle sebzelerine dikmiş, "Girin! Girin!" dedi.

Alfonso girmek istemedi, ilkin hastayı hazırlaması için onun girmesini söyledi. Baktı ki kadın duraksıyor; açıkladı: Önce bir ziyaretçisi var diyecekti, sonra görünce çok şaşıracağı biri diyecekti, sonunda gelenin görmekten büyük sevinç duyacağı biri, yani oğlu olduğunu bildirecekti.

Kadın içeriye girdi. Geniş sayılabilecek o evde Nitti ailesinin oturduğu iki oda zemin kattaydı. Yeterince ışık alan yalnız o iki odaydı, merhum doktor çalışma odası olarak üçüncü bir odaya alışmak istediyse de çabası boşa gitmişti. Loştu, üstelik fazla büyüktü, yaşlı doktor birkaç parça eşyacığı ve acınası kütüphanesi ile orada kendisini çok yalnız hissediyordu; sonunda oda kütüphane olarak kalmış, ancak doktor orada hiçbir çalışma yapmamıştı.

Hemen girişteki oda boştu, bir köşesinde yalnızca bir yoksul karyola duruyordu, oysa orada Alfonso yaşadığı zamanlar Nitti ailesinin maddî durumunun izin verdiği her türlü eşyayla donatılmıştı. Duvarlara kendi halindeki ailenin sahip olduğu birkaç tablo asılmıştı, ünlü tabloların da birçok reprodüksiyonları vardı, çoğu Orazio Vernet'indi, koca gövdeli, uyuşuk suratlı develer, yularlarından çeken insanlardan çok daha sevimliydiler.

Öteki odada karı-koca Nitti'ler yaşardı. Eski usul, süssüz püssüz, koskocaman ahşap mobilyalarla tıklım tıklım doluydu, o koskoca odaya pek uygundular, orasını yaşanır bir yere dönüştürüyorlardı. İki pencerenin arasında modern bir rakkaslı saat duruyordu, bu Nitti'nin eve getirdiği son eşyaydı. İhtiyar doktorun hasta düştüğü aylar boyunca küçük ailesi onu yalnız bırakmamak için yemeği o odada yemişti, masayı da orta yere koymuşlardı, Signora Carolina'nın Alfonso'ya mektubunda yazdığına göre hâlâ da orada duruyor olmalıydı.

Çağrılmayı beklediği ve anılarını canlandıracak hiçbir eşya kalmamış olmasına karşın her köşesini tanıdığı o ilk odada üstüne çöken hüzün tümüyle anesini hasta

bulmaktan kaynaklanmıyordu. Şimdi tanık olacağını sezinlediği olay hayatının felaketlerinden biriydi. Babasının ölümü zaten pek büyük bir acı olmuştu! Tren yolunu geride bıraktığından beri o yerlerde, köyün ve evin önünde, o ilk odada, kendini anılarına kaptırmış hissediyordu. Ne güzeldi gençliği: Ne huzurluydu, ne güvenliydi! Ailesi kötü günler de atlatmıştı herhalde; ona hiç duyurmamışlardı, ne köydeki ilk gençliği sırasında ne de sonradan ihtiyar Nitti'nin kendine müşteriler bulmak için bir süre çabalamış olduğu kentte. Ne kadar iyi yürekli, ne kadar kötü talihine yakınmadan katlanan bir insandı! Asla şikayet etmemişti, babasının acı tecrübeleri oğlunun hayallerini çalmamıştı. Tatilde eve pek parlak bir karneyle dönmüş olan Alfonso'ya bir gün, "Doğrusu bu!" demişti, "benim erişemediğim şansa sen erişeceksin." Alfonso da ona inanmıştı, öyle ya, anne-babası, deneyimli, yaşlı insanlar öyle diyorlardı.

Annesi onu sevincin heyecanıyla hastalığın zayıflığını birarada duyuran bir sesle çağırdı.

Kendini onun kollarına atmak istedi, ama odada bir adım atar atmaz zifirî karanlığa gömüldü, ilerleyecek cesareti bulamadı.

Kabaca kolundan yakalanıp sola doğru çekildiğini hissetti. Annesinin o yatakta yattığını anladı, kadıncağız oradan kekeleyerek seslendi:

"Alfonso, sen misin?"

"Daha iyi misin, anneciğim?"

"Evet, evet, çok daha iyiyim. Pencereyi aç, Giuseppina, oğlumu bir göreyim hele."

Kocakarı ilkin yatağın daha uzağında olan pencereyi ardında kadar açtı, loşlukta delikanlı annesinin yüzünü seçti, pek değişmemiş gibiydi. Sırt üstü yatıyordu, ona bakmadan alçak sesle bir şeyler mırıldanıyordu. Alfonso onu kendinden geçmiş sanıp ürktü ve seslendi.

Kadın silkinerek, "Ben inançlı bir insanım," dedi, "seni dünya gözüyle bir daha göremem sanmıştım, bu kadar çabuk getiren Yaratıcı'ya şükürler olsun." Ve gülümseyerek oğlunu kendine çekti.

Alfonso o sesi, o devinimi iyi biliyordu. Hemen tatlılığa ve şakaya boğulmaya hazır o ağırbaşlılık, o ciddiyet. Yeniden babasının yüzünü görür gibi oldu: O da tam öyle düşünür, öyle konuşurdu, yüzünde büyük bir ciddiyet okunduğu, sesi dokunaklı ve duygusal çınladığı sıralar gülümsemeye en yatkın olduğu anlardı. Onunla birlikte yaşadığı uzun yıllar boyunca karısı da aynı davranışları edinmişti.

Giuseppina öbür pencereyi de açtı; bir çekişte, gürültüyle ardına dayadı.

Alfonso annesinin yüzünün ne çok değişmiş olduğunu o zaman bile fark edemedi. Handiyse yatışarak alnından öptü:

"Çok iyi görünüyorsun."

"Şişmanlamışım, değil mi?"

Sevimsiz, alçak sesiyle Giuseppina saygısızca lafa karıştı.

"Tabii öyle! Ben hep söylüyorum, çok iyi görünüyor, yataktan çıkma diyen doktor var ya, eşeğin teki."

Signora Carolina Alfonso'yu yeniden kendine çekmiş, elini siyah saçlarının arasında gezdiriyordu.

Onu dikkatle süzerek, "Sen büsbütün yakışıklı olmuşsun, Rosina bunu hayal bile edemezdi," dedi. "Birbirimizden ayrılmakla hata ettik. Tabii şimdi yine bu durumda olurdum, ama bu ana kadar hayatım daha iyi geçerdi ya!"

Yanına yaklaşınca Alfonso annesinin neden öyle iyiymiş gibi göründüğünü kavramıştı. Yüzü şişmişti, bir yanağı öbüründen çok daha şişti, o şişliğin üstüne yastığın kaba kumaşıyla düzensiz bir dikişinin izi çıkmıştı.

Oval biçimli olan yüzü toparlaklaşmıştı. Seyrelmiş ak saçları çocuksulaşmış yüzünü çelenk gibi çevreliyordu.

Kadın o şişliğin oğlunda nasıl acı bir etki yaptığını anlayarak işi hafife almak istedi.

"Oh, buram acımıyor ama!" Parmağını önemsemeyerek yanağına dokundurdu.

Orasında morumsu bir çukur oluşuverdi ve parmağını çektiğinde de öylece kaldı. Hiç de önemli bir şey değil, diye açıkladı, acımıyormuş bile. Ciğerleri onu çok rahatsız ediyormuş, yeterince soluk alamıyormuş. Herhalde ölmek öyle oluyormuş. O kadar yaklamış ya, ölümün gizemini incelemekteymiş.

Alfonso ona aldandığını kanıtlamaya çabaladı, hastalığı hakkında doğru dürüst bir fikri olmadığından bunu kolayca yapabilirdi, yine de tüm aklını kullanarak onu aldatmayı beceremedi. Annesi ölmekteydi, acı olan buydu, öldüğünü bilmesi değil. Artık çaresi kalmadığını anlamıştı. her gün daha başka belirtileri fark ediyor, hep düzelme bulguları umuyordu. Boşunaydı; bendeni günden güne çökmekteydi. Uzun yıllardır birtakım rahatsızlıkları olmuştu, usta bir göz belki de onlara yol açan illeti tanıyabilirdi. Ayaklarının biraz şiştiğini fark ettiğinde de doktora başvurmamıştı, biraz cehaletten, biraz da para harcamamak için. Sonunda doktora gittiğinde, adam ona yataktan çıkmamasını tembihlemiş; o da bir daha kalkmamıştı, kendini ayaktakinden daha iyi hissettiğini söylüyordu, öyle biçimsizleşen gövdesini görmemek için elbise giymek istemiyordu. Şimdi artık kımıldayamaz olmuştu. Hastalığın sebep olmadığını, hareketsizlik ve havasızlık tamamlıyordu. O odada insan boğuluyordu. Pencereler bir an açıldığında, dışardaki havanın mis kokusu Alfonso'ya kadar gelmişti, odanın havasıyla karşılaştırıldığında merhem gibiydi.

Giuseppina, "Siz buradasınız ya, ben bostana döne-

bilirim. Bana gereksiniminiz olursa pencereyi bir tıklatın yeter," diyerek çıktı.

Alfonso, "Hastabakıcı mı bu?" diye sordu. "Hep böyle seni az önce bulduğum gibi yalnız mı bırakıyor?"

Annesi açıkladı: Kadını bir aydır eve almıştı, yapılacak ufak tefek işleri birinin üstlenmesi gerekiyordu.

"Tam bir sefaletten kurtarmış oldum onu. Bana pek iyi yürekli, pek saygılı gibi gelmişti!"

Delikanlı o geçmiş zaman kullanımına dikkat etti, annesinin Giuseppina hakkındaki fikri değişmiş olmalıydı, kadıncağızın bakımsız kaldığı, ölümüne yol açan hastalığın ciddiliğine hiç uymayan büyük bir kayıtsızlık içinde yattığı besbelliydi; kendini tutamayarak hıçkırıklara boğuldu.

Annesi onun neden ağladığını anladı, hemen kendisinin de gözlerine yaşlar dolduğundan ona sımsıkı sarıldı, pek alışkın olmadığı bu sevgi gösterisinden dolayı teşekkür ediyordu.

"Şimdi sen geldin ya, başkasına gereksinim kalmadı."

Onu yatıştırmak için acısının patlak vermesine bambaşka bir neden göstermek istedi ve eğer zamanında haber vermiş olasalardı kentten iyi bir doktor getireceğini, onu daha çabuk iyileştireceğini, nice sıkıntısını önlemiş olacağını ileri sürdü. Ama sözleri kadıncağızı büsbütün duygulandırmaktan başka işe yaramadı. Ağlayıp duruyordu ve yarısı cansızlaşmış zavallı bedeni yatağa çivilenmişcesine kıpırtısız kalıyordu; yalnızca başını oğluna yaklaştırmak için yastığın üstünde doğrultabiliyordu.

Onu öyle heyecana boğduğundan ötürü ürkerek güven verdi: Hemen o gün çağırmayı istediği doktorun yardımıyla iyileşecekti. Öte yandan o umutsuz duruma razı olamadığından, her ne kadar umuda pek yer yoksa da, Prarchi'den gelip tedavisini üstlenmesini rica etmeye niyetlendi.

Ama kadıncağızın kafası oğlununkinden daha iyi iş-

liyordu. Başka doktor getirmesini yasakladı, kendisine bakmaya gelen doktorun yetip de arttığını söyledi. Huzur içinde ölmek istiyordu, Alfonso'nun elini kendi ellerinin arasına alarak yanağına götürdü, başını ona dayayabilmek için büyük bir çabayla bir yanına döndü. Ardından hıçkırmadan, gözlerini eliyle örterek sessizce ağladı.

Tükenmişti artık. Hareket ettiğinde tümüyle biçimi bozulmuş görünen o gövdeyi hangi mucize kendine getirebilirdi ki?

Kurtarmanın yolu kalmadığına göre, Alfonso onu biraz oyalamanın çaresini aradı. Pek önemi varmış gibi, ne ilaçlar verdiklerini sordu.

Kadıncağız, "Şunu almalıyım," diye yanıtladı, "ama istemiyorum, dokunuyor. Aldıktan sonra, zor nefes aldığımdan başka bir de baş dönmeleri geliyor... bazen de çarpıntı yapıyor."

Gözyaşları henüz kurumamıştı ki, canlanarak başını kaldırdı, kurnazca gülümseyerek sordu:

"Müdür olman yakın mı? Banka nasıl gidiyor?"

Tam o sırada noter ancak içeriye girdi, Alfonso'nun koşturmasından dolayı yorulduğunu belirtti. Ama adamcağızın soluğu sakindi, buruşuk, dar alnında terden eser yoktu.

Alfonso'yu Signora Carolina'yı ağlattığından ötürü sertçe payladı.

"Aklınız var, değil mi, ağlamanın ona dokunacağını anlamalısınız."

Signora Carolina, "Ben kendim ağladım, beni o ağlatmadı," dedi.

Ama Mascotti kulak asmadan hep aynı sözleri tekrarlıyordu, özen gösterme fırsatını bulduğuna memnun olmalıydı, ama o sırada Alfonso onun odada sanki köy meydanındaymış gibi fütursuzca gürültü ettiğini görüp üzülüyordu.

Signora Carolina beklenmedik bir kararlılıkla, o bağırtıyı kesmek için yüksek sesle pekâlâ da iyi olduğunu belirtti ve Alfonso'nun sol elinin bileğini sıktı; sağ elini hâlâ başının altında tutuyordu.

Alfonso'nun içinden acısını Mascotti'den çıkarmak, neden daha önce haber vermedi diye sitem etmek, zavallı hastaya bakılış biçiminden memnun olmadığını anlatmak geliyordu, ama bunu o anda yapamazdı. Mascotti'nin de suçsuzluğunu kanıtlamaya çalıştığına göre, herhalde kendini suçlu hissettiğini fark ederek bir derece tatmin oldu. Signora Carolina'nın hastalığını Alfonso'ya niçin bildirmediğini kimse sormadığı halde, dedi ki iyi ellerde olduğunu görünce haber vermeyi yararsız saymış, sanki tersini söyleyen biri varmış gibi o sözleri tekrarladı. Kendisi her gün gelip hatırını soruyormuş, yanına verdiği Giuseppina da iyi bir hemşireymiş.

Belki söyledikleri de doğruydu, ama Alfonso'ya o kadar yetersiz göründü ki, kendini tutamadı, annesinin yanında onu payladı:

"Bana haber vermeliydiniz!" Ve diyeceği daha da ağır sözler olduğunu anlatmak istercesine öfkeyle ona baktı.

Mascotti, "Peki ya mesleğiniz?" diye sordu. "Sizin vasiniz olarak, kariyerinizi yarım bırakmamanızı sağlamak da benim görevimdir."

Signora Carolina o konuşmaları dinlememişti:

"Şimdi anlıyorum," dedi. Onu uzun uzadıya sessizce incelemiş gibiydi. "Şimdi anlıyorum, neden öylesine değişmiş görünüyorsun. Giysilerin çok farklı. Modaya uymuşsun." Oğlunu efendi kılığında bulduğuna sevinerek güldü. Kıyafetinin her parçasına ayrı hayran kaldı, gömleğinin kolalı yakasından pantalon kesimine değin; böylece Alfonso ile Mascotti'nin tartışması da kesildi. Alfonso, "Ama sözüm bitmedi," diye düşündü, acısını çıkaracak birini aramaktaydı.

Az sonra doktor Frontini çıkageldi, özenle giyinmiş yakışıklı bir delikanlıydı, oval yüzü düzgün, ama fazla düzgündü, esmer, kara bıyıklarında yaldızlı pırıltılar vardı. Hastaya nazik davrandı, ama Alfonso annesinin ondan çekindiğini anladı, içinde hemen doktora karşı bir antipati doğdu. Signora Carolina şurubunu o gün iki kez aldığına yemin etti, oysa kendisine dün akşamdan beri el sürmediğini itiraf etmişti.

Alfonso'nun sonradan öğrendiğine göre, doktor Frontini mesleğe büyük bir kentte başlamış bir gençti, ama belki de fazla eşi dostu olmadığından yeterli sayıda müşteri toplayamamış, çaresiz belediye hekimliğine düşmüştü, kendini hak etmediği bir yerde sayıyordu ve hastalarını sevmiyordu.

Hastanın durumunda biraz iyileşme gördüğünü belirtip, ilacını düzenle almasını tembihledikten sonra kapıya yöneldi.

Alfonso onun peşinden koştu ve bostanda yakaldı. Açıkça fikrini söylemesini istiyordu.

Doktor Frontini dedi ki, hastalık çok, ama çok ağırmış, yine de kalbin yeniden düzenle çalışmaya başlaması da olasıymış; çoğu zaman olurmuş bu. Alfonso'nun yüzündeki acının büyüklüğünü fark ederek, bu ikinci cümleyi ona acıdığından eklemişti. Doktorun kendisine dikkatle baktığını gören Alfonso her zamanki ani kavrayışıyla kesin teşhisi onu üzmemek için söylemediğini anladı. Bundan yakınamadı. Hastalığın ağırlığını doktor kadar kendi de biliyordu, adamın yargısı onu zaten rahatlatmayacaktı, ama doktorun ona saygılı davrandığını görünce belki de hakkında aldanmış olduğunu düşündü. Doktor Frontini'nin o anda hasta ile ilgili olduğu kesindi. Belki de Alfonso'nun gelişi Signora Carolina'ya yaramış oabilirdi, çünkü bir insanın hayatı, her şeyden önce başkalarının ona verdiği değerden ötürü değer kazanır.

Alfonso günün kalan kısmını annesinin yatağının başucunda geçirdi. Köye inip arkadaşlarına merhaba diyemediğine, sevgili yuvasının kıyısını bucağını yeniden göremediğine, hasret gideremediğine üzgündü. Ama uzaklaşmak elinden gelmedi.

Odaya dönmesinden az sonra Signora Carolina uyumak istediğini söylemişti; gözkapakları ağırlaşıyordu. Alfonso kendini babasının yatağına atıp onun uyuyuşunu seyre daldı. Ama Signora Carolina için uyumak kendi sandığından zor işti. Tam dalacak gibiyken, şiddetli bir sarsılmayla yeniden kendine geliyordu. Kimi zaman sarsıntı öylesine kuvvetliydi ki, dengesini kaybeden biri gibi kollarını sallıyordu.

"Yapamıyorum!" diye içini çekti, durumuna katlanarak, dalamadığı uykuyu kaçırsın diye kendisiyle konuşmasını istedi. Delikanlı hemen kalktı, annesinin yatağının yanına oturdu. Onun istediği gibi başka şeylerden konuşmak yerine, yine uyumayı denemesi için uğraştı. Kadıncağız onu memnun etmek için gözlerini yumdu, o da kıpırdamadan durup onu seyretti. Kolunun belli belirsiz bir kıpırtısından yine aynı sarsıntıyla uyanmak üzere olduğunu anlayınca, durup seyredemedi, onun elini eline aldı, sıkı sıkı tuttu. Hastanın sakinleştiğini görünce öbür elini de tuttu. Ve onun huzurlu, dinlendirici bir uykuya daldığını görüp şaşırdı, mutlu oldu, ama elini biraz gevşetecek olursa, annesi hemen tedirginleşiyordu.

Demek hâlâ ona bir yararı dokunabilirdi, buna o denli sevindi ki, doktorun kötü teşhisini de kendi umutsuzluğunu da bir süre için unuttu. Nice zamandır böylesine yoğun, böylesine saf bir sevinç duymamıştı! Kentte çektiği acıları küçümseyerek düşündü. Ölüm döşeğindeki zavallı kadının başucunda yüreğini dolduran duygula-

rın yanında onların ne önemi olabilirdi ki? Francesca'nın sözleri aklına geldikçe seviniyordu, kentten ayrılmakla Annetta ile olan ilişkisini tümüyle kestiğine inanabilirdi. Şimdi, o yatağın yanında, ne pişmanlık ne hayıflanma duyuyordu. Kayıtsızlığı, Annetta'ya olan aşkına da, ona karşı içinde uyanan tiksintiye de aynı renksiz görünümü veriyordu. Bütün o serüvenin hiç önemi yoktu, bir önemi olmuşsa o da bir rastlantı sonucu, kendisini bulunması gereken yere, annesinin yanına döndürmek olmuştu.

Orada, kıpırdanmadan geçirdiği uzun saatler boyunca onu Annetta'dan uzaklaşmaya iten nedenleri bir kez daha aklından geçirdi, ama her zaman olduğu gibi, düşünceleri duygularının biçim değiştirmiş haliydi. Kendi kendine diyordu ki, Annetta'ya karşı olan tiksinmesi açıklanabilir, hatta doğal bir şeydi. Kendisi ile o kadın arasında ortak hiçbir şey yoktu, onu sanki doğduğundan beri yaptığı her hareketi, söylediği her sözü, kafasındaki her düşünceyi biliyormuşcasına kesinlikle tanımıştı. Genç kız konuşurken her şeyden fazla hoşa gitme isteğini açığa vuruyordu, yazdığı zamanlar içi boştu, sevdiği zamanlar da kof ve şehvetliydi. Onu, uykusuna bekçilik ettiği o zavallı kadınla karşılaştırıyordu. O durumunda bile, Signora Carolina kocasını ne kadar ve nasıl sevmiş olduğunu belli ediyordu; öylesine alçakgönüllülükle sevmişti ki, hâlâ canlı bir anı gibi onun davranışlarını taklit ediyor, bilinçsizce onun hallerine öykünüyordu, hatta yüz hatlarından bile bir şeyler almıştı sanki. Onun için Annetta'nın yanında yaşamak işkence olurdu. Alfonso'yu zengin ederdi ve onu kölesi saymaya haklı görürdü kendini; o kızı kendi kollarının arasına atan kibir ve şehvet, pekâlâ başkalarının kollarına da düşürebilirdi.

Signora Carolina, akşama doğru gözlerini açtığında, "Çok sıkıldın mı?" diye sordu. Gözleri, günbatımının cılız aydınlığında bir gülümsemeyle pırıldıyordu. Nice za-

mandır o kadar iyi uyuyamamıştı, bunu söylerken, Alfonso'nun artık çekebileceği ellerini minnetle öptü.

"Kimbilir, belki bir süre daha yaşayabilirim!" Bunu diyebilmesi için kendini çok daha iyi hissediyor olmalıydı, Alfonso'nun yüreğinde büyük bir umut ışığı yanması için daha fazlası gerekmiyordu. Annesinin alnını öpücüklere boğdu, yaşamlarının geri kalanını hep öyle birlikte geçireceklerini söyledi; annesinin hayallerini güçlendirebilmek için kendi durumunu onunkine eşitliyordu. Kadıncağızın o anda bile umutları o denli büyük değildi. Artık koşup zıplamayı, hatta belki evceğizinden dışarı çıkmayı bile ummadığını belirtti; ama yatağında kalarak da olsa, yaşamayı istiyordu.

Yemeğini oğluyla birlikte yedi, Alfonso hayran hayran ona bakakalmıştı, birdenbire yüreğinde yaşama isteğiyle birlikte yaşama yeteneğinin de canlanışına şaşıyordu. Annesinin birdenbire açılıveren iştahında zayıflamış bir bedenin toparlanma isteğinden ötesini görmeye yanaşmadı, yutabildiği bir lokmacık şeyi aceleyle yemesi aslında kendini aldatmak, verilen o ateşkesten yararlanmak için duyduğu şiddetli arzuyu ortaya koyuyordu. Çok geçmeden tiksinerek tepsiyi itti. Yatağına uzandı, şu sözleri söyleyebildiğine sahiden seviniyor muydu, anlaması güçtü: "Ne zamandır bu kadar çok yememiştim."

Giuseppina doktorun geldiğini haber verdi, Signora Nitti bunu duyunca sarsıldı. Şaşırarak ve sıkılarak, adamın onu bir günde ikinci kez ziyarete gelme gereksinimini ilk kez duyduğunu söyledi. Alfonso gülerek, bu sitemi niye diye sordu, o gün iki kez gelmesine mi, yoksa öbür günler yalnızca bir kez gelmesine mi. Annesi aldırmadan, adamın onun hastalığından hiçbir şey anlamadığını, hiç gelmese daha iyi edeceğini söyledi.

Ardından kadıncağız boynunu büktü, o ziyaretten sıkıldığını gizlemeyi beceremedi ya da gizlemek isteme-

di. Doktor özen gösteriyor, halini soruşturuyor, öğütler veriyordu, ama tek heceli sözcüklerden fazla yanıt alamıyordu, tembihlerinin ara ara heyecansız sözcüklerle kesilen bir sessizlikle geçiştirildiğini görüyordu:

"Peki... peki... madem siz söylediniz, bunu da alırım." Alfonso annesinin tersliğini kapatmak için doktorun hastadan beklediği yanıtları kendisi vermeye girişti, ama adamın renginin solmasından, ne diyeceğini şaşırmasından, ziyaretine derhal son vermesinden, niyetinde başarılı olamadığını anladı. Adamın soğukkanlı görünümünün altında öfke bulunmasından ürkerek peşinden koştu, en iyi politika sandığı açıksözlülükle acaba annesinin davranışına kızdı mı, diye sordu. Yanıtı gerçek bir kaygıyla bekledi. Çevrede başka doktor bulunmadığından, onunla iyi ilişkiyi sürdürmeyi istiyordu. Genç doktor yanılıp bir an duraksadı, sonra daha da büyük bir hata ederek küçümseyen bir tonla konuştu, bir yandan da eliyle pos bıyığını sevecenlikle sıvazlıyordu:

"Ah bu ihtiyarlar yok mu! Hastalandılar mı akılları başlarından gidiyor!" Başka tek söz eklemedi, Alfonso'nun, annesine ona hak ettiği gibi daha büyük bir saygı göstermesini söyleme vaadine hiçbir yanıt vermedi. Genç doktor gücenmişti ve gücendiğini belli etmeye niyetliydi.

Signora Carolina'nın yanına döndüğünde, Alfonso onu doktor Frontini'nin daha nazik bir tutumu hak ettiğine inandırmaya çalıştı.

İhtiyar kadın, "Tamam, tamam," diye yanıtladı, "ona daha iyi davranırım, ama böyle günde ki kez de gelmesin." Ardından doktoru hemen unutuverdi.

Uyuma isteği kalmamıştı, gecenin yarısını gelecek için plan yaparak geçirdiler. Annesi kente gelip onunla birlikte yaşamalıydı. Kendi umutlarının içtenliğine inandırarak onun da umutlarını canlandırmak amacıyla, kentteki yaşamını süsleyip püsleyerek anlattı. Böylece

serüvenlerinin çoğundan söz etmek durumunda kaldı, en önemli serüveni olan Annetta ile ilişkisine de değinmemezlik edemedi. İhtiyar Maller ve Macario ile dostluğunu anlattı, akşamlarını nasıl Annetta ile birlikte roman yazarak geçirdiğini de. Signora Nitti'yi derhal kuşkulandıran o Annetta'nın, pek çirkin olduğunu, hem de bir kuzeniyle nişanlı bulunduğunu söyledi; kayıtsız davranmanın bundan daha iyi yolu olmazdı.

İkisi kentte mutlu ve rahat yaşayacaklardı, çünkü evle bostanı satmakla elde edecekleri para destek olurdu. Lanucci'lerin evine gitmeyeceklerdi, çok hüzünlü insanlardı onlar; kendi başlarına kalacaklardı, çünkü neşeli olmak istiyorlardı. Herhalde ikisine de inandığı yoktu, ama o arada dinledikleri sanki hoş bir şarkıydı. Sözleri de mantıksız sayılmazdı. O yerleri geride bırakınca kadıncağız hastalığını da geride bırakamaz mıydı?

Çok geçmeden acı gerçek yeniden kendini hissettirdi. Signora Carolina kötüleştiğini gizlemeyi ancak bir çeyrek saat başardı. Onun tedirginleştiğini fark eden Alfonso'ya, biraz heyecanlandım ama iyiyim, dedi. Tepki göstermeyi denedi. Alfonso'nun bir eline sıkı sıkı sarılmıştı, sanki öylece rahatlamayı umarmış gibiydi, uyumak istediğini belirterek gözlerini yummuştu. Ama bu direnci kısa sürdü, acı bir çığlıkla doğrulup oturdu.

Boğuk bir sesle, "Dayanamıyorum artık!" diye mırıldandı. Kesik kesik, güçlükle soluk alıyordu. Göğsünde bir yeri işaret ederek, "Şurama kadar ancak," dedi, "soluğum daha aşağı inmiyor." Yalnızca o sözler kadıncağızın ne çektiğini anlatmaya yetti.

Onun isteğine uyarak, Alfonso yataktan kalkmasına yardım etti, bir zamanlar ihtiyar Nitti'nin açık havada saatlerce dinlendiği, şimdi de yatağın yanında duran ve hastanın en kötü anlarında kullandığı kocaman, rahat koltuğa oturttu. Üzerini örttü, o ise morarmış yüzü

soğuk terle kaplanmış, başını arkalığa bırakıyordu; oğlunun ne yaptığını görmez gibiydi. Arada bir tizleşmiş bir sesle bir çığlık atıyordu ya da büyük bir zorlukla, ağzından birkaç yakınma ya da lânetleme sözcüğü çıkıyordu.

Oğluyla konuşmak için sesi yakınmak için çıktığı kadar çıkmıyordu. Alfonso iki kez onun ne istediğini anlayamadı. Havaydı istediği, pencereyi açsın istiyordu, anlayınca da soğuk alır diye korkarak duraksadığında hasta sinirlendi, hınçla ona bir göz atarak, mırıldandı:

"Ben açayım bari."

Açamadı, çünkü koltuğundan kalkamadı.

Alfonso'nun şimdi açtığı pencereden bol bol hava giriyordu. Ölümcül bir çırpınma içinde olduğu halde, temiz havanın susamış ciğerlerine hayat verdiğini duyar gibiydi. Ama annesi yine tıknefesti, derin soluk alamıyordu.

Giuseppina'ya gereksinimi olabileceğini hatırladı. Yan odaya koştu, baktı kadın yorganı başına çekmiş, uyuyor. Bağırarak seslendi, işe yaramadı, sabırsızlanarak kolundan tutup sarstı.

Kadın, "Ne var?" diye mırıldandı, yarı uyanmış, uykusuna dönmek için savaştığı belliydi, çünkü onu yakalamış olan koldan kurtulmaya çabalıyor, büzülüp duvara yapışıyordu.

"Annem kötüleşti. Kalkıp sobayı yakın."

"Faydası yok canım! Bırakın, kendi kendine geçer."

Tümüyle ayılmış olduğuna kuşku yoktu, ama giderek edinmiş olduğu birazcık düşünme yeteneğiyle, en iyisinin onu yatağından kaldırmamak olduğunu kanıtlamaya uğraşıyordu.

Alfonso buyurgan, "Haydi, kalkın!" diye tekrarladı, ardından annesinin çağırmasına koşmak zorunda kaldı.

Signora Carolina şimdi kendi kendine yatağına dön-

müş, ağzını yastığa bastırıyordu. Pencereyi kapatmasını rica etti, belki sıcak iyi gelirmiş, ama az sonra yeniden açtırdı pencereyi, onca çabaya karşın hiçbir iyilik duymadığından şaşkındı.

"Sobayı yaktırdım. Bir çay ister misin, belki iyi gelir?"

Anne, sanki iyileşmek ister misin diye sormuşlarcasına sevinçle, "Evet, evet," diye bağırdı.

Giuseppine yatağından çıkmamış, yine uykuya dalmıştı. Alfonso, öfkesinden çılgına dönmüş, onu yataktan sarkan kolundan yakalayıp şiddetle çekti; gövdesinin ilk çağrıya boyun eğmiş olan tek parçasıydı o. Sinirlenmiş, yani iyice ayılmış olan Giuseppina bağırmaya koyuldu, bütün gün didinip durmuştu, gece de uyutmamaları ayıptı, ayıp. Ama sonra ürktü.

Onun odanın içinde bir sıçrayışta etekliklerini dertop edip üstüne fırlattığını görünce, alçak sesle, "Delirdiniz mi?" diye sordu

Alfonso, öfkeden gözü dönmüş, "Derhal ayağa kalkıp bir çay yapın," diye haykırdı, "yoksa şimdi kapının önüne koyarım sizi."

Kocakarı söylenmeyi kesip kalkmaya davrandı.

Annesinin acılı nöbeti hafiflemişti; soluğu hâlâ hızlıydı, ama yakınmıyordu artık. Yüzüne birazcık kan gelmiş, renklendirmişti. Öyle sırtüstü, kolları kıpırtısız, uyuyor gibiydi. Alfonso gürültü etmemeye çalışarak pencereyi kapattı. O sırada Giuseppina elinde çayla çıkageldi, delikanlı onu yatağa yaklaştırmamak istedi, ama Signora Carolina kadını çağırdı. Gözlerini açmadan birkaç kaşıkçık çay içti, onu yatışmış gören Giuseppina buruklukla söylendi:

"Demek ki öyle ağır değilmiş işte!"

Alfonso, "Çıkın dışarı!" diye bağırdı kadını öylesine kayıtsız görünce öfkesi başına sıçramıştı.

Giuseppina dışarı çıkınca, Signora Carolina, "Niye o kadar sinirleniyorsun ki?" diye sordu. "Bir işe yaramıyor ki! Hiçbir şey girmiyor kafasına!"

Demek ki çevresindekilerin ahmaklığından ve umursamazlığından ötürü acı çekiyordu.

Yarım saat kadar hiç kımıldamadı, ama Alfonso onun uyumuş olduğunu sanıyorken konuştuğunu işitti. Yüksek sesle düşünüyordu.

Oğlu sorduğunda, "Bir şey demiyordum!" diye yanıtladı. Ama ardından o başka soru sormadan ekledi: "Ben bu haldeyken gelecek için planlar yapmak ne saçma diye düşünüyordum."

Alfonso onu yüreklendirmenin yolunu aradı, doktorun verdiği ilaçtan söz etti. O ilaç iyi gelecekti, hiç düzenli almamıştı ya, şimdi denemek gerekirdi. Kendi sözlerine ilk inanan kendisi oldu. Gerçekten de görevlerinin en önemlisi, öbürlerinin göz ardı ettikleri şey, annesini tedaviyi izlemeye inandırmasıydı. Eğer hâlâ bir kurtuluş umudu vardıysa, ancak oradan gelebilirdi.

Bir kaşık şurubu o daha peki demeden dudaklarına kadar götürdü. Anne omuz silkerek razı oldu.

Bir saat sonra biraz daha iyiydi.

Alfonso'nun coşkusunu yatıştırmak için, "Evet, evet," dedi. İlaç geçen ay da ilk kez aldığımda iyi geldiydi, ama sonra büsbütün kötüleştirdi.

Delikanlı giysilerini çıkarmadan babasının yatağına uzandı, uyumamaya niyetliydi, ama uykusuna yenildi, ancak uyanabildiğinde gün ışımıştı.

Onun uyuyuşunu seyreden annesine, "Nasıl oldun?" diye sordu.

Kadıncağız minnet dolu bir gülümsemeyle, "Daha iyiyim, daha iyiyim!" diye yanıtladı, "İlaçtan bir kaşık daha aldım, epeyi toparlandığımı hissediyorum."

Ardından ona köyü görmeyi, eski arkadaşlarına mer-

haba demeyi istemiyor mu diye sordu. Bir-iki saat pekâlâ da yalnız kalabilirdi.

Alfonso yine bostanla uğraşmaya koyulmuş olan Giuseppina'ya annesine göz kulak olmasını tembihledi, o da olurum diye söz verdi. Kadınla tatlılıkla konuştu. Kendisini görür görmez korkan Giuseppina alelacele öğle yemeği için sebze topladığını anlatmaya girişmişti. Tembel değilmiş, ama bir hastayla uğramaktansa toprakla uğraşmayı yeğlermiş, suç onu hastabakıcılığa getirendeymiş.

Tuhaf şey, ev anayola yan cephelerinden birini dönmüştü, girip çıkanların adımlarıyla oluşmuş bir patikayla yola bağlanmıştı.

Kır, güz güneşinin eritemediği kırağıyla hâlâ apaktı. O noktadan bakıldığında, köy olduğundan da önemsiz görünüyordu; iki basit ev dizisinden oluşuyor gibiydi. Anayolun dönemeci yerleşimin daha düzensiz, ama daha kalabalık olan kesimini gözlerden gizliyordu. Vadi tarafında anayola paralel, onun yarı uzunluğunda bir yol daha vardı, sonra o yolun çevresinde düzensiz bir öbek halinde, halkın en yoksul kesiminin oturduğu evler yer alıyordu. Köy, küçücük bir oranda, kentin tüm kesimlerini tohum halinde içeriyordu.

İlk aşkı Rosina'nın kara saçlı başını pencerede görünce, Alfonso heyecanlandı, adımlarını sıklaştırdı. Ona artık tutkun değildi elbette, ama yeniden görmek ne tatlı, ne sevinçli bir duyguydu!

Rosina yanında oturduğu yaşlı bir akrabasının hizmetini gören genç bir kızdı, ama evde işi o kadar azdı ki, bir küçükhanım gibi yaşıyordu, durumu köydeki bütün diğer kızlardan daha iyiydi. Alfonso onunla bir bayramda dans etmişti ve onu seçmesinin en büyük nedeni gözüne pek güzel görünmesi, üstelik kültürü ve giyimi açısından ötekilerden daha bir hallice durmasıydı. Derken aralarında hoş bir arkadaşlık gelişmişti, her gün, kız pen-

cerede, delikanlı yoldan geçerken laflıyorlardı. Birkaç akşam da evin az ötesinde, yani köyün dışında durup gevezelik etmişlerdi, ama zifiri karanlıkta kızın elini öpmeye bile cesaret edememişti. Güzelliğini göklere çıkarmıştı, ama sevdiğini söylememişti. Rosina onun idealindeki kız değildi, o zamanlar henüz idealindeki kızı aramaktan umut kesmemişti. Yani aslında işi daha ileri götürmeye asla niyetlenmemişti, oysa köyde çıkan ve annesinin de kendisine yazdığı dedikodulara bakılırsa, Rosina onun gidişine pek üzülmüştü.

Kızın onu gördüğü halde, hemen tanımayışına şaşırarak yaklaştı:

"Küçükhanım, beni tanımadınız mı?"

Rosina sakin bir şaşkınlıkla, "Oh! Signor Alfonso!" dedi ve duraksayarak hafifçe başını eğdi, bu belki onu henüz tanımadığı içindi, belki de tanıdığını belli etmek istemediğindendi.

"Bana elinizi bile vermeyecek misiniz?"

"Veriyorum ya işte!"

Ama yine de elini uzatmadı. Pencereden dışarıya eğilmeden önce kimsenin görmediğinden emin olmak için sağına soluna bakındı.

Bir an Alfonso'nun eline öylece bıraktığı elini geri çekerek, "Signora Carolina nasıl?" diye sordu.

Alfonso, "Ah! İyi değil! İyi değil!" dedi; o kara gözlerin, şakaklarından geri taranıp kulaklarının üstünde yusyuvarlak toplanmış siyah saçların karşısında tuhaf bir heyecana kapılmıştı. Kılığında ve konuşmasında eksik olan şey davranışını soğukluklaştırıyor, başka seferler hiç de esirgememiş olduğu dostça gülüşü özletiyordu.

"Artık burada mı kalacaksınız?"

Alfonso, "Hayır!" diye yanıtladı, "Yalnızca annemin hastalığı yola çıkmamı engellediği sürece kalacağım; sonra birlikte kente yerleşeceğiz."

Kız lafı uzatmadan, "Ben nişanlandım," deyiverdi.

O haberi kimse sormadan verdiğine göre, Alfonso' nun köyde kalıp kalmamasının umurunda olmadığını belirtmek için söylediği belliydi.

Alfonso az kalsın ona mutlu nişanlısının kim olduğunu sormayı unutuyordu.

"Gianni."

Gianni, dükkâncı Creglingi'nin oğluydu. Yakışıklı delikanlıydı, iyi para kazandığı dükkânından hiç ayrılmak istemeyen babasının tarlalarının yönetimiyle uğraşırdı. Rosina'nın, Alfonso'ya varsaydı edineceğinden daha varlıklı bir koca bulduğuna kuşku yoktu.

Alfonso, "Kutlarım!" dedi; kutlaması içten olduğuna inanılamayacak kadar geç çıkmıştı ağzından.

Rosina, "Signora Carolina'ya çok selam söyleyin," dedi ve birden pencereden çekiliverdi.

Alfonso kızın öyle sıvışmasının nedenini hemen anladı. Yolun dönemecinde Noter Mascotti belirmişti, yanında köydeki iki meyhaneden birinin sahibi olan Faldelli vardı. Bu, üstü başı pasaklı bir ihtiyardı, giysileri sıska bedeninden sarkıyordu. Üşüyor olmalıydı ki, ellerini ceketinin yenlerine sokmuştu.

Kendisini selamladılar, o da onlara yaklaştı. Faldelli elini yeninden çıkararak kolunu uzattı, Alfonso'nun elini şöyle kuvvetlice bir sıktı; ardından elini yine yeninin içine sakladı. Nazik biri değildi, Mascotti, Alfonso'ya annesinin durumunu sorunca, bir kenara çekildi, dalgın dalgın çevresine bakınmaya koyuldu.

Mascotti'nin nazik sorusu adama, Signora Carolina' ya hiç de özen göstermemiş olduğu için Alfonso'ya sitem etme fırsatını çıkardığını düşündürdü.

Büyük bir ciddiyetle, geçirdikleri üzücü geceyi, ne kadar korktuğunu anlatmaya koyuldu ve hemen büyük bir acı ve öfkeyle, içerleyerek, annesinin emanet edilmiş

olduğu Giuseppina'nın nasıl davrandığını söyledi.

Kuşkusuz Mascotti o sitemin kendisine yöneltildiğini anlamış olmalıydı. Kararlı bir sesle hoşgörü lafları etti:

"Eh! Bu dünyada hepimiz biraz rahatımıza düşkünüzdür. Giuseppina bakmıştır ki siz oradasınız, acele etmemiştir, bir hastanın başucunda da dört kişi birden beklemez ya!"

Bir gün önce kendini savunurkenki tavrı değişmişti, Alfonso şaşırdı. Adamı kararlı görüyordu, saldırıyı öyle çarçabuk kavrayıp geri püskürttüğüne göre belli ki hazırlıklıymış. Signora Carolina'ya doğru dürüst bakılmadığını inkâr etmiyordu artık, ama olayın tümünü önemsizleştiriyordu. Alfonso'nun vasisiydi ve işte o nedenle Signora Carolina'nın sağlık durumuyla da ilgilenmesi mi gerekirdi? Alfonso, geceleyin, Giuseppina'ya öfkelendiğinde aklına gelen kötü sözlerden birini ağzından çıkarırsa, Mascotti'nin de kabalaşacağından korktu. O yüzden susuverdi.

Noter, Faldelli'nin bir kenara koyduğu toplu parası olduğunu ve toprak almaya niyetlendiğini söyledi. Bu açıklamayı Alfonso'yu daha çok ilgilendirecek başkaları izleyecek gibiydi. Faldelli onun sözünü keserek vedalaşmaya geldi. Mascotti'nin elini sıkarken, "Noter Bey, pek öyle acelem de yok, biliyorsunuz," dedi.

Üçgen biçimli meydancıkta, Creglingi'nin dükkânının karşısında olan meyhanesine doğru adımlarını sıklaştırdı.

Mascotti, keyfi yerine gelerek, "Siz herhalde doğduğunuz yerleri görmek için bir gezintiye çıktınız," dedi. "Size eşlik edeyim, koşmayacaksanız tabii."

Alfonso'nun, annesinin ne halde olduğunu öğrendiği o kötü ânı hatırlatarak şaka ediyordu.

Anayol bütün evleriyle hiç değişmemişti, artık daha fazla solacak yeri kalmamış tabelaların renkleri hep ay-

nıydı, kimi pencereler hep öyle kapalı dururdu, kimileri de hep açık. Alfonso köyü bir müze eşyası misali eski görüyordu, ancak nasılsa öyle kalması için elzem olan onarımın dışında el sürülmüyordu. Köylülerin bütün didinmesi köyün dışında, tarlalarındaydı.

Evlerden yalnızca bir tanesi değişmişti, üzerine bir kat çıkmışlardı, yeni kısım eskisinden yan cephede, eski kısmın renginin kararmış olmasıyla fark ediliyordu. Şimdi orada Fırıncı Seli ıi oturuyordu, ama köyde evi hep önceki sakinlerinin adıyla, Carlı'lerin evi olarak anıyorlardı.

Alfonso'nun hayalinde sonradan yapılan bütün eklentileri kaldırarak, evi yeniden daha ufak, kapkara, gamlı haliyle gözlerinin önüne getirmesi zor olmadı; birkaç gün içinde Carli ailesinin bir üyesi dışında, bütün sakinleri ölüp gitmiş olan uğursuz bir evdi: Bir zamanlar Alfonso'nun birlikte oyun oynadığı iki çocuk, on beş yaşlarında bir kız ve ihtiyar Nitti'nin iyi arkadaşı olan babaları, üstü başı tertemiz bir adam; sırtından çıkarmadığı ceketi hep öylesine bembeyaz olurdu ki, üzerine bulaşmış olan un bile ayırt edilmezdi. Alfonso o felaketin tüm ayrıntılarını hatırlıyordu, gençliğinde kendisinde silinmez bir iz bırakmıştı. İlk kuşkularına işte o zamanlar, beyhude yere yaratılıp, sonra yok edilen bütün o sağlıklı, güçlü bedenlerin karşısında kapılmıştı.

Bir akşam ihtiyar Nitti her zamankinden daha geç dönmüş, çocukların en küçüğü Guido Carli'nin tifoya yakalandığını anlatmıştı, hem de öyle ağırmış ki, doktor kurtulamaz diyormuş. Şimdi can cekişmekte olan çocukcağızla Alfonso bir gün önce konuşmuştu. Nitti'ler Carli'lerin karşısında oturuyorlardı, gece boyunca Alfonso birkaç kez pencereye yaklaşmış, yalnızca bir odasında ışık yanan kapkara eve bakmıştı, içinde ölümle pençeleşilen odaydı o.

Çocukcağız birkaç gün içinde ölüp gitmişti, Alfonso

da hem hayatta kalan arkadaşını ve hem kendini o kayıptan ötürü avutmak için neler söyleyebileceğini düşünüp taşınırken, arkadaşının, kızkardeşinin ve babalarının da aynı korkunç hastalığa yakalanmış olduklarını öğrenmişti. Evden her gün bir tabut çıkıyordu; ilkinde kızcağızın, ikincisinde babanın cesedi vardı, ev ise sanki çıkıp gidenler herhangi bir eşyaymış gibi dilsiz ve kayıtsız, öylece durup duruyordu.

Ancak başucunda beklenecek hiçbir hasta kalmayınca, son evladın tabutunun ardından nihayet bir pencere açılmış ve anne belirmişti, Alfonso'nun hiç tanımadığı iki adam kollarından tutuyorlardı, kadın pencereden atlayıp sevdiklerinin ardından gitmek istediğini haykırıyordu. Henüz genç sayılacak bir kadındı. Bırakın beni, diye yalvarıyordu, onu tutmalarına şaşırır gibiydi. Ölmesini engelleyen o iki adamın sergiledikleri şiddet Alfonso'ya nefret edilecek bir şey gibi gelmişti.

Evi satılığa çıkarmışlardı, ama o kadar felâketin ardından kimse almak istemiyordu, sonunda köye yerleşmeye gelen Selini'lere üç kuruşa satmışlardı. Signora Carolina da almaya yanaşmamıştı, oysa yerleşim yerinden öylesine uzak olan o koskocaman evdense onu almakla çok daha akıllıca bir iş yapmış olurlardı.

Önünden geçiyorlarken, noter de evin yeni haline yol açan sözleşmeyi düşünmüş olmalı ki, Alfonso'ya iki durum arasındaki benzerliği düşündürerek densizce haber verdi:

"Faldelli dedi ki, sizin evinizi satın almaya hazırmış."

Alfonso irkildi ve kuru bir sesle, "Satılık değil ki!" dedi.

"E, siz evi ne yapmayı düşünüyorsunuz?"

Noterin bu kabalığı karşısında Alfonso onu üniversite eğitiminden çok, köylüler arasında uzun süre yaşamasının etkilemiş olduğunu anladı.

"İyi de, ya annem?"

Noter bambaşka bir havadaydı ve Signora Carolina'nın hâlâ sağ sayılmasına şaştığı belli oldu. O aldanmaya kibarca ayak uydurdu:

"Anneniz bana, gidip sizin yanınızda oturmayı düşündüğünü söyledi!"

Alfonso hüzünle, "Bakalım ne yaparız!" dedi. Annesinin başucunda geçirdiği gece bütün umutlarını yıkmıştı ve Mascotti'nin sözleri kafasını o durumdan çıkarılması gereken sonuçlara yöneltmişti. Öyle ya, tek başına kalacaksa, evi ne yapsındı?

"İhtiyar Doritti hâlâ hayatta mı?"

Bu tipik hamarat bir köy kadınıydı, eskiden yorgunluk nedir bilmeden tarlaya gider ya da evinde didinir dururdu, dışardan yardım istememek için her şeyi kendi yapardı, o kadar ki, köyde, civcivler daha tez çıksın diye tavuklarla birlikte kuluçkaya yatıyor, derlerdi; şimdi Alfonso renkleri solmuş, pencereleri yeşile çalan, şurası burası çatlamış duvarları kirli bir evceğiz görünce hatırlamıştı onu. Diyorlardı ki ev yıkılmıyorsa, hangi yana düşeceğini bilmediğindenmiş, ama aslında öteki evlerin sırasından hayli öne çıkan, sağlam temelleri vardı.

O evin zemin katında, yaşlı kadının kocası ihtiyar Doritti uzun yıllar bir bakkal dükkânı işletmişti, dediklerine göre bir hayli de para kazanmıştı. Creglingi daha sonraları gelmişti ve köyün ortalık yerinde, daha çok çeşitli mal getiren bir dükkân açıp adamın müşterilerini elinden almıştı. Doritti önceleri kendisini öyle mahvetmelerinin haksızlık olduğunu düşünmüştü; öfkesinden çılgına dönmüş, köyün yarısıyla kavga etmişti, hem Creglingi ile hem kendisine ihanet ederken, yani rakibinin dükkânından alışveriş ederken yakaladığı müşterileriyle. Sık sık o dükkânın yanında pusuya yatıp beklerdi onları. Sonra sonra durulmuştu. Sabırsızlık göstermeden, kalan son iki-üç müşterisinin bakkalın son ürünleri-

ni tüketmelerini beklemiş, ardından tabelasını indirmişti. İki ihtiyar birlikte birkaç yıl daha yaşamışlardı, kimseyle konuşmuyorlardı, çünkü gördükleri haksızlıktan ötürü köyün tüm sakinlerinden nefret ediyorlardı. İhtiyar adam doktorsuz ölmüştü, karısı da o günden sonra evinden artık yalnızca pazar ayinine gitmek üzere çıkar olmuştu; bir siyah ipek elbise giyerdi, üzeri yine siyah işlemelerle bezeliydi; kumaşı çok ağırmış gibi gösteren birtakım kıvrım kıvrım işlemeler.

Alfonso o iki kişiyi unutmuştu, hatırlayınca yeni bir şeymiş gibi şaştı.

"O iki ihtiyar kendilerince pekâlâ da mutlu bir ömür sürmüşlerdi."

Köyün dışına o yandan çıkıldığında, daha bir kilometre kadar leke leke yeşillik vardı, peşinden hemen taşlarla örtülü tepe geliyordu, burası köydeki adıyla "Taşalan"ın, yani taşlık bölgenin habercisiydi.

Mezarlık köyün arka tarafında, yüksekçeydi. Keyifli, serin bir yerdi; sık beyaz mezar taşlarının bile bozamadığı yoğun bir yeşillik. Hiç değilse orada ölüler yaşayanların yanı başında uyuyorlardı, ölüm sanki daha az ayrılıkmış gibi geliyordu.

Mascotti onunla birlikte gidip annesinin durumunu görmeyi istedi, ama evin kapısında durakladı:

"Yüreğim paralanıyor," diye belirtti. Alfonso çıkıp annesinin durumunun kötü olduğunu bildirdiğinde, delikanlıyı öyle altüst olmuş görünce de, "Zavallı çocuk!" dedi. Üzüntüsüne karşın ısınmak için zıplayarak yürüdü ve anayola ulaştığında bir genç sıçrayışıyla tırmandı.

Gerçekten de Signora Carolina iyi durumda değildi, Alfonso onu koskoca bir saat yalnız bıraktığına yakınıyordu.

Alfonso'nun içirdiği ilaçla toparlandığını fark edince tabii ki iyiliği o ilaca vermişti, doktorun tavsiyesine

uyup, yarım saat sonra bir kaşık daha almıştı. O zaman önceden bildiği fenalık basmıştı üzerine, gerçi gecekinden çok farklıydı, ama bir o kadar acı vermişti. Bitkin düşmüştü, organlarının her biri yaşamayı reddediyor gibiydi. Kalbi sıkıştığı zamanlardaki gibi alnında ter taneleri vardı, ama feri kaçmak yerine, pırıl pırıl, ıstıraptan irileşmiş gözlerle bakıyordu:

Daha önce iyi gelmiş olduğunu unutarak, "Kahrolası ilaç!" diye mırıldandı.

Berbat gecenin ardından berbat bir gün geçirdiler. Kadıncağız o fenalıktan sonra bir daha iyileştim, diyemedi, çünkü akşama doğru yeniden fenalaştı ve o durum bütün gece sürdü.

O andan sonra artık kısa süreli iyileşmeler bile olmadı. Hasta, durumu kötüleştikçe yaşama daha fazla sarılıyordu ve doktorun dediğine göre onu canlandırabilecek olan tek ilacı içirmek hep kolay oluyordu. Bitmek bilmeyen bir ıstıraptı, ya hastalığın kendinden ya da tedaviden ötürü. Hayata bağlılığının artışının bir başka belirtisi doktor Frontini'ye daha nazik davranması oldu. Hastalığı öylesine ıstıraplıydı ki, tüm direnişini yok etmiş, her türlü antipatisini unutturmuştu. Onu ancak doktor Frontini'nin kurtarabileceğini söylemişlerdi, o da inanmıştı.

O yüzden doktor daha sık geliyor, saatlerce durup Alfonso ile, Signora Carolina'nın hastalığından çok, başka şeylerden konuşuyordu. Bilimini onu iyileştirerek gösterememişti ya, başka konulardan konuşarak kanıtlamaya çalışıyordu. Alfonso onun hastanın odasında uzun uzadıya kaldığını görünce seviniyordu, çünkü eğer o sırada Signora Carolina fenalaşırsa, her ne kadar Frontini'nin bir yardımı olmuyorsa da, Alfonso kendini daha huzurlu hissediyordu.

Mascotti de sık sık geliyordu, ama kapıda duruyor, onu yüreklendirecek birkaç söz sesleniyor, içeriye adım

atmıyordu. Hasta, onun içeriye girmekten kaçındığını fark ederek Alfonso'ya sordu:

"Pek fena mı kokuyorum ki böyle kaçıyor benden?"

Odanın havası ağırlaştıkça ağırlaşmıştı, Alfonso bile açık havada yarım saat koşabildiğinde toparlandığını hissediyordu. Artık odayı havalandıramıyorlardı, çünkü bir kar yağışının ardından hava birkaç gün içinde hayli soğumuştu, hatta pencere camları biçim biçim buz parçacıklarıyla kaplanmıştı. Hasta soluksuz kaldığını hissettiğinde bile, pencereleri açsınlar istemiyordu artık, çünkü bir keresinde iyilik vermesini umduğu o havanın buz gibi soğuğu onu az kalsın öldürecekti.

O odada Alfonso hayli tuhaf bir yaşam sürdürüyordu, bütün günü hastayı durumunun ağır olmadığına inandırmakla ya da belirtilerini hafifletmeye çalışmakla geçiriyordu. Günler öylesine birbirinin tıpkısıydı ki, köye geleli ne kadar olmuştu bilemiyordu. Annetta ile cilveleştiği dönem ne kadar gerilerde kalmıştı!

Günlerden bir gün postacı Marco ona iki mektup getirdi. Çevredeki uzun gezintilerinde zarfların üstündeki elyazılarını çözümleyerek oyalanan Marco'nun dediğine göre, birisi bir kadından geliyor olmalıydı. Alfonso mektubu eline alır almaz tatsız bir duyguya kapıldı. Demek aradan geçen zaman herkese olayları ve insanları unutturacak kadar uzun gelmemişti!

Öbürü bir erkek tarafından yazılmıştı, Sanneo'nun kendine özgü elyazısıydı, ama imza Cellani'nindi. Aslında Maller ve Ortakları Bankası'ndan geliyordu, içeriği de o bağlamdaydı. Banka müşterilerine iş konularını bildirirkenki soğuk ve ölçülü ifadeyle, "Mascotti" imzasıyla gönderilmiş olan telgraftan annesinin hastalığının ağır olduğunu öğrenen müdüriyetin kendiliğinden, verilen on beş günlük izni bir aya çıkardığı bildiriliyordu. Cellani'nin imzalayıp saymanlık bildirilerine damgayı bastığı

o yazının resmî havası Alfonso'yu şaşırtmadı. Bir aylık izinden dolayı minnet duydu ve mektubu hemen Signora Carolina'ya okudu, bir umutsuzluk anında bulunan kadın gamlı bir sesle mırıldandı:

"Bir ay yetecektir!"

Öteki mektup Francesca'dandı:

"Öngördüğüm şey oldu ya da olmak üzere. Babakızın pazarlıkları ne merkezde bilmiyorum, ama her gün devam ediyor, hayli ilerlemiş olduğunun kanıtı da Annetta'nın bana hiçbir şey söylememesi. Sanırım içinden babasıyla anlaşmıştır bile, ama daha birkaç gün öncesine değin hâlâ bütün kalbiyle sizin olduğu için, sizi hepten unutmaktan utanıyor olabilir.

Siz yola çıktıktan hemen sonra, Annetta Signor Maller ile konuştu, kapının arkasından gizlice dinleyen Santo'nun aktardığına bakılırsa Signor Maller avaz avaz bağırmış, hatta Annetta sanırım ömründe ilk kez ağlamış. Sonra benim yanımda ağzını açmadığını görünce ona sitemle baktım, benim için çok zor oldu, zaten sizin yararınıza yapıp yakıştırdığım her şey çok zor oluyor. Annetta da dedi ki sizi hep seviyormuş, ama birleşmenize razı edebilmek için babasına karşı çok zorlu bir savaş vermesi gerekiyormuş. O yüzden benden size yazıp, köyünüzde kalmak için herhangi bir özür bulmanızı rica etmemi istedi.

Bakın Alfonso, size kendisinin yazmak istememesi kötü işarettir. Görevi üstlendim, yine de size hiçbir şey yazmadım, izniniz bugün bitiyor ya, beklemediği halde çıkıp geleceğinizi umdum; öyle olduğunu iyi biliyorum, çünkü günleri saydım. Ama siz ne yaptınız, gelmediniz! İlk hatanıza yenilerini ekliyorsunuz, ille de kendinizi mahvedene kadar. Size yazışımın nedeni son bir uyarıda bulunmaktır. Hemen yola düşerseniz belki hâlâ vaktinde gelebilirsiniz, çünkü henüz hiçbir şey elden gitmiş değil. Annetta kararsız, şimdi karşısında ağlayıp yalvardığı ba-

basının suyuna gitmekle sizin aşkınız arasında bocalamakta, evet öyle, çünkü sizi sevdi o. Size şu anda hiçbir vaatte bulunacak durumda değilim, geldiğinizde onun Macario ile nişanlandığı haberini almanız da olasıdır. Bilmem bu mektubum yazılışındaki amaca ulaşacak mı. Sizin için görevim olandan fazlasını yaptım. Eğer bu uyarıma karşın yola çıkmakta çekimser kalırsanız, bana yanıt vermenizin ya da Annetta'ya yazmanızın hiçbir yararı olmaz. Sizden laflar, boş özürler beklemiyorum. Ancak burada bulunmanız sizi kurtarabilir, bizi kurtarabilir."

Francesca'nın uyarı dediği şey bir yardım dileğine pek benziyordu, Alfonso okuyunca sarsıldı.Tabii ki köyden ayrılmayı, ölüm döşeğindeki annesini terk edip gitmeyi aklına bile getiremezdi, dolayısıyla bu onu her türlü kuşkudan kurtarıyordu, Francesca ne kadar uyarırsa uyarsın, ne kadar feryat ederse etsin, kulak veremezdi. Ama üzücü olan, kendisine doğal ve elzem gelen, ancak başka herhangi birinin mantıksız bulduğu bir hareketle, kendisinin Francesca'nın öylesine canla başla izlediği yola girmiş olmasıydı. Yolunu engelleyen kendisi olmuştu, oysa Francesca, namus ve adalet açısından da zafere ulaşması gereken savaşımında bir dost bulduğunu ummuştu. Maller kızı baştan çıkarmıştı, onunla evlenmesi en doğrusu olurdu. Alfonso'nun hayıflandığı tek şey oydu. Annetta'dan çok, Francesca'ya ihanet ettiğinden ötürü kendini suçluyordu.

Bir saate yakın, annesinin yatağının yanında düşüncelere daldı, gitti.

Signora Carolina, uzun süredir oğlunu gözlemekteydi, "O mektup seni düşüncelere saldı, galiba?" diye sordu.

Kadıncağız yorulduğu için pek konuşmuyordu, ağzından çıkan tek tük sözü, aklına geldikten ancak çok sonra dile getirebiliyordu. Belki de Alfonso düşüncelere daldığından beri yüzünü gözlemlemiş olabilirdi.

Delikanlı irkildi.

"Yo!" dedi, "Bir arkadaşım, gülüp geçtiğim bazı konularda gevezelik ediyor."

Annesi başka bir şey sormadı. Dışarda olup bitene dikkatini vermesi çok büyük bir çaba gerektiriyordu, o yüzden aldatılması kolaydı.

Öte yandan Francesca'nın mektubu iyi bir haber getiriyordu. Tam da kızın öngördüğü gibi, Alfonso'nun kentten ayrılışı Annetta'dan vazgeçtiği anlamına gelmişti. Şimdi artık emindi, sonunda terk edilecek olan kendisiydi ve o rol ihanet eden birinin rolünden çok daha hoşuna gidiyordu. Oysa Annetta'nın terk edilmeye dayanamayacağını sezinliyordu, nasıl olursa olsun, sevgilisini ilk bırakanın kendisi olmaktan çok daha mutluluk duyacağı kesindi. Yani o yüzden pişmanlık duyması gerekmiyordu.

Francesca'ya her ne kadar istemediyse de yollayacağı yanıtı yazmaya koyulduğunda, sözlerinin etkili olması, aynı zamanda kızın nefretini üzerine çekmemesi açısından başlıca güçlüğün onu annesinin hastalığının ağırlığına inandırmak olduğunu kavradı. Herhalde Banka İdaresi, iki kadına o konuda hiçbir şey bildirmemiş olmalıydı. Uğraşarak doğru ifadeyi buldu. Her türlü yapmacıktan kaçınarak, gerçek olayları aktaran, sözlerini doğrulayacak kanıt göstermeye aldırmayan biri olarak kısaca yazdı. Dedi ki, annesinin hayatı tehlikedeydi, kendi de o anda başka hiçbir şey düşünecek halde değildi. Son cümlesi kendine parlak bir buluş gibi geldi, öyleydi de. Kentte bulunmasının Francesca'nın yazdığı gibi elzem olduğuna inanmıyor gibi yaptı.

"Annetta, sizin de mektubunuzda belirttiğiniz gibi, beni seviyor. Niçin terk etsin ki? Burada kalmakla görevimden başka bir şey yapıyor değilim."

Mektubu postaya verdikten sonra kendini rahatlamış hissetti. Daha ufak ölçüde de olsa, kentten ayrılırken

duyduğuna benzer bir rahatlamaydı. Yeniden o entrikaların içine sürüklendikten sonra işte bir kez daha köyüne dönmüştü ve annesinin ölümü andıran yüzünü görmek de onlardan kurtulmanın sevincini kendisinden tümüyle alamıyordu.

Akşamüstü, korkunç acılarla geçen bir günün ardından gelen sakin bir anda, annesi sordu:

"Sevgiline yazdın mı bari? Hiç inkâr edeyim deme, bir sevgilin olmaması fena sayılır."

Yine de feri kaçmış gözlerinden bir kıskançlık şimşeği geçti.

Alfonso inkâr etmedi. Acı pişmanlıkların, hayıflanmaların adamı olduğunu bildiğinden, o günlerde ölüme yaklaşan hastaya karşı sonradan kendini suçlamasını gerektirecek hiçbir söz söylememeye, hiçbir harekette bulunmamaya özen göstermişti. Dolayısıyla ona içini döktüğünü göstermeli, merakını gidermeli, yalan söylememeliydi, bakarsın bunlara da üzülebilirdi. Başkalarının sırrını saklamak kaygısıyla her şeyi anlatmadı, ya da hiç değilse kendi kendine karşı öyle bir özür gösterdi. Dedi ki, bir genç kızı seviyordu, ama o kadar fingirdek, öylesine hafif olduğunu keşfetmişti ki, yüreğinden söküp atmak istiyordu, ki bu da zor bir iş sayılmazdı.

Signora Carolina zoraki bir gülümsemeyle, "Lanucci'lerin kızı mı?" diye sordu.

Alfonso, günah çıkarırcasına ciddi, "Hayır!" diye yanıtladı, "senin tanımadığın zengin bir kız."

"Çok mu zengin?"

"Eh, fena değil! Benden daha varlıklı olduğu kesin!"

Daha önce fingirdek dediği kızı terk etmekle büyük bir servetin kapısını kapatmış olduğunu itiraf etmek istemiyordu, çünkü annesi bunu bilse onu haksız bulurdu.

O akşam annesi konuyu açmadı, ama o sözlere uzun uzadıya kafa yormuş olmalıydı:

Ertesi gün, "Anlaşılıyor ki sen ona âşık değilsin," dedi, "yoksa hafif ya da fingirdek olduğunu öyle kolayca anlayamazdın ya da anlasaydın bile bağışlardın."

Az kalsın boğulup gidecekmiş gibi olduğu bir nöbetin ardından, oğlunun yardımına minnettar, "Ona tutulma sakın, hiçbir kadına tutulma. Seni hak edecek kadın yoktur," dedi.

Alfonso, kentte dönen entrikaları hiç umursamadığını sandığı halde, Francesca'nın mektubunu aldıktan sonra, aklı saatlerce, annesinden çok onlara takıldı. Eğer, Francesca'nın o kuşkuya yer bırakmayan havasıyla söylediği gibi, Annetta kuzeniyle evlenmek üzereyse, kendisine karşı duyguları ne olacaktı acaba? Nefret olacaktı, bundan emindi. Annetta'nın düşüşü kendisinde de tiksinme uyandırıyordu, ama bir başkasıyla evlenmiş olacak Annetta'nın ruhunda ne uyandırırdı acaba? Utanç ve nefret herhalde, sırrının orta malı olacağı korkusu, etken bir nefret; onu Maller'lerin evinden kovdururdu, hatta kentte hayat hakkı bırakmazdı. Peki kendisi o nefretin karşısında nasıl bir tutum izlerdi? Tepki gösterir miydi, kendini savunur muydu? Ama Alfonso'ya buna da hakkı yokmuş gibi geliyordu! Hayalinde ona nasıl eziyet edebileceklerini kuruyor, başına geleceğini düşündüğü felaketlere üzülüyordu.

Annesi baktı ki gözleri yaşarmış.

"Niçin ağlıyorsun?"

"Ağlamıyorum, gözlerimde bir yanma var da!"

Kadıncağız sustu, onun çektiği acıları gördüğünden ötürü ağladığına inandı, oysa Alfonso bankadan Maller ile Cellani'nin hakaretleriyle kovulduğunu, başı bir suçun ağırlığı altında eğilmiş, çıkıp gittiğini hayalinde canlandırarak gözyaşı dökmekteydi; bir suç, evet, ama ona açıkça yüklenen suç değil.

Signora Carolina ona ihtiyacı olduğu zamanlar işit-

tirebilmek için birkaç kez üst üste seslenmek zorunda kalıyordu.

Kadıncağız sürekli olarak yardıma muhtaçtı, çünkü artık yatağında bir yandan öbür yana dönmeyi bile kendi başına beceremiyordu. Sürekli yatmaktan ötürü bedeninin bazı yerlerinde yaralar açılmıştı, oralarına dayandıkça duyduğu acı, onu durmadan konumunu değiştirmeye zorluyordu. O zor hareketi gerçekleştirebilmek için, Alfonso cin gibi bir yordam bulmuştu. Kendisi yatağın ortasına doğru eğiliyor, annesi iki eliyle onun boynuna sarılıyordu; delikanlı onun yerleşmek istediği noktaya doğru dönüyor, hasta da öyle asılı durumda, yalnızca bir elini onun boynundan çekerek yer değiştirebiliyordu. Ancak Alfonso'nun boynuna asılmış olarak, yatağa ayaklarından başka yeri değmediği anlarda büyük bir rahatlık hissediyordu. Delikanlı ona boynuna asılması için yardım etmeye gittiği anlarda hayallerinden uzaklaşıyor, ama onu tutması gerekmediğinde, kadıncağız doğrulmak için ilk çabayı yaparken bağırıp ağlamaya başladığı sırada, o yeniden *Maller'i, Cellani'yi, Annetta'yı düşlüyordu.*

Gel gelelim çok geçmeden Signora Carolina'nın acıları öylesine arttı ki, Alfonso'ya hayallere dalacak vakit bırakmadılar, çünkü artık bir an bile dur durak vermiyorlardı, kadıncağız sürekli olarak oğluna gereksinim duyuyordu, yalnız gücüyle kendisini doğrultsun diye değil, aklını kullanarak yeni yeni beliren sıkıntılara yeni çareler bulsun diye. Artık hayallere dalamaz olduğu gibi, düşünemez de olmuştu, çünkü gözlerinin önünde gerçekleşmekte olan tehlikeli durumun yakınlığı onda düşünecek hal bırakmıyordu.

Signora Carolina'nın en büyük acıları, sinir sisteminin bozulmasından ileri geliyordu. Hastaya sanki şiltesi bir yana eğilmiş de kendisi yataktan düşecekmiş gibi geliyordu, aslında tam yerinde duruyordu, ama o tarafını

yastıklarla destekleyerek yükseltmek gerekiyordu. Tabii tüm o çabalar, sonunda hastaya rahatsızlığın çevresindeki eşyalardan değil, kendi bedeninden ileri geldiğini kanıtlamaya yarıyordu. Yatağının sağ yanında bir pencere vardı, gelen ışık rahatsız ediyor diye oraya bir çarşaf gerilerek örtülmesini istedi. Ama çarşafın beyazlığı da onu rahatsız etti ve Alfonso çarşafın yerine bir siyah bez gerdiğinde de huzur bulamadı.

"Anlıyorum, anlıyorum!" diye sızlandı ve artık başka değişiklik yapılmasını istemedi, ama sırtını döndüğü zamanlarda bile o taraftan anlatılamaz bir rahatsızlık duymaya devam etti.

Alfonso ancak bir kez daha kendini dışarı çıkabilecek kadar rahat hissetti. O da alelacele, çünkü hastanın yanından pek uzaklaşmak istemiyordu, hiç değilse köye kadar gitmekti dileği. O yüzden, tam evden çıkarken Rosina'nın nişanlısı genç Creglingi ile karşılaşınca canı sıkıldı. Yanında iki köylü ile Alfonso'nun evinin ilerisindeki tarlalarına gidiyordu; o tarlalar vadinin en verimli kesimindeydi.

Alfonso o karşılaşmadan pek de hoşnut olmadığını gizleyemedi, Creglingi de başlangıçta pek dostça davranmadı, hatta eğer Alfonso eski arkadaşının yanından selam bile vermeden geçmekten utanarak önce harekete geçmeseydi, Creglingi onu tanımamış gibi yapacaktı.

Alfonso berikinin nefretinden çok kendi nefretine şaşarak düşündü:

"Onu Rosina ile nişanlanmış bulunca o kadar mı bozuldum yani?"

Creglingi, "Nasılsın?" diye sordu, güçlü kuvvetli, yüz çizgileri kaba saba bir delikanlıydı, teni güneşten lekelenmişti, neredeyse tostoparlak suratında ufacık gözleri kurnazlıkla parlıyordu. Biraz sıkılmış gibiydi, Alfonso bunu, Rosina yüzünden duyduğu kıskançlığa verdi.

Hemen, "Kutlarım," dedi ve kutlamasının içtenliğine kuşku bırakmamak için kuvvetle elini sıktı.

Ama o kutlama da Creglingi'yi eski arkadaşının karşısında rahatlatmamış gibiydi, hemen ayrıldı, tarlalardan birinde bir miktar saman biçtirdikten sonra belli bir saatte dönmek zorundaymış, üstelik tarlaya varmak için de daha epey yürümesi gerekiyormuş.

İlk gençlik arkadaşlığıydı onlarınki, Alfonso'nun köyden ayrılışına değin sürmüştü, ama yaşları ilerledikçe iki genç arasındaki fark zaten giderek artmıştı. Creglingi'nin zekâsı pek gelişmemişti, daha doğrusu el işçiliğinin baskısı altında ezilip kalmıştı. Alfonso ilk gençliğinin anılarına körü körüne bağlı olduğundan asla o ilişkiyi kesip atmaya karar veremezdi. Kabul edilmediğini görünce biraz eziklik duydu. Creglingi'nin kafasında olsa olsa iki-üç fikir vardı, onlar da kendisine ömrü boyunca yeterdi, Alfonso ise onda sezinlediği kuvvet ve kararlılığı beğenerek hoşgörüyle bakmıştı.

Üç adam gizlice kendisine gülüyorlarmış gibi geldi. Kanı beynine sıçradı ve geri dönüp ters bir laf edecek oldu, ama onlar sessiz sedasız yan yana yürümekteydiler, Creglingi, ortalarında, başı önüne eğik, gidiyordu. Herhalde yanlış anlamış olduğundan kuşkulandı. Sonra anladı ki köylülerin gülüşmesi, onlara şehirli usulü şapka çıkarmak zorunluğunu duymuş olmasınaydı.

Kendini yatıştırmak için, "Ahmaklar!" diye düşündü, "fırsatını bulunca onlara o davranışın ne anlama geldiğini açıklarım."

Bir aylık izni sona ermişti, Alfonso uzatılmasını istemeyi son gün akıl etti, doğrudan doğruya Cellani'ye sıcak bir mektup yazarak o zamana değin gösterdikleri sabır için teşekkür edecek ve bir aylık daha izin rica edecekti. İçinden on beş gün yeter, diyordu, ama Signora Carolina'nın sağlık durumunda bir düzelme bekleneme-

yeceğinden, sanki ömrünün kısalmasını dilermişcesine pek kısa bir süre koymayı da uygun görmedi. Mektubunda annesinin tümüyle iyileşmesi umudu olduğundan söz etti, ne olur ne olmaz diye, belki de ilerde bir aylık bir uzatma daha isteyebileceğini de ekledi.

Son hafta Signora Carolina'nın bedensel acıları azalmıştı, ki o da büyük huzurun yaklaşmakta olduğunun belirtisiydi. Bedeninin artık acıya bile yeteneği yoktu.

Bir sabah, hastanın hummaya kapılmamakla birlikte, ürkütücü bir baygınlığa düştüğü tedirgin bir bekçilik gecesinin ardından, Alfonso onun sesini değişmiş, derinleşmiş, tınısı azalmış buldu. O ses sık ve yetersiz bir solukla kesiliyordu, ama hasta acı çekmiyor gibiydi. Zihninin açıldığı bir an, bunalımlı bir sesle ölüyorum, dedi. Sanki duvarlar üstüne eğiliyor, düşecekmiş gibi oluyorlarmış; dışarda korkunç bir fırtına esip savuruyor sanıyordu, hatta bir kez, kendinden geçmiş haldeyken, gidip köye baksınlar, acaba hâlâ yerinde mi diye söylendi. Sonra duyduğu şeyi anlatmak istedi, saatlerce boş yere uygun sözcüğü araştırdı. Tuhaf, korkunç bir şeymiş, çok hırpalanıyormuş, ama acısı yokmuş.

Hava kararırken tümüyle kendinden geçti, hatta Alfonso onu öldü sanarak çekinmeden ağladı. Yeni acılarla karşılaştığı o bitmek bilmez gün, kendi mutlak çaresizliği, hiç bilmediği şaşırtıcı şeyleri ortaya çıkarıyordu sanki. Annesinin zavallı bedenini pençesine almış olan illet, gözünde giderek bir kişilik kazanmaya başladı. Aralıklarla darbeler indirdiğini görüyordu, harcanan tüm çabalarla alay ediyor, pençesinden kaçamayacağını bildiği biriyle oyun oynuyordu, aldatıcı ateşkesler yaptıktan sonra, işte şimdi canını alacaktı.

Giuseppina hanımının bedenine dokunmuş, soğumuş bulunca aklına parlak bir düşünce gelmişti, yatağı dışardan ısıtarak onu canlandıracaktı. Gerçekten de Sig-

nora Carolina bir kez daha gözlerini açarak yalvarır gibi çevresine bakındı. Herkesten yardım diler gibiydi.

Giuseppina gerçekleştirdiği o mucizeyle övündüyse de çok sürmedi. Hasta ecelin yaklaştığını hissetmiş olmalıydı, çünkü neredeyse nezaketle veda etmek ister gibi başını bir kez daha doğrulttu ve mırıldandı:

"Bunu hiç hissetmemiştim!" Son sözleri bunlar oldu. Solukları hırıltıya dönüştü. Alfonso onun en sonunda rahatladığını, ciğerlerinin normal işleyişine döndüğünü sandı; kuvvet vermek için elini tutmak istedi, oysa o eli kasılmış buldu.

Bir rastlantı sonucu, doktor Frontini tam o anda çıkageldi. Sanki hâlâ bir çare bulmak istermiş gibi dikkatli bir muayeneden sonra, ölümü saptadı.

Alfonso onu zahmetten kurtarmak için, "Bitti işte!" diye uyardı.

Giuseppina'nın çağırması üzerine koşup gelen Mascotti'ye de aynı uyarıyı yapması gerekti, adam o ölüme inanmak istemiyordu. Noter delikanlıyı avutmaya çabalıyordu, Signora Carolina'nın ölmesinin daha iyi olduğunu kanıtlamak üzere bir söyleve girişti. Oysa Alfonso'nun avutulmaya ihtiyacı yoktu. Kendindeydi, bağırıp çağırmıyordu, sesi tok ve heyecansızdı. Onca acının, o korkunç bunalımın öylesine çarçabuk bitiverdiğine şaşırmıştı. Ölü artık onu rahatsız etmeyen, artık bir yana kaykılmayan yatağına uzatılmıştı. Ağzı koskocaman açılmıştı, ama haykırmak için değil, uzun bir esnemeyle açılmış gibiydi.

Alfonso'yu öylesine dingin görünce, ıstırap sahnelerine hazırlanmış olarak geldiği o evde Mascotti kendini hemen rahat hissetti. Kalmak istedi, doktor Frontini'ye de Alfonso'nun yanında kalmasını söyledi. Giuseppina, kimse bir şey demeden, masayı ölünün odasından kendi odasına taşıdı, çevresine sandalyeler yerleştirip şarap getirdi.

Oturur oturmaz, Mascotti Alfonso'ya onun evinde kalmasını önerdi.

Alfonso hayır, dedi, köyden ayrılıncaya değin o evde kalacaktı. Sakin, ama kararlı bir tavırla konuştu, Mascotti de üstelemedi.

Gerek Mascotti, gerekse Frontini konuyu dağıtmaya çalışıyorlardı, içtikleri şaraptan, evin konumundan, bir gün önceki yoğun kar yağışından, o günkü şiddetli soğuktan dem vurdular, ama dönüp dolaşıp o odada toplanmalarına neden olan olaya takıldılar.

Giuseppina, bakımının Signora Carolina'ya ne kadar yaramış olduğunu anlatmaya başladı. Eğer kendisi olmasaymış, zavallıcık yarım saat önce ölürmüş.

Mascotti merakla dinliyordu:

"Garip şey! Demek hayat dediğin azıcık sıcaklıktan öte bir şey değilmiş."

Bir köylü ağzıyla konuşmuştu, Fortini ise diyordu ki, eğer hasta kendine gelmişse, yalnızca Giuseppina'nın sağladığı o azıcık ısı yüzünden olmamıştı elbet.

Ardından doktor bilimin sunduğu bütün olanakların hastaya uygulandığına dair güvence verdi, ama daha hastalık ortaya çıkar çıkmaz, çaresi bulunmadığını anlamışmış. Hatta Mascotti'ye söylemişmiş.

Mascotti onayladı.

Alfonso durmuş, dinliyordu, ama yarım yamalak anlıyordu, seslerinden sıkılıyordu. Şaraba elini sürmedi, pek konuşmadı, ancak doğrudan yöneltilen soruları cevaplıyordu. Üzüntüye boğulmuş değil, derin düşüncelere dalmış gibiydi; bedeninde ve kafasında hissettiği büyük bir bitkinlik onu çökertiyordu. Mascotti evlâdın pek de duygulu olmadığını düşünmüştü kesin.

Evde babasınınkinden başka yatak yoktu, onu da ölünün odasından dışarıya çıkarmak için sökmek lazımdı. Mascotti, Alfonso'ya iki gece gidip kendi evinde kal-

ması önerisini yineledi, Frontini de onu canla başla destekledi, öyle ya, nasıl olsa kendisine yük olmayacaktı. Bitkin Alfonso, daha az laf etmesini gerektirecek yolu seçerek kabul etti. Giuseppina cenazenin başını bekleyeceğine söz verdi. Hiç olmadığı kadar canlı ve etkindi. Gidip papaza haber vermiş, ölünün çevresinde bir alay iş yapmış, ellerinin arasında bir haç koyup iki yanına iki mum yerleştirmişti.

Evden çıkmadan önce Alfonso annesini öpmek istedi, Mascotti ile Frontini'nin ona bakmadıklarını görünce, yan odaya onlara fark ettirmeden süzülmeyi denedi. Mascotti engel oldu, ölüyle son kez olarak ertesi gün vedalaşabilirdi. Adamcağız hâlâ acı sahnelere tanık olmaktan çekiniyordu. Frontini de Mascotti ile aynı fikirdeydi, Giuseppina da, üstlendiği yeni rolde, Alfonso'yu ceketinden tuttu, hatta geri bile çekti. Ama Alfonso inat etti, sonunda yolunu zorla açtı. O itişme sırasında gözlerine yaşlar doldu. Ne yani, annesini öyle kaçarcasına bırakıp gitsin miydi?

Annesinin yüzü artık onun sevdiği yüz olmaktan çıkmıştı, buz gibi olmuş alnını öpünce şaşırdı. Öptüğü artık bir insan değil, bir nesneydi.

Sonra uysallaştı, Mascotti ne diyorsa yaptı. Giuseppina'ya hiçbir buyruk vermeden evden çıktı; bekçilik edeceği pek bir şey yoktu nasılsa. İki adamın arasında, başı önüne eğik yürüdü. Onlar da susuyorlardı, ille de avutacağım diye gösterdikleri şiddet yüzünden o gözlerden akan iki damla yaşı gördükten sonra, genç adamın o dilsiz acısı yüreklerini sızlatıyordu.

Donmuş karlar ayaklarının altında çıtırdıyor, bulutsuz gökyüzünde dolunay apak vadiyi aydınlığa boğuyordu, o buz gibi ışıkta çevre göz kamaştırıyordu. Köyün ilerisinde, taşlarla örtülü tepenin doruğu solgun, kıpırtısız bir ateşle sarılmış, tutuşmuştu sanki. Köyde karı kü-

remek için birazcık uğraşmışlardı, sonuçta o korkunç beyaz tekdüzelikte yer yer çıplak toprak parçalarının koyu renk lekeleri göze çarpıyordu.

Evler sessiz, karanlıktılar; yalnız Faldelli meyhanesinin zemin kattaki bir odasının iki penceresinden yoğun ışık demetleri çıkıyor, yüksek perdeden sesler geliyordu.

Meyhanenin bitişiğinde Mascotti'nin evinin önünde durdular. Frontini bir şeyler söyleyerek Alfonso'ya veda etti, delikanlı işitmedi bile, yine avutma sözleri olmalıydı.

Noterin kızı –çirkince, yaşlı bir kız kurusu– kapıyı açtı, Alfonso'nun başına gelen felâketi bildiği halde, başsağlığı için elini sıktıktan hemen sonra, kimbilir ne kadar zamandır hazırlamış olduğu ve her ne kadar yersiz olsa vazgeçemediği sözleri söyledi:

"Şimdiye kadar beni ziyarete hiç gelmediniz, ya; bir ay boyunca!"

Delikanlı özür dilemeye çalıştı, ama Mascotti sözünü kesip kızına kabaca gidip Alfonso'ya yatak hazırlamasını söyledi. Kız peki, dedi, ama şimdi ansızın getirilen o konuğun kendisine önceden bildirilmemiş olmasına şaştı. Eğer kız önceden haberi olmadığından ötürü, şimdi kendisine vereceği odada ve yatakta hiç rahat edemeyeceğini belirterek daha kibarca konuşmasaydı, Alfonso bitkinliğini yenerek o evden çıkıp giderdi.

Gerçekten de, tek pencereli ufacık bir odada yalnız başına kalınca kendini çok kötü hissetti. Pencereyi hemen açmak zorunda kaldı, çünkü içerininin havası daha nemliydi. Şiddetli bir küf kokusu hüznünü büsbütün artırıyordu. Ona çevresindeki her şey birden çürümekteymiş gibi geliyordu. Oda zemin kattaydı, pencere anayola bakıyordu. Pencereden çekildiğinde, odanın kokusu sanki hiç hava girmemişcesine yoğun geldi. Az kalsın anayola atlayıp oradan kaçacaktı. O gece de gözünü yumamayacağından korktu, oysa uyku kendisini biraz rahatlatır

diye umuyordu; yaşamı boyunca bir daha yakasını bırakmayacağını sandığı üzüntüden birkaç saat olsun kurtarsın diye istiyordu uykuyu.

Ama yine de uyuyacaktı! Bitkinliği berbattı; başının boynunun üzerinde dik tutamıyordu. Eğer o evden çekip gitseydi, kendi evine kadar varamaz, oracıkta, karların üstünde uyuyakalırdı.

Yatakta da hiç rahat edemedi. Çarşaf kaba bir kumaştandı, üstelik yatak da nemli geldi; pencereyi kapatır kapatmaz oda berbat bir kokuya boğuldu. O koku duvarlardan, eski mobilyalardan geliyordu.

Dinlendirici bir uykunun ağır ağır yaklaştığını hissetmedi. Hep o berbat kokudan ve havasızlıktan ötürü olduğunu sandığı rahatsızlık arttıkça artıyordu. Yeniden kalkıp evden çıkmaya karar verdi. Hem öylesine kararlıydı ki, ertesi günü Mascotti'ye o kaçışına ne özür göstereceğini tasarlamaktaydı. Planını uygulamak üzere yatakta doğrulmaya yeltendi. Ne var ki nasıl olup da yeniden yatağa serildiğini hatırlayamadı, ama hep aynı döşekteydi ve ağrıyan başını yastığa bastırıyordu.

Birden kendini daha iyi hissetti, yatakta rahatlamıştı, ağrısı sızısı kalmamıştı.O iyilik duygusunu kaybetmemek için kıpırtısız kaldı. Uyumadığı kesindi, ama hoş bir rahatlık içindeydi.

O geçişin nasıl olduğunu sonradan hiç hatırlayamayacaktı, ama ansızın kendini bambaşka bir yerde, bambaşka bir ruh hali içinde buldu.

Yatağında yatıyordu, evindeydi, iyice havalandırılmış, kocaman odada, açık pencerelerden birinden içeriye yaz güneşi giriyordu. Uzun bir hastalıktan yeni kalkmıştı, hem o kadar halsiz düşmüştü ki, göğsüne bastıran yorganı kaldıramıyordu. Ama tek sıkıntısı oydu, onun dışında kendini sevinçli, neşeli hissediyordu. Havada asılı duran sayısız zerrecikleri aydınlatan ışın demetine ba-

kıyordu, bu, güneşin tertemiz havada belirginleştirdiği hafif bir sisti. Sevinçliydi, çünkü biliyordu ki birkaç güne kadar açık havaya, güneşe çıkmasına izin verecekler. Neşeliydi, çünkü yan taraftaki mutfakta henüz genç olan annesinin bir şeyler yaptığını duyuyordu, oğlu için çalışırken bir şarkı mırıldanmaktaydı. Oradan annesinin bıçakla et doğrayışının tıkırtısı geliyordu, ama kulaklarında bir başka tekdüze ses daha vardı, tatlı bir vızıltı, ninni gibi yinelenen bir tek nota.

Küçük koridora biri girmiş olmalıydı, çünkü taşların üzerinde ufak adımları ve bir giysinin hışırtısını işitmekteydi. Tam kapısının önünde bir kadın sesi çınladı: "Alfonso nasıl oldu?" Tatlı bir sesti, ama sevimsiz geliyordu, çünkü tekrarlanıp duruyor ve kocaman evin tüm boşluğunda çınlıyordu. Ama kimin sesiydi, çok tanıdık geliyordu? Tanıdığı bütün kadın sesleriyle karşılaştırdı, hiçbirine uymuyordu. "Ah! Evet! Francesca!" Hemen derin bir huzursuzluğa kapılarak düşündü: "Eğer köye yerleştiyse herkesin rahatını kaçırır artık."

Kapı açılmıştı, odayı bir anda yoldan geçen arabaların gürültüsü, arabacıların hiç durmayan bağırmalar doldurmuştu. İçgüdüsel bir devinimle, kafasını dinleyebilmek için gözlerini yummuştu. Annesi oradaydı. Daha yatağına varmadan gördü onu, kendisini öyle dingin bulduğuna sevinerek mutlu mutlu gülümsediğini gördü. Annesi onun üstüne eğilip öptü, ama tam kulağının oyuğundan. Sanki kulağının içinde bir şey patlayıvermiş gibi şiddetli bir acı duyarak uyandı.

Pencereden giren güneş gözlerini kamaştırdı. Gün ağarmış mıydı? Kendini en fazla bir saatçik uyumuş gibi yorgun hissettiğinden, şaşkınlığı daha da büyük oldu.

Yatağının yanında Mascotti ile Frontini duruyorlardı ve gözlerini açtığını fark etmemiş gibiydiler.

Mascotti düşünceli, işaret parmağıyla burnunu sı-

vazlayarak, "Ne kadar sürebilir?" diye sordu.

"Kim bilir? On beş günü de bulabilir. Paratifo türünden bir şey olmalı."

Alfonso, "Tifo mu oldum?" diye sordu.

Mascotti mutlu mutlu, "Gördünüz mü, anladı, biraz iyileşmiş!" diye bağırdı.

Frontini Alfonso'ya dönerek, "Ateşiniz var, ama yüksek değil," dedi. "Herhalde yorgunluk ve üzüntüden olmalı. Emin olun, ciddi bir şey değil. Sanırım şimdi çok daha iyisiniz."

Demek hastalanmıştı, daha önce fark etmediğine şaşıyordu. Ateşi vardı, sırtında ürpertiler dolaşıyordu, tüm bedeni sıcak, kupkuruydu, çenesinde bir gülme eğilimi vardı. Tatsız bir duygu değildi, getirdiği düşler de tatsız olmamıştı.

Mascotti, "Daha iyisiniz, ha?" diye sordu ve üzerine doğru eğildi, belki de Frontini'ye duyurmamak istiyordu. Alfonso ne gördüğü düşleri ne de şimdi işittiklerini bir daha unutacaktı. "Bana kalsa sizi burada alıkoyardım, ama gereksiniminiz olan bakımı yapabilecek kimsem yok. Giuseppina, evet, o hastabakıcılık edebilir, deneyimi var ne de olsa."

Alfonso, "Evet, evet, benim evimde," diye haykırdı ateşli hali, adamcağızın evde bir hasta tutmaktan ne kadar korktuğunu görmesini engellememişti.

Mascotti'nin Frontini'ye dönüp evine gitmeyi isteyenin Alfonso'nun kendisi olduğunu belirttiğini de işitti.

Yine düşlere daldı, ama tümüyle değil. Ateşle savaşıyor, savaşı ara sıra kazanıyordu. Annesinin nasılsın, diye soran sesini işitiyor ve hemen ardından Frontini'nin bıyıklarının sarı pırıltısını görüyordu. Frontini ikide bir onu yoklamaya geliyordu. Alfonso gözlerini her açtığında onu yatağın yanında buluyordu, ya nabzını sayıyor ya başına buzlu tülbentler koyuyordu. İyi yürekli biri olma-

lıydı, hummanın pençesinde Alfonso ilkin o denli nefret etmiş olduğu o adamcağızı gördükçe duygulanıyordu.

Sonra ateş yine yükseldi, buna şiddetli bir baş ağrısı da eklendi. Bunaldığını duydu, acılar içindeydi.

"Ah, zavallı anneciğim!" diye düşündü, daha önce gözlerinin önünde geçen o öteki bunalımı hatırladı, kendisininkinden çok daha acılı olmuştu herhalde.

Zaman kavramını kaybetmiş olmalıydı, çünkü gözlerini yeniden açtığında kapkaranlık geceydi. Yatağının yanında cılız ışıklı bir lamba yanıyordu ve Giuseppina, yarı uykuda, pencerenin altına, kendi yatağının yanında bir *ottoman*'a uzanmıştı. Demek onu evden göndermek yerine Giuseppina'yı çağırmışlardı. Mascotti de iyi yürekli biriydi demek.

Çok susamıştı, bir ayağını yataktan dışarı çıkardı, lambanın cılız ışığını yansıttığı için hemen seçtiği şişeden biraz su içmek için kalkmaya niyetlenmişti.

Giuseppina birden, "Çıkmayın yatağınızdan!" diye bağırdı ve gözdağı verir gibi ona doğru ilerledi.

Alfonso korkarak ayağını geri çekti.

Özür dileyerek, "Sadece biraz su istemiştim!" dedi.

Giuseppina, ona hiç aldırmadan yüksek sesle düşünüyordu. "A, demek kendine gelmiş!" dedi. Sonra, "Afedersiniz!" diye ekledi, o kalın erkeksi sesi özür dilemeyi de hiç beceremiyordu, "Bana sıkı sıkı tembih ettiler, gözünü üstünden eksik etme dediler de!" İstediği kadar su verdi Alfonso'ya.

O halde birkaç gün geçirmiş olmalıydı, çünkü ara sıra gözlerini açtığında gün ışığını görüp şaşıyordu, oysa gözlerini yumduğunda henüz geceydi.

Bir seferinde gözlerini açtığında büsbütün şaşırdı: Yolda, Mascotti'nin evinin önündeydi, Frontini ile Giuseppina kollarından tutuyorlardı. Düş gördüğünden kuşkulanarak, şaşkınlık belirtisi göstermedi, açıklama falan

istemedi. Onu bir arabaya bindirdiler, araba derhal hareket etti, yavaş gidiyordu, ama yol düzensiz olduğundan yine de sarsılıyordu, o sarsıntılar vücuduna birer darbe gibi geliyordu. Başka görüntüler gelip onları kovduğunda sevindi, gecenin bir saatinde kendine geldiği vakit de o gezintiyi humma ürünü sandı.

Ama sabah olduğunda, uzun süre dinlenmiş gibi huzurlu hissetti kendini, aklı başına gelmiş gibiydi, sersemlemiş de olsa hastalığından önceki olaylara yönelmekteydi, o sahnenin görüntüden ibaret olmadığını fark etti. Kendi evindeki odasını tüm ayrıntılarıyla görmekteydi işte, eski püskü mobilyalar, tıkır tıkır işleyen ve sekizi gösteren rakkaslı saat, iki karyola. Annesininki de oradaydı. Cesedi alıp götürmüşler, sanki içinden çıkan kişi akşam olunca yeniden gelip yatacakmış gibi yeniden yapmışlardı yatağı. Yastık aynı yastıktı, Alfonso onu kocaman bir kahve lekesinden tanıyordu, annesi acıdan kıvrandığı sırada sunulan bir fincanı eliyle ittiği andan kalmaydı.

Son on beş günde tanık olduğu tüm o dehşet verici olayları yeniden gözlerinin önünde canlandırmak için o leke yeterliydi. Gözleri yaşlarla doldu, tadına doyulmaz merhamet gözyaşları. Onu ağlatan şimdi kendini dünyada yapayalnız hissetmesi değildi, hayatı o kadar severken ölüp giden o zavallı ihtiyar kadının ardından ağlıyordu, çok önceden anlamıştı dünyadan ayrılıp gideceğini. Kendisi ise yaşıyordu, yaşamını sürdürmekteydi ve kanın dolaşımı o dolaşımın gerisindeki düzen teklemediğinden ötürü fark edilmiyorken, insan yaşadığının kesinliği içinde huzurluyken hayat keyifli bir şeydi, sanki öyle sonsuza değin sürecekmiş gibi.

Giuseppina'yı görünce gülmeye koyuldu, çünkü onu hastabakıcılık yaparken gördüğünü hatırlıyordu.

"Demek ihtiyar evden attı beni, ha?"

Giuseppina itiraz etti:

"Sizi rahatça arabayla buraya taşıttı."

Giuseppina'nın anlattıklarından, Mascotti'lerin evinden uzaklaştırılmasının nedenini anladı: Frontini onun tifoya yakalanmış olduğu kuşkusunu gideremişti. Onun evden uzaklaştırılmasında şiddetle ısrar eden noterin kızı olmuştu, günün birinde, birkaç saatliğine tutulduğu bir baş ağrısından ötürü korkuya kapılmış, Frontini'nin önünde babasına dayatmıştı:

"Ya o gidecek ya da ben!"

Frontini iki gün süre istemişti, üçüncü günü, yoklamaya geldiğinde bakmıştı ki Alfonso'yu merdivenlere taşımışlar bile, ona da taşınmasına yardımcı olmaktan ve dikkatle yapılması için işlemi yönetmekten başka çare kalmamıştı. Alfonso'ya humma gibi gelen şey bütün ayrıntılarıyla gerçekti. Merdivenlerdeyken birazcık direnmişti, zayıf bir direnme, çünkü güçsüz düşmüştü, ama temiz havayı solur solumaz sakinleşmişti, şaşkın bir halde çevresine bakınmış, ağzından tek söz çıkmadan bırakmıştı kendini arabaya yerleştirsinler diye, Mascotti ise büyük bir sevinçle bağırıyordu:

"Bakın, iyileşmiş işte, hiç tehlikesizce kente kadar bile götürülebilir."

"Ne düzenbaz ama!" diye mırıldandı Alfonso, annesinin üç yılı aşkın süre o adamdan başka koruyucusu bulunmamış olduğunu düşününce öfkelenmişti.

Az sonra Frontini çıkageldi, onu tümüyle kendine gelmiş bulup da birkaç saattir öyle olduğunu duyunca pek şaşırdı. Yine de çok geçmeden o gelişimin doğal olduğunu ve kendisinin zaten beklediğini söyledi. Hata yapmaya alışkın bir hekim olmalıydı, çünkü olayların kendi öngördüklerine pek de uymadığını keşfettiğinde pek de şaşırmıyordu.

Ama hastalık süresince çok iyi davranmıştı, Alfonso

gözleri yaşararak minnetini belirtti. her şey bir yana, o sözlerini işitince doktorun yüzünün aydınlandığını görmenin sevincinden ötürü mutluydu.

İkindi vakti Mascotti de geldi, Alfonso'yu hasta hasta zorladığı yolculuktan söz etmeyi hiç istemez gibiydi. Alfonso soğuk davranmaya niyetlendi, Mascotti de çok geçmeden farkına vardı, çünkü daha önce de surat astığı zamanları görmüştü, öfkelenince yüzünün aldığı hali tanıyordu. Dedi ki onu evine naklettirmiş, çünkü kendi evindeki oda hiç de bir hastaya uygun değilmiş. Sonra baktı ki Alfonso'nun suratı hep öyle asık, bir hayli sıkılarak aslında onu evden uzaklaştırmak isteyenin kızı Lina olduğunu söyledi. Alfonso hep öyle susuyordu, sonunda Mascotti de sinirlendi:

"Tamam, biz yaşlıyız," diye belirtti, "ama birkaç yıl daha hayatta kalmayı istiyoruz."

Alfonso'nun yumuşayıp dostça bir tavır takınmasına o sözler yetti de arttı.

Mascotti derhal lafı değiştirdi. Şimdi artık evi satmanın şart olduğundan dem vurdu. Rosina'nın nişanlısı Creglingi, her şey, hatta içindeki mobilyalar dahil, onbin frank temiz para öneriyormuş

Mascotti, "Bana fena bir teklif gibi gelmedi," dedi. Az sonra da çekip gitti.

Yalnız kaldığında, Alfonso ilk kez olarak kentteki serüvenini düşündü. Beyni hastalığı sırasında dinlenmişti ve Annetta'nın düşüncesi neredeyse yeni gibi geliyordu. Ta eskilerde kalmış, hem de kendini sorumlu saymayı istemediği olaylardan ötürü tutkulara kapılmayı istemiyordu. O şimdi yepyeni biriydi, ne istediğini bilen bir erkek. Öteki, Annetta'yı baştan çıkarmış olan, hastalıklı bir çocukcağızdı, ortak hiçbir şey yoktu aralarında. Ancak, bu ilk kez ergenlikten çıktığını sanışı değildi.

Eğer kente döndüğünde Annetta'yı hâlâ kendine

âşık bulursa, onunla evlenecekti, çünkü görevinin tümüyle bilincindeydi. Ama önceden uyaracaktı onu, birleşmelerinin ne büyük bir hata olduğunu göstermeye çalışacaktı. Ona şöyle diyecekti:

"Ben şöyle şöyleyim, siz böyle böylesiniz, ama sizin yasal efendiniz olunca elimdeki tüm olanakları sizi değiştirmek, zevklerinizden ve alışkanlıklarınızdan vazgeçirmek için kullanacağım." Dahası da vardı: "Sizi seviyorum elbette, ama kusurlarınızı da sevecek ve hoşgörü gösterecek ölçüde değil. Sizi tanıdıktan sonra uzun bir süre sizden nefret ettim, küçümsedim sizi, hatta bazen size sevgi gösterirken bile."

Bu düşüncelerin kanını kaynattığını hissediyordu. Alnında ter damlacıkları beliriyor, gözleri kararıyordu. Girişmeye hazırlandığı savaşım tehlikeliydi ve onu sevgili hayallerinin arasında tutmuş olan tatlı bir hummanın içinde yaşadıktan sonra, o savaşımın ne denli çetin olacağını şimdi daha iyi anlıyordu.

Buna karşılık, eğer Francesca'nın öngördüğü gibi Annetta'nın ona olan aşkı tükenmişse ve başka biriyle nişanlanmışsa, kendi yalnızlığına çekilecekti, insana öylesine huzur ve mutluluk veren yalnızlığa. Serüvenin tek sonucu Maller Bankası'nda yükselme olanağını yok etmesi olurdu. O da pek büyük bir şanssızlık sayılmazdı, çünkü aldığı aylık geçimine yetiyordu. Öte yandan ticari konulardaki yeteneksizliği yüzünden yükselmelere zaten hakkı yoktu, dolayısıyla o hakka kavuşma olanağını başka nedenlerden ötürü kaybederse pek bir şey kaybetmiş sayılmazdı.

O niyetini onaylıyora benzeyen annesinin gölgesine gülümsedi. Vicdanı rahatttı. En şaşmaz bir ahlak kuralına uyan neyse onu yapıyordu, çünkü bir yandan Annetta'ya karşı olan görevini, her ne kadar üstlenmiş olduğuna hayıflanıyorsa da, yerine getiriyordu, öte yandan ser-

vete konmaktan vazgeçiyordu, çünkü öyle hırsızlama servet olmaz olsundu.

Eğer Annetta onu artık sevmiyorsa, hayattan çıkıp gidiyor demekti, yaşama karşı her türlü ilgiyi yitiriyordu, kendini adamayı tasarladığı felsefe dünyasında kimseye dalkavukluk etmeye, numara yapmaya gereksinimi olmayacaktı, hem günün birinde yine öyle kibirden ya da açgözlülükten doğmuş bir aşkla karşılaşma tehlikesini de savuşturuyordu. Doğuştan gelen bir dürüstlükle, basit, içten, o sayede de sürekli olan arzularla yaşayacaktı.

Akşam olunca doktor ateşini biraz yükselmiş buldu ve artmasından korktu. Alfonso o korkuyu paylaşmadı, çünkü kötüleşmesinin nedenlerini ondan iyi biliyordu, gerçekten de upuzun, düşsüz bir uykunun ardından, zihni berraklaşmış olarak uyandı, bütün gün yatağında oturacak kadar da kuvvet toplamıştı.

Yatakta geçirdiği son gün, Creglingi onu ziyarete geldi, evin pazarlığını yapmak istiyordu. Ancak ondan yarım saat önce Mascotti alelacele gelip Faldelli'nin Creglingi'ninkinden daha iyi bir öneride bulunduğunu bildirmişti. Faldelli o evde ikinci bir meyhane açmak istiyormuş, yukarı kattaki odaları tahıl ambarı olarak, aşağı katta bulunan iki kocaman odayı da şarap deposu olarak kullanacakmış. On iki bin frank teklif etmişti. Creglingi'nin ziyaretini beklemiyorlardı, çünkü Mascotti onun önerdiği fiyata satış yapmayacaklarını bildirmeyi kendisi üstlenmişti. Ancak Alfonso babaevinin meyhaneye dönüştüğünü görmekten üzülecekti, Mascotti'den Creglingi'yi önerisini artırmaya ikna etmesini istemişti. Adamın çıkageldiğini görünce, ilkin Creglingi'nin Mascotti ile konuşmuş olduğunu sandı, oysa baktı ki teklif ettiği fiyatı artırması istendiğinde şaşırıp sinirleniyor. Alfonso ona Faldelli'nin daha yüksek bir fiyat verdiğini anlattı, yani her ne kadar istese de onu tercih edemezdi.

Gizlisiz kapaksız konuşmuştu! Eğer Mascotti'nin alaylarına hedef olmaktan korkmasa, Creglingi'nin önerisini pazarlıksız kabul ederdi. Evini güzel Rosina'ya bırakmak fikri hoşuna gidiyordu, ayrıca Creglingi'yi yeğlemesinin en büyük nedeni, adamın eski sevgilisiyle evlendiğinden ötürü kendisine düşman olduğunu sanması korkusuydu. İki bin franklık fark gözüne önemsiz görünüyordu. Evi ona satmayı tercih ettiğini söylediğinde, Creglingi'nin uzun suratında apaçık bir alaylı gülümseme belirdi. Alfonso buna çok kırıldı.

"Ben istesem bile," diye bağırdı, "vasim senin teklifini kabul etmemi bağışlamaz."

Creglingi terbiyesizce, "Belki dediğin gibidir!" dedi, "Ama teklifimi artırmaya karar vermeden önce bir de Faldelli ile konuşmayı istiyorum."

Alfonso'nun sözlerine inanmış gibi yapma zahmetine bile katlanıyordu.

Alfonso, "Bak," dedi, o zayıf halinde öfkesi kanını olduğu gibi beynine sıçratmıştı, "bu odadan bir kez çıkarsan, bütün pazarlığımız sona ermiş olur, demedi deme."

Creglingi horozlandı, dedi ki iş konularında kimseye saygısı yokmuş ve baskıya gelemezmiş.

"İşler böyle ayak üstü halledilmez ki!"

Faldelli yalnız geldi, Alfonso hâlâ öfkeliydi. Faldelli'nin yanında hazır getirdiği sözleşmeyi derhal imzaladı, oysa acele etmesi falan istenmemişti. Hatta sözleşmenin bazı maddeleri sonradan doldurulduğu, Faldelli de karşısındakini öylesine hazır ve hevesli görünce önerdiği fiyatı indirdi. Mobilyalar sandığından daha eskiymiş diyordu.

Sözleşmenin imzalanmış olduğunu haber aldığı halde, Creglingi bir kez daha geldi, hem de düpedüz canını sıkmak için. İki-üç kez yineledi, eğer düşünecek kadar vakit bıraksaymış çok daha yüksek bir fiyat verirmiş. O sözler Alfonso'nun kılını bile kıpırdatmadı, küçümseye-

rek gülümsedi, ama Creglingi o gülümsemeyi Alfonso'nun istemediği biçimde yorumladı.

Para konusunun Alfonso'yu etkilemediğini görünce, "Zaten," dedi, "senin için en önemli şey benimle zıt gitmekti."

Alfonso hiç kendini savunmadı, farkındaydı ki, nasıl davranırsa davransın, adam ondan düşmanlığını bilemek için yararlanacak. Tatsız ayrıldılar, bir daha da görüşmeyeceklerdi.

Sonradan Rosina ile karşılaştı, sanki Creglingi'yle karşılaşmışcasına bir tiksinti duydu. Bunu yenmek için kendini zorladı; kızı nişanlısıyla bir tutmak istemedi, gülümseyerek selam verdi. Kibarlığı tam olsun diye şapkasını da çıkardı. Rosina'nın kocaman kara gözleri hayretinden büsbütün irileşti; duraksayarak o da selam verdi. Anlaşılıyordu ki, öyle selam verme biçimine köyde hiç alışmamışlardı.

Hareketinden birkaç gün önce, Mascotti kızına bir veda ziyareti yapmasını rica ettiyse de, Alfonso söz verdiği halde gitmedi. Hınç besliyor değildi, ama saçma sapan ya da kaba laflar işitmek için gitmekten sıkılıyordu. Bunun üzerine Mascotti çok soğuk davranmaya başladı, araları ancak son gün düzeldi.

O gün Faldelli paranın tamamını getirdi, çil çil franklar, diyordu kendisi. Mascotti çıkıp gitmek stiyordu, ama beklenmeden gelen Faldelli, işlemin tamamlanması sırasında tanık olmasını rica etti. On iki bin frank yerine nakit olarak yalnızca dokuz bin verdi, geri kalanın yerine, Mascotti'nin çeşitli masraflarını içeren bir makbuzu teslim etti. İlk şaşkınlığı içinde, Alfonso hayli alınmış olarak, Mascotti'ye neden borçlu olduğu tutarı doğrudan doğruya kendisinden almayı beklemediğini sordu. Mascotti de epey bozularak, kendisini birtakım sıkıntılardan korumak için öyle davrandığını belirtti, Alfonso

kesilen tutarın yüksekliğinden yakınmak için söz etmenin ayıp kaçacağını düşündü ve masraf listesini ancak tek başına kaldığında inceledi.

Çoğu eczacının hesaplarıydı, ama tamamı birkaç yüz frankı geçmiyordu, sonra Giuseppina'nın bir makbuzu vardı, bu, Alfonso'ya kadının hak ettiğinden çok daha yüksek bir rakam gibi geldi, bir de Frontini'nin faturası vardı ki, tutarı kentteki en basit doktor bozuntusunu bile küçümseyerek gülümsetirdi. En sonda Mascotti'nin eksik kalanı açıklayan ufak bir notu bulunuyordu, eksik kalan ise bütün tutarın yarısından fazlaydı. Kurşun kalemle karalanmış birkaç sözcükten, Alfonso yalnızca ikisini çözümleyebildi: "vesayet hakkı", ardından da tutarı.

Mascotti, Alfonso'nun tutumundan hoşnut kalmış olmalıydı ki, yola çıkmadan önce mezarlığa giderken ona eşlik etmek istedi:

"Orada sizi büyük acınızla baş başa yalnız bırakır mıyım hiç? Vicdanım elvermez!"

Onun varlığı Alfonso'nun üzüntüye boğulmasını kısmen engelledi. Beklediği o hüzne kapılmadığını görünce şaşırdı. Annesinin mezarı olan çıplak toprak yığınının önünde durakalmıştı, ısmarladıkları taş henüz yerleştirilmemişti, yüreğini öylesine heyecansız buldu ki, kendi kendisine karşı özür bulmaya çabaladı. Ne vardı sanki o yığının altında? Belki de artık içinde yaşamış olanın izini bile saklamayan çürümüş bir beden. O yaşamış olan şey, filozofların inancına göre ruh ya da gizli güç her neyse, o mezarda değildi ki.

Mezarlık başka herhangi bir alan gibi, dikdörtgen biçimliydi, bir duvarla çevrilmişti. Çoğunda ufak taştan haçlar bulunan mezarlar art arda sıralanmışlardı, yazıtları mezarlığın kısa yanlarından birine bakan yoldan tarafaydı. Sabanın upuzun, düzenli izler bırakmış olduğu bir tarlaya benziyordu. Yalnız bir daracık yolla ikiye bölün-

müştü, o yol da girişin karşısındaki ufacık bir kiliseye gidiyordu.

İhtiyar Nitti'nin mezarı girişin yakınındaydı, ama ortadaki yolla arasında iki sıra mezar bulunuyordu. Ulaşmak için Alfonso o mezarlara basmak zorunda kaldı. Gide gide cilalanmış gibi duran bir taşın önüne vardı, üstünde doktorun adıyla doğum ve ölüm tarihi kazılıydı. Ne kadar çok gözyaşı dökmüştü Alfonso o mezarın önünde! Babası öldüğünde duyguları ne kadar yalın, ne kadar içtendi!

Hareketinden önceki gece Giuseppina, Faldelli'nin onu hizmetine aldığını, hem de evde ne değişiklikler yapmayı istediğini söylediğini anlattı. Yeni sahibi o odayı Nitti'lerden daha iyi kullanacakmış. Hatta Nitti'lerin tümüyle el çekmiş oldukları bölüm, onun için en yararlı bölüm olacakmış. "O adamların elinde," demişti Giuseppina'ya, "ölü bir sermayeydi bu." Bütün girişken kişiler gibi, planlarını açıklamaktan zevk alıyordu.

Alfonso'yu evden handiyse kovdular. Sabahın dördünde Faldelli kendisi gelip haber verdi, uyumaya devam edebilirmiş, tek istediği evdeki tüm eşyayı o odaya yığmalarına izin vermesiymiş. Alfonso kalktı, istasyona gitmeden önce yarım saat durup işçilerin varlıklarını bile hatırlamadığı eşyaları o odaya taşımalarını seyretti.

Faldelli, "Bunu siz ister misiniz?" diye sordu uzun bir tahta ağızlık uzatıyordu, başı lületaşındandı.

Alfonso ağızlığı tanıdı. Babası onu ömrünün son yıllarında kullanmaz olmuştu, o yüzden en güzel zamanların anısıydı; evde anne-babasının genç, kendisinin de ergen olduğu zamanlar. Kibirli davranıp kabul etmedi, ama Faldelli'ye minnetini göstermek istedi, vedalaşırken elini kuvvetle sıktı. Beriki nazik davrandı, ama aklı başka yerdeydi, birdenbire onu bıraktı, bir köylüye bir küfür savurarak tekmeyi yapıştırdı, adam bir masayı taşıyayım

derken kapının levhalarından birini kırmıştı. Alfonso, Faldelli uzandığında giysilerinin kısa kaldığını görerek gülümsedi; adam hep buruşuk giysilerle dolaşırdı zaten.

Alfonso, yolculuğu, üçüncü mevki vagonda hep yalnız başına yaptı.

Ara istasyonlardan birinde kulağına kavga sesleri geldi. Pencereden baktı, üstü başı perişan bir adamın vagonlardan birinden aşağı atladığını gördü. Dışarı atmışlardı, kondüktör Alfonso'ya adamın biletsiz yolcu olduğunu belirtti, eğer tutuklatmadıysa sırf iyiliğinden ötürüymüş.

Tren hareket ettiğinde, adamcağız hâlâ aynı yerdeydi, kolunun yeniyle atlarken yere düşmüş olan eski püsküş şapkasını temizliyordu. Gözlerinde yoğun bir arzuyla trenin arkasından bakıyordu. Rastlantı sonucu indiği, hiç kimseyi tanımadığı o köyde ne yapacaktı acaba?

XVII

Kente varış hüzünlü oldu. Şehrin çevresinde bembeyaz bir kar neşeyle savruluyorken, denizden doğru lodos esiyor, biteviye yağmur yağıyordu. Alfonso'nun yüreği sıkıştı, o hava hiç değişmeyecekti sanki. Parça parça bulutlar görünmüyordu, gökyüzü ta ufka değin kirli, boz bir tabakayla kaplanmıştı.

İstasyondan çıkmak üzereydi ki, koşa koşa gelen Prarchi tarafından durduruldu, aceleden, saçak altında olduğu halde şemsiyesini kapamayı unutmuştu.

"Fumigi'yi gördünüz mü?"

"Ben mi? Yoo!.."

"Yoksa geldi mi?" Alfonso'yu bırakıp istasyon şefiyle konuşmaya gitti.

Alfonso'nun yanına döndü, delikanlı istasyon şefinin nasıl olup da bir tek yolcu hakkında bilgi verebileceğini anlamamıştı.

"Bugün gelmiyormuş! Peki siz buralarda ne yapıyorsunuz bakalım?"

Alfonso, "Trenden şimdi indim!" dedi uzun yokluğunun bilinmemesine şaşmıştı.

"Ya, öyle mi!" Ardından o da Alfonso'nun başına gelenlerden tümüyle habersiz olduğunu belli ettiğine üzülerek, lafını düzeltmeye çabaladı. "Aman, ben de ne ka-

dar dalgınım! Sizin kentte olmadığınızı biliyordum! Macario ile Maller söyledilerdi."

Birlikte yürümeye koyuldular. Meydanın öbür yanına geçtiler, Ghega Sokağı'na saptılar, yol, o sınırları belli, yoğun kesimden kentin içlerine dalıyordu. Birkaç adımda daha kalabalık sokaklara varılıyordu.

Prarchi, merakında haklı olduğunu düşünerek, "Hayrola, yasta mısınız?" diye sordu.

"Evet, annemi kaybettim."

Prarchi başsağlığında bulundu, sonra o konuşmaya ayak uyduramadığından sıkılarak, ayrılmak istedi. Ama Alfonso'nun hemen Maller'lerden haber almak için büyük bir istek duyduğumdan, her nereye gidiyorsa ona eşlik etmeyi önerdi.

Sonra baktı ki Prarchi'nin ağzını bıçak açmıyor, bir aydan fazladır kentten uzak olduğunu, kimsenin de olup biteni ona anlatma zahmetine katlanmadığını belirtti; yani Çarşamba Kulübü'nün üyelerinde herhangi bir yenilik varsa anlatmasını rica etti. Usturuplu davranarak, onların aslında bilmeyi istediği haberlerin yalnızca bir bölümü olduğuna inandıracak şekilde konuşmuştu, oysa Prarchi tek sözcükle onun merakının tümünü giderebilirdi.

Ama Prarchi o sözcüğü ağzına almadı, lafı Fumigi'den açtı. Alfonso'nun kısmen bildiği şeyleri yineledi. Fumigi'lerin evinin zorunlu satışının ardından, adamda Prarchi'nin hemen ileri felç teşhisini koyduğu, ama başkalarının omurilik yangısı da olabilir dedikleri bir hastalık baş göstermişti. Prarchi'nin sesinde, ancak kendisinin pek tanınmış bir hekime verdiği bir yanıtı anlatırken biraz heyecan seziliyordu, çünkü adama üstü kapalı biçimde cahil demişti. Fumigi'nin acı yazgısı genç doktorun önüne böylece çok büyük bir fırsat çıkarmıştı, o da kendini ilgilendireni anlatmaktaydı. Prarchi farklı ve doğru bir tanı koymuştu, Maller'in muhasebecileri de

onu doğrulamışlardı: Fumigi'nin hastalığı ticarette uğradığı çöküşün sonucu olmamıştı, tersine, o çöküşün nedeniydi; hastalığın ilk belirtileri doğrudan doğruya işlerinde ortaya çıkmıştı.

"Ah! Çok acı bir olay!" Bu noktada Prarchi duygulandı ve üzüntüsünü gürültülü biçimde açığa vurdu. "Koskoca bir yaşam boyu didinme, bir minimini sinirin yıpranmasından ötürü mahvolup gitti. O ahmak, hasta hasta çalışmayı sürdürmek istemiş ve birkaç haftada öyle borsa oyunlarına girişmiş ki, bütün hayatının sağduyusu karşılamaya yetmemiş. Bazı durumlarda doktora zamanında başvurmak büyük yarar sağlar."

Kafası hep tek bir düşünceye takılmış olan Alfonso, Prarchi'yi Annetta'dan konuşturmanın yolunu buluverdi.

"O illete Annetta'nın aşkından tutulmamış mıydı peki?"

Prarchi, "Sanmıyorum!" diye yanıtladı. "Belki bardağı taşıran son damla olmuştur, ama bünyede ağır ağır oluşan illetlerdir bunlar. Kimbilir kaç yıldır Fumigi'nin bedenini kemiriyormuş! Aşırı çalıştı, bekâr hayatı yaşadı; başka açıklamaya gerek yok sanırım. Günümüzde henüz felcin gelişmesini izleme olanağımız yok, ama uzun süredir ilerlemekte olduğu kesin. Hâlâ kafasını sayılara takmış olması da hastalığın tipik belirtisidir."

Forni Caddesi'nden ikisi de ağızlarını açmadan geçtiler. O sırılsıklam havada Maller'lerin evi, Alfonso'nun yola çıktığı günkü gibi sislere karışmış görünümdeydi: gri, görkemli, sımsıkı kapalı. Saatin ilerlemiş olmasına karşın, evdekiler hâlâ uykudaydılar.

Prarchi o yana hiç bakmıyordu. Aklı hâlâ Fumigi'deydi.

Buruklukla, "Bana işin aslını şimdi söylüyorlar," dedi, "en ilginç safhası geride kalmışken. Aslında daha önce de bir yarar sağlayamazdım, ama şimdi süreci tam bir kayıt-

sızlıkla izliyorum, çünkü bin kez tüm ayrıntılarıyla tanımlanmış bir süreç artık, oysa daha öncesinde herhalde birtakım direnişler göstermiş olması gereken o sağlam zihnin giderek nasıl bulandığına tanık olmak ilginç olurdu."

Alfonso hiç konuşmuyordu, Prarchi'den Annetta'nın haberlerini alma umudu kalmamıştı. Eğer vicdanı temiz olsaydı açık açık sorardı, ama cesaret edemedi.

Ancak vedalaşırlarken Prarchi o konuya değindi. Köprüyü geçtikten sonra Alfonso'ya hoşça kalın, dedi, elini sıkarken de birdenbire gülerek:

"Signorina Annetta bir kurban daha verdirmedi ya, bu da yeter!" Gözlerini Alfonso'ya dikmişti. "Macario'nun eninde sonunda kızı alacağı belliydi zaten. Ben tahmin ediyordum, siz de benim gibi öngörmüş olmalısınız."

Oysa Alfonso her ne kadar zihnen hazırdıysa da, iki sürprizle karşılaştı. Birincisi beklemediği bu haberdi, ikincisi acı bir kıskançlıkla sarsıldığını hissetmesiydi. Her zaman yaptığı üzere, öyle heyecanlandığını Prarchi'nin fark etmemesi için nasıl davranması gerektiğini tasarladı, fazla kayıtsız görünürse kuşku uyandıracağını düşündü.

"Ya, demek öyle?" diye şaşırarak sordu, ama sevinçli bir şaşkınlık göstermişti. "Resmileşti mi peki?" Haberin doğruluğundan kuşkulanıyormuş gibi görünmemek için, sorusunu açıklamak üzere ekledi: "Yani hemen kendisini kutlayabilir miyiz?"

Birdenbire bu doğru olamaz diye düşünmüştü.

Prarchi dedi ki, henüz resmî değilmiş, kendisi de daha Macario'yu kutlamamışmış, ama doğru olduğu kesinmiş. Çarşamba Kulübü artık yokmuş ve Federico kızkardeşinin nişanında bulunmak için Paris'ten gelmişmiş.

Prarchi gülerek, "Belki de hemen evlenirler," diye ekledi, "çünkü dediklerine göre Macario'nun çok acelesi varmış, zaten Annetta da uzayıp giden işlerden hoşlanmazmış."

Çarşamba Kulübü'nün artık var olmaması ve Federico'nun birdenbire Paris'ten çıkagelmesi Annetta'nın resmen nişanlanmış olduğunun yeterli kanıtı sayılmazdı, öyle olmadığına göre de, çok geçmeden Alfonso tüm bunların yalancıktan uydurulmuş olduğunu düşündü.

Prarchi, Alfonso'nun Annetta'ya olan duyguları hakkında yanılmış olduğuna inanarak gitti, Alfonso da Prarchi'yi kayıtsızlığına inandırmayı başardığına sevindi. Böylece yatıştı; hep öyle kendine hâkim olacaktı ve herkesi de Prarchi gibi aldatacaktı.

Tek başına kalır kalmaz, Annetta'nın daha o zamandan Macario ile sözlü olduğunu düşündü. Bu durumun kendisini şaşırtacak yanı yoktu. Öyle olacağı konusunda uyarılmıştı ve Francesca'nın kendisine o haberi veren mektubunu aldığında, az önce Prarchi'nin önünde az kalsın bir çığlık koparmasına neden olacak acının yüreğine düşmemiş olması tuhaftı. Ama bu da açıklanabilirdi. Orada, köyde, uzaklardan bakıldığında, olaylar önemini yitiriyordu. Creglingi'ye duyduğu nefret onu Francesca'nın gözdağlarından daha fazla etkilemişti.

Meyve sebze satan kadınların şamatasının ortasında, dalgın dalgın, meydanın öbür yanına yürüdü. Çevresi alışverişe çıkmış hizmetçi bir kadın kalabalığıyla sarılıydı. Huzurluydular, o bir saatçik özgürlüğün verdiği hakkı kullanıyorlardı. Birkaç hanım ya da küçükhanım, yanında hizmetçileriyle acele acele yürüyorlardı. Alfonso yol istemiyordu; durup uzun uzun bekliyordu gruplar dağılsın da ona geçecek yol bıraksınlar diye, bazen de derbeder giyimli, ama siyah potinleri pırıl pırıl o hatunlardan biri kocaman şemsiyesini çeksin de ona geçecek yer açılsın diye. O ruh hali içinde ağır ağır yürümek zorunda olduğundan mutluydu.

Ama Francesca ona olacakları haber verdiğinde kendisi henüz kentteydi, o zamanki etkisi de pek zayıf ol-

muştu. Elbette! Çekip gitmekle iyi etmişti, o zaman da bunu kabul ediyordu, çünkü o adımı atmasına yol açmış olan tüm nedenleri unutmuş değildi ki! Nedendi öyleyse bu şaşkınlığı, bu yürek acısı, bu kıskançlığı nedendi?

Onu hâlâ şaşırtabilecek şey, seçimin Macario'da karar kılmasıydı. Annetta kuzenine karşı asla fazla bir sempati göstermemişti, Macario'nun da Annetta'dan söz edişi, ona âşık olduğunu ve arzuladığını düşündürebilirdi; ama onunla evlenmeye niyetli olduğunu değil. Bir kere Annetta'nın matematik yeteneğinden, dediğinde direnmesinden, kaprislerinden nefret ediyordu! Doğrusu Annetta'nın kocasının bir başkasındansa Macario olması Alfonso için üzücü olacaktı, çünkü Macario onun arkadaşıydı ya da bir vakitler arkadaşı olmuştu ve o ilişki davranışını zorlayacaktı. Onu düğüne davet edeceklerdi, hatta belki Macario nikâh şahidi olmasını isteyebilirdi! Roman konusu olarak fena sayılmazdı, ama doğrusu ya, nice sıkıntı, nice yapmacıklık olacaktı!

Aslında onu üzen bu da değildi. Kendi kendine yalan söyleyemiyordu. Kıskançlıktan kendi kendini yiyordu, içinde korkunç bir acı, derin bir eziklik duygusu vardı, hem pek aptalcaydı. Kendi yaptığının sonuçlarını çekiyordu! Madem ki Annetta'yı kendisi terk etmişti, kendi iradesiyle vazgeçmesinden doğan şeylerin hiçbiri ona ıstırap vermemeliydi, her ne kadar kimsenin haberi olmadıysa da, vazgeçenin kendisi olduğunun bilinci gururunu kurtarmaya yeterdi. Bir kez o yola girdikten sonra daha da ileri gitmeyi istedi. Şimdi olup bitenlerin kendisiyle hiçbir ilgisi yoktu; Annetta'dan yakayı sıyırdığını bilmek mutlu olması için yeterdi. Özgürdü! O sözcüğü üst üste alçak sesle yineledi: Ondan, kendini teslim ettiği kadar hızla terk etmiş olan o değersiz kadından kurtulmuştu ya.

Meydandan çıktığında, önemli kararlarına uygun,

geniş adımlarla yürüyordu, acaba Macario'ya rastlar mıyım, diye bakındı, çünkü o mutlu haberden ötürü onu hemen kutlamak istiyordu. Mutlu mu? Zavallı Macario! İhanete uğrayan asıl oydu!

Yürüttüğü tüm o mantıklara karşın, yüreğindeki üzüntü dağılmadı.Kendi kendine diyordu ki, o olay bir kez daha hayatın ne aptalca bir şey olduğunu kanıtlamıştı ve olayda Annetta'nın ya da Macario'nun hatalarını değil, kendi hatasını düşünüyordu, yüreğindeki o tuhaf, o mantığa sığmaz duyguyu.

Daha sonra Lanucci'lerin evinde üzüntüsü başka şeylerle arttı. Zaten ufacık, alçak apartman daireleri onu hüzünlendiriyordu, çünkü yeniden köydeki ferah alanlara alışmıştı.

Kişiler de gözüne büsbütün perişan göründüler. Oturma odasında iş işlemekte olan Lucia şöyle bir selam verdi; kansız görünüyordu, gözaltlarında yeşilimtrak lekeler belirmişti. Yaşlı Lanucci iki haftadır yataktan çıkmıyordu, belki de hiç iyileşmeyecek bir romatizmaya tutulmuştu: Aile için yeni, ciddi bir dertti bu da. Gustavo evde yoktu.

Yaşlı Signora Lanucci Alfonso'nun başına gelen felaketi ancak bir saat sonra hatırlar gibi oldu. Delikanlı yorgunluktan perişan, kendini yatağa atmıştı ki, kadın kapısını tıklattı. Sıkılarak açmaya gitti. Onun neden salya sümük ağladığını anlamadı; hıçkırmaktan konuşamıyordu.

Korkarak, "Neyiniz var?" diye sordu.

"Ölüp gitti zavallıcık, hem de ne kadar acı çekti!"

Signora Lanucci'nin onun annesi için ağladığını öğrenince toparlandı.

"Evet, öldü, beni de hepinize onun tarafından elveda demekle görevlendirdi!"

Delikanlının gözleri yaşarmıştı, ama tek nedeni duygulu gözlerinin birini ağlar görür görmez derhal yaşarma-

sıydı. Kadına annesinin ölümünün tüm ayrıntılarını hikâye etmek zorunda kaldı, sonunda gerçekten duygulandı.

"Ya evi ne yaptınız?"

"Sattım," dedi ve kaça sattığını söyledi.

Konuşma yürek sızlatıcı bir hal aldı. Signora Lanucci onu kucakladı, yanaklarına sımsıcak iki öpücük kondurdu:

"Şimdi artık ben sizin anneniz olacağım, hem de bütün kalbimle."

Kuşkusuz o arada kadıncağız çok acı çekmiş olmalıydı, daha başlangıçtan Alfonso onun çehresinde yeni bir ıstırabın izini seçti. Kocasının hastalığına üzüldüğünü sandı. Alfonso'yu kendisi üzüntülere salmışken, şimdi avutmak isteyerek gülümsedi, hatta güldü, ama bu sadece bir yüzünü zorla buruşturmaktı. Oysa eskiden, hüzünlü hayatının en üzgün anlarında bile, kırışmış dudaklarından gülümseme eksik olmazdı.

Alfonso sonradan anladı. Evde Lanucci'nin hastalığından başka yenilikler de vardı. Gralli iki haftadır Lucia'yı görmeye gelmiyormuş. Resmen ayrılmış, yazdığı kısa veda mektubunu Signora Lanucci buruş buruş olmuş halde cebinden çıkarıp gösterdi. Adam, çok iyi bir yer olan basımevi çalışmayı durdurduğu için artık evlenmeyi aklından geçiremeyeceğini söylüyordu.

O okurken, Signora Lanucci dikkatle yüzüne bakıyor, okudukları ne etki yapıyor diye inceliyordu. Benzi solmuştu, tırnaklarını kemiriyordu.

Alfonso, "Ne yani, bu öyle büyük bir felâket mi sayılır?" diye sordu; onu daha kolayca avutabilmek için zoraki gülümsüyordu.

Gralli'nin kötü yanlarını sıraladı, adam zaten hiç hoşuna gitmemişmiş, kuşkusuz şiddete başvurabilecek biriymiş, vücudu safi sinir, kupkuru, bodurmuş, hem açık yürekli değilmiş.

"Aman, öyle birinin terk etmesini hiç de dert etmem." Gülmeye çabaladı, ama yüzü yine o zoraki neşe ifadesini aldı, jimnastik yapmaya heveslenmiş beceriksiz biri gibi eğilip büküldü.

Yüreği burkuluyordu. Kendini toparlamak için gidip yaşlı Lanucci'ye merhaba demek istedi, ama kadın hastanın uyuduğunu söyledi. O zaman da sanki görevini ancak hatırlamış birinin huzurlu görünümüyle çaba gerektiren bir karar verdi. Hemen kalkıp bankaya gitmeye hazırlandı. Nasıl olsa er geç yapmak zorunda olduğu bir şeydi, o düşünceyi kafasından hemen savuşturursa daha iyi olurdu.

Yolda, yatışmak ve kuvvet kazanmak için başına gelebilecek en berbat olasılıkları gözünün önüne getirmeye çalıştı. Ancak bir tane görebildi. O da işinden atılmasıydı. Büyük bir şanssızlık sayılmazdı, ama kendisini kovacak olan kişilerin beslediklerini düşündüğü bütün o nefret öylesine canını sıktı ki, belki de o nefretle hiç karşılaşmayabileceğini hayal etti. Francesca, Maller'e her şeyin anlatılmış olduğunu yazmıştı, ama Francesca babakız arasında geçen konuşmaya tanık olmamıştı ki, belki de Annetta tarafından aldatılmış olabilirdi, kızın onu aldatmak için bazı nedenleri yok değildi. İki saattir Annetta'nın kendisini terk etmiş olduğunu biliyordu, bu süre o fikre alışmasına yetmişti; şimdi, Annetta'nın karakteri hakkında yaptığı başka gözlemleri de hatırlayınca bu öylesine doğal geliyordu ki, açıklamak için Maller'in baskı yapmış olduğunu varsayması bile gerekmiyordu. Annetta, daha babasına konuyu açmadan önce, yaptığı hatanın farkına varmış olmalıydı ve eğer Francesca'nın yazdığı gibi, evde büyük kavgalar olduysa, bambaşka nedenlerle olmuştu herhalde. Kimbilir, belki de Francesca Annetta'nın onun için savaştığını sanıyorken kız kuzeniyle evlenebilmek için uğraşıyordu, ihtiyar Maller de onu yete-

rince zengin değil diye beğenmiyordu. Ne hoş olurdu ama! Kendi serüveni böylece anısından başka bir ürün vermemiş olurdu. Hem itiraf etmeliydi ki, hiç de kötü bir anı değildi. Kötü olabilecek şey sonuçlarıydı, ama böyle kesilip atılınca, o serüven kendisine zevk ve deneyimden başka şey vermemiş sayılırdı. İleriki yıllarda, dilediği o ihtiyarlığa kavuştuğunda, başkalarının söylediği anlamda da yaşamış olduğunu anlatabilirdi.

Bankanın koridorunda karşılaştığı ilk kişi, Santo, onu büyük bir dostlukla selamladı, yokluğunda kendisinden çok söz edildiğini söyledi. Annesinin vefatını duyup üzülmüşlermiş.

Santo'ya içtenlikle teşekkür etti, çünkü Maller'lerin uşağının ona öyle dostça davranışı Maller'in kendisinin de ona karşı beslediği duyguların belirtisi olabilirdi.

Signor Maller yoktu, o yokluk da Alfonso'ya şans eseri gibi geldi. Kendisi hakkında ne düşündüğünü bilmeksizin onunla karşılaşmak düşüncesi tüylerini diken diken ediyordu; aslında ona hazırlıklı olarak, ne tutum izleyeceğini bilerek yaklaşmak da aynı oranda tatsızdı.

Darbe beklenmedik biçimde Cellani'den, yani üstleri arasındaki en iyi dostundan geldi. Adam onu aşırı bir soğuklukla karşıladı. Yazı yazıyorken hiç durmadı, başını bir kez kaldırdı, o da suratına tersçe bir göz atmak içindi.

Afallayıp kalmış olan Alfonso'ya, "Sıkı çalışmanızı öneririm," dedi, "kaybettiğiniz vakti kazanmaya çalışın." Alfonso çıkmak üzere kapıyı açmıştı ki, onu çağırdı: "Signor Nitti!" Alfonso umutlanarak yeniden içeriye girdi, yumuşak huylu, sıcak davranışlı diye tanıdığı Cellani'den daha dostça bir hoşgeldiniz ya da nazik bir avutma sözcüğü bekliyordu. Oysa Cellani, onun yeniden önüne geldiğini görünce, hep aynı soğuk tavırla, Maller'in kendisini başsağlığını bildirmekle görevlendirdiğini ve uzun yokluğundan sonra dönüşte adet olan ziyareti yapmaktan azat

ettiğini söyledi. Aklını tümüyle yazısına vermiş görünüyordu, çünkü sesinin tonu makine gibi kaleminin hareketlerini izliyordu. Boğuk bir sesle, "Signor Maller çok meşgul!" diye ekledi o açıklamayı bile fazla buluyordu sanki.

Alfonso yeniden yalnız kalmak ihtiyacındaydı, düşünmek, Cellani'nin davranışından ne sonuçlar çıkarması gerektiğini açıkça anlamak istiyordu. Odadan kararsızlık içinde çıktı; aslında bir şeyler söylemesi gerekirdi, farkındaydı, ama ne diyeceğini bilmiyordu. Cellani'nin kapısını kapattığında pişman oldu. Geri dönemezdi artık ve kuşkusuz gerektiği gibi davranamamıştı.

Cellani'nin odasının karşısındaki muhaberat odasına nasıl vardığını bilemedi. Tok, güvenli, ama sevimsiz sesiyle, Starringer annesinin vefatından dolayı başsağlığını bildirdi ve elini ezercesine sıktı. Ardından, tam o anda gelmiş ve henüz çalışmaya başlamamış olduğunu bilmediğinden, sordu:

"Masamın üstüne bu mektubu siz mi bıraktınız?"

Alfonso, "Büroya daha beş dakika önce geldim," diye karşılık verdi.

Ballina onu odasının önündeki ufacık koridorda durdurdu.

"Bunlar herkesin başına gelen şeyler," dedi, "çok acı tabii, ama..." Ve sözlerini tamamlamadan elini kuvvetle sıktı, saçma bir şey söylemekten korkmuştu.

Odasında birkaç dakika yalnız kaldı. Ardından Alchieri gelip başsağlığını bildirdi. Signora Carolina'nın hastalığının nasıl, hangi belirtilerle ilerlediğini de bilmek istiyordu; kalpten öldüğünü duymuştu ya, kendisinde de aynı hastalık olmasından pek korkuyordu, bilgi edinmek için durumu fırsat bildi. Alfonso onu tek heceli sözcüklerle yanıtladı, Alchieri de bu suskunluğu onun acısına ve o konuda konuşmak istememesine verdi.

Alfonso ise aklını hep o aynı düşünceye takmıştı: iyi

yürekli, nazik biri olan Cellani'nin o kaba davranışının hangi nedenlerden ileri geldiğini araştırmaya. Dalgınlıktan ya da kendi sıkıntılarından olamazdı, o soğuklukla o saygısızlığın maksatlı olarak yapıldığı besbelliydi.

Alfonso masasının önünde durdu, masa bıraktığı günden beri hiç değişmemişti; ortadaki bölmede bir sayfa kâğıt, gönderilememiş hatalı bir mektup, sağ yanda günlerinin üstü çizilmiş takvim, ta Cellani'nin onu çağırıp nazikçe gülümseyerek izin verdiği son güne değin.

Maller de Cellani de ondan nefret ediyorlardı. Annetta onu terk etmeden önce babasına fitlemişti. Hem de kimbilir hangi sözcüklerle anlatmıştı! Onu bırakıp Macario ile evlenmeye karar veren Annetta ondan şiddetle nefret ediyor olmalıydı, kızın kendisine bile bir baştan çıkarıcı, belki de bir ırz düşmanı gibi görünmüş olabilirdi, çünkü insanın kendi suçunu zihninden silmesinden daha kolayı yoktur, hele hiç konuşulmamışsa, hiç yazıya geçirilmemişse. Ortada tek suçlu olarak kendisi kalmış olmalıydı ve Maller ile Cellani tabii ki onun Annetta'yı kandırarak sahip olduğunu düşünüyorlardı.

Peki sözü ona bıraksalar nasıl savunurdu kendisini? Sadece olayları içtenlikle anlatırdı, Annetta'nın büyük bir yüce gönüllülükle ona evinin kapısını açtığından beri olanları. Genç kıza âşık olmuştu, ama onun tarafından sevilmemiş, yalnızca hoşgörü bulmuştu; biraz da o nedenle çileden çıkmıştı. Gerçeği kendi suçunu hafifletmek için değil, yalnızca Annetta'yı suçlar duruma geçmemek için çarpıtırdı, çünkü işin aslında cilveler yapıp onun aklını başından alan kızın kendisi olmuştu, ikisinin birlikte saptıkları o hatalı yolu ilk açan oydu.

Alchieri, Sanneo'yu selamlamaya gitti mi diye sordu. Doğrusu onu unutmuştu. Hemen şefinin odasına koştu, ansızın Maller ile ya da yeniden Cellani ile yüz yüze gelmekten korkuyordu.

Bir an Sanneo'nun da onu Cellani gibi davranarak karşılamasından korkmuştu. Çok geçmeden yanıldığını anladı, çünkü Sanneo onu iş dışındaki konularda gösterdiği abartılı nezaketle karşıladı. Dostça başsağlığı diledi, hiç de iyi görünmediğini belirtti ve büroda, işin verdiği huzurla çok geçmeden toparlanacağını umduğunu söyledi. Gerçekten öyle düşünüyordu; o sözleri memurunu daha çok çalıştırmak için söylememişti. Hemen ardından işten söz etmeye girişti ve sesinin tonu soğuklaştı. Dönmesini sabırsızlıkla beklemişti. Alfonso'nun yola çıkmadan önceki günlerde ona verilen işi de üstlenmesini istiyordu yani ödeme işini, ayrıca Almanya ile olan yazışmaların da birazını.

Alfonso kabul etti. İşin fazla yüklü olduğunu biliyordu, ama üzülmüyordu. Çalışmakla bankada yeri doldurulamaz olurdu, hemen aklına kendini Maller'e memur olarak sevdirmek geldi, çünkü insan olarak adam ondan nefret ediyordu. Bunu daha sonra da düşündü. Büro işlerinin aile meseleleriyle ne ilgisi vardı ki? Alfonso'ya göre, Annetta ile ilişkisi aile meselesiydi.

Bir gece önce Jassy ölmüştü, yarısını büroda geçirdiği birkaç günlük bir hastalığın ardından. Zavallıcık hep kendini elzem sanmış, o kanıyla ölmüştü, çünkü hastalığı, yokluğunun Maller ve Ortakları Bankası açısından ne denli önemsiz olduğunu kavrayacak zamanı bırakmamıştı. Toscanolu Marlucci, Alfonso'ya ölüm haberini verdi, aynı zamanda onu memurların topluca eski mesai arkadaşlarının anısını onurlandırmak üzere ısmarladıkları bir cenaze çelengine katılmaya davet etti.

Bütün memurlar Alfonso'nun bir buçuk ay süren yokluğundan haberdar değildiler. Alfonso Marlucci'ye bankada bulunmadığından ötürü Jassy'nin ölümünden haberi olamayacağını belirttiğinde, Toscanolu şaşkınlığını gizlemedi ve o süre içinde Alfonso'nun annesini kaybet-

tiğini öğrenince başsağlığı dilemek de aklına gelmedi. Alfonso'nun kâğıda bastığı imzayı kurutmakla uğraşıyordu, lekelememek için yavaş hareket ederken, bir yandan da Jassy'nin cenazesinin ertesi gün yapılacağını söyledi.

Az sonra Sanneo gelip koskoca bir tomar mektup getirdi, bunlar Alfonso'nun yokluğunda tamamlanamamış olan eski işlemlerdi.

Alfonso, "Hemen işe koyuluyorum," dedi; ama öylesine çekine çekine konuşmuştu ki, o günlük rahat bırakılmak istediği besbelliydi. Odacığını derleyip toplaması gerekiyordu, daha da önemlisi, parasını bir başka bankaya yatırmak derdindeydi.

Sanneo, Alfonso'ya öyküdü. Askıda kalmış o işlerin acelesi olmadığını söyledi söylemesine, ama suratından hoşnutsuzluk okunuyordu, sonuçta Alfonso derhal işe koyuldu. Üstleriyle dostça ilişkiler geliştirme girişimine derhal başlayacaktı.

Miceni hoşgeldin demeye geldi ve gerçekten üzüntüsünü paylaşan dost sesini ilk kez ondan işitti. Alfonso'nun acısını yüreğinin derininden paylaştığını söyledi, çünkü yakın zamanda kendi başına da aynı felaket gelmişti, o da kendi annesinin ölümünü yüreği yanarak anlattı.

Ardından sesi değişti, Alfonso'ya kentin haberlerini verdi, Prarchi'nin anlatmış olduğu şeyleri yineledi. Fumigi hastalanmıştı, Annetta nişanlanmıştı. Niyeti Alfonso'nun kıskançlığını uyandırmak ya da canını sıkmak değildi, eskiden onun Annetta ile evlenmek istediğini hepten unutmuşa benziyordu.

Annetta ile Macario'nun evlenmelerinin çok güzel bir şey olduğunu düşünüyordu, nişanlıların konumu, toplumsal durumu, boyu posu falan birbirine pek uygundu, büyük bir saflıkla Alfonso'nun da ona katılmasını bekledi.

Alfonso inançla, "Ah! Elbette, pek münasip bir evlilik!" dedi.

Miceni gülerek ekledi:

"Senin başına dert açıldı demektir. Aile dostu sıfatıyla tebrik ziyaretine gitmen gerekecek, hatta düğün hediyesi vermen de."

Alfonso'yu her zamankinden de tedirgin bıraktı. Gerçekten de o konuda kendisine başka bir şey söylenmiyorsa, kuşku uyandırmamak için kendine hâkim olması istendiğindendi, her zamanki gibi, hiçbir şey yokmuşcasına davranmak zorundaydı. Demek oluyordu ki Maller'lerin evine en azından bir ziyaret daha yapmalıydı, ki o da ilk ziyaretinden çok daha başka anlamda çetin olacaktı. Ayrıca o vesileyle Macario'ya yaklaşıp elini sıkması da gerekecekti. Hepsi de insanın kanını donduran şeylerdi.

Çalışmak onu oyaladı. İşi başından aşkındı. Yöntemi unutmamıştı, ama eli yetişemiyordu, o nedenle biraz hızlanabilmek için bütün dikkatini önündeki işe vermek zorunda kaldı. Akşamüstü kalemi nihayet kâğıdın üstünde biraz hızlandığında, ona hayatının en berbat günlerinden bir olmasını kabullendiği o günü öylesine iyi geçirten makine gibi çalışmasına bir tür şükran duydu. İşi bitirdiği zaman kendini sabahkinden daha rahat hissetti. Sanneo'ya koskoca bir tomar bitmiş mektup teslim edebilecekti, hiç değilse ondan bir teşekkür hak ettiğini düşünüyordu.

Gerçekten de Sanneo ona çok nazik davrandı. O mektupların bir-ikisinin yazılış biçimi üstüne bazı eleştirilerde bulunduysa da yumuşak konuşuyordu, bağırmıyordu, birkaç uyarıya övgü sözleri eşlik etti. Kısa bir süre Alfonso gerçekten mutlu oldu; bunlar, döndü döneli bankada işittiği ilk olumlu sözlerdi.

Ama açık havaya çıktığında, Kent Kütüphanesi'ne yönelmek için ufak bir çaba göstermeye alışkın olduğu noktada, konumunun ne denli berbat olduğunu olanca açıklığıyla hissetti. Yüksek makamlarda kendisine karşı duyulan o büyük nefretin yanında Sanneo'nun sempati-

sinin ne önemi olabilirdi ki? O nefreti azaltmak için çok, ama çok, bütün zekâsını kullanarak çalışmak yetmezdi. Kendi kendine, yakasını kurtarmanın tek yolunun istifasını vermek olduğunu söyledi, ama duyguları o yönde değildi. Yüreğini yakan şey o nefretti, o küçümsemeydi, o yüzden başına gelebilecek şeyler değildi. Bir kez daha kendine karşı açık yürekli davranmadı ve işinden ayrılmamasının asıl nedeninin tam bilincine erişemedi. Tek umudunun o nefreti yumuşatmak, onu küçümseyenlerin beğenisini kazanmak olduğunu kendine itiraf etmedi; inanmak istiyordu ki, Maller Bankası'nda kalmasının nedeni henüz o nefretin açığa vurulacağından, hatta aslında var olduğundan emin olmamasıydı. Niyetlendiği gibi, sessizce çekilip gitmesi belki de herkesi memnun etmeye yetecekti.

Evine girmek üzereydi ki, çağrıldığını işitti. Francesca'ydı, uzun süre sokağın ortasında onu beklemişti.

"Yarım saattir sizi bekliyorum." Yerinden kımıldamadan seslenmişti, şimdi de kararlı, ama ağır adımlarla ona doğru yürüyordu. "Annetta beni size şunu bildirmekle görevlendirdi, onu unutmaya bakın; o da öyle yapacak."

Haberin kısalığı kuşkusuz daha şaşırtıcı ve vurucu olsun diye önceden hesaplanmıştı.

Ama Alfonso en kötü olasılığa hazırdı ve en sonunda kendisine açıklamada bulunmaya gelen kişiyi neredeyse sevinçle karşıladı.

"Kaderime rıza gösteriyorum!" diye yanıtladı, ardından ekleyecek başka şey bulamadı. O kadar uzun süre durakladı ki, Fracesca gitmeye hazırlandı, ama delikanlı onu durdurdu; Maller'lerin evinde ona karşı beslenen duygular üstüne doğru haber verebilecek tek kişi oydu, biliyordu ki bu fırsatı kaçırırsa, onunla konuşmak için kolay kolay başka bir fırsat bulamayacaktı.

Boğuk bir sesle, "Ama neden, neden?" diye sordu.

Aslında dile getirmek istediği soru o değildi; eğer densizlik saymasa, kesin kendisinden beklenenin ne olduğunu sorardı.

"Nedenini biliyor olmalısınız; işler bu yola sapmadan önce size nedenini uzun uzun açıklamıştım." Onun sesi de titriyordu, ama bu öfkedendi. "Öyle çekip gidişiniz sizi avlamaya çalışan bir kadından kaçmaya benziyordu, Annetta doğrusunu yaptı."

Alfonso, "Ama ben annemi kaybettim!" diye karşı çıktı. "Yokluğumu açıklamaya yetmez mi bu?"

Francesca istifini bozmadı.

"Yola çıkarken hasta olduğundan haberiniz yoktu, olsaydı bana söylerdiniz. Başınıza konan talih kuşunun getirdiği sıkıntılardan kaçıyordunuz, en azından ben öyle anladım."

Hep öyle kendine hâkim, solgun yüzü hiç değişmeksizin, kız gittikçe daha fazla sinirleniyordu, elini kolunu hiç kımıldatmıyordu, ama Alfonso iyi tanıdığı o sesteki kızgınlığı hissetmekteydi. Ardından ona öyle şeyler söyledi ki, ancak öfkeyle o denli açıkça itiraf edilebilirlerdi.

Oyunu kaybetmişti, artık çekiliyordu. Dedi ki, her şeyden önce en büyük şanssızlığı Maller türünde insanlara çatmak olmuştu, ama daha sonra yazgısını belirleyen Alfonso'ydu.

"Ben şimdi Maller'in karısı olurdum, tabii eğer ayağıma hiç beklemediğim biri dolaşmasaydı, siz yani, bu dünyada çok sayıda benzerleri olmamasını umduğum bir erkek, salağın teki!"

Delikanlı Francesca'nın Maller'in metresi olduğunu zaten biliyordu, kadının açıklamalarının tek şaşırtıcı yanı onları onun ağzından işitmekti, ama bu açıklama Francesca'dan o kadar almak istediği haberleri unutturmaya yetti. Öylece kalakalıp dinledi, felaketin ortasında, amacına ulaşamamış olmanın öfkesinden başka şey duyma-

yan o kuvvetli kadının karşısında şaşkına dönmüştü.

Francesca konuşmayı sürdürdü. O gittikten birkaç gün sonra Annetta'nın yatışmış olduğunu anlattı, belki de yine babasını Francesca'ya karşı dolduruyormuş. O da bunu Maller'in davranışından fark etmiş, işte o zaman Alfonso'ya bir yardım dileği olduğunu hemen anladığı o mektubu yazmış.

"Başıma gelen derdin ortasında en büyük avuntum sizin de başınızın dertte olduğunu bilmektir."

Onu bu sözlerle bıraktı, delikanlı da durdurmaya kalkışmadı. Francesca'yı kaygılandıran konunun dışında herhangi bir şey sormanın yararı yoktu. Maller'lerin ona karşı niyetlerinin ne olduğunu, ondan nasıl bir tutum beklediklerini açıklayacak zamanı nasıl bulmuştu? Onu rahatlatmaya ya da yatıştırmaya gelmemişti ki; Annetta' dan onu yüreğinden vuracağını sandığı bir mesaj getiriyordu, acısını büsbütün artıracağını sanarak kendince aklına gelen her şeyi eklemişti.

Yine de o konuşma Alfonso'yu bir ölçüde yatıştırdı. Francesca'nın tüm söylediklerinden yalnızca başlangıçtakinin, yani Annetta'nın mesajının etkisi kalmıştı. Genç kız onu unutmasını rica ediyordu! Yani susmasını istiyordu, hepsi o kadar. Zaten daha başında kendisine en doğal görünmüş olan, kendi konumunu da bir bakıma kolaylaştıracak tavrı benimsemek için yeterdi o. Artık ne Annetta'yı ne de Macario'yu düşünecekti; hiç değilse Miceni'nin sözlerinin uyandırdığı tedirginlik ortadan kalkıyordu.

Kente döndü; olayı kafasında biraz daha evirip çevirme isteğine kapılmıştı. Sanki durumu hâlâ pek iyi anlayamamış gibi tatsız bir duygu içindeydi, işittiği her yeni sözcük olayın görünümünü tümüyle değiştiriyor sanıyordu.

Küçük memurluğunda rahattı –iş başında öylesine

mutlu geçirdiği o günü düşünüyordu– ve orada kalacaktı. Madem Annetta ondan susmasını istiyordu, kuşkusuz Maller'in de başka bir isteği olmayacaktı ve üçüncü kişilere nefretinin nedenini belli edecek adımlar atmaktan geri duracaktı.

O nefretin ortasında huzurlu yaşayıp gidecekti. Bankaya karşı olan görevini yerine getirecekti, ama o nefretin azalmasını işinden beklemeyecekti, kendi tutumundan bekleyecekti. Kendisine öylesine hâkim olacaktı ki, giderek herkes olanları unuttuğunu sanacaktı, niyeti buydu. Kendisinden istenilenden de fazlaydı.

Annetta'yı asla sevmemişti; şimdi ise yol açtığı tedirginliklerden ötürü nefret ediyordu ondan. Madem ondan unutmasını istiyorlardı, onları memnun edecekti.

Yolda Gustavo'ya rastgeldi, delikanlı ona hoşgeldin dedi:

"Sonunda geldin! Seni bir daha göreceğimi sanmıyordum. Yokluğunda başımıza gelmeyen kalmadı. Annem anlattı mı? Ya babamı gördün mü?"

Alfonso onca derdin ne etki bıraktığını görebilmek için dikkatle baktı. Her zamanki görünümündeydi, ağzında sigarası, pasaklı, ama kasketi fiyakayla sağ kulağına doğru eğilmiş. Yalnız annesi ona Gralli'nin kız kardeşini terk ettiğini anlatmış mı diye sorduğu zaman, gözlerinde bir öfke şimşeği parlayıp söndü.

Lanucci'lerin oturma odası üzüntü içindeydi. Sarармış masa örtüsü, birkaç parça kırık dökük tabak çanak, sofranın çevresinde bütün o kanı kaçmış soluk çehreler, hepsi onulmaz bir sefalet havası veriyordu.

Gustavo, "Lanet olsun," diye mırıldandı, "bu asık suratların ortasında insan yediği bir lokmayı da sindiremez." Sonra Alfonso'ya dönerek, "Bana kalsa her zaman nasılsam öyle olurum, ama şunları gördükçe..." dedi.

Alfonso da kendi açısından iki kadını o uyuşuk ke-

derinden sarsıp çıkarmak için Gustavo'yu destekledi.

"Doğrusu ya," dedi, "neden öyle ağzınızı bıçak açmadığını ben de anlamıyorum."

Bir parça haşlama eti ağzına götürmekte olan Signora Lanucci lokmasını yeniden tabağına bıraktı; yemek boğazından geçmiyordu. Lucia gözlerini kaldırıp gülümseyerek çevresine baktı, Gustavo'yu yalanlamak istiyordu, ama beceremedi; birden gözyaşlarına boğuldu, peçetesini yüzüne kapattı, o da yetmeyince, sesli sesli hıçkırarak, herkesin bakışlarından kurtulmak için yavaşça odadan çıkıp gitti. Yaşlı Lanucci boş yere arkasından bağırdı, yemek yenirken sofradan kalkmasın diye, böyle bir düzensizliği hoşgörüyle karşılayamazmış. Düzensizlikten özellikle kendisi yerinden kalkamadığı için rahatsız oluyordu; doktorun verdiği tedaviyi abartarak, daha çabuk iyileşmek amacıyla, ayağa kalktığında bacaklarını kalın bir battaniyeyle sardırıyordu.

Signora Lanucci, zorla tuttuğu gözyaşlarından boğuklaşmış bir sesle, "Hep o Gralli meselesinden," dedi; "siz de anlarsınız, bir kız öyle hiç nedensiz terk edilmeyi kendine yediremez, çünkü zavallıcık, doğrusu ya, ona hiçbir neden yaratmadı. Pekâlâ da seviyordu adamı."

Gustavo, "Gidip herifin ağzını burnunu dağıtayım dedim, ama bırakmadılar ki," diye haykırdı. Kızkardeşinin derdine kayıtsız kalmadığını kanıtlamak istiyordu.

Signora Lanucci, "Yo!" dedi. "Şiddete başvurmak olmaz! Bir de bakarsın onu terk ettiğine pişman olur, işin içine kaba kuvvet karışmadıkça her şey düzeltilebilir."

Alfonso'ya açıkladı: Her ne kadar daha baştan Gralli ile yıldızı barışmadıysa da, şimdi Lucia'nın umutlarını paylaşıyormuş, çünkü üzüldüğünü gördükçe adama âşık olduğunu anlıyormuş.

İhtiyarın sözüne uyup konuyu kapattılar, ama başka konu da açılmadı.

Odasına ilk çekilen Lanucci oldu, karısının koluna yaslanmış, ağır ağır yürürken, her yanının ağrıdığından yakınıyordu, ama eşi hiç kulak asmıyor, yürümesi için sabırsızca itekleyip duruyordu, oysa adamın durup soluklanmak istediği belliydi.

İlkin yolculuktan, ardından işten ve günün heyecanlarından yorgun düşmüş olan Alfonso için yatağına uzanabilmek tam bir mutluluk oldu. Alelacele ışığı söndürdü, bir yanına döndü, mutlulukla derin bir soluk aldı. Sanki hazdan yorulmuş biri gibiydi.

Gustavo saygıyla izin isteyip içeri daldı.

"Işığı söndürmüşsün, ha? Çok mu yorgunsun?"

"Evet, bitkinim!"

Ağır ağır, zorlukla, bir hastalık geçirmiş olduğunu, hastalığın onu dermansız bıraktığını söyledi. Gustavo çekip gitti sandı, uykuya dalmak üzereydi. Ama Gustavo hemen kulağının dibinde, uzun uzun konuştu durdu, yanıt beklemiyordu. Alfonso kendisine söylenenleri anladı, ama bitkinliği içinde, anlatılan olaylar onu şaşırtmıyordu. Gustavo'nun sözleri Annetta ile ilişkisini aklına getirmişti, ama kımıldamadı bile.

Gustavo alçak sesle, "A, yalnızca bir çift laf edecektim!" dedi. Lucia'nın onu hak etmeyen o adamın ardından kapıldığı o büyük acıdan hiç hoşlanmadığını belirtti. "İşin içinde bir bit yeniği var!" dedi sesini tehditle büsbütün alçaltarak. "Öyle bir şerefsiz kendisini terk etti diye Lucia'nın üzülmesi doğal değil." Dedi ki onunla bir kardeş gibi konuşuyormuş. Lucia'nın fazla güven gösterip kendini Gralli'ye teslim ettiğini sanıyormuş. "Ama ben onu geberteceğim, isterse hapse tıksınlar sonra." Daha yüksek sesle yineledi: "Eğer bu şekilde emanete hıyanet ettiyse öldürürüm onu."

Alfonso durumu kavramıştı, ama tek isteği Gustavo'nun bir an önce çekip gitmesiydi. Ama hâlâ aklı işli-

yordu, Lucia'nın adına karşı koymayı görev bildi.

Başını yastıktan kaldırmadan, "Lucia namuslu kızdır, kuşkularında haksızsın," dedi.

Gustavo, "Namuslu mu?" diye haykırdı, "Kız değil mi, iradesi zayıftır."

Yemek odasından bir feryat işitildi, ardından hıçkıra hıçkıra bir ağlama. Alfonso Signora Lanucci'nin önce alçaktan gelen sesini duydu: Belli ki Lucia'yı yatıştırmaya çabalıyordu, ardından daha yüksek sesle Gustavo'yu çağırdı. Delikanlı çıktı ve kapıyı ardından kapattı. Derken Alfonso onların hararetli bir tartışmaya giriştiklerini işitti, sesler birbirini bastırmaya çalışıyordu, Lucia'nın hiç durmayan cılız hıçkırıkları da onlara eşlik ediyordu. Birden o hıçkırıklar kesiliverdi ve Lucia'nın konuştuğu duyuldu: pürüzsüz bir sesle, her sözcüğü hece hece vurgulayarak: yemin ediyor ya da söz veriyordu. Tüm bunlar Alfonso'yu ayıltmaya yetmedi; kendini öylesine yorgun, öylesine kayıtsız hissediyordu ki, yeniden ateşi yükseldi ve hepsi hummanın eseridir sandı. Galiba odasının kapısı bir kez daha açıldı ve Gustavo ona seslendi, ama usulca, belli ki yalnızca uyuduğundan emin olmak içindi.

Hiç yanıt vermedi, toparlanacak hali yoktu.

Alfonso uykusundan zihni berraklaşmış olarak uyandı. Bir gece önce gerçek bir sahneye tanık olduğunu biliyordu, ama ayrıntılarını yakalayamamıştı, dolayısıyla Gustavo'nun öyle alelacele bildirdiği kuşkulara ne önem versin bilemiyordu. Lucia'nın sesinin tonu hiç de suçlu birininkine benzemiyordu, bu da Alfonso'nun onun tümüyle masum olduğuna inanması için yetti. Uyanır uyanmaz yeniden kişisel kaygıları yakasına sarılmıştı, bütün aklını onu doğrudan ilgilendirmeyen olaylara veremezdi.

Yemek odasında yalnız Gustavo vardı, kahvesini yudumlamaktaydı.

Alfonso, "Dün gece durup seni dinleyemedim, ku-

suruma bakma," dedi; "öylesine bitkindim ki, sen konuşurken uyuyakalmışım, uykuya dalmadan önce de ne dediğini anlayamadım. Ne demek istemiştin?"

Gustavo gözlerini fincanından kaldırdı, inanmazlıkla ona baktı.

"Böylesi daha iyi," dedi, "biraz kafayı bulmuştum, kimbilir neler söylemişimdir."

Sarhoş olduğu doğru değildi, ama Alfonso kendisine niçin yalan söylediğini araştırmayı düşünmedi. Belki, en iyi niyetli bir yorumla, Gustavo gerçeğe aykırı şeyler söylemiş ve düşünmüş olduğu için özür dilemekteydi.

XVIII

Bankada, odasına gitmek üzere koridoru geçerken, Alfonso bir gün önceki şiddetli rahatsızlık duygusuna kapıldı. Hoşlanmadığı kişilerden hiçbirine rastlamadı, ama ufacık odasına kapandığında mutluydu. Maller ile yüz yüze gelebileceği yerlerde çok tedirgin oluyordu.

Alchieri onu sert ve hep şakacı tavrıyla selamladı. Tamamlanmış mektupları okuduğunu söyledi, onun yazdığı o kadar çok mektubu görünce şaşırmıştı.

"Aman dikkat, bu kadar çok çalışma, sonra başkalarına zararın dokunur!"

Bu gözlem Alfonso'yu sevindirdi. Tamamladığı dünya kadar işi madem Alchieri fark etmişti, o mektupların her birini imzalayacak olan Maller'in fark etmesi daha da kolaydı.

Saat ona doğru, Alchieri, Jassy'nin cenazesine gitmeye hazırlandı. Ödettikleri beş franga yanıyordu:

"Hiç olmazsa cenazeye katılayım da, bir saat olsun bürodan uzak kalayım."

Eğlentiye gider gibi gidiyordu.

Oysa Alfonso gitmek zorunda kaldığına üzülecekti, çünkü kuşkusuz Signor Maller de katılıyordu. Derken Sanneo kendisini o sıkıntıdan kurtardı, bankada kalmasını rica etti, çünkü Jassy ile daha yakın ilişkileri olan bü-

tün muhaberat elemanları ona son görevlerini yapmak istiyorlarmış. Birisinin de o bölümde kalması şartmış, çünkü her ne kadar Signor Maller'in cenazeye gitmesi bekleniyorsa da, açıkça gideceğim dememişmiş ve eğer bankada kalacak olursa, bir mektuba ya da bilgiye gereksinimi olabilirmiş.

Alfonso öyle bir irkildi ki, Sanneo bile fark etti.

Onu yatıştırmak için, "A, pek önemli bir şey istemeyecektir!" dedi, "En kötü olasılıkla bir belgeyi araştırmak için bankada biraz koşuşturabilirsiniz, o kadar."

Yani bankada kalsa da cenazeye gitse de tehlike aynıydı.

Doğrusu ya, onu hep rahat bıraksalar ne güzel olurdu. Odası bir kenarda olmakla birlikte, genellikle koridordan ve öbür bürolardan çoğu anlaşılmayan, ama sürekliliğinden ötürü sıkan belirsiz birtakım sesler gelirken, o gün tek tek kişilerin adımlarından ya da seslerinden başka şey işitilmiyordu, o da zaman zaman, uzun aralarla. Odanın penceresinin açıldığı avluda ise çıt çıkmıyordu.

Yalnızlığı uzun sürmedi. Kapısı vuruldu, Alfonso şaşırıp ürkerek ayağa kalktı, giriniz diye seslendi.

Giren bir kadındı, bir terzi kıza benziyordu; sarı saçlarının üstünde siyah bir tül örtülüydü, elbisesi hayli yıpranmış, ama temiz paktı, özenle ve zevkle giyinmişti. Onu tanımasını bekleyerek baktı.

"Beni tanımadınız mı?" Kapının yanında duraksadı, belki de oraya geldiğine pişman olmuştu bile. "Beni size Signor White tanıştırmıştı ya."

Genç adam şaşırarak, "Ah! Signora White!" diye bağırdı ve hemen bir iskemleye buyur etti. White'ın evinde dokuma tezgâhına eğilmiş duran sarışın, solgun yüzlü kadını şimdi hatırlamıştı. Özür dilemeye çalıştı: "Tanımayışımı bağışlayın, başınızda ilk kez gördüğüm o tülden ötürü, yüzünüzü değiştiriyor da."

Kadının yüzünde hem zoraki hem de kayıtsız bir gülümseme belirdi; gülümsemeye hazırlıklı değildi. Acaba arkadaşı White'tan bir haber var mı diye sormaya gelmişmiş. Yerel lehçeyi kusursuz konuşuyordu.

Alfonso büyük bir şaşkınlıkla, "Size mektup yazmıyor mu ki?" diye sordu.

White'ın gidişinden sonra eşinin orada kaldığını hatırlamamıştı. Fransız kadınının güzel bir vücudu vardı. Uzun boylu, dimdik, her şeyi düzgün; erkeksi bir bedende kadınsı hatlar.

Kadın kızararak, "Son mektuplarını Marsilya'dan yollamıştı," dedi.

Yüzünün kızarmasına eklenen o sözler bir itiraf sayılırdı, White'ın o ilişkiyi geceden sabaha nasıl umursamazca kesip attığının öyküsüydü, böylece ikisinin arasındaki bağın aslında pek zayıf olduğunu gösteriyordu.

Alfonso anlamamış gibi yaptı:

"Belki de hâlâ yerine varmamıştır!"

Oysa o sürenin White'ın dünya turu yapmasına yeteceğini biliyordu.

"Oh! Yerine vardığını başka yerden biliyorum, çünkü Londra'daki kardeşi haber verdi. Şimdi nerede bulunduğunu siz bilmiyor musunuz?"

Kadının derdine katıldığını kanıtlamak gereksinimiyle, Alfonso anladığını açığa vurmuş oldu.

"Bilmiyorum, bilmediğime de üzgünüm," dedi üstüne bastırarak, "çünkü eğer bilseydim, ona olan dostluğuma karşın söylerdim size."

Böylesine kararlılıkla kadından yana çıkmasının nedeni, onun üzüntüsüyle Lucia'nınki arasında bir benzerlik bulur gibi olmasındandı. O kadar efendi görünen White da, Gralli'den beter bir davranışta bulunmuştu.

Kadının mavi gözleri yaşlarla dolu, ama akıtmadı onları; hiç kurulanmadan, yeniden gözlerinin içinde kay-

boldular. Alfonso'ya içini dökmedi, ama sanki her şeyi anlatmış gibi konuştu.

"Bana bir aylık bağlamakla bütün görevlerini yaptığını düşünüyor." Gururla başını kaldırdı. "Birkaç aya kalmaz, ona da gereksinimim kalmayacak kadar kazanırım diye umuyorum."

Alchieri bir şarkı mırıldanarak içeri daldı, yaptığı gezintiden mutluydu. Kadını görünce bozulup özür diledi.

Pek güzel başlamış olan o içten konuşma bitiverdi.

Alfonso onu kapıda biraz daha tuttu, Maller'e başvurmasını öğütledi, White'ın nerede olduğunu herhalde o bilirdi. Kadının güzelliği ve gururlu hali yardım etme isteğini körüklüyordu.

O ise Maller'e zaten gitmiş olduğu yanıtını verdi, hiçbir şey bilmediğini söylemişmiş.

Küçümseme dolu bir sesle, "Aralarında anlaşmışlardır," diye ekledi. Ardından, herhalde Alfonso'da acıma uyandırdığından ötürü ezilerek, ekledi: "Öte yandan adresini bulmayı niçin istediğimi ben de bilmiyorum ya. Ağzıma gelen kaba sözleri savurmaktan başka işime yaramaz ki, onun da ne yararı var, elimden gelse ne söyleyeceğimi kendisi zaten biliyordur."

Alfonso'da o garip ziyaretin etkisi daha uzun sürerdi, ama –kendisinin hâlâ ısrarla adlandırdığı üzere– Signorina White ondan nezaketten ileri geçmeyen soğuk bir selamla ayrıldı, bu da verdiği avuntuyu ne denli önemsiz saydığını anlatmaya yetti.

Sanneo, Alfonso'yu çağırıp teşekkür etti, yokluğu sırasında bir yenilik oldu mu diye sordu.

Tam yerine dönüyordu ki, ilk kez olarak Signor Maller ile yüz yüze geliverdi. Aslında sıvışabilirdi, çünkü tam o sırada cenazeden dönmekte olan Maller daha önden gidiyordu ve odasına yönelmişti, ama Alfonso kendisini görmüş olduğunu sandı ve o karşılaşmadan kork-

tuğunu düşünmesin istedi. Adımlarını hızlandırdı, Maller'in önüne geçti ve eğilerek selamladı; emin değildi, ama ona, Maller de başını eğmiş gibi geldi. Soldaki koridora sapmadan önce başını çevirdi, Maller'in sırtını dönüp odasına girdiğini gördü. Patronun yüzü kıpkırmızıydı acaba o kırmızılık onunla karşılaşmanın heyecanından mıydı, yoksa kendisinin unuttuğu normal rengi miydi, Alfonso bir türlü bulamadı.

Öğle üzeri bürodan hemen çıkmaya cesaret edemedi, o saatte borsaya giden Signor Maller'i yeniden görmekten korkuyordu.

Ballina onu gevezeliğe tuttu. Alchieri, Ballina'nın bir süredir keyfinin kaçmış olduğunu söylemişti. Subay eskisi, Ballina'nın neden keyifsizlendiğini pek iyi anlayamamıştı, ama değiştiğinin farkındaydı. Ballina hâlâ neşeliydi, çok da gülüyordu, ama genellikle başkalarının arkasından ve biraz da hınçla. Konumu kötüleşmiş değildi, başına bir dert falan da gelmemişti, ama yoksullukla boğuşmaktan yorgun düştüğünü söylüyordu.

Alfonso'ya, "On yaşındayken otuz beşimde ne olacağımı düşündüğüm aklıma geliyor, bir de ne olduğuma bakıyorum da, soğuk terler döküyorum," demişti, delikanlı sağlık durumunu sorduğunda. Bu da saplantısıydı.

Kısa süre önce muhaberata yeni bir memur almışlardı, Bravicci diye biri, hiçbir iş bilmeyen bir genç, ama öylesine iyi bir torpille gelmişti ki, hemen Alfonso'nunkinden daha yüksek bir aylık bağlamışlardı. Üstü başı bakımsız, çoğu zaman da pasaklıydı; sırtını dönmüş, Sanneo'nun görevlendirdiği kopyalama işinde çalışıyordu. İş arkadaşları tarafından sevilmiyordu, Ballina da ondan özellikle nefret ediyordu.

"Yüz-iki yüz bin frangı var da, gelmiş buraya biz garibanların ekmeğini elinden alıyor."

Alfonso'nun inanası gelmiyordu.

Ballina, "Orası öyle," dedi, "inanması güç ve insanın ne çok parası olursa o kadar aptallaştığını bilmesem inanmazdım."

Ardından Bravicci'yi unuttu, eski hınçsız, keyifli çıkışlarından birini yaptı, kendisinin de ay başında, parasını alır almaz ay sonunda yaptığından daha saçma sapan harcamalarda bulunduğunu belirtti; oysa ay sonu yaklaştı mı elzem olandan beş kuruş fazla harcamıyormuş.

Bankadaki işi şimdi Alfonso için yeterliydi, dağlar gibi işi kılı kırk yaran bir dikkatle yapıyor, Maller ile bir karşılaşması ya da Cellani'nin sert bir selamıyla çalışma arzusu yeni baştan kamçılanıyordu. Akşam olduğunda bankadan tükenmiş, dingin, yaptığı işten memnun çıkıyor, hatta bankanın dışındayken de zihni sürekli oraya kayıyordu. Bu duruma kendi bile şaşıyordu, yoksa kendi nitelikleri konusunda aldanmış mıydı, yoksa yapısına en uygun olan yaşam o mu diye soruyordu kendi kendine. Hayallere dalma alışkanlığı eskisi gibi sürüyordu, kendini büyük görüyordu, ama çok farklı düşler kuruyordu. Hayallere daldığında kendinde olağanüstü yetenekler olduğunu hayal ediyordu, Sanneo ile yönetim onu övmeden edemeyeceklerdi. Öyle bir iş yeteneğiydi ki, bankayı iflastan kurtaracaktı.

O didinmesinin ardından, başka nedenlerle de olsa, kendini yerinde daha rahat hissediyordu. Onun düşlediği biçimde olmasa da Sanneo onu övdü ve şefin genellikle memurlarını şımartmamak için benimsediği tavır göz önüne alınırsa, bu bayağı önemli sayılırdı. Alfonso'ya karşı, onda pek görülmeyen bir kibarlık gösterdi. Küçük Giacomo'ya ona hizmet etmesini, bankada koşturup onun istediği belgeleri ya da mektup örneklerini aramasını buyurdu. Alfonso'nun yüreği minnetle doldu, çünkü o bitmek bilmeyen araştırmalar en nefret ettiği şeydi, hiç iz bırakmayan, dolayısıyla idarenin haberi bile olmayan bir işti.

Yararsız araştırmaların öfkesi olmayınca, yaşantısı daha da huzur buldu. Gün boyunca az konuşuyordu, o da hep aynı kişilerle. Sokaklarda rahatsızdı, ancak koşa koşa evinden işe, işten evine gidiyordu.

Okuduğu kitaplardan düşlediği ideal duruma çok yaklaştığına inanıyordu; bir feragat ve dinginlik durumuna. Yadsıma ya da vazgeçme çabasının yol açtığı huzursuzluk bile kalmamıştı içinde. Artık kendisine hiçbir şey sunulmuyordu; son feragatiyle kendini kurtarmıştı ve sonsuza değin zevk alma arzusunun onu sürükleyebileceği her türlü alçaklıktan kendini kurtardığını sanıyordu.

Başka türlü olmak istemiyordu. Gelecek hakkında korkuları, kendisine yöneldiğini bildiği nefretin verdiği üzüntü bir yana, mutluydu ve bir ihtiyar gibi dengeliydi. O huzuru kuşkusuz son ayların tuhaf olaylarının sonucuydu, bunun bilincindeydi de, o olaylar onun üzerine her türlü kaçamağı engelleyen bir kurşun tabakası gibi çökmüştü; bütün düşünceleri o olayların çevresinde dönüyordu, ya yaptığı feragatin büyüklüğüne hayran kalmaya ya da tehdidi altında bulunduğuna inandığı tehlikeleri savuşturmaya yönelikti. Daha önceleri bankada yaşamış olduğu hoşnutsuzluk yıllarına kıyasla hep daha huzurluydu, o zamanlar tedirgin ve hırslıydı, anlık izlenimlerine uyarak, körü körüne yaşıyordu. Şimdi ise büyüklük ve servet düşlerini unutmuştu ve hayalleri arasında bir tek kadın çehresi belirmeden saatler saati düşlere dalabilirdi.

Huzurunun daha da arttığını düşlüyordu. Olduğu gibi kaldığını, Annetta'yı hepten unuttuğunu, onun ve başkalarının tarafından da unutulduğunu düşlüyordu. Maller'in nefretini azalttığını ve onun kendisini bir kez daha hani öylesine tatlılıkla yüreklendirmek için odasına çağırdığı akşamki gibi kabul ettiğini de hayal ediyordu. Ya Macario? Kendisinden nefret etmek için kaç tane ne-

deni olduğundan haberi var mıydı acaba?

Bankadaki konumunun daha iyileştiğini düşlemiyordu. Ufak sermayesinin faizlerinden ve aylığından elde edebileceği gelir yeterli olurdu, üstlerinden onu olduğu konumda rahat bırakmalarından başka şey istemiyordu.

Çevresinde, hatta bankanın içinde öyle bir dişe diş savaşım sürüp gidiyordu ki, kendi konumunun yüceliğini ona daha da iyi hissettiriyordu, hırsı oranında alçakça olan o didişmeden uzaktı. Ta aşağılardan başlıyordu o savaşma, müdürlere yaklaşmaya çabalayan en alt düzeydeki personelden ta yukarılara kadar: Tam o sıralarda Maller Bankası'nın Venedik'te açmak üzere olduğu şubenin kurucu müdür makamı için kıyasıya bir vuruşma vardı.

Venedik'teki makam için iki ihtiyar çarpışıyorlardı: Doktor Ciappi ile Ödeme İşleri Müdürü Rultini; her ikisi de o güne değin Alfonso'nun hemen hiç ilişkisi olmamış kimselerdi.

Hukuk doktoru Ciappi, Maller Bankası'na gireli ancak birkaç yıl olmuştu. Öğrenimini eksiksiz tamamlamıştı, ama yoksul bir aileden geldiğinden ve sırtını dayayacak kimsesi olmadığından, geçimini sağlayacak kadar müşteri edinememişti, uzun yıllar süren yararsız girişimlerden sonra, Maller'in kendisine önerdiği işi kabul etmiş, Hukuk İşleri Bürosu'nun yöneticiliğini ve bankanın avukatlığını üstlenmişti. O işinden kazancı Venedik şubesini yönetmekle kazanabileceğinin altındaydı.

Rultini de Maller'e ileri yaşında girmişti. Ödeme İşleri Müdürü makamına getirilişi becerisinden çok ak saçlarının hürmetine olmuştu, işin kötüsü, o da kendini makamı için yetersiz buluyordu ve herkes de bunu biliyordu; çünkü elinde işler uzayıp gidiyordu ve borsa işlemlerine alışkın değildi. Venedik Şubesi'nin Müdürlüğü'ne atanmak istemesinin başlıca nedeni de oydu, çün-

kü yeni şube tümüyle merkeze bağlı olacağından, güven gerektiren bir makamdı, ama zorluğu yoktu.

Bankadaki dört ihtiyar; Rultini, Ciappi, Jassy ve Marlucci sıkı fıkı dost olmuşlardı, hemen aynı yaştaydılar ve bankayı dolduran gençler tarafından bir yana itilmişlerdi, ama Rultini ile Ciappi arasında özellikle bilinen ve hayranlık uyandıran bir dostluk bağı vardı. Her şeyden önce dil uzmanı olan Rultini, ödeme bürosunda daha ustalıklı, daha incelikli bir üslup isteyen mektuplar yazılması gerektiğinde Ciappi'ye yardımcı oluyordu, hesap kapatma işlemleri sırasında da Ciappi çoğu zaman Rultini'nin yanı başında bulunuyor, o günün çetin karışıklıklarını atlatmasına destek veriyordu. Oysa dördünün en yaşlısı olan Jassy'nin cenazesinde, iki ak saçlı başın birbirlerinden uzak durdukları gözlemlenmişti. Doktor (Ciappi o lakapla anılırdı) gizliden gizliye Rultini'ye bakıyordu yanına gelsin diye; Hoca ise (filoloji okumuş olduğundan, birazcık da alayla, Rultini'ye hoca derlerdi) kaskatı, dimdikti, gözlerini başka yere çevirmişti. O günden sonra birbirleriyle tek söz etmemişlerdi, bu da herkesi şaşırtmıştı; çünkü Venedik'teki makam meselesi aslında uzun süredir ortadaydı ve başlangıçta iki ihtiyar her zamankinden de daha fazla dostluk gösterisinde bulunmuşlardı.

Ciappi'nin anlattığına bakılırsa, Rultini'nin o denli önem vereceğini sanmadığı bir tartışma geçmişti aralarında; tavernada, incir çekirdeğini doldurmayacak bir konuda, kendisi kötülük düşünmeden, hafiflik edip bir söz söylemişti. Bir gün, Alfonso'nun odasındayken, ona da Rultini ile ilişkilerinden söz etme gereksinimini duydu. Alfonso onun kurnazca, ama yanlış bir diplomatik harekette bulunduğunu anladı; Ciappi delikanlıyı hâlâ Maller'lerin aile dostu sanıyor ve sempatisini kazanarak o yoldan Maller'i etkilemeyi umuyordu.

"Rultini şimdi benden nefret ediyor, daha önce benzerini nice kez yaşadığımız basit bir ağız dalaşının böyle çığrından çıkmasının nedeni bu işte. O benim kendisine ihanet ettiğimi düşünüyor, ama şimdi onunla arkadaşlığım var diye ömrümde önüme çıkmış olan en büyük fırsatı tepemezdim ya. Ben dostluğumuz bozulmasın isterdim, yani rekabet o noktayla sınırlı kalabilirdi. Ama o ne yaptı, çok yakışıksız biçimde aklı başından gitti."

Ciappi'nin öfkesi çok doğru, çok insaniydi, ama bankada diyorlardı ki kazanma şansı daha yüksek olan oymuş, çünkü hukukçu olduğu için müdürlüğe, öğrenimi filoloji olan öbüründen daha uygun görülürmüş, o yüzden Alfonso bir yandan ona hak verdiğini söylerken, öte yandan Rultini'nin yerinde olsa Ciappi kendisi de sakin ve mantıklı davranamazdı, diye düşünüyordu.

Alfonso ötekinin nedenlerini de öğrenme fırsatını buldu. Saymanlığa, bir mektup örneği aramaya gitmişken Miceni ile konuşmaya dalmış, o sırada Rultini de bir kenarda Marlucci ile ateşli bir konuşmaya girişmişti, ama alçak sesle. Miceni Alfonso'ya susmasını işaret etti, ikisi oldukları yerde, konuşuyorlarmış gibi yaparak durdular, ötekiler giderek ateşlenen sohbetlerinin dinlendiğini fark etmediler.

Sesini ilk yükselten Rultini oldu:

"Benim o makama kesin gereksinimim olduğunu pekâlâ da biliyordu o, çünkü buradaki yerimi tutmam olanaksız, oysa onun yerini değiştirmekle elde edeceği önemli bir yarar yok. Dolayısıyla onun yaptığına düpedüz ihanet denir."

Sesini duyurabilmek için Marlucci de bağırarak konuştu, ama dingindi, durumu tarafsız görmesi kolay olan biriydi nasıl olsa. Dedi ki, öyle parlak bir fırsatı arkadaşlık yüzünden tepmesi hiç kimseden beklenemezmiş, o yüzden kendisi işle ilgili bir konuyu özel bir düşmanlığa ilk

dönüştüren her kimse onu haksız buluyormuş. Yani Rultini en kısa zamanda Ciappi ile barışmayı görev bilmeliymiş.

Rultini ise her şeye, hatta arzuladıkları o makamdan gönüllü olarak vazgeçmeye bile hazır olduğunu, ama öyle bir barışmaya razı olamayacağını haykırdı. Öne sürdüğüne göre, o nefreti yalnızca iş meselesindeki rekabetlerinden ileri gelmiyormuş, tavernada, herkesin içinde, hiç saygı göstermeden, son ödemede yaptığı bir hatayı yüzüne vurmuşmuş.

"Hinoğluhindir o! Umursamaz gibi görünüyor, ama sessizce gölgede kalarak kuyumu kazıyor, hâlâ bana gösterilen birazcık beğeniyi de elimden alıyor."

Tombalak, hâlâ buruşmamış yüzünde üzüntülü, büyük bir şaşkınlık vardı, öyle ya, kendini öylesine mutsuz hissediyorken bir de haksız çıkarılıyordu, Alfonso ona acıdı.

Rultini çıktıktan sonra, Marlucci haince bir gülümseyle Miceni'ye döndü:

"Eh, ben görüşümü söyledim işte."

Beklenilmeyen şey gerçek oldu. Maller Venedik Şubesi'ndeki yöneticilik makamını Rultini'ye verdi. Venedik Şubesi borsa işleriyle yalnızca edilgen olarak uğraşacaktı, yani buyrukları alıp merkeze bildirecekti; Maller'in öyle bir kararı vermesine yol açan nedenlerden biri de belki yeteneksiz bir ödemeciden kurtulmak arzusu olabilirdi.

O seçimin ilk haberini doğrudan doğruya iki ihtiyarın davranışından öğrendiler. Sanki bir tılsımla kafalarını değiş tokuş etmişlerdi. Nice zamandır üzüntülü, sert olan Rultini neşelendi, herkese dostça davranmaya başladı. Sanki bitmek bilmeyen bir bayramdaydı; kutlamak üzere uzanan elleri kuvvetle sıkıyor, asık suratlar gördüğünde tedirgin oluyordu. Bir keresinde o güne değin ancak üç-beş laf etmiş olduğu Alfonso'yu durdurup neden üzüntülü olduğunu sordu. Alfonso irkildi, verecek yanıt

araştırıyordu, ama Rultini tedirgin neşesi içinde, o yanıtı bekleyemedi. Ona şöyle bağırarak yürüyüp gitti:

"Hiç huzursuz olmayın; mutluluğun en önemli şartı budur." Aslında başkalarının üzüntüsü pek umurunda değildi, ama onu şaşırtıyordu: "Nasıl? Hâlâ halinden yakınanlar mı vardı yoksa?"

Oysa bankada Alfonso'dan başka mutsuzlar da vardı. Ciappi büroya ancak beş gün sonra geldi; o beş günde hastalık beyan etmişti. İlk günü büroda topu topu bir saat kaldı, iş arkadaşlarının saygısız bakışlarıyla oradan kovuldu, bozguna şaşırmış olması gerektiğini biliyor, nasıl dayandığını görmek istiyorlardı. Onurluymuş doğrusu, birkaç gün sonra bunu kabul etmek zorunda kaldılar. Çalışmaya koyulduğunda pek üzgün görünmedi, her zamanki gibi titiz bir memurdu. Büro meseleleri söz konusu olduğunda Rultini ile de konuştu, oysa o partiyi kazanmadan önce Ciappi ile o sorunlar için bile karşılaşmaktan kaçınmıştı. Mutluluğunun tamam olması için Rultini'nin tek isteği eski dostuyla barışmaktı, ona sevgi dolu gözlerle bakıyordu, ama Ciappi hiç oralı olmuyor, ona buz gibi soğuk davranıyordu. Büro meselelerinden konuşmak zorunda kaldığında da yüzüne bakmıyordu.

"Ya, demek öyle? Şimdi benim kuyumu kazdı ya, bir de dostu olayım mı istiyor?"

Rultini Marlucci'ye itiraf etti, Ciappi ile tartıştığına pişmanmış, ama öfkesi anlaşılabilirmiş, çünkü eğer Ciappi'yi seçselermiş düpedüz haksızlık olurmuş. Yani Ciappi'nin ona kin bağlamaya hiç hakkı yokmuş.

"Yerini bana bıraksın, aylığını da bıraksın, tabii bilgisini de aktarsın, ben kendimi işime uygun ve mutlu hissederim, memnuniyetle bırakırım benim yerime Venedik'e gitsin diye."

O lafları da Ciappi'ye yetiştirdiler.

"Ona kendi bilgimi ve deneyim mi verseymişim?

Hep o öyle tembel olmasaydı, onları çoktan kendi başına da elde etmiş olurdu. Sizi temin ederim, kendisinden ne kadar az şey beklenirse beklensin, o makam ona hep fazla gelecektir ve eğer Maller bir çaresini bulmazsa bir gün bakacak ki şubesi onun arzusuna karşın, kendi başına buyruk iş görmüş; kendi başına iflas etmiş."

Bu sözler Maller'in kulağına da gitti ve gerçekte olduğundan daha da derin sandı. İhtiyatlı davranıp Rultini'yi belirlenen tarihten bir hafta önce yola çıkardı.

Rultini istasyona aralarında Marlucci ile Sanneo da bulunan en yaşlı memurların eşliğinde zaferle gitti. Marlucci daha sonra kendisinin Rultini ile birlikte çok şey kaybettiğini söyledi, bankadaki en eski arkadaşıymış:

"Ciappi nasıl öyle davranabildi, aklım almıyor."

O sözleri Alfonso'nun önünde söylemişti; delikanlı, bu Toscanolunun da hep şans kime güldüyse onu desteklemek gibi, uygun bir alışkanlığı var, diye düşündü.

Derken Giacomo, Alfonso'nun pek sevdiği o elma yanaklı çocukcağız, yılmaz bir savaşımcı çıktı. Çocuk büyümüş, zayıflamış, memleketi Friuli'den getirdiği renklerini kaybetmişti, suratı uzamış, özenle geliştirdiği düzgün, iri, sağlam kemiklerle biçimlenmişti.

Banka hizmetlileri memur sayılıyordu, belli dairelere, yani kasaya, ödeme ya da yazışma bürolarına atanmışlardı; üstleri o dairelerin şefleriydi. Ancak zamanla, Maller'in kendisinden başlayarak, en yüksek memurlar birer odacıya sahip olmuşlar, hatta onlara ayrıca ödenek bağlayarak kısmen kendi uşaklarına dönüştürmüşlerdi. O ücret, büro işlerine zamanının ancak bir bölümünü veren hizmetlilerin gündeliğini tamamlıyordu.

Cellani kendine astsubay eskisi ihtiyar Antonio'yu seçmişti, hizmeti pek savsaklayıcı olmakla birlikte birkaç yıl yakınmamıştı. Günün birinde kuşkusuz iyilik olsun diye, ona Giacomo'dan yardım istemesini öğütledi; An-

tonio minnetle kabul etti ve kendisine sunulan yardımdan çok fazla yararlanma yanlışını yaptı. O günden sonra Cellani'nin odasını temizleyen, gün boyu danışılan kitapları ufak kütüphanesindeki yerlerine yerleştiren artık hep Giacomo oldu: Antonio, çoğu zaman hukuk danışmanının günde iki kez içtiği çayı Cellani'ye götürme görevini de Giacomo'ya bıraktı. Çocuk o durumdan elde edebileceği yararı hemen kavradı ve canla başla Cellani'nin hizmetine koyuldu, iki görev çatıştığı zamanlarda da bankanın işini savsakladı.

Cellani, olanca hayırseverliğine karşın, yılbaşı geldiğinde hemen hiç görmez olduğu Antonio'yu hatırlamadı, hazırladığı bahşişi Giacomo'ya verdi. Antonio açısından bu bir sürpriz oldu, tembelliğinin doğal sonuçlarının ne olacağını hesaplamamıştı. Yakınmaya cesaret edemedi, ama olay tekrarlanmasın diye düzeni değiştirdi, Giacomo'nun Cellani için çalışmasını yasakladı. İşinin tüm çıkarlarından kendisi yararlanmak için zahmetlerini de kendi yüklendi.

Ama çok geç kalmıştı. Cellani daha ilk gün değişikliğin farkına vardı, çünkü o da kendisine daha iyi hizmet edilmesine alışmıştı. Giacomo'yu çağırıp, masasını doğru dürüst temizlemediği için azarladı. Çocuk gelir gelmez Antonio ona Cellani'nin odasına ayak atmayı yasakladığından beri hazırladığı sözleri söyledi; o bütün sonuçları hesaplamış, hiç şaşırmamıştı.

"Bakınız efendim! Bugün odanızı temizleyen ben değildim, Antonio temizledi, çünkü öyle istiyormuş. Ben başlamıştım, ama savdı beni."

Ocak ayının ikisiydi, ayın birinde bahşişler dağıtılmıştı, o yüzden Cellani'nin olayı –Antonio'nun birden çalışmaya heveslenmesini– fark etmesi kolay oldu. Durumu anladı, ona acıdı. Antonio'ya bir miktar para verdi vermesine, ama hayırseverliği sonuna kadar götürmedi,

odasını temizleme işini Giacomo'ya bırakmasını rica etti. Konforu ona pahalıya patlamıştı.

Bu Antonio için talihsizlik oldu, çünkü işine bu şekilde son verilmesiyle geliri azalmış oluyordu, ama yaptığı işler önemli oranda hafiflemiş değildi. Görevli bulunduğu kasa bölümü memurları Cellani'ye olan saygılarından ötürü onu pek işe koşmamışlardı, şimdi ise yeniden ödemeleri yapmak ve para toplamak için kentte koşturmaya zorlandı. Üstelik onun yalnızca kasada görevli olduğu bilindiğinden, öbür bölümlerde odacı eksikliği duyulduğunda, Antonio'yu kullanma iznini; kasadan eskisinden daha sık istemeye başladılar.

Derdini Alfonso'ya anlatan kendisi oldu. Sanneo, o zamana değin saymanlık odalarında saklanan mektup arşivini muhaberata taşıtacaktı; taşıma işiyle Antonio, Santo ve Giacomo görevlendirildiler. Ama bu ikisi çok geçmeden işi bırakıp gittiler, çünkü elektrikli zil üst üste çalmıştı. Bir daha dönmediler, Antonio da iki saat bastırılmış kâğıt paketlerini oflaya puflaya sürükledi, kurşun gibi ağır bunlar, diyordu.

Alfonso, "Siz artık Signor Cellani'nin hizmetinde değil misiniz?" diye sordu.

Antonio, "Nasıl, siz bilmiyor muydunuz?" dedi; başına gelen felaketi herkesin bilmemesine şaşırmıştı. "Bir çay fincanı devirdim diye Signor Cellani beni bir daha bağışlamadı!" İşini ağırdan aldığı için kaybettiğini açığa vurmuyordu. Ama Giacomo'nun aslında hak etmiş olduğu sitemleri de kendine saklamadı: "O lanet olası çocuk yok mu, burnunu soktu, Cellani'ye hakkımda iftiralar etti, o olmasaydı bugün hâlâ görevimin başında olacaktım."

Giacomo da Alfonso'ya olayın nasıl gelişmiş olduğunu bütün doğruluğuyla ve içtenlikle bir bir anlattı. Alfonso onu çenesinden tutmuş, hâlâ çocuksu gözlerinin içine ciddiyetle bakıyordu.

"Yani sen Antonio'nun işini elinden almadın mı?"

Giacomo, kendinden memnun birinin gülüşüyle, "Ben işini elinden almışım, ha?" diye bağırdı, "O tembelin parmağını kıpırdattığı yoktu. Gözleri görmüyor, ayakta duramıyor; o haliyle Signor Cellani'nin işiyle başa çıkamazdı ki."

Alfonso onu bıraktı, yenik düşmüş olana karşı o acımasızlığa şaşırmıştı.

"Boynumda altın gerdanlığım olsa el sürmesini istemezdim doğrusu."

Artık hemcinslerinden farklı olarak eksiğinin ne olduğunu biliyordu ya, kendini huzurlu hissediyordu, halinden memnundu. Kaç zamandır düşündüğü gibi, onlardan daha aşağı değildi. Başkalarını tepeden bakarak iç rahatlığıyla yargılayabilirdi,çünkü kendisi de o savaşımın içinde bulunmuştu ve ne demek olduğunu biliyordu. Yenilenler gibi yenenlere de yüreği sızlıyordu.

Kendi duygularının doğruluğundan öylesine emindi ki, kimi zaman başkalarını inandırmak da kolay şeymiş gibi geliyordu.

Bir akşam yemek odasında Lucia ile yalnız kaldı. Kızcağız gerçekten avutulmaya muhtaç bir zavallıydı. Yürek acısı görünümünü ve alışkanlıklarını değiştirmişti. Sürekli olarak giysilerini onarıp süslemeyle uğraşmadığından, yoksul kumaşları zamanın getirdiği yıpranmışlığı ele veriyorlardı, oysa eskiden bunu ustalıkla gözlerden gizlerdi. Etekliği sıska, incelik fikarası bedeninden askıya asılmış gibi sarkıyordu, çelimsizliğine karşın biçimli olan ince beli belli olmuyordu. Lucia durup durup ağlıyordu, öyle zamanlar oluyordu ki, annesinin onu üzüntülü ve bakımsız olduğundan ötürü paylayarak acısını hatırlatması gözyaşlarının boşanması için yeterliydi. Hem sonra, genellikle, Signora Lanucci ağladığını görünce, üzüntüsünü paylaşmak yerine onu azarlıyor, Gralli'nin o göz-

yaşlarını hak etmediğini, ahmak kamburun teki olduğunu belirtiyordu. Lucia ise üzüntüsünün nedenini sır gibi saklamıyordu; gerçi Alfonso'nun önünde hiç sözünü etmemişti, ama başkaları söz ettiğinde de karşı koyacak cesareti bulamıyordu.

O zavallıcığı avutmanın bir yolu yok muydu? Alfonso bir deneyeyim dedi. Yanına oturdu, büyük bir tatlılıkla konuştu, sözlerinin içtenliği belliydi, çok geçmeden duygulanarak, genç kızın onu eriştirmeye çalıştığı düzeye yücelebileceğini sandı, kendi yüreğini dolduran duygu o tırmanışı kolaylaştıracaktı.

Yaşam hakkındaki uzun gözlemlerinden dem vurdu, sevinçlerimizin de üzüntülerimizin de saçma olduğunu keşfetmişti. Papazlarla öğretmenlerin kuşkusuz ona da vermiş oldukları eğitimi hatırlattı! Hayatın değeri, basit insanların sandığından çok başka bir yerdeydi. Papazlar o gerçeği çok soğuk bir dille anlatıyorlardı, o yüzden inandırıcı olmuyorlardı, ama söyledikleri gerçekti, hem de derin bir gerçek. Kendisi o gerçeğin bilincine vardığında, büyük bir şaşkınlığa kapılmıştı. Bu papazlarla öğretmenlerin lafazanlığı değildi, gerçeğin ta kendisiydi! Denge, amacı ne denli sınırlı olursa olsun, çalışma dolu bir yaşam, servetin ve aşkın sunabileceği bütün mutluluklardan daha değerliydi. İnsanın vicdanının huzurlu olması mutluluğun temel taşıydı. Lucia sanmamalıydı ki, onu mutsuz eden kişi de büyük bir mutluluğa erişecektir, çünkü pişmanlık, kendinden hoşnutsuzluk duygusu dertlerin en büyüğüydü. Ancak o bunu umursamamalıydı, varsın Gralli elinden geldiği gibi mutlu olsundu, mutlu olmasının ona bir zararı olmazdı ki. Neden kendini mutsuz hissediyordu ki? Anneciğinin dizinin dibinde huzurlu yaşayabilir, ona o kadar muhtaç olduğu, bulamamaktan yakındığı sevgiyi verebilirdi. Yeterli değil miydi bu? Basit bir hayat mutluluk demekti,

iyilik mutluluktu, huzur mutluluktu. Ondan ötesi boştu.

Lucia onun söylediklerini doğru dürüst anlamamıştı, anladığı kadarı da onu inandırmamıştı kuşkusuz, ama delikanlıyı o fikirlerine tümüyle inanmış, duygulanmış görünce hayran oldu, öğütlerini öyle her şeyi reddederek sonuçlandırması karşısında ağzı açık kaldı. Alfonso için ise o söylev başlangıçta öngördüğünden daha önemli oldu; sonunda kendi kendini de inandırmıştı. Ruhunda nice zamandır mayalanmakta olan duyguların bilincine hiç bu denli berraklıkla varmamıştı. Kendini öylesine sevinçli, öylesine huzurlu bulmanın şaşkınlığı, Lucia ile daha iyi bir sonuç elde edemediğine hayıflanmasını engelledi. Genç kız ona öyle bir bakış fırlatmıştı ki, gözlerinde feragatten başka her şey okunuyordu. Lucia'ya fazla ateşli konuşmalar yapmak tehlikeliydi.

Şimdi Annetta'dan neden vazgeçtiğini biliyordu. Kendine suçlaması için hiçbir neden yoktu, çünkü kendi doğası uyarınca davranmıştı ve o doğayı henüz tanımıyordu. Kendisine her gün bir sürpriz saklayan, o düzeni yöneten nedenleri sonunda öğrenmekte yarar vardı. Şimdi biliyordu ya, artık doğanın onu zorladığı yoldan bir daha şaşmaktan kaçınabilirdi: Hoş, zahmetsiz ve amaçsız bir yoldu bu.

Ondan sonra sık sık içine düştüğü yapay ve acılı konumlarda kaderine daha çok boyun eğmek istedi. Bu, haklı yere cezalandırıldığını kabullendiğinden değildi, çok geçmeden unutulacağını ve bundan böyle de kendi açısından huzurunu asla tehlikeye sokmayacağını düşünerek rahatlıyordu.

Prarchi onun Fumigi'yi görmesini istedi ve birlikte bir sabah istasyon kahvesine gitmelerini rica etti, zavallı hasta orada zamanını gazeteleri kopya etmekle geçiriyormuş. Ona Fumigi'nin bir yazısını gösterdi, bu yanında taşıdığı değerli bir belgeydi. Bir gazetenin koparılmış

bir kenarına, kurşun kalemi kâğıdı yırtacak kadar kuvvetle bastırarak çiziktirilmiş birtakım işaretlerle doluydu. Harflerin kimisi büyüktü ve baş aşağı duruyorlardı, kimisi yatık el yazısı harfleriydi, ama biçimleri kabataslaktı, büyük harflerse kılı kırk yararak yazılmışlardı.

Hastayı görmeye gitme sırası gelmişti. Prarchi sanki o illete kendi eseriymiş, Fumigi de onun eğittiği bir hayvanmış gibi önem veriyordu; Alfonso yeterince ilgi göstermezse onu gücendirmekten korkuyordu.

Bir sabah kendini Prarchi ile birlikte kahvehaneye doğru yürür buldu, adam ona belki Macario ile de karşılaşabileceklerini bildirdi, her gün kuzenini ziyarete gidiyormuş. O karşılaşma da Alfonso'ya huzura götüren yolda bir adım gibi göründü; az sonra o taraftan da ne beklemesi gerektiğini öğrenecekti. Karşılaşmaya hazırlıklı bulunmamak tatsız olurdu, o arada Prarchi Fumigi'yi anlatıp duruyorken, kendisi Macario'ya nasıl davranması gerektiğini tasarlıyordu. Her zamanki büyük sevecenliği göstermek, konuştuğunda onu kulak kesilerek dinlemek, son olarak da Annetta ile evleneceğinden ötürü kutlamak kolay olacaktı; Prarchi'nin söylediğine göre, nişanları birkaç gün önce resmen ilan edilmişti. Kendisi Macario'ya karşı bir nefret beslemiyordu, öyle numara yapmak da pek zor olmaz, diye düşündü.

Koşulların esinlediği tavır oydu. Belki de Macario'nun hiçbir şeyden haberi yoktu ve kendi davranışıyla ona hiçbir şey anlatmayacaktı, ama eğer Annetta aslında kendisine düşeni yapıp nişanlısına her şeyi anlattıysa bile, Macario bunu hiç belli etmeyecekti, kendisine ne kadar acı gelirse gelsin, Alfonso'nun tutumunu taklit edecek ve ona minnettar olacaktı. Ama o kısa yürüyüş sırasında Alfonso başka bir hayal kuracak zamanı da buldu: Macario onu görünce nefretine kapılarak herkesin önünde onun bir düşman olduğunu haykırabilirdi. Pekâlâ ola-

sıydı! Aşkını ve çıkarını korumak için Annetta'yı bağışlamış olabilirdi, ama o üzüntüsü içinde baş suçlu saydığı kişiyle yüz yüze gelince kendini tutamayabilirdi.

O arada Prarchi, Maller'leri çekiştiriyordu. Fumigi' ye bir miktar para veriyorlarmış gerçi, ama pek azmış. Yolculuğunu yanında bir bakıcıyla yaptırmışlarmış, oysa aileden birine eşlik ettirmekmiş görevleri.

"Örneğin Federico olacak o salağa."

Annetta'nın ağabeyi iki ay önce kente dönmüş ve bütün yaptığı son Paris modası uyarınca bol, kısa ceket altına çırpı bacaklarını ortaya koyan düdük gibi dar pantolonlar giyip sokaklarda boy göstermekmiş. Alfonso onu henüz görmemişti.

Kahvehanenin ilk salonundan geçtiler, güzel bir mekândı, ama duvarları sıradan, henüz zamanla kararmamış cırtlak renklerde kâğıtlarla kaplanmıştı. Yeşil bir perdeyle gizlenmiş ufak bir kapıdan bilardo masasına ve oyunculara ancak yetecek dar, uzun bir başka odaya girdiler.

İçerde Fumigi'den başka kimse yoktu, pencere kenarına oturmuş, gazetesini okumaya öylesine dalmıştı ki gelenlerin farkına bile varmadı. Neden sonra, Prarchi omuzuna dokunduğunda yavaşça başını çevirdi, ilkin Prarchi'yi, ardından Alfonso'yu uzun uzun süzdü, yüzünde yalnızca sürekli ve nedensiz olduğu için aptal görünen bir gülümseme vardı, aslında bu, Fumigi'nin oldukça durgun ve solgun, her zamanki gülümsemesiydi. Yüzü biraz süzülmüştü, ama bedeni, en azından öyle otururken, dimdik duruşundan bir şey yitirmemişti. Çiğnenir gibiydi, Alfonso ağzında bir şey var sandı; onlara gözlerini dikmiş, konuşmak ister gibiydi, ama derken varlıklarını unutup telaşla yeniden okumasına dönmeye kalktı.

Prarchi yüksek sesle ve onu sarsarak, "Signor Fumigi!" dedi, "bu beyi tanımadınız mı?"

Fumigi, Alfonso'ya uzun uzun baktı, ikide bir tanıdığını sanarak hafiften bir şaşkınlık çığlığı koparıyor; sonra vazgeçiyordu. Sonunda ağzını açtı:

"Nasılsınız?"

Kim olduğunu çıkaramayacağını anlamıştı; belleğini yitirmişti, ama nezaketini hayır.

Alfonso duygulanarak, "İyiyim, teşekkür ederim, ya siz nasılsınız?" diye sordu.

"İyiyim... iyiyim."

Ardından gazeteyi işaret ederek anlaşılmaz birtakım sözler geveledi; okumuş olduğu şeyi anlatmaya çabalıyordu. İki genç tek söz etmedikleri halde, Fumigi kendisini anlamadıklarını kavradı. Bağırarak bir cümle söyledi, ardından daha özenle sesleyebilmek için cümlesini kısalttı. Sonunda o düşüncesinden vazgeçti, bir adı hecelemekle yetindi. Birkaç ay önce kendinden çok bahsettirmiş olan bir politikacının adıydı. Bir an duraksadı, karşısındakilere, kendisine bir et parçasına dokunmasını yasaklayan efendisine bakan bir köpek gibi soran gözlerle baktı, ardından yeniden okumasına daldı.

Alfonso alçak sesle, "Hep böyle mi, yani şiddet göstermiyor mu?" diye sordu.

Prarchi, "Yüksek sesle de konuşabilirsiniz," diye yanıtladı ve onu adamcağızın yanına yaklaştırdı.

Fumigi okurken söylev verir gibiydi, daha kuvvetli seslendirilmesi gereken sözcükleri keyifle vurguluyordu. Derken kızar gibi oldu, bağırdı, heceleri geveledi, yineledi.

Alfonso ışıkla gazetenin arasına girmişti, onun sayfanın üzerine düşen gölgesini görünce hasta bir an şaşırarak başını kaldırdı; gölge çekilince de yeniden uğraşına daldı.

İçeriye birisi girmişti, daha sesini işitmeden Alfonso onun Macario olduğunu anladı. Eli ayağına dolaşarak karşılaşmayı geciktirmeye çalıştı, bütün dikkatini Fumi-

gi'ye verdi, Macario'nun Prarchi'yi selamladığını duyduğunda bile onun farkına varmamış gibi yaptı.

İkisi birden Fumigi'ye, yani kendisine doğru yaklaşıyorlardı.

Macario zavallı aptalın sırtına hafifçe vurarak, "Nasılsınız?" diye sordu.

Öylesine rahat davranıyordu ki, gerçekten de Alfonso'yu görmemiş olmalıydı. Gördüğünde de fazla heyecanlanmadı, kayıtsız kaldı; görüşmeyeli topu topu birkaç gün olmuşcasına umursamazlıkla selam verdi. Alfonso döndüğünden beri Macario'yu o ilk görüşü olduğunu Prarchi'ye söylememekle iyi etmişti, yoksa Macario'nun davranışı Prarchi'yi şaşırtacaktı.

Alfonso elini uzatarak, "Kutlarım," diye mırıldandı Macario nazikçe eğilerek o eli sıktı, ama tavrı hiç de dostça değildi.

Sonra birbirlerine başka bir şey söylemediler.

Prarchi Fumigi'nin eline kâğıt-kalem tutuşturmuştu, adam onları istememiş olduğu halde, alır almaz resim çizen birinin özeniyle yazmaya koyuldu.

Macario Prarchi'ye, "Biraz gelir misin?" diye sordu. "Sana bir diyeceğim var."

Prarchi Alfonso'ya, "Ya siz?" diye sordu onu çağırmıyordu, çünkü Macario Prarchi ile baş başa kalma isteğini açıkça söylemişti.

"Ben şurada yakında bir yere ziyarete gideceğim." Alfonso, Prarchi'nin elini sıktıktan sonra çıktı, Macario' nun haliyle elini uzattığını görür gibi olduysa da, ona elini vermedi.

Sinirlenmişti. Macario'nun karşısında sessiz kalmıştı, ama tavrı kendisine aşağılayıcı ve haksız gelmişti, çünkü ne olursa olsun, farklı davranması gerekirdi; eğer Annetta ona her şeyi anlatmışsa daha da soğuk davranmalıydı, yok eğer anlatmadıysa her zamanki gibi dostça

hareket etmesi gerekirdi. Alfonso şiddetli öfke patlamalarına ya da buz gibi bir umursamazlığa hazırlamıştı kendini, ama küçümsenmeye değil. Macario ona hemen hemen başlangıçta Annetta'nın davrandığı gibi davranmıştı, Maller ve Ortakları Bankası'nın küçük bir memuru olarak, Alfonso da eziyet görmeye razıydı, ama küçümsenmeye hayır. Tehlikeli bir düşman, kötü ruhlu, korkulacak biri sayılmaya razı olabilirdi, ama adam yerine konulmamaya, hayır.

Çok geçmeden, niyetleri ile duyguları arasındaki çelişkiyi açık seçik görerek kendi kendine gülmek zorunda kaldı. Ne yani, Macario'nun dostluğuna hâlâ o kadar önem veriyor muydu ki, kaybettiğinden ötürü öylesine bozuluyordu? O sakin ve soğuk tavır karşısında sevinmesi gerekirdi. Herhalde Annetta aralarında geçenin bir kısmını nişanlısına anlatmış olmalıydı, Alfonso'ya evinin kapısını kapatmak için neden sayılabilecek kadarını ve Macario'nun soğukluğu soylu efendinin kendinden aşağı olana karşı aldığı tavırdı; her ne kadar bir sonuca ulaşamamışsa da, Annetta'nın aşkını kazanmaya çalışmış olan ve belki de kendisine kötü bir kıskançlık nöbeti geçirten birine karşı duyduğu mantıklı nefret de o soğukluğu artırıyordu. Macario'nun ona kötü davranmasından ötürü sevinmesini gerektirecek bir neden daha vardı. Annetta'nın onun katkısıyla Macario'ya oynamaya hazırlandığı oyunun Alfonso'nun vicdanını rahatsız etmesi gerekirdi, ama ihanete uğrayanın artık bir dost olmaktan çıkıp düşmana dönüşmesiyle suçu hafifliyordu.

Onca mantık yürütmesine karşın, duyguları hiç değişmedi. Bu kadar çabuk, kendi düşüncesine göre nedensizce, ondan dostluğunu esirgemiş olan Macario'ya şükran duyamıyordu bir türlü.

O gün bankada kendini her zamanki gibi mutlu hissedemedi; işi onu iğrendiriyordu, huzurla çalışmayı ba-

şaramadı. Macario'dan öç alma arzusu kendisine garip hayaller esinliyordu. Eğer Annetta ile filizlenmiş olan aşkları başka bir sona varsaydı, adamın ne hal alacağını düşünüyordu. Tabii ki öyle bir durumda Macario ona eşit gibi davranmak zorunda kalırdı ki, bu da o anda Alfonso'ya paha biçilmez bir mutluluk gibi göründü.

XIX

Akşam fırtınalı geçti. Alfonso eve döndüğünde, Lanucci'lerin başına çok büyük bir bela gelmiş olduğunu hemen fark etmedi; kendi meselelerinden ötürü fazlasıyla kaygılıydı. Yemek odasında ne Lucia vardı ne de Gustavo, Signora Lanucci düşüncelerine dalıp gitmiş, gözleri ağlamaktan kıpkırmızı kesilmiş, öylece oturuyordu, masadan uzak, neden orada durduğu anlaşılmayan bir sandalyeye çökmüştü. Her zamanki yerinde duran tek kişi bacakları battaniyeye sarılı yaşlı Lanucci idi.

Alfonso dikkatini onların üzerinde toplamak zorunda kaldı, çünkü baktı ki konuşmuyorlar, ne dese yanıt vermiyorlar, sabırsızlanarak sordu:

"Ne olduğunu öğrenebilir miyim?"

Kendi düşüncelerinden uzaklaşmak için büyük bir çaba sarfetmişti.

Signora Lanucci yanıtlamak istemez gibiydi, ama ağzını açtığında söylediği birkaç sözcük çok anlamlı oldu:

"Oh! Ivır zıvır işte! Şimdiye değin başımızdaki dert yalnızca yoksulluktu, şimdi ona bir de yüz karası eklendi." Yaşlı adam karşı koyarak onu susturmaya çalıştı, ama kadın bağırdı: Nasıl olsa er geç bilinecek bir şeydi, hele Alfonso'dan hiç saklayamazlardı. Acı bir sesle ekledi:

"Büyükanne oluyorum!"

Alfonso kimsenin kendisine açıkça söylemediği o habere çok şaşırmış gibi yaptı. Gerçi döndüğü akşam Gustavo'nun söylediklerinden ötürü içine bir kuşku düşmüştü, ama delikanlı kendi sözlerini yalanlamış, o da durup düşünmemişti, acaba Gustavo'nun o sözleri mi yoksa onları yalanlaması mı daha inandırıcı diye.

Kendisine günün macerasını anlattılar, Lucia'nın kendini nasıl ele verdiğini. Anlaşılan ancak o gün durumunun farkına varmış, çünkü umutsuzluğa kapılıp doğru Gralli'ye koşmuş, olayı anlatıp yardımını istemiş. Gralli de o yükü taşıyamayacağını söyleyerek onu geri çevirmiş, üzülüyormuş ama kızın kendi başının çaresine bakması gerekiyormuş. Ona Lanucci'lerin evine serbestçe girip çıkması koşuluyla bir aylık bağlamayı önermiş. Zavallı kızcağız çılgına dönmüş, koşup annesine her şeyi anlatmış.

"Keşke ölseydi! Emin olun, bu kadar üzülmezdim."

Signora Lanucci olayı heyecan içinde anlatırken içini dökmüş ve o olayla lekelenen aile namusunu Alfonso'nun gözünde lafla olsun kurtarmaya uğraşmasına yetecek dinginliği bulmuştu.

Yüksek sesle söylenen o son sözleri odasından işitmiş olan Lucia hüngür hüngür ağlamaya, annesine yalvarıp af dilemeye başlamıştı.

Signora Lanucci hiç acımadan, "Ağlamakta geç kaldın, zamanında düşünseydin ya," diye bağırdı.

Zavallı Lucia annesinin o sözlerinin ne kadar yapmacık olduğunu Alfonso gibi ayırt edecek durumda değildi, daha da üst perdeden ağlamaya koyuldu; öldürülmeyi hak ettiğini düşünüyor olmalıydı. Alfonso'nun onun için yüreği paralanıyor; Signora Lanucci'nin bağırıp çağırması ise onu sersemletiyor, canını sıkıyordu.

Yaşlı Lanucci karısına öykündü:

"Elim ayağım tutsaydı," dedi, "o ırz düşmanına gider, gırtlağına yapışır, kızımın şerefini lekelediği gibi tamir etmeye zorlardım. Ama böyle, bu halimde, beni sandalyeye oturmuş olarak götürmeleri gerekir."

Signora Lanucci gururla, "Gustavo Gralli'ye gitti!" dedi Alfonso fazla duygulanmadan ve hiç sinirlenmeden, aslında ona engel olması gerektiğini söyledi; ilk felaketin ardından başlarına ikinci bir felaket gelmesinmiş. Kadın avaz avaz bağırdı: Ailelerine yapılan hakareti sessizce sineye çekmeye zorlayamazmış onu ve eğer Gustavo o haini öldürürse gebertmekte haklı olurmuş; yirmi yıl hapis cezasına çarptırılsa da yaptığının pişmanlık kaldırır yanı olmazmış.

Ama Gustavo az sonra sapa sağlam, hem oldukça sakin çıkageldi. İki saat Gralli'yi arayıp da bulamadığını anlattı; ama yarım saat sonra nerede olacağını öğrenmişmiş; o yakınlarda bir meyhaneye gidecekmiş.

"Oraya gideceğim!" O sözlere bir gözdağı havası vermeyi başardı. Ardından annesine o günkü olayın ayrıntılarını sordu. Daha önce, gidip Gralli'yi aramaya koşmanın telaşı içinde, nasıl olduysa, kızkardeşi ona kendisiyle evlenmesini istemeye gittiğinde adam ona şiddet uygulamış diye anlamıştı. Bunun gerçek olmadığını öğrenince hayli ferahladığını söyledi ve gitmeden önce bir şeyler yemek istedi. Sonra, Alfonso'ya dönerek, "Ne diyorsun bu başımıza gelenlere?" diye sordu.

Alfonso ona Gralli'ye iyilikle davranmasını öğütledi; bir de bakarsın her şey mutlu sona bağlanırdı ve ailenin gelecekteki bir üyesini aşağılamak tatsız olurdu.

Gustavo o zaman gücendi, hem de galiba yüzü kıpkırmızı olarak Alfonso'ya, "Ona iyilikle davranacağım. Diyeceğim ki: Kızkardeşimle evlenmeye razı mısın? Evet derse onu kucaklayıp kardeşim diyeceğim, ama hayır derse gırtlağına sarılacağım, işte o zaman Tanrısına

yalvarsın, çünkü ona bile fırsat bırakmayacağım," dedi.

Annesi minnetle kolunu onun boynuna dolayıp öptü. Ama, dedi, ne olursa olsun, adamı öldürmesine izin vermezmiş, çünkü Gralli uğruna hapse girmeye değmezmiş. Zavallı yaşlı kadın kahramanlık komedisini ileri götürürse zararlı çıkmaktan korkuyordu. Gustavo ise o okşamalarla alevlenmişti, yanıtlamadı, ama kesin kararını vermiş, başkalarının söylediklerine pek kulak asmayan bir erkek gibi davrandı. Alfonso, Gralli'ye onunla birlikte gitmeyi önerdi, ama Gustavo istemedi. Nezaketle reddetti. Alfonso'nun aileden sayıldığı doğruymuş, ama bu herkesçe bilinen bir şey değilmiş.

Gustavo çıktıktan az sonra, Signora Lanucci sabırsızlığından pencerede dikildi, buz gibi soğuğa karşın orada öyle bir saat kaldı. Yaşlı adam yatmaya gitti, uyuyamayacağını bildiğini söyledi, ama hastalığı yüzünden yatağın sıcaklığına gereksinimi varmış. Alfonso kitap okumaya koyuldu. Eski saat her çeyrekte bir homurdanıyordu; artık çalmıyordu, çünkü Gustavo çalarını sökmüştü.

Signora Lanucci pencereden çekilerek, "Bence geç kalması iyiye işaret, çünkü kötü bir şey olmuş olsaydı bu saate haberimiz olurdu," dedi. Alfonso'ya baktı, onun da aynı düşüncede olmasını umuyordu. Delikanlı o gecikmeyi kendisinin de öyle yorumladığını söyledi.

Sokaktan doğru bir kavga sesi geldi. İkisi birden pencereye koştular. Beş kişi ağır ağır, uzun uzun duraklayarak, hararetle tartışarak yokuşu tırmanıyorlardı. Birinin boyu Gustavo kadardı, öbürü ya Gralli'ydi ya da ona benzeyen biriydi. Tam pencerenin önünde durdular ve ancak o zaman Alfonso ile Signora Lanucci o grupta ne Gustavo'nun ne de Gralli'nin bulunduğunu anladılar. Rahat bir soluk aldılar, birbirlerine ferahlayarak baktılar.

Yine de kavga görmek Signora Lanucci'yi hüzünlendirmişe benziyordu. Bütün umutlarını yitirdiğini itiraf

etti, kızın yazgısının ne olacağını biliyormuş zaten. Gralli'nin nemene bir adam olduğunu da biliyormuş. Önceleri üzerinde durmamışmış, ama davranışının kimi ayrıntılarını ancak şimdi hatırlıyormuş, aslında onlar kendisini uyarmalı, adamın iyi niyetinden kuşkulanmalıymış.

"İnsan kendi iyi niyetli oldu mu başkalarının kötülüğünden kuşkulanması çok güç." Alfonso'yu övdü; o iyi yürekli biriymiş, Signora Lanucci onun kötülükten iğrendiğini biliyormuş. "İnsan böylesi bir güven duyduğu birinin yanındayken o kadar rahat ediyor ki." Daha sonra o biricik kızını yetiştirmek için katlandığı bütün zorlukları bir bir saydı, onca didinmenin, onca yürek üzüntüsünün sonucu bu olacaktıysa, dünyada adalet diye bir şey var mı, diye soruyordu. Gralli ile nişanın zaten onun için üzücü olduğunu hatırladı buruklukla. "Lucia için daha iyi bir şey dilemiştim. Zenginler, prensler falan değil, aklı başında bir erkek. Sanki Lucia'ya siz âşık olamaz mıydınız?"

O umudu, olanca açıksözlülüğüyle ikinci kez açığa vurmasıydı bu. Bu sefer de onu böyle konuşturan derin bir üzüntüydü; az önce onu bir melodram yapmaya sürükleyen utanç silinmiş geriye sadece, ailenin namusunun lekelenmesinden değil, kızının yazgısından duyduğu üzüntü kalmıştı.

Alfonso ne diyeceğini bilemedi, Lucia'nın öfkeyle ağzından kaçırdığı ve onu sevmediğinin kanıtı saydığı bazı sözleri hatırlattı.

Signora Lanucci inançla, "O size âşıktı!" dedi. "Bana açıkça söylemedi, ama ben anladım, sizin de anlamamış olmanıza şaşıyorum, üstelik bir de insan ruhunu tanıdığınızı sanıyorsunuz. Bunca üzüntüyü hiç yaşamazdık o zaman! Delikanlının Lucia'ya yalnızca bir yanlış anlamadan ötürü âşık olmadığını sanıyor, rastlantının böylesine yerden yere çaldığı zavallı kızcağızının yazgısına

yanıyordu. Ardından tam bir densizlik etti. Gralli Gustavo'nun ısrarıyla Lucia'yla evlenmeye razı olacak olursa, keşke, cehennemin dibine kadar yolun var; senden daha iyisini bulduk, sen onu hak etmiyorsun, diyebilsek, ne güzel olurdu ama."

Alfonso hiç ağzını açmadı. Kendisine Lucia ile evlenmesi öneriliyordu. Olmayacak bir densizlikti, ama o anlayışlı olup bağışlamak istedi. Kızcağızını yüz karasından kurtarmayı, aynı zamanda da yüreğinin en büyük sevgisini aşağılayan kişiden öç almayı uman o zavallı ananın bu düşünceye nasıl dört elle sarıldığını anlıyordu; Alfonso da kendini en mutsuz duyduğu anlarda böyle gerçekleşmesi olanaksız düşlere sığınmaz mıydı! Kadıncağız ondan bir fedakârlık yapmasını istiyordu, öyle ya, onun gerçekten Lucia ile evlenmeyi istediğini düşünüyor olamazdı; ona öylesine bir ruh yüceliği yakıştırıyordu ki, o çapta bir hayırseverlik yapacak yetenekte olduğunu düşünüyordu! Neden alınsındı ki? Yeni fikirlerinden pek mutluluk duymaya başladığından beri, onları benimsemiş birine ilk kez rastlıyordu. Gerçi Signora Lanucci onları kendisi için benimsiyor değildi, dileği başkalarına dayatmaktı, ama konuyu sanki dünyanın en doğal şeyiymiş gibi yapmacıksız biçimde dile getirdiğini görünce, kadının eğer onun yerinde kendisi olsa bu öğütlediği yönde davranacağından emindi.

Alfonso bir şekilde yardımcı olmak dileğiyle, gidip Gustavo'yu aramayı, hemen haber getirmeyi önerdi. Signora Lanucci teşekkür etti, ama tavrı soğuklaşmıştı bile.

O saatlerde kapkaranlık olan Artisti Sokağı'na vardığında, meyhane kapanmış sandı; kapıyı vurdu, uzun bir duraksamadan sonra gelip açtıklarını görünce sevindi. Düzensiz biçimli bir mekândı; genişletmek için bir-iki ara duvarı yıkmış olmalılardı ki, yerde izleri kalmıştı.

Bir köşede, yuvarlak bir masada oturmuş sadece iki

kişi vardı. Biri Gustavo'ydu, Alfonso sırtı dönük olduğu halde onu tanıdı; derin düşüncelere dalmış gibi, alnını eline dayamıştı. Öbürü Gralli'ydi ve Alfonso'yu selamladı.

Onları öyle yan yana, önlerinde boş bardaklar, dostça oturmuş görünce Alfonso anlaşmış olduklarını düşünerek elini Gralli'ye uzattı, öbürü de o eli sıkarken meyhaneciden bir bardak daha getirmesini istedi. Sonra Gustavo'ya bir göz attı, gülerek, içebildiğin kadar iç, hesabı ödeyen var, diyordu, Alfonso evden öylesine ciddi bir görevle yollanan çocuğun kafayı bulmuş olduğunu anlayıverdi.

Gustavo, "Biz ikimiz var ya, kankayız!" diye haykırdı ve Gralli'ye sevecenlikle baktı. "Ağzını burnunu dağıtırım diye gelmiştim, ama baktım öyle iyi niyetli ki, canını yakmak canavarlık olacak. Bak, sen de bak, göreceksin. Yufka yüreklinin biri, Lucia'yı çok mutlu edecektir."

Kahkahalarla güldü.

Daha şarap istedi, Gralli de getirmelerini söyledi, kurnaz bir gülümsemeyle Alfonso'ya döndü:

"İçebildiğiniz kadar için!"

Alfonso, "Şarap yeter artık!" diye çıkıştı. "Su iç sen, su!"

Gustavo espri yapar gibi, "Su yıkanmak içindir!" diye yanıtladı ve bir bardak şarabı başına dikiverdi. Uzun bir sessizlikten sonra yine gülmeye koyuldu, birisi beynimi gıdıklıyor, dedi. "Oraya kadar kimsenin eli yetişmez, biliyorum, ama herhalde birileri öyle gıdıklamak istiyor, ben de farkediyorum." Gülmekten katılıyordu.

Alfonso annesinin onu pencerede beklediğini, eve getirmesi için kendisini meyhaneye gönderdiğini söyledi.

Gustavo gülerek, "Annem beni bekliyor, demek?" diye sordu. "E, ben de gideyim bari, çünkü Gralli ile yeterince konuştum zaten. Bir de onu dövmeye niyetliydim! Zavallı gariban! Bir de şunun kapkara suratına bak!"

Gerçekten de handiyse masanın arkasında kaybolan

o ufak tefek adamcağızın büyük bir çapkın olması inanılır gibi değildi, oysa iyi yürekli yaşlı Signora Lanucci onun ölmesini diliyordu.

"Anneme gidip söyleyeyim, her şeyi yoluna koydum diye; sonra yine buraya dönerim. Zavallı ihtiyar, üzülmesin bari."

Hemen geri dönmek için gidiyor gibiydi, ama bir daha gözükmedi.

Gralli keyifle güldü:

"Müthiş niyetlerle geldi, gördüğünüz gibi yarım saatte onu yola getiriverdim, evet öyle, iki saattir yeniden eski iyi dostlar olduk."

Alfonso, "Tamam da, nasıl anlaştınız?" diye sordu; suç ortağı sayılmaktan tedirgin olmuştu, ama sert davramak da elinden gelmiyordu.

Gralli istifini bozmadan, "Evlenmesine evlenemem onunla," dedi, "ama terk etmek de aklımdan geçmez; elimden geldiğince yardım edeceğim işte. Herhalde aile de artık durumu kabullenir, gelip benimle yaşamasına izin verirler. Şefimin öyle bir kadını var, o da hayat boyu birine zincirlenmek istemiyor! Çok ağır bir şey bu. Hem sonra insan niye evlensin ki?"

Etkisi Gustavo'daki kadar gürültülü olmasa da, şarap onun da başına vurmuştu herhalde.

Alfonso, büyük bir utangaçlıkla, "Öyle ama siz onu baştan çıkardınız!" diye gözlemde bulundu.

"Baştan mı çıkardım? Asla! Züppenin biri değilim ben! Bizi hep yalnız bırakıyorlardı! Benim aklım fikrim o işteydi, onun da başka düşündüğü yoktu... Yani ben doğal görüyorum olanı!"

Alfonso, "Peki, ama neden onunla evlenmek istemiyorsunuz?" diye sordu; öyle sağlam bir mantığa karşı çıkmanın yararından umut keserek ve konuyu başka alana çekmeye çalışıyordu.

Gralli, "Şu yok, şu!" diye yanıtladı, sağ elini havaya kaldırmış, başparmağıyla işaret parmağını para sayar gibi oynatıyordu.

Alfonso, "Hiç yok sayılmaz!" diye yanıtladı.

Lucia'nın mutluluğu için ufak bir miktar paradan feraget etmekten mutlu olacaktı, böylece Signora Lanucci'ye Lucia'nın yazgısına hepten kayıtsız kalmadığını da kanıtlamış olurdu.

Bin liretlik ilk önerisi üzerine, Gralli şaşırarak ona baktı, ama reddetti.

"Siz bu işe nereden karışıyorsunuz, anlayamıyorum!"

Alfonso kıpkırmızı oldu, çünkü Gralli'nin aklına düşen ilk kuşkunun ne olduğunu anlıyordu, yıllardır ailenin yakın dostu olduğunu, bir felaketi önlemek için elinden geleni yapmak istediğini açıkladı. Böylece, kendisinden çok aşağı konumdaki biriyle karşı karşıya bulunduğu halde, sonunda ne yapıp ne edeceğini bilemedi ve o sıkıntıdan kurtulmak için aklına gelen en iyi yol önerisini iki katına çıkarmak oldu, sonra neredeyse Gralli'ye düşünecek zamanı bırakmadan üç katına çıkardı.

Gralli hemen tavrını değiştirdi, duraksadı, neredeyse razı olacak oldu, Alfonso da farkına verdı. Sonra yine reddini yineledi:

"Onunla evlenmem ben, evlenemem onunla. Sırtımda bir de annemin yükü var, öyle yeni masraflara giremem."

Alfonso tiksinerek yeniden mantık yürütmeye girişti. Gralli'nin duraksamasının asıl nedenini henüz anlayamamıştı ve ayak direrse dediğini kabul ettirebileceğini sandı. Lucia'yı geçindirmek için pek az masraf gerekeceğini söyledi, çünkü iki kişiye pişen yemekle üç kişi de doyardı, ayrıca kendi önerdiği çeyiz parası da en önemli harcamaları karşılamaya yeterdi.

Ama Gralli hesaptan anlıyordu. Her ne kadar Al-

fonso Lucia'yı geçindirmeye pek önemsiz bir harcamanın yeteceğini ileri sürdüyse de, işçi onun önerdiği paranın o tutarın ancak beşte birini karşılayacağını kanıtladı.

Alfonso öfkelenerek, "Yani siz faizle yaşamak istiyorsunuz!" diye bağırdı.

Gralli'nin yaptığı hatayı onarma görevini bencil bir hesaba bağlaması onu çileden çıkarıyordu.

Gralli, büyük bir kabalıkla, "Ben, hayır, ama benim sırtımdan geçinecek olan kişi, evet," diye yanıtladı. Pazarlığı kestirip atan da o oldu. "Eğer Lucia'nın yedi bin liretlik bir drahoması olsa evlenirdim."

Alfonso o isteği azaltmaya çalıştı, ama beriki direnirse yelkenleri indirmeye hazırdı, Gralli de yerinden milim kıpırdamadı.

Alfonso ayağa kalkarak, "Tamam, o yedi bin lireti alacaksınız," dedi.

Gralli onu Lanucci'lerin kapısına kadar geçirdi:

"Sözünüz bana yeter, noter önünde vereceğiniz söz." Sonra kendi çıkarını öylesine ustalıkla kollamışken bir de onurlu adam etkisi bırakmak istedi. Dedi ki Alfonso'nun önerdiği tutar aslında Lucia'nın ihtiyaçlarını karşılamaktan uzakmış, ama kendisi tartının kefesine baba sevgisini de koyuyormuş, evladının doğacağını öğrendiği andan beri içine doğmuşmuş o sevgi.

"Evet," diye ciddiyetle ekledi, "doğacak bebek meşru çocuk olursa çok daha iyi olur, eminim."

Gralli'nin nazik, sevecen sözleri o ana değinki tutumuyla öylesine çelişkiliydi ki, Alfonso'ya başkalarının düşüncelerinden aynen yinelenen alıntılar gibi geldi. Ama adamın âşıkmış ve çıkarsızmış gibi davranmaya çabalamasından memnundu, çünkü böylelikle, bir kaygısı daha ortadan kalkıyordu: Gralli kendisinin Lanucci ailesine olan ilgisinde temiz olmayan bir neden bulunduğundan kuşkulanamayacaktı.

Gralli de o hayır sahibinin kendisinden ne beklediğini sezinlemişcesine, duygulanmış görünerek, "Siz Lucia'nın annesiyle babasını sanki evlatlarıymışsınız gibi seviyorsunuz anlaşılan," dedi.

Bundan daha kibarca konuşamazdı. Ertesi gün Gralli'nin yaşlı Lanucci'ye gidip kızını isteyeceği konusunda anlaştılar.

Signora Lanucci koşup onu merdivenlerde karşıladı:

"Şimdi her şey yoluna girmiş, öyle mi?"

"Kim söyledi?"

"Gustavo söyledi! Ama öyle bir halde geldi ki ben sözlerine inanamadım! Canım oğlum benim! Hakkını yemişim!"

Havaya öpücükler saçıyor, merdivenlerde küçük çocuk gibi zıplıyordu.

Alfonso ona iyi geceler demeden oracıkta bıraktı, sonra müjdeyi vermek için kocasını uyandırdığını işitti. Derken Lucia'nın odasına girdiğini duydu, şapur şupur öpücüklerin sesi kulağına geldi. Kız sevincinden ağlamaya başlamıştı.

Sonunda evde herkes uyumuştu, Alfonso dışında. Yaptığı iyiliği Signora Lanucci'nin yüzüne vurmamakla iyi etmişti, sevincini azaltmak olurdu. Er geç öğrenecekti nasıl olsa. Bilinmeyen hayırsever rolünü oynamaya niyetli değildi, ama minnet uyandırmaya çalışır görünmek de istemiyordu. O mutlulukla uyuyakaldı; kendisini o kadar sevindiren şey beklediği o minnetti. Yaptığı fedakârlığın büyüklüğünü ve parasının o kadar azalmasıyla kendi durumunun ne denli bozulduğunu ancak günler sonra fark etti.

Ertesi akşam uzun uzadıya sokaklarda dolaştıktan sonra eve geç döndü, herhalde birkaç saat kalmış olan Gralli gitmişti. Hangi konulardan konuşulduğunu öğrenemedi, çünkü kimse anlatmak zahmetine girmedi, ama

hallerinden Lucia'yı kurtaranın o olduğunu bilmediklerini kolayca anladı.

Eve döndükten hemen sonra genç kız onu yalnızca uzak, soğuk bir baş işaretiyle selamlayıp odasına çekildi. Annesi, Lucia'nın başına o olayın geldiğini sanmalarının bir anlaşmazlıktan ötürü olduğunu söyledi. Alfonso'yu mahremiyetlerinin dışına itiveren o tutumu bile bile soğuktu, çünkü Signora Lanucci delikanlının o sözlere kanmayacağını anlayacak kadar akıllıydı; yani tek amacı onu incitmekti. Gustavo ile baş başa kaldıklarında onun da Lucia'yı kurtaranın kendi tutumu olduğunu sandığını gördü. Adam övünüyordu:

"Yerinde ve zamanında sarf edilen bir söz nelere kadirdir!"

Alfonso yine kurnazlık edip o an için onu bozmadı.

Ama ertesi gün de kimse Alfonso'nun cömertliğine değinmedi, kendisi de konuyu açmak gereğini duymadı. Kabul etmek istemiyordu, ama susması cömertliğini büsbütün artırmaktan hoşlanmasındandı; Lanucci'lerin her soğuk sözü ona buruk bir keyif veriyordu, çünkü ona ne denli haksız davrandıklarını fark ettiklerinde, duyacakları minnet de o denli büyük olacaktı. İçin için gülüyordu, çünkü iki kez ona aşkını sunmuş olduğundan kendisinden nefret eden Lucia hor gördüğünü göstermek için şimdi sırtını çeviriyordu, yaşlı Signora Lanucci de kızını ona yamama konusundaki tüm umutlarını kesin olarak yitirdiğinden beri bir o kadar küçümseme gösteriyordu. Oysa minnetleri Alfonso'nun gözünde o kadar önemliydi ki, daha da artırmak için komediler yapmaktaydı, bunu kendi kendine itiraf etmek zorunda kaldığında gülümsedi. Davranışları hâlâ hep öyle kuramlarıyla çelişkiye düşüyordu. Kendisine teşekkürler edilmesi, hayran olunması için duyduğu o yoğun istek, aslında ne ciddiyete ne de feragate hiç benzemiyordu.

Yani kuru gururu hâlâ sürüp gidiyordu.

Ertesi gün öğle yemeğinde, yaşlı Lanucci yüzünde ciddi bir ifadeyle Alfonso'nun oturmasını bekledi; sonra kuru bir sesle dedi ki, Gralli o gün gelmeyecekmiş, nedenini söylemişlermiş, ama hatırlamıyormuş. Ardından, birden Alfonso'ya döndü:

"Kendisine yedi bin liret drahoma vaat edildiğinden benim haberim yoktu. Bana sordu, ben de hiç haberim yok dedim. Siz vermek istiyormuşsunuz, doğru mu bu?"

Alfonso, "Evet, doğru!" diye yanıtladı, "Zaten benim işime yaramıyor o para."

Bir ağızdan teşekkür etmeye koyuldular, ama hepsi de aynı hevesle değil. Signora Lanucci öyle birdenbire nefretten minnete sıçrayıvermekten hoşnut değil gibiydi. Alfonso'ya elini uzattı, teşekküründeki yoğunluk eksikliğini yoğun bir kısalıkla onarmaya çalıştı:

"Teşekkürler!" Gözleri yaşlarla dolmuş olan kızına gülümsedi: "Niye ağlıyorsun? Sersem! Böylece hiç olmazsa elinize biraz para geçecek!"

Lucia hıçkırıklar arasında teşekkür etti. Gralli'nin kendisine yalnız aşkından ötürü döndüğünü sanarak hayallere kapılmıştı, öyle olmadığını öğrenmenin acısı minnetinden daha büyük oldu. Bol bol ağladıktan sonra odasına çekildi, Alfonso'ya yeniden teşekkürlerini bildirdi, tekrarlandığı için daha güçlü bir teşekkürdü.

Alfonso, "Anlayamadığım bir nokta var" dedi, bütün o teşekkürlerden duyduğu utançtan sıyrılmak için konuşuyordu, "anlayamadığım nokta şu: Bütün bunlar Gralli'nin burada bulunmayışıyla ilişkili gibi."

Signor Lanucci, Gralli'nin gelemeyeşine bir özür gösterdiğini, ama ne olduğunu şimdi hatırlayamadığını söyledi.

Gralli'nin Lanucci'ye söylediği, onun da dile getirmediği özrün ne olduğunu Alfonso akşam işten çıktığın-

da kolayca anladı. Anacaddede Gralli onu durdurdu, kuşkusuz özellikle bekliyordu, ama bunu belli etmek de istemiyordu. Dostça bir hali vardı, ama aklının başka yerde olduğu belliydi, pek zor bir şeyi dile getirmek için doğru sözleri arıyordu.

"Nasılsınız?"

Aralarında Gralli'nin pek önem verdiği konu dışında konuşacak bir şey yoktu. Sorusuna kuru bir yanıt verip, berikinin onu neden beklediğini anlatmasını boşuna bekledikten sonra, Alfonso sabırsızlanarak, hem de anacaddede onunla birlikte yürümekten sıkılarak, ne istediğini sordu, böylece Gralli'ye söylevini dilediği gibi hazırlayacak fırsatı bırakmadı.

Gralli kalabalığın arasından sıyrılmalarını rica etti, çeşmeye doğru yürüdüler. Lodos havayı yumuşatmıştı, güzel havayı gören birçok kişi evlerinden dışarı çıkmıştı.

"Bugün yaşlı Lanucci ile konuştum, vaat edilen o çeyiz parasından hiç haberim yok," dedi. Ağır ağır konuşuyordu, öteki güvensizliğine alışacak, onu bağışlayacak zamanı bulsun istiyordu, ama on sözcükle hepsini anlatmış oldu.

Alfonso öfkeyle, "İyi de, yaşlı Lanucci'nin bilmesinin ne önemi var? Ben vaat ettim ya, yeter!" diye bağırdı Lanucci'lerin onun armağanından haberleri olmamasını istediğini Gralli'ye düşündürtebilecek biçimde konuşmuştu.

Gralli, "Ben verdiğiniz sözden hiç şüphe etmedim ki," diye bağırdı.

Doğruydu herhalde, çünkü Alfonso Gralli'nin onun vâdiyle yetinmiş olduğunu hatırlıyordu. Alfonso'ya, annesinin drahomayı eline almadan evlenmemesini dayattığını anlattı, içten konuşuyor gibiydi.

Alfonso küçümseyerek gülmeye başladı; doğru olduğunu anladığı şeye inanmaz gibi yapıyordu:

"Yani beni yalancı mı sanıyorsunuz? Ben hiçbir şe-

kilde parayı elinize saymam, çünkü size güvenmemek için, sizin bana güvenmemek için olduğundan daha iyi nedenlerim var."

Gralli umutsuzlandı:

"E, peki, durum böyleyse ne yapacağız şimdi? Annem öyle bir kadındır ki aklına bir şey koymaya görsün, çil çil paraların sayıldığını görmeden hiçbir şey yaptırmam dedi! Sizin noter huzurunda söz vermenize bile yeterli bulmuyor."

Gralli'ye aşılmaz bir engel gibi görünen o durum, Alfonso'ya verdiği sözden dönmek için özür yerine geçebilirdi. Ama öyle yapmak istemedi, adama uzlaşma yolunu gösterirken, göğsünün kendi cömertliğinin duygusuyla kabardığını hissetti: Ertesi gün bir notere birlikte gidip parayı ancak Gralli'nin kendisine ve ancak Lucia ile evlendiği gün teslim etmesi koşuluyla bırakırlardı.

Gralli öneriyi beğendi, teşekkürlerle kabul etti, annesinin de hoşuna gideceğini sanıyormuş. Gelmediği için merakta olduklarını söyleyen Alfonso'nun iteklemesiyle Lanucci'lere gitti. Alfonso onlara o olay üstüne hiçbir şey çıtlatmamasını tembihledi, çünkü Lucia ile ilişkisine hiç yaramayacaktı. Hayırseverlik gösterdiği kişilerin yaptığı o fedakârlıktan habersiz kalmaları tehlikesi kalmadığını biliyordu ya, şimdi sanki onu gizlemiş gibi davrandıkça rahatlıyordu.

Alfonso'nun bencil diye tanımladığı adam ondan daha içtenlikle konuştu:

Safça, "Lucia benim umurumda değil," dedi; "ötekiler de, aptal değillerse anlayacaklardır ki, tam ne yapmam gerekiyorsa onu yapıyorum. O drahoma olmadıkça kızla evlenmem olanaksızdı!" Ayrıca Lanucci'lere korkusuzca gittiğini ileri sürdü, çünkü her ne kadar ona öfkelenmişlerse de, içeri girdiğini gördükleri anda yüzleri aydınlanıyormuş.

Kurnazlıkla, "Seviyorlar beni!" dedi.

Yine de o akşam kendisini pek iyi karşılamamış olmalılar ki, Alfonso döndüğünde baktı ki, Gralli gitmiş ve bütün aile gidip yatmış, bu da iyice bozulmuş olduklarının belirtisiydi. Alfonso o gün bile Lanucci'lerin minnet duygusunun ona iyi geceler dilemek için bekleyecek oranda olmadığını görerek düşkırıklığına uğradı.

Aslında Lucia onu beklemişti, ama odasına kapanmış olduğundan döndüğünü fark etmemişti. Alfonso oturma odasından çıkmış, yatmak üzereydi ki, genç kız kapısını tıklattı.

Onda pek görülmeyen bir çekingenlikle ve gülümsemeye çabalayarak, "Müsaade eder misiniz?" diye sordu. "Teşekkür etmeye geldim. Annem geleceğimi biliyor; aslında size onun şükranlarını da bildiriyorum."

Daha fazla konuşamadı, hüngür hüngür ağlamaya başladı. Az önce zorla tuttuğu bir ağlamanın devamıydı herhalde, çünkü gözyaşları anında sel gibi boşaldı.

Alfonso duygulandı, ne yapacağını bilemeden onu yatıştırmaya çalıştı. Tatsız bir hisse kapılmıştı, zavallı kızcağızın minnetin ağırlığı altında ezilmesine neden oldu diye neredeyse pişmandı. Görevi olandan başka bir şey yapmadığını söyledi. Lucia mendiliyle ağzını kapatmış, ağlamasını sürdürüyordu, kapının pervazına dayanmadan öylece eşikte kalakalmıştı.

"Teşekkür edecek de, ağlayacak da bir şey yok ortada. Şimdi artık mutlu olacaksınız, hepsi bu!"

Ama Lucia hemen sözünü kesti:

"Mutlu, hayır! Asla!" Sonra hâlâ konuşması gözyaşlarıyla kesilerek anlattı: Daha o akşam Gralli'ye yalvarmış drahomadan vazgeçsin diye de adam olmaz demiş. "Şimdi artık onu hiç sevmiyorum." Ve gözyaşları yeniden boşandı. Tam bir küçük kızdı ve Gralli'nin ihanetini düşündükçe Alfonso hiç olmadığı kadar tiksiniyordu.

"Sevmek, gerçekten sevmek..." Alfonso çocukların seviyorum-sevmiyorum deyişini düşündü. "Aslında hiç mi hiç sevmemiştim. Onunla evlenmemi söylemişlerdi, ben de evlenmeliyim, diye düşünüyordum, ama onun bu kadar kötü ruhlu olduğu hiç aklıma gelmezdi."

Alfonso kızı inandırmaya çalıştı, Gralli onun düşündüğünden daha iyi biriydi, para istiyorsa onunla birlikte keyfini sürmek içindi. Aklına başka bir bahane gelmedi. Genç kızın yüreğinde ona karşı uyanan tatlı sevgiyi uzaklaştırıp Gralli'ye yöneltmek için birtakım kurnazlıklara başvurmaya karar veremiyordu.

Kız onun elini öpmeye kalkıştı ama bırakmadı. Onu kendine çekti, kız kollarının arasında tir tir titriyorken alnından öptü. Saygınlıkla, yavaş yavaş, hep öyle konuşarak, ağlamamasını rica ederek, onu oturma odasına döndürdü ve odasının kapısına kadar geçirdi.

Ağırbaşlı tutumunu küçümseyen Gralli'ye ve minnetini artırmaya çalıştığı Lucia'ya nasıl davrandığını yeniden düşündüğünde, Alfonso kendine aynı soruyu yineledi:

"Bu bir filozofa yakışır davranış mıydı?"

Ve bir kez daha gülümsedi, çünkü yaşlı Lanucci'nin minnetinden ötürü büyük bir mutluluk duymuştu. Adam onun önünde sanki yüce bir varlığın karşısındaymış gibi eğiliyordu, konuştuğunda onu derin bir saygıyla dinliyordu:

Paranın notere tesliminde şahitlik ederken, "Ömrümde böyle bir şey görmedim ben!" diye ünlemişti.

Gustavo, "Sen çok iyi bir insansın!" dedi. "Şimdi elinde kaç paran kaldı?"

Alfonso'nun yanıtını duyduğu zaman doğru söylediğine inanmak istemedi. Alfonso da onu inandırmak için nefes tüketmek zayıflığını gösterdi.

XX

Bilanço kapatılalı on beş gün olmuştu ve bankada her yıl o nedenle personale dağıtılan primlerden ses seda yoktu:

Ballina düşünceli düşünceli, "Primleri kaldırmaya niyet etmiş olmasınlar?" diye soruyordu. Onun payına düşebilecek olan parayı zaten borçları önceden yemişti, diyordu ki bir de vermeyecek olurlarsa kendisi için tam bir felaketmiş. O durumda dili büsbütün sivriliyordu: "Para yok da vermiyorlarsa, Kızılderiliyi assalar yeridir." Kızılderili Maller'e taktığı addı.

Alchieri maskarası, her ne kadar onun da güvendiği parayı alması çok gecikmişse de, Ballina'yla dalga geçerek, arzusunu kamçılayarak keyifleniyordu. Santo'yu gelip Ballina dışında tüm memurları bir bir çağırmakla görevlendirdi, onlarla da kimisi yüz, kimisi iki ya da üç yüz frank aldığını bildirsin diye anlaştı. Ballina'nın cinleri başına toplandı, Maller'e şikâyet edeceğini söylüyordu, bankaya yaptığı hizmetleri, mesai dışında çalıştığı onca zamanı sayıp döküyordu. Üç yüz frank aldım demeye ikna ettikleri Alfonso'ya da çıkıştı: "Elbette ya," dedi, "siz koruma altındasınız, evine gidip küçükhanıma ders veriyorsunuz! Banka değil rezalet!"

Alfonso telaşa düştü, yapılan şakayı açığa vurdu,

yüzü kıpkırmızı olmuş, Ballina'yı kışkırttığına bin pişmandı.

Bir pazar günü Santo gelip Maller tarafından Bravicci'yi çağırdı. Bravicci gitmeden önce Ballina'ya haber verdi, ama o istifini bozmadan yazısını sürdürdü:

"Azizim, bana bir kez yutturabilirsiniz, ama iki kez, hayır!" Bravicci dönünce yüz franklık iki banknot gösterdi, Ballina kuşkulanmaya başlamıştı, kendisi de çağrıldığında, Maller'e koşar adım gitti: "Eğer beni aldattıysanız vay halinize!" Patronun odasından handiyse memnun çıktı: "Yeterli bir para, yakınmaya hakkım yok doğrusu. Borçlarımdan tümüyle kurtulmak kaderimde yok zaten."

Starringer ile Alchieri en çok sevinenler oldu; beklediklerinden daha fazla almışlardı.

Miceni öbürlerini kutlamaya geldi, kendi payına düşeni de açıkladı. Memnun sayılırdı; övülmüştü, ama uyarılmıştı da: Saymanlığa atandığından beri kendisinden fazla iş beklenmiyormuş, o yüzden o da üstlerinden fazla bir şey beklemesinmiş.

"Ben hâlâ iş aramaktayım, günlerden bir gün tüymeyi umuyorum."

Henüz çağrılmayan tek kişi Alfonso'ydu ve o gün habercilik görevi yapmakta olan Santo adını seslenmek yerine, gelip kulağına birkaç sözcük mırıldandı, genç adam tam anlayamadı; ama Maller'in yanına çağrıldığını varsaydı.

Bravicci çağrıldığı andan beri Alfonso büyük bir heyecana kapılmıştı. Onca zaman sonra yeniden Maller ile konuşacaktı ve Maller'in ona huzurlu işyeri tavrı ile davranmak için kendini zorlaması gerektiğini düşündükçe yüreği çarpıyordu. Şimdi ona kala kala aylığının artmasını ve yüklü bir prim almayı beklemek kalmıştı, oysa daha birkaç gün önce kendisine fazlasıyla yüksek bir aylık ödemelerinden korkmuştu, suskunluğunun bedelini bekler

gibi görünmek istemiyordu. Ama şimdi gereksinimi vardı, zaten her primi hak edecek kadar çok çalışmış olduğunu göz önüne alarak, ne verirlerse keyfini sürmeye çalışacaktı.

Daha başlangıçtan hoşnutsuz olarak, Maller'in odasına girmek üzereydi ki, Santo alaylı bir gülümsemeyle durdurdu onu:

"Buraya değil! Sizi çağıran Signor Cellani!"

Santo Alfonso'nun prim için çağrılmadığını sanıyordu. Alfonso'nun yüzü mosmor kesildi, beklediğinden de beterdi bu. Maller bu durumda bile onu görmek istemiyordu.

Cellani'nin yanına girdi, adam her zamanki gibi masasının üstüne eğilmişti, kendisini hemen görmedi.

"Signor Maller'i anî olarak büro dışından çağırdılar, size bunu verme görevi bana düştü!" Ve özensizce masanın üstüne bir çift banknot bıraktı. Alfonso pek bozularak aldı, duyulur duyulmaz bir teşekkür mırıldanarak çıktı.

Koridorda kendisini nasıl hor gördüklerinin bir başka kanıtıyla karşılaştı. Maller bürodaydı! Kızıl saçlı kafasını odasından çıkarmış, bağırarak Santo'yu çağırıyordu. Fena halde öfkelenmişe benziyordu, Alfonso'yu görmedi. İlk kızgınlığı içinde, Alfonso kendini tutamadı; adam onu görsün istedi. Hiç eğilmeden, selamlamadan sordu:

"Santo'yu istiyorsanız ben çağırayım!"

Maller ona biraz şaşarak baktı:

Yalnızca, "Pekâlâ!" dedi ve kapıyı yüzüne kapattı.

Alfonso Santo'yu arama zahmetine katlanmaksızın odasına döndü. Kaç para aldığını ve Maller'in ona ne söylediğini sordular. Alfonso her zamanki bildik sözler diyerek, verdikleri bir çift banknotu gösterdi. O parayı hepsi az buldu, Alfonso da Ballina'ya birkaç gün önceki sözlerini hatırlattı:

"Nasıl, korunan biri miymişim?"

Sanneo'nun kapısında bir durakladıktan sonra kararlı adımlarla çıktı. Âdet olduğu üzere, verilen prime teşekkür etmek için bir de şefe gitmeliydi. Ama hayır! Sanneo bunu hak etmiyordu! Eğer aldığı sonuç o ise, hakkında pek iyi bir rapor vermemiş demekti.

Açık havaya çıktığında bir şey hatırladı: Lise öğrencisiyken, öğretim yılı bittiğinde, annesiyle babası kente gelirler, karnesini alması için okula onlar götürürlerdi. Sonra onu lisenin karşısındaki parkta beklerlerdi ve kendisi, hak ettiğini bildiği zamanlar, zaferle koşardı babasının övgüleriyle annesinin coşkulu kucaklamasına. Bir yıl karnesinde kırık vardı. Çocuk parka girmeden uzun uzadıya ayak sürümüş, sonunda girdiğinde de babasına gidip, tek söz etmeden karnesini vermişti. Signora Carolina'nın onu yüreklendirmek için ettiği sevecen sözlere karşılık vermiyordu. Babası bütün ciddiyetini takınmış, parmağıyla kırık notu işaret ediyordu, karısı bir özür bulmak için herhalde bir haksızlık olduğunu, öğretmenlerden birinin ona taktığını ileri sürerken de, ona inanmadığını, insan görevini yaptı mıydı, dünyanın bütün takıntılarının üstesinden geleceğini söylüyordu. Nasıl da yanılıyordu babası! Daha bu gençliğiyle deneyimini yapmıştı işte, ne çaba gösterirse göstersin, haksız yere üstüne çektiği nefreti gideremiyordu.

Tam o sırada, ilk kez olarak Annetta ile karşılaştı. Ağır bir siyah dantel şala bürünmüş, görkemli bir hali vardı, yanında Francesca hizmetçi gibi gösterişsiz, koşuşturuyordu. O göz kamaştıran yaratığı kollarının arasında tutmuş olması ona olanaksız gibi geldi Alfonso'ya. Yalnızca bir düş gördüğünü sandı. Kızın o güzelim, apak yüzünde öpücüklerinin hiçbir izi kalmamıştı. Ne dingindi, nasıl da kraliçe gibi yürüyordu, sanki o da kendisiyle aynı hataya sürüklenmemiş, şimdi de bir başka erkeği

aldatmaya, şerefiyle oynamaya hazırlanmıyormuş gibi.

Büyük bir alçakgönüllülükle selam verdi, kıza neredeyse bağışlamasını dileyerek baktığını sandı. Francesca görmezlikten geldi ve selamına karşılık vermedi; Annetta başını eğdi, ama sanki onu tanımakta güçlük çekermiş gibi kararsızca.

Geri dönüp baktığında, onun Francesca ile konuştuğunu gördü; yüzü sanki büsbütün solmuş gibiydi. Aldanmadığını umarak emin olmak istedi, çünkü onun da heyecana kapıldığını görse çok rahatlayacaktı. Ağır adımlarla onu izledi, ama hızlanacak cesareti bulamadığından, yüzünü bir daha göremedi. Aralarındaki mesafe giderek arttı ve Annetta öğle üzeri anacaddeyi dolduran kalabalığın arasında kaybolduğunda, Alfonso kendini daha da yalnız ve mutsuz hissetti. Dönüş yolu tümüyle kapanmıştı artık; hayatta yoksul ve terk edilmiş biri olarak kalacaktı. Suç belki de kendinindi.

Akşam oturma odasına girdiğinde Lucia'nın odasından çağrıldığını işitti.

Genç kız, "Annem unuttu," dedi, sesi heyecandan titriyor gibiydi, "kapımı siz kapatır mısınız lütfen."

Lucia'nın sesindeki heyecan o kapının bir amaçlı olarak açık bırakıldığını düşündürdü. Karanlık odacığa baktı, pencereden giren bir ışık demetinde çarşafların parıldadığını gördü. Girmemek için kendisiyle mücadele etti. Lucia'yı arzuluyor değildi, ama öyle geliyordu ki, bir öpücüğüyle Maller'in davranışının bıraktığı tatsız izlenimi silebilirdi, ama sonra, ya altüst olursa, bütün bir gece boyunca yapayalnız ne yapardı? Yine de yatışmak için o öpücüğe gerek kalmadı, çünkü savaştan zaferle çıkmak için gösterdiği ufacık çaba yeterli olmuştu. Kendi kendisine gülümseyerek, "Al sana bir feragat daha!" dedi ve o sözcük daha birkaç gün önce ne halde olduğunu aklına getirdi. O ruh halinden çıkması için pek az şey

gerekmişti! Maller zaten daha önceden kuşku götürmez belirtilerini verdiği nefreti açıklamıştı; olan yeni bir şey yoktu!

Hayretler içinde yatağına girdi, sonunda soğukkanlı bir mantık yürüterek kendi kendini yatıştırmıştı. Derin bir uyku çekti, çocukluğundan beri görmediği türden harika bir düş gördü. Tahta kirişlere at gibi binmiş, havalarda uçuyor, suyun üzerinde ayakları ıslanmadan yürüyordu ve koskoca bir ülkenin kralıydı.

Ancak ertesi gün öyle bir şey oldu ki, mantık yürütmeyle kendini avutamadı; başına gerçek bir felâket gelmişti, üstelik şimdi ona düşman olduklarını da söylemek kolay değildi.

Sabah erkenden, her zamanki gibi, Sanneo'ya gidip bir gün önce gelmiş olan mektuplar üstüne talimat sordu. Sanneo onu sıkıntılı bir gülümsemeyle karşıladı, mektup tomarını önünde tutuyordu, bakmak için değil, düşünecek zaman bulmak için. Nazik bir ses tonuyla, Alfonso'ya Cellani'nin onu görmek istediğini, talimat almadan önce gidip onunla konuşmasını rica etti.

Alfonso, "Bana ne söyleyeceği hakkında bilginiz var mı?" diye sordu Cellani'nin diyeceklerinin son derece önemli olduğunu sezmişti, hazırlıklı olmak istiyordu.

Sanneo, "Bilmiyorum!" diye yanıtladı, "ama sanırım o bölümdekiler zıvanadan çıkmış durumdalar."

Ama aslında meselenin ne olduğunu pek iyi biliyordu ve büroyu ilgilendirmeyen bütün meselelerde gösterdiği özensizlikle ondan elindeki kâğıt tomarını Bravicci'ye teslim etmesini rica etti. Nazik olmasına nazik biriydi, ama vakit kaybedecek kadar da değil, böylelikle Alfonso en kötü olasılığı bekledi. İşine son vereceklerdi.

Cellani odasında değildi, ama Alfonso'nun içeriye girdiğini fark eder etmez koşup geldi. Ciddiydi, hem de çok ciddi, ama en sonunda kendisine uzun cümlelerle

yöneldiğinden, Alfonso'ya her zamankinden daha nazikmiş gibi geldi.

"Size verecek bir haberim var, belki de hoşunuza gidecektir." Bundan kuşkuluydu ve adamın ciddi görünümüne karşın, o sözleri sonunda alaylı gibi geldi. "Saymanlıkta defter kayıtlarını tutmak için deneyimli bir memura ihtiyaçları var, Signor Maller de o memurun siz olmanızı kararlaştırdı."

Bu bir buyruktu, öneri değil, oysa saymanlığa geçirilen memurların önceden onayının alınması adetti.

Alfonso konuşmayı uzatmış olmak için, "Yani muhaberattan ayrılmam gerekiyor, öyle mi?" diye sordu. İtiraz etsin, daha önceden bir aşağılama, bir ceza olduğunu gördüğü o atanmayı sessizce sineye çekmesin mi, yoksa çaresi olmayan bu derde efendice razı mı olsun, karar veremiyordu. Ama öfkesi baskın çıktı. Signor Cellani o aşağılamayı terfiymiş gibi sunmakla onu alaya mı alıyordu? "Ama ben ne yaptım da muhaberattan böyle kovuluyorum?"

Cellani şaşırarak ona baktı. Omuzlarını kaldırarak masasına doğru yürüdü, sabırsızlanmıştı, daha fazla numara yapmayı beceremiyordu:

"Bunu Signor Maller'e sorun siz; ben hiçbir şey bilmiyorum ben!"

Puflayarak yanaklarını şişirdi, o sinirle yazmaya ve imzalamaya koyuldu.

Alfonso kararlılıkla, "Peki, öyle olsun!" dedi, "gidip Signor Maller'e soracağım!"

Odadan çıktı, ama o kısa sürede Maller'e gitmenin ne denli sakıncalı olduğunu hesaplamıştı. O adımı atmak için nasıl olsa hep vakit vardı, şimdi durumu düşünmek için kendine zaman tanımak istiyordu. Doğru odasına gitti, mektupları Sanneo'nun buyurduğu üzere Bravicci'ye teslim etti. Bravicci bir gün önce kendisine

Alfonso'nun görevini üstleneceğini söylediklerini anlattı. Oysa hiç haber vermemişti, Alfonso yarım kalmış öbür işlerini de kabaca ona aktardı. O anda Bravicci'den nefret ediyordu.

Ballina, onun paltosu, şapkası ve elinde bir tomar kâğıtla odasından çıktığını görünce, "Sizi saymanlığa vermişler, ha?" diye sordu; "Bu ikinci oluyor! Bu Sanneo yok mu, yavaş yavaş hepimizi saymanlığa dehleyecek!"

Alfonso, Sanneo'nun suçu olmadığını söylemedi, hatta Ballina'nın yaptığı o yorum, naklinin nedenini soran herkese vereceği yanıtı esinledi.

Yeni odasında eski arkadaşı Miceni ile karşılaştı, adam onu sevinçle karşıladı, en sonunda muhaberattan ayrıldığı için kutladı. Varsın aylığı daha düşük olsun, değiyor, dedi; saymanlıkta çalışmak çok daha iyiyimiş, hem de Sanneo'yu görmemek gibi son derece keyifli bir yanı varmış.

Marlucci onu o denli iyi karşılamadı, ama tek nedeni o güne değin iki kişi çalıştıkları o odaya üç kişi sıkışmak zorunda olmalarıydı. Oda pek geniş sayılmazdı. Köşeye gelen bir odaydı, düzgün bir dikdörtgen değildi, çünkü binanın köşesine gelen yanı yuvarlaklaştırılmıştı. Alfonso'ya verilecek masa düşünülmemişti ve gaz lambası eksikti.

Miceni ona görevinin ne olacağını çarçabuk, birkaç sözcükle açıklayıverdi, öyle ki Alfonso hiçbir şey anlamadı; Alfonso'nun tek işi genel hesap defterini tutmaktı, bu, o güne kadar başka birçok kişiyle birlikte Miceni'nin yaptığı işti.

Miceni, "Ben yardımcı falan istemedim," dedi, gülüyordu, çünkü başkalarının başına gelen felaketler onu hep keyiflendirirdi, "şimdi kalkıp da seni buraya gönderdilerse, tek nedeni Sanneo'nun artık seni görmek istememesidir." Alfonso'ya kavgalarının nedenini sordu, ama

Alfonso'nun numara yapma yeteneği masal uydurmaya kadar varmıyordu.

"Hiç konuşmayalım, daha iyi," dedi ve büyük bir öfkeye kapılmışcasına yüzü kıpkırmızı oldu.

Alfonso yeni durumuna da alışacağını düşünüyordu, hatta bir zamanlar o soğuk ve dingin bölüme geçmeyi istemiş olduğu aklına geliyordu. Memurlar orayı Sibirya diye adlandırırlardı, çünkü çoğu zaman Miceni gibi, öbür servislerden ceza olarak ya da işlerine uygun olmadıkları görüldüğünde, oraya yollanırlardı, ama aslında saymanlıkta da ilerlemek mümkündü, hatta Cellani bankanın avukatı olmadan önce saymanlık şefiydi. İşlerin gürültüsünün hayli hafiflemiş olarak ulaştığı o sakin köşede kendisi huzurlu ve mutlu çalışabilirdi pekâlâ. Aylığı ve elinde kalan para onu uzun süre geçindirirdi, acele karar vermenin gereği yoktu.

Bu mantığı yürütüyordu, ama içinde fırtınalar esiyordu; bitmek bilmeyen, sıkıcı ve başarısız bir iş günü ona huzurunu kaybettirmeye yetti. Gün boyunca kaydedilen girdileri nasıl bulup saymanlık defterine işleyeceği kendisine açıklanmıştı, bu uzun, ama kolay bir kopyalama işiydi. Ama her akşam gün içinde kaydedilen girdilerin sayıların tutarını hesaplayıp, gelirlerle giderleri eşitlemesi gerekiyordu. İlk günkü denemede başarısız oldu, bir yandan Miceni, öbür yandan Marlucci bir süre hatalarını aramasına yardımcı oldularsa da, denkleştirmeyi sağlayamadıklarından, vazgeçip gittiler. Miceni çıkmadan önce, onca zaman kaybettiğine yanarak söylendi:

"Kimbilir gün boyunca hangi hataları icat etmeyi başamışsındır."

Bir süre daha girdilerle çıktıları karşılaştırmayı sürdürdü, ama yapmış olması gereken hatalardan birini bile bulamadı, o işten bitkin düştüğünü, iki sayıyı karşılaştırmak için gereken dikkati toplayamadığını fark etti. O

noktada Cellani'ye Maller'e gidip kendisine yapılan haksızlıktan yakınacağını bildirdiğini hatırladı. Öfkesini boşaltmaktan vazgeçmiş değildi, kendi kendine patrona hemen gitmeyişinin iş saatinde rahatsız etmemek için olduğunu, uğradığı haksızlığa itiraz etmeden çıkmayı asla düşünmediğini yineleyip durdu. O günün ipe sapa gelmez sıkıntıları o yüzdendi. Tamamlanmamış işin tedirginliğini eve taşımaktansa, başka türlü bir heyecana kapılmayı yeğliyordu. O saatte Maller'in huzurlu, yaptığından pek memnun olduğunu düşünmek kanını beynine sıçratıyordu, odasına yalnızca öfkesini haykırmak amacıyla girdi. Girince de korkuya kapıldı: Maller onun şikâyetlerine kendi nefretinin nedenlerini açıkça söyleyerek yanıt verebilirdi! Korkusunu yendi. Öyle bir şey olamazdı, olursa da kendisi Maller'den daha açık konuşacaktı. Annetta'dan sanki Maller onun babası değilmiş gibi söz edecekti, ardından, onu da aşağıladıktan, öcünü aldıktan sonra, bankadan başı yukarıda çıkacaktı. Hayatta böyle bir tatmine paha biçilemezdi; işini kaybetmek, hem de böyle bir işi kaybetmek onun yanında hiç kalırdı.

Maller bir *ottoman*'a yarı uzanmış, bedeninin yarısını kaplayan bir gazeteyi okuyordu. Alfonso ile konuşmak için başını kaldırdı ve konuşma sırasında birkaç kez yorgunluktan ya da yüzünün ifadesini gizlemek için yeniden gazetenin arkasına saklandı. Alfonso'nun Cellani'ye önceden bildirmiş olmasına karşın, Maller o konuşmaya hazır olmamalıydı. Kararsız davrandı, ilkin yanıt vermeyi lütuf sayan bir şeyin ciddi ve soğuk tutumunu, daha sonra tedirgin ve kararsız bir tavır izledi.

Alfonso kekeleyerek, "Signor Cellani dedi ki sizin emrinizle muhaberattan alınıp saymanlığa atanmışım," diye söze girişti, "bunun benim geçmişimle ilgili bir ceza olup olmadığını belirtmenizi rica ediyorum."

Maller, "Hayır!" diye yanıtladı. Saymanlıkta bir me-

mura gereksinim vardı ve muhaberattan bir memur çekilebilirdi. Hepsi bundan ibaret!

İlk kez olarak başını gazetesinin ardında eğdi, kuşkusuz konuşmanın kapanmış olduğunu sanıyordu.

Maller'in soğukluğu Alfonso'yu yatıştırdı. Korktuğu açıksözlü davranıştan pek uzak olduğunu gözlemliyordu. Mesele salt bir işyeri sorunu olarak gündeme geliyordu, soğukkanlılıkla anladı ki kendini tutmakta, Maller'i onu kovmaya sürüklememekte yarar vardı; hiç değilse bunu içini dökerek yapabilirse. Savaşın tam ortasındaydı, kendini savaşmaya ve vuruşmaya hiç bu kadar hazır hissetmemişti.

Muhaberatta çok çalışıp didinmişti, bin zahmetle kazandığı o yeri suçsuz yere kaybetmekten büyük üzüntü duyuyordu. Orada bankaya yararlı olduğunu biliyordu, çabucak ilerleme umudu da olabilirdi, oysa saymanlıkta yeni baştan, sıradan bir acemi memur olup çıkacaktı.

Maller, "Ama yalnız başlangıçta," dedi onu böylesine atılgan gördüğüne şaşırarak, biraz da merakla yüzüne bakıyordu, Alfonso'nun lafı nereye bağlayacağını anlamamıştı.

Alfonso, "Her zaman öyle olacaktır!" diye üsteledi.

O kararlı cümle, az önce Maller'in bakışının az kalsın yok edeceği dinginliği geri getirdi. Sözlerini sürdürerek, kendisi yalnız rakamların arasında yaşayabilecek bir adam olmadığını söyledi; beyninin sözler, cümleler yazmaya gereksinimi vardı, çünkü Signor Maller'in de herhalde kulağına gelmiş olan bazı çalışmalarla bozulmuş, çarpılmıştı bir kere. Gülümsemeye çabaladı, çünkü bu son gözlemin bir espri olması gerekiyordu.

Maller'in yüzü kızıl çillerle beneklenmiş cildinin rengindeydi; onun benzinin atması da böyle oluyordu herhalde, Alfonso'nun gülümsemesi dudaklarında don-

du, kaldı, çünkü o yüzde hiçbir keyif belirtisi yoktu. Anladı ki o çalışmalara değinişi Maller'i işkillendirmeye yetmişti, öyle ya, Annetta ile birlikte yapılmış olmasalar patronunun onlardan haberi olamazdı.

"Yani şimdi sizin derdiniz ne peki?"

Maller, Alfonso'nun ürkmüş halini görünce yatışmış, yatışınca da derhal saldırıya geçmişti.

Bu soru Alfonso'yu sinirlendirdi; bir red cevabı mıydı yoksa?

O sinirle, "Bir derdim yok," dedi. "Bir ricam var, yeniden muhaberata yollanmayı diliyorum. İşimde ilerlemeye gereksinimin var." Ve saflıkla para durumunun kötülüğünden dem vurdu.

Maller, "Tamam da, saymanlıkta da yükselmek mümkün," diye belirtti. Sabrının tükendiği belli oluyordu.

Her darbeye anında yanıt vererek kendini var gücüyle savunmaya kesin kararlı olduğundan, Alfonso büyük bir heyecana kapılmıştı, hep hazırlıklı bulunmak için yoğun bir zihinsel çaba içindeydi. O durumda hep ilk izlenimlerinin etkisinde hareket ederdi. Genellikle, beklenmedik bir şeyle karşılaştığında, duraklayıp kalır, susardı, daha önce yapmış olduğu planları da bırakırdı, bu da sık sık daha kararlı davranmadığına pişman olması sonucunu doğururdu. Bu kez pişmanlık çok daha başka türden olacaktı. Maller kaba davranmıştı, kendi de aynını yapmak istedi.

Saymanlığa atanmanın cezalandırma sayılması gerektiğini yineledi; memurlar orasını Sibirya diye adlandırmışlardı.

"Neden bana böyle bir haksızlık yapılıyor, anlamıyorum!"

Eğer Maller'in sabrı tükenip de istediği açıklamayı dobra dobra yapsaydı, savaş kaybedilmiş olacaktı, yoksa ve tam o nedenle, kazanacaktı.

Maller kuru bir sesle, aldığı önlemleri değiştirme âdeti olmadığını belirtti, eğer Alfonso durumundan memnunsa kendi de memnun olacaktı, yoksa... Cümlesini anlamı pek açık olan bir el hareketiyle tamamladı, eğer Alfonso bankadan ayrılacak olursa, kendisi hiç üzülmezdi.

Alfonso, "Pekâlâ öyleyse!" diye haykırdı, "İşimi bırakıyorum!" Başına gelebilecek en kötü şeyin işsiz kalmak olduğunu hatırlayınca kendini güçlü hissetti. Daha sakin sürdürdü sözü, ama bir darbe indirip can acıtmak dileğiyle: "Tabii ki haksızlığa uğradığım bir işte kalamam... en azından bana belli bir neden gösterilmedikçe."

Bu son eklediği cümle onu ferahlattı; içini dökmüştü işte. Sonra bir an kararsız kaldı, her şeyi açıkça dile getirmeden oradan ayrılmak istemiyordu, sonra eğilerek Maller'i selamladı ve kapıya yöneldi.

O son eklediği cümlede, Maller belli belirsiz bir hareket yapmıştı, bu, Alfonso'nun gözünden kaçmadı. Sonra Maller başını gazetesinin arkasından çıkardı.

Neredeyse rica edermiş gibi yumuşak bir ses tonuyla, "Böylesine önemli kararları ayak üstü almayın," dedi. Alfonso şaşırdı, çünkü o ana değin verdiği yanıtların tonuyla hiç uyuşmuyordu. "Emin olun, elimden gelirse, sizi yeniden muhaberata aldırırım."

Apaçık belliydi! O koskoca adam biraz telaşlanmıştı.

O anda beklemediği zaferle biraz gözleri kamaşan Alfonso'ya elde ettiği sonuç yeterli gelmedi.

"Peki saymanlıkta çalışmayı sürdürecek miyim?"

O gün çektiği sıkıntı öylesine büyüktü ki, o soruyu sormadan edemezdi.

Maller, hemen geri adım atarak, "Emir veririm, işinizde yardımcı olurlar," dedi.

Alfonso teşekkür etmeden, yalnız hafifçe başını eğerek odadan çıktı.

O konuşma onu altüst etmişti. Maller'in odasından

tatmin olmaksızın çıktı. Zaferi kazanmıştı ama, istediği zaferin o olmadığını biliyordu, çünkü bankanın şeflerinin gözünden düşmüştü ve buna çare yoktu. İşini kaybetmemişti – hepsi o kadar! Dürüst Cellani ona soğuk bir küçümsemeyle davranmayı sürdürecekti! Ah! Ne olurdu özgürce konuşabilseydi, yaşadığı serüvende Annetta'nın cilveleriyle kendi duygularının payının ne denli büyük olduğunu anlatabilseydi, soylu ya da tertemiz sayılmayacak, ama dayanılmaz bir duyguydu o, eğer anlatabilseydi kendisini Maller'in evine girip hile ve kurnazlıkla servete konmaya çalışan bir adam yerine koymaktan vazgeçerlerdi.

O konuşmanın her ayrıntısını yeniden düşünüyor, mutlulukla hatırlayabileceği bir tek sözcük arıyordu boş yere. Maller'in ağzından çıkan her söz nefret ya da kayıtsızlık ifade ediyordu, o da korkusunu belli etmediği zamanlar ve hatalı davranmış olan kendisiydi, çünkü söylediği her söz kendini korumaya, konumunu düzeltmeye yönelikti, hiçbiri Maller'in dostluğunu kazanma amacını gütmüyordu. Hatta onu umutsuzlandıran bir şey daha vardı: Savaşımı kazandıysa, bankada kötü muamele görüşünün gerisinde gizli olan nedenlere değindiğindendi. Yoksa Maller'i ürkütecek bir gözdağı mı vermişti?

Yani onu bir şantajcı yerine koyuyorlardı! O yüzden kendisinden korkmuşlardı! O suçlamanın ağırlığı altında kalmak istemiyordu! Eğer kendisi harekete geçmezse hiç kimse kalkıp onu savunmayacaktı! Maller kuşku duymayacak kadar iyi tanımıyordu onu, Annetta'nın yüreğindeki nefret onun anısını öylesine değiştirmiş olmalıydı ki, geride olsa olsa sıradan bir maceracının hatırası kalmıştı herhalde.

Ertesi gün Maller'den onunla bir kez daha konuşmasını isteyecekti ve onu o harekete sürükleyen nedenleri serbestçe ortaya koyduktan sonra, işten ayrılacaktı!

Ona, öç almasından korkarak verilen bir şeyi bir gün daha elinde tutmak istemiyordu. "Siz benden nefret ediyorsunuz," diyecekti adama, "patron sizsiniz, öyleyse neden beni yanınızda tutuyorsunuz ? İşten çıkarmayarak aşağılıyorsunuz beni!"

O niyeti kendisini yatıştırmalıydı. Eve gitti, yatmak istedi. Yarı giyinik, yatağın üstüne attı kendini; hâlâ hayal kurarak içini dökmeye gereksinimi vardı. Kararı kararda! İşsiz kalmıştı; peki hayatını nasıl kazanacaktı? Çalışmaları, onun yaptığından çok daha kusursuz bile olsalar, onu geçindirmezdi ve başka bir iş bulması da hayli zordu. Kentte kurduğu bütün ilişkilerden hangileri işine yarardı ki? Yalnızca Maller'lerin evinde kurdukları, onların da birisinden, en önemlisinden, hayır yoktu. Hayalinde kendini terk edilmiş, yoksul, belki de aç görüyordu ve o kendini tanıyordu, açlığa dayanamazdı; sonunda Maller'lere bile el açar, hayırseverliklerine sığınırdı ya da kimbilir, belki de yardım etmeye zorlamak için gözdağı bile verirdi onlara. Uzun uzun kendi kendine konuşurken gözlerine yaşlar doldu. Maller'lerin evindeki konumunu elinden geldiğince korumanın yolunu aramalıydı.

Böylece işini kaybetmeden gerekli açıklamaları yapmanın yolunu bulduğunu düşündü. O açıklamaları doğrudan doğruya Annetta'ya yapabilirdi! Onu boş kafalı ve bencil olarak tanımıştı, ama kalpsiz sayılmazdı; onu kaç kez ve yalnızca acıdığından ötürü bağışlamıştı, hiçbir yükümlülük almamak için kendini tutma kararını ona unutturan o tatlı acıma duygusuyla. Evet, Annetta'ya yönelecekti. Sonuçta tek dilediği rahat bırakılmaktı ve bunu, suskunluğunu korumasında kendisinden daha da büyük çıkarı olan kişilerden istiyordu; Annetta kuşkusuz istediğini verirdi ona.

İlk düşüncesi Annetta ile konuşmanın yolunu aramak oldu, belki onu sokakta durdurabilirdi, ama ardın-

dan yüreğinde o tedirginlikle yaşayamayacağını düşündü ve hemen yatışma çaresi aradı. Ertesi gün Annetta'ya mektup yazıp bir görüşme isteyecekti.

Sonunda o işi hemen yaptı; o etkinliğin kendisini yatıştıracağını sandı. Yatağından atladı, lambayı yaktı. Uzun zamandır o masada yazı yazmamıştı; paslanmış kalemi direniyordu, akmayan mürekkebi sulandırması gerekti.

"Muhterem küçükhanım," diye başladı, saygın ve alçakgönüllü bir yönelişti, ardından kısaca görüşme isteğini bildirdi, ona kendi açısından pek büyük önemi olan ve onun için de önemli olacağını sandığı bir şey söyleyecekti. Eğer görüşmeyi kabul ederse, ki bundan hiç kuşkusu yoktu, ertesi akşam saat sekizle dokuz arasında, Forni Caddesi'ne en yakın olan birinci rıhtıma gelmesini rica ediyordu. Ardından safça bir hayıflanma sözü ekledi: "Size artık nasıl hitap edeceğimi bilemiyorum, ah Annetta, çünkü belki de benden nefret ediyorsunuzdur." Sonra yine bir o kadar safça bir alayla: "Adım ve soyadımla imzalıyorum, çünkü yalnız adımla belki de beni hatırlamazsınız."

Uyuyamadı, ama birkaç kez gözlerini yaşlarla doldurmuş olan o eziklik hissi geçmişti. Şimdi tedirginliği bambaşka bir biçim almıştı, bunun Annetta'ya yönelttiği neredeyse gücenmiş âşık gibi yazılmış o iki tatlı cümleden kaynaklandığını keşfetmesi zor olmadı. Ertesi gün onu yeniden göreceği duygusu nasıl da hoş bir telaş uyandırıyordu yüreğinde! İşte, onun için aşkla kızarmış ve solmuş olan o yüzün yanında bir kez daha kendisini çevreleyen düşman çehreleri unutuyordu. Yalnız onun için, evet, Macario için değil; bunu Macario'nun kendisinden duymuştu, o çehrede tutkunun gölgesinin belirebileceğini reddetmişti ya.

Artık o konuşmayı hangi amaçla istemiş olduğu bile

umurunda değildi; asıl dileği onun gözünde kendini temize çıkarmaktı, onun sandığı gibi maceracı çapkının biri olmadığını bilmesi gerekti. Öyle yaptı diye Macario ile evlenme planı ortadan kalkacak değildi, ama bir zamanlar sevmiş olduğu kadının yüreğinde ona karşı sevecen bir minnet ve dostluk duygusu kalırdı, bu da kendisine yeterdi.

Annetta'ya söyleyeceği sözleri tasarlamaya koyuldu. Onu baştan çıkardığından ötürü özür dileyecek değildi, çünkü bu ustalıklı bir manevra olmazdı. Tutkusuna kapılıp sürüklenmişti ve ömründe eriştiği en büyük mutluluğu ona sağlamış olan bir hareketten pişman olamazdı. Bir yerde okumuştu, biliyordu: Kadınlar güzelliklerine yapılan övgüleri, hangi biçimde olursa olsun, hatta suç bile oluştursa bağışlarlarmış. Sonra, ona kendi hakkında güven vermek, onları bağlayan sır üstüne tek bir sözcük bile söylemektense ölmeye razı olacağına inandırmak için fazla söz sarfetmeyecekti. Kendisi bunu söyleyecek kadar alçalmaksızın, Annetta onun tavrından anlamalıydı bunu. Ona aşk sözleri de etmeyecekti, yine de onu sevdiğini söyleyebilmekten mutlu olurdu. Biçareliği içinde artık o aşkı küçümseyemiyordu. Öyle ya, salt onu yeniden düşünmekle bile onca ezikliğin ardından ferahladığını duyumsamıştı! Ama bunu Annetta'ya sezdirmek tehlikeli olurdu, çünkü ne kadar dürüst, ne kadar iyi niyetli görünürse görünsün, bir âşığa güven olmazdı, yüreğinde yeni doğan sevgiyi özenle gizlemeliydi. Terk edildiğinden ötürü fazla hınç beslemeyen, aşkından geriye tatlı, kardeşçe bir sevgi kalmış olan bir âşık gibi görünmeliydi. Sevecenlikle soracaktı ona, şimdi mutlu mu diye, büyük bir olasılıkla Macario'yu sevdiğini belirtirse de engin bir sevinç göstermeliydi. Bunun tersi de olabilirdi aslında, mutlu olmadığını itiraf edip, yüreğini olduğu gibi ona açabilirdi. O durumda artık herhangi bir

güçlük olmazdı, nasıl bir tutum izleyeceğini de uzun uzadıya tasarlaması gerekmiyordu.

Santo mektubu sahibine iletmeyi seve seve üstlendi.

Alfonso ilk kez bir kimsenin karakteri hakkında yaptığı gözlemlerden yararlanmayı becerdi. Önemli bir tavır takınarak ve büyük bir sır veriyormuşcasına Santo'ya acaba Signorina Annetta o notu beklediğini kendisine bildirdi mi diye sordu. Ardından Maller ailesinin bir üyesine bir sürpriz yapmaya çalıştığını belirtti.

Santo notu cebine sokarken, kendisine Signorina Annetta'yı ilgilendiren bir sırrın açılmasından pek memnundu. Dikkatli davranacağına söz verdi, Alfonso sırrı saklamasını birkaç kez tembihleyince de alındı. Hatta daha da ileri gitmek istedi; Alfonso'nun artık Maller'lerin evine uğramadığından yakındı. Acaba onu bir gücendiren mi olmuştu? Sanki eğer Alfonso'yu gücendirmişlerse öcünü alacakmış gibi.

Alfonso cesur bir yanıt verdi:

"Geçen ayın sonunda gelmiştim ya işte!"

Bundan hiç haberi olmayan Santo şaşırmış göründü:

"Ya! Demek geldiniz! Ama yine de eskisi kadar sık gelmez oldunuz."

Mektup gönderilmişti. Öğle üzeri Alfonso Santo'nun nasıl bankadan uzaklaştığını sevinçle izledi. Kendisini Annetta ile konuşma saatine yaklaştıran her dakikayı sevinçle karşılıyordu. Tek korkusu, Maller'in o görüşme gerçekleşmeden önce bir adım atmasıydı. Hayır! Eğer konumunde bir düzelme olacaksa, korkudan dolayı olmasını istemiyordu. Bir gece önceki aptalca hayalleri bir yana itmekle birlikte, o konuşmanın her türlü yanlış anlamayı ortadan kaldıracağına inanıyordu. En kötü olasılıkla Annetta'yı, eğer bir zamanlar birbirlerini sevmişler ve şimdi artık sevmiyorlarsa, onu nefrete dönüştürmek için de hiçbir neden olmadığına inandıracaktı.

Saymanlık defterine tek bir rakam bile yazmak elinden gelmedi, bir gün önce aklını başından alan o hatayı bulmak için de uğraşamadı. Akşamüstü sabırsızlığı o raddeye vardı ki odasında duramadı, bankada dolaşmaya başladı, laflayacak birilerini bulup beklemeyi sürdürmek zorunda olduğu o saati geçirmek istiyordu.

Ballina'ya gitti, muhaberattan haber sordu; sanki ayrılalı yıllar geçmiş gibi. Ballina, her zamanki gibi, akşam yemeğini bankada yiyordu, o akşam da ispirto ocağında yumurta pişirmekteydi; yanında tereyağlı ekmekle yiyecek, bir kadeh şarapla ıslatacaktı. O nefis yemeğin ne kadar ucuza çıktığını anlattı Alfonso'ya; topu topu yetmiş sentmiş.

Alfonso ona imrenecek oldu. Adamı bütün özenini kendi sağlığına ve kuvvetine yöneltmiş görüyordu, olumsuz koşullar içinde de olsa, aldığı sonuçlar harikaydı. Akşam yemeğinin ardından sindirimi kolaylaştırsın diye bir yürüyüş yapıyor, sonra da gidip yatıyormuş. Dediğine göre çocuk gibi huzurlu bir uykuya dalıyormuş, tabii gün boyu bütün o bitmez tükenmez adları kopya ettikten sonra; tek tedirginliği çok fazla sessiz harf içeren bir Macar ya Slav adının anısı oluyormuş.

Ballina çıkıp gittikten sonra, yarım saat daha oyalanabilmek için Alfonso dağıtım servisinde Starringer'e koştu, o saatte işin en civcivli olduğu yerdi. Yolda ihtiyar Antonio'ya rastgeldi, mektupları postaya götürmekle görevlendirilmişti. Zavallı ihtiyar mektupları geç imzalamış olan yönetime küfrederek yürüyordu. Dağıtım servisinde hep işitilen nakarattı o. Starringer de aynı havadaydı, Alfonso durup onu dinler gibi yaptıysa da sabırsızlığının humması içinde tek sözcük olsun girmiyordu kulağına.

Bankadan hemen çıkmadı. Pantalonuyla ayakkabılarını Miceni'nin fırçalarıyla özenle temizledi; o da bir oyalanmacaydı işte.

Bankadan çıktığında saat neredeyse sekize çeyrek vardı, Alfonso randevuya geç kalmaktan korkarak koşmaya başladı. Ya geç kalırsa ne yapardı? Belki de o gecikmeyi onarmanın hiç yolu olmazdı.

Lodos devam ediyordu, ama bütün gün yağmur yağmamıştı. Kent akşama değin ince bir sis tabakasıyla örtülü kalmış, şimdi dağılmıştı, gökyüzü berraklaşmıştı, yıldızlarla kaplı, aysızdı. Yerler ince bir çamur tabakasıyla örtülüydü.

Saat sekizi on geçtiğinde, Alfonso'da ilk kez Annetta'nın gelmeyeceği kuşkusu uyandı. Pekâlâ da olasıydı! O âna değin, itiraf etmese de, Annetta'nın onu hâlâ sevdiğinden eminmiş gibi davranmıştı, yoksa nişanlı bir kızın öyle bir adım atmaya sürüklenmesini umamazdı. Mektubunu iyi yazamamış olduğunu anladı. Genç kıza onunla konuşma dileğini belirtmekle yetinmesi, yerini ve zamanını ona bırakması gerekirdi. Ama artık hatasını düzeltmenin zamanı değildi. Saat dokuza kadar orada bekleyecekti, sabırla kaderine rıza göstererek, bir otomobilin çamurluğuna yaslandı.

Bir delikanlının ikinci kez ona merakla bakarak önünden geçtiğini fark etti; sarı bıyıklı, bakışlarıyla insanın içini okuyan o uzun suratı, o zayıf, uzun gövdeyi daha önce bir yerde görmüştü. Arkasından baktı: Federico Maller'di. Daracık pantalonundan tanımıştı. Acaba bir rastlantı mıydı yoksa Annetta ağabeyine onunla ilgili bir görev mi vermişti? Maller'in oğlu ona hiç hoş davranmamıştı, konuyu onunla görüşmekten rahatsızlık duyardı, ama şimdi kızkardeşine olan sevgisinden ötürü üstlendiği görevi kolaylaştırmak gerekiyordu.

Yeniden yaklaştığını hissederek selamlamak üzere başını çevirdi, ama adam aynı anda o kendisine öyle bir şiddetle çarptı ki az kalsın yere yıkılıyordu.

Genç Maller, "İnsan bir özür diler, hayvan herif!"

diye haykırdı ve karanlıkta elini kaldırdı, Alfonso onu silahlı sandı.

Onu öldürmek mi istiyorlardı? O cılız bedenin üzerine atıldı, gözdağı verir gibi havaya kalmış olan eli tuttu ve Maller'i boynundan yakaladı. Öbürü kendini kurtarmak için denize doğru geriliyordu. Alfonso o çabayla soluk soluğa kalmıştı, gerekenden çok daha büyük bir güç kullanıyordu.

"Denize atarım sizi!" diye bağırdı ve adamı şöyle bir itekledi, ama yeterince kuvvetle değildi.

Maller küçümseyerek, "Bu kentin insanları da amma efendiymiş," dedi ve yakasını düzeltmek üzere ellerini boynuna götürdü.

Alfonso öfkeyle, "Sizi haydut sandım," diye yanıtladı.

Maller'in gönderdiği düello davetini aldı, kendi onayını da gönderdi. Tanıklarının ertesi gün öğle üzeri Maller'in evinde olacaklarına söz verdi. Kendine hâkim olup öylesine dürüst davrandığına şaşıyordu.

Demek Annetta'nın ona verdiği randevu buydu. Doğrusu çabuk karar veriyor, aracını kolayca buluyordu. Onu öldürsün diye ağabeyini göndermişti. Annetta da ondan nefret ediyordu, ne üzücü bir şeydi; hem de küçümsüyordu onu, öyle, çünkü ona güvenebileceğine inanmıyordu. Ona duyduğu korkudan kurtulmak için varlığını ortadan kaldırmak zorunda olduğunu sanıyordu. Tanımıyordu onu; kendisine âşık olduğu onca zamanda genç kız onun karakterinin ne denli içten ve dürüst olduğunu anlayamamıştı. Acı veren buydu, Federico'nun herhalde onu öldüreceği değil!

Adımlarını hızlandırarak evine doğru yürüyordu. Anacaddede bir an durdu; Macario'yu görür gibi olmuştu. O değildi, ama Alfonso kendini sorguluyordu, acaba Macario'ya gider, Annetta ile tüm serüvenini olduğu gibi anlatıp öcünü alırsa biraz mutluluk duyar mı diye. Ha-

yır! Onu mutlu edebilecek tek şey Annetta'yı kendi hakkında yanılmış olduğuna inandırmaktı. Bir mektup yazacaktı ona, ölümün eşiğindeki birinin elvedasını.

Kalemi elinde, masasına oturmuştu, ama tek satır yazmayı başaramıyordu. Hayalperest yaşamı boyunca düşlerine böylesine kapıldığı hiç olmamıştı. Kalemini bıraktı, başını ellerinin arasına aldı. Düşünmek istiyordu, ama hayallerinin önüne geçemiyordu. Annetta onun ölmesini istiyordu demek! O dileğin gerçekleşmesini, sonradan da kızın ardından ağlamasını istedi. Şöyle bir hayal kuruyordu: Günün birinde, Alfonso'ya olan aşkı kızın yüreğinde yeniden canlanacaktı ve mezarına gidip çiçeklerle kaplayacak, gözyaşlarıyla ıslatacaktı. Ah! Gözünün önünde yemyeşil, güneşin ışınlarıyla ısınmış olarak gelen o mezarlık nasıl da huzurluydu.

Gözlerini yeniden açtığında kendini o mektup kâğıdının karşısında bulduğuna şaştı.

Federico, Maller ile eşitsiz bir düelloda vuruşmak durumundaydı, bütün üstünlük hasmındaydı: nefret ve beceri. Kendisinin ne umudu olabilirdi ki? Sefil, gülünç bir duruma düşeceği o vuruşmadan kaçmak için önünde bir tek yol kalıyordu: O da kendini öldürmekti. İntihar belki de Annetta'nın sevgisini geri verirdi. Onu hiç o anda olduğu kadar şiddetle sevmemişti. Artık ne çıkar ne de şehvet söz konusuydu. Onun kendisinden ne denli uzaklaştığını görmüşse o kadar şiddetle sevmişti ve şimdi o gülümsemeyi, o sevecen sözleri yeniden fethetme umudunu sonsuza dek kaybetmişti ya, yaşam gözüne renksiz görünüyordu, bir hiçti yaşam. Bir kez vücudu ortadan kalktığında, Annetta artık ona, onun anısına duyduğu korkunun tiksintisini duymayacaktı, umabileceği tek şey oydu işte. Annetta'ya zarar vermek, onun lütfettiği yakınlığı pahalıya ödetmek istemesinden kuşkulanılan aşağılık bir düşman olarak görülmeyi sürdüre-

cekse o durumda yaşamak istemiyordu.

Kendini öldürmeyi başkalarının fikirleriyle kafası karıştığı zamanlar dışında hiç düşünmemişti. Şimdi ise bunu, kaderine rıza göstererek, ama sevinçle karşılıyordu. Kurtuluştu o! Az zaman öncesine değin farklı fikirde olduğunu hatırlıyordu, yatışmak istedi, acaba onu ölüme doğru sürükleyen o sevinç duygusu kapıldığı hummadan mı kaynaklanıyor diye düşündü. Hayır! Dinginlikle mantık yürütmekteydi! İntihara karşıt olan bütün görüşleri zihninde sıralıyordu, vaizlerin ahlakçı görüşlerinden, en modern filozoflarınkine kadar; hepsi gülümsetiyordu onu! Onlar mantıklı nedenler değil, istektiler, yaşama isteği.

Oysa Alfonso kendini yaşamaya yeteneksiz hissediyordu. Kaç kez boş yere anlamaya çalıştığı bir şey vardı ki, hayatını zehirliyor, dayanılmaz hale getiriyordu. Sevmeyi de bilmiyordu, zevk almayı da; en iyi koşullar içindeyken başkalarının en acılı koşullarda duyduğundan fazla ıstırap çekmişti. Hiç hayıflanmadan terk ediyordu yaşamı. Kuşkuların ve nefretlerin üstüne çıkmanın yolu oydu. Düşlediği feragat oydu işte. Huzur nedir bilmeyen o vücudu yok etmek gerekiyordu; hayatta kaldıkça onu hep savaşmaya sürükleyecekti, çünkü oydu varlığının nedeni. Hayır, Annetta'ya yazmayacaktı. Onu öyle bir mektubun vereceği tedirginlikten ve tehlikeden de esirgeyecekti.

N... 23 Ekim 18..

Signor Luigi Mascotti,

21 Ekim tarihli değerli mektubunuzu yanıtlar, memurumuz Alfonso Nitti'yi ihtihara sürükleyen nedenler hakkında hiçbir fikrimiz olmadığını bildiririz. Kendisi ayın 16'sında sabahın saat dördünde yatağında ölü bulunmuştur. Cesedi bulan Signor Gustavo Lanucci, belirtilen saatte eve döndüğünde, bütün odayı sarmış olan kömür kokusundan kuşkulanmıştır. Signor Nitti, Signora Lanucci'ye yazıp bıraktığı mektupta onu mirasçısı ilan etmiştir. Dolayısıyla Signor Nitti'nin ne kadar parası olduğu hakkındaki sorunuzu ancak o hanım yanıtlayabilir.

Cenaze töreni ayın 18'inde mesai arkadaşlarının ve yönetimin katılmasıyla yapılmıştır.

En derin saygılarımızı sunarız.

Maller ve Ortakları Bankası

Modern İtalyan edebiyatının oluşmasında önemli rol üstlenen Svevo, insan ruhunun hastalıklı yönlerini incelemiş, bu yolla ölümsüz eserler yaratmıştır.

Okuru bir tutkunun peşi sıra XIX. yüzyıl sonu Triestesi'nin sokaklarında, meydanlarında, salonlarında dolaştıracak bu roman, ülkemizde *Zeno'nun Bilinci*, *Senilità*, *Kötü Bir Şaka* romanlarıyla tanınan Italo Svevo'nun ilk yapıtı. Adı Pirandello, Musil, Joyce ve bazen de Kafka'yla birlikte anılan Svevo, XIX. yüzyılda önce romantizmin, ardından gerçekçiliğin kalıplarına yerleşen edebiyattan ayrışıp bir çığır açarak, XX. yüzyıl Avrupa yazınını başlatmış olan yazarlardandır. Bu dönemde Schopenhauer ve Freud düşüncesinin yazına yansımasıyla ruhsal gerçeklik ön plana çıkmış, anlatı işlemi derinleşerek roman kişilerinin iç dünyasına odaklanmış, bilinçaltı boyutuyla zenginleşmiştir. Olaylar artık dışsal ve nesnel olmaktan çok, içsel ve özneldir. Aynı zamanda, romanın başkişisi "kahraman" olmaktan çıkar, gücünü ve pırıltısını yitirir, hayatın getirdiği rastlantılar ve fırsatlar karşısında aciz ve çekimser kalan biri, bir "antikahraman"dır o.

Öykümüz aslında hayli yalın: Kırsal kökenli, felsefe ve edebiyat heveslisi, hayalci, yoksul delikanlı büyük kente gelmiş, banka memurluğunun bunaltıcı çarkına takılmışken, talihin yoluna çıkardığı güzel, kaprisli zengin bir kıza âşık olur. Ama çekingenlikler, duraksamalar, yanılgılar, yanlış anlamalar, iç hesaplaşmalar derken olay hiç beklenmedik bir sona bağlanır. Ara sıra bizim de tanık olduğumuz, insana, "Hayat işte!.." dedirten türden bir son.

Kapak resmi: ALEKSEY [illegible] MORGUNOV

ISBN 978-975-07-1412-2

25,50 TL
KDV DAHİL